Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO
by

PROFESSOR PETER BROCK

461

(94)

CATALOGUS

DER WERKEN OVER

DE DOOPSGEZINDEN EN HUNNE GESCHIEDENIS

AANWEZIG IN DE BIBLIOTHEEK

DER

VEREENIGDE DOOPSGEZINDE GEMEENTE

TE

AMSTERDAM.

AMSTERDAM
J. H. DE BUSSY
1919.

UNIVERSITY OF TORONTO
NOV 26 1971
LIBRARY

Z
7845
M4V5

VOORBERICHT

Sinds het jaar 1885, toen het eerste deel van den door den Hoogleeraar Dr. J. G. DE HOOP SCHEFFER bewerkten Catalogus verscheen, is de bibliotheek der Vereenigde Doopsgezinde Gemeente te Amsterdam, door aankoop en schenking, zeer aanzienlijk verrijkt. De samenstelling van een nieuwen catalogus werd dringend noodig. Deze is thans gereed, doch zal wegens den grooten omvang niet in druk verschijnen.

Eene uitzondering wordt gemaakt voor het gedeelte dat de werken bevat welke meer bijzonder op de Doopsgezinde Broederschap betrekking hebben. Hier noopt de belangrijkheid van deze merkwaardige, door hare volledigheid uitmuntende verzameling van meerendeels zeer zeldzame geschriften tot de uitgave.

Opgenomen is alles wat gerekend kan worden voor de Doopsgezinden en hunne geschiedenis van belang te zijn, doch de bellettristische en wetenschappelijke werken van Doopsgezinde schrijvers en geleerden na de 18de eeuw, ook als zij zich op algemeen theologisch gebied bewegen, zijn weggelaten. Men vindt hier echter wel leerredenen, boekjes voor godsdienstonderwijs en stichtelijke lectuur, daar deze in het geestelijk leven der Doopsgezinden een blik laten slaan. De geschriften over doop, eed en noodweer van niet-Doopsgezinden en voor de Doopsgezinde Broederschap van geen belang, welke door DE HOOP SCHEFFER in diens catalogus onder de rubriek „Kenmerkende gevoelens" mede eene plaats vonden, zijn hier uit die afdeeling verwijderd. Evenzoo is gehandeld met de geschriften over den Duitschen boerenoorlog in de hervormingseeuw. Van de Baptisten is alleen hunne wordingsgeschiedenis, die met de Anabaptistische beweging samenhangt, en de voorgeschiedenis van de Doopsgezinde Vereeniging tot bevordering der Evangelieverbreiding opgenomen.

Veel zorg is besteed aan de systematische rangschikking der geschriften. Eene uitvoerige inhoudsopgave wijst den weg. Een register op de namen en titels is bewerkt, doch kan wegens de tijdsomstandigheden thans niet gedrukt worden. Het zal — naar wij hopen — later verschijnen.

De schrijfwijze der oude titels is zoo getrouw mogelijk gevolgd, al zijn dikwijls verkortingen aangebracht. Van de boeken na het jaar 1700 ver-

schenen werden, behalve in enkele bijzondere gevallen, de namen der uitgevers weggelaten. De titels der leerredenen zijn zeer sterk verkort, met dien verstande, dat tekst, plaats en tijd, waarop ze werden gehouden, daarachter zijn geplaatst en, voor zoover niet op den titel zelf vermeld, tusschen [ ] gezet. Overigens staat alles waardoor een titel aangevuld of gewijzigd is, tusschen [ ], ook de auteursnamen die in den doorloopenden tekst van den titel worden genoemd.

De geschriften waarvan het formaat niet wordt vermeld zijn in 8°. Die welke als kl. 8° worden aangeduid zijn in 12°. Met 16° wordt in den regel te kennen gegeven, dat een blad het vierde gedeelte is van een blad in 4°.

Bij het samenstellen van dezen Catalogus mocht ik de medewerking ondervinden van mijn broeder Dr. G. J. Boekenoogen te Leiden, wiens bibliographische kennis dus aan dit boek ten goede is gekomen.

J. G. BOEKENOOGEN.

Krommenie, December 1918.

INHOUD

Bibliographie 1

GESCHIEDENIS DER DOOPSGEZINDEN IN HET ALGEMEEN.

Jaarboekjes, weekbladen enz. . . . . 1, 3[illegible]

Algemeene geschiedwerken . . . . 7, 34[illegible]

Martelaarsboeken 14

DE DOOPSGEZINDEN IN DE VERSCHILLENDE LANDEN.

A. Zwitserland, Oostenrijk-Hongarije, Italië, Zuid-Duitschland en Frankrijk.

Geschiedenis 17, 348

a. Opkomst van het Anabaptisme 17

b. Vervolging en martelaarschap 19, 348

c. Het Anabaptisme in Zwitserland . . . . 2[illegible]

d. Het Anabaptisme in Oostenrijk en Italië 21

e. Het Anabaptisme in Zuid-Duitschland en Frankrijk . . 22

Geschriften van en over Anabaptisten en enkele geestverwanten. 23, 34[illegible]

Strijdschriften tegen het Anabaptisme . . . . [illegible]1

Godsdienstige liederen en bijbelvertaling 38

B. De Nederlanden, West- en Noord-Duitschland, de Noordsche landen en Engeland.

I. *Geschiedkundige werken, handelende over verschillende tijdvakken.*

a. Geschiedenis in het algemeen 40, 348

b. Geschiedenis van Gemeenten 41

c. Geslachtkunde 44, 349

II. *Geschriften en bescheiden betreffende bepaalde tijdvakken.*

Eerste Tijdvak, tot het jaar 15[illegible].

Geschiedenis 49, 349

a. Verbreiding van het Anabaptisme in het Noorden . . 49

b. De Munsterschen 50, 349

c. Vervolging en martelaarschap 58

Geschriften van en over Anabaptisten 61

Melchior Hoffmann, blz. 61. — Bern. Rothmann, blz. 62. — David Joris, blz. 63.

BLZ.

Geschriften van en over Menno Simons 79, 350
Geschriften van en over andere Doopsgezinden 92, 351
    Dirk Philips, blz. 92, 351.
Strijdschriften van tegenstanders. 97

Tweede Tijdvak (van 1566–1795).

Geschiedenis 99, 351
    a. Vervolging en martelaarschap 99
    b. De vorming der partijen 102
    c. De strijd der meeningen binnen de Broederschap . . . 109, 351
        Socinianisme, blz. 109. — Jaques Outerman, blz. 109. — Hans de Ries en Nittert Obbes, blz. 111 — Ucke Walles, blz. 113. — Galenus Abrahamsz., blz. 115. — De strijd te Utrecht, blz. 119, 352. — De scheuring te Amsterdam, blz. 121, 352. — Het Verbond van Eenigheid, blz. 128. — De zaak Stinstra, blz. 136. — De zaak Van der Os, blz. 140.
    d. Plaatselijke geschiedenis 146, 352
    e. Levensschetsen 155, 353
    f. Geschiedenis van geestverwante richtingen 156, 353
        1. De Brownisten en vroegste Baptisten, blz. 156.
        2. De Rijnsburgers, blz. 159, 353.
        3. Verdere geestverwanten, blz. 167.
Belijdenissen 168, 353
Kenmerken en eigenaardigheden 173, 353
    a. In 't algemeen 173
    b. Doop 174, 353
    c. Eed 181
    d. Leer der Menschwording 181
    e. Weerloosheid 184
    f Overheidsambt 185
    g. Tucht 185, 354
    h. Huwelijk, Buitentrouw, Echtmijding 186
    i. Leeraarsambt en Dienaarschap 187
    j. Stil en stemmelijk gebed. 188
    k. Andere eigenaardigheden 189, 354
Polemiek van en met niet Doopsgezinden. 189, 354
    Over het rigoureus plakkaat van Groningen, blz. 193. — Petr. Bontemps en deIeksche Mennisten, blz. 200.
Godgeleerde en stichtelijke werken. 210, 354
    a. Bijbelverklaring 210, 354
        Van Rijnsburgers, blz. 212.
    b. Godgeleerdheid en historie 212, 355
        Van Rijnsburgers, blz. 221.

blz.

c. Stichtelijke lectuur . . . . 223, [illegible]

d. Poëzie 233

[illegible]

blz. [illegible]. — [illegible] van Rijnsburgers, blz. 239.

e. Prediking 239, 355

Intree-, jubileum- en afscheidspreeken, blz. 248. — Lijkredenen, blz. 250. — Preeken van Rijnsburgers, blz. 255.

f. Godsdienstonderwijs 256

Godsdienstige liederen 265, 355

Psalmberijmingen, blz. 278.

Derde tijdvak, sedert 1795.

Nederland.

Geschiedenis 280, 356

a. Geschiedenis der Broederschap 280

b. Geschiedenis der Sociëteiten en algemeene Doopsgezinde instellingen 281, 356, 357

c. Plaatselijke geschiedenis 287, 356, 357

d. Levensschetsen 297, 356

Kenmerken en eigenaardigheden 303

a. Doop en Eed 303

b. Vrijstelling van het wapendragen 305

c. Gemeenteleven, enz. 305

Geschriften van Doopsgezinden 306, 356

a. Polemiek 306

b. Stichtelijke lectuur 307

c. Prediking 310, 356

Intree-, afscheids- en herdenkingspreeken, blz. 318. — Lijkredenen, blz. 322.

d. Godsdienstonderwijs 324, 356

Godsdienstige liederen en bijbelvertaling 329

Duitschland.

a. Oostfriesland 331

b. De Rijnprovincie en Westfalen 332

c. Hamburg-Altona 333

d. West- en Oost-Pruisen 334

e. De Palts, Hessen enz. 336

f. Berlijn 338

g. Vereinigung der Mennoniten-Gemeinden 338

C. Rusland 340

D. Amerika.

Geschiedenis 342

BLZ.

Vereenigingen van Gemeenten 344

Doopsgezinde gestichten 344

Geschriften van Doopsgezinden 345

[illegible] legaten 347

BIJGEKOMEN BOEKEN EN GESCHRIFTEN 348

[illegible] 357

BIBLIOGRAPHIE.

Naamlyst der Doopsgez. schryveren en schriften [van 1539–1745] [d. M. Schagen]. Amst. 1745.

2 Exempl., beide doorschoten in 4⁰, waarvan een met geschreven aant.

Catalogus v. boeken ... [waarin eene] verzaameling v. meest alle de Doopsgez. of Mennonite schrijveren en derzelver tegenschrijveren, byeenverzamelt door G. Maatschoen, emerit. predikant. Amst. 1752.

Auctiecatalogus.

Catalogus der biblioth. v. de Doopsgez. Gemeente te Enschede. Enschede, 1836.

Catalogus librorum, qui studiis inservierunt Jani Brouwer. Leovardiae, 1838.

Auctiecatalogus.

Catalogus v. Doopsgez. geschriften behoorende tot de biblioth. der Vereenigde Doopsgez. Gemeente te Amsterdam [d. S. Muller]. Amst. 1854.

Katalog der Kirchenbibliothek der Mennonitengemeinde zu Danzig. Danzig, 1869.

Catalogus v. de biblioth. nagelaten door J. D. Hesselink. [Gron.] 1878.

Auctiecatalogus.

Catalogus der biblioth. nagelaten door S. Blaupot ten Cate. [Gron. 1885].

Auctiecatalogus.

Boekenlijst v. de leesbiblioth. der Doopsgez. Gemeente te Wolvega. 1886. Dragten, 1886.

Catalogus v. de biblioth. der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amsterdam [d. J. G. de Hoop Scheffer]. Dl. II [Teleiobaptistica]. Amst. 1888.

Katalog v. der Biblioth. der Menn.-Gemeinde zu Hamburg u. Altona [d. H. van der Smissen]. [Altona] 1890.

Catalogus v. de verschillende in de biblioth. der Doopsgez. Gemeente te Kampen aanwezige werken, op 1 Apr. 1900. Kampen, z. j.

Scheffer, J. G. de Hoop, Inventaris der archiefstukken berustende bij de Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amsterdam. [Amst.] 1883. 84. 2 dln.

Wiersum, E., Het archief der Doopsgez. Gemeente te Rotterdam. Z. pl. en j.

Verzeichniss seltener u. werthvoller Werke a. d. Antiquariate v. S. Calvary u. Co. (Zur Gesch. u. Liter. der Wiedertäufer u. der verwandten Secten. Schriften Martin Luthers.) Berlin, 1869.

Beibl. z. d. Mittheilgn. a. d. Antiquariate v. S. Calvary u. C⁰. N⁰. 5. 6.

Katalog 46 enthaltend das Verzeichn. einer reichh. Sammlg. v. Flugschr. Luthers u. seiner Zeitgenossen, kostb. u. seltenen Bibeln, Katechismen, Kirchenordnungen etc., darunter zahlr. schön illustr. Werke. M. 40 Facsimiles. München, z. j.

Antiquariaats-catalogus v. Jacques Rosenthal.
Hätzer u. Dengk, Biblia Germ. S. 13.
Wiedertäufer. S. 123 ff.

Breslauer, Martin, Anzeiger II. Berlin [1910].

Antiquariaats-catalogus
Wiedertäufer. Originalhss. u. Drucke in Prosa, Lied u. Bild. S. 89 ff.

Wiener, G. N., Von der, i. d. Jahren 1527 u. 1528, zu Worms, bey dem Buchdrucker Peter Schöffer, zuerst herausgek. teutschen Uebers. der Propheten, v. L. Hätzer. [Einladungsschrift.] Worms, 1770. 4⁰.

Doedes, [J. I.], Ein Mandat Jesu Christi von Nicolaus Herman, in 14 Ausgaben. 1524–1613. [Gotha, 1878].

Uit: Theol. Studien u. Krit. Jahrg. 1878.

Bahlmann, P., Die Wiedertäufer zu Münster. Eine bibliogr. Zusammenstellung. Münster, 1893.

Zeitschr. f. vaterl. Gesch. u. Alterthumsk. Westfalens. Bd. LI.

———, Idem. Münster, 1894.

Overdruk v. het voorgaande, vermeerderd met een „Nachtrag" en Register.

Linde, A. van der, David Joris. Bibliografie. 's-Gravenh. 1867.

Doedes, J. I., Nieuwe Bibliogr.-hist. Ontdekkingen. Bijdragen tot de kennis ... v. de oudste drukken v. het Doopsgez. martelaarsboek „Het Offer des Heeren". Utr. 1876.

Wieder, F. C., De Schriftuurlijke Liedekens. De liederen der Nederl. Hervormden tot op het jaar 1566. Inhoudsbeschr. en bibliographie. Acad. proefschr. 's-Gravenh. 1900.

Kellen, J. Ph. van der, Jan en Casper Luiken. Z. pl. [1871].

Eeghen, P. van, Het werk van Jan en Casper Luyken. Met medewerking v. J. Ph. v. d. Kellen. Amst. 1905. M. 56 pl. 2 dln.

Nippold, D., Die protestant. Dissenters in der Litteratur des Jahres 1887. [Leipz. 1888].

Hierin: 2. Die Mennoniten.
Overdr. uit: Jahrbücher f. protest. Theol. XIV.

GESCHIEDENIS DER DOOPSGEZINDEN IN HET ALGEMEEN.

JAARBOEKJES, WEEKBLADEN ENZ.

Naamlyst der tegenw. in dienst zijnde predikanten der Mennoniten in de Vereen. Nederl. 1731. Amst. z. j. 12⁰.

———— v. den Prof. en de Pred. der Doopsgez., in en buyten de Vereen. Nederl. 1743. Amst. z. j. 12⁰.

———— v. de Prof. en Pred. der Doopsgez. in en buiten de Vereen. Nederl. 1755, 57, 59—76, 78—94, 96, 98. [Sedert 1788 met] Doopsgez. kerk-nieuws. Amst. [tot 1770 z. j.] 1771—98. 12⁰. 39 dln.

———— [idem] in en buiten de Bataafsche Republiek. 1800, 02, 04, 06. Amst. 1800—06. 12⁰. 4 dln.

———— [idem] in en buiten het Koningr. Holland. 1808 en 1810. Amst. 1808—10. 12⁰. 2 dln.

Meestal als onderdeel van: Naamlijst d. Remonstrantsche Prof. en Pred., benevens die der Doopsgezinden enz.

Van de jaarg. 1771, 89, 96, 98, 1808 is ook aanwezig een afschrift d. J. A. van Pesch in 4⁰.

———— der Doopsgez. Gemeenten en Leeraren, in de Vereen. Nederl. en eenige aangrenzende en nabij gelegene landen; benevens Doopsgez. kerknieuws. Sedert 1810; opgemaakt en in orde gebragt voor 1815 [d. A. H. van Gelder]. Amst. 1815. 12⁰.

In dit en het volgende deeltje vormt de Naamlijst der Remonstr. Gemeenten en Pred. een aanhangsel.

———— [idem] in de Vereen. Nederl. Benevens Doopsgez. kerknieuws. Sedert 1815 opgemaakt; en in orde gebragt voor 1829 [d. S. Muller]. Amst. 1829. 12⁰.

2 Exempl. waarvan 1 doorschoten en met geschr. aant

Hiervan ook een afschrift d. J. A. van Pesch in 4⁰.

Naamlyst v. de leeraren bij de Doopsgez. in Vriesland, Groningerland en vijf eilanden. 1779. Uitgeg. d. F. van der Ploeg. Leeuw. z. j.

Jaarboekje voor de Doopsgez. gemeenten in de Nederl. [uitgeg. d. S. Muller]. [1837], 1838—39, 1840—50. Amst. 1837, 40, 50.

Achterin: Naaml. der Remonstr. gemeenten en pred. in de Nederl. 1837—50.

Lectuur (Godsdienstige) voor Doopsgezinden verzameld d. D. S. Gorter. Sneek, 1854—58. 3 dln.

Bevat ook kerknieuws. Dl. II en III hebben als titel: Doopsgez. lektuur tot bevordering v. christ. kennis en godzaligheid.

Bijdragen (Doopsgez.) uitgeg. onder red. v. D. Harting en P. Cool. Jg. 1—5. Amst. 1861—65.

———— Nieuwe Serie. Jg. 1—3. Leeuw. 1867—69.

———— Verz. en uitgeg. d. J. G. de Hoop Scheffer. Nieuwe Serie. Leeuw. 1870.

———— 1872—80. Amst. en Leeuw. 1872—80.

———— 1881—93. Leiden, 1881—93.

———— 1894—1912. Verz. en uitgeg. d. S. Cramer. Leiden, 1894—1912. Enkele jaren met portr. en platen.

Register op de Doopsgez. Bijdragen. 1861—99. In handschr. 4°.

[**Vos, K.**], Doopsgezinde Bijdragen. Register op de vijftig eerste jaargangen daarvan, 1861—1910; benevens op S. Muller, Jaarboekje, 1837—1850; en D. S. Gorter, Godsdienstige lectuur voor Doopsgez., 1854—1858. Leiden, 1912.

Overzicht (Statistisch) v. de Doopsgez. gem. in Nederl. en de naburige in Pruissen, op 1 Jan. 1885, 1890, 1895 Z. pl. 1885—95. 4°. 3 st.

Jaarboekje (Doopsgez.) 1902—14. Onder red. v. A. Binnerts Sz. Assen, 1901—13. M. portr. en platen.

Zondagsbode (De) in Doopsgez. en verwante christel. gemeenten. Jg. 1—7. Meppel, 1887—94. 4°.

———— Doopsgez. weekblad. Jg. 8—26. Amst. 1895—1913. 4°.

Geschriftjes ten behoeve v. de Doopsgezinden in de verstrooiing. N°. 1—39. [Utr. 1897, 98; z. pl. (Amst.) 1899—1913].

Namens-Verzeichniss der in Deutschland, Ost- u. Westpreuszen, Galizien, Polen u. Ruszland befindl. Menn. Gemeinden sowie ihrer Aeltesten, Lehrer u. Vorsteher. 1857, 1881 [von J. Mannhardt]. Danzig, 1857 en 1881. 2 st.

Jahrbuch der Menn.-Gemeinden in West- u. Ostpreuszen. Hrsg. v. H. G. Mannhardt. Danzig, 1883.

der Altevangelischen Taufgesinnten od. Mennon.-Gemeinden. Hrsg. v. H. G. Mannhardt. Danzig, 1888.

Gemeinde-Kalender (Christl.) auf d. Jahr. 1894. 96—99. Jahrg. I, III—VIII. XIII. Hrsg. v. der Conferenz badisch pfälzischer (Jg. XIII: der süddeutschen) Mennoniten. Frankf. a. M. 1894—98; Kaiserslautern, 1899, 1904. M. afb.

Blätter (Mennonitische). Jahrg. I—LX. Danzig, etc. 1854—1913. 4°.

Gemeindeblatt f. Mennoniten. Jahrg. VII—XXXII. XXXIV—XXXVI. Sinsheim, 1876—1905. 4°.

Van Jg. XXII/1891 ontbr. N°. 12.
Van Jg. XXXIV/1903 slechts N°. 13—24 aanwezig.

Familien-Kalender. 1878, 81, 82, 95, 98, 99. Elkhart Ind. 1878—99.

Rundschau (Mennonitische). Jahrg. V—VII, IX—XIII. Elkhart Ind. 1884—92. f°.

Bundesbote-Kalender. 1890, 98, 99, 1902. Berne Ind. 1890—1902.

Year Book (Mennonite) and Almanac for 1900, 1901. Quakertown Pa. 1900—01. Idem 1909. Philad. Pa. 1909. M. afb. 4°.

Herold (Der) der Wahrheit. Jahrg. I—XV, XXV—XXIX, XXXIII u. XXXIV. Chicago Ill. 1866; Elkhart Ind. 1867—97. f°.

Heimath (Zur). Jahrg. I—VII. Sommerfield Ill. etc. 1875—81. 4°.

Ontbr.: N°. 8 v. Jg. III, 4 v. Jg. IV, 3, 5 en 6 v. Jg. V, 1 v. Jg. VI en 6 en 7 v. Jg. VII.

Endeavorer (The Mennonite). June 1900, Jan.—Nov. 1901. Philad. Pa. 1900—01.

Monatsblätter aus Bethel College. Jahrg. VIII—XVII. Newton Kans. 1903—12.

Sedert 1909 ook getiteld: Bethel College Monthly. Ontbr. v. Jg. VIII N°. 1, 4 en 5.

ALGEMEENE GESCHIEDWERKEN.

Lexikon (Mennonitisches), hrsg. v. Chr. Hege u. Chr. Neff. Frankf. a. M. u. Weierhof (Pfalz), 1913.

[**Walraven, S.**]. Svccessio Anabaptistica. Dat is Babel der Wederdopers, eensdeels in Duytsland, maer principael in Nederlandt, In welcke de opgeworpen oorsprong, de rasende voortganck, ende bittere verstrouinge in t'cort verhaelt wort, Ghecolligert doer V. P. Coloniae, B. Gualtheri, 1603. 12°.

————, Idem. Coloniae, B. Gualtheri, 1612. 12°.

————, Idem [uitgeg. d. S. Cramer]. 's-Gravenh. 1910.

In: S. Cramer en F. Pijper, Bibliotheca reform. neerl. VII.

Moded, H., Grondich bericht. Van de eerste beghinselen der Wederdoopsche Seckten, enz. Middelb., S. Moulert, 1603.

Tooneel (Het) der Hooft-Ketteren, bestaande in verscheyde Afbeeltsels van Valsche Propheten, Naackt-Loopers [enz.]... in 't Koper gesneden d. C. V. Sichem. Middelb., W. Goeree, 1677. f°.

Heruitgave zonder tekst van de 17 portretten uit: Historische Beschrijvinge ende affbeeldinge der voorneemste Hooft Ketteren (Amst., C. van Sichem, 1608), vermeerderd met 4 andere, waaronder dat van Menno Simons.

Apocalypsis insignium aliquot Haeresiarcharum ... Interpr. H. S. F. D. M. D. [C. XVII eff.] Lugd. Bat., Henr. ab Haestens, 1608.

Greuwel der vornahmsten Haupt-ketzeren, So wohl Wiedertauffer, als auch andern, etc. [M. 17 portr.] Leyden, H. v. Haestens, 1608.

Vertaling van het voorgaande met eenige weglatingen en toevoegingen. Dezelfde grav.

Hooft-Ketteren (De voornaemste) Die haer in dese tijden so in Duytslant als oock in dese Nederlanden opgeworpen hebben... Mits-gaders hare afbeeldingen. [M. 9 portr. (waarvan 8 copieën naar het voorgaande en 1 daaruit overgenomen) en 1 portr. op den titel.] Leyden, H. L. v. Haestens, 1608.

Nederl. vertaling van een gedeelte van het voorgaande, met enkele toevoegingen.

Grouwelen der voornaemster Hooft-Ketteren, Die ... so in Duytslant als in Nederlant hen opgeworpen hebben ... Mitsgaders de Afbeeldingen ... Van nieus seer verb. ende verm. Gedruckt tot Leyden, Anno 1623. By J. C. v. Dorp. Voor Nicl. de Clerck, Boeckvercoper

tot Delft. [M. 17 portr., dezelfde als in het voorgaande boek, aangevuld met de overige uit de Latijnsche editie.]

Naar de vorige uitgaven met toevoegingen, inzonderheid een hoofdst. over Obbe Philips en een aanhangsel over Menno Symons, Dirk Philips en hunne volgelingen.

——— Idem. Naer de Copye van Delft. Ghedr. voor Nicl. de Clerck. [M. dezelfde portr.] Z. pl. en j.

History (A Short) of the Anabaptists of High and Low Germany. London, T. Badger for S. Brown, 1642. 4⁰.

——— Idem. London, R. Austin, 1647. 4⁰.

[**Blome, R.**]. The Fanatick History, or an Exact Relation and Account of the Old Anabaptists and New Quakers etc. London, J. Sims, 1660.

De eerste 65 blz. zijn een herdruk van het vorige met weglating van het laatste hoofdst. M. een portr. v. Koning Karel II tegenover den titel.

Historia Fanaticorum Oder eine vollkomne Relation u. Wissensch. v. den Alten Anabaptisten u. Newen Quäkern,... aussem Englischen [v. R. Blome] übers. v. B. Figken, Dem mit beygefüget ist, was mit etzlichen Quäkern ... in Dantzig ... passiret ist. Dantzig, S. Reiniger, 1664. M. front.

Anabaptisticum et enthusiasticum Pantheon u. Geistl. Rust-Hausz, wider die Alten Quacker, u. Neuen Frey-Geister, welche die Kirche Gottes zeithero verunruhiget ... haben. Z. pl. 1702. M. portr. en platen. f⁰.

Verzamelwerk van Zach. Theobaldus, bestaande in vier afzonderlijk gepagineerde werken, die blijkens de ondertitels in 1701 te Cöthen gedrukt zijn, en uitgegeven te Franckfurt a. M. Bevat verordeningen uit de 16de en 17de e. tegen de Wederdoopers e. a., eene geschiedkundige inleiding over de Anabaptisten en verwante latere sectarissen, en voorts herdrukken van verschillende geschriften over ketters en valsche profeten, o. a. de Historia Fanaticorum v. Figken.

Van dit werk is een 2de exempl. aanwezig, waarin de 3 ondertitels, die het drukkers- of uitgeversadres bevatten, zijn herdrukt met het jaartal alleen (1701) en later ingeplakt ten einde de uitgave naamloos te maken.

Op dezelfde wijze uitgegeven, blijkbaar bedoeld als 2de deel, is het volgende werk:

Schwarm-Geister-Bruth (Alte u. Neue), u. Quacker-Greuel. Das ist Gründl. Vorstellung u. Glaubwürdige Erzehlung von denen Alten Quackern u. Neuen Frey-Geistern, etc. Z. pl. 1702. M. portr. en platen. f⁰.

Bevat ook iets over Thomas Müntzer en eene Confession der Doopsgezinden in Pruisen. In dit deel hebben de ondertitels geen drukkers- of uitgeversadres, maar alleen het jaartal 1702.

Als 3de deel is bijgebonden: H. G. Neuss, Probatio spiritus et doctrinae Democriti (Dippel). Francf. a. M. u. Leipz., 1701. In het andere exempl. is hier wederom een nieuwe titel ingeplakt, zonder adres en met vermelding van 1702 als jaar van den druk.

Ottius, J. H., Annales Anabaptistici etc. Basil., J. Werenfelsius, 1672. 4⁰.

Loescherus, C., Secta Mennonitarum qvoad ortum, progressum, et mataeologiam, Elencho, qvà potiora religionis capita, notatam, delineata. [Specimen acad.] auth. J. Vagedt. Wittenbergae, Chr. Schrödterus, 1688. 4⁰.

E. M. P., ΕΠΙΔΕΙΓΜΑ sive Specimen Historiae Anabaptisticae etc. Z. pl. 1701.

Catrou, F., Histoire des Anabaptistes. Paris, 1706. M. front. en 1 vignet. 4⁰.

Schyn, H., Korte historie der protestante Christenen, die men Mennoniten of Doopsgezinden noemt, enz. Amst. 1711.

——————, Historia Christianorum qui in Belgio Foeder. inter Protestantes Mennonitae appellantur; ... adjecta disquisitione, De Antiquitate Baptismi proselyt. inter Judaeos. Amst. 1723.

——————, Gesch. der Prot. Christenen in 't Vereen. Nederland gen. Mennoniten ... zynde daar by gevoegd een naauwkeurig onderzoek wegens de oudheid v. den doop der Joodengenooten onder de Jooden, vert. d. M. van Maurik. Amst. en Utr. 1727.

——————, Historiae Mennonitarum plenior deductio, etc. Amst. 1729.

——————, Uitvoeriger verhandeling of vervolg v. de Gesch. der Mennoniten, ... U. het Lat. vert. d. M. van Maurik. Amst. 1738.

——————, Gesch. dier Christenen, welke in de Vereen. Nederlanden onder de Protestanten Mennoniten genaamd worden; ... [en] onderz. wegens de oudheid v. den doop der Jooden-genooten onder de Jooden. 2de druk op nieuws u. het Lat. vert., en verm. m. eenige Aant. en een Voorber. door G. Maatschoen. Amst. 1743—45. 3 dln. M. front., platen en portr.

Het 2de dl. bevat de Uitvoeriger verhandeling v. de Gesch. d. Mennon., waarin ook hoofdstukken over Menno Simons (m. 1 portr.), Dirk Philipsz (m. 1 portr.), Claas Claasz, Hans de Ries (m. 1. portr.), Reinier Wybrandsz Wybma (m. 1 portr.), Pieter Jansz Twisck, Tieleman van Bracht (m. 1 portr), Adriaan van Eeghem, Engel Arendsz van Dooregeest, Galenus Abrahamsz de Haan (m 1 portr.), Jan Philipsz Schabalje, Pieter Pietersz (m. 1 portr.),

Samuel Apostool, Douwe Feddriks, Kornelius van Huyzen, Frederik Toger, Joost Hendriksz (m. 1 portr.), Willem Wynandsz, Govert Tobiasz van den Wyngaard, Jan Willemsz (m. 1 portr.), Oom Jacob Dirksz, Willem Maartsz, Jan Gerritsz Buyser, Michael Fortgens (m. 1 portr.).

Het 3de dl., getiteld: Aanhangzel, Dienende tot een Vervolg, enz., bevat nog 19 levensbeschrijvingen van leeraren, alle m. 1 portr.: Lubbert Gerritsz, Jan Gerritsz van Embden, Aldert Volkertsz, Pieter Andriesz Hesseling, Kornelis Klaasz Anslo, Hans Alenson, Jeme Jacobsz de Ring, Abraham Dirksz Bierens, Pieter Gryspeer, Tobias Govertsz van den Wyngaard, Bartel Louwer, Anthoni Jacobsz Roscius, Jacob Cornelisz, Gerrit Roosen, Lambert Klaasz Aker, Lieuwe Willemsz Graaf, Pieter Schryver, Joannes Houbakker, Abraham Verduin.

Schyn, H., Levensbeschryving v. eenige voornaame mannen, in hun leven Leeraaren by de Doopsgezinden, Met derz. afbeeldingen. Amst. 1750. M. front.

Nieuwe titeluitgave v. dl III van het vorige werk.

Huyzen, K. v., Historische verhandeling v. de Opkomst en Voortgang, Mitsgaders de Godt-geleerdheyd der Doopsgez. Christenen. Embden en Hamborgh, 1712.

————, Idem. 2de dr. Hoorn, 1731.

Burgmann, J. C., Dissert. histor.-eccl., de Historiae Mennoniticae fontibus et subsidiis. [Def.] J. H. Burgmann. Rostochii, 1732. 4°.

Starck, J. A., Geschichte der Taufe u. Taufgesinnten. Leipz. 1789.

Reiswitz, [G. L.] von, u **F.] Wadzeck**, Beiträge zur Kenntnisz der Mennoniten-Gemeinden in Europa u. America. M. dem Bildn. des Menno Simonis u. 1 Karte. Berlin, 1821.

————, Idem, II. Th. hrsg. v. G. L. v. Reiszwitz. Nebst 2 Ansichten des Danziger Bethauses. Breslau, 1829.

————, Glaubensbekenntnisz der Mennoniten u. Nachricht v. ihren Colonien, nebst Lebensbeschr. Menno Simonis. M. 1 Kupfer (Menno) u. 1 Karte. Berlin, 1824.

[**Muller, S.**], Taufe, Taufgesinnte. [Leipz. 1833].

2 Artikelen in Brockhaus' Conversations-Lexikon. 8ste dr.

Beck, Ch. A., Essai sur les Mennonites. [Thèse.] Strasb. 1835. 4°.

[**Geuns, J. van**], Over den oorsprong der Doopsgezinden v. de oude Waldenzen. Z. pl. en j.

Halbertsma, J. H., De Doopsgezinden en hunne herkomst. Benevens eene lijkrede op Prof. P. O. C. Vorsselman de Heer, en eenige kerkredenen. Dev. 1843.

————, Getuigenissen en aanmerkingen ter staving van sommige punten in „De Doopsgez. en hunne herkomst". In handschrift. f⁰.

Boeke, J., en **A. M. Cramer**. Twee brieven ter toelichting en toetsing der schets v. J. H. Halbertsma, De Doopsgez. en hunne herkomst. Amst. 1844.

Cate, S. Blaupot ten, Gedachten over de getals-vermindering bij de Doopsgez. in Nederland; naar aanleid. der schets van J. H. Halbertsma: Over de herkomst der Doopsgez. Amst. 1844

————, Geschiedk. onderzoek naar den Waldenzischen oorsprong v. de Nederl. Doopsgez. Amst. 1844.

[**Boekbeoordeeling** van Blaupot ten Cate's Getalsvermindering en Waldenzischen oorsprong der Doopsgez. Amst. 1844.]
Uit: De Gids. 1844.

Oosterzee, J. J. van. Menno Simons und die Mennoniten. [Leipz. 1858].
Artikel in: Herzog's Real-Encycl. 1ste dr.

Hoekstra Bz., S., Beginselen en leer der oude Doopsgezinden, vergeleken met die van de overige Protestanten. Amst. 1863.

Cramer, A. M., Beginselen en leer der oude Doopsgezinden. [Boekbeoord.] [Amst. 1864].
Uit: Godgel. Bijdr. 1864.

Nippold, F., Die anabaptistischen Tendenzen in ihrer Bedeutung f. das Verständnisz der Reformationszeit. [Gotha] 1865.
Protest. Monatsbl. Dec. 1865.

Strack, K., Bilder aus der Reformationsgeschichte. IV. Bd.: Gesch. der evang. Secten. Leipz. 1867. M. 1 portr. op den titel.

Eby, B., Kurzgef. Kirchen-Geschichte u. Glaubenslehre der Taufges.-Christen od. Mennoniten. Elkhart Ind. 1868.

Mennoniten. New-York, 1872.
Artikel in: Deutsch-amerik. Conversations-Lexicon. Lfg. 63.

Scheffer, J. G. de Hoop. Het gedenkjaar 1872. I—III. [Amst. 1873].
Uit: Doopsgez. Bijdr. 1873.

Barclay, R., The inner life of the religious societies of the Commonwealth. London, 1876. M. afb.

Het 5de hoofdst handelt over Menno en de Doopsgezinden.

Scheffer, [J. G.] de Hoop, Mennoniten. [Leipz. 1881].

Artikel in: Herzog's Real-Encycl 2de dr.

Scheffer, J. G. de Hoop, Overzicht der gesch. v. den doop bij onderdompeling. Amst. 1882.

Overdr. uit: Versl. en Mededeel. d. Kon. Akad. v. Wetensch. Afd. Letterk. 2de R. Dl. XII.

[**Brons-Cremer ten Doornkaat, A.**]. Ursprung, Entwickelung u. Schicksale der Taufgesinnten od. Mennoniten ... dargestellt von Frauenhand. Norden, 1884.

Brons, A., Idem. 3te Aufl., neu bearbeitet v. E. M. ten Cate. Emden, 1912.

Keller, L., Zur Geschichte der Altevangel. Gemeinden. Vortrag. Berlin, 1887.

————, Eene bijdrage tot de geschiedenis der oud-evangel. gemeenten. U. h. Hoogd. d. Tj. Kielstra. Middelb. [1887].

Cramer, S., Zur Geschichte der Altevang. Gemeinden. Vortrag v. L. Keller. [Boekbeoord.] [Leiden, 1888].

Uit: Theol. Tijdschr. 1888.

Horsch, J., Kurzgef. Gesch. der Mennoniten-Gemeinden. Nebst einem Abrisz der Grundsätze u. Lehren, sowie einem Verzeichn. der Litteratur der Taufgesinnten. Elkhart Ind. 1890.

————, The Mennonites, their history, faith and practice. Elkhart Ind. 1893.

Smissen, C. H. A. van der, Kurzgef. Gesch. u. Glaubensl. der Altevang. Taufgesinnten od. Mennoniten. Z. pl. 1895. M. portr. en andere afb.

Lüdemann, H., Reformation u. Taufertum in ihrem Verhaltn. zum christl. Princip. Bern, 1896.

Müller, E., Reformation u. Taufertum in ihrem Verhaltn. zum christl. Prinzip. [Beurteilung.] Bern, 1896.

Kirchenbl f. d. reform. Schweiz, 16. u. 23. Mai 1896.

Newman, A. H., A history of anti-pedobaptism ... to A. D 1609. Philad. 1897.

Wedel, C. H., Abrisz der Gesch. der Mennoniten. Newton Kans. 1900–04. 4 dln.

Hoekstra, H., De Doopersehen. Hist. Overzicht en Beoordeeling. Zwolle, [1900]. Met 1 afb.

Naar aanleiding van „De Doopersehen" v. Ds. H. Hoekstra. [Boekbeoord.] Haarl. z. j.
De Boodschapper N⁰. 464, N. S. N⁰. 172.

Smissen, H. van der, Die Mennoniten im XIX. Jahrh. Berlin. z. j. M. portr. en andere afb. 4⁰.
Der Protestantismus am Ende des 19. Jahrh. in Wort u. Bild. Lfg. 33.

Veen, P. H., Het ontstaan der Doopsgezinden. Amst. 1902.
De Hervorming, 15 Maart 1902.

Cate, E. M. ten, Doopsgezinden en Wederdoopers. Amst. 1902.
De Hervorming, 29 Maart 1902.

Cramer, S., Mennoniten. [Leipz. 1903].
Artikel in: Herzog's Real-Encycl. 3de dr.

Bax, E. Belfort, Rise and fall of the Anabaptists. London, 1903.
The social side of the Reformation in Germany. III.

Pike, E. C., The story of the Anabaptists. London, 1904. M. 1 afb.
Eras of nonconformity. II.

Fleischer, F. C., Die Taufgesinnten in den Niederlanden (Holland). Z. pl. 1904. Met afb. 4⁰.
Overdr. uit: Der Bundesbote-Kalender. 1904.

Cate, E. M. ten, De geschiedschrijver Cornelius en de waardeering v. het Anabaptisme. ['s-Gravenh.] 1904.
Overdr. uit: De Tijdspiegel. 1904.

Weydmann, E., Geschichte der Mennoniten bis zum 18 Jahrhundert. Neuwied, 1905.

Hege, Christine. Kurze Geschichte der Mennoniten. Frankf. a M. 1909.

Fleischer, F. C., De doopsgezinden. Baarn, 1909.
Kerk en Secte Onder red v S D. van Veen. 9.

Köhler, Menno u. die Mennoniten. [Tüb. 1912].
Artikel in: F. M Schiele u. L. Zscharnack, Die Religion in Gesch u. Gegenw. Handwörterb. Lfg. 78 Separatabdr.

MARTELAARSBOEKEN.

Dit Boeck wort genaemt: Het offer des Heeren, om het inhout van sommighe opgeofferde kinderen Gods: de welcke voortghebracht hebben wt den goeden schat haers herten, Belydingen, Sendtbrieven ende Testamenten, de welcke sy met den monde beleden, ende metten bloede bezeghelt hebben, Tot troost ende versterckinge der slachschaepkens Christi enz. Z. pl. 1562. [Daarachter:] Een Liedtboecxken, tracterende van den Offer des Heeren, enz. Z. pl. 1563. 16⁰.

De eerste uitgaven. Van het Offer d. Heeren ontbr. bl. 40, 113, 168 en 265.

——— Idem. Noch so zijn hier achter by ghedaen sommighe Belijdinghen. Item noch soo is hier by ghedaen een Liedeboecxken. Z. pl. 1567. kl. 8⁰.

——— Idem. Noch zijn hier by ghedaen veel Liedekens, Belijdinghen ende Brieuen. Item, noch is hier by ghedaen een Liedtboecxken. Z. pl. 1570. kl. 8⁰.

Bl. 114 ontbr.

——— Idem. Z. pl. 1578. kl. 8⁰.

Titelbl. geschonden; bl. 156 en 157 ontbr.

——— Idem. Z. pl. 1580. kl. 8⁰.

Het Liedtboecxken is incompleet: na bl. 51 volgen nog slechts 2 bl., genummerd 54, 53.

——— Idem [m. doorloopende nummering]. Amst., W. J. Buys, [1590]. kl. 8⁰.

——— Idem. Z. pl. 1591. M. titelvignet. kl. 8⁰.

Het Liedtboecxken draagt het jaartal 1589, niettegenstaande de signatuur doorloopt. Bl. 49 v. tot het einde ontbr.

——— Idem. Amst., W. J. Buys, 1595. kl. 8⁰.

Ontbr. bl. 112, 201, 301, 306, 307.

——— Idem. Harlinghen, Peter Sebastiaensz., 1599. kl. 8⁰.

Hierachter: Joos de Tollenaer, Sommige Brieven ofte Belijdingen enz. Harlinghen, Peter Sebastiaensz., 1599.

Cramer, S., Het Offer des Heeren (de oudste verzameling doopsgezinde martelaarsbrieven en offerliederen). 's-Gravenh. 1904.

S. Cramer en F. Pijper, Bibliotheca reform. neerl. II.

Doedes, J. I., Nieuwe Bibliogr.-hist. Ontdekkingen. Bijdragen tot de kennis ... v. de oudste drukken v. het Doopsgez. martelaarsboek „Het Offer des Heeren," zie hiervoren blz. 3.

Kühler, W. J., Het Offer des Heeren. Leiden, 1906.
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1906.

Historie der Martelaren ofte waerachtighe Getuygen J. C. ... sint het Jaer 1524 tot desen tyt toe enz. Haerlem, D. Keyser, 1615. Titel in gegraveerde omlijsting.

——— der warachtighe getuygen J. C. ... sint het Jaer 1524 tot desen tyt toe enz. Hoorn, Z. Cornelisz., 1617. Titel in gegraveerde omlijsting.

——— van de Vrome Getuygen J. C. ... 't sedert den Jare 1524 tot desen tijdt toe enz. Hoorn, Z. Cornelisz., 1626. Dezelfde omlijsting.

Alenson, Hans, Tegen-Bericht, op de voor-Reden vant groote Martelaer Boeck der Doops-Ghesinde Ghedruckt tot Hoorn 1626. Haerl. 1630. Opnieuw uitgeg. d. S. Cramer. 's-Gravenh. 1910.
In: S. Cramer en F. Pijper, Bibliotheca reform. neerl. VII

Martelaers-Spiegel der werelose Christenen t'zedert A^{0}. 1524. Haerl., H. P. v. Wesbusch, 1631. Titel in gegraveerde omlijsting.

B[raght], T. J. v., Het Bloedigh Tooneel der Doops-gesinde en Weereloose Christenen, die om het getuygenisse Jesu ... geleden hebben en gedoodt zijn, v. Christi tijdt af, tot dese onse laetste tijden toe. Mitsgaders, een beschrijvinge des H. Doops e. a. stucken. Begrepen in twee boecken. Zijnde een vergrootinge v. den voorgaenden Martelaers-Spiegel. Dordrecht by J. Braat voor J. Savry, 1660. M. front. f^{0}.
2 Exempl., waarvan 1 met 17 ingevoegde platen: Theatrum passionis et mortis Dom. et Salv. nostri Jesu Christi ... excusum a N. Piscatore.

Schotanus, Chr., Van de gronden der Mennistery, ofte waerschouwinghe over 't Bloed-tooneel der Doopsgesinde v. T. J. v. Bracht. Leeuw., P. Allerts, 1671. 12^{0}.

Braght, T. J. v., Het Bloedig Tooneel of Martelaers Spiegel der Doopsgesinde of Weereloose Christenen enz. 2de dr. Amst., J. van der Deyster [e.a.], 1685. 2 dln. M. front. en grav. (d. J. Luyken). f^{0}.

———, Der Blutige Schau-Platz oder Martyrer-Spiegel der Tauffs-Gesinnten oder Wehrlosen-Christen, etc. Ephrata Pa. 1748. M. front. f^{0}.

Braght, T. J. v., Idem. Pirmasens. 1780. M. grav. f⁰.

————, Idem. 2ᵗᵉ americ. Aufl. Lancaster Pa. 1814. f⁰.

————, Idem. Elkhart Ind. 1870. M. 1 pl. 4⁰.

Pennypacker, S. W., A noteworthy book. Der Blutige Schau-platz oder Martyrer Spiegel. Ephrata Pa. 1748. Philad. 1881.
Uit: Pennsylvania Magazine of history and biography. 1881.

Braght, T. J. van, A martyrology of the churches of Christ, commonly called Baptists, during the era of the reformation. Transl. from the Dutch. Ed. by E. B. Underhill. London, 1850. 2 dln. M. platen.

————, The bloody theatre, or Martyrs mirror of the defenseless christians ... Transl. from the origin. Dutch by J. F. Sohm. Elkhart Ind. 1886. M. portr. en andere afb. 4⁰.

B[out], J., 't Merg v. de Historien der Martelaren ... Getrokken u. de groote Martelaars Spiegel der Doopsges. v. T. J. v. Bragt. Haarlem, I. v. d. Vinne, 1699.

————, Idem. 2ᵈᵉ dr. m. prentverbeeld. verm. Amst., Wed. B. Visscher, 1722.

————, Idem. 2ᵈᵉ dr. Amst., J. Tirion, 1736. M. dezelfde grav.

————, Idem. 3ᵈᵉ dr. Amst. 1769. M. dezelfde grav. en een front.

[**Dühren, I. van**], Geschichte der Martyrer, oder: kurze histor. Nachr. von den Verfolgungen der Mennonisten. Königsb. 1787.

————, Idem. Königsb. 1788. Titeluitgave.

————, Idem. 2ᵗᵉ Aufl. Stuttg. 1863.

Cramer, [S.], De geloofwaardigheid van v. Braght. [Leiden, 1899].
Uit: Doopsgez. Bijdr. 1899.

Wilde, W., Zonderlinge critiek. Antw. aan Dr. S. Cramer. Amst. 1900.

Cramer, [S.], Nogmaals de geloofwaardigheid van v. Braght. Tevens antw. op de kritiek v. W. Wilde. [Leiden, 1900].
Uit: Doopsgez. Bijdr. 1900.

Scheffer, J. G. de Hoop, Onze martelaarsboeken. I. [Leeuw. 1870].
Uit: Doopsgez. Bijdr. 1870.

DE DOOPSGEZINDEN IN DE VERSCHILLENDE LANDEN.

A. ZWITSERLAND, OOSTENRIJK-HONGARIJË, ITALIË, ZUID-DUITSCHLAND EN FRANKRIJK.

GESCHIEDENIS.

a. Opkomst van het Anabaptisme.

Simler, J. J., Samml. alter u. neuer Urkunden z. Beleuchtung der Kirchen-Gesch. vorneml. des Schweizer-Landes. Bd. I. Th. 1—3. Zürich, 1757—59. M. portr.

Nitsche, R., Gesch. der Wiedertäufer in der Schweiz z. Reformationszeit. Einsiedeln, New-York, etc. 1885.

Burrage, H. S., The Anabaptists of the Sixteenth Century. New York, 1891.

Papers of the American Soc. of church history. III.

Mannhardt, H. G., Festschrift zu Menno Simons' 400 j. Geburtstagsfeier den 6. Nov. 1892. Danzig, 1892.

1. Die ältesten Täufergemeinden. 2. Menno Simons. 3. Die Bedeutung unserer Mennofeier.

Inhalt etlicher hendlen ... die ein Burgermeister, Radt [etc.] der Statt Zürich ire Eydgnossen vnd Zugewandten ... als vff die sölich hendel dienend, berichtend, vnd sich gegen inen entschuldigend vnd verantwurtend. Z. pl. 1525. M. 1 houtsn. op den titel. 4°.

Ordnung vnd erkantnuss eines Ersammenn Radts der Statt Zurich betreffent den Eebruch, Huren, kupleren etc. Kinder Tauff, Feyrtagen, gemein gebet für ein Christenliche Kirch vnd ire abgestorbnen. Zürich, 1526. M. dezelfde houtsn. op den titel. 4°.

Abschid der Stette Zurich. Bern vnnd sant Gallen. von wegen der widerteüffer auszgangen. Z. pl. 1527. 4°.

Egli, E., Die Züricher Wiedertäufer zur Reformationszeit. Zürich, 1878.

Siemelink, T. H., De eerste gemeente van Doopsgezinden [te Zürich]. Rotterd. 1912.

N. Rotterd. Courant van 8 Maart 1912. Avondbl. A.

Kessler, J., Die schwärmerischen Grauelscenen der St. Galler Wiedertäufer zu Anf. d. Reformation. Hrsg. v. J. F. Franz. Ebnat in Toggenburg, 1824.

Egli, E., Die St. Galler Täufer. M. Beiträgen z. Vita Vadiani. Zürich, 1887.

Burckhardt, P., Die Basler Täufer. Basel, 1898.

Kripp, J. v., Ein Beitrag z. Geschichte der Wiedertäufer in Tirol. [Progr.] Innsbr. 1857. 4⁰.

Jäkel, J., Zur Geschichte der Wiedertäufer in Oberösterreich u. spec. in Freistadt. Linz, 1889.

47. Bericht üb. d. Museum Francisco-Carolinum.

Nicoladoni, A., Johannes Bünderlin v. Linz u. die oberösterreichischen Täufergemeinden in den Jahren 1525—31. Berlin, 1893.

Röhrich, T. W., Zur Geschichte der straszburgischen Wiedertäufer in den Jahren 1527—43. [Gotha, 1860].

Zeitschr. f. d. hist. Theol. 1860. I.

Hauth, L., Les anabaptistes à Strasbourg au temps de la réformation. [Thèse.] Strasb. 1860.

Hulshof, A., Geschiedenis van de Doopsgezinden te Straatsburg van 1527 tot 1557. [Acad. proefschr.] Amst. 1905.

Heberle, W. Capito's Verhältniss zum Anabaptismus. [Gotha, 1857].

Uit: Zeitschr. f. d. hist. Theol. 1857.

Meyer, Chr., Zur Geschichte der Wiedertäufer in Oberschwaben. 1. Die Anfänge des Wiedertäuferthums in Augsburg. Augsb. 1874.

Zeitschr. d. hist. Vereins f. Schwaben u. Neuburg. Jahrg. I. 2.

Wappler, P., Die Täuferbewegung in Thüringen v. 1526—1584. Jena, 1913.

Beitr. z. neueren Gesch. Thüringens. Bd. II.

Lommel, G., Der ostfränkische Reformator Ambrosius. Giessen, 1847.

Clemen, O., Simon Haferitz. Berlin, 1902.

Beitr. z. Reformationsgesch. Heft 2

b. Vervolging en martelaarschap.

[**Guttmann, L.**], Verantwortung Caspar Taubers, der zu Wien verprant ist worden [1524]. Z. pl. en j. Titel omlijst. 4°.

Geschicht (Eyn new warhafftig vnd wunderbarliche oder hystori, von Jörgen wagner zu München in Bayern als eyn Ketzer verbrandt im Jar M.D.xxvij. Z.pl. en j. 4°.

Luther, M., Von Er Lenhard keiser ynn Beyern vmb des Euangelii willen verbrandt. Eine selige geschicht. Wittemb., [H. Lufft], 1528. Titel in gekleurde omlijsting. 4°.

[**Blaurer, Th.**], Wie Ludwig Hetzer zu Constantz mit dem schwert gericht vsz disem zit abgeschayden ist. Constantz, J. Spitzenberg, 1529. Titel in omlijsting. 4°.

[**Placaat** v. den Raad v. Straatsburg tegen de Wederdoopers 27. Julij 1527.] Plano.

Fluri, A., Täuferhinrichtungen in Bern im XVI. Jahrh. Bern, 1896.
Berner Heim. 30 Aug., 6, 13 en 20 Sept. en 4 Okt. 1896.

———, Das Waisenhaus als Täufer-Gefängnis. (Beiträge zur Gesch. der bernischen Täufer.) [Bern, 1912].
Overdr. uit: Blätter für bernische Gesch., Kunst u. Altertumskunde. 1912.

Mandadt (Nuw) vnnd Ordnung von Schultheissen klein vnnd grossen Rhat der Statt Bernn, der Widertöufferen wegen. Z. pl. [1597]. M. 1 houtsn. op den titel. 4°.

Wiedertäufermandat (Das) vom 9. August 1659. Neudr. m. einer Einleit. v. A. F[luri]. [Bern, 1912].
Overdr. uit: Blätter für bernische Gesch., Kunst u. Altertumskunde. 1912.

Erfrischung u. Erläuterung der alten vnd vor diesem auszgangenen Ordnungen u. Mandaten: wie in der Teutschen Landschafft Bärn procediert werden solle wider die Sect der Wider-Täufferey. Bärn, Andres Hügenet, 1693. M. 1 houtsn. op den titel. 4°.

Widertäuffer-Ordnung: darinnen enthalten wie in der Statt Bern Teutschen Landen wider die Widertäuffer als ungehorsame ... Leut verfahren, vnd dieselben abgeschaffet, vnd gestrafft werden sollend. Bern, in Hoch-Oberkeitlicher Truckerey, 1707. 4°.
Verordening van 1695.

[**Placaat** v. den Raad v. Bern tegen de Wederdoopers 11 Febr. 1711.] Plano.

Copia: Van de Brief van de Heeren Staaten, geschr. aan het Canton Bern. Tot voorsp[r]aak van de verdrukte Doopsgez. of Mennoniten. 15. Maart 1710. Z. pl. en j. Plano.

[**Schijn, H.**]. Zedige verantwoording der Mennoniten, op zeker placcaat; door de regeerders der Stadt Bern tegen de zo genaamde Wederdoopers uitgegeven. Z. pl. en j. 4⁰.

Cramer, [S., Brief van een Doopsgezinden galeislaaf. [Leiden, 1908].
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1908.

Mandat: der Statt Zurych, der Widertäuffern halber vszgangen. Z. pl. 1613. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Verhael (Waerachtigh), van de handelingen van de Achtb. Magistraet van Zurigh, teghen eenighe Weder-doopers. Amst., Corn. Jansz., [1643]. Plano.

——— Idem. Amst., J. Albertsz., 1644.

Ondersoeck (Noodigh), op den Brieff geintituleerd, Waerachtigh Verhael enz. Z. pl. 1643.

Copey eines Sendschreibens, welches die Evangelische Gemeind in der Marggrafschaft Salutzo ... An die Kirchendiener zu Genff vberschickt haben. 21. Okt. 1619. Aus dem Frantzösischen ins Deutsch vbers. Z. pl. en j.

c. Het Anabaptisme in Zwitserland.

Müller, E., Gesch. der Bernischen Täufer. Frauenfeld, 1895.

Täufer (Die bernischen). [Beoordeel. v. E. Müller's Gesch. d. Bern. Täufer.] Basel, 1895.
Schweiz. Prot. Bl. Jahrg. XVIII. 33.

B. [Beoordeeling v. idem.] Bern, 1895.
Kirchenbl. f. d. reform. Schweiz. Jahrg. X. 35.

Fluri, A., [Beoordeeling v. idem.] Bern, 1896.
Berner Heim. 9 Aug. 1896.

[**Stucky, J.**]. Eine Begebenheit, die sich in der Menn.-Gemeinde in Deutschland u. in der Schweiz v. 1693 bis 1700 zugetragen hat. Elkhart Ind. 1883. 12⁰.
Handelt over Jacob Amman.

Mennoniten (Von dem in der Schweiz. Leipz. 1778.
Ueber das Interessanteste der Schweiz. Aus d. Franz. übers. Bd. II. 2.

Andenken (Ein) christlicher Liebe von den englischen Taufgesinnten für ihre Brüder in [der Schweitz]. Basel, 1824.

d. Het Anabaptisme in Oostenrijk en Italie

Beck, J., Die Geschichts-bücher der Wiedertäufer in Oesterreich-Ungarn ... von 1526 bis 1785. Wien, 1883.

Loserth, J., Der Anabaptismus in Tirol. [I] (1526—1536). [II] (1536 bis zu seinem Erlöschen). Wien, 1892.

Wolný, G., Die Wiedertäufer in Mähren. Wien, 1850.
Overdr. uit: Arch. f. Kunde österr. Geschichtsquellen. Jahrg. 1850. Bd. II. 1.

Loserth, J., Der Communismus der mährischen Wiedertäufer im 16. u. 17. Jahrh. Wien, 1894.

Schneider, A. F. H., Ueber den geschichtl. Verlauf der Reformation in Liegnitz u. ihren späteren Kampf gegen die kaiserl. Jesuiten-Mission in Harpersdorf. Berlin, 1862. 4°.
Overdr. uit: Progr. d. Königl. Realschule.

Koffmane, G., Die Wiedertaufer in Schlesien. [Breslau, 1888?].
Uit: Correspondenzblatt III.

Loserth, J., Deutsch-böhmische Wiedertäufer. Prag, 1892.
Mitth. d. Ver. f. Gesch. d. Deutschen in Böhmen. Jahrg. XXX. 4.

————, Wiedertäufer in Steiermark. Graz, 1894.
Mitth. d. histor. Vereines f. Steiermark. Heft XLII.

Beck, J., Ein Beitrag zur Geschichte der Wiedertaufer in Karnten. Mitgetheilt n. Hss. d. 16. u. 17. Jahrh. [Klagenfurt] z. j.
Overdr. uit: Arch. d. hist. Ver. XI.

Goehlert, J. V., Die Karaiten u. Mennoniten in Galizien. Wien, 1862.

Scheffer, J. G. de Hoop, Doopsgezinden in Gallicie. Amst. 1865.
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1865.

Szeberényi, L. S., Die Secte der Nazarener in Ungarn. Aus d. Ungar. ins Deutsch. übertr. v. G. Schwalm. Braunschw. 1890.
Jahrb. f. prot. Theol. XVI. 4.
Hierbij 2 bundels gedrukte en geschreven stukken betr. hetz. onderw. [1903].

Habaner (Die). Pressburg, 1898 en 1899.
Pressburger Presse. 19 Dez. 1898 en 2 Jan. 1899.

Benrath, K., Wiedertaufer im Venetianischen um die Mitte des 16. Jahrh. Gotha, 1885.

Theol. Stud. u. Krit. Jahrg. 1885. I.

Vautier, P., Un mouvement baptiste en Italie à l'époque de la réformation. Lausanne, 1903.

La liberté chrét. VI. 6.

e. Het Anabaptisme in Zuid-Duitschland en Frankrijk.

Winter, V. A., Geschichte der baierischen Wiedertäufer im 16. Jahrh. München, 1809.

Fürsten (Der durchleuchtigen) ... Hertzog Wilhelms u. Hertzog Ludwigs in Bairn etc. gebrüder, Ausschreyben der Artickel von erhaltung Christenlicher Religion vermüg des Reichs abschids zu Augspurg. Anno 1530. Lanndsshut, z. j. 4⁰.

Vntterrichtung (Grundtliche), eins erbern Rats der Statt Nurmberg, Welcher gestalt ire Pfarrher vnde Prediger ... das volck wider etliche verfürische lere der Widertauffer, ... ermanen vnnd vnterrichten sollen. Nürmberg, J. Guttknecht, z. j. Titel omlijst. 4⁰.

[**Will, G. A.**], Beytrage zur Frankischen Kirchen-Historie in einer Gesch. der Widertäufer, welche um die Zeit der Kirchenreinigung, Frankenland u. besonders Nürnberg beunruhiget haben. Nürnberg, 1770.

———, Beyträge zur Geschichte des Antibaptismus in Deutschland. Nürnberg, 1773.

Heruitgave van het vorige met anderen titel.

Berbig, Die Wiedertaufer im Amt Konigsberg i. Fr. im Jahre 1527/28. Tübingen, 1903.

Uit: Deutsche Zeitschr. f. Kirchenrecht. XIII.

Wagner, E., Die Reichsstadt Schwabisch Gmund in den J. 1526–30 [Fortsetzg.]. Stuttgart, 1881.

Württemb. Vierteljahrshefte f. Landesgesch. Jahrg. IV. 1881 (Württemb. Jahrb. f. Statistik u. Landesk. Jahrg. 1881. II. Bd.).

Grüneisen, C., Abriss einer Gesch. der relig. Gemeinschaften in Württemberg, m. bes. Rücksicht auf die neuen Taufgesinnten. [Leipz. 1841].

Zeischr. f. d. histor. Theol. 1841. I.

Grüneisen, C., Mennonieten en Doopsgezinden in Wurttemberg. Vertaald en aangevuld d. C. Sepp. Amst. 1848.

Hochhuth, K. W. H., Mittheilungen a. der prot. Secten-Geschichte in der hessischen Kirche. I. Th. Im Zeitalter der Reformation. 1. Landgraf Philipp u. die Wiedertäufer. 2. Die Wiedertäufer unter den Söhnen Landgraf Philipps. [Gotha, 1858—59].
Uit: Zeitschr. f. d. histor. Theol. 1858. IV; 1859. II.

———, **C. W. H.**, Die Wiedertäufer in der Graffschaft Solms, im Reformationszeitalter. Darmst. 1864.
Arch. f. Hess. Gesch. u. Alterthumsk. X. 3.

Hege, Chr., Die Täufer in der Kurpfalz. Ein Beitr. z. badisch-pfälzischen Reformationsgeschichte. Frankf. a. M. 1908.

Taylor, G., Klytia. Histor. Roman a. dem 16. Jahrh. M. 1 Titelkupfer. 2de dr. Leipz. 1883.

Stern, A., Die Wiedertäufer. Wiesb. 1907.
Rheinische Hausbucherei. Bd. XVIII.

[**Klopfenstein, J.**], l'Anabaptiste ou le cultivateur par experience [Almanach Nouveau pour l'an 1813]. Belfort, 1813. M. afb.

Michiels, A., Les anabaptistes des Vosges. Paris, 1860.

GESCHRIFTEN VAN EN OVER ANABAPTISTEN EN HUNNE GEESTVERWANTEN.

[**Storch, N.**?], Das biechlin zaiget an wer der lebendig martrer sey auff erdtrich, vnde betrifft den Christenlichen glauben. Z. pl. [1522?] 4⁰.

[**Storch, N.**, od. **J. Borhaus**, al. Cellarius], Ein tzeytlang geschwigner Christlicher Brueder auch umb der warheit willen veryagt, den Christus ... widerumb vermandt hat, etc. Zwickau, J. Gastel, 1523. 4⁰.

Bachmann, R., Niclas Storch der Anfänger der Zwickauer Wiedertäufer. Zwickau, 1880.

Langen, J., Eyn Sermon vonn menschlicher schwacheit etc. Erffordt, tzum Buntthen Lawen bey Sanct Pauel, 1523. Titel omlijst. 4⁰.

Fritzhans, J., Wie mann das klar hell gots wort predigen soll. Zuwider den Dobenden und wuttenden gotlosen menschen. Z. pl. 1524. Titel omlijst. 4⁰.

Zyegler, Clement, Von der waren nyessung beyd leibs vnd bluts Christi. ... Und von dem Tauff wie man den, sonder allen zusatz öl, saltz oder beschwerung, handlen sol. [Strassb., W. Kapfel, 1524]. M. 1 houtsn. 4⁰.

Bryszgawer, M., Wie man Christlicher weysz beichten, Sacrament entpfahen, Messz halten und das Sacrament anbetten sol. Z. pl. [1524]. 4⁰.

Greyffenberger, H., Ein warnung vor dem Teuffel, der sich wider übt mit seinem dendelmarckt, etc. Z. pl. 1524. Titel omlijst. 4⁰.

——————, Ein Christenliche Antwordt denen, die da sprechen, das Euang. hat sein krafft von der Kirchen etc. Z. pl. 1524. Titel omlijst. 4⁰.

——————, Ein kurtzer begriff von guten wercken etc. Z. pl. 1524. Titel omlijst. 4⁰.

——————, Disz biechlin zaigt an die Falschen Propheten, vor den unsz gewarnet hat Christus, Paulus und Petrus, etc. Z. pl. [1524 ?] 4⁰.

[**Reinhart, M.**], Antzeygung wie die gefallene Christenheit widerbracht müg werden, in yren ersten stand in wilchem sie von Christo vnd seynen Apostel erstlich gepflantzt vnd auffgebawet ist. Vor hundert iaren beschrieben, vnd itzt aller erst gefunden, vnd durch den druck an tag geben. Das Concilium zu Basel v. die Behmen betreffende. Z. pl. 1524. 4⁰.

Müntzer, T., Protestation odder empietung ... seine lere betreffende vnnd tzum anfang von dem rechten Christen glawben, vnnd der tawffe. Alstedt, 1524 M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Müntzer, Th., Bekantnus ... 1525. Z. pl. en j. Titel omlijst. 4⁰.

[**Cresz, J.**], Das gebet Hieremie des Propheten. Auszlegung disz gebets in gesang weysz. Z. pl. 1525. Titel omlijst. 4⁰.

Warnung (Getrewe Christenliche vnd nutzliche), etlicher oebrigkait die dass Euangelion zu Predigen zulassen vnd befelhen, Vnd straffen doch desselben volziehung. Z. pl. 1525. Titel omlijst. 4⁰.

Kretz, M., Von der Mess, vnd wer der recht Priester sey, etc. Freyburg i. B., J. Wörlin, 1525. Titel omlijst. 4⁰.

Herren (Vonn des) Nachtmal, der papisten Messen vnnd etlichenn Newen yrrthumen. Z. pl. 1526. Titel omlijst.

Prugner, N., und **B. Fridberger** [Hubmaier], Acht u. dreyssig schluszrede so betreffende ein gantz Christlich leben war an es gelegen ist. Z. pl. 1524. 4⁰.

Fridberger, B., Achtzehen schluszrede so betreffende ein gantz Christlich leben etc. Z. pl. 1524. Titel omlijst. 4⁰.

[**Fridberger, B.**]. [XXVI] Schluszreden die Balthazar Fridberger dem J. Eckio die meysterlich zu examinieren furbotten hat. Z. pl. en j. 4⁰.

Fridberger, B., Von Ketzern und iren Verbrennen etc. Z. pl. 1524. Afschrift (19de eeuw).

Frydberger, B., Ain Summe ains gantzen Christenlichen lebens ... Sonderlich ain bericht den kinder Touff, vnd das Nachttmal belangent. Z. pl. 1525. Titel omlijst. 4⁰.

Zuingli, H., Vber Doctor Balthazars Touffbüchlin, zie blz. 31.

Huebmör, B., von Fridberg. Ein gesprech ... auf Mayster Vlrichs Zwinglens Tauffbuchlen von dem Kindertauff. Nicolspurg, S. Sorg gen. Froschauer, 1526. 4⁰. Afschrift (19de eeuw).

Huebmör, B., Der Vralten und gar neuen Leerern Vrtail. Das man die jungen Kindlen nit tauffen solle, biss sy jm glauben vnderricht sind. Nicolspurg, S. Sorg genant Froschauer, 1526. 4⁰. Afschrift (19de eeuw).

Huebmör, B., Zwolf Artickel Christlichen Glaubens zu Zurch im Wasserthurm gestellt u. zu Nicol[s]purg im Jahr 1527 in 8⁰ auf 1 Bogen gedr. Afschrift (19de eeuw) m. een voorrede.

Beiträge z. Geschichte der Wiedertaufer in Oberdeutschland. 1. B. Hubmaier's Form des Nachtmahls Christi. Mit Hubmaier's Bildn. 2. Joh. Landsbergers Schriften. 3. Peter Ryedemann, Rechenschafft unserer Religion. Berlin, 1869.

Mittheilgn. a. d. Antiquariate v. S. Calvary u. Co. Jahrg. I. Heft 3/4 u. 5/6.

Schreiber, H., Balthasar Hubmaier. Stifter der Wiedertaufer auf d. Schwarzwalde. Freib. i. B. 1839. 12⁰.

Taschenb. f. Gesch. u. Alterth. in Süddeutschl.

Hošek, F. X., Balthasar Hubmaier a počátkove novokřestènstva na Moravě. V Brnè, 1867.

Loserth, J., Doctor Balthasar Hubmaier u. die Anfange der Wiedertaufe in Mähren. Brünn, 1893.

Vedder, H. C., Balthasar Hubmaier the leader of the Anabaptists. New-York, etc. 1905. M. afb.

Heroes of the reformation ed. by S. M. Jackson.

[**Herman, N.**], Eyn Mandat Jhesu Christi, an alle seyne getrewen Christen [von der Tauff]. Z. pl. 1524. Titel in omlijsting en 1 houtsn. in den tekst. 4⁰.

Zie: J. I. Doedes, Ein Mandat Jesu Christi v. Nicolaus Herman. N⁰. 3.

Herman, N., Ein Mandat etc. Strassb., J. Schwan, [1524]. 4⁰.

Zie: Doedes, a. w. N⁰. 4. 2 Exempl., met verschil in de kantteekeningen.

Herman, N., Eyn Mandat etc. Z. pl. [1524]. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Zie: Doedes, a. w. N⁰. 7.

Herman, N., Ain Mandat Jhesu Chirsti etc. Z. pl. 1524. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Zie: Doedes, a. w. N⁰. 8.

[**Herman, N.**], Ein new Mandat Jesu Christi etc. Z. pl. [1546]. M. 1 houtsn. op den titel en 1 in den tekst. 4⁰.

Zie: Doedes, a. w. N⁰. 10.

[**Herman, N.**], Ain neüw Mandat Jesu Christi etc. Weitter Ain gesprech dess Teütschen Landes betreffend von newen an tag gegeben. Augspurg, V. Othmar, 1546. M. 2 houtsn. 4⁰.

Zie: Doedes, a. w. N⁰. 11.

[**Herman, N.**], Ein new Mandat Jesu Christi etc. Strasszb., H. Grymmen, [1547]. M. 1 houtsn. op den titel en 1 in den tekst. 4⁰.

Zie: Doedes, a. w. N⁰. 12.

[**Herman, N.**], Ein new Mandat Jhesu Christi etc. Gegeben inn diesem 56. Jar. Schleusingen, H. Hamsing, [1556]. M. 1 houtsn. op den titel en 1 aan het slot. 4⁰.

Zie: Doedes, a. w. N⁰. 13.

Hermann, N., Ein Mandat Jesu Christi etc. Aus dem Originali, mit Praefation an tag gegeben durch C. Pawler. Freybergk i. Meissen, G. Hoffmann, 1613. 4⁰.

Zie: Doedes, a. w. N⁰. 14.

[**Herman, N.**], Eyn Mandat Jhesu Christi, an alle seyne getrewen Christen.

Facsimile v. het titelbl. der eerste uitg. Zie: Doedes, a. w. No. 1.

[**Hätzer, L.**], Acta oder geschicht wie es vff dem gesprech [in] Zürich ergangen ist, anbetr. die götzen vnd die Mesz. Anno 1523. Zürich, Chr. Froschouer, 1523. Titel in omlijsting en 1 houtsn. 4⁰.

Hätzer, L., Ain Vrtayl Gottes vnsers eegemahels, wie man sich mit allen götzen und bildnussen halten soll, ausz der hayligen geschrifft gezogen. [Zürich] 1523. Titel omlijst. 4⁰.

Hätzer, L., Judicium Dei et Sponsi nostri, quid cum Imaginibus, seu Simulachris agendum sit, etc. [Augsburg] 1524. 4⁰.

[**Hätzer, L.**]. [Den] getruwen vnd vsserwelten brudern vnd schwostern in Christo Jhesu, wünscht L. Hätzer erlösung jrer Conscientzen vnd erkantnus gottes, durch Jesum Christum. Z. pl. 1523. 4⁰.

Bugenhagen, J., Ain kurtze, Wolgegrundte Auszlegung uber die Zehen nachgeenden Episteln S. Pauli, Erstlich im Latein beschr., verteütscht durch L. Hätzer. Z. pl. 1524. Titel omlijst. 4⁰.

Hätzer, L., Von den Euangelischen zechen, Vnd von der Christen red, ausz hailiger geschrifft. Z. pl. 1525. Titel omlijst. 4⁰.

Ecolampadius, J., Vom Sacrament der Dancksagung. Von dem waren nateurlichen verstand der worten Christi: Das ist mein Leib, nach der gar alten Lerern erklärung. Verteütscht d. L. Hätzer. [Zürich], Chr. Froschouer, 1526. Titel omlijst.

———, Der Prophet Maleachi, m. auszlegung ... im lat. beschr. verdeütscht d. L. Hätzer. Z. pl. 1526. Titel omlijst. 4⁰.

[**Hätzer, Ludw.** u. **Hans Dengk**]. Alle Propheten nach Hebraischer sprach verteütscht. Worms, Peter Schöffer, 1527. Titel in omlijsting. f⁰.

Wiener, G. N., Von der, i. d. Jahren 1527 u. 1528, zu Worms, bey dem Buchdrucker Peter Schöffer, zuerst herausgek. teutschen Uebers. der Propheten, v. L. Hätzer, zie hiervoren blz. 2.

[**Hätzer** u. **Dengk**]. Alle Prophetenn Nach Hebreischer sprach verdeütscht [m.: Concordantz oder Register vber alle Propheten]. Augspurg, H. Stayner, 1528. Titel omlijst.

Prophetien (Die) der Propheten. [Uit het Hoogd. v. L. Hätzer.] [Keulen], Mattheus Jacobszoon, 1554. 16⁰.

L[angenmantel], E. H., Disz ist ain anzayg: ainem meynem, etwann vertrawten gesellen, über seyne hartte widerpart, des Sacrament vnd annders betreffend. Z. pl. en j. 4⁰.

Alleen A¹⁻⁴ is aanwezig.

[**Dengk, H.**], Was geredt sey, das die Schrifft sagt, Gott thue vnd mache guts vnd böses. Etc. Z. pl. 1526. Titel omlijst. 4⁰.

Denck, H., Von dem Gsatz Gottes. Wie das Gsatz auffgehaben sey, vnnd doch erfüllet werden musz. Z. pl. en j.

Heberle, J., Johann Denck u. sein Büchlein vom Gesetz. [Gotha, 1851].

Theol. Stud. u. Krit. Jahrg. 1851.

Denck, H., Von der waren Lieb, etc. Z. pl. 1527.

Denk, H., Von der wahren Liebe. H. Langenmantel, Auslegung des Vaterunser. Elkhart Ind. 1888.

Denck, H., Wer die warhait warlich lieb hat, mag sich hierinne brufen im erkandtnusz seynes glaubens, auf das sich nyemandt in jm selbs erhebe, Sonder wisse von wem man weyszhait bitten vnd entpfahen soll. Z. pl. en j.

Roehrich, G. G., Essai sur la vie, les écrits et la doctrine de l'anabaptiste Jean Denk. [Thèse.] Strasb. 1853.

Heberle, J., Johann Denk und die Ausbreitung seiner Lehre. [Gotha, 1855].

Theol. Stud. u. Krit. Jahrg. 1855.

Schwabe, L., Ueber Hans Denck. Gotha, 1891.

Zeitschr. f. Kirchengesch. XII. 3, 4.

Keller, L., Ein Apostel der Wiedertäufer. Leipz. 1892.

Haake, G., Hans Denk, ein Vorläufer der neueren Theologie. 1495–1527. Norden, 1897.

Kolde, Th., Hans Denck u. die gottlosen Maler von Nürnberg. Erlangen, 1901.

Beiträge z. bayer. Kirchengesch. VIII. 1.

Landtsperger, J., Ain Grundtlicher bericht vom Christl. Tauff. etc. Z. pl. 1523. 4⁰.

[**Landtsperger, J.**], Ain Christl. vnderrichtung, wie die Gotlich geschrifft vergleycht vnd geurtaylt soll werden etc. Z. pl. [1527]. Titel omlijst. 4⁰.

Landtsperger, J., Ein kurtze erinnerung etlicher gschrifft dar ausz man den Kindertauff, nit zimmlich sein beweisen wil, mit gegengesetzter vrsach etc. Z. pl. [1528].

Einlayttung (Ein gemayne) in den aygentlichen verstand Mosi vnd der Propheten, Wie mann sie lesen ... vnnd auszlegen soll. Z. pl. 1529.

Vereeninge (Broederlicke) van sommighe kinderen Gods, aengaende seuen Articulen. Item eenen Sendbrief van Michiel Satler..., met ... bewijs, hoe dat hy syn leere tot Rottenburch aen den Necker met zijnen bloede betuycht heeft. [Wt den Hoochduytsche.] Z. pl. 1560. 16⁰.

——— Idem. Z. pl. 1565. 16⁰.

Vos, K., De „Broederlicke vereeninge". 's-Gravenh. 1909.
Overdruk uit: Nederl. Arch. v. Kerkgesch. VII. 1.

S[attler], M[ichael], Wie die Gschrifft verstendigklich soll vnterschiden unde erklärt werden, etc. Z. pl. en j. Titel omlijst. 4⁰.

[**Satler, M.**?], Concordantie ende aenwysinghe der vernaemster sproken aller Bybelscher boecken des ouden ende nieuwen Testaments op tcortste begrepen ende tesamen ghebracht. Z. pl. en j. 16⁰.

[**Endtfelder, Chr.**], Von den manigfaltigen im glaubenn Zerspaltungenn, dise jar erstanden. Inn sonderhait vonn der Tauff Spaltung vnd irem vrtail, Ain Bedacht. [Straszpurg, 1530]. Titel omlijst.

[**Endtfelder, Chr.**], Von warer Gotseligkayt, wie der mensch allhie in diser zeyt dartzu kommen mag, ain kurze ... betrachtunng. Z. pl. 1530.

Entfelder, Chr., Von Gottes vnnd Christi Jesu vnnsers Herren erkandtnusz, ain bedacht. Allen schulern des hailigen gaysts weiter zebedencken aufgezaichnet mit freyem vrthail. Z. pl. en j.

Voyt, Joan, Eyn Sermonn vom Newen Jare ... Darumb er als ein Ketzer von den selben seinen Brüdern geacht, vnd mit vil verfolgung veriagt. Zwickaw, Jörg Gastel, z. j. Titel omlijst. 4⁰.

C[rautwaldt], S. V[on], Von der Widergeburt vnnd Herkummen eynes Christen Menschens. Z. pl. 1538. 4⁰.

[**Crautwaldt, S. von**], Der New Mensch. Augspurg, Ph. Ulhart. 1543.

Dietrich, Vitus. Ein Sermon von dem fuszwaschen. Nurnberg, J. vom Berg u. Ulr. Neuber, 1543. Met 1 houtsn. op den titel en 1 aan het slot. 4⁰.

Franck von Wörd, Seb., Weltbuch: spiegel vnd bildtnisz des gantzen erdtbodens etc. Tübingen, U. Morhart, 1534. f⁰.

Franck van Word. Wereldt-boeck, Spieghel ende Beeltenisse des gheheelen Aerdtbodems enz. Delf, B. H. Schenckel, 1595. f⁰.

Franck von Wörd, Chronica. Zeitbuch vnnd Geschichtbibell von anbegyn bisz in diss gegenwertig M.D.xxxvi. jar verlengt etc. Ulm, J. Varnier, 1536. f⁰.

Franck van Word, Seb., Chronica. Tytboeck en gheschietbibel, van aenbegin tot in dit teghenwoordich M.D.xxxvi. Jaer verlengt. Enz. Z. pl. 1563. f⁰.

————, Idem. Z. pl. 1595. f⁰.

Franck von Werd, S., Die Guldin Arch darein der kern vnnd die besten hauptsprüch der Heyligen schrifft, etc. Augspurg, H. Steyner, 1538. M. 1 houtsn. op den titel. f⁰.

Franck van Word, S., Die Gulden Arcke waer in de keern en de beste hooftsprueken der Heyl. Scrift, enz. Z. pl. 1560. M. gelijke houtsn. op den titel. f⁰.

Franck von Wörd, S., Paradoxa dvcenta octoginta, Das ist: Zweyhundert vnnd Achtzig Wunderred, etc. Pfortzheym, G. Raben, 1558.

Franck von Werd, S., Das Verbutschiert mit siben Sigeln Verschlossen Buch etc. Pfortzheim, G. Raben, 1559. M. 1 houtsn. op den titel. f⁰.

Franck, S., Concordantie, ofte het Verseghelde met seven Seghelen besloten Boeck enz. Vert. d. D. W. C. Haerlem, F. Beyts, 1618. M. gelijke houtsn. op den titel. f⁰.

Franck van Werdt, S., Van het Rycke Christi. Een stichtelijck Tractaat enz. Ter Goude, J. Tournay, 1611. 4⁰.

Hierachter met doorl. signatuur en nummering: Van de kennisse Gods, van waer dat sy comt, ende hoe dat men haer studeren sal.

Theologia vulgo Germanica vocata etc. [Theologia Teutsch in het Lat. vertaald en geparaphraseerd d. Seb. Franck.] Afschrift (17de eeuw). 4⁰.

Wald, S. Th., De vita scriptis et systemate mystico Sebastiani Franci. Erlangae, 1793. 4⁰.

Ende, Chr. K. am, Kleine Nachlese zu den vielen unvollstand. Nachrichten v. S. Franks Leben u. Schriften. Nürnb. 1796. 4⁰.

Hase, C. A., Sebastian Franck v. Wörd der Schwarmgeist. Ein Beitr. z. Reformationsgesch. Leipz. 1869.

Sepp, C., [Beoord. v.] Sebastian Franck v. Wörd der Schwarmgeist v. C. A. Hase. Leyden, 1869.

Overdr. uit: Godgel. Bijdr. 1869. 10.

Weinkauff, F., Sebastian Franck v. Donauwerd. I–III. [Bonn, 1876].

Uit: Birlinger, Alemannia. Bd. V—VII.

————, Sebastian Franck. [Leipz. 1878].

Uit: Allgem. deutsche Biographie.

Haggenmacher, O., Sebastian Franck, sein Leben u. seine religiose Stellung. Zürich, 1886.

Overdr. uit: Theol. Zeitschr. a. d. Schweiz.

Hegler, A., Geist u. Schrift bei Sebastian Franck. Freib. i. B. 1892.

————, Sebastian Francks lateinische Paraphrase der Deutschen Theologie u. seine holländisch erhaltenen Traktate. Tüb. 1901. 4⁰.

Eleutherobion, St., Vom Warhafftigen Tauff Joannis. Christi vnd der Aposteln etc. Z. pl. 1550. Titel omlijst. 4⁰.

[**Fischart, J.**], Bewärung vnd Erklärung des Vralten gemeynen Sprüchworts: Die Gelehrten die Verkehrten ... Dabei ... auch dise daran hangende Fragen begriffen. Ob man jemands zum Glauben zwingen soll ... Item, was zwischen Welt vnd Christenheyt, vnd deren beider Oberkeit, sei für ein vnderscheyd. [Strassb.] 1584.

STRIJDSCHRIFTEN TEGEN HET ANABAPTISME.

Zuingli, H., Vom dem Touff. Vom widertouff. Vnnd vom kindertouff. Zürich, J. Hager, [1525]. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Met geschreven aant.

————, Vber Doctor Balthazars Touffbüchlin, waarhaffte, gründte antwurt. Zürich, Chr. Froschouer, 1525. Titel omlijst. 4⁰.

Zuingli, H., Welche vrsach gebind ze ufruren, etc. Zurich, Chr. Froschouer, 1525. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

————. Von dem Predig Ampt. Darinn man sicht wie die selbsgesandten vfrurer nit Apostel als sy wollend gesehen syn etc. Zürich, Chr. Froschouer, 1525. Titel omlijst. 4⁰.

Zuinglius, H., In Catabaptistarum strophas Elenchus. Tiguri, Chr. Froschouer, 1527.

[**Oecolampadius, J.**], Ain gesprech etlicher predicanten zu Basel, Gehalten mit etlichen bekennern des widertauffs. Z. pl. 1525. Titel omlijst. 4⁰.

Ecolampadius, J., Underrichtung von dem Widertauff, von der Oberkeit vnd von dem Eyd, auff Carlins N. widertauffers artickel. Antwort auff Balth. Hübmeiers büchlein wider der Predicanten gespräch zu Basel, von dem kindertauff. Basel, A. Cratandrus, 1527. 4⁰.

Schmid, Cunr., Ein Christl. ermanung zu warer Hoffnung in Gott, vnd warnung vor dem abtrülligen Widertouff, ... an die Christl. Amplüt zu Grünigen. Zürich, Chr. Froschouer, 1527.

————, Die predigen so vonn den frömbden Predicanten, die zu Bernn vff dem Gespräch gewesen, beschehen sind. Verwerffen der articklenn vnd stucken, so die Widertöuffer fürgewendt habend. Zürich, Chr. Froschouer, 1528.

Luther, Mar., Von der Widertauffe an zwen Pfarherrn ein brief. Wittemberg 1528, gedr. zu Nürmberg, G. Wachter, 1528. Titel omlijst. 4⁰.

Luther, Martin, Sandebref till twenne kyrkoherdar Om Wederdopet. 1528. Oefwersättnung af J. H. Thomander. Göteborg, 1855.

Luther, Mart., Ein Sendbrieff wider etliche Rottengeister. Wittemb., N. Schirlentz, 1532. Titel omlijst. 4⁰.

[**Luther, M.**], Das weltliche Oberkeitt den Widertaufferen mit leiblicher straff zu weren schuldig sey, Etlicher bedencken. Wittemb. 1536. Titel omlijst. 4⁰.

Lutherus, M., Lehrreicher Vortrag von der Heil. Taufe etc. Hrsg. v. J. J. Rambach. 4de dr. Jena, 1742.

Met een voorrede: Von der Göttlichen Gültigkeit der Kinder-Taufe.

Kymeus, J., Ein Alt Christlich Concilium fur 1200 jaren zu Gangra jnn Paphlagonia gehalten. wider die hoch genante heiligkeit der Mönchen vnd Widerteuffer. Item ein alt wunderbarliche Geschicht vnd auffrhur, von denen, die Chr. an Jüden vnd Heiden rechen wolten. Vnd von vielen andern sachen. Verdeudscht vnd ausgelegt. M. e. vorrhede M. Lutheri. Wittemb., J. Klug, 1537. 4⁰.

[**Arnoldi**] **de Ysingen, Bartholomaeus**, Anabaptismus. Contra Rebaptizantes. Confutatio eorum quae Lutherus scripsit in Rebaptizantes. Coloniae, Joh. Gymnicus, 1529. Met 1 houtsn. op den titel.

Melanchton, Phil., Adversvs anabaptistas ... Iudicium. Item An Magistratus iure possit occidere anabaptistas Joh. Brentii Sententia. Item Articuli. inspectionis Ecclesiarum Saxoniae. emendati. Z. pl. en j.

Melanthon, Phil., Verlegung etlicher vnchristlicher Artikel Welche die Widerteuffer furgeben. Wittemb., G. Rhaw, z. j. 4⁰.

2 Exempl.; bij een daarvan komt de naam Ph. Melanthon op den titel niet voor.

[**Melanchton, Phil.**]. Idem. Zwickaw, W. Meyerpeck. 1536. 4⁰.

Melancht., Phil., Vnderricht wider die Lere der Widerteuffer ausz d. lat. verdeutschet d. Just. Jonas. Wittemb. 1528. Titel omlijst. 4⁰.

Melanthon, Phil., Etliche Propositiones wider die lehr der Widerteuffer. Z. pl. 1535. 4⁰.

Melanchton, Phil., Verzeichnus von den Wiedertauffern. so in Jena gefangen gesessen u. Anno 1536. enthauptet worden. — Melanchtonis Articul wieder die Wiedertäuffer, die damals zu Weimar, Leuchtenburg u. Jena gefangen gesessen, auch damit die meisten zu rechte gebracht 1536. Halle, Chr. Salfelden, 1693.

Historie der Weisheit u. Thorheit zusammengetr. v. Chr. Thomas.

Underricht der newen Irsaln vnd Sect halben. so yetzt an vil orten im heyligen Reich entsteen, vnd sunderlich wider die jhenigen so mit treumen, gesichten vnd andern dergleichen teüffels gespensten vmbgeen. Z. pl. en j. Titel omlijst. 4⁰.

Warnung (Getrewe) der Prediger zu Straszburg vber die Artickel so J. Kautz hat lassen auszgohn, etc. S[t]raszburg, 1527.

Venatorius, Th., Pro baptismo et fide parvulorum aduersus Anabaptistas. Item. Epiphania crucis Theophili. Norembergae, Io. Petreius, 1527.

[**Rhegius, Urbanus**]. Wider den newen Taufforden, Notwendige Warnung an alle Christgleubigen Durch die diener des Euangelii zu Augspurg. Augspurg, 1527. Titel omlijst. 4⁰.

Rhegius, Urbanus, Ein sendbrieff H a n s h u t h e n etwa ains furnemen Vorsteers im widertaufferordenn, verantwort. Augspurg, A. Weyssenhorn, 1528. Titel omlijst. 4⁰.

[**Rhegius, Urbanus**], Ain kurtzer einfeltiger bericht, vom hailigen Sacrament desz leibs vnd bluts Jesu Christi ... Item Zehen hauptarticul Christlicher leere, wider yetzschwebende irrthumb. Durch die Prediger zu Augspurg. Augsp., Ph. Vlhart, 1535. 4⁰.

Rhegius, Urbanus, Wie man die falschen Propheten erkennen ia greiffen mag etc. Brunswick, A. Goldbeck, 1539. M. 1 gekleurde houtsn. op den titel. 4⁰.

[**Althammer, A.**], Ein kurtze vntterricht den Pfarherrn vnd Predigern ... verordent, wes sie das volck wider etliche verfürische lere, der widertauffer ... ausz Göttlicher schrifft vermanen, vnd vnterrichten sollen. Z. pl. [1528]. Titel omlijst. 4⁰.

[**Fuchsperger, O.**], Kurtze schloszrede wider den irsall der neügerottenn Tauffer; darin der kindertauf bestettigt ... wird. Landshüt [1528]. 4⁰.

Fabri, J., Sermones ... adversvs anabaptistas etc. Lips., M. Lotterus, 1528. 4⁰.

Dickius, L., Adversvs impios anabaptistarvm errores ... Iuditium. Haganoae, J. Sec, 1530. 4⁰.

Bullinger, H., Von dem vnuerschampten frafel, ergerlichem verwyrren vnnd vnwarhafftem leeren, der selbsgesandten Widertöuffern. Etc. Zürich, Chr. Froschouer, 1531.

Bullingerus, H., Adversus omnia catabaptistarvm prava dogmata lib. IIII. per L e o n e m J u d a e aucti. Tigvri, Chr. Froschoverus, 1535.

Bullinger, H., Der Widertöufferen vrsprung, fürgang, Secten, wäsen, fürnemme vnd gemeine jrer leer Artickel, etc. Zürych, Chr. Froschower, 1561. 4⁰.

Bvllingerus, H., Adversvs anabaptistas libri VI. nvnc primvm e Germ. sermone in Lat. conuersi p. I o s i a m S i m l e r v m.

Addita etiam est Anabaptistarum Apologia ... eodem interprete. Tiguri, Chr. Froschouerus, 1560.

Bvllingerus, H., Teghens de Wederdoopers, ses boecken, nv eerst wt de Latijnsche Tale in Nederduytsch ouergestelt, d. G. Nicolaj Die daer by gheuoecht heeft de Wederlegginghe der leeringen v. Menno Symons, Dierick Philips, Adam Pastor, Hendrick Niclaes, ende meer andere. Embden, 1569. Titel omlijst. 4⁰.

Nicolai (Gerardus)'s Inlasschingen in het vertaalde werk v. Bullinger: „Teghens de Wederdoopers". Embden, 1569. [Uitgeg. d. S. Cramer.] 's-Gravenh. 1910.

In: S. Cramer en F. Pijper, Bibliotheca reform. neerl. VII.

Bullinger, H., Wederlegginghe ofte Getrouwe onderwijsinge, teghen alle dwalinghen der Wederdooperen, van onsen tijden. Enz. Amst., J. E. Cloppenburgh, 1617. 4⁰.

Bullingerus, H., Tegen de Wederdoopers. [Dl. II.] Zijnde de Verantwoording der Doopsgesinde ... Uyt het Hooghd. vert. Hier is achter by gevoeght een uyttrecksel uyt de Kerken-ordinantie v. Marten Mi[c]roen, de zelfde zaack aengaende. Amst., J. Rieuwertsz, 1665. 4⁰.

Gespräch (Ein Christenlich) gehallten zu Bernn zwüschen den Predicanten vnd Hansen Pfyster Meyer von Arouw, den Widertouff, Eyd, Oberkeyt vnd andere Widertöufferische Artickel betreffende. Z. pl. 1531.

Handlung oder Acta gehaltner Disputation vnd Gesprach zu Zoffingen inn Bernner Biet mit den Widertöuffern. Geschehen 1532. Zürich, Chr. Froschouer, 1532.

[**Butzer, M.**], Handlung inn dem offentlichen gesprech zu Straszburg ... gehalten, gegen Melchior Hoffman, durch die Prediger daselbst, etc. Strassburg, M. Apiarius, 1533. 4⁰.

[**Butzer, M.**], Die handelinge vander openbaerder disputacie, die ghehouden is ... te Straesburch, teghen Melchior Hoffman, door die predicanten derseluer stadt, enz. Anno 1533. Z. pl. en j.

Handelinge van der disputacie in Synodo te Straesburch teghen Melchior Hoffman door die predicanten derseluer stadt. Anno MCCCCCXXXIIJ. [Uitgeg. d. S. Cramer.] 's-Gravenh. 1909.

In: S. Cramer en F. Pijper, Bibliotheca reform. neerl. V.

[**Meüszlin, W.**] Ain frydsams vnnd Christlichs Gesprech, ains Euan-

gelischen, ... vnd ains Widerteüfters, ... so sy des Aydschwurs halben mitainander thund. [Augspurg] 1533. 4⁰.

Musculus [Meuslin], **Wolfgang**, Een claere ende Scriftelicke onderrichtinghe vanden Eedt. wat hy sy: ende hoe dat hij gebruijct ende misbruijct can werden ... Waer toeghedaen is een clein anhanckxel, den seluen handel angaende. Door Marten Mikroen. Z. pl. 1555.

Cochleus, J., Von newen Schwermereyen sechs Capitel ... der Seelen seligkeit betreffende. Leiptzig, M. Blum, 1534. 4⁰.

Menius, Justus, Der widderteuffer Lere vnd geheimnis, Aus heiliger schrifft widderlegt. Mart. Luther. Von der Widdertauffe an Zween Pfarher, Ein Brieff. Philip Melanchton. Vnterricht widder die lere der Widderteuffer. [M. Vorrhede M. Luthers.] Wittemb., N. Schirlentz, 1534.

———, Von dem Geist der Widerteuffer. M. Vorrede [v.] M. Luther. Wittemb., N. Schirlentz, 1544. Titel in omlijsting. 4⁰.

———, Vonn denn Blutfreundenn aus der Widertauff. Erffurdt, G. Sthürmer, 1551. 4⁰.

Parfusser, Amandus, Vermerckt ain vnnderweysung ... wider die Sect der zwytauffer. Z. pl. 1535. Titel in omlijsting.

Predig (Ein Christl.) wider die vnchristl. Empörung vnnd vngehorsam. etlicher vnterthanen, etc. Z. pl. [1538]. Titel omlijst. 4⁰.

Gastius, Ioan., De Anabaptismi exordio, erroribvs, historiis abominandis, Confutationibus adjectis, Libri duo. Basil., R. Winter, 1544.

Fabri von Hailbrunn, J., Christenliche vndterweisung an die Widertauffer von dem Tauff der Jungen Kindlein. Vnd von der Gaistlichen vnnd weltlichen Oberkait, an die Widertauffer. Ingolst., A. u. S. Weissenhorn gebrüd., 1550. M. 1 houtsn. 4⁰.

———, Von dem Ayd schwören. Auch von der Widertauffer Marter, vnd wo her entspring, das sie also frölich vnnd getröst die peyn des tods leyden. Vnd von der gemainschafft der Widertauffer. [Augsp.] 1550. 4⁰.

Bugenhagen, J., Von den vngeborn Kindern, vnd von den Kindern, die wir nicht teuffen können, vnd wolten doch gern etc. Wittemb., J. Klug, 1552. M. 1 houtsn.

Beszler, M., Einfeltiger Bericht ausz Gottes wort vom eidschweren etc. Nürmberg, G. Merckel, 1554. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Process, wie es soll gehalten werden mit den Widertauffern. Wormbs. P. u. Ph. Köpflein, 1557. 4⁰.

Ph. Melanthon, J. Brentius, J. Pistorius Niddanus, J. Andreae, G. Cargius, J. Rungius subscrips.

Frischlin, N., Die Religionsschwarmer oder Mucker, als da sind: Wiedertäufer, Nachtmahlsschwärmer u. Schwenkfelder. Ein Fastnachtspiel. Aus d. Lat. übers. v. I. Hoch. Stuttg. 1839.

Andree, J., 33 Predigen Von den fürnemmsten Spaltungen in der Christl. Religion ... [Th. I-V.] Von newen widerumb vbersehen vnd mit 6 Predigen gemehret. Tüb. 1573. 4⁰.

Het 4de dl. is tegen de Wederdoopers gericht.

Erhard, Chr., Salvs ex inimicis. Goliaths Schwerdt. Augenscheinliche Erweysung, was wir Catholische vnnd alte Christen fur klare vnd kräfftige Argumenta vnnd Zeugnussen haben ... Mit angehängten Vrsachen, warumb all jetzt schwebende Sectierer vnd Ketzer, als da seynd Zwinglianer [etc.] vnd Widertauffer, ihrer Communion halben, von den Catholischen gestraffet werden. Ingolstatt, W. Eder, 1586. 4⁰.

[**Erhard, Chr.**], Zwelff wichtige vnd starcke Vrsachen Hansen Jedelshausers von Vlm, Warumb er von den Widertauffern, so man Hutterische Brüder nennt, sey abgetretten etc. Ingolstat, W. Eder, 1587. 4⁰.

Erhard, Chr., Grundliche kurtz verfaste Historia von Munsterischen Widertauffern: vnd wie die Hutterischen Brüder so auch billig Widertauffer genennt werden etc. München, A. Berg, 1588. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Fischerus, Chr. A., Von der Wiedertauffer verfluchten Vrsprung, Gottlosen Lehre, vnd derselben gründtliche widerlegung. Nach welcher gefragt wirdt, Ob die Wiedertauffer im Landt zu leyden seind oder nicht? Bruck a. d. Teya, 1603. 4⁰.

Fischer, Chr. A., Antwort auff die Widerlegung so Clausz Breutel ... hat gethan auff das Buch, Von der Widertauffer verfluchten Vrsprung etc. Bruck a. d. Teya, 1604. 4⁰.

——————, Der Hutterischen Widertauffer Taubenkobel etc. Ingolstatt, A. Angermeyr, 1607. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Hafenrefferus, M., Dispvtatio contra Anabaptistas [de coena Domini]. [Def. J. J. Mageiro.] Tvbingae, Ph. Gruppenbachius, 1611. 4⁰.

Vlrich, J. J., Christliche Treüwhertzige Ermahnung, ausz Gottes Wort, an alle die jhenigen, welche sich von den Reformierten Evangelischen Kirchen absönderen, vnnd gemeinlich Widerteuffer genennt werden. Etc. Zürych, J. R. Wolff, 1615.

Seylerus, F., Anabaptista larvatvs D. i. Verstellter Wieder-Tauffer. Etc. Basel, J. R. Genath, 1680.

Wolleb, J. J., Gespräche zwischen einem Pietisten u. Wiedertäuffer etc. Basel, 1722.

GODSDIENSTIGE LIEDEREN EN BIJBELVERTALING.

Ausz Bundt. Das ist: Ettliche-schöne Christenliche Lieder, wie die in der Gefangnusz zu Passaw in dem Schlosz von den Schweitzer-Brüderen und von anderen rechtgläubigen Christen hin und her gedicht worden. Allen und jeden Christen welcher Religion sie seyen unpartheyisch vast nutzlich. Z. pl. en j.

Deze gezangbundel is tot op het einde der 18de eeuw in gebruik geweest bij de gemeenten der Oude Zwitsers te Groningen en te Sappemeer.

——— Idem [mit Confessio, oder Bekantnusz]. [Germantown, Sauer, 1742].

Titelbl. ontbr.

——— Idem [u. Anhang von sechs schönen geistl. Liedern].

Titelbl., 1ste bladz. d. voorr., blz. 487-502 en de laatste blz. der 6 Lieder van 101 af ontbr.

——— Idem. 4de dr. Germantaun, 1785.

De bijvoegsels ontbr.

——— Idem [zonder bijvoegsels]. Basel, 1838.

Liliencron, [R.] von, Mittheil. a. dem Gebiete der öffentl. Meinung in Deutschl. während der 2. Hälfte des 16. Jahrh. III. Zur Liederdichtung der Wiedertäufer. München, 1875. 4⁰.

Uit: Abh. d. K. Bayer. Akad. d. Wiss. Cl. III. Bd. XIII. Abth. I.

Wolkan, R., Die Lieder der Wiedertaufer. Ein Beitrag zur deutschen u. niederländ. Litteratur- u. Kirchengesch. Berlin, 1903.

Kawerau, G., [Besprechung von:] R. Wolkan, Die Lieder der Wiedertäufer. Berlin, 1904.

Studien z. vergl. Literaturgesch. Bd. IV. Heft 4.

Unger, Th., Ueber eine Wiedertäufer-Liederhandschr. des 17. Jahrh. Wien u. Leipz. 1892.

Jahrb. d. Gesellsch. f. d. Gesch. des Prot. in Oesterreich. Jahrg. XIII. Heft 2. u. 3/4.

Menčik, F., Ueber ein Wiedertaufergesangsbuch [Etliche schöne geistl. Lieder u. Lobgesang von vilen frommen Zaigen. Ausgeschr. v. Melcher Hipscher Anno 1655]. Prag, 1896.

Sitzungsber. d. königl. böhm. Gesellsch. d. Wiss. 1896. XI.

Testament (Das Gantz Nuw) recht grundl. vertutschet. Frankf. u. Leipz. 1825.

Nog in gebruik bij de Zwitsersche Doopsgezinden.

B. DE NEDERLANDEN, WEST- EN NOORD-DUITSCHLAND, DE NOORDSCHE LANDEN EN ENGELAND.

I. GESCHIEDKUNDIGE WERKEN HANDELENDE OVER VERSCHILLENDE TIJDVAKKEN.

a. Geschiedenis in het algemeen.

Benthem, H. L., Holländischer Kirch- und Schulen-Staat. Franckf. etc. 1698. M. front., platen en portr. 2 dln.

Bevat ook een hoofdst.: Von den Widertäuffern u. Socinianen im Niederland.

Moubach, A. en **B. Picard**, Naaukeurige Beschryving d. uitwendige Godtsdienst-plichten, enz. Amst. enz., 1727 – 1738. M. platen. f°. 6 dln.

Het 6de dl. bevat o.a.: Verhandeling beschryvende den Godsd. der Wederdoopers en Mennisten en Redeneering over de gebruiken enz. der Collegianten en Rhynsburgers.

Schagen, M., De kerk der Nederl. Doopsgezinden in derzelver reformatie vertoond en verdeedigt: in [3] leer-redenen. Haerlem, 1743.

Schyn, H., Geschiedenis dier Christenen, welke Mennoniten genaamd worden. Vert. door G. Maatschoen, zie hiervoren blz. 9, 10.

Verzaameling van de afbeeldingen van veele voornaame mannen en leeraaren ... onder de Doopsgez. Christenen ... Alle op nieuws in 't Koper gebragt. [Met 30 portr. en 36 lofdichten van J. v. d. Vondel, J. Antonides, G. Brit, L. Bidloo, P. Smidt, J. Bremer, B. de Bosch e. a.] Amst. 1743. 4°.

Verzaameling van uytvoerige afbeeldingen der voornaame Doopsgezinde Leeraaren. Amst. 1780.

Dezelfde portretten, doch zonder omlijsting. In deze uitgave zijn de lofdichten niet herdrukt.

Cuperus, J., Aanteekeningen over de Kerk. Geschied. der Doopsgez. verzameld tusschen de jaren 1755 en 69. Afschrift [door J. A. van Pesch]. 1837. 4°.

Cate, S. Blaupot ten. Geschiedenis der Doopsgez. in Friesland. Leeuw. 1839. M. 1 kaart.

————, Geschiedenis der Doopsgez. in Groningen, Overijssel en Oost-Friesland. M. bijlagen en [2] kaarten. Leeuw. etc. 1842. 2 dln.

————, Geschiedenis der Doopsgez. in Holland, Zeeland, Utrecht en Gelderland. Amst. 1847. M. 2 kaarten en facs. 2 dln.

[**Cramer, A. M.**], Recensie, van het werk, getiteld: Geschiedenis der Doopsgezinden in Friesland, door S. Blaupot ten Cate. Z. pl. [1839].

[**Muller, S.**], Geschiedenis v. het onderwijs in de theologie bij de Nederl. Doopsgezinden. Amst. 1850.

Overdr. uit: Jaarboekje voor de Doopsgez. Gem. in de Nederl. 1840—50.

Scheffer, J. G. de Hoop. Oratio de providentia divina Teleiobaptistas Neerlandicos ab exitio vindicante. [Amst.] 1860.

————, De Doopsgezinde Broederschap in Nederland, voor vervloeijing en ondergang bewaard. Naar het lat. bew. Amst. 1861.

————, Korte gesch. v. het Kerkgezang onder de Doopsgezinden hier te lande; met naamlijsten van de dichters. [Amst. 1865].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1865.

————, De broederschap der Doopsgezinden. Amst. 1866.

Overdr. uit: Gesch. v. de Christel. Kerk in Nederl., dl. II.

Craandijk, J., Iets uit de Geschiedenis der Nederl. Doopsgezinden. Arnhem, 1889.

Cramer, [**S.**]. Bijdragen tot de gesch. van ons Kerklied en ons Kerkgezang. [I-] II. [Leiden, 1900]—1902.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1900 en 1902.

Wolkan, R., Die Lieder der Wiedertaufer, zie hiervoren blz. 38.

Kalff, S., Mennonitica. Amst. 1908. M. afb.

Elsevier's Geïllustreerd Maandschr. Jg. 18. N°. 6.

b. Geschiedenis van Gemeenten.

AARDENBURG.

Broese van Groenou, H.. Uit het verleden der Doopsgez. Gem. te Aardenburg. [Amst. 1876—79]. 3 st.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1876, 1877 en 1879.

ARNHEM.

Haga, H., Eenige bijzonderheden omtr. de vroegere Doopsgezinden te Arnhem, en de herstelling van hunne vervallen gemeente. [Amst. 1863].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1863.

DRACHTEN.

Cate, G. ten, Geschiedk. overzicht van de Doopsgez. Gem. te Drachten en Ureterp, en Feestrede enz. Drachten, 1890.

's-GRAVENHAGE.

Cate, G. ten, Gesch. der Doopsgez. Gemeente te 's Gravenhage. Leiden, 1896.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1896.

————, Idem. 2de druk. Leiden, 1908.

GRONINGEN (WESTERKWARTIER).

Waard, S. K. de, Aanteekeningen uit de gesch. v. Doopsgezinden in 't Westerkwartier, prov. Groningen, in 't algemeen en uit de gesch. v. de Doopsgez. Gemeente Pieterzijl-Grijpskerk in 't bijzonder. Gron. 1901.

HALLUM.

Wartena, S., De doopsgezinde gemeente te Hallum. Leiden, 1910.

Verm. herdruk uit: Doopsgez. Bijdr. 1910.

HARLINGEN.

Cool, P., Iets over en uit het archief der Doopsgez. Gemeente te Harlingen. [Amst. 1878].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1878.

LEIDEN.

Le Poole, L. G., Bijdragen tot de kennis v. het kerkel. leven onder de Doopsgez., ontleend aan het archief der Doopsgez. Gem. te Leiden. Leiden, 1905.

MOLKWERUM.

Scheffer, J. G. de Hoop, Doopsgezinden te Molkwerum. [Leiden, 1895].

Uit: Doopsgez. Bijdr. 1895.

NIJMEGEN.

Guyot, P. C. G., Bijdragen tot de Geschiedenis der Doopsgezinden te Nijmegen enz. Nijmegen, 1845.

ROTTERDAM.

Schetsen over Rotterdam, XXXVI. Kerken, 4. [De Doopsgezinden te Rotterdam.] Rotterd. 1893.

Nieuwe Rotterd. Courant v. 1 Januari 1893. Tweede Blad. B.

Vos, K., De Doopsgezinde Gemeente te Rotterdam. Rotterd. 1907. M. portr. en afb. 4⁰.

Rotterdam in den loop der eeuwen. 2de Gedeelte. 4de st.

Craandijk, J., Bijdragen tot de geschiedenis v. het kerkel. leven te Rotterdam. 2 st. [Boekbeoord., o. a. van: K. Vos, De Doopsgez. Gemeente te Rotterdam.] [Haarlem, 1908].

Overdr. uit: Teyler's Theol. Tijdschr. VI. 1.

SCHOTERLAND.

Veen, P. H., De Doopsgezinden in Schoterland. Leeuw. 1869.

TEXEL.

Huizinga, J., Korte schets eener gesch. der Doopsgezinden op Texel. [Leiden, 1873].

Uit: Doopsgez. Bijdr. 1873.

UTRECHT.

Hartog, J., Eenige bijzonderheden aangaande de Doopsgezinden in de prov. Utrecht. [Amst. 1863].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1863.

WARNS.

Bakels, H., Het volk van Menno. De volgelingen v. Menno Simons, de schippers en boeren v. Friesl., bespied in hunne Menniste-Gemeente-zaken. Leiden, 1908. M. 1 portr., afb. en kaartjes.

Omwerking van artikelen in Doopsgez. Bijdr. 1900, 1901, 1902, 1904.

WINTERSWIJK.

Fleischer, F. C., De Doopsgez. Gemeente te Winterswijk. Gedenkschrift. Winterswijk, 1911. 4⁰.

WORKUM.

Siemelink, T. H., Geschiedenis van de Doopsgez. Gemeente te Workum. [I–III.] [Leiden, 1899–1905].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1899, 1903 en 1905.

ZWOLLE.

E[lberts], [W. A.], Historische wandelingen in en om Zwolle. XXXII. Doopsgez. kerk. [Zwolle, 1888].

Uit: Prov. Overijss. en Zwolsche Courant v. 16 Juli 1888. N⁰. 165.

Buitenlandsche gemeenten.

HAMBURG-ALTONA.

Roosen, B. C., Geschichte der Mennon.-Gemeinde zu Hamburg u. Altona. Hamb. 1886. 87. 2 st.

OOSTFRIESLAND.

Müller, J. P., Die Mennoniten in Ostfriesland vom 16. bis zum 18. Jahrh. Th. I. Emden, etc. 1887.

Müller, [J. P.], Die Mennoniten in Ostfriesland. II. Die Mennoniten unter der gräfl. Regierung. 1562—1648. Z. pl. en j.

Koolman, J. ten Doornkaat, Kurze Mitteilungen aus der Gesch. der Menn.-Gemeinden in Ostfriesland im allgem. u. der Norder Gemeinde im bes. bis zum J. 1797. Norden, 1903. M. 1 silh.

————, Mitteilungen a. der Gesch. der Menn.-Gemeinde zu Norden im 19. Jahrh. Norden, 1904. M. portr. en 1 afb.

WEST- EN OOST-PRUISEN.

Schön, M., Das Mennonitenthum in Westpreuszen. Berlin, 1886.

Szper, F., Nederlandsche nederzettingen in West-Pruisen gedurende den Poolschen tijd. [Acad. proefschr.] Enkhuizen, 1913.

Crichton, W., Zur Gesch. der Mennoniten. Königsb. 1786.

c. Geslachtkunde.

Cate, G. ten, [Verzameling van geslachtslijsten en genealogische aanteekeningen betr. Doopsgezinde geslachten]. In handschrift. 4^0 en f^0.

Alring, Bakker, Bavink, Belkmeer, Blaupot, Bleeker, Bolte, ter Borg, Bouman, Broese, Bruyn, Bussemaker, van Calcar, ten Cate, van Cleeff, Cnoop, van Coppenaal, Coster, Cremer, van Delden, Gaastra, van Geuns, Herdingh, van Hoorn, Hulshoff, Jalink, Koopmans, Lely, van Maurik, Medendorp, Messchert, van Oosterwijk, Pol, Scheltema, Veen, Vissering, van Voorst, Warnaars, Wouters, Zijtsema, enz.

Oyen, A. A. Vorsterman van, Genealogie v. het geslacht Beets. 's-Gravenh. 1884. M. 1 portr.

Nederl. Familie-Archief.

Brouwer, J., [Gelegenheidsgedichten betreffende de familie Brouwer en aanverwanten: de Clercq, Fontein, Hingst en van der Vlugt]. 8^0 en 4^0.

Groot Jamin Jr., J. G. de, Geslachtlijst v. de familie Bruyn. Amst. 1886. f^0.

[**Cate, G. ten**]. Geslachtlijst v. den Frieschen tak der familie ten Cate. Z. pl. [1896].

Deknatel, Joh., Auf den allerseeligsten Heimgang meines lieben

Sohnes Jakobus D e k n a t e l, in Amsterd., den 6. July 1748. [M. vertaaling en Eenige veersjes van hem zelven.] Z. pl. en j. 4⁰.

[**Geslachtslijst** v. de familie v a n D e l d e n]. In handschr.

[**Oyen, A. A. Vorsterman van**, Het geslacht D y s e r i n c k. Gron. 1885]. f⁰.

Uit: Stam- en Wapenboek v. aanzienl. Nederl. geslachten. I.

Pot, W. van der, Troostzang voor Pieter F o n t e i n, wegens het afsterven zijner echtgen., Jozina Stol, overl. 19. der Lentem. 1746, te Amsteldam. Rotterd. 22. der Lentem. 1746. Z. pl. en j. 4⁰.

Smits, D., Treurzang over het afsterven v. Jozina Stol, echtgen. v. Pieter F o n t e i n, Aen de Rotte, 28 Maart 1746. Z. pl. en j. 4⁰.

[**Gelder, J. M. van**]. Stamboek der familie v a n G e l d e r bevattende het voor- en nageslacht van Pieter Smidt van Gelder. Amst. 1899. M. wapenafbeeldingen. 4⁰.

Met bijlagen over de Doopsgezinde geslachten Boekenoogen, Krayer, Mats, Nieuwenhuizen, Prins, Schouten en Smidt.

[**Cramer, A. M.**], Brief betr. den stamvader der familie v a n G e u n s hier te lande, en de nederigheid der oude Doopsgezinden, met name der Oude Vlamingen. Z. pl. en j.

[**Gelegenheidsgedichten** op de familie v a n G e u n s, verz. d. J. v a n G e u n s 1763—1818]. 4⁰. Gedeeltelijk in handschr.

[**Geslachtslijst** v. de familie v a n G e u n s]. In handschr.

[**Cate, G. ten**], Geslachtlijst v. de familie H a l b e r t s m a. Z. pl. [1897].

Muralt, J. L. B. de, De nalatenschap van den heer Johan v a n H a l m a e l en de afstamming van zijne naaste bloedverwanten. Utr. 1881. f⁰.

Akkringa, E., Geslachttafel v. de familie v a n H e u k e l o m [m. bijl.] 1800. 2 bladen in handschr.

Geslacht-lijst v. de familie v a n H e y n i n g e n. Amst. [1817]. 4⁰.

[**Huizinga, J.**], Stamboek of geslachtregister der nakomelingen v. Derk Pieters en Katrina Tomas, gewoond hebbende te Huizinge op de landhoeve Melkema [geslacht H u i z i n g a]. Opgemaakt v. het jaar 1555 tot en met 1883. Gron. 1883. f⁰.

[**Huizinga, J.**], Stamboek of geslachtsregister der nakomelingen v.

Fiepke Foppes en Diever Olferts (?) in het jaar 1655 gewoond hebbende te Meeden [geslacht Koolman]. Opgemaakt van 1655 tot 1887. Gron. 1887. f⁰.

Leendertz, Stammbaum d. Familie Leendertz. Z. pl. 1907. 1 uitsl. bl.

Lennep, F. K. van, Verzameling v. oorkonden betrekking hebbende op het geslacht van Lennep, 1093–1900. Dl. I. Amst. 1900. M. portr., wapen- en zegelafbeeldingen.

Leuvenig, P. J. van, Dankbetuiging aan de Voorzienigheid. Ter gelegenh. mijner $12^1/_2$ jaarige echtverbintenis, met Maria Toens. Gevierd den 25. v. Loum. 1793. Z. pl. en j. 4⁰.

Eeghen, P. van, Jan Luyken en zijne bloedverwanten. [Amst. 1889].

[**Huizinga, J.**, Stamboek of geslachtregister der nakomelingen v. Samuel Peter (Meihuizen) en Barbara Fry van Gontenschwyl (Aargau, Zwitserl.), omvattende de jaren (1671) 1714 tot en met 1889. Gron. 1890. M. 1 facs. 4⁰.

[**Mesdag Jz., G.**], Het geslacht Mesdag. Gron. 1896. 4⁰.

Muller Fzn., S., Zijdebalen. I. De fabriek. II. Het woonhuis en de tuinen. III. De bewoners (van Mollem, Sijdervelt). [M. een geslachtslijst en een plattegrond v. de buitenpl.] Daarachter: Zijdebalen. Hofdicht d. Arnold Hoogvliet. M. afb.

Overdr. uit: Bouwkunst. Tijdschr. v. d. Maatsch. tot Bevordering der Bouwkunst. 1912.

Neufville, A. C. de, Histoire généalogique de la maison de Neufville d'après d'anciennes chartes et des documents inédits. Amst. 1869. 4⁰.

[**Bruiloftsvers** voor Gerrit Nieuwenhuys en Cornelia Brak, 20 Maart 1785]. In handschrift. 4⁰.

Oyen, A. A. Vorsterman van, Genealogisch overzicht v. de familie Nieuwenhuyzen. [Amst. 1884]. Plano.

Met bijzonderheden over Jan Nieuwenhuyzen en afb.

Siegenbeek, M., Aan Mr. Samuel le Poole, bij het afsterven zijner echtgenoote, Cornelia de Wind. [Leiden] 1800.

Ter gelegenheid van het feest der vijftigjarige echtvereeniging van Willem van Reesema en Wijnanda Kloppenburg. [Rotterd.] 1819.

Verzen van A. S. van Reesema, G. Soumain, H. Tollens Cz., W. Messchert en V. Herdingh Lz.

Scheffer, J. G. de Hoop, Het geslacht: Sleutel. [Leeuw. 1867].
Uit: Doopsgez. Bijdr. 1867.

Teyler van der Hulst. Stamboek der Teyler's of Geslachtsregister der nakomelingen van Thomas Teyler en Trijntje van de Kerkhoven van 1562—1728. Op nieuw uitgegeven en van versch. aant. voorzien d. W. P. J. Overmeer. Haarlem z. j.

Overmeer, W. P. J., De Erfeniskwestie v. Pieter Teyler van der Hulst. Bevattende het geheele testament v. P. Teyler v. d. Hulst, benevens nog een extract-testam., histor. bijzonderh., weerleggingen, raadgevingen, enz., enz. Haarlem, 1902.

————, Nog eens de Erfeniskwestie Pieter Teyler van der Hulst. Haarlem, 1903. M. 1 afbeeld.

Viëtor, H. Haitzema, Het geslacht Viëtor en aanverwante familiën. Steenwijk, 1910. M. portr. en afb.

Cate, G. ten, Geslachtlijst v. de familie Vissering. Z. pl. [1903]. M. portr. en afb.

Oyen, A. A. Vorsterman van, Joost van den Vondel en zijn geslacht. 's-Gravenh. 1887. M. 1 portr.

Siegenbeek, M., Aan den Weleerw. Heer, Willem de Vos, den dood van zijne echtgenoote, Jacoba Stockelaar, betreurende. [Leiden] 1804.

Lijkzang in Latijn en Nederl.

Bosch, P. van den, en **P. Vreede Jr.**, [Verjaarverzen voor Pieter Vreede]. [Leiden] 1776—77. 4⁰.

Jansen, A., Ter bruiloft van Jakob de Vries, ... met Elisabet van Westerhoven, op den 13den v. Bloeim. 1697, binnen Haarlem. Amst., D. Boeteman, [1697]. 4⁰.

Vries, J. H. de, De Amsterdamsche Doopsgez. Familie De Vries. Zutphen, 1911. M. wapenafbeeldingen. 4⁰.

Bilderdijk, [W.], Welkom aan het zoontjen van Jeronimo de Vries. [Leiden] 1808.

Bakker, P. Huisinga, Lykzang ter gedagtenisse van myne egtgenoote Elizabeth W a g e n a a r. [Amst.] 1766. 4^0.

B[eets], P., Stam-boek der Willingen, of geslacht-register der nakomelingen van Jan W i l l i n k en Judith Busschers. 1591 tot 1767. Deventer, 1767. f^0.

Uitterdijk, J. Nanninga, Huwelijks-proclamatien v. Doopsgezinden te Kampen, 1667–1795. 's-Gravenh. 1892. 4^0.
Overdr. uit: Alg. Nederl. Familieblad. 1892.

II. GESCHRIFTEN EN BESCHEIDEN BETREFFENDE BEPAALDE TIJDVAKKEN.

Eerste Tijdvak

(tot het jaar 1566).

GESCHIEDENIS.

a. Verbreiding van het Anabaptisme naar het Noorden.

Lundström, H., Om det s. k. vederdopareofoget i Stockholm under Gustaf I:s regering. Upsala, 1896.

Kyrklig Tidskrift. II. 8/9.
Bevat vele bijzonderheden omtrent Melchior Hoffmann.

Vnterricht (Ein kurtzer, den Pfarherrn vnd predigern. Inn meiner gnedigen Herrn der Marggraffen zu Branndenburg etc. Landen verordent, wes sie das volck wider etliche verfürische lere, der widertauffer, ... vermanen vnd vnterrichten sollen. Z. pl. [1528]. Titel omlijst. 4⁰.

[**Rhesa, L. J.**], Historiae Anabaptistarum et Sacramentariorum in Prussia initia. [Programma.] Regiomonti, 1834—36. 2 dln. 4⁰.

Ordenung (Christliche) vnd Mandat der Erbaren Wendischen Stedte, wider die Widerteuffer vnnd Sacramentirer. Z. pl. [1555].

Moshemius, J. L., Specimen de tvrbis sacris in eccles. Goslar. a temp. reformationis etc. [Autore G. W. T r v m p h i o.] Helmstadii, 1727. 4⁰.

Jacobs, E., Die Wiedertäufer am Harz. Wernigerode, 1899.
Zeitschr. d. Harz-Ver. f. Gesch. u. Altertumsk. XXXII. 2.

Kartels, J., Die Wiedertäuferbewegung im ehemaligen Hochstift Fulda. Vortrag. [Fulda] 1902.

Fuldaer Geschichtsblätter. Jahrg. I. 1/2.

Schauenburg, L., Die Täuferbewegung in der Grafschaft Oldenburg-Delmenhorst u. der Herrschaft Jever z. Zeit d. Reformation. Oldenb. 1888.

Toorenenbergen, J. J. van, Hinne Rode (Joh. Rodius), rector van de Hiëronymusschool te Utrecht (—1522), predikant te Norden (—1530), in betrekking tot de Anabaptisten. ['s-Gravenh. 1888].

Overdr. uit het Archief van Nederl. Kerkgesch. III. 1.

Rembert, K., Die Wiedertäufer im Herzogtum Jülich. Capitel II u. III. [Inaugural-Diss.] Münster i. W. 1893.

——————, Die „Wiedertäufer" im Herzogtum Jülich. Studien zur Gesch. der Reformation, bes. am Niederrhein. Berlin, 1899.

Cate, E. M. ten, Die Wiedertäufer im Herzogtum Jülich v. K. Rembert. Berlin, 1899. [Boekbeoordeeling.] [Leiden, 1900].

Uit: Theol. Tijdschr. 1900.

Altertumsfunde (Odenkirchener). Odenkirchen, 1910.

Odenkirchener Zeitung. 21 Apr. 1910. M. 1 photographie v. een grafsteen. Over den grafsteen van Wilhelm III. v. Flodorp, een beschermer der wederdoopers in Gulik omstreeks 1530.

Hansen, J., Die Wiedertäufer in Aachen u. in der Aachener Gegend. Aachen, 1885.

Overdr. uit: Zeitschr. d. Aachener Geschichtsvereins. Bd. VI.

Wolff, W., Beiträge zu einer Reformationsgeschichte der Stadt Aachen. III. IV/V. Tüb. 1905—07.

Uit: Theol. Arbeiten a. d. rhein. wissenschaftl. Prediger-Verein. N. F. 7. u. 9. Heft.

Habets, J., De Wederdoopers te Maastricht tijdens de regeer. v. Karel V, gevolgd door aant. over de opkomst der hervorming te Susteren en omstreken. Roerm. [1878].

Eerten BJz., J. J. Westerbeek van, Anabaptisme en Calvinisme. Tafereelen u. de Vaderl. Kerkgesch. der 16e eeuw 1531—1568. Kampen, 1905.

b. De Munsterschen.

Bekentnisse van beyden Sacramenten, Doepe vnde Nachtmaele der predicanten tho Munster. Z. pl. 1533. 4⁰.

Tuchtordeninge der Stadt Munster tho vnderholdene Christlike tucht vnde eerbaricheyt etc. Z. pl. 1533. 4⁰.

Bericht ausz der heyligen geschrift von der recht gottseligen anstellung vnd hauszhaltung Christlicher gemeyn, Eynsatzung der diener des worts, Haltung vnd brauch der heyligen Sacramenten. ... Durch die Prediger des heyligen Euangeli, zu Straszburg, der Stat, vnd kirchen zu Münster in Westfal, erstlich geschriben. Straszburg, M. Apiarius, 1534. 4⁰.

Ordnung (Die) der Widerteuffer zu Münster. Etc. Z. pl. 1535. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Cochleus, J., XXI Articvli Anabaptistarum Monasteriensium confutati, adiuncta ostensione originis, ex qua defluxerunt. Appendix elegans, ex Epistola Petri Plateani ... quae de Anabaptistis et de ciuitate Monasteriensi multa commemorat. Lipsiae, N. Faber, 1534. Titel omlijst.

———, Idem. Lvgd., M. Bonhome, 1538. 16⁰.

In: J. Eckius, Enchiridion locorum communium aduers. Lutherum.

Reg[ius], Urb., Widderlegung der Münsterischen newen Valentinianer vnd Donatisten bekentnus, an die Christen zu Osnabrugk, jnn Westfalen. M. einer Vorrhede M. Luthers. Wittemberg 1535. Zu Zell inn Saxen, 1534. Titel omlijst. 4⁰.

Zeittung (Newe) wie die Stadt Munster eingenomen ist. Z. pl. en j. Titel omlijst. 4⁰.

Zeyttung (Newe), Wie die Statt Münster eroberet vnnd gewunnen worden ist etc. Z. pl. en j. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Zeytung (Newe) von den Wydertaufferen zu Münster. Auff die Newe Zeytung v. Münster D. Mart. Luther Vorrede. Propositiones wider die Leer der Widertauffer gestelt d. Philip. Melanch[thon]. Wider das Gotzlesterlich vnd schentlich Buch, so zu Münster im truck newlich ist auszgangen, etlich Artickel gestelt d. Philip Melanch[thon] zu Wittenberg. Nürnb., Fr. Peypus, 1535. 4⁰.

Königreichs (Des Münsterischen) vnd Widertauffs an vnd abgang. Bluthandel vnd End, Auff Sambstag nach Sebastiani 1536. Z. pl. en j. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Verlage, O., Nachlese zur Gesch. der Wiedertäufer in Münster. 1. Newe zeitung von den Wider tauffern zu Münsster. 1535. 2. Des Münsterischen Königreichs vnd Widertauffs an vnnd abgang, Bluthandel vnnd End, Auff Sambstag nach Sebastiani 1536. Z. pl. en j.

Herdruk der voorgaande stukken.

Bericht (Wairhaftiger) der wunderbarlichenn handlung, der Deuffer zu Münster etc. Cöllen, S. Lupus, z. j. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Handel (Der gantze) vnd geschicht, von der stat Münster in Westphalen gelegen, wie es ergangen ist, in einer kurtzen Summa begriffen. [Nürnb.], H. Guldenmundt, [1535]. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Historia der belegerung vnd eroberung der Statt Münster Anno 1535. Z. pl. [1535]. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Corvinus, A., De miserabili Monasteriensivm Anabaptistarvm obsidione ... Epist. ad G. Spalatinvm script. Viteb., G. Rhau, 1536. Titel omlijst. 4⁰.

Coruinus, A., Acta: Handlungen: Legation vnd schriffte ... in der Münsterischen sache geschehen ... Item. Gespreche vnd disputation Antonij Coruini vnd Joannis Kymei, mit dem Münsterischen König etc. Wittemb., G. Rhaw, z. j. 4⁰.

Dorpius, H., Warhafftige historie, wie das Euangelium zu Munster angefangen, vnd darnach durch die Widderteuffer verstöret, widder auffgehört hat etc. Z. pl. 1536. 4⁰.

Osiander, L., Ein Predig Von dem Widertauff. Sampt angehenckter Historien, Welcher gestalt sich die Widertäuffer, Anno etc. 34 zu Münster gehalten: Wie selbige geschichten H. Dorpius ... beschriben. Tüb., A. Hock, 1582. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Dorpius, H., Die Wiedertäufer in Münster. Zur Gesch. des Communismus im 16. Jahrh. Hrsg. v. F. Merschmann. Nebst einer Einl. v. H. Gelzer. Magdeb. 1847.

Kerssenbroek, H., Belli Monasteriensis contra anabaptistica Monstra ... descriptio. Colon., M. Gymnicus, 1545.

Kerssenbroek, H., Warhaffte Lehre u. Lebens-Beschreibung der Wieder-Täufer etc. Z. pl. en j. Afschrift (18de eeuw).

Kerssenbroick, H. v., Geschichte der Wiedertaufer zu Munster in Westph. Nebst einer Beschreib. d. Hauptstadt dieses Landes. Aus ein. lat. Hs. übers. M. Kupfern. Z. pl. 1771. 4⁰.

[**Kerssenbrock, H.**]. Originalaktenstucke zur wahren u. vollstand. Kenntn. der münsterischen Wiedertaufergesch. [hrsg. v. Köhler]. Frankf. a. M. 1808.

Kerssenbroch, H. a. Anabaptistici furoris Monasterium ... evertentis historica narratio. Hrsg. v. H. Detmer. Münster, 1899–1900. 2 dln.

Die Geschichtsquellen d. Bisth. Münster. Bd. V u. VI.

Detmer, H., H. v. Kerssenbroch's Leben u. Schriften. Münster in W. 1900.

Bolandus, J. F., Motvs Monasteriensis libri X. Colon., M. Gymnicus, 1546.

Hortensius, L., Tvmvltvvm anabaptistarvm liber vnvs. Basil., J. Oporinus, 1548. 4⁰.

————, Idem. Amst., H. Laurentius, 1636.

————, Het Boeck Van den Oproer der Weder-Dooperen. Eerst int Latijn beschreven, ende Ghedruckt tot Basel. Ende nu in Nederlandts overgheset. Mitsgaeders, Een Voor-reden aen de Heeren, Burghemeesteren Schepenen ende Raedt der Stadt Amsterdam. Hoorn, Gillis Claesz. Coster, 1624. M. grav. Titel omlijst. 4⁰.

Behoudens het uitgeversadres is deze uitgave gelijk aan die, welke in hetzelfde jaar te Enkhuizen verscheen.

————, Idem. Amst., J. J. Schipper, 1659. M. grav.

————, Verhaal v. de Oproeren der Wederdoopers, voorgevallen te Amsterdam, Munster en in Groeninger-land. In 't Duyts vert. enz. Amst., A. Schoonebeek, 1694. M. dezelfde grav., verm. m. 1 front. en 1 muntplaat.

Histoire des Anabatistes etc. Paris, Ch. Clouzier, 1695. M. front. en grav. 12⁰.

Vrije bewerking van het voorgaande, met toevoegsels (ook betreffende de Quakers); met dezelfde grav. op één na.
Verschillende exempl., waarbij met foutief jaartal M D C X V.

Heresbachius, C., Historia Anabaptistica ... Nunc demum edita opera et studio Th. Strackii. Acc. Tumultuum Anabaptista-

rum liber, auth. L a m b. H o r t e n s i o. 1548. Amst., H. Laurencius, 1637.

Heresbachius, C., Historia factionis excidiique Monasteriensis. Recogn. K. W. B o u t e r w e k. Elberf. 1866. M. facs.

Hamelmann, H., Geschichtliche Werke. Kritische Neuausgabe. Bd. II. Reformationsgeschichte Westfalens. Hrsg. v. K. L ö f f l e r. M. ein. Untersuchung üb. Hamelmanns Leben u. Werke u. ein. Bildn. Münster i. Westf. 1913.

Erhard, Chr., Grundliche kurtz verfaste Historia von Munsterischen Widertauffern, zie hiervoren blz. 37.

Meshovius, A., Historiae Anabaptisticae Libri VII etc. Colon., G. Greuenbruch, 1617. 4^{0}.

Theobaldus, Z., Widertaufferischer Geist, das ist: Glaubwurdiger vnd Historischer Bericht, was Jammer vnd Elend die alten Widertauffer gestifftet vnd angerichtet etc. Nürnb., S. Halbmayer, 1623. 4^{0}.

Epilogus eorum quae acta sunt Monasterii per Anabaptistas. Afschrift (1907).

Afgeschreven uit: H a y m o, Episcopus Halberstat., De Christianorum rerum memoria. [Biblioth. Gemeente-Archief Maastricht N^{0}. 5067. Zonder titel. 8^{0}.]

Onnooselheydts peyl van 't Munsters onheyl. 4 blz.| Z. pl. en j. f^{0}.

Niesert, J., Beiträge zu einem Münsterischen Urkundenbuche a. vaterland. Archiven gesammelt. I. Bd. 1. Abth. Münster, 1823. 4^{0}.

———, Münsterische Urkundensammlung. Coesfeld, 1826, 27. 2 dln., beide m. 1 grav. tegenover den titel.

Jochmus, H., Geschichte der Kirchen-Reformation zu Münster u. ihres Untergangs durch die Wiedertäufer. M. d. Bildn. des Kön. Joh. v. Leyden. Münster, 1825.

Gebser, A. R., Commentatio de primordiis studiorum fanaticorum Anabaptistarum saec. XVI. Regiomonti, 1830. 4^{0}.

Erhard, H. A., Geschichte Münsters. Münster, 1835–37. 3 st.

Hast, J., Geschichte der Wiedertäufer v. ihrem Entstehen zu Zwickau i. S. bis auf ihren Sturz zu Münster i. W. Münster, 1836.

Werner, G., Der hochnothpeinliche Prozess gegen den Wieder-

täuferkönig Johann v. Leyden u. seine Genossen zu Münster in Westf. 1535—36. Wesel, 1843.

Uit: Schwarze Blätter. I. 1.

Cornelius, C. A., De fontibus quibus in historia seditionis Monasteriensis anabaptisticae narranda viri docti huc usque usi sunt. [Diss.] Monasterii, 1850.

——————, Berichte der Augenzeugen üb. das münsterische Wiedertäuferreich. Münster, 1853.

Die Geschichtsquellen d. Bisth. Münster. Bd. II.

——————, Geschichte des Münsterischen Aufruhrs. Buch 1 u. 2. Leipz. 1855—60.

Het 3de boek ontbr.

Hase, K., Neue Propheten. Drei hist.-polit. Kirchenbilder (Jungfr. v. Orleans; Savonarola; Das Reich der Wiedertäufer). Leipz. 1851.

——————, Das Reich der Wiedertäufer. Neue Propheten 3. 2de dr. Leipz. 1860.

——————, Het rijk der Wederdoopers. Naar het Hoogd. Amst. 1854.

Vertaling van het voorgaande.

Fässer, J. C., Geschichte der münsterischen Wiedertäufer für das deutsche Volk. Münster, 1852.

——————, Geschichte der Wiedertäufer zu Münster. Dem deutschen Volke erzählt. M. 11 xylogr. Darstellungen der Haupt-Wiedertäufer v. E. Fässer. 2de dr. Münster, z. j.

Bussierre, M. Th. de. Les Anabaptistes. Histoire du luthéranisme, de l'anabaptisme et du règne de Jean Bockelsohn à Munster. Plancy, etc. 1853. M. houtsn.

Ziegler, K., Das Reich der Wiedertäufer in Münster. Lemgo, etc. 1854.

Weill, A., Hist. de la guerre des Anabaptistes. Paris, 1874.

Keller, L., Geschichte der Wiedertäufer u. ihres Reichs zu Münster. Nebst ungedr. Urkunden. Münster, 1880.

Cramer, S., Het anabaptisme voor de rechtbank van een geschiedvorscher. [Leiden] 1882.

Uit: Theol. Tijdschr. Jg. XVI. Boekbeoord. van het voorgaande.

Wiedertäufer (Die Münster'schen) u. die Altevangelischen Taufgesinnten. Reihen a. E. 1887.

Gewijzigde overdruk uit: „Gemeindeblatt für Mennoniten". Jahrg. 1886. 4,5.

——— Idem. Elkhart Ind. 1888. 12⁰.

Maisch, G., Das Reich der Wiedertaufer zu Munster. Leipz. 1892.
Religion u. Revolution nach ihrem gegenseit. Verhältn. I.

Detmer, H., Ungedruckte Quellen zur Gesch. der Wiedertaufer in Münster. Münster, 1893.
Zeitschr. f. vaterl. Gesch. u. Alterthumsk. Bd. LI.

Bahlmann, P., Die Wiedertaufer zu Munster. Eine bibliogr. Zusammenstellung, zie hiervoren blz. 2.

Tumbült, G., Die Wiedertaufer. Die socialen u. religiosen Bewegungen z. Z. d. Reformation. Bielefeld u Leipz. 1899. M. pl. en afb.
Monographien z. Weltgesch. hrsg. v. E. Heyck. VII.

Vries, J⁰. de, De drie kooien van de Wederdoopers aan den Albertitoren te Munster. [Amst. 1899]. M. afb. 4⁰.
Eigen Haard. 1899. N⁰. 2.

Detmer, H., Bilder aus den religiosen u. sozialen Unruhen in Münster während d. 16. Jahrh. Münster, 1903—04. 3 st.
I. Johann v. Leiden. II. Bernhard Rothmann. III. Ueb. d. Auffass. v. d. Ehe u. d. Durchführ. d. Vielweiberei in Münster währ. d. Täuferherrschaft.

Sattler, J., Die Wiedertäufer. [30 Platen.] Berlin, z. j. f⁰.

Geisberg, M., Die Munsterischen Wiedertaufer u. Aldegrever. Mit 18 Tfln. u. 9 Hochätzgn. Strassb. 1907.
Stud. z. Deutschen Kunstgesch. Heft 76.

Niuenius, J., Tvmvltvs anabaptistarvm in ... Hollandiae emporio Amstelredamensi nuper exorti descriptio. Aemstelred., Guil. Iacobi, z. j. Titel omlijst. 4⁰.

Codde, P. A., Herdoopers Aenslagh op Amsterdam, Den X. Mey 1535. Treur-spel. Amst., M. de Groot, 1662. M. 1 grav. op den titel.
De 1ste druk is van 1641.

Ancher, A. J. M. Brouwer, De Confessies van Jacob van Kampen, Hoofd der Wederdoopers in Amsterdam. Amst. 1897.
Uit: Tijdschr. v. Gesch., Land- en Volkenk. Jg. XII.

Molhuijsen, P. C., De wederdoopers te Deventer in 1534 en 1535. [Dev. 1838].
Uit: Overijsselsche Almanak. 1839.

Cornelius, C. A., Die Niederländischen Wiedertäufer während der Belagerung Münsters 1534 bis 1535. München, 1869. 4°.

Uit: Abhandlgn. d. kön. bayer. Akad. d. Wiss. Cl. III. Bd. XI. Abth. II.

Cate, E. M. ten, Onderhandelingen, vanwege het hof te Brussel met de Munstersche wederdoopers aangeknoopt. [Leiden, 1899].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1899.

Bouterwek, K. W., Zur Literatur u. Gesch. der Wiedertäufer, bes. in den Rheinlanden. Erster Beitr. Bonn [1864].

Bekäntnus einiger persohnen, so der Widdertauff vnd des Munsterischen Vnwesens halben alhie zu Wesel im Jahr 1535 eingezogen worden etc. Extrahirt a. d. Gerichts-Prothocol gl. Jars ad mens. Januar. Febr. vnd Mart. per B. Brantium. [Bonn, 1864].

Uit: Bouterwek, Zur Lit. u. Gesch. d. Wiedertäufer.

Bekentenisse (Eyn korte vnde heerlicke) des geloues, ... geschiet voer die oeuerheyt in dem Sticht van Munster, doer eyn vergaderinge offte ghemeynte Christi, nu in den Jaer xxxix. vnde is beschreuen doer eynen jongen strider Christi van xx. Jaer, etc. Z. pl. en j. 4°. Afschrift (1900).

Naar het ex. der Stadsbiblioth. te Hamburg.

Keller, L., Zur Gesch. der Wiedertäufer nach dem Untergang des Münsterschen Königreichs. Z. pl. [1882].

Uit: Westdeutsche Zeitschr. f. Gesch. u. Kunst. I.

Hüsing, A., Der Kampf um die kath. Religion im Bisth. Münster, nach Vertreib. der Wiedertäufer, 1535—85. Actenstücke u. Erläuterungen. Münster, 1883.

Geschichte des Schneider- u. SchwärmerKönigs, Jan van Leyden, in Münster: A. 1535. Gött. 1784. 12°.

NeuJahrs-Geschenk a. Westfalen f. ein. deutschen Knaben. I.

Wallmann, J. C., Johann von Leyden. Eine Gesch. fürs Volk. Quedlinb. 1844. 12°.

Hürte, N., Jan Bockelson, genannt Johann von Leyden, der Wiedertäufer-König im neuen Zion. Dem Volke erzählt. Reutl. 1854. M. titelvignet.

Cate, E. M. ten, Een godsdienstig revolutionnair uit de 16de eeuw. ['s-Gravenh.] 1903.

Overdr. uit: De Tijdspiegel. 1903.

Hermsen, H., Die Wiedertaufer zu Munster in der deutschen Dichtung. Stuttgart, 1913.

Harting, D., De Munstersche furie, of het oproer der Wederdoopers te Munster in de jaren 1534 en 35. Eene geschiedk. voorlez. naar aanl. v. Meyerbeer's Prophète. Enkh. 1850.

Mevert, E., Der König v. Münster. Tragödie. Hamb. 1869.

Görling, A., Die Wiedertäufer. Roman. Leipzig, z. j. 4 dln.

Cüppers, A. J., Im Banne der Wiedertaufer. Roman a. d. 16. Jahrh. Berlin etc. [1896].

c. Vervolging en martelaarschap.

Lied v. Anneken N. Afgedr. achter: „Een geestelyck Liedt-Boecxken deur D. J. 1529." Z. pl. en j. 4^0. Afschrift (19de eeuw).

Overgeschreven uit een exempl. in de Kon. Bibl. te 's-Gravenhage.

Hier begint dat Testament dat Anneken [van Rotterdam] zeliger gedachtenisse, Esaias haren sone bestelt heefft, den xxiiij, dach Januarij Anno XXXIX ... Na Ghedrucket, na een olde gedruckte Copye. 1539. Z. pl. en j.

Titelbl. ontbr.

[**Joriaen Ketel**]. Heilsame Leere ende nutte onderwysinge van enen Godvruchtigen man sijn kynder jnt einde sijns leuens jn schrift toe een Testament nae gelaeten. [Geschreuen den 26 Junij Anno 1544.] [Waarachter:] Een nye Liet. Z. pl. en j.

Achter: David Joris, Van die snootheit des olden vnde duccht des nieuwen mensches. Z. pl. en j.

Joriaen Keetel, Idem. Groeningen, 1634.

[**Joriaen Ketel**]. Ein Edel Duerbaer Testamenth twelcke Ioriaen Ketel Anno 1544. den 9 Augustij sijne Kinderen nae gelaeten ... heeft. Enz. Afschrift (omstr. 1700).

Joriaen Ketels Belijdinghe. Afschrift (omstr. 1700).

[**Joriaen Ketel**]. Ein Brief tot sijnder Huijsfrouwen geschreven. Afschrift (omstr. 1700).

[**Joriaen Ketel**], Ein Suijverlijcke Schone Korte Leeringe, hoe die Mensche in deuchden heijligheijt ende gerechticheit opwassen moet enz. 1545. Afschrift (omstr. 1700).

Cramer, A. M., Brief van 1544 aangaande de twee Delftsche Davidjoristische martelaressen. Leiden, 1907.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1907.

Veen, P., Jeronimus Segersz. in zijne werkdadige geloofsrigting. [Amst. 1864].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1864.

Vos, K., Gillis van Aken. ['s-Gravenh. 1905].

Overdr. uit: De Tijdspiegel. 1905.

[**Wouter van Stoelwijck**]. Een Trostelijcke vermaninghe ende seer schoon onderwysinghe van het lyden ende Heerlicheyt der Christenen. Z. pl. 1558.

[**Thomas van Imbroeck**]. Confessio. Een schoone Bekentenisse eens vromen ende Godtureesende Christen, ... Item hier is noch by gheuoeght een Boecxken van de Verrijssenisse des Lichaems, met een schoon Liedeken int eynde. Z. pl. 1579.

Hierachter met doorloopende signatuur en nummering: Dierick Phlips, Eenen seer schoonen troostelijcken ende Christelijcken Sendtbrief. Z. pl. 1579. — Van gheboden, ofte Insettinghen ende Leeringhe der Menschen. Hierachter een Liedeken van ij. Vrienden opgeoffert te Lonnen in Enghelant. Int iaer. M.D. LXXV. Z. pl. 1579.

Testament (Een), ghemaeckt by Soetken van den Houte, het welcke sy binnen Gendt in Vlaenderen met den doodt beuestricht heeft, Anno 1560. den 27. Nouembris ... Met een schoon Liedeken ... ghemaect door de selue vrouwe ... Nu op het nieu de aenwijsingen ouersien. Ghedruckt by Nic. Biestkens. Z. pl. 1579. 4⁰. Afschrift (20[ste] eeuw).

——— (Een), ghemaeckt by Soetken van den Houte ... Noch een Testament, dat Ann'eken van Rotterdam haren Sone Esaiam bestelt heeft den 24. Jan. Anno 1539. Noch ... een schone Kinder-tucht [d. Menno Simons]. Gron., A. Jansens, 1636.

——— Idem [zonder de Kinder-tucht]. Hoorn, Marten Gerbrantsz., 1641.

Wille (Uyterste) van Soetgen van den Houte. Amst. 1699. Idem. 1748.

In: Uyterste wille van een moeder aan haar toekomende kind, 2de en 3de druk.

V[**alerius**] **S**[chool] **M**[eester], Proba fidei. Oft, de Proeve des Gheloofs enz. Z. pl. 1569.

V[alerius] S[chool] M[eester], Idem. Amst., By N. Biestkens de jonghe voor W. J. Buys. 1595. 16⁰.

2 Ex. Het eene, overigens gelijk aan het andere, heeft achterin het jaartal 1590. Onder aan het titelblad is een strookje weggescheurd en met inkt het cijfer 1590 bijgeschreven.

Valerius, School-meester tot Brouwers Haven, Idem. Haerlem, Th. Fonteyn. Voor Zach. Cornelisz. tot Hoorn, 1634.

Pekelharing, K. R., Bijdragen voor de gesch. der hervorming in Zeeland, 1524—72. Middelb. 1866.

Overdr. uit: Archief. Uitg. d. h. Zeeuwsch Gen. d. Wetensch. II. 6.

Goot Pz., P. van der, Geloofsbeproeving en geloofskracht bij christel. martelaressen. Amst. 1858. Met 1 pl.

Biesten, H. v., Anteykeningen op de nijeuwe mare en geschiedenis, dat geschiet is binnen en omtrent Amsterdam, sedert den jaere 1534 tot den jaere 1567; getrouwelijc gecomponiert. [Amst. 1866].

Overdr. uit: De Dietsche Warande. VII.

V[os], K., Martelaren in Friesl. in April 1535. Rotterd. 1901.

Overdr. uit: De Grenswachter v. 13 Apr. 1901.

Vos, K., Martelaars uit Gelderland (1550). ['s-Gravenh. 1913].

Overdr. uit het Nederl. Arch. voor Kerkgesch. X. 3.

Bergen, E. van, De Wederdoopers in het Westland. Leiden, 1903.

Bijdr. v. d. Gesch. v. h. Bisd. v. Haarlem. XXVIII. 2.

Geesink, W., Een terechtstelling van Anabaptisten te Rotterdam gestoord in 1558. Z. pl. en j.

Cramer, [S.], De Doopsgez. Gemeente te Utrecht van 1560 tot 1562. Leiden, 1903.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1903.

Knappert, L., Anabaptistica. [Leiden, 1905].

Uit: Theol. Tijdschr. 1905.

Placcaet ende edict tegent concept ende voornemen der Anabaptisten ende andere quaetwillige. [Achterin:] Gheprent Tantwerpen op die Camerpoortbrugghe inden Schilt van Artoys, ten huyse van Jacob van Liesueldt [1541]. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Besson, P., Édits de persecution contre les baptistes des Pays-Bas au XVIᵉ siècle. Berne, z. j. 16⁰.

Zeytung (Newe) ausz dem Niderland. Etc. Z. pl. 1546. 4⁰.

Naar aanl. v. de invoering der Spaansche inquisitie.

Bom, Emm. de, Een berijmd epistel over strafuitvoeringen door de inquisitie 1559. [Antw.] 1909.
Uit: Tijdschr. voor boek- en bibliotheekwezen. VII.

Cramer, [S.], Martelaarsrelieken. [Leiden, 1898].
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1898.

———, Martelaarszaken. Leiden, 1902.
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1902.

GESCHRIFTEN VAN EN OVER ANABAPTISTEN.

Melchior Hoffmann.

Hoffman, M., An de gelöfigen vorsamblinge inn Lifflant ein korte formaninghe etc. 1526. [hrsg. v.] A. Buchholtz. Riga, 1856. 4⁰.

[**Hoffmann, M.**], Dialogus u. grundl. Berichtung gehaltener Disputation zu Holstein vom Nachtmal. [Strassb. 1529]. 4⁰.
Titel ontbr.

Hoffman, M., Weyssagung ausz Heiliger Gotlicher geschrifft. Etc. Z. pl. 1530. 4⁰.

Hoffman, M., Prophecey oder weissagung usz warer heiliger götlicher Schrifft. Etc. Z. pl. 1530. 4⁰. Afschrift (19de eeuw).

H[offmann], M., Warhafftige erklerung aus heyliger Biblischer schrifft, das der Satan, Todt, Hell, Sünd vnd dy ewige verdamnusz im vrsprung nit aus gott, sunder alleyn ausz eigenem will erwachsen sei. Z. pl. 1531. Afschrift (19de eeuw).

Hoffmann, M., Ein rechte warhafftige hohe vnd götliche gruntliche vnderrichtung von der reiner forchte Gottes ann alle liebhaber der ewiger vnentlicher warheit etc. Z. pl. 1533. Afschrift (19de eeuw).

Sendbrieff (Eyn) an alle gottsforchtigen liebhaber der ewigen warheyt, inn welchem angezeyget seind die artickel des Melchior Hofmans, derhalber yhn die lerer zu Strassburg als eyn ketzer verdampt ... haben. Z. pl. 1533. [M. voorr. v. Caspar Becker.] Afschrift (19de eeuw).

[**Butzer, M.**], Handlung inn dem offentlichen gesprech zu Straszburg, zie hiervoren blz. 35.

[**Hoffmann, M.**], Die eedele hoghe ende troostlike sendebrief, den die heylige Apostel Paulus to den Romeren gescreuen heeft, verclaert ende ... wtgelecht enz. Z. pl. 1533.

Hoffman, Melcihor, Die ordonnantie Godts, de welcke hy, door zijnen Soone Christum Jesum, inghestelt ende bevesticht heeft, op die waerachtighe Discipulen des eeuwigen woort Godts. Ten eersten Ghedruckt. Anno 1530. Ende nu wt het Oostersche in Nederduytsche overgeset. Amst., Claes Gerretsz., 1611.

————. Idem. [Uitgeg. d. S. Cramer.] 's-Gravenh. 1909.

In: S. Cramer en F. Pijper, Bibliotheca reform. neerl. V.

Hoffman, Melchior, Verclaringe van den geuangenen ende vrien wil. [Uitgeg. d. S. Cramer.] 's-Gravenh. 1909.

In: S. Cramer en F. Pijper, Bibliotheca reform. neerl. V.

Hoffmann, J. G., Disputatio Hist. de secta Hoffmannistarum. [Resp. V. G. Hercklitz.] Lips. 1700. 4⁰.

Krohn, B. N., Geschichte der Fanatischen u. Enthusiastischen Wiedertäufer vorn. in Niederdeutschland. Melchior Hofmann u. die Secte der Hofmannianer. Leipz. 1758. M. 1 portr.

Herrmann, G., Essai sur la vie et les écrits de Melchior Hofmann. [These.] Strasb. 1852.

Leendertz, W. J., Melchior Hofmann. Haarlem, 1883.

Verh. Teylers Godg. Genootsch. N. S. XI. 1.

Linden, F. O. zur, Melchior Hofmann, ein Prophet der Wiedertäufer. M. 9 Beil. Haarlem, 1885.

Verh. Teylers Godg. Genootsch. N. S. XI. 2.

Bern. Rothmann.

[**Rothmann, B.**], Van verborgenheit der schrifft des Rykes Christi, vnde van dem daghe des Heren, durch de gemeinte Christi tho Münster. [Münster] 1535. 4⁰.

————, Idem. [Münster] 1535. 4⁰.

Andere druk.

————, Idem. Hrsg. v. E. W. H. Hochhuth. Gotha, 1857.

Bernhard Rothmanns Schriften. I.

Rotmann, B., Restitution rechter u. gesunder christl. Lehre. Eine Wiedertäuferschrift. Münster, 1534. [Hrsg. v. A. Knaake.] Halle a. S. 1888.

Neudrucke deutscher Litteraturwerke d. XVI. u. XVII. Jahrh. N⁰. 77/78.

[**Rothmann, B.**]. Das büchlein von der Rache. Eyn gantz troestlick bericht van der Wrake vnde straffe des Babilonischen gruwels, ... durch de gemeinte Christi tho Munster. A^0. 1534 yn Decembre. [Bonn, 1864].

Uit: Bouterwek, Zur Lit. u. Gesch. d. Wiedertäufer.

Schriften (Zwei) des Münsterischen Wiedertaufers B. Rothmann, bearb. d. H. Detmer u. R. Krumbholtz. M. e. Einl. üb. d. zeitgeschichtl. Verhältnisse. Dortm. 1904.

Sepp, C., De veel genoemde en weinig bekende geschriften van den wederdooper Bernt Rothmann. Leiden, 1870.

Overdr. uit: Godgel. Bijdr. 1870. 3.

Iohannes Dauentriae, Christianae veritatis telum, seu fidei catapulta in plerosque pseudoprophetas, praesertim in Bern. Rothmannum Monasteriensem, populi seductorem. Colon. 1533. Titel omlijst.

David Joris.

[**David Joris**], Onschuldt Dauids Jorisz. Gedaen vnde gepresenteert an die Wolgeborene Vrouw, Vrouw Anna, gheborene Grauinne van Oldenburch etc. Grauinne tot Emden etc. Int Jaer 1540. Tegens die verkeerde valsche Articulen, so hem ouer al na geschreuen vnde gesecht sijn. [Wtghegaen int Jaer 1540.] [Met: Een Ouerantwoordinge onses Verstants vnde Christelijcken Gheloofs.] Z. pl. en j.

Zie: Van der Linde, David Joris. Bibliografie. N^0. 9.

————, Idem. Z. pl. en j.

Andere druk. Achter: Teghenbericht op ... Dauid Georis ... waerachtige Historie. Z. pl. [1584].

————, TwonderBoeck. Wie een die ick, seyt die Here, senden sal ontfangt in minen näm, dy ontfangt my; Wie my ontfangt, ontfangt den die my gesonden heeft. [Uitgave bezorgd d. J. Ketel.] [Deventer, Dirk van Borne, 1542]. M. grav. 4^0.

Zie: Van der Linde, a. w. N^0. 14.

————. Twonder-boeck: waer in dat van der Werldt aen versloten gheopenbaert is. Wie een der Ick (secht die Heere) ... Hoochgelouet moet hy sijn ... Opt nieuw ghecorrigeert vnde vermeerdert by den Autheur selue. Z. pl. 1551. M. grav. f^0.

Zie: Van der Linde, a. w. N^0. 57.

[**David Joris**], [Antwoord op een brief van Jo. a Lasco.] Emmanuell, doer wiens Godt, Godt mitt ons is ... Want gij ... [1544. Im Mayo.] Afschrift (16de eeuw).

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 19.

———, Ernstelijcke Klage, Leere vnde onderwysinghe, aen alle Regenten vnde Ouericheden, ouer den nydighen bloetdorstighen aardt Belials vnde Antichristi, hare Dienaren vnde Medegenooten, die ... raden vnde leeren, yemanden om t'Geloof of die Weth haerder conscientien te mogen vervolgen oder te dooden ... Wtgheghaen den 20. Octob. Int Jaer 1544. Z. pl. 4⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 21.

———, Van die Vreemde Tonghen of Talen der Menschen, aen v myne Kinderen verschreuen. Wtgheghaen Int Jaer 1545. Z. pl. 4⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 30.

———, Seer schoone Aenwysingen vnde grondige Ontdeckingen van die verborghen Wijsheydt Godes ... Wtgheghaen int Jaer 1550. Int leste. Z. pl. 4⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 55.

———, Waerschouwinghe voor den Dach des Heeren ... Wtghegaen in Maio, int Jaer 1551. Z. pl. 4⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 56.

———, Verklaringhe der Scheppenissen an v mijn beminde Kinderen vnde Ghebroeders, Liefhebberen Christi alleen verschreuen. [In Februario. Anno 1553.] [Hierachter: Hierna volghen de Argumenten deses teghenwoordighen Tractaets der Scheppenissen.] Z. pl. en j. M. titelgrav. f⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 61.

Hierachter: Alle vaten sichtmen wtgheuen wat sy inhebben ... [In Januario. Anno. 1556.] [a. w. N⁰. 111.] — Een seer schoon vnde heerlyck tractaet van Godes Gheest, Liefde vnde Stemme mit die Verlooren Mensche ... [Int Jaer 1553. den 24. January.] [a. w. N⁰. 59.] — Een Leerlijck vnde Christlijck ghespreck tusschen een Godtgheleert, Bibelschgheleerdt vnde Sophistgeleert ... [a. w. N⁰. 216.]

Van: Alle vaten en van: Een seer schoon vnde heerlyck tractaet is ook een exempl. afzonderlijk aanwezig.

———, Idem. [Wtgegaen in Februario 1553.] Op nieus oversien ende herdruckt. Z. pl. 1609. M. verkleinde titelgrav. 4⁰.

Zonder de argumenten. Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 62.

Hierachter: Thien Christlijcke Gespraecken: Tusschen een Godt-gheleert, Bybels-geleert ende Sophist-geleert ... [Wtgegaen Anno 1548.] Op nieus oversien ende herdruckt int Jaar xvjc. x. [a. w. N⁰. 54.] — T'samen-Spreeckinge tus-

schen Godes Geest, Liefde ende Stemme, mit die Verloren Mensche ... [Wtgegaen in 't Iaar 1553. den 24. Ianuarij.] Opnieus oversien ende herdruckt in 't Iaer 1610. [a. w. N⁰. 60.] — Alle Vaten siet men wtgeven wat sy in-hebben, ... [Wtgegaen in Januario, Anno 1556.] Op nieus herdruckt in 't Jaer xvjc ende Thien. [a. w. N⁰. 112.]

David Joris, Van die rechte ware kentenisse Christi vnde kraft des Alderheylichsten Gheloofs ... Wtghegaen in 't Jaer 1554. Z. pl. en j.

Achter: Teghenbericht ... op Dauid Georis ... waerachtige Historie. Z. pl. [1584].

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 156.

———, Christelijcke Waerschouwinghe aen allen Regenten vnde Ouericheden ... Datmen niemant om sijn Gheloof en behoort te beleydighen noch te vervolghen, veele min te dooden ... Wtgheghaen Int Jaer 1554. Z. pl. 4⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 63.

———, Van die Aart, Blindtheyt, Dwalinghe vnde Duysternisse deser arge boose Werlt ... Wtghegaen in Januario, int Jaer 1556. Z. pl. 4⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 113.

———, Antwoort vnde Onderricht D. J. Op die Vraghe vnde voorgheuen des welgheleerden Heeren Scipionis N. Namelijck: Of der Wysen wijsheyt oder Menschelijcke gheleertheydt niet nutlijck oder nootwendich sy voor den Ghelooiughen, die H. Godtlijcke Schrift te beth te verstaen, als sommighe meenen? ... Wtghegaen in Martio, int Jaer 1556. Z. pl. 4⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 114.

———, Een suyuerlijcke Bewijsreden van Godes Woort, wie sich t' selue te hooren, te kennen vnde recht nae den Gheest te hebben, beroemen mach. Enz. Z. pl. en j. 4⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 201.

———, Waerachtige Aenwysinghe vnde Claer Verhael van die Wederbrenghinghe des Menschen. Enz. Z. pl. en j. 4⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 202.

———, Een Nootwendich vermanen vnde bedachte Reden, allen Ghoetwillighen in een opsien ter beteringe voorgeschreuen. Z. pl. en j. 4⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 203.

———, Een Godtlijcke Antwoordt vnde cort onderwijs op die Vragen: Ofmen oock meerder leeringe of beter bericht, als in die

voorbeschreuene Heylighe Schrift gemeldt of aengeteyckent, van nooden heeft. Enz. Z. pl. en j. 4⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 204.

[**David Joris**], Catechesis Dat is, onderwijslijck gespreck, tusschen Vader vnde Soon. Z. pl. en j.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 205.

Dit tractaat en de beide volgende zijn van denzelfden druk en bijeengebonden met den bundel: Een der Paradyscher Rivieren Wtvloet. Z. pl. 1610.

——————, Verclaringhe vant Vader onse. Op een nieuw weder met alder neersticheyt deursien ... tegens die techte copie, ende die hoochduytsche woorden in nederlantsch ouergheset Z. pl. en j.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 207.

In een tweede ex. van denzelfden druk, afzonderlijk aanwezig, is op den titel de drukfout techte in rechte verbeterd.

——————, D'alderchristelicste Religion oder Cerimonien die men Sacramentlijcken ter beteringe des lichaems Christi inder Ghemeenten bruycken sal. Andermael verbetert ende ghemeerdert van den Autheur selue. Z. pl. en j.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 206.

D[**avid**] **J**[**oris**], Handt Boecxken: Inholdende vele Godlijcke trouhertighe Vaderlijcke vermaninghen vnde leeringen enz. Z. pl. en j.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 218.

[**David Joris**], Dat tweede Handt-Boecxken. Den Innerlijcken Wttreck of Geestelijcke Pelgrimagie, cortelijck wtghesproken. Z. pl. en j.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 220.

——————, Dat Eerste Hand-Boecxken: Inholdende veele Goddelijcke ende seer stichtelijcke Leeringen ... Mit meer andere Tractaten. Z. pl. 1616.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 219.

——————, Dat Tweede Hand-Boecksken: Inholdende veele Geestelijcke ende seer stichtelijcke Leeringhen: Vermeerdert mit een corte Verclaringe van het Vader-Onse enz. Z. pl. 1616.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 221.

——————, Dat vierde Hand-Boecxken. Daer in veele Ghebeden ende Vermaningen tot bidden enz. Z. pl. 1626.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 224.

——————, Christelijcke Sendtbrieuen, Inholdende seer veele vnde verscheydene schoone Godtlijcke Vermaninghen vnde Onderrich-

tinghen ... in vier deelen vervat. [Brieven van 1546—56.] Z. pl. en j. 4⁰.

[**David Joris**], Het tweede Boeck der Christlijcker Sendbrieuen ... in vier deelen gedeelt. [Brieven van 1549—56.] Z. pl. en j. 4⁰.

———, Het derde Boeck der Christelijcker Sendbrieven ... In drye Deelen vervat. [Brieven van 1542—56.] Z. pl. 1611. 4⁰.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 225, 226, 227.

———, Hoert hoert hoert. Groot wunder, groot wunder, groot wunder. Z. pl. en j. [v. d. L., a. w. N⁰. 163.] — Seer goet onderwijsinghe der wysheyt, leeringhe der waerheyt, Beyde voor Ouden vnde Jonghen. Z. pl. en j. [a. w. N⁰. 167.] — Eene onderwysinge ofte raet, omme die gedachten in den toem tho brengen enz. [Vthghegeuen int iaer 1537.] [a. w. N⁰. 1.] — Een seer suuerlick tractaet van der liefden schoenheit enz. Z. pl. en j. Titel in omlijsting. [a. w. N⁰. 166.] — Dat eynde coemt, dat eynde coemt ouer alle die vier hoecken der aerden enz. Z. pl. en j. [a. w. N⁰. 165].

Deze 5 stukjes bijeengebonden worden voorafgegaan door de volgende tractaten in handschrift (omstr. 1700): H. Herberts, Een Korte ende grondige Verclaeringe van den Antichrist ... — Dez., Een Korte verclaeringhe over 2. Tessal. 2. vers. 3. — J. Ketel, Ein Edel Duerbaer Testamenth Anno 1544 sijne Kinderen nae gelaeten enz. — Dez., Belijdinghe. — Dez., Ein Brief tot sijnder Huijsfrouwen geschreven. — Eens Mennisten Confession. — Ein Suijverlijcke Schone Korte Leeringe, hoe die Mensche in deuchden heijligheijt ende gerechticheit opwassen moet enz. 1545. — H. Hayen, Sendbrieven [voorafgegaan door zijn] Leven en Verlichtinge. — Didakus Stella, De Versmaading der Wereltsche ijdelheden. [Uittreksel.] — Joan. Bona, Beginselen en Leerstucken v. het Christel. Leven in 't Lat. beschr. [Uittreksel.] — Een geestelijcke Wederbrenginge alle der voornaemster geschiedenissen v. h. beginn der Werelt totten einde toe. — F. Lansbergium in zijn Christlijcke overdenckinge des doots.

Achter den bundel volgt: Een gode Suster quam tot een Predikers Closter en begeerde de Meester Eckhart te spreeken enz. Afschrift (als voren).

———, Een der Paradyscher Rivieren Wtvloet, vloeyende als Levende Wateren van den Lyve des waren Geloovigen. Z. pl. 1610.

Een bundel bevattende met doorloopende signatuur en nummering de volgende tractaten: Een der Paradyscher Rivieren Wtvloet ... [Wtgegaen in 't Jaer 1546.] — Een Klaechlijck Gebet: mit veelderhande Vragen eens bekommerden Mensches, ende een wonderlijck Godlijck Antwoort. [Wtgegaen in 't Jaar 1546.] — Hoe ende in wat manieren God een afsonderinghe ende onderscheyd maecken sal, tusschen die gerechte ende valsche Christen ... [Wtgegaen in 't Jaar 1546.] — Neemt waer. Verwint v selven, wilt ghv rust mit Christo in God der eewicheyt vinden. — Hoe een yeder in synen Wille ende Werck verschijnt, na den tijt sy, die men inwoont ... [Wtgegaen in 't Jaar 1546.] — Dit kan of mach ick niet onderlaten, aen V. L. allen ... te schryven: Neemt het ter herten. — Een kostelijck Kleynoot. — Register.

Zie: Van der Linde, a. w. N°. 43-49. Deze bundel wordt voorafgegaan door de tractaten: Catechesis Dat is, onderwijslijck gespreck, tusschen Vader vnde Soon. [a. w. N°. 205.] — Verclaringhe vant Vader onse. [a. w. N°. 207.] — D'alderchristelicste Religion oder Cerimonien enz. [a. w. N°. 206.] Z. pl. en j.

[**David Joris**. Verclaringe des Sevenden Capittels tot den Romeynen. Z. pl. 1614.

Een bundel bevattende met doorloopende signatuur en nummering de volgende tractaten: Verclaringe des Sevenden Capittels ... [v. d. L., a. w. N°. 94.] — Een swaarmoedich Insien ende ernstige Vermaninge ... [Wtgegaen in 't Jaer 1552.] [a. w. N°. 95.] — Een Bescheydelijck Onderricht .. [Wtgegaen den 3. Meert. Anno 1548.] [a. w. N°. 96.] — Een Trouhertighe Vermaninghe . . [Wtgegaen 21. Decemb. Anno 1552.] [a. w. N°. 97.] — Een stemmelijcke aendachtighe leerende Reden ... [Wtgegaen den 2. Augusti, 1555.] [a. w. N°. 98.] — Van die Heerlijcke ende Godlijcke Ordeninge ... [Wtgegaen in 't Jaar 1535.] [a. w. N°. 99.] — Waarninghe voor Sathan .. [Wtgegaen Anno 1550.] [a. w. N°. 100.] — Waerschouwinghe voor dat schadelijcke Bedroch der Menschelijcker Goetdunckenheyt ... [Wtgegaen Anno 1549.] [a. w. N°. 101.] — Clare Berichtinge, Hoe die Mensch van Godt ghevallen ... [Wtgegaen Anno 1543.] [a. w. N°. 102.] — Van dat gerechte ware Sion ende Hierusalem .. [Wtgegaen in Augusto 1544.] [a. w. N°. 103.] — Van dat voorgaen ende navolghen, blyven ende vergaen moet. [Wtgegaen in 't Jaar 1543.] [a. w. N°. 104.] — Van die Ongerechte ende die Gherechte ware Predicanten. [Wtgegaen Anno 1544.] [a. w. N°. 105.] — Wie Ooren heeft te hooren, die hoore. [a. w. N°. 106.] — Wat werck God an ons voordert ... [Wtgegaen in 't Jaar 1553.] [a. w. N°. 107.] — Van Almachticheyt, Gherechticheyt ende Barmherticheyt. [a. w. N°. 108.] — Een Stemmelijcke simpele Reden: Hoe sich eener in 't Lesen ende op synen inwendighen Wegh hebben sal ... [Wtgegaen in Februario 1547.] [a. w. N°. 109.] — Hoe een Christen hem selven door-breken ende in Christo vlieten moet. [Wtgegaen in 't Jaar 1545.] [a. w. N°. 110.] — Register.

————, Van 't Gheloof een heylich wacker vermanen ... voor die God-vreesende ... Zielen des Geloofs. Z. pl. 1616.

Een bundel met doorloopende signatuur en wat betreft de eerste 4 tractaten ook met doorloopende nummering. Hij bevat: Van 't Gheloof een heylich wacker vermanen ... [v. d. L., a. w. N°. 208.] — Hoort die Stemme des Heeren. [a. w. N°. 209.] — Een goede Vermaninge tot allen den ghenen die hen Christum beroemen. [a. w. N°. 210.] — Een sterck eewich-levende Woort: Hoe dat God alle dingen werckt in allen ... [a. w. N°. 211.] — Een Cort ende Leerlijck Tractaet: waer in verhandelt wert, wat dat woort Duyvel sy ... [a. w. N°. 212.] — Register.

————, Dispvtatie, waer in die grondt des Godtlijcken Religions enz. Z. pl. en j. 4°.

Een bundel bevattende met doorloopende signatuur, maar afzonderlijke nummering, de volgende tractaten: Dispvtatie, waer in die grondt des Godtlijcken Religions tusschen twee concorderende Personen (als Pasquillus vnde Religioos) am eersten (om alle twist vnde tweedracht wech te nemen) verhandelt: vnde ten laetsten deur een Jesuyt teghen een Groot-Meester claerder bescheyden vnde ontdeckt werdt. Wtghegaen Int Jaer 1547. [v. d. L., a. w. N°. 64.] — Spreucken der Wijsheyt, na die kentenisse des Hemelschen eewighen Waerheyts. [a. w. N°. 65.] — Wat die Weth sy: Waer-om vnde toe sy nootwendich

gegheuen: vnde wat onderscheyt dat tusschen die Wercken des Weths Mosis, vnde tusschen die Wercken des Weths Christi sy... Noch hier by ghevoecht een Claer Bericht van die Sonde of Mensch der Sonden. Wtghegaen in Decemb. Int Jaer 1554. [a. w. N⁰. 66.] — Een Troostlijck Blywoordt vnde leuendmaeckende Verstandt der warer Godtlijcker Kentenissen . Wtghegaen den eersten September Int Jaer 1550. [a. w. N⁰. 67.] — Een stichtlijck Gespreck tusschen Twee Gebroederen ... Wtghegaen In Augusto, Int Jaer 1551. [waarachter:] Een vaste ongrondtlijcke Grondt vnde seeckere Toeversicht des waren Geloofs ... [a. w. N⁰. 68, 69.] — Van den rechten waren Aart vnde Craft des Gheloofs ... [waarachter:] Een sonderlinghe onderscheydelijcke Verclaringhe van die Goet-gheschapene reyne vnde quade verderflijcke Natuyre ... Wtghegaen in Julio, Int Jaer 1552. [a. w. N⁰. 70, 71.] — Een Hertlijcke wunschinge, dat die Waerheyt .. mocht aengenomen werden .. Wtghegaen in Maio. Int Jaer 1551. [a. w. N⁰. 72.] — Dialogvs of Tsamen-Ghespreck van twee Discipulen mit haren Meester ... Wtghegaen In Nouemb. Int Jaer 1551. [a. w. N⁰. 73.] — Bysondere kraftighe Reden, Godtsalighe hertlijcke Leeringen vnde Vermaningen ... Wtghegaen in Aprili, Anno 1554. [a. w. N⁰. 74.] — Heftighe vnde stercke Reden sijnder Sendinghe, mit ontschuldinge eeniger Schelt-woorden vnde meer andere invallende Godtsalige Vermaninghen. [Waarachter:] Een bysondere ernsthaftighe yuerige Reden den Boetvaerdighen tot troost, raet vnde leere ... Wtghegaen In Augusto, Int Jaer 1552. [a. w. N⁰. 75, 76.].

[**David Joris**], Dialogvs tusschen Peter vnde Jan, voorseggende desen tegenwoordighen grousamen tijt enz. Z. pl. en j.

Een bundel bevattende met doorloopende signatuur en nummering de volgende tractaten: Dialogvs tusschen Peter vnde Jan ... [v. d. L., a. w. N⁰. 115.] — Tsamen-spreeckinghe tusschen een Schrift vnde Geest-geloouige Martha vnde Magdalena .. [Wtghegaen int Jaer M.D.LV.] [a. w. N⁰. 116.] — Een bewoordelijcke Leeringe . . den aenmerckenden goetwillighen Kinderen, ja Olden vnde Jongen van Jaren, tot den Rijcke Godes bewust ... te maecken. [Wtghegaen int Jaer 1556.] [a. w. N⁰. 117.] — Neemt waer mijn Kinderen ... dat eensige navolgende woort, Werckt diewijl het Dach is, die Nacht komt [enz.] [a. w. N⁰. 118.] — Van die rechte ware Liefde .. [Wtghegaen int Jaer 1551.] [a. w. N⁰. 119.] — Verscheyden Onderwysinghen : Dat Godes Woort niet alleen Schriftlijck beroemt, maer oock dadelijck deur 't Geloof moet bewesen sijn ... [Wtgegaen int Iaer 1555.] [a. w. N⁰. 120.] — Beschryuinghe van veelderley Sonden ... [In Decembri, Anno 1552.] [a. w. N⁰. 121.] — Onderscheydelijck Bericht van tweederley Schaemte vnde die rechte Offerhande ... [Den 16 Julij. 1551.] [a. w. N⁰. 122.] — Trouhertige Vermaninge : Dat hem niemant in eygender wel-meenen Godes Woort onderstae te meesteren ... [Wtghegaen Anno 1552.] [a. w. N⁰. 123.] — Ontdeckinge van dat Punct vnde die reden ons Heeren Christi Jesu Woordt: Van die rein van herten syn .. [Wtghegaen int Jaer 1551.] [ontbreekt bij v. d. L.] — Cort Ondersoeck: Waer aen men weten vnde bekennen sal, of men in Godes vyandtschap oder vrundtschap staet ... [Wtgegaen den 19. Januarij 1556.] [a. w. N⁰. 124.] — Wat arm van Geest te sijn, recht te segghen is: contrary Loy Schaliedeckers gront vnde wtlegginghe. [a. w. N⁰. 125.] — Beclach ouer den verlorenen tijt ... [Wtgegaen int Iaer 1554.] [a. w. N⁰. 126.] — Antwoordt vnde Bericht: Of my t'eenigher tijt yemandt vraghen oder verwyten wilde : Waerom ick my so lange verburgen gheholden ... [a. w. N⁰. 127.] — Nadien by der Apostolen, als oock in desen onsen Tyden ... veele oneenicheyt in 's Geloofs saecken gheresen, mocht men vraghen, wie dan van allen geloofwaerdichst t' achten sy ... [Den 7. Octobris Anno 1554.] [a. w. N⁰. 128.] — Register.

[**David Joris**], Grondighe bewijs-reden enz. Z. pl. en j.

Vervolg van den vorigen bundel bevattende met doorloopende signatuur en nummering de volgende tractaten: Grondighe bewijs-reden. Waer by men weten, kennen vnde sien kan, waer oder by wien dat rechte Gheloof is, ... [v. d. L., a. w. N⁰. 77.] — Onderrichtlijck vermaen tot den inganck der Wijsheyt vnde waerheyt Godes ... [Wtghegaen in Nouemb. Anno 1552.] [a. w. N⁰. 78.] — Verclaringhe der Navolghinghe Christi vnde hièr-na beschreuene Euangelissche Spreucken. [a. w. N⁰. 79.] — Een tweespraeck tusschen twee Religiose Persoonen, Philips vnde Jacob genaemt, tracterende teghen 't vervolch: Oock van die Verrysenisse vnde toekomst Christi ... [Wtghegaen Anno 1551.] [a. w. N⁰. 80.] — Van den Dach des Heeren .. [In Septemb. 1551.] [a. w. N⁰. 81.] — Claechlijcke Bekommeringhe ouer den verdoruen standt vnde des Geloofs blindtheyt deser Werlt .. [a. w. N⁰. 82.] — Claer bewijs dat Godes Oordeel in waerheyt bestaet .. [a. w. N⁰. 83.] — Treffentlijcke Vermaninghe: Dat een yeder sijn toevlucht tot Godt alleen behoort te nemen ... [a. w. N⁰. 84.] — Naerder Ondersoeck: Of yemant, die een Christen waant te wesen, oock int Geloof vnde Liefde Christi staet .. [a. w. N⁰. 85.] — Een kleyn Bericht: Waer die rechte Godes dienst sy, oder niet .. [a. w. N⁰. 86.] — Trouwen Raet: Datmen het Woordt der waerheit in syne verschyninghe aenmoetich ontfange ... [a. w. N⁰. 87.] — Een Minlijcke wtvloet eens lief-hebbenden alderghetrouwsten herten . . [Anno Domini 1551.] [a. w. N⁰. 88.] — Sommarische gront der leeringe Christi: vnde by wien die te vinden is .. [Wtgheghaen int Jaer M.D.LII.] [a. w. N⁰. 89.] — Vaderlijcke waerschouwinghe voor die mennigerhande listighe natuyren vnde aart der Slangenschalckheyt. [Wtghegaen int Jaer 1551.] [a. w. N⁰. 90.] — Een schoone Berichtinghe onses Wechs, den wy alle deur-moeten ... [a. w. N⁰. 91.] — Van die ongelijckheyt des verledenen vnde nv tegenwoordigen Werlts. [a. w. N⁰. 92.] — Ernstlijcke Betrachtinge: Datmen niemandt behoort te verachten ... [Wtghegaen int Jaer 1554.] [a. w. N⁰. 93.] — Register.

Met deze beide bundels in één band volgt: [J. Theophilus], Eenen Sendtbrief aen Dierck Volckertz Cornhert: op syn Boeck ghenaempt: Kleyn Munster, wtgeghaen teghens die Schriften van D. J. [a. w. N⁰. 253.]

———. Van die snootheit des olden vnde duecht des nieuwen mensches. Een kostel bericht. Z. pl. en j.

Een bundel bevattende van één druk, doch niet met doorloopende signatuur, de volgende tractaten: Van die snootheit des olden vnde duecht des nieuwen mensches. Een kostel bericht. [Wtgegaen. 1545.] [v. d. L., a. w. N⁰. 35.] — Waerschouwinghe voer den aarth des verleidenden gheestes die sijn werck jnden mensche heefft. [Wtgheghaen jnth Jaer 1545.] [a. w. N⁰. 36.] — Een stille swyghende styuen wthroep tot waerschouwinghe allen ghoetwillighen ende gheloeuigen herten. [Anno 1545.] [a. w. N⁰. 37.] — Hoe een Christen hem seluen doer breecken ende jn Christo vlieten moet. [Wtgheghaen jnth Jaer 1545.] [a. w. N⁰. 110.] — Van die gherechte waere aenbeders. [Wthgegaen 1545.] [a. w. N⁰. 29.] — Wtspraeck des waeren Religions, ende verklaering der Ceremonien ... [Wtgegaen jnder Maent Decembri: Anno 1544.] [a. w. N⁰. 28.] — Hoe ende jn wat maneren Godt een afsonderinge ende onderscheit maecken sal tusschen die gerechte ende valsche Christen ... [Wtgegaen jnth Jaer 1546.] [a. w. N⁰. 40.] — Alle Waere Gheloeuighen Śaluyt ... [Wtgegaen jnth Jaer 1546.] [a. w. N⁰. 38.] — Dit kan of mach ick niet onderlaeten an uwer lieffden alle ... te schryuen. [a. w. N⁰. 213.] — Een kostelyck Klennoet [a. w. N⁰. 214.] — Neemt waer. Verwint v seluen wildy rust met Christo jn Godt der ewicheit vinden. [a. w. N⁰. 215.] — Antwoort tegen die sich beklaeght dat hem alle quaetheit oick jnder sieckten ankompt. [Wtgegaen jnt Jaer 1546.

den 4 Maij.] [a. w. N⁰. 42.] — Vraege, hoet kompt dat eyner weltgoede voer neemt ende dat niet goet is doet, laet dath hy doen solde. Antwoort. [a. w. N⁰. 181.] — Een twesprake tuschen een Meister ende sijn Discipel. [Anno. 1546.] [a. w. N⁰. 41.] — Lerung ende vermaenung met bequame gelijckenissen wtgesproocken, totter Ghodtsaelicheit dienstelick. [Niet door v. d. Linde vermeld.] — [Joriaen Ketel], Heilsame Leere ende nutte onderwysinge van enen Godvruchtigen man sijn kynder jnt einde sijns leuens jn schrift toe een Testament nae gelaeten. [Geschreuen den 26 Junij Anno 1544.] [waarachter:] Een nye Liet. [a. w. N⁰. 229.]

[**David Joris**], Die Eerste sullen die Laetste, die Laetste die Eerste sijn. Z. pl. en j.

Een bundel bevattende van één druk, doch niet met doorloopende signatuur, de volgende tractaten: Die Eerste sullen die Laetste, die Laetste die Eerste sijn. [v. d. L., a. w. N⁰. 193.] — Een twesprake tusschen Man vnde Wijff, Namelick Christus vnde de Gemeente oder verlorene mensch. [a. w. N⁰. 191.] — Die ellendige Mensch mit synen goeden Engel. [a. w. N⁰. 190.] — Een andachtige betrachtinge vnd klaere Berichtinge, den Mensche vant ewige verderuen te redden ... [a. w. N⁰. 196.] — Een onderscheidelyke Berichtinge vant rechte goet vnde quaetdoen ... [a. w. N⁰. 198.] — Van dat rechte voetwasschen ... [a. w. N⁰. 172.] — Berichtunge Wie syn Huysz op een Velsen oder opt sandt buwende wert beuinden. [a. w. N⁰. 197.] — Alle vrome goetwillige louige oprechte welgesinde herten: Saluit. [a. w. N⁰. 188.] — Waerschouwinge vnd vermaeninge an alle getrouwe ware gelouigen, wie sy sich tot stilheit begeuen, ... jnwendich mit den geest des eewygen waerheits waerachtich werden sullen ... [a. w. N⁰. 195.] — Neemt Waer. Wie ick langer leue, wie ick bet totten gesichte der waerheit ... kome. [a. w. N⁰. 186.]

————, Vant gebruyck der spysen, vnd der Menschen dagelijckschen hanndel enz. Z. pl. en j. [v. d. L., a. w. N⁰. 50.]

Deze bundel bevat wijders: Een stemmelijcke reeden, wie sich einer jnt lesen vnd op synen wech hebben sal. [In Februario. 1547.] [a. w. N⁰. 51.] — Een droeuich Beklach ouer des menschen verderffenisse. [In Julio. 1547.] [a. w. N⁰. 52.] — Een Hertelijcke Waerschouwinge. [Wszgegaen jn September. 1546.] [a. w. N⁰. 39.] — Vann die Mensch vnde sijn gerechticheit ... [Mense Septembri. 1547.] [a. w. N⁰. 53.] — Neemt Waer mijn kynderen. [a. w. N⁰. 178.] — Eine korte suuerlike Wairschuwinge ... [a. w. N⁰. 187.] — Een seer goede vermaninghe off onderwysinghe ... [Wtghegheuen in der Maent Martio. Anno. 1543.] [a. w. N⁰. 15.] — Van die groetinghe Ghenade ende Vrede in G. den Vader doer Jesum Christum etc. ... [Wtghegheuen in der Maent Octobri. Anno. 1542.] [a. w. N⁰. 11.] — Wten Monde stemmelick ghesprooken. [Wtghegheuen in der Maent Januario. Anno. 1542.] [a. w. N⁰. 12.] — Een Klagelyck Gebett ... vnd een wunderlyck Godtlyck Antwoort. [a. w. N⁰. 44.] — Vant Gelooff ... [a. w. N⁰. 185.] — Een suuerlycke bewyszreden ... [a. w. N⁰. 194.] — Van die rechte Gemeente Christi, vnd wie die rechte Ketters syn ... [a. w. N⁰. 173.] — By een Schryfft datter besien, wterlycke perfectie der konst, veelderhande A. B. C. vnd verscheyden manieren van schryuen daer aff gesproken wardt, stemlijck vermaent. [a. w. N⁰. 182.] — Een der Paradyscher Rieueren wtuloet vloyende als Leuende Wateren van den lyue des waren Gelouigen. [a. w. N⁰. 43.]

Doorloopende signatuur hebben de tractaten N⁰. 50, 51, 52, 39 en N⁰. 15, 11 en 12.

————, Van die Werltlijcke Rechten. Dl. I—V. Z. pl. en j. 4⁰.

Ieder deel heeft doorloopende signatuur en nummering.

Dl. I bevat: Van die Werltlijcke Rechten ... Wtghegaen Inden Jare 1551. [v. d. L., a. w. N⁰. 129.] — Een Hertlijcke Clach-Reden tot Godt ouer s' Menschen blintheyt, ... Wtghegaen In Maio, Int Jaer 1551. [a. w. N⁰. 130.] — Een corte grondige Verclaringhe op die invallende Reden: Dat Godt niet aenneemt, dan dat kleyn, arm vnde niet is ... Wtghegaen den xijen. Augusti, In 't Jaer 1551. [a. w. N⁰. 131.] — Een weynich van den Afval, wie, hoe vnde deur wien sy ghekommen ... Wtghegaen den xxen. Septemb. Anno 1551. [a. w. N⁰. 132.] — Een Nadencken mijns ongehoorenden Gheclachs voor Godt ... Wtghegaen Int Jaer 1551. [a. w. N⁰. 133.] — Oorsaeck waerom Godt wel eenen straft der ghoet doet: Wederom der in s' Menschen ooghe quaet doet, onghestraft laet ... Wtgegaen den xxxen. Decemb. Int Jaer 1551. [a. w. N⁰. 134.]

Dl. II bevat: Een Ernsthaftighe Vaderlijcke Vermaninge aen den Waren Kinderen Godes ... Wtgegaen in Januario, Int Jaer 1552. [a. w. N⁰. 135.] — Een Jammerlijck Beclach ouer den Loop vnde het Oordeel deser Werldt ... Wtghegaen In Maio, In 't Iaer 1552. [a. w. N⁰. 136.] — Ernstlijcke waerschouwinghe tot ondersoeckinghe vnde proeuinge, op wat Grondt vnde Fundament een yghelijck sijn Ghebouw ghestelt ... Wtghegaen In Julio, Anno 1552. [a. w. N⁰. 137.] — Claer Verhael, Waer in, mede vnde deur wy Godt vinden, behaechlijck of ghevoechlijk sijn moghen ... Wtghegaen In Septemb. Int Jaer 1552. [a. w. N⁰. 138.] — Een droeuich Suchten vnde klaechlijck Vermanen ouer des Menschen verderffenisse ... Wtghegaen In October, Int Jaer 1552. [a. w. N⁰. 139.] — Een hertelijck Beclach ouer 's Menschen onachtsaemheyt in 't waernemen sijnder woorden, wercken vnde ghedachten ... Wtghegaen In Nouember, Int Jaer 1552. [a. w. N⁰. 140.] — Sorchdragende Voorgeuen: hoe wy ons Christo gantsch ghelaten ouergheuen, ... Wtghegaen den ixen. Decemb. Anno 1552. [a. w. N⁰. 141.] — Berichtinghe vanden Spreuck Christi Johannis XVI ... Wtghegaen Inden Jare M.D.LII. [a. w. N⁰. 142.] — Trouwhertighe waerschouwinghe, aen een yeder die gebieden ouer anderen hebben ... Wtghegaen Int Jaer 1552. [a. w. N⁰. 143.]

Dl. III bevat: Volcomen Bericht: Hoemen sich in gehoorsaemheydt des Gheloofs voor des Olden Slangen listicheyt ... wachten moet ... Wtghegaen In Februario, Anno 1553. [a. w. N⁰. 144.] — Een leuende waerachtighe stichtlijcke Reden: Aenwysende wat het ware Gheloof Christi inden Mensche deur Godt Almachtich werckende is ... Wtghegaen In April, Int Jaer 1553. [a. w. N⁰. 145.] — Van die rechte ware Vrede, vnde waer in sy te vinden is ... Wtghegaen den 24. Julij, Int Jaer 1553. [a. w. N⁰. 146.] — Een naeckte Ontsluytinghe vnde Verclaringhe, hoe die Prince deser Werldt in sijn Oordeel mit alle syne Lidtmaten in Godes saecken wtgesloten is ... Wtghegaen In Septemb. Int Jaer 1553. [a. w. N⁰. 147.] — Een wtvloeyende Reden, wat het Alderheylichste Geloof sy ... Wtghegaen den lesten Octob. Int Jaer 1553. [a. w. N⁰. 148.] — Een Treflijcke Bewijs-Reden, hoe die Kinderen deser Werlt ... sich bevlytighen die hoochste eere ... des verganckliјcken Leuens te verkrygen ... Wtghegaen den xxen. Decemb. Anno 1553. [a. w. N⁰. 149.] — Den Onghelooуighen oder Twyfelachtighen vnde Wantrouwenden geschreuen ... [a. w. N⁰. 150.]

Dl. IV bevat: Van den toekomstigen Dach des Heeren ... Wtghegaen In Martio, Anno 1554. [a. w. N⁰. 151.] — Beclach Ouer des Menschen corten tijt ... Wtghegaen In Maio, Anno 1554. [a. w. N⁰. 152.] — Een schoon Onderwijs, hoe een yeder te recht bidden, suchten, clagen vnde leedtdragen sal ouer sijn aengeboren kranckheyt vnde ongherechtich-heyt ... Wtghegaen In Augusto, Anno 1554. [a. w. N⁰. 153.] — Een ernsthaftich Vermaen aen allen Onachtsamen, dat sy Godes Woordt mit meerder vlijt vnde aendacht behooren te besinnen ... Wtghegaen In October, Anno 1554. [a. w. N⁰. 154.] — Een voorgestelde Vrage eensdeels mit sijn Berichtinge. [Wtghegaen In 't Jaer 1554.] [a. w. N⁰. 155.] — Van die rechte ware Kentenisse Christi vnde kraft

des Alderheylichsten Gheloofs ... Wtghegaen Int Jaer 1554. [a. w. N⁰. 156.]

Dl. V bevat: Summarische Verclaringhe op den Spreuck Pauli, Roman. XIIII. vers. XXII ... Wtghegaen In Martio, Anno 1555. [a. w. N⁰. 157.] — Onderscheyt van den aert der Godtlijcken vnde Ongodtlijcken ... Wtgegaen den xijen. Augusti, Int Jaer 1555. [a. w. N⁰. 158.] — Claer Bericht, Hoe Godt ... den Mensche mit sijn Salichmaeckende Woort self thuys komt . . Wtgegaen den eersten Decemb. Int Jaer 1555. [a. w. N⁰. 159.] — Een onderscheydelijck Bericht: Hoe vnde in wat manieren die Gelooulghen .. in 't tsamen-kommen, besoecken oder int Vrundtlyck gast-nooden .. sich onderlinghe holden vnde draghen sullen ... Wtgegaen den tweeden May, Anno 1556. [a. w. N⁰. 160.] — Trouwhertige Vermaninghe tot den Dienst Godes ... Wtghegaen Int Jaer 1556. [a. w. N⁰. 161.]

[**David Joris**], Neemt waer: ghy Mannen, an-merckt den sin: enz. Handschrift (16de eeuw).

Doorloopende nummering. Alphabetisch register. De bundel bevat: Neemt waer: ghy Mannen, an-merckt den sin ... — Hoort hoort. Neemt waer, Ja neemt waer, ghy alle die dat Rycke Godes besitten ende in-nemen wilt. — Ick achte op geen Menschen oordeel, Godt is mijn Richter. — Leeringe hoe Christus moet ende wil gelievet ende ontfangen sijn ... — Vrage vnde Antwoort, tusschen Jan en Pieter. — Vrage Hoe gatet al? — Neemt waar. Hoe node sterft die Mensche: Nochtans en doet hy geen dinck so geerne! — Twee-spraeck [tusschen] Vleysch [en] Geest. — Twespraeck tusschen Davyd en Jorien. — Vrage ende Antwoort ... Wanneer is men die sonde gesturven? ... Als des Menschen Herte die Gerechticheyt levet. — Twe-spraeck tusschen Ian en Michel. — 'Tsamenspraeck tusschen Davyd en Joachim. — D. ad filios. Een Nieuwe-Jaar [1543]. — Neemt waar. Wie der Weth vry is, ende wie die gloriose heerlijke vrijheyt toekomt. — Dat eerste raetsel Salamo Davydts Soon. — Helpt my, helpt my o Godt, bewaert mijn gemoet o ghy gewarige Godt. — O God Heere Alder werlden, aensiet mijn ellende ende jammer ... — O Heere God Vader Almachtiger Schepper ... — Klaghe. Mijn gedachten sijn dieper dan die Zee ... — Gebet. O God ende Vader alder genaden ... — Gebet. Ick als een armer behoeftiger Mensch ... — Noch moet ick o Heere, Heere God voor u, ons ten goede spreken, .. [1550]. — Neemt waar. Vooren heen wast in wtterlijcke Gerechticheyt gelegen ... [Den 7 Januarij A⁰. 1553]. — Daer worde gesproken. Die Heere heeft sich eer-tijts in ende voor die Weth ... laten stillen mit gehoorsaemheyt ... — Een gebet D. nu eerst van hem schriftlijck mit sijn eygen handt wtgegaen. — Vrage. Of God wel toelaten solde, dat een Tovenaer macht hadde, die Geloovigen aen hare haeve of lichaem te bekrencken? — Hoort ende verstaet. Een yegelijck neme synen Tijt wel waer, ... — Vrage. Sullender oock Menschen sijn die overblyven ende den doot in den lichame niet sien en sullen? — Stemmelijcke Reden. Dikwijls gedenck ick der grooter ende krachtiger daden, . — Neemt waer. Het wert wt eenen yverigen gront ... gesproocken, ... [15. Junij 1554]. — Waerschouwinge tot den genen die over haer sonde ... sonder berouw ... henen gaen ... [1551]. — Een Stemmelijke Reden. Wie sonder een levendich gesicht des verstants .. spreeckt .. — Stemmelijcke Reden wt den Monde beschreven. Ick heb tot etlijcke tyden alsulcke diepe gedachtenissen ... [In Decemb. 1550]. — Van schreyen ende wterlijcke droeffnisse: oock van belyden een stemmelijcke Reden. — Een lieflijcke Reden. Op onse morgengroete ende Kindelijcke goede wensch ... — Troostelijck bericht: Hoe seer schadelyck ende quaet dat het wan-trouwen aen den Heere is ... — Wt des Autheurs Montreden geschreven. Het is niet quaders dan ongeloove ... — Stemmelijcke reden wt den Monde beschreven. Ick solde u geerne ... verhalen die bekommeringe mijns herten ... — Wort van C. M. gesproken. Mijn Heer, daar

is een groot Volck in onsen Lande, ende dagelijcks wort het noch altijt meer ende meer grooter. — Alle onse bekommeringe, arbeyt, lusten ende begeerten onses herten . Sprack eener Den Septer of die Roede en sal van Juda niet genomen werden .. — Register.

Deze 41 stukken zijn niet door van der Linde vermeld.

David Joris, O AlderHoochste Almogende Godt enz. Handschrift (16de eeuw).

Bundel tractaten en brieven, zonder nummering, bevattende: O Alder-Hoochste .. [1554.] — [Brief aan Hen.] Heb wat Gij my gesonden hebt ... — Neemt waer ... Soe gy v o mijn gelieuede ware trouwe kinderenn ... — Na desen neemt waer een ander ... Ist dat ghy ô myn Kynder .. — Alle Mennschen moeten in Adam steruen ... — [Brief.] Heb van v o Vrouwe ... — Soe als ick mit eruarentheit ... — [Brief aan Ioch Tijl.] Ick laet vwer lieffden ... — [Brief aan Alijt St. e.a.] Sult weten ... — [Brief aan W. E.] Wijl het mijn seer beminde ... — [Brief.] Ick heb v geschrifft gelesen ... — [Brief aan Ide van G. en haar dochter.] Wiewel ick tot deser tijt ... — [Brief aan Anneken.] Heb v geschrifft ontfangen ... — [Brief aan A. en L. en zijn huisgezin.] Wiewel het mij wel ... — [Brief aan S: H:] Dat ghy my inden eers[ten] geschreuen hebt ... — [Brief aan Cor.] Sult weten mijn beminde ... — [Brief.[Sult weten mijn beminde ... — [Brief.] Heb vwer lieffden ... — [Brief.] Sult weeten ô mijn lieue ... — [Brief.] Het sal v belieuen ... — [Brief.] Dan wijl ick verspoore an v ... — [Brief aan E. L. van Danswijck.] Heb v geschrifft gelesen ... — Neemt waer alle wat Adem, Geest off leuen ... ontffangen heefft ... [Zie: vierde Hand-Boecxken, bl. 102 b.] — [Brief aan A. Cl. Ooch.] Ick heb v geschrifft ontfangen ... — Alle waere oprechte herten ... — [Brief.] Heb v groet vnd geschrifft ontffangen ... — [Brief aan Jo. lutger.] Heb v geschrifft ontfangen ... — [Brief aan Ma.] V geschrift vnd voergeuen ... — [Brief aan Mar. ... Den x v i j Juiliis.] Danck vwer lieffdenn ... — [Brief aan A. C.] Heb v geschrifft vnd groet ontfangen ... — Een kostelijcke reden stemmelijcke gesproocken ... Ick heb tot ettelijcke tyden alsulcke diepe gedachtenisse ... [Zie den bundel: Neemt waer: ghy Mannen, an-merckt den sin.] — Emmanuel ... Hooch gelooﬀt sy die Heere ... — Waer die rechte Godes dienst sy ... [Zie: van der Linde, a. w. N⁰. 86.] — [Brief aan zijn Neef.] Want ick van v een weinich verhoort ... — [Brief aan Br.] Heb mitten kortsten ... — [Brief aan N.] Heb o N. mijn beminde ... — [Brief.] Dat laet ick v beiden R. vnde R. weten ... — Als ick eerdaechs ongevaerlijck in mijn andacht bekommert stondt ... — Een vermaeninge hoe hem huidiger daechs die goetwillige ... herten holden ... moet ... [1556.] — Mijn Godt mijn Heer ... — Heftijge vnde Stercke Reden Sijnder sendinge ... [1555.] [Zie: van der Linde, a. w. N⁰. 75.]

————, Emanuel ... Gebenedijt sy Godt der Glorien enz. Handschrift (16de eeuw).

Bundel als de vorige, bevattende: Emanuel ... Gebenedijt sy Godt der Glorien ... — [Brief aan de lieffhebberen des eewigen waerheits in Vr.] Het staet my tegedencken ... — Mijn vermaninge is tegen een iegelick ende dat die alsulcke kinderen hebben ... — Wye wel vwer lyefden allegenuechsaemlick ... — Gevraecht. Mit wat weesen off waer in kanmen den Here meest groot maecken? Antwoordt ... — Dat sal mijn maniere sijn ... Hoe hertelijck is mijn ziele een tijtlanck bekommert geweest ... — [Brief aan An E.] Heb vwer Lyeffden een weynich in verbeteringe moete schryuen ... — [Brief aan F.] Heb vwer Brieuen ontfangen ... — [Brief aan M. en An.] Emanuell ... Heb vwer beyder belydinge ontfangen ... — [Brief aan An E.] Heb vwen Brieff ontffangen ... — [Brief aan B. wth vriesla.] Hoewel Ick in deser tyt ... — [Brief.] Saluyt

mit desen. Vrentlijck an v die mijn ziele naeder waerheit bemint ... — [Brief aan Cla. Mei.] Heb v geschrift geleesen ... — [Brief aan I. D.] Naedien Ick vwen brief ... — [Brief aan E. JW.] Sult weten dat Ick dyn groet ontffangen ... — [Brief aan Sw.] Vwer Lyefden sall weten dat ick dyn Groet ... [49. December] — [Brief.] Sult weeten, dat ick vwen brieff behand zy geworden ... — [Brief aan F. F.] Ick doen v mit desen hertlijck groeten ... — [Brief.] Heb dynen Brief vnd belydinge ingesien ... — [Brief aan Wo.] Weet myn seer Beminden inden Heere ... — [Brief.] Het sall vwer Lyeffden weten ... — [Brief.] Naedien Ick by T. als my den brieff behant is, niet gewest sy ... — [Brief.] Heb vwen Brief vnd groet ontfangen ... — [Brief.] Wye woll my den tydt te handts kort is soe wil ick v nochtans ... — Wye menichmael Heb Ik v geschreuen gesproecken vnd vermaent In den Heere ... — Vraege Off Godt wel toelaeten solde, dat een toewenaer macht hadde ... [Zie den bundel: Neemt waer ghy Mannen, an-merckt den sin].

De in deze beide bundels voorkomende brieven zijn bijna alle ook te vinden in de kwarto-uitgave. De namen der geadresseerden zijn veelal weggelaten, soms korter, soms daarentegen uitvoeriger dan in genoemde uitgave aangeduid.

[**David Joris**], Een seer schone tractaet off onderwijs van menniggerley aart der menschen vianden enz. Afschrift (19de eeuw).

Afschrift van een bundel te Rostock, Mecklenburgische Ritter- u. Landschaft-Bibliothek, bevattende de volgende tractaten: Een seer schone tractaet off onderwijs van menniggerley aart der menschen vianden, haer listen ende bevechtigen te leeren kennen ... [Wtghegaen inth Jaer 1539.] [v. d. L., a. w. N⁰. 3.] — Een seer goede onderwysinghe der wyszheit ende leringe der waerheit, beide voer olden en jongen ... [Anno 1540.] [a. w. N⁰. 8.] — Straffinghe ende leer. Röp (du Propheet) ende holt niet op te verkundygen die sonden mijns volcks. [Wtgegaen int Jaer 1540. Den 20 Martij.] [a. w. N⁰. 5.] — Straffinghe ende leer. Alle Schrift van Got ingegeven ... [Wtgheghaen inth Jaer 1540.] [a. w. N⁰. 7.] — Straffinghe ende leer. Röp (du Propheet) ende holt niet op te verkundygen die sonden myns volcks. [Wtgegaen in 't Jaer 1542 den 30 Martij.] [a. w. N⁰. 6.] — Waer toe ende om die mensche van Godt geschaepen sy: Van syne afval ende wederbrenginghe. Een kort dan kostel bericht. [Wtgegaen in September Anno 1544.] [a. w. N⁰. 22.] — Vermaenunghe ende Leere om heth ghoede van Godt te eischen ende the begheeren. [Wtghegaen int Jaer 1542.] [a. w. N⁰. 13.] — Hoe die mensch van Godt gevallen ende in wat manieren hy weder tot Godt gebrocht wert een claere ende levendige opsluytinge ... [Anno, XLIII.] [a. w. N⁰. 17.] — Van dat voergaen ende naevolgen, blyven ende vergaen moet. [Wthghegaen inth Jaer 1543.] [a. w. N⁰. 18.] — Wten monde stemmelyck gesproocken. Dit sy tot niemant gesproocken dan tot den benauden bekommerden zielen ... [Wtgegaen int Jaer 1543 den 16 Augusti.] [a. w. N⁰. 16.] — Waernunge ende leer. Weest nuchteren ende waeckt ... [a. w. N⁰. 171.] — Neemt-Waer. Hoort die des Heeren Wet in uwer herten draget ... [Wtghegaen inth Jaer 1544.] [a. w. N⁰. 23.] — Een rechte ende Godtlijcke Kyndertuicht ende leer, olden ende jongen gaer dienstelyck off nut te weten [Wthgegaen 1544.] [a. w. N⁰. 24.] — Van Godes ende des Menschen kentenisse sampt haerder beider voertbrenginge. [Wthgegaen 1545.] [a. w. N⁰. 32.] — Hoe hy syn moet die Gebot ende overicheit over een ander rechtelick hebben of kryghen mach. Klein bericht. [Wtgegaen 1545.] [a. w. N⁰. 33.] — Vant Ooch synen aart ende eygenschaft: beide hoe verderffelycken ende kostelycken heth is. [a. w. N⁰. 34.]

Afschriften (19de eeuw) van gedeelten uit werkjes van David Joris e.a., in de Hamburger Stadsbibliotheek. 4 stukken.

David Jorg (Was) zu Straszburg mitt Melcher Hoffman u. a. gehandlet (1538). Afschrift (19de eeuw).

Naar een geschr. boekje in de Universiteitsbibliotheek te Basel (genummerd: G. 2. L.). Zie: Burckhardt, Baseler Biographien, S. 151.

[**Bleesdijck, Claes Meynerts van**], Christelijcke Verantwoordinghe, Ende billijcke nederlegginge des valschen onghegrondeden Oordeels, Lasterens ende Scheldens: By Menno Symonsz. in eenen Sendtbrief wtgegeuen ... [Wtgegaen int Jaer 1546.] Z. pl. 1607.

Zie: Van der Linde, David Joris. Bibliografie. N⁰. 230.

Bleesdijck, Nic. Meyn. van, Weder-antwoort op zekeren Brief by Gellium onderteeckent, waer in hy sijne meyninge vnde oordeel stelt op eenich Tractaet geintituleert Een Christlijcke verantwoordinghe vnde billijcke wederlegginghe etc. Geschr. in 't Jaer 1545. [Wtgegaen inden Jare 1546.] Z. pl. 1607.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 231.

Bleesdijck, Cl. Meyn. van, Eenvuldighe vnde Christlijcke Berichtinghe op vijf Vraghen by eenighe van Men. Sym. gesintheyt voorghestelt. [Wtgegaen int Jaer 1547.] Z. pl. 1607.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 232.

Bleysdijck, Cl. Meyn. van, Hooft-Somma vnde Gront van 'tgene wy wt die Leere D[avid] I[oris] hebben connen verstaen ... [Wtgegaen int Jaer 1547.] Z. pl. 1607.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 233.

Bleesdijck, Nic. Meyn. van, Billijcke Verantwoordinge ende Eenvoldighe wederlegghinghe op eenen Scheltlasterighen Brief door Dr. Hier. Wilhelmi ... teghens die heylsame leere D[avid] J[oris] aen weylandt Joncker Karel van Gelder geschreven ... in 't Jaer 1544. Waer van Copie is by-gevoecht. [Wtgegaen Anno 1547.] Z. pl. 1610.

Hierachter met doorl. signatuur en nummering: Joriaen Kectel, Een Testament enz. [Gheschreven in mijnder Gevanckenisse tot Deventer, den 26. Junij Anno 1544.]

[**Bleesdijck,**] **C. M. van**, Die gantsche Leeringhe van Dauid Loriszoen int corte begrepen, tot nut vanden onpartydighen. Stade, 1582.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 235.

Blesdikius, Nic., Historia vitae, doctrinae, ac rerum gestarum Davidis Georgii haeresiarchae. [Ed.] J. Revius. Daventriae, N. Costius, 1642.

Zie: Van der Linde, a. w. N⁰ 242.

Davidis Georgii Holandi haeresiarchae uita et Doctrina. Etc. Basil., H. Cvrio. 1559. 4°.

Zie: Van der Linde, a. w. N° 244.

Dauid Georgen ausz Holand desz Ertzkatzers warhafftige histori, seines lebens, vnnd verfürischen leer, etc. Basel, H. Curio, 1559. 4°.

Zie: Van der Linde, a. w. N° 247.

Dauid Joris wt Hollandt des ertzketters waerafftighe Historie enz. Z. pl. 1559. M. 1 portr. 4°.

Vie (La) et doctrine de Dauid George, Holandois et chef des heretiques. [Basle] 1560. 4°.

Zie: Van der Linde, a. w. N°. 249.

Teghenbericht. Op een Laster ende Scheltboecxken gheintituleert, Dauid Georis wt Hollandt, des Ertzketters waerachtige Historie ... wtgheghaen int Jaer. 1559. Z. pl. [1584].

Zie: Van der Linde, a. w. N°. 250.

Ciuilius, Eine freidige vermanung, zu klarem vnd öffentlichem bekentnis Jhesu Christi, wider die Adiaphoristische, Dauidianische vnd Epicurische klugheit, des heuchelns vnd meuchelns, sehr nützlich zu lesen. Verdeudscht auss dem welschen. Magdeburgk, M. Lother, 1550. 4°.

[**Theophilus, J.**]. Eenen Sendtbrief aen Dierck Volkertz Cornhert: Op syn Boeck ghenaempt: Kleyn Munster, wtgeghaen teghens die Schriften van D[avid] J[oris]. Z. pl. en j.

Zie: Van der Linde, a. w. N°. 253.

Emmen, Vbbo, Grondelicke onderrichtinghe, vande leere ende den Geest des Hooft-Ketters, David Ioris enz. Middelb., B. Langhenesse, 1599.

Zie: Van der Linde, a. w. N°. 254.

Andr eas] Hvygelmvmzoon [Bernardus Kirchen]. Wederlegginghe, vande grove onbeschaemde vnde tastelicke Logenen van Vbbo Emmen ... by hem in druck uytghegeven tegen het leven vnde leere van Dauid Iorissoon. Z. pl. 1600.

Vgl.: Van der Linde, a. w. N°. 255.

Emmivs, Vbbo, Den David-Jorischen Gheest in Leven ende Leere, breeder ende wijdt-loopigher ontdect, ende grondlicken verklaert, tegens den vermomden schaemtloosen D. Andreas Huygelmumzoon. Enz. s'-Gravenh., Hillebrandt Jacobszoon, 1603.

Zie: Van der Linde, a. w. N°. 262.

Stolterfoht, J., Historia von David Georgen, einem heillosen Mann vnd Gotteslästerlichen ErtzKetzer. Lübeck, M. Janovius, 1635. Titel omlijst. 4⁰.

Jessenius, F., Auffgedeckte Larve Davidis Georgii, etc. Kiel, J. Reuman, 1670. M. 1 houtsn. 4⁰.

Hierachter met afz. paginatuur: Historia Davidis Georgii, welche aus der Baselschen Historia, Ubbone Emmen, Blesdickio u. a., kurtzlich zusammen getragen u. m. Marginalien u. Anweisungen an die Autores verfasset ist.
Zie: Van der Linde, a. w. N⁰. 263.

Historie der Weiszheit und Thorheit zusammengetr. v. Chr. Thomas. Th. I–III. Halle, Chr. Salfelden, 1693.

Hierin o. a.: 1. Nothwendige Untersuchung etlicher umbstände wegen der Lehre des beschrienen Ertz-Ketzers David Georgens. — Jacob Stolterfohts Historie von David Georgen. — Kurtze Anmerkungen hierüber.
2. Philippi Melanchtonis Verzeichnus von den Wiedertäuffern, so in Jena gefangen gesessen u. Anno 1536. enthauptet worden. — Melanchtonis Articul wieder die Wiedertäuffer, die damals zu Weimar, Leuchtenburg u. Jena gefangen gesessen, auch damit die meisten zu rechte gebracht 1536.

Auszug (Kurtzer), von des beruffenen Ketzers Dav. Georgi oder Joris Lehr und Leben. Z. pl. 1699. M. 1 portr.

———— Idem. Z. pl. 1704. M. hetz. portr.

Historia von des beruffenen Ertz-Kätzers David Joris oder Georgi, Lehr und Leben etc. Z. pl. 1713. M. hetz. portr.

Zeidtler, C. G. et **J. G. Martius**, Historia Davidis Georgi ejusque asseclarum. Lips. 1701. 4⁰.

Cramer, A. M., Bijvoegselen tot de levensbeschrijving v. David Joris. [Leiden, 1844].

Overdr. uit: Nederl. Archief voor Kerkel. Gesch. VI.

Harderwijk, I. van, Bijdrage tot de kennis der schriften van David Joris. [Leiden, 1845].

Overdr. uit: Nederl. Archief voor Kerkel. Gesch. VII.

Nippold, F., David Joris von Delft. Sein Leben, seine Lehre u. seine Secte. [Gotha 1863–64].

Herdr. v. artikelen in: Niedner's Zeitschr. f. d. histor. Theol. 1862—64.

[**Hofmeister, A.**]. Zur Geschichte der Wiedertäufer in Rostock. Schwerin, 1885.

Overdruk uit: Wiechmann, Meklenburgs alt-niedersächsische Literatur. III.

Rogge, H. C., Een band met tractaten van David Joris. 's-Gravenh. 1887–94].

Overdr. uit: Bibliogr. Adversaria. N. R. I.

Hansen, R., Der David-Joriten-Prozess in Tonning 1642. Kiel. 1900.

Schriften d. Ver. f. schleswig-holsteinische Kirchengesch. Reihe II. Heft 5.

Burckhardt, P., David Joris. Basel, 1900. M. 1 portr.

Basler Biographien. I.

GESCHRIFTEN VAN EN OVER MENNO SIMONS.

Menno Symons. Een Gantz duidelijck ende klaer bewijs, uyt die H. Schriftuere, dat Jesus Christus is de rechte belovede David inden geest, een Koninck aller Koningen, een Heer aller Heere, ende de rechte geestelijcke Koninck over dat geestelicke Israhel, dat is zyn gemeynte, die hy mit syn eyghen bloedt ghecoft: ende verworven heft. Eertijts geschreven aen allen waren Broeders ende Bondtgenoten, hijr ende daer verstroeyt. Tegens de grouwelijcke ende grootste blasphemie van Jan van Leyden. Noyt voor desen Ghedruckt. Z. pl. 1627.

Geschreven in Mei 1535.

Menno Simons. Dat Fundament des Christelycken leers op dat alder corste geschreuen. Anno M. D. XXXIX. Z. pl.

Deze uitgave van het Fundament en die van het jaar 1616 bevatten op de laatste bladz.:

Dat syffer getal tot hondert. Daaronder de cijfers van 1 tot 100 in 10 kolommen, waarvoor herhaald zijn de 10 eerste cijfers dier kolommen. En daaronder: 1540. M. cccccxl. Hier wt moeghen ghi dat ander practiseren.

Hierachter, in denzelfden druk:

Menno Simons. Voele goede vnd Chrystelycke leringhen op den 25. Psalm in een maniere van bidden gescreuen. Anno M. D. XXXIX. [Met Latijnsch ṅabericht, hetwelk in de latere uitgaven ontbreekt.] Z. pl.

Hierachter, in denzelfden druk:

Menno Simons, Een corte vermaninghe vth Godes woort van die wedergeboorte, Vnde wie die ghene syn, die belofte hebben. Z. pl. en j.

De titel staat op de keerzijde, het voorbericht op de voorzijde v. het eerste blad.

Van dezen bundel 2 exempl. Het eene is compleet. Van het andere ontbreken uit het Fundament de bladen M 4 en 5 (waarmede het andere ex. is gecom-

pleteerd), terwijl van de Meditatie op den 25. Psalm aanwezig zijn de bladen A 1 — C 8, en het overige is bijgeschreven in 1604. In dit ex. is de naam Menno Simons overal met inkt veranderd in Broder Dirck Jans of Broder Dircken. Dit ex. wordt reeds vermeld als eigendom der Doopsgez. Gem. in H. Schijn, Gesch. der Mennon, vert. d. Maatschoen, I. blz. 418.

Het derde geschrift bevindt zich alleen in het eene exempl.

Menno Simons. Dat Fundament der Christelycker leere op dat alder correckste geschreven, ende wtghegheven, Anno M. D. XXXIX. Ende nu nae het alder outste exemplaer wederom herdruckt. Z. pl. 1616.

[Menno Simons]. Een schoone ende profitelijcke vermanende ende bestraffende Redene aen die Ouerheyt, gheleerde ende ghemeyn volck, aen die verdoruen Secten, Ende aen die ghene die om des Heeren waerheyt daghelijcx veruolghinghe lijden moeten. Noch een troostelijc vermaen tot de Bruyt Jesu Christi. Z. pl. en j. Titel omlijst.

Afzonderlijke uitgave van het laatste gedeelte van het Fundament.

[Menno Simons]. Een schoone ende profitelijck leeringhe wt Gods woordt allen menschen vermanende tot die hemelsche wedergeboorte ende nieuwe Creatuere. Z. pl. en j. Titel omlijst.

Afzonderlijke uitgave van: Een corte vermaninghe van die wedergeboorte. In denzelfden druk als het voorgaande tractaat.

Menno Symons, Ein Fundament vnd klare Anwisinge, van de heylsame vnd Godtsellyghe Leere Jesu Christi, vth Godes woort mit gueder corte veruatet, vnd wederumme mit grooter vlyte auerghelesen vnde ghebetert. Z. pl. en j.

Omwerking.

Achterin staat: Ghedruct mit Gratie vnde Preuelegie des Alderhogesten. B.L. Op de voorlaatste bladz. de getallen van 1 tot 100 en daaronder de getallen 10, 20 enz. tot 100, in Romeinsche en Arabische cijfers.

Hierachter, in denzelfden druk:

Menno Symons, Eyne seer Lieflijcke Meditation vnd Godtsalige Oeffeninge, mit vele Christelijke Leeringen ... Op den 25. Psalm. bedessche wijse veruatet. Z. pl. en j.

Omwerking.

Hierachter, in denzelfden druk:

Menno Simons, Eyne Troestelijke Vermaninge van dat Lijden, Cruyze, vnd Veruolginge der Heyligen, vmme dat woort Godes, vnd zijne getuichenisse. Z. pl. en j.

[Menno Simons]. Een seer schoone, ende grontlijcke leringe wt des Heeren woordt, allen menschen ... neerstichlic vermanende

tot die hemelsche Gheboorte ende nieuwe Creatuer ... Anno M. CCCCC. LVI wederom met groter vlyte door ghesien vermeerdt, ende ghebetert [waarachter: M. S. Een lieflijcke vermaninghe. Allen wtuercoren kynderen Godes hier ende daer verstroydt, ... An⁰. LVI. mijnder ghetal gans broederlijck ghescreuen]. Z. pl. [1556].

Omwerking van: Een corte vermaninghe van die wedergeboorte.

Hierachter, in denzelfden druk:

Menno Simons, Een Claer onderwysinghe wt des Heeren woort van die gheestelicke verrysenisse, ende nieuwe Geboorte. Z. pl. en j.

Hierachter, in denzelfden druk:

Menno Simons, Een Christelijcke ende lieflijcke vermaninge aen allen Ouerheyden, Gheleerden, Ghemenen Volcke, Secten, ende Bruydt Christi, die van die hette der Sonnen niet weynich op alle plaetsen verbrant wort. Z. pl. en j.

Het laatste gedeelte van het Fundament, naar de in het Oostersch uitgegeven omwerking. Uit het eerste gedeelte is bijgevoegd het tractaat Van den geloue. Op bl. A 5 v⁰ komt eene opgave voor van geschriften van Menno Simons. Achterin de initialen G B M S L F.

Menno Simons. Dezelfde 3 tractaten. De beide eersten in anderen druk. Z. pl. en j.

Menno Simons. Van dat rechte Christen Gheloone ende zijn cracht. Z. pl. en j.

Vel I en K ontbr.

Op bl. O 2 r⁰ staat: „Van die bediedenisse ende vrucht onser sacramentisscher ceremonien, namelick des doopsels ende auontmaels hebben wi in dat fundament des christelycken leers een weynich afgheleert," zoodat dit geschrift jonger is dan het Fundament.

Hiermede in denzelfden band:

Menno Simons. Verclaringhe des christelycken doopsels In den water ... wt den woort gods In wat maniere dat sy van christo Jesu beuolen is ende van synen heylighen Appostelen geleert ende ghebruycket is. Z. pl. [1539].

Waarachter als „tweede boeck":

[**Menno Simons**], Die oorsake waerom dat ick M. S. niet af en late te leeren, ende te schrijuen. Z. pl. 1539.

Rotographische reproductie naar het ex. van deze tractaten aanwezig in de Universiteitsbibliotheek te Kiel.

Menno Simons. Van het rechte Christen gheloone, dat des menschen harte omkeert, verandert ... ende salich maecket ... An⁰.

1556. wederomme met groter vlite doorghesien, ende wat formlijcker ghesettet. [Gedagteekend: Ann°. 1556. 8. Julij. M. S.] Z. pl. 1556.

Omwerking.

Men[no, Sy]mons]. Een Lieffelijcke Vermaninge ofte Onderwijsinge wt Gods Woort. Hoe dat een Christen sal geschickt zijn, ende van dat schouwen ofte afsnijden der valscher Broederen ende Susteren, ofte die met Ketterschen Leeringhen verleydt zijn, ofte die een Vleyschelick schandighe Leuen voeren. [Achterin: Brief ghesonden aen die Broeders te Franikar. Anno 1555. den 13. Nouembris; Brief aen die Ghemeynte te Embden. Den 13. Nouembris. An. 56.] Z. pl. 1541 [1561?]

———, Idem. Leyden, Henrick Lodowicxz, 1604.

———, Idem. Harlinghen, Yge Ygesz., z. j.

Deze uitgave is vermeerderd met:

Besluyt ende bespreck der herers [l. lerers?] ghehouden tot Wismer aengaende negen Artijculen, Anno 1554.

[Menno Symons]. Een Corte ende clare Belijdinghe ende Schriftlijcke aenwijsinge. Ten eersten vander Menschwerdinge ons liefs Heeren Jesu Christi. Ten tweeden, hoe dat beyde de Leeraers ende de Ghemeynte Christi, na Scrifts vermeldinge sullen ende moeten geaert zijn, gheschreuen aen ... Johan a Lasco, met t'samen zijnen medehulperen binnen Emden, Anno 1544. Z. pl. en j.

———, Idem. Z. pl. en j.

Andere druk; achter: Een gants duytlijck ende bescheyden antwoordt op M. Microns Antichristische leere.

Lasco, Ioan. à, Defensio verae semperqve in ecclesia receptae doctrinae De Christi Domini incarnatione, zie blz. 97.

M[enno] S[imons]. Een vermanende belydinghe van den drie eenigen, eewighen en waren God, Vader, Zoon ende H. Gheest. 1550. Nu eerst in Druck wtghegaen. 1597. t' Amstelredam. By Aert Hendricksz.

Hierachter, in denzelfden druk:

M[enno] S[imons]. Een claer bericht ende schriftelicke aenwysinge van der Excommunicatie, ten dienste allen vromen ende Godvruchtighen Gods Kinderen. [Amst., A. Hendricksz., 1597].

Rotographische reproductie van het exempl. aanwezig in de bibliotheek der Remonstr. Gemeente te Rotterdam, ald. gebonden achter geschriften v. Dirk Philips.

[**Menno Symons**]. Een weemoedige ende christelijcke ontschuldinge ende verantwoordinge, ouer de bitter nydighe loeghen, ende valsche beschuldinghe onser misgonstighen, om welckers wille wy sonder alle metlijdicheyt ende barmherticheyt van yderman so iommerlijck gehaet, beloegen enz. Z. pl. 1576. Titel omlijst.

Rotographische reproductie als voren.

M[enno] S[imons]. Een vermanende Belijdinge. van den Drie-Eenighen, Eeuwighen, ende waeren Godt, Vader, Soon, ende Heylighen Gheest. Door M. S. 1550. Eerst in Druck uytgegaen Anno 1597. Ende nu wederom vernieut Anno 1600. [Den 9. Septembris, Anno 1550. M. S.] [Met naschrift geteekend: M. S. den Broederen in Groeninghen ende Groeninger-lant.] Hoorn, 1600.

In: Sommarie. dl. II.

————, Bekentenisse van den Eenigen, eeuwigen ende waren Godt, Vader, Soon ende H. Geest. Leeuw., H. Rintjes, 1688. 12°.

Hetzelfde zonder voorrede en naschrift. Achter: H. de Rys, Klaer Bewijs. Leeuw. 1688.

M[enno] S[imons]. Een claer bericht ende Schriftelijcke aenwijsinghe van der Excommunicatie [waarachter:] Hier volghen sommighe vraghen enz. [M. S. 1550.] Hoorn, 1600.

In: Sommarie. dl. I.

Menno Simon. Antwort auf einige Fragen od. Anweisung von der Meidung der Abfälligen ... A. d. Holl. übers. v. D. Zug. Lancaster Pa. 1871.

Vertaling van: Sommighe vraghen, naar: Opera of Groot Sommarie, 1646, blz. 894 vlgg. Aanhangsel van: W. Wynantz, Erbauliche Predigten. Lancaster Pa. 1871.

[**Menno Simons**]. Een seer droeffelijcke Supplicatie der Armen ende ellendighen Christenen, aen alle Vrome, Goetgunstighe, ende behoorlijcke Overicheyden enz. Hoorn, 1600.

In: Sommarie. dl. I.

[**Menno Simons**]. Een corte claechlijcke ontschuldinghe der ellendigen Christenen ... aen alle Schriftgheleerden ende Predicanten der Duytscher Natien enz. [Anno 1552.] Hoorn, 1600.

In: Sommarie. dl. I.

M[enno] S[imons]. Een grondelijcke ende clare bekentenisse der armen ende ellendighe Christenen, van der Rechtveerdichmakinge.

Predikers, Doope, Nachtmael, ende Eedtsweeren enz. Anno 1552. [By my M. S. Anno 1552.] Hoorn, 1600.

In: Sommarie. dl. II.

Menno Symons. Grondighe bekentenisse van de Rechtveerdigh makinghe des Gheloofs. [1ste Gedeelte van het vorige.] Mitsgaders. Een Brief, gheschreven aen eenighe Weduwen. Hoorn, Isaäc Willemsz. voor Zach. Cornelissz., 1630.

Menno Simons, Eyne klare vnwedersprekelike Bekentenisse vnde anwijsinge vth den gront vnde kraft der heyliger scrift voruated, dat die gheheele Christus Jesus Godt vnde mensce, mensche vnde Godt, Godes eingeborene vnde eerstgeborene eygen Sone is, ... Mit sampt eyne grondtlike Confutation, Beantwordinge vnde Oplosunge der voorneemsten Wedersproken van Johanne a Lasco wedder vns in zijn Defension bygebracht. Z. pl. en j.

Faber, Gellius. Eine antwert vp einen bitterhönischen breeff der Wedderdöper, zie blz. 97.

Menno Symons. Eene clare Beantwoordinghe over eene Schrift Gellij Fabri ... Anno (ni fallor) 52. Hoorn, 1600.

In: Sommarie. dl. I.

Wtganck: Ofte Bekeeringhe van Menno Symons, waer in corteliick ende duydelijck verhaelt Wort, hoe ende om wat oorsaken dat hy het Pausdom verlaten heeft, mitsgaders ooc syne volgende beroepinge tot den dienst des Woordt, uytghegheven Anno 1554. Door Menno Symons. [De voorrede gedagteekend: Anno 1552.] Hoorn, Zach. Cornelissz., 1621.

Uittreksel uit: Menno Symons, Eene clare Beantwoordinghe over eene Schrift Gellij Fabri.

——— Idem. [De voorrede gedagteekend: Anno 1551.] t' Haerlem, Ghedruct by Thomas Fonteyn. Hoorn, Zach. Cornelisz., 1633.

——— Idem. Gedruckt nae de Copie tot Haerlem, By Tomas Fonteyn, z. j.

——— Idem. Leeuw., Claude Fonteyne, 1636.

Ausgang (Der) od. Bekehrung Menno Simons. I. Darinnen kurtz und deutlich erzehlet wird, wie und warum er das Pabstthum verlassen. II. Der Mennonisten kurtze und einfältige Glaubens-Bekäntnis. III. Kurtze Unterweisung aus der Schrifft, in Fragen und

Antwort, vor denen, die sich zu derer Gemeinschafft begeben und bekennen. Aus dem Holländischen ... übersettet. Franckf. u. Leipz., Abr. Jerischen, z. j. M. 1 portr.

Bekehrung (Die) Menno Simon's und sein Ausgang aus der römischen Kirche. Elkhart Ind. 1883.

——————— Idem. Sinsheim, 1889.

Menno Simons Tractaat over zijn uitgang van het Pausdom. [Uitgeg. d. C. P. v. Eeghen Jr.] Amst. 1889.

Menno Simons. Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. Voorafgegaan door een kort levensbericht en M. S.' „Uitgang van het Pausdom". [Uitgeg. d. C. P. v. Eeghen Jr.] 2de dr. Amst. 1892. M. 1 portr.

Feestgave op Menno Simons' 4de eeuwfeest 1492—1892.

Mikron, Marten. Een waerachtigh verhaal der t' zamen-sprekinghen, tusschen Menno Simons ende Martinus Mikron van der Menschwerdinghe, zie blz. 98.

M[enno] S[imons]. Een gans duytlijck, ende bescheyden antwoordt. An°. 1556. wt waerheyt ende cracht der heylighen godlicken schrift grondlycken veruaetet, op Martini Mikrons Antichristissche leere ende onwaerachtighe valsche verhael van den handel ofte bispreck. An°. 53. minder ghetal, tusschen hem ende my van die alderheylichste menschwerdinghe onses Heeren Jesu Christi voor veele getuyghen gheschien. Met noch eene hardt grondtlicke scherpe sendebrief ofte vermaeninge an hem seluen, om hem seluen recht tho leren kennen, dat hij boete doe, ende eewich saelich werde. Z. pl. en j.

[**Menno Simons**], Idem. Z. pl. en j.

Andere druk. Hierachter (in denzelfden druk): Een corte ende clare Belijdinghe aen J. a Lasco.

Menno Simons. Een seer hertgrontlyc (doch scherp) sentbrief aen Maertynum Micron selue, tot een gansch nodelycke verantwoordinge synder onbeleefder leugenen mishandelinge ende onuerdiende beschuldinge vander ouerheyt, eedtsweeren, etc. Enz. [Gedagteekend: By my M S den 16 Octobris]. Afschrift (17de eeuw). 4°.

Micron, M., Een apologie of verandtwoordinghe, zie blz. 98.

M[enno] S[imons], Een gans grontlijcke onderwijs oft bericht, van de Excommunicatie, Ban-Wtsluytinge, ofte Afsonderinge der kercken

Christi, wat sy inder cracht zy: Ouer wat luyden dat sy gaen moet, ende welcke hare principaelste oorsaecken ende eynden zijn enz. [Gedagteekend: Datum by my M. S. ... Ann^{0}. 1558. den 11. Junij.] Z. pl. 1558.

[**Menno Simons**]. Kindertucht. Een schoon onderwys ende Leere, hoe alle vrome Olders haer kinderen ... schuldich ende gheholden zijn de regieren, te castyden, te onderrichten, ende in een vroom duechdelick ende Godsalich leeuen op te voeden. Mit een Christelicke Benedicite voor den eeten, Ende een Christelicke Gratias na den eeten, enz. Z. pl. en j.

Menno Symons, Een seer grontlijcke antwoort, vol met alderley onderwijsinge ende goeder vermaninghe, op Zylis ende Lemmekes onverdiende lasterlijcke Faem rouen, Achterclappen ende ongesoltene ende bittere Scheltwoorden, ouer onse gront ende Leere. Welcke Leere (onses bedunckens) die ongevalschede Gront ende Leere der heyliger Apostolen is, Belangende den Ban, Afsonderinghe, ende Mijdinghe. [Gedagteekend: Van my Menno Symons ... Anno. 1559. Den 23. Januarij.] Harlingen, Gherit Andrieszoon, 1587. Titel omlijst.

[**Menno Simons**], Idem. Hoorn, Jan Jansz., z. j.

Uitgegeven achter: Sommarie. dl. II.

Brieven.

Menno Symons, Een Brief aen die van Amsterdam, zijnde een afrädinge, om niet in 't gehoor der Papen Godts-dienst te gaen. [Zonder jaartal.] Amst. 1681.

Opera omnia. blz. 637—40.

Brief (Een), gheschreven aen eenighe Weduwen, door Menno Symons. [Achterin staat: M. S. Den 18. May. Het Jaer getal was afgescheurt.] Hoorn, Zach. Cornelissz., 1630.

Achter in: Menno Symons, Grondighe bekentenisse van de Rechtveerdighmakinghe. Hoorn, Zach. Cornelissz., 1630.
Het origineel van dezen brief is in het archief der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amsterdam.

Brief Den Auserwählten und Gotteskindern im Lande Preuszen. Anno 1549 den 7. Oktober. Aus dem Holl. übers. v. G. Wiebe,

weil. Ältester in Elbing u. Ellerwalde, Westpreussen. Elkhart Ind. 1876.

Achter in: Die vollständigen Werke Menno Simon's, übers. a. d. Originalspr. Elkhart Ind. 1876.

Het oude afschrift van dezen brief, in het Oostersch, wordt bewaard in de Gemeente Thiensdorf (Pruisen).

Menno Symons. Brief aen Leenaerdt Bouwenssz. Huysvrou. 1550. Hoorn, 1615.

In: P. J. Twisck, Namen, ofte Benaminghen Christi.

Ook in: Opera omnia. blz. 455, 56 (waar de brief gedateerd wordt: An. 1553.)

Desen Brief heeft Menno Symons, Gesonden aen de Broeders tot Franeker. Anno 1555 ... den 13 Novemb. Z. pl. en j. f⁰.

Dese Brief is gesonden van Menno Symons, Aen de Gemeynte tot Embden. den 12. November Anno 1556. Z. pl. en j. f⁰.

Deze beide brieven zijn te zamen gedrukt op een folioblad

Dezelfde brieven staan ook achter: Een Lieffelijcke Vermaninge enz. in de uitgaven van 1541, 1604, z. j.

De brief aan die van Embden is daar gedagteekend: Den 13. Nouembris. An. 56.

Menno Symons. Brief [aan een broeder in de Waterhorne?] 1 Sept. [zonder jaartal]. Amst. 1681.

Opera omnia. blz. 392. In het register vermeld als: Een Brief aen de broederen in waterlant. Misschien de (anders verloren) brief aen Hoyte Reyn.

Menno Symons. Copia Van een Brief geschreeven. aen Griet Reyn Edes wijf. [Zonder dagteekening en jaartal.] Amst. 1681.

Opera omnia. blz. 434.

Menno Symons, Tweeden Brief aen die van Amsterdam: hoe men zigh in tijden van Pest sal dragen. 14 Nov. [zonder jaartal]. Amst. 1681.

Opera omnia. blz. 641.

Uthtog und affschrifft van einem breeff Mennonis Simons an etlicke brodern geschickt, inholdende und meldende van der affsunderinge twischen eelude, man und frow. [Gedagteekend:] M. S. d 15 December 1558. [Leiden, 1894].

J. G. de Hoop Scheffer, Eenige opmerkingen en mededeelingen betr. Menno Simons. VIII.

Het 16de-eeuwsche afschrift is aanwezig in het archief der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amsterdam.

Verzamelingen.

Fondament (Een) ende clare aenwijsinghe van de salichmakende Leere Jesu Christi, wt Gods Woort int corte begrepen, ouergeset wt dat Oosters, in dese onse Nederlantsche sprake, met sommige andere leerachtighe Boecxkens, by den Auteur desselfs Fondaments gemaect. Die voortijts verscheyden gedruct zijn geweest. Z. pl. 1562.

Deze bundel bevat: 1. Dat Fondament des Christelijcken Geloofs [volgens de omwerking]. 2. Van dat rechte Christelijcke Ghelooue. 3. Van de wedergeboorte, oft Nieuwe Creatuere. 4. Een Troostelijcke vermaninghe van dat Lijden, Cruys, ende Veruolghinghe der Heylighen. 5. Een seer lieffelijcke Meditation ... op den vijfentwintichsten Psalm. 6. Van de Gheestelijcke Verrijsenisse. 7. Van de Excommunicatie, Ban, ofte Afsonderinghe. Met afzonderlijke signatuur: Een suyuerlijc Onderwijs ende Leere enz. [Kindertucht]. Register.

M[enno] S[imons], Fvndamentvm. Een Fondament enz. Z. pl. 1565.

Dezelfde tractaten, behalve Van de Gheestelijcke Verrijsenisse. Kindertucht met doorloopende signatuur.

Fondamentum. Een Fondament enz. Z. pl. 1567.

Herdruk van de uitgave van 1562.

Dezelfde tractaten, met Van de Gheestelijcke Verrijsenisse. Kindertucht met afzonderlijke signatuur.

M[enno] S[imons], Een Fundament enz. Z. pl. 1579.

Dezelfde tractaten. In deze uitgave is Van de Gheestelijcke Verrijsenisse toegevoegd achter het Register. De nummering loopt door tot en met Kindertucht, de signatuur tot het einde.

2 Exempl., in het eene ontbr. Van de Gheestelijcke Verrijsenisse.

M[enno] S[imons], Een Fundament enz. Z. pl. 1583.

Dezelfde tractaten, zonder Van de Gheestelijcke Verrijsenisse.

M[enno] S[imons], Een Fundament enz. Amst., J. E. Cloppenburgh, 1613.

Als voren.

M[enno] S[imons], Fvndamentvm. Ein Fundament vnd klare Anweisung von der Seligmachenden Lehre vnsers Herren Jesu Christi. Ausz Gottes Wort kurtz begriffen. Ausz Niderl. Sprach in Hochteutsch gebracht etc. Z. pl. 1575.

Vertaling van het Fondament v. 1562.

Achter het tractaat Vom Creutz Christi een aanhangsel (ongenummerd, sign. T 5 vlgg.), bevattende de ald. blz. 596 beloofde Summa von der Martyrung der Christen vnd Gleubigen. Ausz Eusebio vnd andern verzeichnet.

M[enno] S[imons], Die Fundamente der seligmachenden Lehre unsers Herrn J. C., aus Gottes Wort kurz zusammengefaszt. In 3 Büchern.

Im ersten Drittheile des 19. Jahrh^{s} neu aufgelegt. [Danzig] z. j. 3 dln.

Menno Symons, Sommarie Ofte By een vergaderinge van sommige schriftelijcke Bekentenissen des Gheloofs, Mitsgaders eenighe waerachtige Verantwoordingen op sommige Schriften, van Gellio Fabro ende Joanne a Lasco voorgestelt. Hoorn, Jan Janszoon, 1600 [achter in dl. I staat: Ghedruckt tot Alckmaer, by Jacob de Meester, 1601]. 2 dln.

Het 1ste dl. bevat: Eene clare Beantwoordinghe over eene Schrift Gellij Fabri. Een seer droeffelijcke Supplicatie der Armen ende ellendighen Christenen. Een corte claechlijcke ontschuldinghe der ellendigen Christenen. Een claer bericht ende Schriftelijcke aenwijsinghe van der Excommunicatie [met: Hier volghen sommighe vraghen]. Register.

Dit ex. mist in het eerste deel de Weemoedige ende Christelicke ontschuldinghe.

Het 2de dl. bevat: Een clare onwedersprekelijcke Bekentenisse ende aenwijsinghe [met Grondelicke Confutation van Johannes a Lasco]. Een vermanende Belijdinge van den Drie-Eenighen Godt. Verclaringe des Christelijcken Doopsels. Die Oorsaecke, Waarom dat ick M. S. niet af en late te leeren, ende te schrijven. Een grondelijcke ende clare bekentenisse van der Rechtveerdichmakinghe. Register.

Hierachter: Een seer grontlijcke Antwoord op Zylis ende Lemmekes onverdiende Faemrooven enz. Hoorn, voor Jan Jansz., z. j.

Menno Symons, Opera, ofte Groot Sommarie, dat is, Vergaderingh, van sijne Boecken en Schriften. Z. pl. 1646. 4^{0}.

Bevat een herdruk van het Fondament van 1562, een herdruk van het Sommarie van 1600 (waarin Sommighe Vragen staan achter: Bekentenisse van der rechtveerdighmakinge, en Weemoedige ende Christelicke ontschuldinghe volgt na: Antwoord op Zylis ende Lemmekes Faemrooven), en vervolgens: Een Korte ende klare Belijdinghe [van der Menschwerdinghe en tegen Joh. a Lasco], Een Gantsch duytlick ende bescheyden antwoort [op M. Microns Antichristische leere], Een Seer hertgrondelicke Sentbrieff aen M. Micron, Een Gantsch duydelijcke ende klaer bewijs [tegen Jan van Leyden], Register.

Menno Symons, Opera omnia theologica, of alle de godtgeleerde wercken. [Uitgeg. door H. Jz. Herrison.] Amst. J. van Veen, 1681. M. 1 portr. f^{0}.

Bevat behalve het vorige: Uytgangh: ofte bekeeringe van Menno Symons, Een lieflycke vermaninge, 6 Brieven, een uittreksel uit P. J. Twisck, Van den Ondergangh der Tyrannen, 16de Boek.

Menno Simon, The complete works, transl. from the original Dutch or Holland. P. I, II. Elkhart Ind. 1871. 4^{0}.

——————, Die vollständigen Werke, übers. a. der Originalsprache. [M. Zugabe. Brief Den Auserwählten u. Gotteskindern im Lande Preuszen, übers. v. G. Wiebe.] Elkhart Ind. 1876. M. 1 portr

Deknatel, J., Menno Simons in 't kleine, behelzende verscheide merkw. Verhandelingen en woordel. Uittrekzels uit zijne Werken. Benevens drie Predikatien v. den Uitgeever. Amst. 1753

———, Idem. 2de dr. Amst. 1758.

Deknatel, Ioh., Kurzer Auszug v. Menno Simons Schrifften ... Aus dem Holländ. übers. Büdingen, 1758.

Decknatel, J., Auszug der merkw. Abhandlungen a. den Werken Menno Simons ... Aus dem Holländ. übers. Königsb. 1765.

Andere vertaling.

Th. B. [A. Brons, geb. Cremer ten Doornkaat], Stimmen aus der Reformationszeit. Gedenkblätter zum 300 j. Todestage Menno Symons den 13. Januar 1861. Aus Menno Symons nachgelassenen Schriften gesamm. u. übers. M. e. Anh. aus Dirk Phillips Schriften versehen u. hrsg. d. J. Mannhardt. Danzig, 1861.

Met bijgevoegd photogr. portr. van de schrijfster.

Kettnerus, F. Th., Historia Mennonis ejusqve Asseclarum. [Resp. C. G. Zeidler.] Lipsiae, 1696. 4⁰.

Leven (Het) van Menno Simons. [Amst. 1777].

In: Levensbeschr. v. eenige voorn. meest Nederl. mannen en vrouwen, I.

Menno Simonis Lebensgeschichte. Nürnb. 1813. M. portr. 12⁰.

J. H. Jung Stillung, Taschenbuch f. Freunde des Christenthums, 1813.

[**Muller, S.**], Menno Simons. [Leipz. 1833].

Artikel in: Brockhaus' Conversations-Lexikon. 8ste dr.

Cramer, A. M., Het leven en de verrigtingen van Menno Simons, voorafgeg. d. eene inleidende verhandel. over den oorsprong en de opkomst der Doopsgezinden, voornam. in de Nederlanden. Amst. 1837. M. 1 portr.

Eekhoff, W., Menno Simons. [Leeuw. 1838]. M. 1 portr.

Uit: Friesche Volks Almanak. 1839.

Roosen, B. K., Menno Symons den evang. Mennoniten-Gemeinden geschildert. M. ein. Vorw. v. K. J. v. d. Smissen. Leipz. 1848.

Brown, J. Newton. The life and times of Menno, the celebr. Dutch reformer. Philad. [1853]. M. 1 portr. 12⁰.

———, Het leven en de arbeid v. Menno Simons, Neêrlands beroemden hervormer. Haarlem, z. j. M. 1 portr.

Bastian, F., Essai sur la vie et les écrits de Menno Simons. Thèse. Strasb. 1857.

Oosterzee, J. J. van, Menno Simons und die Mennoniten, zie hiervoren blz. 11.

Menno Simons, New-York, 1872.
Artikel in: Deutsch-amerik. Conversations-Lexicon. Lfg. 63.

Scheffer, [J. G.] de Hoop, Menno Simons. [Leipz. 1881].
Artikel in: Herzog's Real-Encycl. 2de dr.

Sepp, C., Menno Simons in de eerste jaren zijner Evangeliebediening, 1536–1539. Leiden, 1890.
In: C. Sepp, Uit het predikantenleven van vroegere tijden.

Mannhardt, H. G., Festschrift zu Menno Simons' 400 j. Geburtstagsfeier, zie hiervoren blz. 17.

Fleischer, F. C., Menno Simons (1492–1559.) Eene levensschets. Amst. 1892.

Hartog, J., Menno Simons' persoon en werk herdacht. Rede. Utr. 1892.

Reimann, V. M., Menonis Simonis qualis fuerit vita vitaeque actio exponatur. Oratio. Jenae, 1893.

Cramer, S., Menno Simons. [Leipz. 1903].
Artikel in: Herzog's Real-Encycl. 3de dr.

————, Menno's leven. Leiden, 1904.
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1904.
Vertaling van het voorgaande door J. Wuite.

Menno Simons. Leeuw. 1911.
Leeuw. Courant v. 13 Jan. 1911.

Vos, K., Menno Simons, 31 Januari 1561. †. Amst. 1911.
Alg. Handelsbl. v. 31 Jan. 1911. Avondbl.

Köhler, Menno u. die Mennoniten, zie hiervoren blz. 13.

Vos, K., Jaartallen uit het leven van Menno Simons. Leiden, 1912.
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1912.

————, Menno Simons. 1496–1561. Zijn leven en werken en zijne reformatorische denkbeelden. Leiden, 1914. M. 1 facs. v. een titelblad.

Scheffer, J. G. de Hoop, Eenige opmerkingen en mededeelingen betr. Menno Simons. [Amst. en Leiden, 1864—94]. 8 stukken.
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1864—93.

————, De stijl van Menno Simons met een voorbeeld toegelicht en verdedigd. [Amst. 1865].
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1865.

Frerichs, G. E., Menno's taal. Leiden, 1905.
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1905.

Borg, J. ter, Heeft Menno Simons eene volstrekt algemeene weerloosheid gepredikt? [Amst. 1819].
Uit: Vaderl. Letteroefeningen. 1819. 2.

Frerichs, G. E., De beteekenis van Menno Simons voor onze Broederschap. Meppel, 1893.

Heins, J., Menno Simonis. Ein dram. Gedicht. Danzig, 1844.

Paddenburg (Van) en Comp., Prospectus ter inteekening op een borstbeeld van Menno Simons. Utr. 1849.

GESCHRIFTEN VAN EN OVER ANDERE DOOPSGEZINDEN.

D[irk] P[hilips], Een seer schoon ende waerachtighe verclaringe ende wtlegghinge des Tabernakels oft der Hutten Mosi enz. Z. pl. 1556.

D[irk] P[hilips], Van de geestelijcke Restitution. Dat is, hoe dat, alwat vanden beghinne gheschiet is, in Christo Jesu gheestelijck veruult, weder gehaelt ende weder ghebracht is enz. Z. pl. en j.
Hierachter, met doorloopende signatuur:

D[irk] P[hilips], Van die Ghemeynte Godts, hoe die vanden beginne gheweest is ... Een corte bekentenisse. Z. pl. en j.

D[irk] P[hilips], Eene corte bekentenisse ende belydinghe vanden eenigen, almachtighen, leuendigen God, Vader, Soon ende heylige Geest, ende van die scheppinghe, verlossinge, ende salichmakinge des menschen, met een verclaringe des Christelicken ende Apostolischen Dopes ... Ende ten laetsten van dat rechte gebruyck des auontmaels onses Heeren ende salichmaeckers Jhesu Christi. Z. pl. [1557.]

Kimedoncius, J., Vander Doope onses Heeren Jesu Christi, bekentenisse door Dierick Philips. Metgaders een beandtwoordinghe der seluer bekentenisse. Middelb., J. Wullebrechts, 1589. 4⁰.

[**Dirk Philips**]. Een Schoone vermaninghe ende cortte onderwysinghe vander warachtigher kennissen Godts. Z. pl. 1558.

[**Dirk Philips**]. Vande wedergeboorte ende Nieuwe Creature een corte vermaninghe ende aenwijsinghe wt de Heylighe Schrift. Z. pl. en j.

[**Dirk Philips**]. Een lieflicke vermaninghe wt des Heeren woort, inden welcken ... geleert ende verhaelt wort, hoe ende in wat manieren, dat die Christelijcke ghemeente sal handelen met die ghene die haer in die gemeenschap der heyligen hebben begeuen, ende als dan noch in openbaer dootlijcke wercken des vleysches veruallen ende beuonden worden. [Achterin de initialen: D. P. J. B.] Z. pl. [1558.]

[**Dirk Philips**]. Eene Apologia ofte verantwoordinge, dat wy (die vander werelt met grooten onrecht Anabaptisten ghescholden worden) gheen weederdoopers noch secternakers en sijn: maer dat wy een sijn met de rechte gemeente Gods die van aenbeghinne gheweest is. Enz. Z. pl. en j.

D[irk] P[hilips]. Van de menschwerdinghe onses Heeren Jesu Christi, des eenghebooren Soons synes eewighen ende Almachtighen vaders een corte bekentenis. Z. pl. en j.

Hierachter, met doorloopende signatuur:

D[irk] P[hilips]. Van die rechte kennisse Jesu Christi, des eenighen ghebooren Soons des almachtigen ende leuendighen Gods, ons Heeren ende salichmaeckers enz. Z. pl. en j.

D[irk] P[hilips]. Vander sendinge der Predicanten oft Leeraers, enz. Z. pl. 1559.

[**Dirk Philips**], Drie grondighe Vermaningen ofte Sendtbrieuen, gheschreuen wt Broederlijcke liefde aen de Gemeynten Godts, tot versterckinge ende troost haers gemoets. Z. pl. 1564. Idem, 1578, 1579, 1600 en Haerlem, 1627.

In: D[irk] P[hilips], Enchiridion oft Hantboecxken.

[**Dirk Philips**]. Een cort, doch grondtlick verhael vanden twistigen handel ende onschriftmetigen Ordeel, dat in Fr. ouer sommighen, diemen de Vlamingen noemt, ghegeuen is: Met een clare Bekente-

nisse vanden eenigen Verbont ende Woort Gods, ende daerby een Refutatie ende Tegensprekinghe, dat een Menschelick Verbondt ende Compromis voor Godt niet en ghelt, Ja eenen grouwel voor hem is. Z. pl. 1567.

Ontbr. bl. A 8.

[**Dirk Philips**], Idem. Haerlem, V. Casteleyn, 1619.

In een bundel met de beide volgende tractaten.

D[**irk** P[**hilips**]. Eenen Sendtbrief, uyt reynder Broederlycker Liefde, aen de vier St. gheschreven, om den Twistighen tot den Christelycken vrede ende Godsalighen leven te vermanen. Na de Copye ghedruct Anno 1567. [Met de initialen: D. P. V. B. — I. H.] Haerlem, V. Kasteleyn, 1619.

[**Dirk Philips**]. Een Appendix aen ons Boecxken vanden twistigen handel in Vr. tusschen die Vr. ende Vl. ... geschreven, met eener Apologia, dat is, Schutreden oft verantwoordinge, waeromme dat wy op dese tijt, met den Afvallighen, ... gheen Bespreck en begeren te houden enz. [Haerlem, V. Kasteleyn, 1619].

Deze 2 tractaten met doorloopende signatuur. Daartusschen met afzonderl. signatuur de hiervoor genoemde Haarlemsche druk van het vorige.

D[**irk**] P[**hilips**], Van die Echt der Christenen, hoe sy van Godt beuolen, ende vanden Ghelooiughen na der Schrift moet ghehouden ende ghebruyct worden, een Schriftuerlick bewijs, ten dienste aller Ghelooiugen. Z. pl. 1569.

——————, Idem. Met noch een Boecxken van den selven Autheur [Naeghelaten Schrift enz., zie hieronder; waarachter nog, alles m. doorl. signatuur: D[irk] P[hilips], Een verantwoordinghe ende Refutation enz., zie hieronder]. Haerlem, P. v. Wesbusch, 1602. 16⁰.

——————, Idem [zonder het bijgevoegde]. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1634.

——————, Idem. Met een Appendix [van P. C. H. en 2 liederen geteekend: P. C. V. S.] Rotterd., G. A. v. Bueren, 1644.

[**Dierick Philips**], Naeghelaten Schrift van den Euangelischen Ban ende Mijdinghe, door S. G. Dierick Philips. Wt den Fransoyschen vertaelt door C. V. M. Haerlem, P. v. Wesbusch, 1602. 16⁰.

In: D[irk] P[hilips], Van die Echt der Christenen enz.

D[**irk**] P[**hilips**], Een verantwoordinghe ende Refutation op twee Sendtbrieven Sebastiani Franck enz. Haerlem, P. v. Wesbusch, 1602. 16⁰.

Achter in: D[irk] P[hilips], Van die Echt der Christenen enz.

D[irk] P[hilips], Idem. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1627.

Achter: D[i r k] P[h i l i p s], Enchiridion oft Hantboecxken.

[**Dirk Philips**], Bekentenisse unses gelouens. — Van der geisteliken Restitution. — Van der Gemeine Gades. [Voorafgegaan door een onuitgegeven brief geteekend D. P. J. B. J. H.] Afschrift (16de eeuw).

Dierick Phlips. Eenen seer schoonen troostelijcken ende Christelijcken Sendtbrief, gheschreuen ende ghesonden, aen die Huysvrouwe van J. den S. die welcke tot Antwerpen gheuanghen lach enz. Nv eerst in Druck wtghegheuen. Z. pl. 1579.

Achter: T h o m a s v a n I m b r o e c k, Confessio. Z. pl. 1579. Met doorloopende signatuur en nummering.

D[irk] P[hilips], Enchiridion oft Hantboecxken van de Christelijcke Leere ende Religion, in corte somma begrepen ... nv nieus gecorrigeert en vermeerdert. Z. pl. [Emden?] 1564.

Deze verzameling bevat: Bekentenisse onses gheloofs. Van der Menschwerdinghe ons Heeren. Vande rechte kennisse Jesu Christi. Een Apologia, ofte verantwoordinghe. Van der Sendinge der Predicanten. Een lieffelijcke vermaninghe [van den Ban]. Een Schoone vermaninghe van de warachtige Kennisse Gods Een seer schoone ende warachtighe verclaringhe ende wtlegginghe der Hutten Moysi. Van der wedergeboorte ende nieuwe Creatuere. Vande geestelijcke Restitution. Vande Gemeynte Godts. [Hierachter m. afzonderl. signatuur en nummering:] Drie grondighe Vermaningen ofte Sendtbrieuen enz. Register.

————, Idem. [M. tot het einde doorloopende signatuur en nummering.] Z. pl. 1578.

————, Idem. [Herdruk v. de uitg. v. 1564.] Z. pl. 1579.

————, Idem. [M. tot het einde doorl. signatuur en nummering.] Z. pl. 1600.

————, Idem. [Signatuur en nummer. als de uitg. v. 1564 en 1579. Hierachter m. afzonderl. signatuur en nummering: D[i r k] P[h i l i p s], Een Verantwoordinge ende Refutation enz.] Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1627.

Theodore Philippe, Enchiridion ov manvel de la Religion Chrestienne. Avec plusieurs autres traitez touchant la doctrine Euangelique, faites par Menno Simonis et autres Autheurs. Trad. du Bas-Aleman ... p. V. d e L a s. Z. pl. 1626. 4°.

Dietrich Philip. Enchiridion od. Hand-Buchlein. von der Christl. Lehr u. Religion. Zuvor gedruckt zu Harlem in Holland, bey Hans

Paschiers von Weszbusch, 1627. Jetzt aber auff das treüest übergesetzt ... Tütschland, 1715.

Dietrich Philip, Idem. Wieder neu aufgelegt. Basel, 1802.

———, Idem. Lancaster Pa. 1811.

———, Idem. Dritte Amerik. Aufl. Elkhart Ind. 1872.

Pijper, F., De geschriften van Dirk Philipsz. 's-Gravenh. 1914.

S. Cramer en F. Pijper, Bibliotheca reform. neerl. X.

Obbe Philipsz., Bekentenisse ... Waer mede hy verclaert, sijn Predickampt sonder wettelicke beroepinghe gebruyckt te hebben beclaecht hem dies, en waerschuwet eenen yeders wt sijnen eyghen boeck met eyghener Handt gheschreuen. ghecopieert. Ende nu tot ghemeenen besten, door eenen liefhebber der Waerheydt in druck veruerdighet: Met een voorreden aen den onpartijdighen Lesers. Amst., Corn. Claesz., 1584.

Hiervan is ook een afschrift aanwezig.

———, Idem. Amst., Corn. Claesz., z. j.

———, Idem. Amst., B. Otsz., 1609.

———, Idem [uitgeg. d. S. Cramer]. 's-Gravenh. 1910.

In: S. Cramer en F. Pijper, Bibliotheca reform. neerl. VII.

Obbe Philippe, Recognoissance par laquelle il confesse que luy et ceux qui ont enseigne et enseignent entre les Anabaptistes n'ont nulle vocation legitime. Tournee du Flam. en Franc. p. C[harles] D[e] N[ielles]. Avec un discours des faicts execrables du nouveau roy des Anabaptistes Jan Wilhems et de ses complices. Leyde, A. Maire, 1595.

Burgmann, J. Chr., Commentatio hist.-eccl. de Ubbone Philippi et Ubbonitis. [Def. J. H. Hilmers.] Rostochii, 1733. 4^0. Afschrift (1910).

Scheffer, J. G. de Hoop, De bevestiger van Menno Simons. [Leiden. 1884].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1884.

Slotel (Die) van dat Secreet des Nachtmaels. Geschreuen doer eynen Henrick Rol. Item eyne rechte bedijnckung, hoe dat Lichaem Christi van onsen lichaem tho underscheyden isz. [Uitgeg. d. S. Cramer.] 's-Gravenh. 1909.

In: S. Cramer en F. Pijper, Bibliotheca reform. neerl. V.

Fonteyne (De) des Levens. enz. Rotterd., J. van Waesberghe. 1619. Met grav.

Voor het eerst gedr. te Delft, a⁰ 1533, daarna te Steenwijk, a⁰ 1580.

A[dam] P[astor] [Roelof Martens]. Underscheit. Tusschen rechte leer vnde valsche leer der twistigen articulen enz. Z. pl. en j.

Achter de inhoudsopgave der 13 artikelen volgt: Noch ys hyr by gedruckt de dispution van der Godtheit des Vaders, des Soons vnde des hilligen Geistes, So A. P. mit synen vorwanten yn vöryaren tho lubeck muntlick vnd schriftlick gehandelt hefft. mit M[enno] S[imons] vnde sinen vorwanten.

————, Idem [uitgeg. d. S. Cramer]. 's-Gravenh. 1909.

In: S. Cramer en F. Pijper, Bibliotheca reform. neerl. V.

Adam Pastor. Een Concordantie oft Register der ganscher Bibel enz. Z. pl. 1559.

Timmerman, H. Een verklaringhe: hoe ende in wat manieren de Heere Jesus zynen Jongeren inder af-zonderinge macht gegeven heeft enz. Eerst in druck uyt-ghegheven Anno 1560. Haerlem, V. Casteleyn, 1618.

————, Een corte Bekentenisse ende grondige aenwysinge wt der H. Schrift, dat Godt, Vader, Soon ende heylighe Gheest, een onverscheyden God is enz. Z. pl. 1577. 16⁰.

Gebonden achter: Brieuen van Jacob de Keersmaecker.

————, Idem. Haerlem, P. v. Wesbusch, 1602. 16⁰.

M[atthijs], W., Dat Boeck der Sproecken inhoudende veel schone onderwijsingen enz. Z. pl. en j. By Dierick Mullem. 4⁰.

————, Grondelijcke Onderrichtinghe, van veelen Hoochwichtighen Articulen enz. Z. pl. en j. By Dierick Mullem. 4⁰.

STRIJDSCHRIFTEN VAN TEGENSTANDERS.

Acta der Disputation zu Flensburg, die sache des Hochwirdigen Sacraments betreffend, im 1529. Jar ... geschehen. Wittemb., Jos. Kluck, 1529. Titel omlijst.

Lasco, Ioan. à. Defensio verae semperqve in ecclesia receptae doctrinae De Christi Domini incarnatione. Aduersus Mennonem Simonis etc. Bonnae, Laur. Mylius, 1545.

Faber, Gellius, Eine antwert ... vp einen bitterhönischen breeff der Wedderdöper etc. Magdeburg, A. Kerckenher, [1552]. 4⁰. Afschrift (19de eeuw).

Mikron, M., Een waerachtigh verhaal der t'zamensprekinghen tusschen Menno Simons ende Martinus Mikron van der Menschwerdinghe Jesu Christi. Mit eener kleyner verklaringhe op den zeluen end anderen twistighen artikelen, enz. Embden, G. Ctematius, 1556.

———, Idem. t'Hantwerpen, J. Troyens, 1582.

———, Idem. Dordr., P. Verhaghen, 1603.

Micron, M., Een apologie of verandtwoordinghe, op XX. verscheyden Artikelen die Menno Symons teghen het disputacy boecxken van het bespreck met hem ouer de leere gehouden, in druck heeft wtghegeuen. Waerin aldermeest van de Heylighe menschwerdinge onses Heeren Jesu Christi ... ghehandelt ende gheschreuen wert. Embden, G. Ctematius, 1558.

———, Idem. Amst., Jan Willemsz., 1597.

Corbachius, Ioh., Contra anabaptistas unici baptismatis assertio. Colon., M. Nouesianus, 1535. Titel omlijst.

Duncanus, M., Anabaptisticae haereseos confvtatio, et vere Christiani baptismi ac potiss. paedobaptismatis assertio in duos libros diuisa, etc. Antv., J. Grauius, 1549.

———, Van die Kinderdoop, Het derde Boeck. Verclarende datmen die Kinderen moet doopen enz. Antw., M. de Roy, 1591.

Cassander, G., De baptismo infantivm, Testimonia veterum Ecclesiast. scriptorum ... De origine Anabaptist. sectae, de auctoritate consensus Ecclesiae cathol. traditionis Praefationes duae etc. Colon., haer. A. Birckmanni, 1563.

Carmen M a m e r a n i poetae lavreati ... contra Templarios Peripateticos ac Prophanatores ... Et contra Sacramentarios, Anabaptistas, vitaeque Monasticae calumniatores. Bruxellae, M. Hamontanus, 1564. M. 1 houtsn. op den titel. 4°.

Buwo, B., Een vriendelicke tsamensprekinghe, van twee Persoonen, van der Doope der iongher onmondigher kinderen enz. Z. pl. 1564.

———, Idem. Ghendt, Ferd. Sampsons, 1580.

Alberus, Erasmus, Wider die verfluchte Lere der Carlstader, vnd alle fürnemste Heubter der Sacramentirer, Rottengeister, Widerteuffer, ... vnd verwüster aller guten ordnung. Newenbrandenburg, 1565.

Tweede Tijdvak

(van 1566—1795).

GESCHIEDENIS.

a. Vervolging en martelaarschap.

[**Jacob de Keersmaecker**], In dit teghenwoordighe Boecxken zijn veel schoone ende lieflijcke Brieuen, van eenen ghenaemt Jacob de Keersmaecker, die hy wt zijnder gheuanckenisse ghesonden heeft enz. Z. pl. 1577. 16⁰.

In één bundel met brieven enz. van verschillende martelaren, alle uitgegeven in het jaar 1577.

————, Idem. Z. pl. 1584. 16⁰.

In één bundel met brieven enz. van verschillende martelaren, uitgegeven tusschen 1579 en 1588.

Henrick Alewijnsz. Veel schoone grondige leeringen wt des Heeren woort enz. [Waarachter: 2 Liedekens.] Z. pl. 1577. 16⁰.

In den bundel martelaarsbrieven enz. van 1577.

————, Idem. Z. pl. 1581. 16⁰.

In den bundel martelaarsbrieven enz. van 1579—88.

————, Idem. Hoorn, Sach. Cornelisz., 1611. 16⁰.

————, Een vaderlijck Adieu, Testament ende sorchvuldighe onderwijsinge wt der H. Schrift enz. Z. pl., Nic. Biestkens, 1578. Afschrift (20ste eeuw).

Disputatie tusschen Iacob Rore gevangen ... binnen Brugghe, ende tusschen broer Cornelis ... op den ix. dach may, Anno 1569. — Disputatie tusschen Herman Vleckwijck, ghevanghen ... binnen Brugge, ende tusschen broer Cornelis ... op den thienden dach Mey, Anno. 1569. Z. pl. 1640.

In: Historie van Br. Cornelis Adriaensz.

Lied (Het), van Willem Woutersz. Medegedeeld d. J. Loosjes. ['s-Gravenh. 1911].

Overdr. uit: Nederl. Arch. voor Kerkgesch. VIII. 4.

Verkindert, Joos. Sommige Brieuen, Testamenten, ende Belijdingen ... [en een Brief van Laurens Andries]. Z. pl. 1577. 16⁰.

In den bundel martelaarsbrieven enz. van 1577.

Verstralen, Hendrick, Twee schone Brieuen ... wt der ghevanckenisse ... Item drie schriftuerlicke Liedekens by den seluen Hendrick Verstralen. Item twee Brieuen v. Mayken Deynoots. Z. pl. 1577. 16⁰.

Als voren.

Thijs Joriaensz., Een Christelijcke Sentbrief. geschreuen wter geuanckenisse enz. [Waarachter nog een Sentbrief en een Liedeken.] Z. pl. 1577. 16⁰.

Als voren.

———, Idem. Z. pl. 1579. 16⁰.

In den bundel martelaarsbrieven enz. van 1579—88.

———, Een Christelijcke Sentbrief, van de Sendinghe, Inleydinghe ende coemste Jesu Christi in deser Werelt enz. Amst., W. J. Buys, 1586. 16⁰.

Als voren.

Tijs Joriaens en **Job Jansen**. Twee Brieven ... Met een cleyne Vorrede. Noch zijn hier by ghevoecht, vier Liedekens. Z. pl. 1609.

Alleen A 1—8 is aanwezig.

Neelken Jaspers (Aen), een Meysjen van 17. Jaren, de welcke Anno 1571. tot Antwerpen, om de getuygenisse der waerheydt is omgebracht. Z. pl. en j.

Reytse Aysseszoon. Sommige belijdingen, schriftlijcke sentbrieuen, ende Christelicke vermaningen ... Noch is hier achter by geset eenen sentbrief, oft troostelicke vermaninge, gesonden aan den seluen gheuangen ... tot een godsalich nieuwe Jaer enz. Z. pl. en j. [1577?] Afschrift (20ste eeuw).

Liedeken (Een) van ij. Vrienden opgeoffert te Lonnen in Enghelant. Int iaer. M.D.LXXV. [Achter: Van gheboden, ofte Insettinghen ende Leeringhe der Menschen enz.] Z. pl. 1579.

Achter: Thomas van Imbroeck, Confessio. Z. pl. 1579.

Jan Woutersz. van Cuyck, Sommige belijdinghen, schriftlijcke Sentbrieuen, ende Testamenten ... Met noch eenen brief van een vrouwe [A r i a e n k e n J a n s d.], ghesonden aen haeren man. Met noch eenen brief van haren man aen haer ghesonden. [Achteraan twee liedekens.] Z. pl. 1579. 16⁰.

In den bundel martelaarsbrieven enz. van 1579—88.

Liedeken (Een), tracterende van sommighe opgheofferde Kinderen Gods, van den Jare 62. tot den Jare 69. binnen Gent opgeoffert. [Z. pl. 1577]. 16⁰.

Achter: H. T i m m e r m a n, Een corte Bekentenisse (in den bundel martelaarsbrieven enz. van 1577).

[**Rijcen, Christiaen**]. Tgetuygenisse ende de nae-ghelaeten Schriften van C h r i s t i a e n R ij c e n ... Hier zijn noch by ghevoecht eenighe [3] Brieuen, van A d r i a e n J a n s z. [gheseyt den Hoemaecker]. [Alsmede: Schriftuerlijcke Liedekens. Achterin staat: Ghedruckt t' Haerlem, By my Gillis Rooman. Anno 1588.] Haerlem, F. Soete, 1588. 16⁰.

In den bundel martelaarsbrieven enz. van 1579—88.

Joos de Tollenaer, Sommige Brieven ofte Belijdingen. Harlinghen, Peter Sebastiaensz., 1599.

Achter: Het Offer des Heeren, uitg. v. 1599.

Viverus, Iac., De Uyt-spraecke van Anna Vytdenhove ... Waer in ghehandelt wordet van den Spaenschen Vrede. Midtsgaders den Lof van Godes Vrede. Leyden, Chr. Guyot, 1598. 4⁰.

Hartog, J., Doopsgez. martelaren uit het jaar 1572. Wageningen. 1872.

Van voor 300 jaren. Jg. IV. 4.

Vossenholivs, A., Dialogvs. Ein Göttlich vnd Christlich Gespreck, mit den Wedderdöperen, Sacramentereren, vnd anderen Secten mehr im Nedderlande vnd ander Orden in eren Geuenckenissen vnd ock dar buten geholden ... Uth dem Nedderlendischen, in Sassische Sprake auergesettet. Hamborch, N. Wegener, 1575. 4⁰.

Mandat so ein Erbar Rath zu Cölln wider die Wiedertauffer im Jahr 1595 hat ausgehen lassen Afschrift (19de eeuw).

Placcaet v. Borghemeesteren en Raedt der Stadt Aken. Ghepubliceert den 9 Sept. 1614. Waerin ... alle Wederdoopers de Stadt verboden wort ... Recht nae de Copie van Aken uyt de Hooch-

duytsche tale over-gheset, voor A. Leenaertsz. Camer. Z. pl. 1614. M. 1 houtsn. op den titel. 4⁰.

Instrumentum publicum, wegen desjenigen was bey denen Churfl. Pfaltzischen Herren Commissarien gegen die Prot. Menoniste zu Rheydt in Anno 1694 in facta vorgenohmen u. sich zugetragen. Crefeld [1801].

——— Publicum, raakende het geene, wat bij de keurvorstel. Paltzische Heeren Commissarien, tegen de prot. Mennon. te Reijdt in A⁰ 1694., in facti is voorgenomen, en zig heeft toegedragen. Pro copia. Uijt het Hoogd. overgezet d. Godschalk Godschalks. Creveld, 1771. Afschrift (18de eeuw).

[**Circulaire** van de Ver. Doopsgez. Gemeente te Amsterdam aan de Doopsgez. Gemeenten in Holland, houdende eene opwekking tot het geven van bijdragen tot leniging van de nooden der broederen in den Palts. Waarachter Copie van een Brief dier broederen, waarbij zij om hulp vragen. Amst. 1699.] 4⁰.

b. De vorming der partijen*).

Scheffer, J. G. de Hoop, Het verbond der vier steden. [Leiden, 1893].
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1893.

Beginsel (Het) en voortganck der geschillen, scheuringen, en verdeeltheden onder de gene die Doops-gesinden genoemt worden ... tot op den Jare 1615. Beschr. d. I. H. V. P. N. Ende nu d. J. K. J. H. D. K. F. in 't licht gegeven. Hier is noch achter aen gevoeght een Extract uyt seecker Boeck, geschr. v. de Munstersche Oproermakers. Amst., T. Houthaak, 1658. 4⁰.
Ten onrechte toegeschreven aan Carel van Ghent.

——— Idem [uitgeg. d. S. Cramer]. 's-Gravenh. 1910.
In: S. Cramer en F. Pijper, Bibliotheca reform. neerl. VII.

Historie (Grundliche) v. denen Begebenheiten, Streitigkeiten u. Trennungen, so unter den Tauffgesinneten, od. Mennonisten ... bisz aufs Jahr 1615. vorgegangen, Anfängl. v. J. H. V. P. N. in Holländ. Sprache beschr. Jetzund übers. v. J. C. Jehring, Zum Druck befördert u. m. ein. Vorr. versehen v. Io. F. Bvddeo. Jena, z. j. [1720].

*) Zie hierbij ook de afdeeling: Belijdenissen.

[Dirk Philips]. Een cort, doch grondtlick verhael vanden twistigen handel, zie blz. 93.

D[irk] P[hilips]. Eenen Sendtbrief ... aen de vier St. gheschreven. zie blz. 94.

[Dirk Philips]. Een Appendix aen ons Boecxken vanden twistigen handel, zie blz. 94.

Sywert Pieters. Corte aenwijsinghe, voorgestelt in eenighe Vraghen, vande voornaemste mishandelinghen der Vlaminghen ende Vriesen, in den twist van den Jare 1566, ende volgens teghen malcanderen bedreven. Enz. Hoorn, Zach. Cornelisz., 1634.

Vlaminghen (Hoe de) hebben gepresenteert, omme met de Vriesen wederomme te vereenigen ende vrede te maken. Anno 1578. Den 2. April. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1633. Titel omlijst.

V[er] K[indert], P. H., Een korte ende seer grondighe historische vertellinge, belanghende den Twist tot Franicker Anno 1587, ghescheidt ... Mitsgaders een clare verantwoordinghe des bans over T. B. door den selfden T[h o m a s] B[y n t g e n s]. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1628. 4°.

[Ampsinck, Io.]. Copie v. een geschrift, ghesonden v. sommighe Vriesen aen den Vlamingen enz. Haerlem, G. Rooman, 1590.

Aanwezig zijn alleen titelblad en blz. 143-188 (sign. K—M 6); blz. 179-180 ontbr.

Copye eens Briefs, soo J a q u e s O u t e r m a n eertijds geschreven heeft, aen eener, ghenaemt Lambert Annens, tot onderrichtinge van de droevighe Sake, so eertijdts tusschen diemen nu Vr. ende Vla. noemt, ghevallen is. Haerlem, Th. Fonteyn, 1634.

Outerman, J. (e.a.). Noodtwendighe verklaringhe, op een copye oft naer-druck van eenen brief, geschreven by J. Outerman aen Lambert Annes, A°. 1596. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1634.

O[uterman], J., Onder verbeteringhe. Verclaringhe met bewijs, wt den droevighen handel, van Vr. ende Vlam. (soo genoemt) waer in vertoont wort, dat de schult eertijts gheschiet, niet aen d'een sijde alleen, maer aen beyde sijden gheleghen is ende bevonden wort enz. [Met: Appendix, dienende tot conclusie van de verclaringhe enz.] Z. pl. 1609.

[**Lambert Pietersz.**], Noodtwendighe Verclaringhe. van 't Verscheel ende Questie, geresen tusschen Ian Iacobsz van Harlinghen, met sijne Medehulpers, ende tusschen Pieter Ielties van Collum, met sijne Medestanders, ghevallen ende begonnen in den Jare 1599. den sesten dagh May. Z. pl. 1621.

Loosjes, J., Jan Jacobs en de Jan-Jacobsgezinden. 's-Gravenh. 1914.
Overdr. uit: Nederl. Arch. voor Kerkgesch. XI. 3.

Vrede-presentatie aan de Vriessche en Hoogduitsche Doopsgez. Gemeentens, van de Waterlandsche Gemeentens gedaan in den Jaare 1601, den 4 July, in de Rijp. Enz. Amst., P. Arendsz., 1686. 4⁰.

Brief. Eertijts gheconcipieert door eenighe leraren der vereenichder Gemeynten, om overghelevert te worden aende leraren der vlaemscher Mennoniten Anno 1604. in Maio t' Amsterd. vergadert. Enz. Amst., A. H. Boumeester, 1613.

Aenspraeck (Een vriendelijcke), aen alle Doopsghesinde over het Stuck ofte Puynct, der Echt-mijdinghe, ende ghemeyne Mijdinge. Met- byvoeginge der Artijckelen, vanden Hoochduytschen ende Vrieschen Vrede. Door I. T. Amst., A. Henricx, 1613.

Bericht (Grondich) der onderhandelinge, tusschen, die men eendel der Vlaemscher Ghemeynten noemt: Ende der Bevredichder Broederschap, ghevolcht op hare uytbiedinghe tot Vrede enz. Amst., Jan Theunisz., z. j.

[**Claes Ganglofs**], Antwoort ende verclaringhe, wt die Heilighe Schriftuere aengetogen, van een Liefhebber der Vlaemscher ghemeenten op een gedruckt Boecxken der presentatie ofte uytbiedinge tot vereeninge van die Hoochduytsche, Triesche, Waterlandtsche bevredichde Broederschap aen die Vlaemsche gemeenten gesonden. etc. Amst., Jan Theunisz., 1605.
Dit bevat tevens: 1. brief aan Jacob Ganglofs en huisvrouw; 2. brief aan zijn eigen huisvrouw; 3. een bundel stichtel. liederen.

C[**laes**] G[**anglofs**], Idem. Z. pl. 1626.

C[**laes**] C[**laesz.**], Eenvuldige vertrouwinge Waer inne naectelijck wt de H. Schrifture aengewesen wort, Dat Gods Gemeente, niet op eeniger menschen vroomheyt, oude gewoonten, traditien, ofte lange belevingen: Dan alleen op den hoecsteen Christum, Sijne heylsame leere, ende onberispelijck leven ghefondeert staet. Enz. Z. pl. 1610.

[**Claes Claesz.**], Onschult, ende bestraffinghe, des on-schrift-matighen oordeels, 'twelck by Jan Luyes ende sijne medestanders gegeven

ende uyt-ghesproocken is over Claes Claesz. tot Blockzyl. 2de dr. Amst., J. A. Calom, 1627.

Vreed's Beletsel, tusschen de Vlaemsche en Viesche Ghemeenten. Aenghewesen d. Pieter Iansz. Twisk e. s. ende de selve beantwoordt ende wederleyt d. Claes Claesz. van Blockziel. [Uitgeg. d. Chr. Fredericksz.] Amstelred., J. A. Colom, 1629.

Copye eens Briefs of Voorlooper [v. Claes Claesz.], dienende ... om te comen tot een bedencken, datse niemant en veroordeelen enz. Amstelred. Eerst ghedr. by Niclaes Biestkens, Anno 1613. Ende nu by Iacob Aertsz Colom, 1629.

P. Ver] Kindert. Brief. dienende om te bewijsen. dat niemant in een ander behoort te straffen een Daedt, die hy aen hem selven, ofte aen den sijnen, pooght te verschoonen. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, voor Jan Albertsz. tot Amst., 1634.

Disputatie tusschen twie Huysluyden ghevallen tot Jan Thuenessen, in de Oude-Bruch-Steech, over het wech-trecken met der wuen, van Pieter Pietersen Kistemaker, en Vermaender in de Rijp e weest, nu met der wuen e togen op Serdam. Z. pl. en j. f⁰.

Ian Theunisz.. Wtschrijvingh tot Beraad-slagh aen den vreed-lievende Broederen de Komen-Iannen op de Rijp ... of men Ian Willemsz sal laten inquisiteren van sijn parthyen, van dat hy Autheur van de Boere-praet, zy, of niet. Z. pl. en j. 4⁰.

Ian Theunisz.. Brief aen de Broederen van Komen-Ians-volck in Waterlant ende op de Rijp. Amst. 10 Febr. 1627. Z. pl. en j. Plano.

Ian Theunisz.. Antwoordt op sekeren Brief v. Pieter Pietersz. Vermaander onder de Komen-Iannen tot Sardam. [Amst.], Jan Theunisz, 1627. 4⁰.

Antwoord op seeckere drye Vragen. Dienende tot op-merckinghe voor de eens Geloofs-ghezinde, ende nochtans verscheydene vergaderingen.... Als mede Een ernstighe Brief, gheschreven by de V. G. G. tot Amsteld., ende ghezonden aen de Gemeenten in Groeningerlandt, Oost en West-Vrieslandt, 't Sticht van Overijssel, Wtrecht, Hollandt, Zeelandt, Vlaenderen, etc. Tot vorderinghe van Vrede ende Eendracht. [Amst., J. A. Colom], 1628.

Aenspraecke (Christelijcke), besonder aen de Vlaemse Broederschap, staende in Onderhandelingh van Vrede met de Vereenighde Vriesen

ende Duytsen. Door een Lief-hebber des Vreeds. Amst., J. A. Colom, 1630.

Brilleken (Het): Waer deur de Eens-gheloofs-doops-gesinde sien mogen, in wat gevoelen sy met den anderen stonden voor de eerste scheuringe, ... door J. S. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1630.

Aenporringe (Ernstighe) tot Gemeynschap der Heyligen. Om de aenghevangene Heelinghe van de scheure onder de Gemeente Christi, de Vlamingen en Vriesen genaemt, tot volkomen ghenesinge te brenghen, en andere gescheurde Christen-Gemeenten tot navolginge te verwecken. Amst., J. A. Colom, 1630.

Vrede Handelinghe, openbaer gehouden tot Amsterd., den 3. 4. en 5. Oct. 1630. tusschen de Dienaren der Vlaemsche Gemeente ter eender, ende de Vereenighde Hoogh-Duytschen en Vriesen ter ander zijde. Mitsgaders twee Brieven vande selfde Hoogh-Duytschen, d'eene Anno 1592. aende Poolsche Broeders, d'ander A^{0}. 1630. aende Vlaemsche Gemeente. Noch eenes Vreed-lievenden Ernstighe Aenmaeninge tot gemeynschap der Heyligen. Amst., J. A. Colom, 1630.

——— Idem. Vliss., Geleyn Jansz., 1666.

In: Handelinge der Ver-een Vlaemse en Duytse Doops-ges. Gemeynten, met de dry Confessien.

——— Idem [behalve den brief aan de Poolsche Broeders]. Mitsgaders: Een korte Vertooninge van het gene (deses aengaende) vorder ghehandelt is, in de Vergaderinghe daer over ghehouden in Amsterd. van den 3. tot den 7. Juny, 1636. Te Haerlem ghedr. by Th. Fonteyn. Amst., Jan Albertsz., 1636.

Achter: Olijf-tacxken ... Beneffens een Christel. Presentatie.

Vrede-bode, aen onse lieve Vrienden, den Broederen met haeren Dienaren ende Oudtsten Vincent de Hondt, tot Haerlem. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1633.

[**Louwerens Willemszen**], Aaronsroede Vertoon I een recht Onderscheyd, aan onze Mede-ghenoten des Gheloofs, die van d'afghedeelde Vlamingen weer bekoring lijden om een Volk te worden ... Midsghaders Een kort Ghedicht op den zelven Zin, ... Noch een Apendix (ghenaamd A-arons Staf) tot wederlegging op een Boexken geheten Olijf taxken. En op nieu bygevoeght voor twede Deel, ghenaamd, Bile-ams Ezelinne. Tot een kort wederleg van de Hooghduytse, Vriesse en Vlaemse Afghedeelde Vrede Hande-

ling. Ghedrukt tot Amsteld. Anno 1630. Door den derden druk vermeerderd. [Hierachter: Ezelinnenzoon.] [Rotterd.] 1633. M. 2 houtsn.

Louwerens Willemszen. Kakebeen. of Ezels Kinnebakken. Rechteren 15. Vertoond int korte een klaar Onderscheyd van het ware Gheloof, en 't ongheloof: tusschen de rechte en afghedeelde Vlamingen enz. [Rotterd., P. L. v. Troyen], 1636. M. front.

Witte, Jan de. Vrede-schrift. daar inne gehandelt wort van de voornaamste verschillen inde Leere en verstanden onder de Doopsghesinde Gemeenten ... Voor-gestelt in t'samen-spraak tusschen twee persoonen die t'samen gingen wandelen ... nu in Druk gebracht, door een Lief-hebber van vrede ende eenigheyd der gedeelde Volkken. Amst., D. Verschuere, 1638.

Verhael (Kort) vande vereeninghe tusschen de Doopsgesinde Ghemeynten, die aen d'eene zijde ghenoemt worden Vlamingen, aende ander zijde de Vereenigde Vriesen ende Hoogduytschen vreedsaem geschiet binnen Amsterd. den 26. April Anno 1639. Amst., Jan Albertsz., 1639.

[**Wijngaerdt, Gov. van den**]. Vrede-licht. op de vereeninge van de Vlaemsche en Hooghduytsche Gemeente Godts, vreed'saem gheschiet binnen Amsterd. d. 26. April 1639. [Onderteekend: Godt voedt den Wijngaert.] Amst., Jan Albertsz., z. j. Plano.

Vrede-praesentatie (Water-landtsche Gemeyntes), aen de Vereenighde Vlaemsche Gemeynten, etc. Midtsgaders Vrede-spoor voor alle Doops-gesinde ... Door een vyandt van den Oorloghe, ende liefhebber van de Vrede. Z. pl., Pieter Pieters, 1648.

———— Idem. Z. pl. 1667.

———— Idem [zonder Vredespoor]. Amst., Pieter Arentsz., 1664. 4⁰.

Antwoordt vande Vereenighde Vl., D. en Vr. Gemeenten, op den Vreden-voorstel by de Waterl. Gemeenten aen haer gedaen. Schriftelijck overghelevert den 11 Maert, 1649. 2de dr. Amst., T. Houthaak voor J. Rieuwertsz., 1649.

Antwoort op de Vrede-presentatie. gedaen door de Waterl. aen de Vl., D. en Vr. Doops-ges. Gemeentens. Te samen gestelt d. Dr. Galenus Abrahamsz. Amst., P. Arentsz., 1664. 4⁰.

———— Idem. Amst., P. Arentsz., 1664. 4⁰.

Andere druk. Met andere voorrede.

Vlaenderen, Lieven van. Examen over de Antwoordt der Vlaemsche Doops-gesinde, ... by form van Brief gestelt. Haerlem, D. J. v. d. Gaver, 1649.

Fredrich, E., Discours over de Antwoordt der Doops-Gesinde Vlaminghen, gegeven op de Presentatie der Doops-Gesinde Waterlanders, nopende den vreede tusschen hun beyde. Amst., C. de Leeuw, [1649].

Verantwoordinghe voor de Vereenighde Vlamingen; in haer Antwoordt op de Vrede-presentatie der Waterlanders. Tegen het Examen en Discours op de selve Antwoordt uyt-gekomen. Amst., T. Houthaak voor J. Rieuwertsz., 1649.

Handelinge der Doops-ghesinde, ghenaemt de Vereenigde Vlaemsche en Duytsche Gemeynte. Gehouden te Haerlem, A^0 1649. In Junij. Z. pl. 1649. 4^0.

——— Idem. Amst., P. Arentsz., 1664. 4^0.

——— Idem, met de dry Confessien aldaer geapprobeert. Vliss., Geleyn Jansz., 1666. Zie beneden blz. 169.

Synode der Mennisten, gehouden te Haerlem A. 1649. den 25 Julij. Z. pl. 1649. 4^0.

Nadruk onder anderen titel.

Joost Hendricksz.. Klage des vredes, aan alle Doops-gezinde enz. Amst., P. Arentsz. [achterin: Gedrukt by T. Houthaak], 1650. 4^0.

. Na zijn dood uitgegeven, doch waarschijnl. tusschen 1630 en 1635 gemaakt.

Rues, S. F., Aufrichtige Nachrichten v. dem Gegenw. Zustande der Mennoniten od. Taufgesinnten wie auch der Collegianten od. Reinsburger, in den vereinigten Niderlanden. Enz. Jena, 1743.

———, Tegenw. Staet der Doopsgezinden of Mennoniten, in de Vereen. Nederlanden [en] een Berigt v. de Rynsburgers of Collegianten ... In 't Hoogd. beschr. Vert. en m. Aent. verm. [d. M. Schagen]. Amst. 1745.

Sjoerds, F.. Kort vertoog v. den Staat en de Geschiedenissen der Kerke des N. T., vergeleken m. de voornaamste waereldlyke geschiedenissen. M. een voorr. v. F. Brandsma. 2de dr. Leeuw. 1771. 4^0.

De voorrede bevat een vertoog over de Oude Vlamingen.

c. De strijd der meeningen binnen de Broederschap.

Douwen, W. J. van, Socinianen en Doopsgezinden. Doopsgez. historiën uit de jaren 1559—1626. Leiden, 1898.

Cramer, S., [Boekbeoord. v.] W. J. v. Douwen, Socinianen en Doopsgezinden. [Gron.] 1899.
Overdr. uit: Museum. VII. 1.

Kühler, W. J., Het Socinianisme in Nederland. Leiden, 1912.

Slee, J. C. van, De geschiedenis van het Socinianisme in de Nederlanden. Haarlem, 1914. M. 1 portr.
Verh. Teyler's Godg. Genootsch. N. S. XVIII.

Cuyper, Corn. de, Eenvvldige verantwoordinge, met corte verclaringhe onses gheloofs vanden eenigen Godt, Vader, Zone, ende Heyligen Geest als oock vande Heylige Menschwerdinge ons Salichmakers Jesu Christi ... Teghen het onrecht ghevoelen dat nu anno 1600 ... is wtghegaen, door Cornelis Boeckaert. Z. pl. en j.

Outerman, J., Een nodighe Christelijcke verantwoordinghe, teghen de quade jnventien, van sommighe die ... te verstaen gheuen, dat den Eewighen enighen gheboren zoone des Alderhoochsten, niet en is geweest een mensche enz. Z. pl. 1605 [1606].

P[ieter] M[atthijsz.], Schilt ofte bescherminge der waerheyt, Tegen der broser lichte Pijlen, van eenige geschooten op een Grondighe beschrijvinge, vanden Een-wesenden Godt, Vader, Woordt ende H. Geest enz. Z. pl. 1607. 4°.
Tegen De Cuyper en Outerman.

Sev, Io., Antwoorde op een Boecxken ghemaeckt door eenen wederdooper Corn. de Cuyper, genaemt Eenvuldighe verantwoordinge, enz. Middelb., S. Moulert, 1608.

O[uterman], J., Onder verbeteringhe. Verclaringhe met bewijs. wt den droevighen handel van Vr. ende Vlam., zie hiervoren blz. 103.

O[sewald] H[endriksz.], Nootwendige vertooninghe ofte verclaringe uyt de H. S. dat het boeck soo Jaq. Out[erman] met syne medehulpers, van weghen de oude sake van Vr. ende Vla. Anno 1609 door den Druck aenden dach hebben gegheven, in des Heeren H woort ongefondeert is enz. Z. pl. 1613

O[uterman], I., Rechte verantwoordinge, ende verclaringe tegen vele onrechte beschuldingen, quade beduydingen, ende crachteloose verantwoordingen: voor desen door Osewalt Hendricsz in druc uytgegeven enz. Haerlem, V. Casteleyn, 1614.

Artijckelen (Thien) onser verantwoordinghe. tegen vele onschriftmatige belydinge, ende sware beschuldinghe, tot nae-deel der Godlycker waerheyt, ende tot laste van Jaques Outerman ... uytgegeven: ... Gedaen door sommige liefhebbers der waerheyd. Met hulpe ende wille van J. O[u t e r m a n]. Enz. Z. pl. 1611.

[**Outerman, J.**], Het derde stuck: Een grondige verantwoordinghe wt cracht der waerheyt, teghen t'gene voor desen van Arent Barentsz. ende Heyndrick G[ulich] tot naedeel der waerheyt, ende den Godvruchtigen gheschreuen, ende in druck is wtghegaen, d'welck als t'voorgaende in maniere van t'samensprekinghe gestelt is enz. Z. pl. en j.

[**Rijk Jacobs**], Een Schriftelijcke waerschouwinge voor valsche Leere. Ghemaeckt door R. I. Ende voor zijne L. Kinderen tot een Testament naghelaten, om daerdoor te onderscheyden het teghenschryven van J. V[an] R[eninge] gedaen, tegen dat getuygenisse der gesonder leere Jesu Christi betuycht door A[rent] B[arentsz.] ende H[einrich] van G[ulich] enz. Z. pl. 1612.

J. van Reninge is Jaques Outerman.

O[uterman], I., Antwoorde ende Verclaeringhe, op de 57. Artijckelen. die corts onder den naem vande bevredichde Leeraers sijn uytgegeven, door welcke verantwoordinge ende verclaringe, de ware kennisse Gods, ende de H. menschwerdinghe ons Heeren ende Salichmakers Jesu Christi, als oock zijn lijden ende sterven, vertoont ende met Godts woort bewesen is. Haerlem, Pieter Arentsz. [achterin: t'Haerlem gedruckt by V. Casteleyn], 1613.

Vergelijk: Brief. Eertijts gheconcipieert door eenighe leraren enz. Amst. 1613.

O[uterman], I. [e. a.], Een claer Bewijs uyt Gods Woordt: dat Godt ... uyt enckel liefde ende goedertierenheyt, alle menschen door Christum (op conditie van gehoorsaemheyt) voorsien ende verkoren heeft, tot den eeuwigen Leven enz. Z. pl. 1637.

Vrede-schrift ofte een Christelijcke vermaninghe ende antwoordt, 'twelck vande vereenighde Ghemeente binnen Amsterd. geschreven,

ende aen eenighe die ... vande Ghemeente afgheweken ... overgelevert is. Enz. [Onderteekend: Reyner Wybrantsz, Nittert Obbensz, Pieter Andriesz.] Amst., Jan Jacobsz., 1616. 4°.

[**Claes Cornelisz.**]. Een Klare vertooninghe, vant verscheel ende onderscheyt datter is, tusschen die ghenaemde vereenichde Ghemeente, ende die Evangelische leeringhe Christi, ende sijn Apostelen. Enz. Amst., A. Henricxsz., 1616. 4°.

Verklaringhe (Noodwendighe), over seker uyt-ghegheven Boecxken, gheintituleert: Een klare Vertooninghe enz. [Door F—R. en K—S.] Amst., A. Biestkens, 1616. 4°.

Vertooninghe ende verantwoordinge tot dienste van allen onsen Medegenooten des geloofs, tegens seker geschrift van dato 21en Sept. 1619 welcke de Dienders der Gemeynte tot Amsterd. geschreven ende ghesonden hebben, aen de Dienders der Gemeynte tot Haerlem, enz. Haerlem, V. Casteleyn, 1619.

[**Buyser, Lieven de**]. Verklaringe van den droevigen Handel der Ghemeynte Gods tot Amsterdam: Hoe zy eenen Dienaer des Woorts, die den dienst der Ghemeynte ... heeft laten staen, ... weder in den Dienst gestemt hebben. Anno 1616. Enz. Z. pl. 1620.

Nicodemus Letter-knecht van Wt-gheest [Nittert Obbesz.], Raegh-besem seer bequaem om sommige Mennonijtsche Schuren te reynigen vande onnutte Spinnewebbens enz. Amst., J. A. Calom, 1625. 4°.

Redenen ende verthooninghe hoe ende waerom Jan Theunisz. op Sondach smorgens den 21. Dec. comende inde groote Spycker, willende Pieter Andriesz. spreken: sijn voor bestrafte doen de Broederschap te kennen gegeven heeft. Met noch een Brief van Nittert Obbensz, aan Hans de Rijs, inhoudende 'tverschil tusschen hun beyden, aengaande 'tbeschreven (ende ... onbeschreven) Woort Gods. Amst., Jan Theunisz., 1625. 4°.

Nittert Obbensz.. Eenige vragen, dienende tot ondersoeck vande Nature ende kracht der H. Schrifture, ofte het beschreven Woordt Gods. Met noch een brief; alles ... by vraghen ende beantwoordinghe met Ia ofte Neen Hans de Rijs voor ghestelt. Amst., Jan Theunisz., 1626. 4°.

[**Cornelis Claesz.** en **Hans de Ries**]. Dialogvs ofte t' samen-sprekinghe, tusschen een ... Neutralist ... ende een Waterlandtsch Broeder: waer inne ... wordt verthoont, het verschil, ontstaen tusschen de Leeraren der vereenighder Gemeynten, ende Nittert Obbesz. aengaende 't Woordt Godts ende den aenkleven van dien. Dienende als een Voor-looper tot ontdeckinghe van 't ghene ghehandelt wordt in seker Boeck, genaemt Raegh-besem, etc. Hoorn, J. J. van Rhijn, 1626. 4⁰.

Teghen-looper. Ontmoetende den Meester van den Voor-looper, om 't Punct des Geschils, tusschen Hans de Rys, ende Nettert Obbes, claer voor te stellen. Enz. Z. pl. 1626. 4⁰.

Onbillickheyd der Proceduren, ghepleeght by Reynier Wybrantsz. Pieter Andriesz. ende Cornelis Claesz. ... teghen Nettert Obbes ... Ghesteldt door een Liefhebber der Waerheydt enz. Z. pl. 1626. 4⁰.

Reynier Wybrantsz., Pieter Andriesz. en **Cornelis Claesz.**, Apologia ofte Verantwoordinghe, in welcke neffens een cort en oprecht verhael van de gheleghentheydt der saken, tusschen de Leeraers en Dienaers der Vereenighder Gemeente binnen Amstelredam, en Nittert Obbis gepasseert, ghetoont wordt hoe onbillick ... de selve Leeraers beschuldight worden, in seecker Boecxken ... onder desen titul: Onbillickheydt der Proceduren, enz. Hoorn, J. J. van Rhijn, 1626. 4⁰.

Nettert Obbes, Oprechtigheyd van Reynier Wybrandsz. Pieter Andriesz. en Cornelis Claesz. by haer ghepleeght in seecker Boeck, ghenaemt Apologia, ofte Verantwoordinghe, enz. Z. pl. 1626. 4⁰.

Eysch aen Eyghendom [van het kerkgebouw „de groote Spijker" en beklag over de schorsing van Nittert Obbesz.]. Z. pl. en j. Plano.

Vrage. Tot Vrede-vorderinghe aen alle Hanssijtsche Menniste Vermaenderen, die de gevallen twist-sake tusschen N. O. ende sijn parthijen Hans de Rijs c. s. aengaende een gewaande onbeschreven, ende 'tbeschreven Woordt Godts bekent zijn. Enz. Z. pl. Plano.

Twee-spraeck over 't verschil van Godes H. Woordt, voor-ghevallen in de Waterlandtsche Ghemeynte van de groote Spijcker t' Amsterdam. Tot onderrechtinge der eenvoudige Waterlandsche Broederen en Susteren. Hooren, J. v. Rhijn, 1626. 4⁰.

[**Episcopius, S.**], Oordeel over het Verschil van 't Ordinaris middel van 's Menschen Bekeeringhe ... tusschen Nittert Obbes en Hans

de Ries [c. s.] ... Geschreven door een onpartijdigh Liefhebber der waerheydt. Hoorn, Isaäc Willemsz., 1626. 4⁰.

V[ondel, I[oost] V[an]. Antidotum. Tegen het vergift der Geest-dryvers. Tot verdedigingh van 't beschreven woord Gods. Amst., J. A. Calom, [1626]. Plano.

I[an] T[heunisz.]. Jan Willemsz. raegh-stock. voor Nittert Obbesz. raegh-beesem. Enz. [Amst.], Jan Theunisz., 1627. 4⁰.

[**Rippert Eenkes**]. Derthien Artijckelen. ghestelt door Rippert Eenkes, ende sijne mede-hulpers. neffens hem by Yeme de Ring [e. a.] onderteekent, Nittert Obbes voor-gheleyt, en van hem onder-schreven ... Mitsgaders LXXII vraghen op eenige der selfder Artijckelen, nopende 't verschil tusschen Hans de Ries ende Nittert Obbes. Z. pl. 1627. 4⁰.

I[an] T[heunisz.], Der Hanssijtsch' Mennisten Socinianismvs: ofte ware vertooninge der Leerpuncten ende Articulen des Gheloofs, waerin de Hanssijtsche Mennisten ... met de Sociniaenen ... in 't ghevoelen eens zijn enz. [Amst.], Jan Theunisz., 1627. 4⁰.

Vraghe (Een) van Nitter Obbesz. Is de Heylighe Schriftuer, off 't Beschreven-woord ... Gods Woord niet? Enz. Z. pl. 1627. M. 1 houtsn. Plano.

Ries, Hans de. Ontdeckinghe der dwalingen, misduydinghen der H. Schrift ende verscheyden mis-slagen, begrepen in seecker Boeck, ghenaemt Raech-besem enz. Hooren, J. J. van Rijn, 1627.

[**Jan Theunisz.**], Der Hanssijtsche Menniste Gheest-drijveren Historie, ofte kort Verhael van de ghepretendeerde Ghesichten enz. [Amst.], Jan Theunisz., 1627. 4⁰.

Bestraffinghe (Noodighe) en Waerschouwinghe. Z. pl. en j. Plano.

Herten (Een) Kniel-danck. Mond-ghebedt, Claagh, wensch, Bely-spraack, ende verhael van Hans de Rijs ... Op 't Inwendigh, oft Onbeschreven Woord. Z. pl. en j. [1627]. f⁰.

[**Lieven van Vreelandt**] (Joh. Polyander), Claere Vertooninghe van den Staet des Gheschils tusschen Hans de Rijs ende Nettert Obbensz., van het Woordt Godts. Enz. Z. pl. 1628. 4⁰.

— —

Ucke Walles. Noodwendighe verantwoordinghe, op eenighe Laster ende Faem-roovende Gheschriften enz. Z. pl. 1637.

Wederlegginghe van eenige poincten, van Wcke Walles in druck uytgegeven, in een Boecsken, by hem geintituleert Nootwendighe verantwoordinge enz. Gedaen ... door C. J. Noch is hier by gevoegt een verantwoordinge van enige personen tot Noortbroec ... Met ooc een verantwoordinge van J a n S y w e r t s van Emden [en Douwe Jansen van Harlingen]. Groeningen, A. Eissens, 1638.

B[archman], I[ohan], Drye brieven tegen de gene die den vrede verstooren ... Met noch eenige Liedekens door deselfde. Amst., J. Albertsz., 1639.

Jan Gerritsz., van Emden], Een Spiegel des Gheloofs, daer leyder nu vele af sijn gheweecken enz. Z. pl. 1641.

Juriaen Thomas., Een vermaninghe ofte indachtigh makinge. En een nootwendige verantwoordinge op Wcke Walles onwaerachtige beschuldinge enz. Z. pl. 1643.

Presentatie (Een) soo t' ghenoemt wort van Ucke Walles gesinde, uytgegeven. En daer op een nootwendigh aenwijs enz. Z. pl. 1645.

Ucke Walles, Een weemoedige klaghende Supplicatie ... Tot ontlastinghe ende verantwoordinghe van veele onware beschuldingen over mijn Persone enz. Z. pl. 1645.

————, Twee Brieven aen Laurens Pimperlingh gesonden tot ontschuldinghe ende onderrichtinge van sijne ghedane lasteringhe, over mijn persoone. Enz. Z. pl. 1645.

Schuere, Denijs vander, ende **Iacob Cornelisz.** etc., Korte vertooninghe, vande onware beschuldingen gepleecht in een Boecxken sonder naem des Autheurs geintituleert. Eenighe Extracten, soo uyt den Catechismus, ghesteldt door Reynier Wijbrandsz, alsmede uyt eenige Schriften door D. van der Schuere en Iacob Cornelisz. etc. Waer in den Autheur poogt de Leere vande voorsz. Leeraren verdacht te maken enz. Amst., D. v. d. Schuere, 1640.

Ioost Hendricksz., Nader-Bericht, van hetgene Denijs vander Schure en Jacob Cornelisz. segghen in seecker Boecxken geintituleert, Corte vertooninge enz. Amst., J. Albertsz., 1640.

Brief van de Vlaemsche Mennisten, ontdeckende den grouwel ende kracht der Sociniaensche Kettery, onder haer indringende. [Aen Tielman van Bracht tot Dordrecht.] Leyden. C. Banheyningh, 1654. 4°.

——— Idem [andere druk, waarachter:] Waerschouwinge [tegen dezen brief]. Leyden, C. Banheyningh, 1654. 4⁰.

Grouwel (Den) en Kracht der Sociniaensche kettery, indringende onder de Vlaemsche Mennisten, ontdekt ... Hier by is gevoegd een Waerschouwing, uitgeg. v. de Sociniaensche party; met een kort Antwoord daer tegen. Utr., J. v. Waesberge, 1654. 4⁰.

Waarschouwinge (Naarder) aan alle Waarheyt-lievende, voor sekere woorden ... in den Brief, geintituleert: Waarschouwinge aan alle Wel-meenende, voor den Brieff onlangs uytgekomen op de naam van de Vlaamse Mennisten. Rotterd., A. v. Roon, 1654. 4⁰.

Vereeniginge (Christelijcke ende Broederlijcke), van drie Leeraren, drie Diaconen, ende een merckelijck getal van Broederen ende Susteren der Vlaamsche ende vereenigde Duytsche Gemeynte tot Leyden, met de Waterlantsche Doopsgesinde Christenen. Mitsgaders de ontsegginge der Gemeyntelijcke bedieningen, ende de Geestelijcke gemeenschap des H. Avontmaals, tegens die selve persoonen ... wtgesproocken. Eynd'lijk Apologia ofte Verantwoordinge der vereenigde, jegens de gemelte ontsegginge. Z. pl. [1655]. 12⁰.

Swieten, J. W. van. Declaratie, dienende tot een klaer bewijs van waerheyt in hare Schriften voor Jan Woutersz. van Swieten, Anthonis Davidsz. Cops, en Jan Cornelissz. Hoppenbroeck, jegens seeckere lasterlicke Apologia over hare persoonen uytgegeven, door ofte van wegen Meester Christiaen de Koning [e.a.]. Leyden, C. Banheyning, 1655. 12⁰.

— —

Commonitio ofte Waerschouwinge, aen de Vlaemsche Doops-gesinde Gemeynte binnen Amsterd. tegen eenige Leeraren onder haer ... Door een Voorstander ja een Lidtmaet der selve Gemeynte. Z. pl. 1655. 4⁰.

2 Exempl., waarvan een m. bijgeschr. aant.
Volgens oude aant. op den titel is dit uitgegeven door Dr. [C.] de Vries, voor Tieleman Tielen [van Sittert]. Gedrukt in de Doelenstraat [Amsterd.].

t' Zamen-spraeck, tusschen twee Vlaemsche Doop-gesinde, een Sardammer Klaes Pietersz, ende een Amsterdammer, genaemt Pieter Pietersz, over een Boeckje geintituleert, Commonitio enz. Z. pl. 1655. 4⁰.

2 Exempl., waarvan een m. bijgeschr. aant.

Colloquia of t' Samen-spreeckingen tusschen een Doops-gesinde en

Gereformeerde. Over d'onlangs uit-ghegevene Commonitie enz. Z. pl. 1655. 4⁰.

Somer, Genasarius. Winckel-praetjen, gehouden tusschen twee Persoonen in een Barbierswinckel, den eenen gedoopt en den anderen noch ongedoopt. Over ende van wegen de oneenigheden die onder de Gemeente (die men Vlamingen noempt) geresen zijn. Z. pl. 1655. 4⁰.

Renovatio van de Commonitio ofte Waerschouwinghe, aen de Vlaemsche Doops-gesinde Gemeynte binnen Amsterd. tegen eenige Leeraren onder haer ... Hier is by gevoeght een verantwoordinge voor Tielman Tielen. Mitsgaders oock een Brief door hem selven geschreven wegens sijn onschuldinge. Z. pl. 1655. 4⁰.

Veinsing (De ondekte) der Heedendaeghsche Geest-dryvers en Sociniaenen. [Door R a d b o d u s R e i n a r d i.] Z. pl. en j. 4⁰.

Volgens oude aant. op den titel in't licht gegeven door Dr. de Vries voor Tieleman Tielen. In de Doelestraat tot Amsterdam.

Veinzingh (Het tweede Deel van de ondekte) der hedendaeghze Gheest-dryvers en Socinianen. [Door R a d b o d u s R e i n a r d i en 3 anderen.] Z. pl. 1655. 4⁰.

2 Exempl., waarvan een m. bijgeschr. aant. Ook als voren op den titel.

Luycken, C., Ondersoeck, over den inhoud v. twee Boecxkens, het eerste genaemt de ontdeckte Veynsinge, ende het ander, het tweede deel v. de ontdeckte Veynsinge, enz. Amst., C. de Bruyn, 1655. 4⁰.

Oorsaeken (De), waeromme D. Galenus beschuldight wordt. Het Eerste Deel. [Door G. V r i b u r g h.] Z. pl. 1655. 4⁰.

2 Exempl., waarvan een m. bijgeschr. aant.
Ook dit pamflet wordt als voren aan Dr. de Vries en Tieleman Tielen toegekend.

Begrip (Kort) der principaale Poincten des Gheloofs: waar in ghezien kan worden, hoe veer de Gheest-drijvers en Sociniaanen van het Gheloof der Vlaamsche Doops-ghezinde verschillen: ziende eighentlijk op het ghevoelen van Dr. Galenus. [Door K. R. L. v. V.] Z. pl. 1655. 4⁰.

2 Exempl., waarvan een m. bijgeschr. aant. Als voren.

T' Same-sprekinge tusschen een Mennisten broeder en Gereformeerde vriendt. Z. pl. 1655. 4⁰.

t' Samen-spraek, tusschen een Doops-ghesinde ende Sociniaen: siende

op het Boekjen v. de Gereform. vriendt en een Menniste broeder. Z. pl. 1655. 4°.

M. bijgeschr. aant. **Als voren toegeschreven aan Dr. de Vries en Tieleman Tielen.**

Hooft-pyn (Sociniaense). [Door D. O. S.] Z. pl. en j. 4°.

Oproer (Vlaemse) gestilt. Z. pl. 1655. 4°.

t' Saemen-spraeck der heden-daegsche geest-dryvers. [Dóor L. O. M.] Z. pl. [1656]. 4°.

M. bijgeschr. aant.

Middelen (Eenighe), door de welke alle twisten en tweedrachten, die nu een tijt herwaerts in de Vlaemsche Doops-ghesinde Gemeente zijn geweest, sullen veranderen in Liefde, Vreede en in Eendracht. Z. pl. 1656. 4°.

Bedenkinge (Eenige), die gegeven worden aen enige Dienaren der Vlaemsche Doopsges. Gemeente tot Amsterd. enz. Z. pl. 1657. 4°.

Jan Evertsz., Kort en bondig Bewijs, dat Dr. Galenus Abramsz. ende David Spruyt, hebben een verkeert en verleydelijck Verstant, voor een eenvoudigh navolger Christi. Z. pl. 1658. 4°.

2 Exempl., waarvan een m. bijgeschr. aant.

Swichtenheuvel, Ian Iansz., Oprechte Editie, ofte Uytgift van het Geschrift van Doctr. Galenus ende David Spruyt, so als Sy-lieden die ... aan hare Mede-dienaren der vereen. Vl., Hoogd., en Vr. Gemeenten tot Amsterd. overgegeven hebben. Midtsgaders: De Antwoordt van der selver Dienaeren voor ghenoemt ... door Laurens Hendrickx in geschrift gestelt enz. Haerlem, I. v. Wesbusch, 1658. 4°.

Serarius, Petr., De vertredinge des Heyligen Stadts, ofte een klaer bewijs van 't Verval der Eerste Apostolische Gemeente, gestelt tot Antwoort op drie Vragen diesaengaende aen Dr Galenus gedaen [in 't bijvoegsel der Voorrede van het voorgaande geschrift]. Mitsgaders Chr. Entfelders Bedenckinge over de veelderley Scheuringen ende Dwalingen ... vertaelt ende uytgeg. d. P. Serarius. Amst., Wed. Joost Broersz., 1659. 4°.

[**Galenus Abrahamsz.** en **D. Spruyt**], Nader verklaringe van de XIX. Artikelen, voor desen, door G. Abrahamsz. ende D. Spruyt aen hare Mede-dienaren over-ghegeven: dienende tot Wederlegginge van 't Geschrift, genaemt: Antwoorde by forme van aen-

merckingen, vragen, ende redenen, etc. [v. Laurens Hendricksz.]. Amst., J. Rieuwertsz., 1659. 4⁰.

Wynstock, P., Aen-merckinge ende Wederlegginge v. het Sociniaensche Schrift, begrepen in 19 Artijckelen m. een Byvoeghsel v. Dr. Galenus Abrahamsz. ende David Spruyt. Amst., J. Kuyper, 1659.

Ames, William, Het Ligt dat in de duisternisse schijnt, beweesen den Weg tot God te sijn enz. Amst. 1660. 4⁰.

Antwoordt, op de onpartydige vertooninghe van den tegenw. toestandt der Vlaemsche Doops-gesinden. Haerlem, Korn. Theunisz. Kas, 1660. Plano.

Pontanus, I., Tractaet van de sichtbare Kerke Christi op aerden ... tot wederlegginge van het gevoelen d. Dr. Galenus en D. Spruit voorgestelt in hare XIX Artikelen enz. Amst., Jacob en Jan de Jonge, 1660. 4⁰.

Z[wicker], D., De noch Staende en Triumpherende Sichtbare Kercke Christi tegens de poorten der Hellen, neffens de Dolingen, en gedurige misslagen, of het Bedroeft Verval der Tegenspreeckers, namelijck Dr. Galenus Abrams en David Spruyt enz. Amst., P. la Burgh, 1660. 4⁰.

[**Zwicker, D.**], Openhertige vertooninge, dat de Algemeene Vryheyt van spreken in de Gemeynte ... behoort wederom afgeschaft te worden. Als een aanhangsel v. de Noch staende Sichtbaere Kercke Christi. Z. pl. en j. 4⁰.

————, Idem. Kan dienen tot een wederlech v. het Helder Licht der Vryheyt d. Pieter Smout. Amst., D. Ruarus, 1680. 4⁰.

[**Kuyper, F.**], Aanwijzing van D. Zwikkers groove misslaagen, in zijn Openhartige Vertooning etc. teegen L. Klinkhamer begaan. Rotterd., P. Terwout, 1680. 4⁰.

Achter in: Broederlijke Onderhandeling van de Waaterdoop tusschen Klaas Stapel en Frans Kuyper.

Ames, William, De verborgentheden van het Rijcke Godts, ende de werckinge, leydinge en bestieringe van Godts Geest verklaart, in tegenstellinge van de letterlijcke oeffeningen voorgestelt als de ware Godtsdienst, door Galenus Abrahamsz. enz. Amst. 1661. 4⁰.

[**Balling, Pieter**]. Het licht op den kandelaar. Dienende, tot opmer-

kinge v. de voornaamste dingen; in het Boekje gen. De verborgentheden v. het Rijke Ghodts, enz. Z. pl. 1662. 4⁰.

[**Balling, P.**], Idem. Amst., J. Rieuwertsz., 1684.

Achter: J a r i g J e l l e s, Belydenisse des Algemeenen en Christelyken Geloofs.

Verhaal van 't gene verhandelt ende besloten is, in de by-eenkomste tot Leyden, door eenige Doops-gezinde Leeraren en Diaconen, die men Vlamingen noemt, tot dien eynde uyt verscheyde Plaatzen vergadert in de maant Junii, 1660. Amstelred., J. Rieuwertsz. 1661. 4⁰.

2 Exempl., waarvan een m. bijgeschr. aant.

Paling, A., Verantwoordinge, voor de Christelijcke Gemeente, die men de Waterlanders noemt: over de beschuldigingen vande Vlaemse Gesinde, in hare By-eenkomst tot Leyden gehouden, in Junio 1660. Haerlem, P. Casteleyn, 1661. 4⁰.

Hartog, J., De strijd om de confessie. Een bladz. uit de gesch. der Doopsgezinden te Utrecht. Rotterd. 1874.

Uit: Geloof en Vrijheid. VIII. 5.

Aldendorp, G. v., A. v. Heuven, J. Andries, W. v. Maurick. Een Belydenisse, aengaende de voornaemste Leer-stvcken des . Christelijcken Godts-dienst. Utr., E. v. Eede, 1659. 4⁰.

Waerschouwinghe (Korte doch, Noodighe), voor alle degeene die in handen mochten krijghen, seecker Boeckjen, geintituleert Een Belydenisse enz. Z. pl. 1659. 4⁰.

Copye van de beschulding, die R o b b e r t H o o g v e l t, Leeraer der Doops-gesinden, en sijn Medestanders overgelevert hebben, aen eenige Oudtsten en Leeraren der Doops-gesinde, van haer tot Uytrecht ontboden. Tegens Goris Hendricksz., Joh. Andriesz., Arent v. Heuven en Dr. Willem v. Maurick, Leeraers der Doops-Gesinde ter selver stede. Amst., S. v. Lier, z. j. 4⁰.

Hoogveldt, R. v., Kort verhael van 't gene verhandelt ... is, soo in, ende omtrent de ontbiedinge, als inde by-een-komste gehouden in de Maendt Augustus 1661. Door eenige Mennonisten-Leeraren, die uyt verscheyde buyten-plaetsen ontboden ... ende vergadert zijn geweest binnen Utrecht. Utr., W. v. Paddenburch, 1661. 4⁰.

2 Exempl., waarvan een m. bijgeschr. aant.

[**Six, J.**], De kristelikke kruispoort: aan de verheerde Doopsgesinden tot Uitrecht. Beneven de pauselikke doolweg der Mennonytse Synodisten van Leiden uit liefde voorgestelt. Amst., C. de Bruyn, 1661. 4⁰.

Dit is als een gedicht van J. Zoet opgenomen onder diens: Uitsteekenste digt-kunstige werkken (Amst. 1675), blz. 172.

Toetze over 't Vonnis van Uytrecht, by de Vlaemse Doopsgesinde uyt-gesproken over hare Mede-Leeraren. Amst., J. Volkertsz., 1661. 4⁰.

Pausdom (Het nieuwe geboren), geteelt uit het laast gehouden Menniste Sijnode van Leiden, en haar eerste Vrucht vertoont aan de weerloose Doopsgesinden van Uitrecht. In Aug. Anno 1661. [Door M. D. A.] Z. pl. en j. Plano.

Epitheta, op de Lasterdichten v. de Schimprijmers en Pasquilstroijers, der (zoo genaamde) Poolsgezinden of Socinianen enz. Utr., G. de Macht, 1661. 4⁰.

Raedt, voor de Poët van de Uytrechtsche weergalm. Amst. 1661. 4⁰.

Uitrechts onbescheid. Of Femmetjes en Betjes Meniste Kerkgeschil. Dordr., T. v. Bracht, z. j. 4⁰.

Aldendorp, G. van, [e.a.]. Wylt-loopiger verhael, van de beklaeglycke onlusten: die, onder de Vlaemsche Doops-gesinden binnen Utrecht, insonderheyt in den jare 1661. sijn voorgevallen. Enz. Utr., W. Clerck, 1662. 4⁰.

Copie van een Brief geschr. d. Marten Geurts, Leeraar en Oudtste der Mennonite Gemeente in Venendael: aen Harmen Segersz. Oudt Leeraer der tegenw. Kerck-houdende Vlaemsche Ghemeente, tot Uytrecht, Actum den 3. Nov. 1661. Amst., J. Rieuwertsz., 1662. 4⁰.

Marten Geurts. Tractaet dienende tot Beweeringe der sichtbare Gemeynte Gods ... tegens alle die Hedens-daechsche Nieuwicheden en Dwalingen enz. Utr., W. v. Paddenburch, 1662. 4⁰.

———, Aenmerckingen over den Handel en Mis-slagen, van eenige Mennoniten binnen Utrecht. Enz. Utr., W. Clerck, 1662. 4⁰.

Extract uyt een Brief van seecker vriendt geschreven over het Boeckjen vande misslagen, die Marten Geurts over eenige Mennoniten binnen Utrecht soude hebben voor-gestelt, uyt-gegeven d. G. v. Aldendorp [e. a.]. Leyden, J. J. v. Doesburgh, 1662. Plano.

[**Gent-man, C.**], Een belydenis van vier gewesene Doops-gesinde vermaenders tot Utrecht. G. v. Aldendorp [e. a.]. Mitsgaders Eenige aenteyckeninge ... ende Wat voorts daer op gevolcht is. Utr., M. v. Dreunen, 1662. 4⁰.

Aanteikeningen (De) v. C. Gentman, publijk Predikant binnen Uitrecht, over een belydenisse, aangaande de voornaamste Leerstukken des Christelijken Gods-dienst, gesteld d. G. v. Aldendorp [e.a.] overwogen, beantwoord en wederleid. Amst., K. Franssen, 1662.

Aenteyckeningen (De), v. C. Gentman, pred. binnen Utrecht, verdedight tegen een ongenoemt Sociniaen. Utr., M. v. Dreunen, 1663.

Aan-teikeningen (De) over de belydenisse van G. v. Aldendorp [e.a.] krachteloos en ongelukkigh verdedigt door C. Gentman. Uytrecht, 1665.

Wuite, J., De aanleiding tot de scheuring tusschen Lamisten en Zonisten. Heerenveen [1898].

Versoeck en voorslag eeniger Broederen der Vereenigde Vlaemsche Gemeente aen der selver Dienaren. Streckende tot Ruste, en een goede Verkiesinge. Amst., P. la Burg, 1661. 4⁰.

Raed tot rust aen de Vlaemsche Gemeynte tot Amsterd. [door M. A. en H. A.]. Amst., P. la Burg, 1661. 4⁰.

Copia van 't Request, Anno 1661. den 25. January over gelevert door T h o b i a s G o v e r t s z [e.a.]. Aen de Heeren Burgermeesteren en Regeerders der Stadt Amsterdamme. Z. pl. en j. Plano.

Copye, van seecker Vreden Concept, tusschen de Waterlantsche en Vlaemsche Doopsges. Christenen, door een Vl. aen een Waterl. Broeder geschr. Amst., S. v. Lier, 1662. 4⁰.

Meer, Theod. van der, Het Gekraay van een Sociniaanse Haan, onder Doopgesinde Veederen. Dat is: Dr. Galenus Abrahamsz. Haans Anstootelijke en Sociniaansche Predikatie ... geopent en wederleydt. Amst., J. v. Someren, 1663.

Overweginghe (Zedighe), over den Toestandt der jegenwoordighe Onlusten en Gheschillen, in de Vlaemsche Doops-gesinde Gemeente binnen Amstelred. Kortelijck by wijse van Deductie voorgesteldt. Haerlem, P. v. Wesbusch, 1663. 4⁰.

Reductie v. de soo genaemde Deductie, ofte zedige overweginge v. den toestant der jegenwoordige Onlusten en Geschillen in de Vl. Doops-ges. Gemeynte binnen Amst. gemaeckt. Door Dr. Gal. Abrahamsz. ende sijne Medestanders. Amst., J. v. Someren, 1663. 4⁰.

Comeet in de Noortpool, gesien den 9. van Grasmaendt. 1663. Rotterd., C. Arkel, 1663. Plano.

Namtuos, De gemerkte Bonte Kraay, gevlogen op de tweede Bruylofts dagh van d'E. S. T. v. Z. en d'E. A. I. v. L. In Amsterd. den 9. van Gras-Maent. Z. pl. en j. Plano.

————, De Vermerkte Bontekray, te rugh gestiert nae de bruyloft-zaal v. de Vlaamsche Genevoysen. Z. pl. en j. Plano.

Pronkborts, De Vermerkte Bontekray, geplueckt. Z. pl. en j. Plano.

Zoutman, Eclipsis, geschooten voor 't gezicht v. de Verdwaalde Astrologus. Anno 1663, den 13. April. Amst., F. Klinkhamer, z. j. Plano.

[**Nam-tuos**], Haerlemsche Mercurius. Haerlem, A. Posteleyn, 1663. 4⁰.

Mercurius (Amsterdamsche). N⁰. 1—5. Uitright, G. Schaap, 1663. Plano.

Steen (De) op het hooft van Michiel Comans en Gerrit Jansz. Veerom, diese op-geworpen hebben. [Door F. A.] Z. pl. en j. 4⁰.

Lammerenkrijgh: anders, Mennonisten kercken-twist ... Tot waerschouw voor allerhande goedt-meynende Mennonisten. Z. pl. 1663. 4⁰.
Toegeschreven aan Paschier de Fijne.

Schaaps-kleedt ('t Gescheurde) van Dr. Galenus Abrahamsz. Leyden, A. v. Borselen, 1663. 4⁰.
Als voren.

Hircus iratus, oft den verstoorden Bock, op de Haver-kist. [Door P. A.] Z. pl. [1663]. 4⁰.

[**Dyck, J. v.**], Noodtwendigh bericht, tot openinge der tegenw. Onlusten en Geschillen in de Gemeente der Doops-gesinde, die men de Ver-eenighde Vlamingen, Vriezen en Hoogduytsche noemt, binnen Amsterd. Amst., J. v. Someren, 1663. 4⁰.
2 Exempl., waarvan een m. bijgeschr. aant.

B[**alling**], **P**[**ieter**], Verdediging van de regering der Doopsgez. Gemeente, die men de vereen. Vl., Vr. en Hoogd. noemt, binnen Amsterd. Zijnde een Wederlegging v. het zoo genoemde Nootwendig Bericht, etc. Amst., J. Rieuwertsz., 1663. 4⁰.

Vrede presentatie, gedaen door Tobias Govertsz. van den Wyngaert ende sijne Mede-stemmers; Dienaren der vereen. Vl., Vr. en Hoogd. Doops-gesinde Gemeente tot Amsterd. aen hare Mede-Dienaren Dr. Galenus Abrahamsz. ende sijne Mede-stemmers. Amst., P. Arentsz., 1664. 4⁰.

Aanmerkingen op de soo-genaamde Vrede-praesentatie; door Tobias Goverts van den Wyngaart, en sijn Medestemmers, aan haar Mede-Dienaren overgelevert. Amst., J. Rieuwertsz., 1664. 4⁰.

[**Apostool, Pieter**], Verdedigingh der Vrede-presentatie, door Tobias Govertsz. en Medestanders aen Dr. Galenus Abrahamsz. en de Sijne gedaen. Enz. Amst., J. v. Someren, 1664. 4⁰.

Ordonnantie van de Heeren Burgemeesteren der Stad Amsterdam, waer na haer de Doops-gesinde der Vl., Vr. en Hooghd. Gemeente, sullen hebben te reguleren. Actum in Amstelred. den 10 Jan. 1664. Amst., P. Arentsz., 1664. Plano.

2 Exempl. (verschillende uitgaven), waarvan een m. bijgeschr. aant.

Ordinantie van de Ed. Gr. Achtb. Heeren Burgermeesteren der Stadt Amstelredam, voor die van de Vereen. Vl., Vr. en Hoogd. Doops-gesinde Gemeente hier ter stede [omtrent de verkiezing van twee administrateurs]. Actum in Amstelred. den 19 Jan. 1664. Amst., J. Rieuwertsz., [1664]. Plano.

Samenspraak tusschen Klaas Koopman, en Dirk Timmerman. Voorgevallen op de Admiraliteyts Werf tot Amsterd. Z. pl. en j. 4⁰.

Bastiaan van Weynig-Om, uyt last v. Tieleman van Bracht. Bisschop v. Dort. Copia v. een ernstige Vermaen-Brief, geschreven aen Samuel Apostool. cum sociis. Dordr. 20 Jan. 1664. Z. pl. en j. Plano.

Antwoort van S[amuel] A[postool] aan T[ieleman] v[an] B[racht] op de ernstige Vermaan-Brief. Gedateert den 20 Jan. 1664. In Dordrecht. Amst. 1664. Plano.

Blondel, J., en **J. Engelsz.**, Verdediging tegen de onwaerachtige en ongegronde beschuldiging van valscheyt en bedriegery; hun te last geleydt van J. van Dyk. Amst., P. Arentsz., 1664. 4⁰.

[**Dyck, J. van**], Antwoort op de Wederleggingh van het Noodtwendigh bericht, zijnde een wederlegging der zoo-genoemde Verdediging van de Regeering der Doops-ghesinde Gemeente binnen Amsterd. Amst., J. v. Someren, 1664. 4⁰.

B[alling, P[ieter], Nader Verdediging van de Regering der Doopsgez. Gemeente, die men de vereen. Hoogd., Vr. en Vl. noemt, binnen Amsterd. Zijnde een wederlegging van d'Antwoort op de Verdediging, enz. Amst., J. Rieuwertsz., 1664. 4⁰.

Goliadts Swaart, of Pieter Ballings soo genaamde Nader Verdediging van de regering der Vlaemsche Doops-gesinde Gemeynte binnen Amsterd. Uyt sijn eygen gronden wederlegt. Amst., A. v. d. Heuvel, 1664. 4⁰.

Oogh-water voor de Vlaemsche Doops-gesinde Gemeynte tot Amsterd. enz. Amst., J. v. Someren, 1664. 4⁰.

[**Bronckhorst, H. v.**]. Waerschouwinge voor het soo-genaemde Oogwater: waer in de waerheydt van de Aenmerckingen op de Vrede-praesentatie wordt verdedight; en de grove mis-stellingen van dit Oogh-water kortelijck worden aengewesen. Amst., J. Rieuwertsz., 1664. 4⁰.

[**Halmael, J. O. van**. en **M. Comans**]. Waerschouwinge [tegen het fameus libel: Oogh-water voor de Vlaemse Doopsges. Gemeente]. — Antwoordt op de Waerschouwinghe. — Tweede waerschouwinge. [Amst. 1664]. 4⁰.

Recommandatie van 't Oogh-water voor de Vlaemsche Gemeynte enz. Amst., J. v. Someren, 1664. 4⁰.

Oogh-water voor Bastiaen v. Weenigem, vertoonende de ongelijckheyt van sijn Leer en Daden. [Onderteekend:] D i s c e V i v e n s. Amst., J. Fredricksz., 1664. Plano.

Aenspraeck (Broederlycke) aen de twistende Vlaemse, Doops-gesinde Gemeente tot Amsterd. Leyden, S. C. v. d. Steyger, 1664. 4⁰.

Gheleyd-draat voor de Vlaemsche Doops-gesinde Gemeynte tot Amsterd., om haer te geleyden uyt den doolhof der verwerringen, daer zy door de strijdige gevoelens van haer Leeraren zijn ingeraekt. Amst., P. la Burgh, 1664. 4⁰.

Copye van de Resolutie, die op het afslaen van de billijcke versoecken, eyndelijcken aen D^octr^. Galenvs Abrahamsz, en sijne mede-stemmers, op den 21 Febr. is voorgelezen: en den 28 des selfden Maendts schriftelick overgelevert. Amst., J. v. Someren, 1664. 4⁰.
M. bijgeschr. aant.

Woorde (De rechte) getrocke uyt de Copye vande Resolutie van Doctor

Galenus Abrahamsz ende de syne. Op den 21. Febr. is voorgelesen, en den 28. des selfde Maent schriftelijck overgelevert. in het welck het gevoelen van Galenus en de syne wert ghetoont. [Benevens:] Memory. Van de Predikatie van Iacob Ostens ... op den 23. Maart 1664. Z. pl. 1664. Plano.

Schuit-praatje (Haarlems). voorgevallen tusschen Iacob Recht-uit. en Dirk Dryver. Amst. 1664. 4⁰.

——— Idem. Amst. 1664. 4⁰.

Andere druk.

Straat-Praatje, voorgevallen tusschen Jacob Recht-uit en Dirk Dryver, van de Haarlemmer Poort, na den Dam. Z. pl. en j. Plano.

Wandel-praetje, voorgevallen tusschen Live de Vreede, en Douwe van Vreede. in de onvreedige tijdt. Haerlem, 1664. 4⁰.

Kerkentwist (Op de) en Broederlijke Tweespalt, der Vlaamsche Doopsgez. Gemeente t' Amsterdam. Amst., T. Houthaak, 1664. 4⁰.

Tergou, J. A., Weer-Galm op de Kerken-twist en Broederlijcke tweespalt, enz. Z. pl. Gedr. voor d' Oude Weyman, 1664. 4⁰.

Naklanck (Afgebroken). op de Weergalm van de Kercken-twist; en Broederlijke Tweespalt, enz. Amst., P. Arentsz., 1664. Plano.

Getrouwer, Aan 't Verwaande Libertaintje, in d' Oude Weyman. Amst. z. j. Plano.

Puritaintje (Aan 't verstoorde) op zijn stamelende Weêrgalm. Rotterd. 1664. Plano.

Antwoort, op de Vrede-presentatie [van het jaar 1648]. Te samen gestelt d. Dr. Galenus Abrahamsz. Zie hiervoren blz. 107.

2 Drukken. Blijkens de voorrede was het doel der heruitgave te toonen hoe ver Gal. Abrahamsz. van zijne vroegere gevoelens was afgeweken.

L[oopes], W. C., Rechtveerdige Weeghschael. voor de Christelijcke Gemeente, die men noemt de Vereen. Vl., Vr. en Hoogd. Doopsgesinde tot Amsterd. Toegestelt door 't middel van seker t' Samenspraeck, van een Protestant en een Collegiant enz. Amst., P. Arentsz., 1664. 4⁰.

Bruyt (De Ontcierde Christelycke). Amst., P. Arentsz., 1664. 4⁰.

Copie van het schriftelijck Voorstel. 't Welk Dr. Galenus Abrahamsz. ... op den 1 Junij deses Jaers 1664. de Broederen der Vlaemsche

Doopsges. Gemeente getracht heeft voor te lesen. Enz. Amst., P. Arentsz., 1664. 4⁰.

Antwoort van de Dienaren der Vereen. Vl., Hoog-D. en Vr. Doopsgesinde Gemeynte tot Amsterd., op de soo ghenaamde Copie van het Schriftelijck Voorstel enz. Amst., P. Arentsz., [1664]. 4⁰.

[**Loopes, W. K.**], Ondersoeck op de Protestatie van Jeye Jeyesz. op den 15 Juny 1664. gedaen in sijn predicatie uyt de woorden, I Cor. 11.18. Amst., J. v. Someren, 1664. 4⁰.

De naam van den schrijver blijkt uit de Voorrede van W. K. Loopes, Ontleding der Christel. Kerken-order, 2de druk. Amst. 1699.

Ouden, M. H. den. Copye eenes Briefs. I.M.S. In Amst. den 19 Junii, 1664. Z. pl. en j. 4⁰.

Waerschouwinge aan de Ledematen der Vereen. Vl., D. en Vr. Gemeynte binnen Amsterd. Amst., P. Arentsz., 1664. Plano.

Antwoort op de Waerschouwinge enz. Amst., J. v. Someren, 1664. Plano.

Aensprake ende Vriendelijcke noodinghe van een Lidt van de Gereformeerde Kercke, de Bruydt Christi, aen de Apostoolsche Mennoniten, om haer van de Poolsche en Sociniaensche Schynheyligen te begeven tot de Rechtsinnige Apostolische Kercke der Gereformeerden. Door C. D. C. Amst., G. Schagen, 1664. Plano.

Aanspraak en Vriendelijke Wederom-Noodinge, van een Lidt der Vlaamsche Doopsgesinde, de Gemeente Godts, aan de Apostoolsche Doopsgesinde Geusen. [Door] W[ybrandus] R[eynerus]. Z. pl. en j. Plano.

Vrede-presentatie, uyt den naem van het meerendeel der Dienaren der Vereen. Vl., D. en Vr. Gemeente aen die Dienaren, de welcke uyt de gewoonlijcke Vergaderplaets geweecken zijnde, tegenwoordigh een besondere vergaderinge houden. Amst., J. Rieuwertsz., 1664. 4⁰.

Ondersoeck of Provisioneel Antwoordt, van de Dienaren der Vereen. Vl., Hoogh-d. en Vr. Doops-gesinde Gemeente. Over de (soogenoemde) Vreden-presentatie. Door Doctr. Galenus Abramsz. en Mede-stemmers aen de selve, op den 26. Julij gedaen. Amst., J. v. Someren, 1664. 4⁰.

Vrede Presentatie en nader antwoort; van de Dienaren der Vereen. Vl., Hoog-D. en Vr. Doops-gesinde Gemeynte tot Amsterd., op de so

genoemde vrede Presentatie door D: Galenus Abrahamsz. en Mede-stemmers aen de selve, op den 26 Julij gedaen. Amst., P. la Burgh, 1664. 4⁰.

Besluyt van de Vereen. Vl., Vr. en Hoochd. Gemeente, in hare gewoonlijke Vergader-plaats, eendrachtelijk op den 3 Aug. 1664. binnen Amsterdam genomen; mitsgaders een Vertooch, van eenige Broederen, der zelver Gemeente rakende 't voorgaande Besluit. Amst., J. Rieuwertsz., 1664. 4⁰.

[**Loopes, W. K.**], Nootwendigh antwoort en tegen-vertoog, op het Besluyt van de Vereen. Vl., Vr. en Hooghd. Gemeente (daer Jeye Jeyesz. en Dr. Galenus Abrahamsz. tegenwoordigh Leeraers zijn.) En oock bysonder tegen het Vertoogh van eenige Broederen enz. Amst., J. v. Someren, 1664. 4⁰.

L[oopes], W. C., Trouwhertige waarschouwinge, aan de Ledematen der vereen. Vl., Vr. en Hooghd. Gemeente binnen Amsterd. Amst., J. v. Someren, 1664. 4⁰.

t' Samenspraak (Philosoofsche) tusschen Wybrandus Reynerus en Willem Klaasz. Loopes. Z. pl. en j. 4⁰.

Schapen (Aan de afgedwaalde) uyt de Amsterdamse lammere kooy. Z. pl. en j. Plano.

Christen (Den verdraaghsamen), zijnde het gevoelen van eenige Vermaerde Mannen, aengaende de vryheyt van in een en de selve Gemeente verscheydelijck te gevoelen ... Oock een t' Samenspraeck gestelt door B a r t e l L a u r e n. Amst., J. Rieuwertsz., 1664. 4⁰.

Christianus Philalethes, Toetz-steen, waer aen geproeft kan werden de gelijckheyt der Galenisten met de Socinianen, En Vlaemsche Doops-gesinde met de Heylige Schrifture. Amst., J. v. Someren, 1664. Plano.

——————, Idem. Amst., J. Visser, 1696. Gr. 4⁰.

Jacob Pietersz. van de Kooch, Vrede-basuyn, tot verminderingh van de verschillen, voorgevallen onder de Doopsgesinde tot Amsterdam, enz. Amst., P. Arentsz., 1664. 4⁰.

Antwoort op de soo genaemde Vrede-basuyn, van Jakob Pietersz. van de Coog; enz. [Door P. A.] Amst., F. Klinkhamer, 1665. 4⁰.
2 Exempl., waarvan een m. bijgeschr. aant.

Copie v. twee brieven, ingestelt door H. de B., een Leeraer, en Outste van de Vlaemsche Gemeente tot Bortschet en op de beschuldigingen over Dr. Galenus, en andere gedaen, gesonden aen J. V. L. een der Dienaren, die in den Jare 1664. van de selve Gemeente haer hebben afgescheyden. Enz. Amst., P. Arentsz., 1664. 4⁰.

[**Dale, Ant. van**]. Boere-praetje, tusschen vijf Persoonen, Een Huysman, outVlamingh, Remonstrant, Waterlander en Collegiant. Handelende of Galenus te recht voor een Hypocrijt is beschuldight enz. Door A. T. V. D. Amst., J. Rieuwertsz., 1664. 4⁰.

Oog-merk van de Oudtstens en Leeraren, die sich noemen Gemeene Lants-Opsienders, der Vereen. Vl., Vr. en Hoogd. Doops-gesinde Gemeentens in Hollandt. ontdekt door hun onderling Verbondt, gemaakt en vast gestelt tot Uytrecht den 9. Septemb. 1664. Amst., J. Rieuwertsz., 1664. 4⁰.

Verbondt (Het Oprecht) van Eenigheydt, dat tot Utrecht vernieuwt ende vast-gesteld is, in de By-een-komste tot Leyden: Gehouden in de Maandt October, 1664. Enz. Rotterd. 1664. 4⁰.

———— Idem. Amst., P. Arentsz., 1665. Idem. Haerlem, 1700. Idem. Rott. 1739.

Achter: De Algemeene Belydenissen der Vereen. Vl., Vr., en Hooghd. Doopsgesinde Gemeynte Gods.

Aenmerckinghen (Noodighe) op het soo ghenaemde Verbondt van Eenigheyt, dat tot Uytrecht ontworpen zijnde, vernieuwt ende vastghesteldt is in de By-een-komste tot Leyden, gehouden in de Maendt October, Anno 1664. Enz. Haerlem, P. v. Wesbusch, 1665. 4⁰.

Gebruyk (Oud) v. de Vryheydt van Spreeken, zie blz. 188.

In de Voorreden word geantwoord op het Leytse Verbond d. B. v. Weenigem en J. Boenes uytgegeven.

Copye eens Briefs, gesonden door Jean Boenes uyt Rotterd., aen N. N. tot Amsterd., over het wederhouden eeniger Doopsgesinde Leeraren, van de Predick-stoel en Kerckelijcke Regeeringe, binnen Uytrecht. Amst., T. Houthaak, z. j. Plano.

Utrechts Kerk-triomph, uytgebreyd door een Predicant, en een Litmaet van deselve Predicant. [Door H. M. S. G.] Enkhuysen, S. J. Vredeman, 1664. 4⁰.

Copye van XII. Artijckelen, by de Heeren Burger-meesteren ende Vroedtschap der Stadt Uytrecht ofte hare Commissarissen, aen de Dienaren van de Vlaemsche Gemeynte voorgehouden, om te beantwoorden: met jaa of neen. Uytrecht, Chr. Leer, 1665. 4⁰.

Copyen (Authentycke) der Resolutien, van de Ed: Achtb: Heeren Burgermeesteren ende Vroedschap der Stad Utrecht, ende de wedersijtse ondertekeninge van de Doops-gesinde Leeraren en Diakonen tot Utrecht. Utr., J. v. Doeyenburgh, 1665. Plano.

Verhael (Kort), van eenige voornaemen Gheschillen, die onlanghs zijn voorgevallen, ende nu noch in zwangh gaen, onder de Vlaemse Mennoniten, tot Haerlem. Haerlem, P. v. Wesbusch, 1664. 4⁰.

Ordonnantie [v. Burgermeesteren der Stadt Haerlem, den 16 Febr. 1665, waarbij bevolen wordt, dat de Doopsgez. hunne vergadering houdende in den Block zich moeten hereenigen]. Haerlem, P. v. Wesbusch, 1665. Plano.

Compromis (Het) tusschen Dr. Galenus Abrahamsz, nevens sijne Medestanders en Tobias Govertsz van den Wyngaert, nevens sijne Medestanders. Enz. [Door J. G.] Amst., J. Rieuwertsen, 1665. 4⁰.

Met de eigenhandige toevoeging op den titel: Ik heb dit niet laten drukken direct of indirect dit is valsch Jan Rieuwerts

Palingh, A., Aenmerckinghen en Aenspraeck op Doct. Galenus Geschrift aen Laurens Hendrickx overgegeven over sijn bezwaringen, enz. Haerlem, J. G. v. Geldorp, 1665. 4⁰.

[**Zoet, J.**], 't Groote visch-net. Z. pl. en j. 4⁰.

Bidloo, L., Mennoos Kerck, in, en uyt Babel, ofte den Aenvang, Voortgang en redderinge van de Verwarringen der Vlaemsche Doopsgesinden, vergeleken enz. Amst., S. Imbrechts, 1665. 4⁰.

Beelthouwer, J. P., Antwoort op een Boeckjen, genaemt Mennoos Kerck, in, en uyt Babel, enz. Amst., P. Arentsz., 1665. 4⁰.

Driften (Tegenwoordige) en Geschillen der Doops-gesinden, grondigh ondersocht. Tot Vrede en Stichtinge. Amst., Lieve v. Vreede, 1666. 4⁰.

Vraag-stukken (Ernstige en Gewigtige) voorgesteld d. wylen ... A. B. aan alle Evangelische Kerkken; enz. [Oorspr. in 't Lat., nu u. het Hoogd. vert.] Amst., Geeraard Vrijleven, 1666. 4⁰.

Blyenbergh, W. v., Sociniaensche ziel onder een Mennonitisch kleedt. Enz. Utr., M. v. Dreunen, 1666.

Demonstrantie of Vertoogh, dat Coenr. v. Vollenhoven, ende sijne Medestanders, de Scheydinghe in de Vl., Vr. en Hooghd. Doopsgesinde Gemeente alhier tot Haerlem heeft gemaeckt, en noch voedt: Dat Dr. W. v. Maurik, met de sijne tot Uytrecht, de eerstgemaeckte Vrede wederom heeft verbroocken. Ende dat Dr. Galenus Abrahamsz. en sijne Helpers, tot Amsterd., de middelen, om wederom te ver-eenigen, af-laet, en by gevolgh de Vrede niet en wil. Haerlem, M. v. Leeuwen, 1667. 4⁰.

Jvstvs Veridievs, Westfrisius in 't hembd, vertoont in een Discoers tot wederlegginge vande aenmerckinge van Corn. Gentman, ende de missive van Doctor Mvyen, over den oprechten pharisaevs. Rotterd., Jan Isackssz, 1668. 4⁰.

Hooghveld, R. v., Kort Bericht van het geene tot Uytrecht onder de Doops-gesinde is voorgevallen enz. Leeuw., R. Sydtses, 1669. 4⁰.

Verantwoordinge (Sedige), voorgelesen op den 26. Dec. 1669 in de Doopsgesinde Kerck (die men tot onderscheyt van andere Gemeentens de Waterlantse noemt). Alckmaer, A. Hasersouw, 1670. 4⁰.

Irenaeus Philalethius [J. v. Ray?], Aanmerkingen over de sedige Verantwoordinge, enz. Alkmaar, Jac. Ysbrantsz., 1670. 4⁰.

Pieter Hendricksz., Een Ernstige Bestraffinge, aen de Vlaemsche Doops-gesinde Gemeinte tot Amsterd. ... Als mede een Berispinge van haer-lieder Gods-dienst etc. Als oock een Geschr. aen Galenus Abrahamsz. enz. Amst., Chr. Cunradus, 1670. 4⁰.

Dagh-tekeningh van de Son-eclips ofte verduysteringh aen de Son. Gesien tot Amsterd. op de Cingel ... door de twee geweldige Planeten, v. Vreede en Eyssen. Z. pl. 1670. 4⁰.

Vreede presentatie [van Samuel Apostool c. a. aen de dienaren en Gemeentens hare vergadering houdende bij de gewesene Brouwerij van 't Lam als oock van de genaemde Waterlantsche Gemeente] A⁰. 1672. Afschrift (17de eeuw).

Hengelaer, G. v., Een Morgen-wecker, dienende tot op-weckingh van die Broederen die haer selven noemen vereenigde Vl., Vr., Hooghd. Doops-gesinde enz. Utr., H. Clerck, 1673. 4⁰.

Omne trinum est perfectum, aen de Kamer der Vlaemsche, etc. Doopsgesinde Gemeynte. [Door G. I. O. K. B.] Z. pl. en j. 4⁰.

Alderheiligen op de Kamer der Vlaemse en Waterlantse Doopsges. Gemeente. [Door G. I. O. K. B.] Z. pl. [1673]. 4⁰.

Hypercriticum. Aen de Kamer der Vlaemsche, etc. Doopsgesinden. Door G. I. O. K. B. Z. pl., M. Pietersz., 1674. 4⁰.

Aen G. I. O. K. B. den onregtvaerdigen Regter. [Door A. M. B. H. F.] Z. pl. en j. 4⁰.

Potjen (Een) Smeerlendium, de getugtigde Kamer van Alderheyligen en haar E. E. Secretarius Mr. W. Egelswijnius vergeten mede te geven. Z. pl. en j. 4⁰.

Wederlegging (Klare) der Pasquillen tegen de Kamer der Vlaemsche Doopsgesinden, etc. [Door S. L. O.] Z. pl. en j. 4⁰.

Varken (Het ontwaakte) aan het Menniste tabak- en brandewyns-swyn, Stierman v. het Menniste Bootje alias Berichterus peto-pypo-polyphilos, secundus. Z. pl. en j. Plano.

Oorsprong en bedoeling van dit pamflet zijn onbekend. De Hoop Scheffer, in den Catalogus van 1888, stelt het in het jaar 1664.

Grondt-steen van vreede en verdraegsaemheyt, tot opbouwinge van den tempel Christi onder de Doops-Gesinde enz. Amst., J. v. Veen, 1674. 4⁰.

——— Idem. Amst., J. Hartigh, 1731. 4⁰.

Samenspraeck. tusschen een Steman en Huysman, wegens sekere voorvallen, nu onder de Doopsgesinde in Waterlandt ontstaen. En van de onwettigheydt van het afsetten van Pieter Pietersen op de Koogh. In Waterlant, 1675. 4⁰.

Vrage van de Waterlandtsche Mennonitische Opsienders ende Diaconen tot Rotterdam, aen de Vereen. Vl. Vr. en Hooghd. Doopsges. Christenen in deselve Stadt. of sy oock genegen zyn, om met haer in onderhandelinge van Vrede te komen ... Ende de Antwoorde daer op. Enz. Z. pl. 1676. 4⁰.

Willem Gerritsz., Ootmoedigh Versoek en ernstige Aenspraek aen Dr. Galenus, Dr. Reyers en Dr. Maurik enz. Amst., J. Vinckel, 1676. 4⁰.

Handelen ('t Onchristelijck) der (soo genoemde) Oude Viesche Doopsges. Gemeente, (of anders 't Volck v. P. J. Twisk,) ... tegen M. M. en L. J. gewesene Broederen der selve. Z. pl. 1680. 4⁰.

[**Eppenhof, L. H.**], Niewe Jaars-geschenck, of Twalef Bedencklijcke Vragen, voor alle Genaamde Christenen, insonderheyt die haar Doops-gesinde roemen of noemen ... aan Dr. Galenus Abrahamsz. Amst. 1682. 4⁰.

I[an] S[tevens van Nieuwveen], Noodtwendige Aanmerkinge op den toestandt der hedendaeghse gemeenten: maer insonderheyt, de gemeenten, daer Doctor Galenus der gemeenten gronden, heeft ontbonden, en geschonden. Enz. Amst., A. Visscher, 1683.

J[an] S[tevens], Fondament-Boeck. I. Aenhanghsel.

Jan Stevensz., Beschryvinge van de Rechtsplegingе der Ware Christenen, enz. [Geschil met D^r^. Galenus.] Amst., A. D. Oossaen, 1686.

[**Loopes, W. K.**], Ontleding der Christel. Kerken-order, ende des zelfs Ampten waar in het gebruik en misbruik der zelver wert aangewesen. Amst., J. v. Veen, 1684. 4⁰.

Loopes, W. K., Idem. 2de dr. Amst., J. van Nieuweveen, 1699. 4^{0}.

[**Loopes, W. K.**], Antwoordt op eenige vraagen of tegenwerpingen, die mij zijn voorgekomen, op myn ontleediging v. de Christel. Kerken-orden en deszelfs Ampten, uitgeg. 1684. Amst., J. v. Veen, 1699. 4^{0}.

[**Fortgens, Mich.**], Verhaal der Onderhandeling tot nader vereeniging tusschen wederzijds-Gecommitteerdens v. de Doopsgesinde zoo uyt de Dienaarsch. by de Thoorn en 't Lam; Als uyt de jaarl. by-een-komst, en de Dienaren haar Vergadering houdende in de Zon, voorgevallen in Amsterd. 1684. en 1685. Amst., J. v. Veen, 1685. 4^{0}.

[**Brief** (Anoniemе) van 2 Dec. 1688 betreffende de onderhandeling v. de Doopsgez. bij den Toren en het Lam en die in de Zon, op 15 Nov. 1688.] [Amst. 1688]. 4 blz. in 4^{0}.

Relaas of Verhaal van 't geen is voorgevallen met de Dienaars van de vereenighde Waterlantsche en Vlaamsche Gemeynte, en Doct. J. de Bakker; nevens een korte Bedenking over den Ban, bysonder aan Doct. Galenus te bedenken gegeven. [Door N. N.] Z. pl. 1691. 4^{0}.

B[ouman], **H.**, Korte en klaare aanwijsinge van de Proceduren ... tegen D^{r}. Joannes de Bakker, door eenige Dienaren van de vereen. Menn. Gemeynte, die haar vergadering houden by 't Lam en by den Toorn, voorgevallen op den 30. Sept. 1691. Z. pl. 1691. 4^{0}.

[**Fortgens, Mich.**], Een Brief aan N. N. rakende de laaste veronderhandeling tot nader vereeniging tusschen wederzijds-Gecommitteerdens v. de Doopsgesinde, Zoo uyt de Dienaarsch. by de Toorn en het Lam, Als uyt de Dienaaren haar Vergadering houdende in de Zon, nevens eenige van hunne Buyten-Leeraren. Enz. Amst., J. Rieuwertsz., 1692. 4^{0}.

Klaaglied, anders een Missive aan Galenus Abrahamsz. ... raakende het geene sy uytgevoert hebben ... in het mishandelen van Carel Cats. Door een liefh. v. twist, en een haater v. vreede: J. J. Amst. 1695.

Catz, C., Oogen-salf voor sommige Doopsgezinde. M. noch een Brief aan N. N. Enz. Amst. 1696. 4⁰.

Met geschreven aant.

Galenus Abrahamsz, Verdediging der Christenen die Doopsgezinde genaamd worden, beneffens korte grondstellingen van hun gelove en leere. Amst., Wed. P. Arentz, en C. vander Sys, 1699.

———, Idem. Amst., J. Rieuwertsz., 1699.

Dezelfde druk met ander uitgeversadres, doch zonder de autorisatie van den auteur.

Douwe Feddriks van Molqueren. Mennonitisch ondersoek, op de Korte Grondstellingen, Die van D^r. Galenus opgestelt zijn, in sijn Verdediging der Christenen, die Doopsgesinde worden genaamt. Amst. 1700.

Jan Klaasz. van Grouw. De Leer der Doopsgezinden, verdedigd tegen de vreemde misduidingen van Douwe Feddriks, in zyn Boekje, genoemd Der Mennonisten Leer. M. een aanhangsel v. Brieven gewisseld tusschen J. K. van Grouw en E. A. van Dooregeest. Amst. 1702.

Douwe Feddriks van Molqueren. De Rechtsinnigheid van de Leer der Mennoniten opgestelt ... Tegen de ... misduydingen van Jan Klaassen van Grouw, in sijn Boek genaamt, De Leer der Doopsgesinden verdedigt, etc. Enz. Amst. 1703.

Dooregeest, Eng. Arentss. van, Een Verandwoordinge voor de Leere der Doopsgez., bestaande in verscheydene Brieven aan J. K. van Grouw enz. Amst. 1704.

Bouman, H., Kort berigt, aangaande het uitschrijven, en algemeen maken, eener predikaatsi over Mattheus Cap. IV. vers 2—4. gedaan d. C. Tirion enz. Amst., N. ten Hoorn, 1700. 4⁰.

Roomen (Nieuw) ontdekt in de Proceduren der Blokse Mennisten van 't Heilige Land tot Haarlem, in Twee-spraak, onder de Persoonen van Waarmond en Reynaard gezongen. Door C. V. E. Amst. 1701.

Schyn, H., Aanmerkinge op het Formulier van Benoodiging en Toelatinge tot het H. Avondmaal des Heeren op eigen proef, by zommige Doopsgezinden ingevoert. Amst. 1701.

Schyn, H., Idem. 2de dr. Amst. 1701.

[**Bidloo, L.**], Onbepaalde verdraagzaamheyd de verwoesting der Doopsgezinden. Amst. 1701.

[**Suderman W., A. van Loon** en **A. van Alkmaar**], Verklaring en Verdeediging, van de Aanspraak voor de bedieninge van des Heeren H. Avondmaal; zooals dezelve by de Vereen. Doopsgezinden te Rotterd. in gebruik is. Enz. Rotterd. 1702.

Aanhangzel van Twee Breiven waarin de Vrede-Predikaatzien van A. van Loon en A. van Alkmaar tegen de Aanmerkingen van Dr. H. Schyn verdedigt worden. Rotterd. 1702.

Overwyk, H. R. v., Ondersoek over de Natuur van het Leeraar Ampt. Enz. Amsteld. 1712.

Huyzen, K. van, Toets-steen van de Leere der Doopsgezinden. Of Aanmerkingen op het Boekje van H. R. v. Overwyk, genaamt Onderzoek enz. Amst. 1713.

Muis, D. D., Den gesuiverden Toetsteen, of Aanmerkingen op 't Boek van K. v. Huisen, gen. Toetsteen v. de Leere der Doopsgesinde, enz. Workum, 1714.

Huyzen, K. van, De Grondslag van de Leere der Doopsgez. Christenen verdeedigd en bevestigd, tegen de verdrayingen van Harmen Reynskes v. Overwyk en zyn Discipel Douwe Douwes Muys. Enz. Amst. 1715.

Vertoog (Kort) van Kerkelyke Regtspleegingen gehouden by weerloose Doopsgesinde in de Kerk de Son tot Amsterd., en eenige aanmerkingen op de Schriften van K. v. Huyzen, daar op slaande; vervat in een Brief geschr. aan een vriend door K. M. F. Utr. [1715].

Spiegel der waarheyd gesleepen op een fijne Uytersche toetsteen aanwijsende door het net suyver Haarlems christalyn glas de vlakken en 't gebrekkelijke van de Blauwe Trant-trappers. Z. pl. 1717.

Vervolg van de Spiegel der waerheyt, wegens de Kerkelyke Regtspleging enz. Z. pl. 1717.

Vragen (Eenige) en Antwoorden, over het verschillende gevoelen in de Doopsgez. Gemeente de Zon, tot Amsterdam. Amst. 1717.

Junius, J., Eenige Zedige doch Korte Aanmerkingen over de Broedertwist van vier Doopsges. Leeraaren enz. Amst. 1717.

Antwoord (Een Radend) ... op de Vrage na de zin en meyninge v. J. Junius, in zyn Boek gen. eenige zedige, dog korte Aanmerkinge, enz. [Door M. W.-J.] Z. pl. 1717.

Suderman, J., en **A. van Meurs**, Protest, gedaen tegen de maniere van 't beroepen van den Heere D. van Heist, gesuspendeert Leeraer der Doopsgez. Christenen [vergaderende] in de Zon t' Amsterd., tot Leeraer in de Vereende Doopsgez. Gemeente te Rotterd.: Nevens eene korte verantwoordinge van hun gedragh diesaengaende. Rotterd. 1718.

Oudenaarden, M., Korte aanmerkingen over het Protest v. J. Suderman en A. van Meurs, gedaan enz. Rotterd. 1718.

[**Alkmaar, A. van**], Onderzoek en Wederlegging v. het zoogenaamde Protest en de Verantwoording v. J. Suderman, enz. Rotterd. [1718].

[**Schyn, H.**, en **H. van Dam**], De Kerkenraadt en Gemeente der Doopsgezinde te Amsterd. [vergaderende] in de Son, verdeedigt tegen den Eerw. A. van Alkmaar, Leeraar der Doopsgez. te Rotterd. in zyn zo genaamde Onderzoek enz. Amst. 1719.

Pro veritate sine proprietate. Of Voor de Waarheid zonder Eigenbelang. Dienende ter beantwoord. van het boekje gen. De Kerkenraadt enz. Amst. 1719.

Dijkema, F., Burgemeesteren als scheidsrechters in eene kerkelijke aangelegenheid. Rotterd. 1913.

N. Rotterd. Courant v. 26 Juni 1913. Avondbl. B.
Handelt over de kwestie van Ds. van Heyst te Rotterdam.

[**Johanna Maria Statia**], Vasten Avontje, der naam Mennoniten, door J. M. S. Alkm. 1719.

Schyn, H., Ontwerp tot vereeniging der Doopsgez. Christenen. Enz. Amst. 1723.

——————, Idem. Amst. 1738.

Copie [v. twee brieven der Dienaren der Vl. en Waterl. Doopsgez. Gemeenten, gecommitt. u. de Societeitsverg. geh. 26 Mei 1723 in de Zon, gedagteekend: Amst. 26. July 1723, en der Dienaren der Vr. Doopsgez. Gemeenten, gecommitt. u. de Societeitsverg. geh. 2 Aug. 1724 in de Arke Noach, gedagteekend: Amst. 11. Aug. 1724, betreffende de vereeniging dier lichamen]. Z. pl. en j. 4°.

Rysdyk, J., Verdediging van de Regtzinnigheid der ware Mennoniten ... Mitsgaders afscheidts en intre-predikaatziën. Gron. 1729. 4°.

Commes, J., Den Veynzaart Ontmaskert: behelzende een klare ontdekkinge en tevens korte wederlegginge van alle de lasterlyke Beschuldinge ... welke J. Rysdyk ... zyn gewezen Amptgenoot, nevens zommige der Mennonyten Gemeente te Zwolle, heeft tragten aan te vryven, enz. Zwolle, 1729.

Rysdyk, J., Ongeveinsd en zedig Antwoordt, waarin de onware berigten en valsche beschuldigingen, welke J. Commes in zyn faamrovend geschrift, den Veynzaart ontmaskert heeft voortgebragt, wederlegt en teffens enige Fondamenteele Waarheden nader opgeheldert worden. Waar voor gevoegt zyn II. Brieven [van] G. Outhof [en] H. Ravesteyn: Gron. 1730.

————, Godtgeleerde Aanmerkingen ... tot nadere Ophelderinge en Verdediginge van de Regtzinnigheid der ware Mennoniten. Dl. I en II. Gron. 1742–44.

Botterman, E., Vriendelyke en Ernstige Aanmerkingen op het, Vriendelyk en Uitdagend Verzoek ... van Dnus J. Rysdyk. Gron. 1742.

Sepp, Chr., Johannes Stinstra en zijn tijd. Eene bijdrage tot de Gesch. der Kerk en School in de 18de eeuw. Amst. 1865–66. 2 dln.

Rues, S. F., Aufrichtige Nachrichten etc., zie hiervoren blz. 108.

Het 3de hoofdstuk handelt over Stinstra.

————, Tegenw. Staet enz., zie ibidem.

[**Resolutie** en aanschrijving van de Gedep. Staten v. Friesland in zake het onderteekenen door de Doopsgez. leeraars van een voorgeschreven formulier, 10 Oct. 1722.] Z. pl. en j. Plano.

[**Resolutie** (Nadere) van dezelfden, 7 Nov. 1722.] Z. pl. en j. Plano.

Request der Gecommitteerden v. de christel. Doopsgez. Gemeenten aan de Staten der Prov. v. Friesland, A^0 1740, in zake het onderteekenen door de Doopsgez. leeraars van een voorgeschr. formulier.] Z. pl. en j. f^0.

Deductie voor het Regt van de Vrijheid van Geloove, Godsdienst, en Conscientie. Gevoegd bij een Request op den naam van de Doopsgez. gemeenten in Friesland ingeleverd aan de Staaten der gemelde Provincie A^0 1740. Z. pl. en j. f^0.

Request met bygevoegde Deductie voor het Regt van de Vryheid van Geloove, Godsdienst, en Conscientie op den naam van de Doopsgez. Gemeenten in Friesl. ingeleverd aan de E. M. Heeren Staaten der gemelde Provincie. A. 1740. Z. pl. en j. 4^0.

Regt (Het) der Vryheid van Geloove, Godsdienst, en Conscientie, beweerd in een Request met bygevoegde Deductie, op den naam van de Doopsgez. Gemeenten in Friesl., ingeleverd aan de E. M. Heeren Staaten der gemelde Provincie. A°. 1740. 3de dr. Harl. 1740.

Staats-Resolutie [van de Staten v. Friesl. op het request en de deductie der Doopsgez. Gemeenten aldaar. A° 1740]. Afschrift (18de eeuw). 1 blad.

Vernieuwing (Op de) der Vrijheid van Gelove, Godsdienst en Conscientie door D'E. M. Heeren Staten van Vriesland. 1740. Afschrift (18de eeuw). f°.

Het Gods Kerk en Hooge Overigheit lasterend schimp gedigt der Sociniaans gezinde in Frieslants Hooge Kerkvergadering in den Jare 1740. gestrooit. Ter afwering ... beantwoordt, door een Liefhebber der Waarheit enz. Rotterd. 1741. 4°.

Voorzorg (Noodtwendige) der Staten der Prov. van Vriesl., tegen de inkruipende Socinianerye. Of beantwoording der Deductie van de Gecommitt. der Christel. Doopsgez. Gemeenten dier Prov., voor het recht van Vrijheit in zaken van Godtsdienst. Leeuw. 1741. 4°.

Examen of Eenige Vragen, voorgesteld aan den Schrijver van de Noodwendige Voorzorg, of de zoogenaamde Beantwoordinge van de Deductie der Doopsgezinden. [Harl. 1741]. 4°.

Verklaring (Nader) wegens het oogmerk en den inhoudt der Nodige Voorzorg, tot Beantwoording van enige Vragen die men daar omtrent heeft voorgestelt. Leeuw. 1741. 4°.

Stinstra, J., De Natuure en Gesteldheid van Christus koningrijk, onderdaanen, kerke, en godsdienst afgeschetst in vijf Predicatien. Harl. 1741.

————, Idem. 2de dr. met eenige Aantekeningen verm. Harl. 1741.

————, Byvoegzel van Aantekeningen over de vyf Predicatien enz. Z. pl. en j. [1741].

Honert T.H.soon, J. vanden, Briev aan den Heer J. Stinstra, wegens desselvs onlangs uytgegeve Predikatien over de Natuur en Gesteldh. v. Christus Koningryk enz. voornamel. wegens het Byvoegsel enz. Leiden, 1741.

————, De Natuur en Gesteldheid van Christus Koningryk [enz.] afgeschetst in vyv Predikatien, over deselve vyv Texten over welken J. Stinstra vyv Predikatien gedaan heeft. Leiden, 1742.

Gerdes, D., Twee godgeleerde verhandelingen, over de Vryheid des Geloofs, des Godsdienstes, en der Conscientie, alsmede over de Socinianery en de Socinianen. Uitgegeven ter gelegentheid van eene zekere berugte Deductie der Friesche Doopsgezinden, enz. Gron. 1741. 4⁰.

——————, De vryheid des Geloofs, des Godsdienstes, en der Conscientie, verdadigt in ene Ontbloting en Wederlegging van de Deductie der Friesche Doopsgezinden. Benevens enige nodige Bedenkingen over de vyf Predikatien van J. Stinstra. Enz. Gron. 1741. 4⁰.

Hierachter met afz. paginatuur: Verscheide documenten en authenticque stukken, aangaande zo in 't gemeen de Socinianery en derselver verbode gruwel-lere, als in 't byzonder die twee gesuspendeerde Vermaners in Friesland, die van Sociniaansche gevoelens beschuldigt en suspect schuldig verklaart waren.

Driessen, A., Eerste en eenvoudige grond-beginsels, ... volgens welke de Deductie der Vriessche Doops-gesinden, en de Schriften voor en tegen die, ook de Predikaatzien van den Heer J. Stinstra, over Joh. XVIII. 36. en volg. in opzigt van de vrijheid des Gods-dienst, konnen beredeneert en beoordeelt worden. Enz. Gron. 1741. 4⁰.

Den Heere Joannes Stinstra, Leeraer der Doopsgez. te Harlingen: in zijnen Predikdienst geschorst. Z. pl. en j. 4⁰.

Aanmerkingen op het Vers van P. Hofstede Jz., genaamd, de Waarheid in Friesland tegen de aanslagen der Kettery verdedigt enz. Z. pl. en j. 4⁰.

[**Pamphilius**], Aan den Heere Joan van den Honert Hoogl. te Leiden. Z. pl. en j. 4⁰.

Aan den Heere H. Venema Hoogl. en Akad. Pred. over deszelfs Christel. advys, aan de E. M. Heeren Gedep. Staeten van Vriesland op derselver verzoek ingegeeven, nopens zeker boekje van den Eerw. Heere J. Stinstra. Haerlem, z. j. 4⁰.

Aan den vervolgden Friessen Liberius Facundus. Z. pl. en j. 4⁰.

Extract uit het Resolutieboek van de E. M. Heeren Gedep. Staten v. Friesland, en Derzelver Aanschrijving aan de Heeren Professoren van de Theol. Faculteit tot Leyden, Utrecht, Franeker, Groningen, Harderwyk: Mitsgaders aan de Respective Classen van Friesland. En daarop gevolgde Stukken en Advysen, rakende het Boek van J. Stinstra over de Natuur en Gesteltheid van Christus Koningryk enz. Leeuw. 1742. 4⁰.

Stinstra, J., Remonstrantie aan de E. M. Heeren Staaten v. Friesl., ingeleeverd op den 27 Febr. 1742. Amsteld. 1742. 4⁰.

Requesten aan de Heeren Staaten v. Friesl., ingegeven in de Maand Maart, 1742, door de Doopsgezinden van de zelve Provintie. Amst. 1742. 4⁰.

Conradi, P., Intree-rede over den Plicht van eenen Godgeleerden in het Wederleggen der Dwaalenden,... Uit het Lat. vert. Harl. 1742. 4⁰.

[**Bremer, K.**], Voorreede voor de Intree-reede van den Hoogleeraar P. Conradi. Z. pl. en j. 4⁰.

Portier, H., Omstandig en waaragtig berigt van 't voorgevallene nopens het suspenderen in de Predikdienst van Wijtze Jeens en Pieke Tjommes, Leeraaren der Doopsgez. op 's Heerenveen en in de Knijpe. Waar agter de vermaarde Opdragt van R. Steele aan Paus Clemens de XI. en nog een ander Stukje. Harl. 1742.

Brief raakende zekere thans zweevende geschillen in Vriesland. Leiden, 1742.

Brief (Tweede) raakende eenige enz. Leiden, 1742.

Velzen, G. van, Aanmerkingen over den Brief van Leiden, rakende de zwevende geschillen in Vrieslandt, tot een Aanhangsel van de Noodtwendige Voorzorg. Leeuw. 1742.

Stinstra, J., Gedagten over den voor eenigen tijd uitgekomenen Brief v. den H. G. Heere J. v. d. Honert T.H.soon. 1e St., 2e St. 1e Afd., id. 2e Afd. Harl. 1742—43.

Trotz, Ch. H., Intree-rede over de vryheit van gevoelen en spreken den rechtsgeleerden eigen; ... Uit het Lat. vert. Utr. 1743. 4⁰.

Vryheid (De) op den troon gezet door de E. A. Heeren Schepenen der Stad Amsteldam, den 20sten van Herf[s]tmaand 1743. [Middelb.] z. j. 4⁰.

Requesten en Memorie der Doopsgez. Gemeente binnen Harlingen, aan de E. M. Heeren Gedep. Staaten van Friesl. en derzelver Heeren Commissarien; Ingeleverd tot herstellinge van den Heere J. Stinstra in den Predikdienst; met de daarop gevolgde Sententie. Harderwyk [1747]. 4⁰.

Brief (Vriendelyke) aan de Doopsgez. Kerkenraad v. Harlingen, tot wederlegging hunner Requesten en Memorie, ... Geschr. door een Doopsgez. Broeder. Eerste Brief. [Get.: Akakia.] [Leeuw. 1748].

Stinstra, J., Waarschuwinge tegen de Geestdrijverij vervat in een Brief aan de Doopsgezinden in Friesland. Harl. 1750.

——————, Lettre pastorale contre le fanatisme, adressée aux Mennonites de Frise. Trad. du Hollandois. Leide, 1752.

——————, Warnung vor dem Fanaticismus, a. d. Holländ. u. Französ. übers. Hrsg. m. e. Vorr. Herrn A. F. W. Sacks: dasz die wahre Religion kein Fanaticismus sey. Berlin, 1752.

——————, A Pastoral Letter against Fanaticism, address'd to the Mennonists of Friesland. Transl. fr. the origin. Dutch by H. Rimius. London, 1753.

Bosch, J., Trouhertige Waarschouwing tegen het Doodelyk Banket, opgedist op een Doopsgesinde-schotel, door J. Stinstra ... onder de Naam van Waarschouwingen tegen de Geestdryvery. Leeuw. z. j.

Blankenburg Jr., Lof-reede op den Trouwhartigen, Waarschuwenden, Vreedelievenden, Alomberugten en geenzints Verdagten Heere J. Bosch, ter Geleegenh. v. zyn Ed. ... Werkje, gen. Trouwhartige Waarschouwing enz. [Harl. 1751].

[**Holberg, L.**], Jacobus Bosch, schryver en weever te Leeuwarden, ontmaskerd. Hekeldigten. Z. pl. en j.

Dorree, J. P., De geest van Jacobus Bosch, volgens zyn Trouhertige Waarschouwing beproeft. En de Reden van J. Stinstra na zyn Ed. vermaninge beredeneert. Leeuw. 1751.

Zaak (De) van Ds. Ant. van der Os. Verzameld door W. Sluiter en H. L. Noortberg. 5 dln. 4⁰.

De eerste drie deelen zijn, in overleg met Noortberg, bijeengebracht d. Sluiter en de aanteekeningen en afschriften daarin zijn van zijne hand. De beide andere deelen zijn, waarschijnl. door een ander, daaraan toegevoegd.

Inhoud van Dl. I.

Inleiding en Register voor de eerste drie deelen. In handschrift.

Handelingen des Eerw. Kerkenraads v. Zwolle in zake van de onrechtzinnigh. v. Do: Ant. van der Os. Nevens zyne verantwoordingen en 't protest v. Do: J. van Rossum, en vyf andere leden. Waartegen een contra-protest of wederlegging des Kerkenraads. M. een voorr. verm. uitgeg. d. den E: Kerkenraadt v. Zwolle vocrn. Zwolle, 1751. 4⁰. 3 stukken.

Advies v. de theol. faculteit te Leyden omtr. de saak v. D⁰. van der Os, pred. te Zwolle, [aan de Staaten v. Overyssel]. Z. pl. 1751. 4⁰.

A. van der Os, Uitbreidinge over 1 Cor. I: 30. 2de dr. Amsteld. 1752. 4⁰.

——————, Predicatie over Handel. XVII: 11. Amsteld 1753. 4⁰.

W. van Zutphen, Opening wegens het gehouden gedrag omtr. D⁰. Ant. van der Os, ten opzichte v. desz. Predikatie over Handel. XVII: 11. In het licht gegeven, ter rechtveerdiging v. zijnen handel daaromtrent. 's-Gravenh. 1753. 4⁰.

Versameling v. de Resolutiën v. de Staten v. Overyssel, genomen wegens de Zaake v. Do. Ant. van der Os. Mitsg. eenige andere publicke Stucken daar toe specterende, etc. Z. pl. en j. 4º.

Protest v. het mindergedeelte des E. Kerkenraads v. Zwolle, tegen het geresolveerde by het meerderdeel, rakende de verkiezinge v. nieuwe leden des Kerkenraads, ende uitvoeringe derzelver resolutie enz. Zwolle, 1754. 4º.

Verantwoording v. de E. Kerkenraadt v. Zwolle tegen den laster hun aangewreven in een geschr. gen. Protest v. 't minderdeel enz. Zwolle, 1754. 4º.

Wederlegging v. het geschrift onlangs uitgekomen onder den tytel van Verantwoording, enz. Zwolle, 1754. 4º.

Instantie v. het mindergedeelte des E. Kerkenraads v. Zwolle, aan de E. Classis v. Zwolle, vergaderd binnen gem. stad op den 8. Apr. des jaars 1755. Op de doleantie by het zelve mindergedeelte ingeleverd aan gemelde classis, op den 23. Apr. 1754. Zwolle, 1755. 4º.

Orthodoxus [N. Holtius] en Philalethes [A. Comrie], Brief aan Diotrephes, wegens de gedr. Schrifturen over de Handelingen v. den Zwolschen Kerkenraad, voor en in de Jaarl. Verandering v. desselfs Leden, den 24. en 26. Januarii 1754 gehouden. Leeuw. 1754. 4º.

——————, Tweede brief aan Diotrephes, wegens de Verantwoording v. het Meerderdeel tegen het Protest v. het Minderdeel des Kerkenraads v. Zwolle enz. Leeuw. 1754. 4º.

B. de Moor, Godgeleerde stellingen ... als Toegift onmiddelyk geplaatst ... achter de Sesde godgel geschils-verhandeling over het Pascha, verdedigt door A. Boskamp, op den 8 Dec. 1751. Amst. enz. z. j. 4º.

N. Holtius, Aanmerkingen over een geschrift gen. Advys der Professoren der H. Godgeleertheyd te Leyden, wegens de saak v. Do. Ant. van der Os vervattet in een Brief aan den Heer B. de Moor. Leyden, 1752. 4º.

Consideratien op een Geschrift, by wyze v. eenen brief, op den naem v. Do. N. Holtius, geschr. aen Doct. B de Moor, over het advys v. de theol. faculteyt der Holl. Universiteyt, wegens de zaek v. Dº. Ant. vander Os. Dordr. enz. z. j. 4º.

J. Doitsma, Briev aan den Hoog Eerw. Heer Joan van den Honert T.H.fil. dienende tot ophelder. v. den Briev, v. zyn H. Eerw. aan een zyner Vrienden, over de Zaak v. Do. Ant. van der Os. Enz. Zwolle, 1752. 4º

[Onderhandsche resolutie v. de vier classen op de synode te Steenwijk vergaderd, om aan H. K. H. de Gouvernante een remonstrantie in te leveren, houdende verzoek tot handhav. der rechten der class. v. Zwolle in zake Ant. van der Os.] Afschrift.

[Remonstrantie der vier classen op de synode te Steenwyk verg., aan H.K.H. de Gouvernante.] Afschrift.

Inhoud van Dl. II.

Advijs van den Droste van Salland in de zake van Dº. van der Os. Afschrift.

Handelingen des E. Classis van Zwolle over de zaak v. Ds. A. vander Os. Amst. 1754. 4º. 1ste en 2de dl.

Appel v. D. van der Os [op de Synode te Campen in 1753] met de gevolgen daer van. Afschrift.

Vertoog v. de gecommitteerden des Eerw. Classis v. Zwolle aen de Hoog Eerw. Christel. Synode v. Overyssel ... binnen Zwolle 1755. Afschrift.

[Rapport van den Kerkenraed van Zwolle over de Leere van D: van der Os, aan de Synode te Campen.] Afschrift.

Missive v. de Eerw. Kerkenraad v. Zwolle, aan de Classen v. Overyssel, m een Bylage ... [en] eene Voorrede, uitgeg. d. Petrus van Zwol. Hier zyn bygevoegd de Copien v. twee brieven v. den Heere J. J. Schultens, Prof. te Leiden, aan den Kerkenraad v. Zwol en de Gecomm. v. de Zwolse Classis. Amst. 1755. 4º.

Verdediging der Classicale en Synodale Handelingen in de zake v. Ds. van der Os, tegen de voorstanders v. den zelven. Afschrift.

Antwoord v. de gecomm. der Zwolsche Classis, op het Byvoegsel agter den Brief aan D⁰. Holtius. Uitgeg. d. J. v. d. H o n e r t. Enz. Amst. 1754. 4⁰.

Toegift tot het Antwoord v. de gecomm. des E. Classis v. Zwolle. Enz. Amst. 1754. 4⁰.

Openinge en Waarschouwinge omtr. de Vreemde maniere v. Schryven en Handelen: En de nog Vreemder maniere v. Defenderen der praetense Rechtzinnigh. v. D⁰. Ant. van der Os ... Door de Gecomm. des E. Classis v. Zwolle. Amst. 1755. 4⁰.

Wederlegging v. het zoo genaamde Wederantwoord v. den Heer J. v. d. Honert T.H.zoon, Pred. en Prof. te Leiden ... Uitgeg. d. Gecomm. der Zwolsche Classis. Amst. 1755. 4⁰.

Twee brieven gewisselt tusschen de Gecomm. der Zwolsche Class., ter gelegenth. v. zekere Twee brieven, geschr. aan en van den Heer J. v. d Honert T.H.zoon. Uitgeg. d. voorn. Gecommitteerden Amst. 1755. 4⁰.

Inhoud van Dl. III.

[Copieën van en extracten uit stukken in zake de procedure v. Ant. v. d. Os 1755.] In handschrift.

Accurate aantekeningen v. het voorgevallene op 't Synodus v. Overyssel geh. te Zwolle, 3 Juny 1755. en volgende dagen. En dat wel ten aanzien v. de zaak v. Do. Ant. van der Os. Z. pl. en j. 4⁰.

A n t. v a n d e r O s, Request aan Burgem. en Schepenen der Stadt Zwolle. Benevens het Antw. op dezen Requeste. Z. pl. [1755]. 4⁰.

P. v a n H a s s e l t, Missive aan Petr. van Zwol betreffende eenige v. de jongste Geschriften v. den Hoog-Eerw. Heer J. v. d. Honert, en inzonderh. het daarin opgegeven Doemwaerdig antinomiaansch en machinaal systema. Amst. 1755. 4⁰.

Doleantie v. de Gecomm. der Zwolsche Classis, over de Behandelinge v. den Prof. J. v. d. Honert T.H.z. geaddresseert aan de Hoog Eerw. Heeren Deputaten v. de Overysselsche Synode. Amst. 1755. 4⁰.

Nadere of tweede Doleantie [v. dez. aan dez.]. Amst. 1756. 4⁰.

Bericht v. de Gecomm. des E. Classis v. Zwolle aen de Gereform. Kerke v. Nederland. Afschrift uit de Boekzaal, Meij 1756.

Ultimum Vale of Laatste Afscheid aan alle de Twist-schriften, die er reeds zyn, of nog zullen komen, rakende de zake v. D⁰. A. van der Os, ende den aankleeve van dien. [Door P. V. A.] Amst. 1756. 4⁰.

[Bericht van de Polityke Commissarissen in de Synodus van Vollenhove des jaars 1756, dat de zake van Do. v. d. Os gehouden wierd voor behoorlyk en ten vollen afgedaan.] Afschrift.

Brief v. een vrient uit Utrecht aan een vrient te Zwolle, wegens de beschuldiging v. den Hoog Eerw. J. v. d Honert tegen de Eerw. Heeren N. Holtius en A. Comrie. M. dezer Antwoorden op de Vragen over de Leere der Rechtvaardigmakinge, enz. Amst. 1756. 4⁰.

Brief uit Overyssel aan een vrient in Hollant, berichtende het voorgevallene op de jongst geh. Synodus der eerstgem. Prov. te Vollenhove, met de Authentike Stukken bevestigt. Utr. 1756. 4⁰.

Bericht wegens den brief uit Overyssel enz. Amst. 1756. 4⁰.

Z. J. S t r e s o, Het Geloof van Abraham tot Rechtveerdigheyt, vertoont in eenen heiligen wandel tot een voorbeeld voor alle zyne kinderen. Leyden, 1756. 4⁰.

A. C o m r i e, Missive wegens de Regtvaardigmakinge des Zondaars ... in het licht gegeven d. M. P. Amst. 1757. 4⁰.

Tafereel ontworpen d. N o o r t b e r g v. hetgeen Prof. J. v. d. Honert toonen en bewijzen moet. Afschrift.

Aenhangsel: De zake van 't Protest v. Ds. van Rossum. In handschrift.
Bijvoegselen. I. Over 't verhandelde m. D⁰ Ter Poorten. II. Over de zake v. DD. Holtius en Comrie. III. Over den overgang van den Gedeporteerden D. van der Os tot de Gezintheid der Mennoniten. In handschrift.
Vermaakelyke samenspraak tusschen een Buitepastoor ende een Boer, zynde zyn Buurman. Zwolle, 1754. 4⁰.
Invallende Gedagten ter gelegenth. v. de verhuizinge v. den Heer A. van der Os, na den doot v. zyn grooten verdediger, Prof. J. v. d. Honert, uit de Geref. Gemeente v. Zwol, na de vrienden te Beverwyk. Enz. Z. pl. en j. 4⁰.
J. C. Royaerds, Notitie v. de uitgekomen Boeken of Schriften in de zake v. D⁰. van der Os. In handschrift.

Dl. IV, niet anders dan dubbelen v. Dl. II en III bevat hebbende, ontbreekt.

Inhoud van Dl. V.
J. Doitsma, Briev aan den Hoog Eerw. Heer J. van den Honert T.H.fil. enz. Zwolle, 1752. 4⁰. Hetz. ook in Dl. I.
W. van Zutphen, Opening wegens het gehouden gedrag enz. 's-Gravenh. 1753. 4⁰. Hetz. ook in Dl. I.
J. Mobachius, Zedige bedenkingen nopens het Werkje v. den Eerw. Heer A. van der Os over I Cor. I: vers 30. enz. Amst. 1753. 4⁰.
Brief v. een Heer uit Zwol, aan een Heer te Amsterd., aangaande het verhandelde op het laatst geh. Synode te Campen, wegens A. Lyphard. Waar by nog gevoegt is het gehoudene gedrag v. D⁰. A. van der Os, wegens het beroepen v. een Predikant te Nieuwleuzen, en tegen zyn Condeputaties. Amst. 1754. 4⁰.
De Waarheid in rouwe, ... by gelegentheyd der uytgaave v. het boek v. den Heere J. J. Schultens, Prof. te Leyden tegens de Eerw. Heeren Comrie, Holtius e. a. [Door S. D. V. J. N.] Amst. 1754. 4⁰.
N. Holtius, Brief aan den Hoog Eerw. Heer J. J. Schultens, enz. Zwolle, 1754. 4⁰.
Twee brieven [gewisseld tusschen J. J. Schultens en N. Holtius, tot een verv. v. den vorigen brief]. Zwolle, 1755. 4⁰.
Berigt nopens de waarschuuwinge v. de Heer J. J. Schultens, tegen de Catechismus-verklaringe v. den Heer A. Comrie, enz. Amst. 1755. 4⁰.
De klaagende godvrugt: zig zuiverende: v. de valsche klanken enz. [Door S. V. H. G.] Amst. 1755. 4⁰.
Echo op den vermomden Irenëus. [Door H. W. E. V. L.] Amst. 1755. 4⁰.
Missive v. de Eerw. Kerkenraad v. Zwolle, aan de Classen v. Overyssel, enz. Amst. 1755. 4⁰. Hetz. ook in Dl. II.
Copie v. twee brieven v. den Heere J. J. Schultens geschr. aan den Kerkenraad v. Zwol, en aan de vyf Gecommitt. v. het Zwolse Classis. Z. pl. [1755]. 4⁰.
P. van Hasselt, Missive aan den Heer Petr. van Zwol enz. Amst. 1755. 4⁰. Hetz. ook in Dl. III.
Vernieuwde, vermeerderde en verswaarde Ergernissen gegeven d. den H. Eerw. Heer Prof. J. J. Schultens, enz. Door A. E. M. P. C. Amst. 1755. 4⁰.
Ultimum Vale enz. [Door P. V. A.] Amst. 1756. 4⁰. Hetz. ook in Dl. III.
Beschermer van de aanspraak aan D⁰. A. van der Os, ontworpen door een Lid v. de Oude Calviniaansche Societeit, tegen de Aanmerkingen v. D⁰. J v. d. Honert enz. Amst. 1753. 4⁰.

Os, A. van der, Uitbreidinge over 1 Cor. I: 30. 3de dr. Amsteld. 1755 4⁰.

Vryhart, A., Vasten avonds gift aen de Heeren Gecommitteerden v. de Zwolsche Classis etc. etc. [Leiden, 1756]. 4⁰.

Brief (Vermanende en Waarschouwende) aan den Heer Anth. van der Os ... door een Beminnaar van waarh. en vreede. Dord, enz. [1758]. 4°.

Nuyssenburg, Iz. van, Samen-spraak ... over de Religie-verandering van D°. Anth. van der Os enz. Delft, 1758. 4°.

[**Nuyssenburg, Iz. van**], Rouwklagt aan de zalige schimme van den Grooten Godgeleerden Joan van den Honert, enz. 2de dr. Delft, 1758. 4°.

Remedie voor doldriftigheid aan den Rotterdammer student in de h. godgeleerdh. Iz. van Nuyssenburg. Enz. Amst. 1758. 4°.

[**Cate Thz., G. ten**], Antwoord op een' Brief van een' Doopsgez. Leeraar, over de zoo vérklinkende Religieverandering van D. Ant. van der Os. [Onder de zinspreuk: Hier na beter. Achteraan geteekend: NN.] Z. pl. en j.

Raad (Heilzame) aan den ... Brievenschryver, die ... zyn naam verbergt, onder de Zinspreuk Hier na beter. Z. pl. en j.

Aanmerkingen (Zedige en ernstige), op de al spottende zoo genoemde Heylzaame Raad [enz.], door eenen voorstander van de eer en leer der Mennoniten. Z. pl. en j.

Ernst, J. van den, Heilzaame raad aan den Raadgeever in de zaak van Ant. van der Os enz. Z. pl. [1758].

[**Cate Thz., G. ten**], De wederdoop gewraakt by de Doopsgezinden, behelzende o. a. ernstige aanmerkingen op een' spottenden raad betrekkelyk tot den doop geoefend aan A. v. d. Os. [Achteraan de zinspreuk: Hier na beter.] Z. pl. en j.

Justus Benevolens, Aanspraak aan Den Heer N. N., die onlangs eenen Brief van zeker Doopsgez. Leeraar wegens de zaak van den Heer van der Os, onder de fraaje Zinspreuk „Hier na beter", beantwoord heeft. Harlingen, 1758.

[**Cate Thz., G. ten**], Antwoord op de Aanspraak v. Justus Benevolens, zoo genoemd Leeraar der Christenen door den schrijver onder de zinspreuk Hier na Beter. West-Zaandam, 1758.

Mara-stroom (De) geopend in de aanspraak v. Justus Benevolens, in deszelfs vloed gestuit ..., door Φιλαλήτης. West-Zaandam [1758].

Aanmerkingen (Eenige korte), of vraagende voorstellingen aan den schrijver, die zig genoemd heeft met den naam van Justus Benevolens, enz. Z. pl. en j.

Hoekstra, B. S., Het antidox character van Justus Benevolens, enz. West-Zaandam, z. j.

Justus Benevolens, Een tegen Vier of vier Aanspraaken ... ter Verdediginge zyner eerste Aanspraake. Harlingen, 1759.

Schryveren (Aan de) tegens D^0. Ant. van der Os. Z. pl. en j.

Kopye v. een brief d. een Mennisten Prediker aan de Oude Sluys, geschr. aan een Diacon der Doopsgez. Gemeente, in de Ryp tot Waarschouwing, om A. v. d. Os niet toe te laten om aldaar te Prediken. Z. pl. [1759].

[**Kennisgeving** van de Commissarissen van de Waterl. Societeit der Leeraren in N. Holl. etc. aan de leden der Sociëteit van het rapport door J. Beets opgesteld en door P. de Jong nagezien en aangevuld, omtr. het erkennen van A. v. d. Os als Leeraar. 24 Juny 1765.] Byvoegsel [tot den Beschrijvingsbrief]. Z. pl. 1765. 4^0.

Kate Thz., G. ten, Kort Berigt wegens den Heer Ant. van der Os, ingebragt ter Sociëteits-Vergadering van de Waterl. Doopsgez. van N. Holl. en West-Vriesl., geh. den 25sten July 1764. Z. pl. [1765].

Vethman, C., Eenige aantekeningen op het Kort Berigt v. D$_{us}$. G. ten Cate Thz. ... m. een Voorber., waar agter een Advertentie en Protest. Alkm. 1766.

Cate Thz., G. ten, Historisch Verhaal van de (ten opzigt van den Heer Ant. van der Os) in geschil staande Zaken, in de Noordholl., Waterl. Societeit, dienende tot wederlegging van Corn. Vethman, en tot een vervolg op 't Kort Berigt enz. Zaandam, 1766.

Bleyker, M. de, Verhandeling wegens den Aanleg, Aart en 't Regt der Waterlandsche Doopsgez. Sociëteit in Noordholland en West-vriesland. Met een Verdediging van den Handel der Commissarissen [enz.] in de zaak van den H^r. Ant. van der Os, tegen de beschuldigingen van C. Vethman e. a. Amst. 1766.

Beets, J., Brief aan de Kommissarissen der N. Holl. Waterl. Doopsgez. Societeit; over de Advertentie en het Protest van C. Vethman. Hoorn, 1766.

———, Verantwoording op de beschuldigingen door C. Vethman, betreffende de Kommissie der N.-Holl. Waterl. Menn. Societeit, enz. Hoorn, 1766.

Vethman, C., Een tegen Drie. of onbewimpeld antwoord op de Brieven van D[us]. Jan Beets ..., benevens een Aanhangzel, ... raakende de Zaake van den Heer A. van der Os. Alkm. 1767.

d. Plaatselijke geschiedenis.

AARDENBURG.

Copie (Authentyke) hoe d'E. E. Achtb. Heeren ende Regeerders der Stad Aerdenburg haer hebben gedragen ontrent de Doopsgezinden der zelver Stede enz. Rotterd., F. v. Hoogstraeten, 1673. 4⁰.

AKKRUM.

Gabe Atses, [Lijst v. predikbeurten, door hem waargenomen te Akkrum en omstreken, 1707—11]. In handschrift.

ALKMAAR.

[**Kuyper, T. D.**], Versoen-schrift, dienende om de Vereenighde Waterlanders en Vlamingen op de Konings-wegh tot versoeninge en vrede te brengen met de Waterlandse Doops-gesinde op de Oude-veste tot Alckmaer. Z. pl. 1683. 4⁰.

AMSTERDAM.

Disputatio van verscheyde saaken, raakende de wonderwerken ... item van de engelen, duyvelen, etc. Voorgevallen in de Menniste Kerk, het Lam genaamd, ... den 7 Aug. en 29 Mey te vooren, deses Jaars 1695. Door verscheyde Broeders v. deselve Societeyt ... opgesteld, en nagesien [en m. een voorr. voorzien] v. H. Bouman. Amst., J. Smets en P. Dibbits, 1695. 4⁰.

Kops, Agneta. Verdediging tegens de proceduren v. den kerkeraad der Vereen. Vl. en Waterl. Doopsges. Gemeinte, haare Verg. houdende in de Son tot Amsterd. [1701]. Z. pl. en j. 4⁰.

Lipkens, J., Redev. op het eeuwgetyde v. [het] weeshuis [der Doopsgez. Gem. by het Lam en den Toren te Amsterd.], gevierd den 26[sten] Maart 1777. Amst. z. j. 4⁰.

Tichelaar, H., Aanspraak aan de kinderen in het Doopsgezinde weeshuis te Amsterdam; ter gelegenh. v. deszelfs eerste eeuwgety, gevierd den 26 v. Lentemaand, 1777. Amst. 1777. 4⁰.

Couwenhoven, J., Het orgelspel ... Leerreden [over Ps. 150 : 4b]. By gelegenh., dat men, voor de eerstemaal gebruik maakte van het orgel in de kerk de Zon, te Amsterd. den 12 Febr. 1786. Amst. 1786.

Muller, F., Omstandig verhaal van de stichting der tegenw. vergaderplaats v. de Vereenigde Doopsgez. Gemeente te Amsterdam. voorheen bekend onder den naam: bij het Lam. enz. [Amst. 1863].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1863.

Ströer, C. J.. De voormalige vergaderplaatsen der Doopsgezinden. [Amst. 1912, 1913]. M. 1 afb.

Overdr. u. het 10de en 11de Jaarb. v. de Vereeniging Amstelodamum.

Kalff, S., Mennisten te Amsterdam. [Gron. 1906].

Uit: Tijdschr. v. Gesch., Land- en Volkenk. XXI.

BLOKZIJL.

Vos, K.. Iets over vervolging v. Doopsgez. door de Geref. overheid. Steenwijk, 1904.

Geschiedkundige Aanteekeningen nopens Blokzijl en Omgeving, bijeenverz. d. J. H. A. Bouman. Bijvoegsel v. de Opregte Steenwijker Courant v. 16 Juli 1904.

Fragment van stichtelijke gezangen of de verheugingen over de aangroeijende gemeente te Blokziel. Steenwijk, 1904.

Als voren.

BRIELLE.

Jager, H. de. Bijzonderheden betreffende de Mennonieten te Brielle. [Nijmegen, 1894].

Uit: De Navorscher, 1894.

————. Mennonieten te Brielle. [In: Geschil tusschen de Brielsche regeering en geestelijken in 1557.] [Nijmegen, 1896].

Uit: De Navorscher, 1896.

BUITENPOST.

Wynalda, A.. Davids liefde tot Gods huis ... Leerreden over Ps. 26 : 8. Gedaan ter inwijdinge van de Vergaderplaats der Doopsgez. te Buitenpost .... den 19 Aug. 1742. Amst. 1743. 4⁰.

DEVENTER.

Remonstrantie en deductie over de Leere, en conventiculen der Mennisten der Stede Deventer, geexhibeert den 17. Octob. 1670. Dev., J. Carolinus, 1670. 4⁰.

[**Cremer, A. W.**], Antwoorde op het Boeckjen, geintituleert: Remonstantie, enz. Z. pl. 1671. 4⁰.

Redenen waerom de Ed: Achtb: Magistraet den Mennisten tot Deventer niet magh toelaten conventicvlen te houden. Z. pl. 1670. 4⁰.

Bericht over ketterye en ketterdwanck. Z. pl. 1670. 4⁰.

Van denzelfden schrijver als Redenen enz.

[**Cremer, A. W.**], Nootwendige ontschuldinge op het Boeckjen, geintituleerd: Redenen enz. Z. pl. 1670. 4⁰.

Bestraffinge (Rechtmatige) aan A. W. Kremer over sijn Boeckje ydelijck genaamt Noodtwendighe ontschuldinge. Waar by achter aan ghevoecht is een noodige vermaninge aan de eenvoudige dwalende Mennoniten deser Stede. Z. pl. 1670. 4⁰.

Van denzelfden schrijver als Redenen en Bericht.

[**Cremer, A. W.**], Wederlegginge, op de onrechtmatighe Bestraffinghe, nu onlanghs uyt-gegeven en 't onrechte genaemt: Rechtmatige bestraffinge, etc. Z. pl. 1671. 4⁰.

Becius, J., Wederlegginge van het Tractaet, welckers Titul is; Redenen enz. Amsteld. 1671. 4⁰.

Delden Sr., S. van, Spiegel der Waarheyd, dienende tot Wederlegginge van zeeker Faamroovend Boekje, de Naam dragende van Kort en Noodwendig Berigt, van het geene omtrent den Verkoop van de halve Zeepsiederye ... is voorgevallen: tusschen H. Lindeman en den Prediker S. van Delden. Dev. 1752. 4⁰.

Hierachter volgen het in den titel aangehaalde werkje en een verweerschrift van H. Lindeman.

EDAM.

Geestelijcken-Comeet, dreygende een Bouvalligh Huys, ende is geresen uyt een Vruchtelosen ... handel, geschiet tusschen den 7 en 8 Oct. 1664. tot Edam. Edam, K. J. Koets-wagen, 1665.

ENSCHEDE.

Vries, C. de, Inwydingsreden over de tempels. By gelegenh. van ene eerste godsd. byeenkomste in de nieuwgebouwde vergaderplaats der Doopsgez. Gemeente te Endscheidé. Uitgespr. op den 17^{den} van Wintermaand 1769. Amst. 1769. 4⁰.

FRANEKER.

Middelen tot Vreede ... inde Doops-gesinde Gemeinte Jesu Christi tot

Franeker; genoemt de Vlaemsche. Enz. Fran., J. Arcerius, 1660. 4⁰.

GOES.

Dale, J. H. van, Bijdrage tot de gesch. der Doopsgez. Gemeente te Goes, ten jare 1665. [Schoondijke, 1858].

Uit: Cadsandria, 1858.

GRONINGEN.

Aanmerkingen (Korte) over het Contract, 't welke de Eerw. D⁰. E. Botterman, en de 4 Diakonen onlangs hebben laten drukken, ... waar in enige spreekwyzen, in gemelte Contract voorkomende, nader opgeheldert en verklaart worden. Enz. Gron. 1733. 4⁰.

[**Notulen** v. de Groninger Societeit der Oude Vlamingen, van 1738 tot 1815.] 4⁰. Gedeeltel. in handschr.

Van sommige notulen is een tweede exempl. aanwezig, waarbij circulaires van de Societeit uitgegaan. Bij de notulen van 1767: een Ontwerp tot Vereeniging van de Societeit der O. Vl. te Gron. en de Doopsgez. Societeit te Amst. in de Zon, Staat der Gemeentens en Staat van de Societeits-Cassa. De notulen van de verg. geh. 19 May 1754 alleen in afschriften, één van A. P. Medendorp, Scriba, en één „Voor Andries Wouters Scriba te Sneek Overgegeeven aan H. v. Gelder".

D[ijk], A. S., Sluit-reede, gedaan by het eyndigen der algem. vergaderinge der Doopsgez. Societeit: geh. binnen Groningen, den 19 May 1754 en volgende dagen, over de text Hoz. 14 : 3. Gron. 1754.

HAARLEM.

Memoriael van de overkomste der Vlamingen hier binnen Haerlem. Z. pl. en j. 4⁰. Afschrift (19ᵈᵉ eeuw).

Naar het exemplaar in de Stadsbibliotheek te Haarlem.
Het origineel, vermoedelijk opgesteld door den bleeker Pieter van Hulle, heeft blijkbaar gediend als bijlage bij een request aan Burgemeesteren van Haarlem, omstreeks 1635—1640.

Sybrandi, K., Een onuitgegeven brief v. het jaar 1740 over de Doopsgez. Gemeente te Haarlem. [Amst. 1863].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1863.

Arkenbout, M., De zang- en speelkonst in haar nuttig gebruik en schadelyk misbruik enz. [Leerrede over Ps. 150 ⁴ bij de orgelinwijding in de Doopsgez. Gem. op 't Klein Heiligland te Haarlem.] Haarlem, 1771.

Aanspraaken ter gelegenh. der eerste vergadering v. regenten en regentessen in het armenhuis der Doopsgez. Gemeente, op 't Kl. Heiligland te Haarlem op den 26 v. Hooimaand 1782. Haarlem, z. j.

Horst, K. van der, Leerreden [over Hand. 4 [32]]. By gelegenh. v. de eerste Samenkomst der Vereen. Doopsgez. Gemeente [te Haarlem], op 7 Nov. 1784. Haarlem, z. j.

KOLHORN.

Stuurman, K., Leerreden ter inwying v. de nieuwgebouwde Doopsgez. kerk te Kolhorn, uitgespr. den 19 Dec. 1790. Alkm. 1792.

KROMMENIE.

Diepenbroek, C. v., Predikaatsie of Redenvoering, in de Nieuwgebouwde Vergaderplaats der zo genoemde Doopsgezinde tot Krommenie. Uitgespr. op den 17. Mey, A⁰. 1703. Amst. 1703. 4⁰.

[**Ecke, C. van**], Krommenie verbrand A⁰. 1702. den 22. July, en uit zyn assche herboud: en de vergader-plaats der Doops-gezinde voor de eerste maal geopend, A⁰. 1703, den 17. May, op Hemelvaardsdag. Amst. 1703. 4⁰.

LEIDEN.

[**Kodde, J. vander**], De Woorden van Paulus, 2. Thessalonic. III. vers XVI. in Rijm uitgebreid en toegepast op de vereeniging der beyderzyds Doopsgezinden tot Leyden op den 13. Febr. 1701. Leyden, z. j. 4⁰.

Alkmaar, Adr. van, Vrede-predikaatsi [over Col. 3 [15]], wegens de kerk-vrede v. de Waterlantze en Vlaamsche Doopsgez. Gemeentens te Leiden, uitgespr. in haar eerste zamenvergaring op den 13 Febr. 1701. Rotterd. 1701. 4⁰.

Hierachter gedichten v. J. Bredenburg, L. Schouten en P. v. Hoorn.

MIDDELBURG.

Nagtglas, F., De kerkeraad der Nederd. Herv. Gemeente te Middelburg, tegenover de Doopsgezinden, Voetwasschers en Martinisten v. 1574—1608. [Middelb. 1862].

Uit: Janssen en Van Dale, Bijdr. tot de Oudheidk. en Gesch., inzonderh. v. Zeeuwsch-Vlaanderen. VI.

Postille ende Mandament, van den Prince van Orangien, gegeven op de Requesten [der] Doopsgesinden [in] Middelburch in den Jare 1577. ende 78. Z. pl. 1603. 4⁰.

Achter in: J. C. Rolwaghen, Tegenbericht.

Cramer, A. M., Twee akten v. Pr. Willem I tot bescherming v. de

Doopsgez. Voorgelezen in het Zeeuwsch Genootsch. der Weten sch. te Middelb. [Amst. 1836].

Overdr. uit: Vaderl. Letteroefen. 1836. 2.

Jacob Adriaens, Kort verhael, aen de Ghemeynte; behelsende, het gene omtrent sijn beroepinge tot Leeraer, verval in 't leven ende versoek sijnder Attestatie, soo binnen Middelburgh, als te Amsterdam, des wegen is voorgevallen enz. Amst. 1661. 4⁰.

MOLQUERUM.

Harmen Reynskes [van Overwyk], Een verklaringe over het ongenoegen der soo genoemde Doopsgesinde Christenen in Molqueern. Over haren Leeraer Harmen Reynskes en om reeden sy hem hebben van den Predikdienst geweert. Workum, A. Boekholt, 1695.

————, Idem. 2de dr. met een Aenhangsel. Amst., A. Boekholt, 1695.

ROTTERDAM.

Vrede-handeling (Christelyke); bij Wisseling eeniger Geschriften, tusschen de Waterlandsche Doops-gezinde, en de Remonstrantsche Gemeente: tot Rotterdam. Rotterd., I. Naeranus, 1671. 4⁰.

Handeling (Schriftelyke) tot Christelijke vereeniging voorgevallen tusschen een gedeelte der Waterlandtsche Doopsges. en de Remonstrantsche gemeente tot Rotterdam. Rotterd., C. J. den Abt, 1671. 4⁰.

Loon, A. van, Christelyke vredewensch ... ter gelegentheid v. de Vereeniging der Vl. en Waterl. Doopsgez. Gemeentens te Rotterd. uitgespr. op den 6 Juny 1700. Rotterd., W. de Wilde, 1700. 4⁰.

Hierachter een viertal gedichten v. J. Bredenburg, A. Spinniker, H. v. Loon en D. de Veth, naar aanleiding van hetzelfde feit.

Ouwejans, J., Sions tempelvreugd enz. [Leerrede over Ezra 6 14–16 bij de kerkinwijding te Rotterd. 28 Mei 1775]. Rotterd. 1775.

DE RIJP.

Persijn, J., Een viertal geschriften betreffende de Doopsgez. Gemeente in de Rijp. Hoorn, 1857.

SNEEK.

Cate, G. ten, Korte schets v. de Doopsgez. Gemeente der Oude Vlamingen te Sneek. [Leiden, 1890].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1890.

Hesta, L., Een kantteekening bij de Korte schets van de Doopsgez.

Gemeente der Oude Vlamingen te Sneek, opgen. in de Doopsgez. Bijdr. van 1890. [Betreffende een twist tusschen de Gemeenten van Ylst en Sneek omstreeks 1750.] [Leiden, 1892].
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1892.

THOLEN.

Was, J., De Doopsgezinden in het eiland Tholen, voornamel. te St. Maartensdijk, in de XVII. eeuw. [Middelb. 1852].
Uit: Zecland, Jaarboekje voor 1852.

UITGEEST.

Knipscheer, F. S., Abdias Widmarius' twistgesprekken met de Mennisten, in 1627/28 gehouden te Uitgeest, benevens eenige bijzonderh. uit de gesch. der Doopsgez. Gemeente aldaar. Leiden, 1907.
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1907.

UTRECHT.

Schagen, M., De muziek in den openbaeren godsdienst gewettigd enz. [Leerrede over 2 Kron. 29 $^{24b-31}$ bij de inwijding v. het eerste kerkorgel bij de Doopsgez. te Utrecht.] Utr. 1771. M. 1 uitslaande plaat.

Cuperus, J., Kerkrede ... by gelegenh. der inzegening v. de nieuwe kerk, voor de Doopsgez. Gemeente te Utrecht, op den 7 Nov. 1773. Utr. 1773. 4°.

Vries, C. de, De verdraagzame begrippen der Doopsgezinden, niet onbestaanb. m. hunne aanhoudende afzondering v. de overige Kristenheid, aangetoond in ene Leerr. den 7^{den} Nov. 1773 in de nieuwe kerk der Doopsgez. Gemeente binnen Utrecht uitgespr. Amst. 1773. 4°.

Heyningen, L. van, Brief aan den Eerw. Heer C. de Vries leer. der Doopsgezinden te Utrecht. Benevens uittrekzel uit zekere Brief behelzende eenige voorlopige byzonderheden rakende de Doopsgez. Gemeente te Utrecht. Z. pl. 1784.

Geuns, M. van], Kort verslag aangaande den toestand v. het Doopsgez. kerkgenootschap. Utr. 1793.

WEST-GRAFTDIJK.

Cate Thz., G. ten, De heerlykheid van 't laaste huys onderzogt ... Leerr. [over Haggai 2 ^{10}]. Ter inwying v. de nieuwe kerk der Men-

noniten te West-Graftdyk, ald. uitgespr. den 3. Dec. 1758. West-Zaandam, z. j. 4⁰.

WORMER EN JISP.

Banningh, J., Eenvoudig Verhaal van de Proceduuren gepleegt, in de Waterlandse Doopsgesinde Gemeentens tot Wormer en Jisp, over het doen ophouden van een haarer Leeraaren in zijn predikdienst enz. 2de dr. Amst., A. v. Damme, 1698. 4⁰.

Hylkema, C. B., De afzetting van Jacob Pieters Banning als leeraar te Wormer en Jisp, A⁰ 1698. [Leiden, 1898].
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1898.

WORMERVEER.

Kercke (De quynende) der Waterlandse Doopsgesinde tot Wormerveer ofte een kort en waerachtig verhael van 't geen in deselve Gemeente omtr. de Dienaeren is voorgevallen [tusschen 1669 en 1676]. Amst., J. v. Veen, 1677. 4⁰.

ZAANDAM.

Vries, B. C. de, Op de Vredehandeling tusschen de (zoo genaamde) Vlaamse en Waterlandse Doopsgesinde Gemeenten tot Saandam vereenight: in den Jaere 1687. Enz. Amst., A. Visscher, z. j. 4⁰.

Galenus Abrahamsz., Anspraak an de Vereenigde Doops-gezinde Gemeente te Zaandam, [ontleend uit Ezra 3 $^{11-13}$, bij de eerste predikatie in de nieuw gebouwde Vergader-plaats] op den 2 Nov. 1687. [Waarachter m. doorl. paginatuur: De VIII trappen ter saligheyd, en: Na-reden.] Amst., P. Arentsz., z. j.

Gelder, H. van, Davids dankbaarheid, ten voorbeelde voorgesteld. [Leerr. over 1 Chron. 29 ^{13,14}, bij de inwijding v. het orgel van de Vereenigde Doopsgez. Gemeente te Westzaandam, op 14 Maart 1784.] Amst. 1784.

——————, Het voorregt der openbaare godsdienst-oeffeninge. Aangetoond in eene leerr. ter gedagtenisse, dat de kerk der Vereenigde Doopsgez. Gemeente te Westzaandam, 100 jaaren geleden, tot dat einde voor de eerste maale gebruikt is. Geh. den 4^{den} Nov. 1787. Amst. 1787.

Buitenlandsche gemeenten.

ALTONA.

Piper, P., Die Reformierten u. die Mennoniten Altonas. Altona, 1893.
Altona unter Schauenburgischer Herrschaft. VI.

CREFELD.

Aktenstück (Ein) üb. die erste Einwanderung der Mennoniten i. J. 1655 u. üb. die damit verknüpften Vorgänge. Crefeld, 1894.
Crefelder Zeitung. 20. Aug. 1894. Mittag-Ausg.

DANZIG.

Copeij (Eine aufrichtige) eines schreibens aus danzig vom Nov., Anno 1710. kurtz nach der grossen pest alda, darinnen sich dieses hat zugetragen, unter leuten Mennistischer parteij, ... abgelassen, an des Auctoris nahen verwanten in Altona. Von erscheinungen einiger Selen etc. Afschrift (18de eeuw).

Rondreize van de Oudsten Hendrik en Arent Berents in alle gemeenten der Oude Vlamingen in Pruissen, Polen etc. 1719. In handschrift.

Verhaal (Kort) van de elende der landluiden in eenige Streeken omtrent de Stad Dantzig. Getrokken uit egte Berichten herwaards overgezonden. Z. pl. 1738. 4^0.

Rehefeld, S., Copey von 2 Briefen, welche an Herrn G. Wernick, Schöppen in der Königl. Stadt Dantzig, nach Dresden seyn zugeschrieben worden [d. 26. Nov. 1749 u. d. 28. Jan. 1750]. Z. pl. en j. f^0.

Verordnungen für die Königl. Pohlnische Stadt Danzig. [Danzig] 1750. f^0.

Beweisz (Kurzer), ... dasz die Anabaptisten oder Mennonisten zu Danzig ... nicht befugt sind, bürgerl. Handthierung und Gewerbe daselbst zu treiben, etc. [Danzig, 1750]. f^0.

Rehefeld, S., An die Herren Deputirte der Löbl. dritten Ordnung zu Dantzig. Den 4ten Maji Anno 1751. übergeben. [Danzig, 1751]. f^0.

Gedanken (Unpartheyische) über das Schreiben des Herrn S. Rehefeld, etc. [Danzig] 1751. f^0.

Bürgers (Eines ungelehrten) in der Königl. Stadt Dantzig, Prüffung, derjenigen Schrifft, so sich betitult, Unpartheyische Gedancken eines redlich gesinnten Dantziger Patrioten. [Danzig] 1751. f^0.

Schreiben eines Raths der Stadt Danzig, an des Herrn Cron-Grosz-Canzlers Malachowski Excell. vom 16ten Aug. 1751. nach der lat. Urschr. u. der deutschen Uebersetz. [Danzig] 1751. f^0.

Goldmann, S., Danziger Verfassungskampfe unter Polnischer Herrschaft. Leipz. 1901.

Leipziger Studien aus dem Gebiet der Geschichte. VII. 2.

EIDERSTEDT.

Hansen, R., Wiedertaufer in Eiderstedt (bis 1616), Kiel, 1901.

Schr. d. Vereins f. schlesw.-holst. Kirchengesch. II. R. II. 2.

c. Levensschetsen *)
(naar het jaar van overlijden gerangschikt).

Burger Jr., C. P., Robbert Robbertsz. le Canu en Tymen Claesz. Honich. Amst. 1908. M. afb.

Amsterdamsche Rekenmeesters en Zeevaartkundigen in de zestiende eeuw. Overdr. uit: Amsterdamsche Boekdrukkers en Uitgevers. Dl. III.

——————, Zestiendeeeuwsche pamfletschrijvers. [3. Robbert Robbertsz.] [Antw.] 1908.

Overdr. uit: Tijdschr. voor Boek- en Bibliotheekwezen. VI.

Verhael (Kort-) van het Leven ende Daden van Hans de Ries, Outste, ende Leeraer der Waterlantsche-Gemeenten. Met eenige sijner, ende anderer geschriften. In de Ryp, Claes Jacobsz., 1644. M. 1 portret. 12^0.

Ballot, J. S. S., Hans de Ries, zijn leven en werken. 2 st. [Amst. 1863, 64].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1863, 64.

Vos, K., Reyer Anslo's overgang. [Amst.] 1906.

Overdr. uit: De Gids. 1906. 5.

Leven (Het) en Sterven v. Melis Pietersz. Laakeman [leeraar te Wormerveer, overl. 1699]. Amst., J. v. Nieuweveen, z. j. 4^0.

Eeghen Jr., C. P. van, Adriaan van Eeghem, Doopsgez. Leeraar te Middelburg. 1655—1709. Amst. 1886.

Eeghen, P. van, Jan Luyken en zijne bloedverwanten, zie blz. 46.

*) Zie ook: Schyn-Maatschoen. dl. 2 en 3. en verder de afdeeling: Lijkredenen.

Roosen, B. K., Gerhard Roosen weil. Predig. der evang. Mennon.-Gem. zu Hamburg u. Altona, geb. 1612, gest. 1711, geschildert. Hamb. 1854.

Scheffer, J. G. [de **Hoop**, Hermann Schyn. [Leipz. 1884].
Uit: Real-Encykl. f. prot. Theologie u. Kirche. 2de dr. Bd. XIII.

Leendertz, W. I., Joannes Deknatel, een pietist onder de Doopsgezinden. Rotterd. 1887.
Overdr. uit: Geloof en Vrijheid. XXI. 4.

Wiersum, E., Jan Bisschop. [Rotterd. 1910]. M. 1 afb.
Overdruk uit: Rotterd. Jaarb. 1910.

f. Geschiedenis van geestverwante richtingen.

1. DE BROWNISTEN EN VROEGSTE BAPTISTEN.

Scheffer, J. G. de Hoop, De Brownisten te Amsterd. gedurende den eersten tijd na hunne vestiging, in verband m. het ontstaan v. de broedersch. der Baptisten. Amst. 1881.
Overdr. uit: Versl. en Mededeel. d. Kon. Akad. v. Wetensch. Afd. Letterk. 2de R. Dl. X.

Smyth, John, The Differences of the Churches of the Seperation contayning a description of the Leitourgie and Ministerie of the visible Church annexed ... to a little treatise ... bearing title Principles and Inferences, concerning the visible Church. 1608. Afschrift (19de eeuw).

Smyth, John, Paralleles, Censures, Observations aperteyning to three several writings, 1. A lettre written to mr. Ric. Bernard, by John Smyth. 2. A Book intituled, The Seperatists Schisme published by Mr. Bernard. 3. An answer made to that book called the Sep. Schisme by mr. H. Ainsworth. Whereunto also are adioyned. 1. The said Lettre written to mr. Ric. Bernard ... 2. Another Lettre written to mr. A. S. 3. A third Lettre written to certayne Brethren of the Seperation. Printed 1609. Afschrift (19de eeuw).

[**Smyth, John**]. To every one that etc. [Voorrede van: The Character of the Beast or the False Constitution of the Church Discovered in Certayne Passages betwixt Mr. R. Clifton and John Smyth. Printed 1609.] Afschrift (19de eeuw).

Description (A) of the Church of Christ, with her peculiar Priviledges ... With some oppositions and Answers of defence against certaine Anabaptisticall and Erronious Opinions ..., Maintained and Practised by one Master John Smith etc. By I. H. London, Nathaniel Fosbrooke, 1610. Afschrift (19de eeuw).

Bernard, Rich., Plaine Evidences: The Church of England is Apostolicall the Separation Schismaticall. Directed Against Mr Ainsworth the Separatist and Mr Smith the Se. baptist etc. Anno 1610. Afschrift (19de eeuw).

[**Helwys, Th.**], A Short and Plaine proofe by the Word, and workes off God, that Gods decree is not the cause off anye Mans sinne or Condemnation. And that all men are redeamed by Christ. As also that no Infants are condemned. Printed 1611. Afschrift (19de eeuw).

———, A Short Declaration of the mistery of inequity. Anno 1612. [Met een opdracht aan den Koning. Spitlefield neare London.] Afschrift (19de eeuw).

P[igott], T[homas], John Smyth's Confession and Life. [1612]. Copied fr. the only printed Copy known (without date) now in York Minster Library. Afschrift (1875).

Beginnings (The) of Liberty. [Notes on John. Smith.] London, 1879. The General Bapt. Magaz. Aug. 1879.

Dexter, H. Morton, The True Story of John Smyth, the Se-baptist, as told by himself and his contemporaries, w. an inquiry whether Dipping were a New Mode of Baptism in England, in or about 1641. Etc. Boston, 1881. M. afb.

Burgess, W. H., John Smith the Se-baptist, Thomas Helwys and the first Baptist Church in England etc. London, 1911.

Cooke, W., A learned and full answer to a treatise intitvled: The vanity of childish baptisme. London, Chr. Meredith, 1644. Titel omlijst. 4⁰.

[**Stalham, J.**], The summe of a conference at Terling in Essex. Jan. 11. 1643. London, Chr. Meredith, 1644. Titel omlijst. 4⁰.

Coxe, B., H. Knollys, W. Kiffen, etc., A Declaration ... Concerning Infants-Baptisme. Etc. London, 1645. Titel omlijst. 4⁰.

Featly, D., The Dippers dipt. or, the Anabaptists dvck'd and plvng'd over Head and Eares, at a Disputation in Southwark. Etc. London, N. Bourne, 1645. M. front. 4⁰.

Pagitt, E., Heresiography: or, a description of the Hereticks and Sectaries of these latter times. 2d edit. With some Additions. London, W. Wilson, for J. Marshall and R. Trot, 1645. 4⁰.

Geree, Iohn, Vindiciae Paedo-Baptismi: or, a Vindication of Infant Baptism etc. London, printed by J. Field for Chr. Meredith, 1646. Titel omlijst. 4⁰.

Firmin, G., A serious Question stated: viz: Whether the Ministers of England are bound by the Word of God to Baptize the Children of all such Parents which say, they beleeve in Jesus Christ, but are grosly ignorant ... and refuse to submit to Church-Discipline ... A little Addition made to the Controversie against the Anabaptists. London, S. Bowtell, 1651. Titel omlijst. 4⁰.

[**Busher, L.**], Persecution for Religion judg'd and condemn'd, in a Discourse between an Antichristian and a Christian. Etc. Z. pl. 1662. 4⁰.

Records (The) of a church of Christ, meeting in Broadmead, Bristol. 1640—87. Ed. for the Hanserd Knollys Soc., w. an hist. introduction by E. B. Underhill. London, 1847.

[**Lydius, J.**], Historie der Beroerten v. Engelandt, aengaende de veelderley Secten, die aldaer in de Kercke Jesu Christi zijn ontstaen. T'samen-gestelt u. vele Eng. Scribenten enz. 2de dr. Dordr. 1649.

Crosby, Th., The history of the English Baptists, from the Reformation to the Beginning of the Reign of King Georg I. 4 Vol. London, 1738—40.

Ivimey, J., A history of the English Baptists, ... fr. the earliest period to the close of the 17th century. 2 Vol. London, 1811—14.

Muller, S., De Baptisten in Engeland. [Amst. 1862].
Overdr. uit: Doopsg. Bijdr. 1862.

Evans, B., The early English Baptists. 2 Vol. London, 1862—64.
The Bunyan library. VII, VIII.

Heath, R., The Anabaptists and their English descendants. [London. 1891].
Uit: The Contemporary Review. LIX.

Whitsitt, W. H., A question in baptist history: whether the Ana-

baptists in England practiced immersion before the year 1641? Etc. Louisville Ky. 1896.

Burrage, Champlin, The early English dissenters in the light of recent research (1550—1641). 2 Vol. Cambridge, 1912. M. facs.

2. DE RIJNSBURGERS.

Oorspronk (De), natuur, handelwijze en oogmerk der zo genaamde Rynsburgsche Vergadering. Amst. 1736. 4⁰.

Moubach, A. en **B. Picard**, Naaukeurige Beschryving der uitwendige Godtsdienst-plichten, enz., zie hiervoren blz. 40.

Hierin: Redeneering over de gebruiken enz. der Collegianten en Rhynsburgers.

Rues, S. F., Aufrichtige Nachrichten etc., zie hiervoren blz. 108.

————, Tegenw. Staet enz., zie ibidem.

Hierin: Opregt Berigt van den Tegenw. Staet der Collegianten of Rynsburgers.

[**Nimwegen, E. van**], Historie der Rijnsburgsche vergadering. Rotterd. 1775.

[**Muller, S.**], Rheinsburger. [Leipz. 1833].

Artikel in: Brockhaus' Conversations-Lexikon. 8ste dr.

Slee, J. C. van, De Rijnsburger Collegianten. Haarlem, 1895. M. platen.

Verh. Teyler's Godg. Genootsch. N. S. XV.

Klinckhaemer, L., Vryhevdt van spreecken inde Gemeynte der geloovigen. Leyden, I. de Waal, 1655. 12⁰.

————, Idem. 2de dr. Vermeerdert. Leeuw., R. J. Mosselman, 1679. 12⁰.

Ondersoeck (Kort) Of L. Klinckhamers Genees-meesters meyninge, aang. de Vryheydt v. spreeken in de Gemeynte der Gheloovighen warachtich, of Godts Woordt regelmatich zy. Door P. D. F. Haarlem, P. v. Wesbusch, 1655. 4⁰.

Klinkhaamer, L., Verdediging v. de Vryheyt v. Spreken in de Gemeente der Gelovigen, enz. Amst., D. Baccamude, 1662. 4⁰.

Gebruyk (Oud) van de Vryheydt van Spreeken, in de Gemeente der Doops-gesinden, zie beneden blz. 188.

[**Zwicker, D.**], Openhertige vertooninge, dat de Algemeene Vryheyt van spreken in de Gemeynte ... behoort wederom afgeschaft te worden, zie hiervoren blz. 118.

———, De verdwynende on-apostolische vryspreecker. Dat is: Uytvoerlijcke Antwoordt op P. Langedults onzedige Schriften tegens de Uytgegaene Openhertige Vertooninge, dat de Vryheyt van spreecken in de Gemeynte, uyt I Cor. 14 heel qualijck beweesen is, enz. Uytgeg. v. den autheur der gedachten Vertooninge. Z. pl. 1669. 4°.

Praetje (Een) over Tafel ... behelsende Consideratien over den Vredehandel, nu tusschen de Remonstranten en de Waterlandsche Doopsges. tot Rotterd. voorgevallen enz. Amst. 1671. 4°.

Naar aanleiding van: Christelyke Vrede-handeling enz. (zie hiervoren blz. 151). M. geschr. aant. De op den titel als auteur bijgeschreven naam van J. Bredenburg is door latere hand geschrapt en vervangen d. L. Klinkhamer.

Waerdeering (Schriftuurlycke) van het hedendaeghsche Predicken en Kerckgaen ... Dienende tot beantwoording van het Praetje over Tafel. Enz. Z. pl. 1672. 4°.

M. bijgeschreven aant.

[**Passchier de Fyne**], Kort, Waeraehtig en Getrouw Verhael van het eerste Begin en Opkomen van de Nieuwe Seckte der Propheten ofte Rynsburgers in het Dorp van Warmont, Anno 1619, en 1620. Beschreven door een Oog-getuyge enz. Waerstadt, 1671. 4°.

[**Oudaan, I.**], Aanmerkingen over het Verhaal v. het eerste Begin en Opkomen der Rynsburgers [Met: Byvoeghsel.] Rotterd., I. Naeranus, 1672. 4°.

Het Byvoeghsel is van den schrijver van: Schriftuurlycke Waerdeering enz.

———, Idem. 2de dr. [Titeluitgave.] Rotterd., I. Naeranus, 1672. 4°.

Op den toegevoegden titel staat: Den tweeden Druk, vermeerdert, met een Byvoegsel. Dit komt echter ook reeds in de vorige uitgave voor.

Hartog, J., Een echte collegiant. [Amst. 1892].

Overdr. uit: De Gids. 1892. Handelt over den schrijver van: Schriftuurlycke Waerdeering enz. en het hiervoor genoemde Byvoeghsel.

[**Klinkhamer, L.**], Heylzamen raad tot christelyke vrede ... Benevens een Na-reden dienende tot beantwoording van de Voorreden van het Verhaal der Opkomste van de Nieuwe Secte der Propheten of Rijnsburgers. Rotterd. z. j. 4°.

Dale, A. van. De Oudheid van 't alleen spreken in de Gemeente verdedigd, enz. Amst., J. Rieuwertsz, 1670. 4^0.

L[angedult], P.. De Apostolice Outheyt vande Vryheyt van Spreken in de Vergaderingen der Christenen, tegens Dr. A. v. Dalens alleen-spreken: verdedigt. Haerlem, J. G. Geldorp, 1672. 4^0.

Dale, A. van, Historie van 't Predik-ampt, enz. Haarlem, J. G. Geldorp, 1674. 4^0.

Smout, P.. Het helder Licht der Vryheyt ... over het Godlijk Vrijpropheteren in de Gemeynte Jesu Christi. Tegen A. v. Dalen. Rotterd., P. Terwout, 1679. 4^0.

Brieven (Drie), De eerste v. D. Zwicker, gesonden aan J. v. Kuyck. De tweede, J. v. Kuyck antwoordt op de selve Brief. De derde, Replijck v. D. Zwicker, die onbeantwoordt blijft. [Uitgeg. d. A. Swartepaard.] Amst. 1678. 4^0.

Kodde, J. van der, Vrindelyke aanspraak aan Korn. v. Eken, wegens sijn uitgeg. Geschrift, genaamd Een Bril-Huisje enz. Amst., K. v. d. Zys. z. j. 4^0.

[**Kuyper, F.**], Broederlijke Onderhandeling van de Waaterdoop: tusschen K. Stapel en F. Kuyper. In welk met eene van het Bloed- en verstikte-eeten, als meede van het Voetwassen word gehandeld. Ende word ook weederleijd, de Noodzaakelijkheijd van de Waaterdoop: door Volkaart Visser, teegen Faustus Socinus staande gehouden. Hier is noch bijgevoegt, een Aanwijzing van D. Zwikkers groove misslagen, in zijn Openhartige Vertooning etc. teegen L. Klinkhamer begaan. Rotterd., P. Terwout, 1680. 4^0.

Apologia, of Korte Verantwoordinge, op het Boek genaamt de Nietigheyd, en Ongegrontheyd der Sociniaansche so genaamde Godsdienst. d. J. Oldenburg, tegen D. Zwicker en A. Swartepaart. Enz. Z. pl. 1681. 4^0.

Antwoord v. de Collegianten, der Stad Harlingen: aan T. Poppinga, op zijn aanspraak aan haar gedaan, in de Dedicatie v. zijn boek, genaamt De Heerlijkheyd Gods etc. en op het boek zelfs. Harlingen, H. Heris, 1684. 4^0.

Lemmerman, A., Eenige Bewijzen dat J. Breedenburg, staande zijn Stellingen, geenszins kan gelooven, dat'er zulk een God is, als de H. Schrift leert. Enz. Amst., D. Bakkamude, 1684. 4^0.

Hierachter:

B[redenburg], **J.**, Wiskunstige Demonstratie, dat alle verstandelijke werking, noodzaakelijk is. M. de weerlegg. v. F. K[uyper]. Uytgeg. d. A. Lemmerman. Amst., D. Bakkamude, 1684. 4⁰.

Bredenburg, J., Noodige Verantwoording op de ongegronde Beschuldiging v. A. Lemmerman. Rotterd., I. Naeranus, 1684. 4⁰.

Tegenberigt (Zedig), tot voorstant v. A. Lemmerman, tegens de onzedige Verantwoording v. J. Bredenburg v. Rotterd. Door J. M. G. V. S. Amst., A. D. Oossaan, 1684. 4⁰.

Latini Serbalti Sartensis Observationes, quibus ostenditur J. B[redenburg] esse Spinosistam, atque adeo Atheum etc. [M. vert.] Z. pl. 1684. 4⁰.

[**Verburg, J. D.**], Brief aen N. N. Tot wederlegginge van het zoo genaamde Zedig berigt ende de aanmerkingen tot defensie van A. Lemmerman, waar in klaarlijk word aengewezen de ongegronde lastering en onhebbelijke handelingen gepleegt tegens ... J. Bredenburg. Rotterd., I. Naeranus, 1684. 4⁰.

[**Geel, J. v.**], Op F. K[uyper] en A. L[emmerman], Scheurmakers dezer Eeuw. Z. pl. 1684. 4⁰.

Vervolg van Zedig tegenberigt enz. d. J. M. G. V. S. Z. pl. en j. 4⁰.

Breedenburg, J., Verhandeling van de Oorsprong van de Kennisse Gods, en van desselfs Dienst. Alleen uyt de natuurlyke Reden afgeleyd ... Waar voor een Schriftje van B. J. Stol gevoegd is, behelsende eenige stellingen v. Joh. Breedenburg. [Uitgeg. d. F. Kuyper.] Amst., C. Schaft, 1684. 4⁰.

Orobio, I., Certamen Philosophicum ... adversus J. B[redenburgii] Principia etc. Z. pl. en j. 4⁰.

Latini Serbalti Sartensis Vindiciae repetitae, pro Divina et humana libertate. Contra Bredenburgios fratres Spinosae Discipulos etc. [M. vert.] Amst., A. D. Oostzaan, 1684. 4⁰.

Lemmerman, A., Verdeediging van de Drie Onfeylbaare Bewijzen, dat J. Breedenburg, staande zijn stellingen ... geenszins kan gelooven, dat 'er zulk een God is, als de Godsdienst eyscht. Teegen zijn ... Noodige Verantwoording. Amst., A. D. Oostzaan, 1685. 4⁰.

———, Idem. [Met gewijzigden titel.] Amst., A. D. Oostzaan, 1685. 4⁰.

Bedenckinge (Een korte). Over de stellingen van A. Lemmerman enz. Z. pl. 1685. 4⁰.

Kuyper, F., Bewys dat noch de schepping van de Natuur, noch de Mirakelen, die de H. Schrift verhaalt, op eenigerhande wijz, teegen de Natuurlijke Reeden strijdig zijn. Teegen de Atheistise gronden, van Johannes Breedenburgs. Amst., A. D. Oostzaan, 1685. 4⁰.

[**Smout, P.**], Copye v. een Brief, d. P. Smout, aan Galenus Abramsz. geschreeven. In welk zijn onbehoorlijken handel, teegen A. L[emmerman] en F. K[uyper] gepleegt, omtrent de geschillen, met J. Breedenburg, klaarlijk word aangeweezen. Z. pl. 1685. 4⁰.

Dekker, A. P., en **P. de Haan**, Aanwyzing van de rechte Gronden, van het Recht der Collegianten, en van de Besorgers van der zelfder Weeshuys tot Amsterdam. Enz. Z. pl. 1685. 4⁰.

Brief van de Collegianten tot Leyden, afgesonden na verscheyde plaatsen. [Rotterd. 9 Apr. 1686.] Z. pl. en j. 4⁰.

Smout, P., Bewys dat de vier gepretendeerde Regenten v. het Collegianten Weeshuys tot Amsterdam ... aan veel groove stukken schuldig zijn. Amst., A. D. Oostzaan, 1686. 4⁰.

Verburg, J. D., Brief aen A: S. of Kort en waarachtig Verhaal v. de opkomst en voortgang van 't Wees-huys der Collegianten tot Amsterdam enz. Rotterd., I. Naeranus, 1686. 4⁰.

Smout, P., Antwoord op het zoo genaamt Waerachtig verhael, v. J. D. Verburg, wegens de opkomst enz. Rotterd. 1687. 4⁰.

Aenwijzing van Verscheide Misslagn en Onwaerheeden d. J. D. Verburg begaan, in zijn Brief aan A. S. in het beschuldigen van A. P. Dekker [e. a.] Door al dezelfden. Z. pl. 1687. 4⁰.

[**Klinkhamer, L.**], Copye v. een Brief van Dr. L. Klinkhamer aan P. Smout, in welke de afschuwelijke ongerijmdheden en gevolgen van het van nieuws verzonnen gevoelen v. J. Breedenburg ontdekt en aangewezen worden. [Leiden. 9 Febr. 1686.] Z. pl. en j. 4⁰.

Limborg, Ph. v., en **J. Breedenburg**. Schriftelyke onderhandeling rakende 't gebruyk der Reden in de Religie. Enz. Rotterd., B. Bos, 1686. 4⁰.

Consideratien (Eenige) of aanmerkingen over de Schriftel. Onderhandeling tusschen den Heer Prof. Ph. v. Limburg en J. Breedenburg, raakende 't gebruik der Reeden. In twe Brieven aan N.N. vervat. Z. pl. 1686. 4⁰.

Bredenburg, J., Korte Aanmerkingen op de Brieven van den Hr. Ph. van Limborch aan P. Smout en N.N. rakende het geschil

van 't gebruik der Reden in de Religie tussen den Hr. P. v. Limborch en J. Bredenburg. Rotterd., B. Bos, 1686. 4⁰.

Antwoord op J. Bredenburgs Korte Aanmerkingen enz. Amst., P. Jansz, z. j. 4⁰.

[**Limborch, Ph. v.**], Copie v. een brief, van de Heer F. van Limborch, aan N.N., waar in de groote onbedachtheid van J. D. Verburg word aangeweezen, als meede die van J. Breedenburg, in de Korte Aanmerkingen, op de Brief v. dezelfde Heer aan P. Smout geschr. [Amst. den 23. Maai, 1686.] Z. pl. en j. 4⁰.

Verburg, J. D., Brief, aan J. C., behelsende een klare Ontdekkinge van de Onbedaghtheyt, by de Heer Ph. v. Limborg begaan, tegens de Persoon van J. Bredenburg, ende J. D. Verburg, in sijn Brief, geschreven aan N. N. anders Barent Bos. Rotterd., I. Naeranus, 1686. 4⁰.

Klinkhaemer, L., Losse en quaade Gronden, van de Scheur-kerk. Eeniger, so genaamde, Collegianten tot Rhijnsburg, gelegt A⁰ 1686. Naaktelijk ontdekt, en verbroken. Amst., A. D. Oostzaan, 1686. 4⁰.

Smout, P., Vreede en vryheit onder de Rhijnsburgers: verbroken en wechgenomen ... Achter aan is by gevoegt, een Brief v. F. Kuiper waar in hy van J. D. Verburg, en al zijn beschuldigers bewijs eist. Rotterd., Wed. H. Goddaeus, 1687. 4⁰.

Geel, I. V., P. Bredenburghs aanmerkingen, op de ongegronde Scheur-klaghten v. L. Klinkhamer en P. Smout ... Noch een redenering over de Algemeene Kerk. Rotterd., I. Naeranus, 1687. 4⁰.

Verburg, J. D., Brief aan F. Kuyper: waer in des zelfs groote uytsporigheden werden aangewesen. Rotterd., I. Naeranus, 1687. 4⁰.

Aanwysing van de groote Uitsporigheden en grove Onwaarheden, die J. D. V[erburg] in zijn Brief aan F. K[uyper] tegens P. S[mout] begaan heeft. Door PR. JZ. ST. Rotterd. z. j. 4⁰.

Kuyper, F., Bewijs dat J. D. Verburg zelfs bekend, dat hij F. Kuyper, met groote onwaarheijd, ... zoo leelijk heeft uijtgemaekt, enz. Z. pl. en j. 4⁰.

Aanwijzinge (Korte) dat de Philosophie van J. Bredenburg zeer schadelijk, en tegen het Getuigenisse v. de H. S. heel strijdig is. Door E. V. S. V. D. G. S. Z. pl. 1688. 4⁰.

Oudaan Fz., J., Overweginge eeniger Grond-stellingen d. J. V. G[eel] in des zelfs Redenering, over de Algemeene Kerk, ter neder gestelt:

en der zelver onrechtmatigheid aangewezen. Amst., A. D. Oostzaan, 1689. 4⁰.

Geel, J. v., Nader verklaringe eeniger zaken in zijne Redeneringe over d'Algemeene Kerk, tegen de Overweginge v. J. Oudaan Fz. Rotterd., G. v. Wyen, 1689. 4⁰.

Uytbiedinge der Opsienders v. de Vergadering op de Prinse-graft, by de Prinse-straat, in de Zon: aan de Opsienders van de Vergadering op de Keysers-graft in de gewesene Glas-blasery. Enz. [Amst. 17 Dec. 1689.] Z. pl. en j. 4⁰.

Met geschreven aant.

Aanmerkinge op de Meesterlijke Uytbiedinge, der gepretendeerde Opsienders enz. Z. pl. en j. 4⁰.

Dekker, A. P., P. de Haan, J. Matthysz., Protestatie tegen de Bekentmaking v. de genoemde Vaders v. 't Collegianten Wees-huys tot Amsterd. A. Rooleeuw, met de sijnen. Enz. Z. pl. 1690. 4⁰.

Brief van Abbe Jacobsz. aen J. v. Rooyensteyn. Als ook een Attestatie van D. v. Loenen, Abbe Jacobsz. en Gerrit Gerritsz. Blaupot ... Neffens een Extract uyt een Brief van L. Klinkhamer wel eer over 't sluyten van de Collegie-plaats geschreven ... Uytgeg. d. A. P. Dekker e. a. Amst., J. van Hardenberg, 1694. 4⁰.

Johannes Bredenburgs Demonstratie van 't Eeuwig nootzakelijke let, Dat niets by geval, dat is, zonder Godts besluyt, of zonder oorzaak geschiet. Op nieuws oversien en bekragtigt. Enz. Z. pl. 1694. 4⁰.

D[iepenbroek], **C. v.**, Reden-voering over de Hereniging der twee Vergaderingen tot Rynsburg. Aldaar geh. 30. Mey, 1700. Haarlem, Wed. Geldorp, z. j. 4⁰.

Schyn, H., Aanmerkinge op het Formulier van Benoodiging, en Toelatinge tot het H. Avondmaal des Heeren op eigen proef, zie hiervoren blz. 133.

[**Hoek, K. van**], Christelyke bedenkingen over en tegen de Aanmerkinge van H. Schyn, op het Formulier van Benodiging en Toelating enz. met een Appendix daarby. Door een Liefhebber v. de Algem. Christel. verdraagsaamh. Amst. 1701.

[**Bidloo, L.**], Onbepaalde verdraagzaamheyd de verwoesting der Doopsgezinden, zie hiervoren blz. 134.

Bredenburg, J., Scherm voor de stekende Zon der Amsterdamsche Mennisten: of Verdediging der Verdraagzaamheit, tegens de ... Misduidingen van D^{r}. H. Schyn en L. Bidloo. Rotterd. 1701. 4^{0}.

————, Idem. 2de dr. Leiden, enz. z. j. 4^{0}.

Verdraagzaamheid (De onbepaalde), beschermt door J. Breedenburg, tegens de stekende Zon der Amsterd. Mennoniten enz. Amst. 1701. 4^{0}.

Replyk, of weder antwoord op het Antwoord van J. Bredenburgs Scherm tegens de heet-steekende Zon der Mennoniten, enz. Amst. 1701. 4^{0}.

Hoek, K. van. De Christelyke verdraagzaamheit verdedigt tegens D^{r}. H. Schyn ... in zyne Aanmerkingen over het Formulier v. Benoodiging enz. Alsmede enige Bedenkingen over de Onbepaalde Verdraagzaamheid, de verwoesting der Doopsgez. v. L. Bidloo. Hier is bygevoegt J. Bredenburgs Scherm enz. Rotterd. 1701.

[**Suderman, W., A. van Loon** en **A. van Alkmaar**], Verklaring en Verdeediging, van de Aanspraak voor de bedieninge van des Heeren H. Avondmaal, zie hiervoren blz. 134.

Aanhangzel, zie ibidem.

[**Bidloo, L.**], Ongebondene Licentie de Grondslag der Rhynsburgsche Verdraagzaamheyd. Aan K. v. Hoek. Amst. 1702.

Schyn, H., Onderzoek op de Rynsburgse verdraagzaamh. v. K. v. Hoek ... M. een Antw. op de Tegenschriften van W. Suderman [e. a.]. Enz. Amst. 1703.

Hoek, K. van, Nader verdediging der Christelijke verdraagzaamheit tegens de laatste wederspraak van D^{r}. H. Schijn en L. Bidloo. Rotterd. 1703.

Vries, B. C. de, De Christelyke Godsdienst der Rhynsburgse Christenen verdedigd tegen H. Schyn en hare verdere Beschuldigers. Enz. Amst. 1703.

Brit, G., Op de Vervolging der Collegianten, te Groeningen. In handschrift (begin 18de eeuw).

Floris, G., Verhaal van enige voorvallen betreffende E: Domine E. Boterman en de Collesianten: en Gerrit en Jacob Floris. Gron. 1735.

Floris, G., Het verhaal v. enige voorvallen betreffende enz., opgehelderd enz. Gron. 1735.

Botterman, E., Bekentmakinge. Audi et alteram partem. Z. pl. [1735]. Plano.

———, Het ware afbeeldzel van een Collegiant enz. Leeuw. [1735].

Driessen, A., Het ware afbeeldzel van een Collegiant in 't hert, mond en daad, ... ter Wederlegging van den Hoon, door gemelten Botterman den Protestanten aangedaan. Gron. 1735.

Rysdyk, J., Zedige aanmerkingen op het Boek van D⁰. E. Botterman, genoemt, Het ware afbeeldzel enz. Gron. 1735.

Jong, Pieter Klaasz de, Aantekening van de Persoonen die gesproke hebbe, en Texte die verhandelt syn, op de Reynsburgse Vergadering: Sedert het Jaar 1727. Z. pl. en j. Afschrift (19de eeuw).

Aanspraake (Vaderlyke) van afscheid der Regenten van 't Weeshuis der Collegianten, in de Orange-Appel, op de Keizers-Graft ... voor de knegtjes die daar uit zullen gaan. Amst. z. j. 12⁰.

——— [idem] voor de meisjes die daar uit zullen gaan. Amst. z. j. 12⁰.

3. VERDERE GEESTVERWANTEN.

Hylkema, C. B., Reformateurs. Geschiedk. Studiën over de Godsd. bewegingen uit de nadagen onzer Gouden Eeuw. Haarlem. 1900–02. M. 1 portr. en 1 plaat. 2 dln.

Hoogwandts, Anneken, Vervolgh vande Klachten Sions enz. Z. pl. en j. [Voorrede 1645]. M. front. 12⁰.

[**Zwicker, D.**], Irenicum irenicorum, seu Reconciliatoris Christianorum hodiernorum norma triplex, Sana omnium hominum Ratio, Scriptura Sacra, et Traditiones. Etc. Z. pl. 1658.

Daniel Zwickers gecensureerde en uyt het Lat. vertaelde Vredeschrift der Vrede-schriften, of Drie dubbelde Regelmaet des Vereenigers der hedendaeghse Christenen, enz. [Uitgeg. d. A. S w a r t e p a e r d.] Z. pl. 1678. 4⁰.

Z[wicker], D., Vereeninghs-Schrift der Christenen, ofte de Voornaemste Stellingen der Disputatie Mini Celsi van Sene: hoe verre het yemant

geoorlooft is in het bedwingen der Ketters te procedeeren enz. Amst. 1661. 4⁰.

[**Zwicker, D.**], De weerloose oude Kercke na soo veel slechter eeuwen eyndelyck wederom met recht bevestight enz. Z. pl. en j. 4⁰.

[**Zwicker, D.**], Vryheyt van kerckelycke vergaderingen ... Als een Aanhangsel v. het in 't Jaar 1661. uytgegaene Vereenings-Schrift der Christenen en de daarop volgende Weerloose Oude Kercke, uytgeg. v. den selven Auteur. Z. pl. en j. 4⁰.

Zwicker, D., De Nieuw-Testamentische Josias. Vindiceerende de Eere, en de Wetten onses Heeren Jesu Christi, en vernielende de afgodische wercken en leeringen der Antichristen enz. Z. pl. 1670. 4⁰.

Zwicker, D., Revelatio hostium crucis Christi inter Christianos, of Acta des gesprecks tusschen D. Zwicker, aen eene, en J. Becius, D. Backer, M. Ruarus, J. J. Vogt etc. aen de andere zyde enz. Amst. 1672. 4⁰.

[**Zwickerus, D.**], Het II. Deel van de Revelatie des Duyvel-diensts onder de Christenen, of een Send-brief aen C. Hazart, Jesuyt enz. Amst. 1675. 4⁰.

Haijen, H., Sendbrieven. [Voorafgegaan door zijn] Leven en Verlichtinge. In handschrift (omstr. 1700).

Wederbrenginge (Een geestlijcke) alle der voornaemster geschiedenissen van het beginn der Werelt, totten einde toe. In handschrift (omstr. 1700).

BELIJDENISSEN.

Belydenissen (De Algemeene) der Vereenighde Vlaemsche, Vriesche, en Hooghduytsche Doopsgesinde Gemeynte Gods. Amst., P. Arentsz., 1665.

Deze verzameling bevat: De Artijckelen des Geloofs, in 't Concept van Ceulen, van den eersten Mey, Anno 1591. — Belydenisse van den Eenigen Godt, Vader, Soon ende Heyligen Geest. En van de Mensch-werdinge des Soons Godts, op den 8 Oct. Anno 1626. aen de Gedep. v. den Hove v. Hollant overgegeven [d. Jaques Outerman]. — Christelijcke Geloofs Belijdenisse des Olijftacx. — Korte Confessie ofte Belijdenisse des Gheloofs [der] Vereenighde Vriesen ende Hoochduytschen. Amst. den 7. Oct. Anno 1630. [d. Jan Centsz.]. — Voorstellinge van de principale Articulen onses algemeynen Christelijcken Geloofs. Dordr. op den 21. April, A⁰. 1632. [d. Adriaen Cornelisz.].

Met afzonderl. signatuur en pagineering: Het Oprecht Verbondt van Lenigheydt, dat tot Utrecht vernieuwt ende vast gesteldt is, in de Byeenkomste tot Leyden: Gehouden in de Maandt October, 1664.

——— Idem. Haerlem, Wed. v. J. Geldorp, 1700.

——— Idem. Waar by gevoegt is de Vereeniging, van de Principale Artykelen des Geloofs, eeniger Doopsgez. Gemeinte, die men noemt Waterlanderen, Vlamingen en Duitschen, getrokken uit haar uitgegevene Confessien d. I. P. S[chabaelje]. Rotterd. 1739.

Handelinge, der Ver-eenigde Vlaemse, en Duytse Doops-gesinde Gemeynten, gehouden tot Haerlem, A⁰. 1649. in Junio, met de Dry Confessien aldaer geapprobeert, of aengenomen. Vliss., Geleyn Jansz., 1666.

Deze verzameling bevat: Handelinge der Doops-gesinde, gehouden te Haerlem, Anno 1649. in Junij. — Olijf-Tacxken, beneffens een Christelicke Presentatie. — Vrede Handelinge gehouden tot Amsterd., den 3. 4. en 5. Oct. 1630. Mitsgaders die Confessie van de Vereenighde Hooghduytschen ende Vriesen. [Ook genaamd: Belijdenisse van Jan Centsen, of anders Hoogh-duytsche Confessie des Geloofs. Waarbij voorts: Copye ende seecker Antwoordt van de Switser Broeders ofte Hoogh-duytschen aende Poolsche, en: Copye eens Briefs van de Vereenichden Vriesen ende Duytschen. 21. Mey, 1630.] — Belijdenisse van Adriaen Cornelissen, of Confessie des Christelicken Geloofs, getrocken uyt de Vrede-Handelinge, geschiet tot Dordrecht in den Jare 1632. op den 21. April. Tusschen de Doop-gesinde, die men de Vlamingen noemt.

Voorts ongepagineerd: Concept van Ceulen, van den eersten Mey, Anno 1591. — De Belydenis des Geloofs, die op den 8 October 1626. aen de Ed. Groot-Mog. Heeren Staten van Hollandt en West-Vrieslandt is over-gelevert. Door Jaques Outerman. — Eenige Aenteyckeningen uyt de Ernstige Aen-porringhe tot Gemeynschap der Heyligen ... Eerst gedruckt by J. A. Colom 1630.

[**Ries, Hans de**, en **Lubbert Gerritsz.**], Corte Belijdenisse des Geloofs, ende der voornaemster stucken der Christelijcke leere. Hoorn, J. J. Byvanck, 1618.

M. afz. signatuur. Gepagineerd. Achter: Het boeck der Gesangen. Hoorn, J. J. Byvanck, 1618.

———, Idem. Amstelred., B. Otsz. Voor Cl. Jacobsz. in de Rijp, 1624.

M. doorl. signatuur. Ongepag. Achter: Het boeck der Ghesanghen. Amst., B. Otsz. Voor Cl. Jacobsz., 1624.

———, Idem. Hoorn, Is. Willemsz. Voor Cl. Jacobsz. in de Rijp, 1643. 12⁰.

M. afz. signatuur. Ongepag. Achter: Gesangh-Boeck. In de Rijp, J. P. Moerbeeck, [1648].

[**Ries, H. de**, en **Lubb. Gerritsz.**], Idem. Hoorn, A. J. van der Beeck. Voor Jasp. Gijsbertsz. in de Rijp, 1658. 12⁰.

M. afz. signatuur. Ongepag. Achter: Gesangh-Boeck. In de Rijp, Jasp. Gijsbertsz., 1658.

————, Idem. In de Rijp, P. P. Houw, 1681. 12⁰.

M. doorl. signatuur. Ongepag. Achter: Gesangh-Boeck. In de Ryp, P. P. Houw, 1681.

Rys, Hans de, en **Lubbert Gerritsz**. Idem. Amst. 1716.

————, Idem. Rotterd. 1740.

M. een voorbericht van Engel Arendsz van Dorregeest. Ryp. 30 April 1686. Deze uitgave is bedoeld als een aanhangsel der Algemeene Belydenissen (Rotterd. 1739). Er achter volgt, met afzonderl. signatuur en pagineering: Laatste Byvoegsel zynde een korte Belydenis der Waterl. Gemeenten; zie blz. 171.

————, Een korte Belydenis der voornaamste Artykelen des Christelyken Geloofs, opgestelt in den Jaare 1580. En nu met een Voorreden voorzien en uitgegeeven d. J. C. Schmellentin. Amst. 1741.

Confession (Brieve) de foy; touchant les principaux points de la Doctrine Chrestienne, enseignée ... par ... les Frisons et Allemans associes. Z. pl. 1684.

Resius, Joannes, et **Lubbertus Gerardi**, Praecipuorum christianae fidei articulorum brevis confessio etc. E Belgico Latinitate donata. Amstelod. 1723.

Rys, Hans de, u. **Lubbert Gerritsz**, Ein Kurtz Bekäntnusz der furnamsten Hauptstuckken des Christlichen Glaubens, zusammen gesetzt im dem Jahre 1580. Jetzo in Hochteutsche Sprache gesetzt u. heraus gegeben v. J. C. Schmellentin. Amst. 1741.

[**Sijwert Pietersz** en **Pieter Jansz Twisck**], Bekentenisse des Gheloofs, nae Godes Woort: also de selvighe van vele jaren herwaert, ende noch tegenwoordich, by diemen Mennisten noemt: Gheloofτ, Gheleert ende Beleeft wordt. Enz. Hoorn, Zach. Cornelisz., 1620.

Eerst-mael ghestelt geweest voort groote Offer-boeck (Historie der warachtighe getuygen, Hoorn 1617). Herdrukt voor idem 1626. Hans Alenson, Tegen-Bericht blz. 7, vermeldt de vermoedelijke auteurs.

Knuyt, F. de, Onder Verbeteringe, een Corte Bekentenisse onses Geloofs, van Vader, Sone, ende Heyligen Geest, den Heylighen Doop, het ampt der Overheyt, ende het Eedt-sweren: Met eenige

Christelijcke Gebeden. Hier zyn noch by ghevoeght eenighe stichtelycke Psalmen enz. Z. pl. en j.

Deze eerste druk moet in of voor 1618 verschenen zijn; zie: G. Udemans, Noodighe verbeteringhe, voorrede blz. 6.

Knuyt, F. de, Idem. 2de dr. Amst., J. A. Calom, 1623. 12⁰.

————, Idem. 3de dr. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1635. 12⁰.

————, Idem. 4de dr. Amst., J. Albertsz, 1642. 12⁰.

————, Idem. Haerlem, J. G. Geldorp, 1684. 12⁰.

Verhael (Kort) ende belijdenisse der ware Religie ende des alderheylichsten Geloofs, nae de klare Schriften der laetster waerachtigher Sendtboden onses Salichmaeckers Jesu Christi in desen onsen laetsten tijdt ... t'samen vergaderdt by I. P. met zijn medehulpers. Haerlem, H. v. Wesbusch, 1622.

Belydenis (Korte) der Waterl. Gemeenten, ten overstaan van Twaalf Leeraars te Amsterdam Anno 1626. [Ook genaamd: Besluit der voornaamste Waterl. Leeraren.] Rotterd. 1740.

Deze uitgave is bedoeld als bijvoegsel achter de Algemeene Belydenissen (Rotterd. 1739).

Olijf-tacxken, of Schriftuerlijcke aenwijsingh, over wat lieden den Vrede Godts staet ... Beneffens, een Christelijcke Presentatie ... Door de Ghemeente G. tot Amsteldam, die men de Vlamingen noemt ... Hier is noch by-gevoegt, de Vrede-handelinge, openbaer ghehouden op den 3. 4. en 5. Oct. 1630. t' Amsteld. tusschen de Vereenighde Vriesen en Hoogduytschen ter eenre ende de Vlamingen ter ander zyde. Mitsgaders, Een korte Vertooninge, hoe sich die sake tsedert heeft toegedragen. Als ooc de Handelinge tusschen de voornoemde, van den 3. tot den 7. junij, 1636. t' Amsteld. geschiet. Te Haerlem ghedr. by Th. Fonteyn. Amst., J. Albertsz, 1636.

———— Idem [zonder: Vrede-handelinge enz.]. Amstelr., P. la Burgh, 1647.

———— Idem. Amstelr., P. la Burgh, 1661.

S[chabaelje], I. P., Vereeniginghe van de principale Artijckelen des Geloofs, eeniger Doops-ghesinde Ghemeynten, diemen noemt Waterlanderen, Vlaminghen, en Duytschen, getrocken uyt hare uytgegevene Confessien enz. Amst., D. van der Schuere, 1640.

————, Idem. Amst., J. van Veen, 1674.

S[chabaelje], I. P., Idem. Rotterd. 1739.

Achter: De Algem. Belydenissen der Vereen. Vl., Vr. en Hooghd. Doopsgez. Gemeinte Godts.

[**Geloofs-belydenis** voor den doop.] Z. pl. en j. [± 1650.]

Misschien ontbreekt het titelblad, doch het voorbericht is gesigneerd A.

Pieter Jansz., Korte Belijdenisse des Geloofs, der voornaemste stucken der Christelijcker Leere. Ghestelt ende gearbeyd door Hans de Rijs ende nu overgesien, en met veel Schriftuer-plaetse bevestight ende uytgebreyd, tot dienst vande jonge Leerlingen. Enz. Crommenie, W. Gavesz., 1654.

————, Idem. 2de dr. Crommenie, W. Gavesz., 1660.

————, Idem. Amst., J. van Veen, 1686.

Verbondt (Het Oprecht) van Eenigheydt, zie blz. 128.

T[ieleman] T[ielen] V[an] S[ittert], Christliche Glaubens-bekentnus der waffenlosen, u. führnehmlich in den Niederländern (unter dem nahmen der Mennonisten) wohlbekanten Christen etc. Amst., J. Paskovius, 1664.

————, Idem. Amst., Heinr. Hermansz., 1691.

————, Idem. Gedr. nach dem Exempl. von Amsterd. Z. pl. 1711.

————, Idem. Basel, 1822.

Confession (The christian) of the Faith of the harmless Christians, in the Netherlands known by the name of Mennonists. Amst. 1712.

Confession de foi chrétienne, des Chrétiens sans défense, connus surtout dans les Païs-bas sous le Nom de Mennonites. Etc. Z. pl. 1771.

Jarig Jelles, Belydenisse des Algemeenen en Christelyken Geloofs, vervattet in een Brief aan N. N. Amst., J. Rieuwertsz., 1684. 12°.

Koomen, J. van, Belydenisse des geloofs onder de Doopsgez. Christenen ... by wyze van vrage en andwoord. [Uitgegeven door H. van Kalker.] Nog is hieragter bygevoegd een korte Redengevinge van den dienst der Oudsten. [Van denz.] Gron. 1744.

Dit is de belijdenis der Oude Zwitsersche Gemeenten in Groningen.

Bekentenisse des Christelijcken geloofs, soo en als die uijt den woorde Godts bij de Mennonijten, die men oude flamingen noomt, gelooft ende beleeden wort, gelijck de selve hijr volgende int korte uijt de heijlige Schriftuire getrocken en beweesen wort. In handschr. (17de eeuw).

Popkes, T., Een beknopt ontwerp of schets v. de geloofsbelydenisse der Mennonyten, onder de benam. v. Oude Vlaamingen enz. Gron. 1749.

Geloofsbelydenisse der Doopsgesinden, bekent onder de naam v. Oude Vlamingen. Hunne Societeits Vergaderinge houdende in de Botteringe-straat te Groningen enz. Gron. 1755.

——— Idem. 2de dr. Gron. 1774.

——— Idem. 3de dr. Gron. 1805.

——— Idem. [Waarachter: Vragen aan de dopelingen met derzelver antwoorden opgest. d. C. P. Sorgdrager.] Z. pl. en j.

Geloofsbelydenis der Doopsgesinden, v. de Socyteit oude Vlamingen genaamt, opgestelt in Vragen en Antwoorden: het geen aan de Gemeente tot een Proef wort opgegeven. [Ook genaamd: Verklaring van de Geloofs Belydenisse der Doopsgezinden.] Z. pl. en j.

Teunis Clazen. Verklaringe van de geloofs-belydenisse der Doopsgesinden, bekent onder de Naam van oude Vlamingen. Enz. Gron. 1762.

Ris, C., De geloofsleere der waare Mennoniten of Doopsgezinden; enz. Hoorn, 1766. 4⁰.

———, Die Glaubens-Lehre der wahren Mennoniten oder Tauf-Gesinnten etc. Hamb. 1776. 4⁰.

KENMERKEN EN EIGENAARDIGHEDEN.

a. In 't algemeen.

Rues, S. F., Aufrichtige Nachrichten von dem Gegenwärtigen Zustande der Mennoniten etc., zie hiervoren blz. 108.

———, Tegenwoordige Staet der Doopsgezinden enz., zie ibid.

Idzardus Nicolai f., Grontlicke onderwijsinghe teghen allerleye dwalinghen der Wederdooperen deses tijts inde Nederlanden enz. 2 dln. Tot Franeker ghedruct by R. Dopma en by U. D. Balck. Amst., J. E. Cloppenburch, 1609. 4⁰.

B[uyser], I[an] D[e], Christelijck Hvys-boeck, ende het eendrachtigh

gheluyt in den Geestelijcken Tempel Salomons, oft Gemeynte Iesu Christi. Z. pl. 1643. 4⁰.

Verzamelde stukken van verschillende Doopsgez. schrijvers.

Brieven (Twee), een van de Dienaren, der Gemeente tot Hamborch, die haer selven de gedoopte Christenen noemen: aen B. van Weenigem, ... Aengaende: 1. Den Dompel-Doop. 2. De Voetwasschinge. 3. Het Brood, en de Tijt, van 't houden des Avontmaels. En een van B. van Weenigem, aen de voorn. Dienaren tot Hamborch, tot Antwoorde enz. Amst., P. Arentsz., 1665. 4⁰.

Brieven (Seven), tot vervolg van twee Brieven, enz. Rotterd., W. de Wilde, 1665. 4⁰.

[**Kuyper, F.**], Broederlijke Onderhandeling van de Waaterdoop: tusschen K. Stapel en F. Kuyper. In welk met eene van het Bloeden verstikte-eeten, als meede van het Voetwassen word gehandeld enz., zie hiervoren blz. 161.

Dale, A. van, Verhandeling van de Oorspronk en Duuring van de Waterdoop, Kinderdoop, en Wederdoop. Historie van 't Predik-ampt ... Verhandeling wegens 't Wapen-voeren der eerste Christenen. Haarlem, 1704.

Verhandeling over Eenige Geschillen waar in de Doopsgesinde met andre Kristenen niet over een komen. In handschr. (omstr. 1750).

b. Doop.

Coornhert, Dierick Volckherts, Vande beiaerden Doope: Corte ende getrouwe Waerschouwinghe ... vrundtlick gheschreuen. Z. pl. 1575.

Buwo, B., Een vriendelicke tsamensprekinghe, van der Doope, zie hiervoren blz. 98.

Wederlegghinghe (Een grondelicke ende seer schoone) teghen de principaelste Poincten ende Argumenten der Weder-dooperen ... [Schriftuerlick bewijs van den Kinder-doop.] Met noch een Liedt dienende op de voorgaende materie. Ghendt, Corn. de Rekenaere, 1581.

Bewijsinghe (Een gantsch claer grondighe) ende onderrechtinghe van der Doope. Enz. Z. pl. 1581.

Duncanus, M., Van die Kinderdoop, zie hiervoren blz. 98.

Alberus, Er., Christlicher, nutzlicher, u. nohtwendiger Tractat u.

Bericht v. der Kinder Tauff, wider den Irrthumb u. falsche Lehre der Schwermer ... Jetzt auffs newe in Druck vorfertiget, sampt einer Vorreden Nic. Selnecceri vom Exorcismo. Notopyrgi ad Menium, 1591. M. titelgrav. 4⁰.

[**Alberus, Er.**], Dit is een seer schoon Christelijcke onderwijsinghe vanden Doopsel, teghen die Wederdoopers, Papisten en alle valsche seckten ... Ghedruckt by my Magnus van den Merberghe van Oesterhout. Z. j. (16de eeuw). M. titelgrav.

Grevinchovius, Casp., Grondelijc bericht vanden Doope ende Wederdoope enz. Rotterd., J. v. Waesberghe, 1599.

Seu, Io., Waerachtighe grondige bewijsinge, vanden Kinderdoop enz. Leyden, J. C. van Dorp, 1601.

A[mpsinck], I[oannes], Cort onderwijs: van Godts verbont, soo inden Ouden als Nieuwen Testamente: ende vande verseghelinghe des selven ... Met wederlegginghe der principaelster Argumenten, die vanden Wederdooperen worden voortghebracht. [Amst.], J. E. van Heerden, 1608.

Heyden, G. van der, Cort ende claer Bewijs vanden H. Doop, wat hy eygentlijck zy, ende wien hy toekomt. Enz. Haerlem, gedr. by D. Wachtendonck voor Jan Teunisz., 1614.

Pvppivs, R., Bewijs van den Kinder-doop, dat de selve uyt Gode is, ende niet uyt den Menschen; teghen den Mennisten. Amst., H. Laurentsz., 1614.

————, Bewijs van den Weder-doop, dat de selve uyt den Menschen is, ende niet uyt Gode; teghen den Mennisten. Amst., H. Laurentsz., 1614.

Anthoni Iacobsz. [**Roscius**], Wederlegginghe des Kinder-doops, waer in betoont wordt, dat de selfde niet uyt Godt is, maer uyt den menschen. Teghen R. Puppium. Z. pl. 1617.

————, Idem. Amst., J. A. Colom, 1636.

Pvppivs, R., Bescherminghe des Kinder-doops, teghen Anthoni Jacobsz. Amst., H. Laurentsz., 1617.

Dispvtatie van de Kinder-doop, ghetoghen wt het Colloquium ghehouden tot Regensborch Anno 1601 ... Wt den Hoogd. in Nederd. gestelt. Amst., J. A. Calom, 1624. 4⁰.

Vdemans, G., Vrede Iervsalems, d. i. Eendracht vande Christ. Gereformeerde met de Eerste Apostolische Kercke, nopende de H. Doop met den aencleven van dien. Enz. Dordr., F. Boels, 1627.

Vietor, Conr., Summarisch ende Warachtich verhael, van 'tbeginsel eener t'samen-sprekinghe van den Doop der Christen kinderen, door occasie ghehouden, tusschen sommige vande Secte der Wederdoopers, gen. nieuwe Vlaminghen, ofte vanden Block binnen Haerlem, ende Conradum Vietorem enz. Amst., P. J. Slyp, 1628.

[**Moyer, P. J.**], Wederleg van Conradi Vietoris Bewijs-redenen voor der Martinisten Kinderdoop, dienende tot antwoord op sijn Summarisch ende waerachtich verhael, etc. enz. Amst., P. J. Moyer [achterin staat: Tot Haerlem, ghedruckt by H. P. van Wesbusch], 1632.

Vietor, Conr., Korte Waerschouwinghe, Voorloopers wyse ghedaen ... van weghen 't ghenaemde Wederleg sijner Bewijs-redenen voor den Doop der Christen-kinderen, uytgeg. onder den naem v. P. J. Moyer. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1632.

Moyer, P. I., Volgher op Conradi Vietoris Voorlooper. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1632.

Vietor, Conr., Verdedigingе der Bewijs-redenen Conr. Vietoris voor den Doop der Christen-kinderen, tegens de menichvuldighe calumnien ... van 't genaemde Wederleg der selver, uytgeg. onder den naem v. P. J. Moyer. Enz. Haerlem, H. P. v. Wesbusch voor D. Meyer te Amsterd., 1640.

Glanaeus, J. E., Nothwehr f. die Kindertauffe, etc. Hamb., T. Gunterman, 1637. Gegrav. titelblad m. vign.

Du Bois, J., Kinder-doop bewezen ende verdedigt vyt des Apostels Woorden Act. c. 2. vers. 38. 39. Enz. Amst., M. J. Brandt, 1642.

Montanus, J., S. Baptismi Historia: Das ist, Heilige Tauff-Historia ... Anfängl. in Niderl. Sprach beschr., vermehret u. in die Hochd. Sprach übersetzet d. J. Mehrning. Dortmundt, A. Wächter u. Erben, 1646 u. 1647. Titel omlijst. M. 1 grav. 4⁰.

Montanus, H., Nietigheydt van den Kinder-doop enz. Amst., J. Albertsz., 1647.

————, Idem. 2de dr. Haerlem, Th. Fonteyn, 1648.

Montanus, H., Idem. 3de dr. Amst., Wed. H. H. Boterenbroot, 1700.

————, Idem. 3de dr. Amst., B. Visser, 1702.
Titeluitgave.

[**Montanus, H.**], De oudheid en schriftmatigheid van den Kinderdoop onderzocht. [Uitgeg. d. J. Visscher.] Utr. 1848.
Hetz. onder anderen titel.

Du Bois, J., Zekerheyt van den Kinder-doop ... tot wederleggingе van H. Montani genaamde Nietigheyt van den Kinder-doop. Enz. Leyden, C. Banheynningh, 1648.

Antwoort (Christelijcke), op het Boeck J. Molani, ghenaamt Christen-Kinder-Doops-Waerheydt. Enz. Door J. G. L. V. C. W. M. D. Amst. 1650.

By-voeghsel op de Noodige Vernederinge, bewijsende de vriendelijckheyt des Heeren over den gevallen, doch weder-verlosten Mensche: in verzegelinge zijns Verbonds door den H. Doop, aen de Kinderen des Verbondts. Tegen allerley gewelt der Mennoniten ende Hansiten, waer mede zy den Kinderdoop bestrijden. Van nieuws oversien. Amst., G. Schagen, 1660.

Elgersma, F., Rechtzinnige Leere van het Sacrament des H. Doops ... met een Toegifte v. twee kleyne Tractaatjes. Leeuw., H. Nauta, 1685.

Foecke Floris, Beschermingh der Waerheyt Godts; of Schriftuyrlijcke Verantwoording ... op het Boek van F. Elgersma: Geintijtuleert de Rechtzinnige Leere enz. 2 dln. Leeuw., R. J. Mosselman, [1687].

[**Verryn, J.**], Korte Verklaringe v. den Heyl. Waterdoop. M. eenige nader aenmerck. v. den Doop der jonge Kinderen. Utr., R. v. Zyll, 1688.

Dale, A. v., Aanmerkingen over het Tractaatje v. de Heer J. Verryn, gen. Korte Verklaring enz. Haerlem, J. G. Geldorp, 1688.

Bekker, Balth., Beright v. den Kinderdoop Briefswyse gesteld. Amst., J. Rotterdam, [1690]. 4°.

[**Backer, J. de**], Korte en nodige Aenmerkingen over het Berigt v. den Kinderdoop, uytgeg. d. Balth. Becker. Amst., Wed. P. Arentsz., 1690.

Bewys (Grondig) tegen den Kinder-doop uit Marcus 10 : vers 14. Streckende tot een afgeperste beantwoording en weeder legging van Johan Wincklern, Luthers Praedikers Boek zoo genaamd, grondig bewys der Kinder-doope, meede uit Marcus 10 : 14. Enz. Amst., Wed. P. Arentsz., 1693.

Winckler, Joh., Vertheidigung seines Gründl. Beweises der Kinder-Tauffe gegen die Einwürffe etlicher Holländischen Wider-Tauffer. Hamb., G. Liebernickel, 1696.

Dale, A. van. Historia baptismorum, cum hebraicorum, tum christianorum. Amst. 1705. 4⁰.

In: A. v. Dale, Dissertatio super Aristea.

Bvddeus, Io. F., Observationes theol. de Paedobaptismo oppositae clar. viro A. van Dalen. [Resp. Ph. G. Harder.] Jenae, 1707. 4⁰.

Bakker, J. de, De Noodzaakelykheyd van de Waterdoop, onder de Doopsgezinden. [Aanhangsel tot: Kort Onderwys van de christel. Gebeden.] Amst. 1707.

Titama, Joh., Mennoös Onbeschaavt Oordeel in 't Doopen van Teedere Zoogelingen, enz. Leeuwaerden, J. de Ruyter, z. j.

Fechtius, J., Disput. theol. inauguralis de necessitate baptismi s. s. contra fanaticos recentiores. [Def. J. C. Schaper.] Rostochi, 1714. 4⁰.

Bedenken (Schrifftmässiges) von der Kinder-Tauffe, etc. Aus dem Engl. ins Teutsche übers. v. M. Joachim Negelein. Nürnb. 1716. 4⁰.

Meyer, G., De onderwerpen van den Heyligen Doop nader bepaald; enz. M. een Voorr. en aant. uitgeg. d. J. R. Kelderman. Utr. 1720.

Overwyk, H. R. van, Over de instellinge en bedieninge van den H: Waterdoop. [Aanhangsel tot: De hoofdzakelyke meening, getrokken uit de Beschryvinge v. den H. Evang. Mattheus, aangaande de geboorte [enz.] van onzen Heere Jezus Christus.] Amst. 1722. 4⁰.

Marck, J. à. Disputatio theol. de Infantibus Fidelium qui Baptizandi sunt. [Def. M. J. v. Campen.] Lugd. Bat. 1725. 4⁰.

Moshemius, Io. L., Dissert. theol. de baptismo dilvvii antitypo qva locvs Petri I. ep. III. 21. illvstratvr et H. Schynii, Mennonitae, placita simvl de advltorvm baptismo expendvntvr. [Avct. Io. A. Meyero.] Helmstadii, 1727, 4⁰.

Duim, F., Zedige aanmerkingen. op de leer-reden en aanspraake v. den Eerw. Heere P. Smith, Leeraar der Doopsgez. Gemeente ... in de Zon. Enz. Amst. [1738].

[**Bremer, K.**], Bedenkingen over den christelyken waterdoop. [Alsmede] vyf Verhandelingen over het zelfde Onderwerp. Enz. Amst. 1740.

[**Verduin, A.**], Brief aan Koenraad Bremer over zeker Naamloos Boek ... welks Opschrift behelst, Bedenkingen enz. Amst. 1740. 4⁰.

[**Wagenaar, J.**], Onderzoek over de oudheid en schriftmaatigheid van den Kinderdoop. Leiden, 1740.

————, Brief aan N. N. in welken de verdediging van den Kinderdoop tegen het onderzoek over deszelfs oudh. en schriftmaatigh. getoetst wort. Haarlem, 1742.

———— [Herdruk der beide voorgaande geschriften.] Amst. 1776.

Gale, J., Aanmerkingen over den Kinderdoop. U. 't Eng. vert. d. J. van Zanten. Hierby komt het Leven des Schryvers. Enz. Leiden, 1741.

Verdediging v. de Verhandelingen over den christel. waterdoop tegen het Onderzoek [v. J. Wagenaar], mitsgaders tegen de Voorreede voor J. Gales Aanmerkingen en tegen den Brief van D⁰. A. Verduin. Enz. Amst. 1741.

Brieven v. verscheiden, meest Doopsgezinde, Leeraars, over de Vraage, of een doof en stom gebooren persoon, een bevoegd voorwerp zy, om met den Christelyken Waterdoop bediend te worden? Alsmede het Oordeel der Doopsgez. Societeits Vergadering in N. Holl. Amst. 1753. 4⁰.

Nuttigheden (De zedelyke) en verpligtingen der instellinge v. den waterdoop. U. het Eng. vert. Leyden, 1774.

Voorwerpen (De) van den doop nagespoord enz. Gevolgd naar 't Eng. v. Addington en Stennett. Amst. 1779.

Brieven (Agttien gemeenzaame en gemoedelijke) over den Doop enz. [Vrij vert. u. het Eng. naar Addington en Stennett.] Gron. enz. 1789.

Kalff, G., Verslag van een onderzoek in Engelsche Bibliotheken in het jaar 1910. 's-Gravenh. 1911.

Hierin op blz. 47 eene aant. over de doopbediening v. Israël Jacobssoon vander Meersch te Hoorn door Dirck Pieterssen in het jaar 1598 (Gewyde Poëzie v. I. J. vander Meersch; Brit. Mus. Cat. Mss. Add. 24339, pag. 106 v⁰).

Jong, A. de, Hoe in de 17de en 18de eeuw de Dompeldoop bij sommige Doopsgez. bijval vond. Leiden, 1898.

Glanaeus, Jod. Edz., Geistliches Bad-Tuch den Newen Widertäufferschen Täuchern ... zugerichtet etc. Hamb., G. Papen, 1651. 12⁰.

Brieven (Twee), ... aengaende: Den Dompel-Doop. Enz., zie hiervoren blz. 174.

——— (Seven), tot vervolg, zie ibidem.

Weenigem, B. van, De maniere van Doop, Voetwasschinge en Avontmael, soo by de Dompelaers tot Hamborg gebruyckt wert, wederleyt. In drie Deelen compleet. Rotterd., J. Borstius, 1666. M. gegrav. titelblad.

De deelen zijn getiteld: Noodtwendige Verantwoordinge van Seventhien Redenen enz.; Noodtwendige Verdediginge enz.; Nootwendige Vast-stellinghe enz.

[**Arents, Joan**], Eindelijcke Verklaringe der gedoopte Christenen, over het Boeck in 't welcke Bastian v. Weenigem door 17. Reden vermeent te bewiesen, dat den Doop, die door begieting met waater geschiet ook een wettigen doop is. Enz. [Met een Appendix d. Antoony de Grijs. Hamb. 1668.] Z. pl., Joan Arents, 1668. 12⁰.

Weenigem, B. van, Antidotum ofte Tegengift op eenen Brief, geschr. uyt Hamborgh, van Samuel Stockman Isaacksz., aen B. van Weenigem. En op seker Boeckjen genaemt: Eyndelijcke verklaringe der Ged. Christenen, enz. uytgeg. onder den naem v. Joan Arents. Enz. Rotterd., J. Borstius, 1669.

Redoch, W. D., Antidoti Weenigani Vanitas, of Ydelheydt van Bastiaans van Weenigem laatste uyt-gegevene Tracktaatje, getituleert Antidotum of Tegengift, etc. Als oock van sijne Noodtwendige Verantwoordinge, etc. Enz. 2 dln. Haarlem, I. v. Wesbusch, 1672 en 1673.

Onderzoek v. de redenen der Doopsgezinden, om welke zy de Besprenging boven de Indooping stellen. Amst., F. Vorster, 1684.

[**Backer, J. de**], Verscheyde redenen waerom het Overstorten ... also wel en beter voldoet ... als het Onderdompelen. Amst., P. Arentsz., 1685. 4⁰.

———, Idem. 2de dr. verm. Amst., P. Arentsz., 1687.

Wederlegging van verscheide reedenen waerom enz., uitgeg. door J. D. B., beantwoord door een waarheids-minnaar. Amst., A. Visscher, 1686.

——— Idem. [Hierachter: Brief van N.N. [J. van Rooyenstein] aan eenige Jongelingen, om hen aan te moedigen tot verkryging van Christel. Wysheid en Kennisse.] Amst. 1725.

Houttuyn, A., Eenige redenen, waarom, in 't stuk des Christelyken Waterdoops, de in- of onderdompeling te verkiezen zy, boven de besprenging enz. Hoorn, 1762.

c. Eed.

Vos, K., Bastiaan van Weenigem en het eedvraagstuk. 's-Gravenh. 1908.
Overdr. uit: Nederl. Arch. voor Kerkgesch. VI. 2.

Toornburg, K., Schriftuurlijcke Verhandelingh tegens het Eed-zweeren, en voor de wraak en weerloose Lydsaemheyt en volmaeckte Liefde enz. Alckm., P. de Wees, voor G. J. Haseven, 1688.

Verduin, A., Examen Argumentorum Viri rev. Adr. à Cattenburg pro Necessitate Jurisjurandi; nec non Mennonitarum Defensio. Utraque è Belg. in Lat. Serm. conversa p. A. Spinniker. Amst. 1729.

[**Hovens, D.**], De leer der Doopsgezinden, vooral omtrent den eed, ... opgehelderd, in zes brieven van Philo-biblos aan Mennophilus Amst. 1794.

d. Leer der Menschwording.

Timmerman, H., Een corte Bekentenisse, zie hiervoren blz. 97.

[**Tricht, Joannes**], Een nut ende profitelijck Boecxken ... aengaende de verclaringhe der Menschwerdinge ons Heeren Jesu Christi. Z. pl. 1578. 16⁰.

Tricht, I., Idem. Haerlem, P. v. Wesbusch, 1601. 16⁰.

Seyndt-brief, waerin begrepen is een corte Bekentenisse bevesticht met de H. Schrift, van eenighe stucken betreffende de Mensheyt Christi, ende het voort-comen des selues. Z. pl. 1581. Titel omlijst.

Copye, ende seecker Antwoordt van de Switser Broeders ofte Hooghduytschen, alsoo ghenoemt, Overgegeven aende Poolsche, betreffende het punct der Mensch-weerdinghe ende der Godtheyt

Iesu Christi, etc. [Anno 1592]. Amst., J. A. Colom, 1630. Idem. Vliss., Geleyn Jansz, 1666.

Achter de Confessie der Vereenighde Hoogh-duytsche en Vriesen. Zie: VredeHandelinghe, gehouden tot Amsterd. 1630, en: Handelinge der Vereen. Vl., en D. Doops-gesinde Gemeynten, met de dry Confessien.

Cuyper, C. de. Eenvvldige verantwoordinge, met corte verclaringhe onses gheloofs vanden eenigen Godt, Vader, Zone, ende Heyligen Geest als oock vande Heylige Menschwerdinge ons Salichmakers Jesu Christi, zie hiervoren blz. 109.

Outerman, J. Een nodighe Christelijcke verantwoordinghe, teghen de quade jnventien, van sommighe die ... te verstaen gheuen, dat den Eewighen enighen gheboren zoone des Alderhoochsten, niet en is geweest een mensche, zie hiervoren blz. 109.

Sev, Io., Antwoorde, zie hiervoren blz. 109.

Ampsinck, Io. Verclaringhe. Vande menschwordinghe Jesu Christi enz. Amst., D. Troost voor J. E. van Heerden, 1608.

Notulen (Corte), v. seker ghespreck gehouden over den Artijckel v. de Mensch-werdinge onses Heeren Jesu Christi ... binnen Ziericzee [Sept. 1609]. Hier zyn by ghevoecht 1. Sekere Annotatien ... die Frans de Knuyt op deze Notulen ghestelt heeft ... 2. Een corte ende clare verthooninghe v. het verschil, dat tusschen de Gheref. Kercke ende de Wederdooperen is, in het stuck v. de Mensch-werdinghe Christi. Noch is hier achter by ghevoecht Een cort en waerachtich verhael van een seker ghespreck, gehouden in Colijns-plate, den 5. November 1606. enz. [Op het titelblad van dit laatste bijvoegsel, dat afzonderl. pagineering, doch doorloopende signatuur heeft, staat: Tot Dordrecht, by F. Borsaler. Voor J. de Keyser tot Zierickzee, 1620.] Ziericzee, B. Doll, 1620. 4°.

Achter: G. Udemans, Noodighe verbeteringhe. Udemans' uitgave is een herdruk van de uitg. van 1610.

O[uterman], I. Antwoorde ende Verclaeringhe, op de 57. Artijckelen ... door welcke verantwoordinge ende verclaringe, de ware kennisse Gods, ende de H. menschwerdinghe ons Heeren ende Salichmakers Jesu Christi, als oock zijn lijden ende sterven, vertoont ende met Godts woort bewesen is, zie hiervoren blz. 110.

Rijs, Hans de. Klaer Bewys van de Eeuwigheydt ende Godheydt Jesu Christi. Haerlem, I. v. Wesbusch, 1672.

Rijs, Hans de, Idem. Leeuw., H. Rintjes, 1688. 12°.

Hierachter in dezelfde uitg: M e n n o S ij m o n s, Bekentenisse v. d. Eenigen, eeuwigen, ende waren Godt, Vader, Soon, ende H. Geest; J. P h. S c h a b a l i e, De Eeuwige Godtheyt Christi, en G. B r a n d t, Kars-Sang.

Copie van eenen Brief, geschr. by H e n d r i c k L o d e w ij c x v a n D a l e n, aen Hans de Rijs, aengaende de beschuldinge daer hy Menno Symonsz. en Dirck Philips (haer schryven) onrecht beschuldicht. Midtsgaders twee contrarie bekentetenissen (sic), van Hans de Rijs, aengaende de Menschwerdinge Christi. Hoorn, Zach. Cornelisz. [achterin: Tot Haerlem gedruct by V. Casteleyn], 1613.

[**Twisck**], **Pieter Iansz.**. Andtwoort ende Wederlegginge ... op een vrage by Hans de Rijs voorgestelt, beroerende die Menschwerdinge geboorte, sienlijckheyt, lijden en sterven ons Heeren ende Salich-makers Jesu Christi. Hoorn, Zach. Cornelisz., 1614.

Lieven van Vreeland [Joh. Polyander], Cort Ondersoeck, oft nooldtsaeckelick zy ter saligheydt te ghelooven, dat Iesus Christus sijn vleesch heeft van 't Woord, en niet van Maria? Met een voor-reden. Haerlem, Th. Fonteyn, 1643.

Herdruk der oudere uitgave (van 1626?). Hierachter is ook afgedrukt (met doorloopende signatuur, maar afzonderl. pagineering) het twee jaar later (in 1628) verschenen: Cort Ondersoeck, oft de Meeninghe enz., dat hieronder volgt. In een tweede (defect) exemplaar, bevattende alleen nog het laatste geschrift, bevinden zich geschreven aanteekeningen.

Ondersoeck (Cort), of de Meeninghe der Mennist-ghesinde stellende, dat Iesu Christi vleesch is van het Woort, en niet van Maria, waerachtigh zy. Door I. H. P. Amst., P. Eduardus Poppius, 1628.

Dit geschrift, dat waarschijnl. van denzelfden schrijver is als het voorgaande, werd in 1643 tegelijk daarmede herdrukt; zie boven.

Driessche, J. vanden. Een verlichtende Spieghel waer inne met Schriftuere bewezen wert de oprechte kennisse Jesus, die Christus genoemt wert; enz. Z. pl. 1646.

Montanus, S. D., en **P. I. Twisck**, Schriftuurlijcke Disputatie aengaende het Wesen, en de Godheyt Iesu Christi. Na de copye. Dantzigk, 1650.

Myleman, P. F., S. J., Vast ende klaer Bewys hoe dat Christus Jesus, onsen Salighmaker, in sijn H. Mensch-wordinge, heeft uyt sijns H. Moeders, en Maegts Maria suyver Lichaem aengenomen onse Nature, enz. Antw., Ph. van Eyck, 1661.

Moyaart, J. T., Een Bekentenis des Geloofs; over de Mensch-werdingh onses Heeren Jesu Christi, voorgestelt d. Garbrant Willemsz. En een antwoordt op de selfde. Amst., J. Riewertsz., 1663.

Brakel, Th. à, Disputatie ofte bevestigende de Waerheyt, wederleggende de Valscheyt, toonende de Nutticheyt, der Menschwerdinge Iesu Christi. Tegen Hessel Ipes. Amst., B. de Wild', 1664.

Buys, G., Kort begryp v. de Godtheydt Christi. Leeuw., H. Rintjes, 1685. 12⁰.

Met eene opdracht aan, een brief en een gedicht van Pieter Dircksz. Pers.

Wederlegging (Een) v. het Arriaans gevoelen, wegens de Persoon Christi, waar in word aangewesen dat de Leere van Arrius de Christelycke eenvoudigheyd benadeeld, ... Door een waarheydts minnaar. Z. pl. en j.

e. Weerloosheid.

Dyserinck, J., De weerloosheid volgens de Doopsgezinden. [Amst. 1890].
Uit: De Gids. 1890. I.

Verantwoordinge eender Requeste, door eenige vanden Predicanten inden Steden van Walcheren berispt zijnde: Daer in getrackteert worde, oft Oorloch ... gheoorloft sy. Door I. P. Z. pl. 1597.

[**Zwicker, D.**]. De weerloose oude Kercke, zie hiervoren blz. 168.

W[olzogen], J. L., De werelose Christen, verbeeldende de Nature en Hoedanigheyt van het Rycke Christi. Als oock drie Predicatien over Johan. xvij. 3. U. het lat. vert. d. P. L[angedult]. Z. pl. 1676.

[**Kuijper, F.**], De Recht weerlooze Christen. Of verdeediging van het gevoelen der eerste Christenen, en gemartelde Doops-gezinden; Wegens het Overheijds-ampt, Oorlog en geweldige teegenstand. Hier is bijgevoegt een Lijk-reeden, over het leeven en afsterven van J. Hartichfeld [d. J. D. Verburg], en het Lijk-gedicht van J. Oudaan. Rotterd., [P. Terwout], 1678. 4⁰.

Rysse, J. v., Over de Selfsverdediging. Z. pl. en j. In handschr. (einde 18de eeuw).

Schim (De) van Menno Simons, uit den dood verreezen aan F. A. van der Kemp, preeker in de Menniste vermaaning, te Leiden. Z. pl. en j. [1780].

f. Overheidsambt.

Iacob Iansen [**Kist**] [en **Hans de Ries**], Nootwendige verantwoordinge der verdructer waerheyt. Nu Anno 1591. d. Pieter Cornelisz pred. binnen Alckmaer ... bestreden enz. Z. pl. en j.

Pieter Cornelisz., Grondlighe wederlegginghe, van seker gheschrift, eerst by Jacob Jansz. ghestelt enz. Amst., Laurens Jacobsz., 1597.

Ovtger Hetsz., Een cleyn tractaetken tegen Pieter Jansz. Bisschop ende Leeraer der Weder-Doopersche Ghemeente woonachtigh binnen Hoorn, ... dat het Overheyts Ampt met goeder conscientie, en volghens dien, mede vande Christenen mach bedient worden. Enz. Enchuysen, J. L. Meyn, 1618.

g. Tucht.

Timmerman, H., Een verklaringhe: hoe ende in wat manieren de Heere Jesus zynen Jongeren inder af-zonderinge macht gegeven heeft, zie hiervoren blz. 97.

[**Ampsinck, Io.**], Copie v. een geschrift, ghesonden v. sommighe Vriesen aen den Vlamingen, zie hiervoren blz. 103.

Ampsinck, Io., Eenige Propositien nopende de Kerckelijcke Discipline enz. Haerlem, G. Rooman, 1590.

Het titelbl. en de eerste bladzijden zeer geschonden.

C[laes] G[anglofs], Een grondich bewijs wt de Godlijcke Schrifture vertoont, dat Gods gemeynte, de gelooui gen op Aerden, eenich, een volck, onverdeylt, als leden eens lichaems tot malcanderen gevoecht, malcanderen te dienen enz. [Ook: Van de eenige onuerdeylde Gemeynte Gods]. Z. pl. 1599.

C[laes] C[laesz.], Eenvuldige vertrouwinge Waer inne ... aengewesen wort, Dat Gods Gemeente, niet op eeniger menschen vroomheyt, oude gewoonten, traditien, ofte lange belevingen: Dan alleen op den hoecsteen Christum, Sijne heylsame leere, ende onberispelijck leven ghefondeert staet, zie hiervoren blz. 104.

Copye eens Briefs of Voorlooper [v. Claes Claesz.], zie hiervoren blz. 105.

[**Jacob Pieters** van de Coogh], Veylighe Wech ofte Raet, om hem in 't bannen ofte veroordelen niet te vergrypen enz. Amst., A. Biestkens, 1631 [1632].

Verclaringe, wt de Godtlijcke Schriftuere, hoe haer de Gemeente Christi moet bewijsen neffens die Broeders die (na datse haer inde ghemeenschap der Geloovigen hebben begeven) wederom vervallen ende bevonden worden Argherlijck te wandelen, oft door leelycke feyten overtreden ende van den gheloove afwijcken, Seditie, oft Twist, neffens de Leeringhe (in wederspannicheyt) aenrichten. Enz. [Achterin: Dit Boeck wert Toe-ge-eygent I. P. Vermuelen. Also die, niet wel langer waren te becomen, ist selfde, wederom doen drucken.] Z. pl. 1645.

h. Huwelijk. Buitentrouw. Echtmijding.

Sendtbrief (Een Christelijcke), geschreuen aen allen Ghemeynten, die op het gheloue in Godt, ende in synen Sone Jesum Christum, ende op de boete ende beteringe des sondigen leuens, doopen enz. Z. pl. 1580.

Verclaringe (Een corte eenuuldighe) wt der heyliger Schrift, tot behoudinge ende verantwoordinge, der eerlijcker ende reynder Echte ..., teghen dat Echtmijden enz. Door L. G. en ouersien, ghecorigeert ende vermeerdert, door Corn. I. Middelb., R. Schilders, 1591.

Honich, T. C., Een grondelijcke verclaringhe: van den Echtelijcken staet ... Mitsgaders oock een aenwijsinghe vant groote onverstant, int lichtveerdich Bannen, ende Pharizeens mijden, In twee Ghespraken ghestelt. Z. pl. en j.

Tegen-spraeck ende Wederlegh ... over t' punct der Weereltlijcke mijdinghe. Wt de H. Schriftuere, tegen I. Outerman, enz. Door I. M. K. Haerlem, G. Rooman, 1598.

[**Outerman, J.**], Nootwendige Verantwoordinghe, Ende claer bewijs wt de Heylige schriftuere, tegen tgeuoelen, t'welck sommige eertijts in diuersche Boecxkens in druck hebben wt ghegheuen, tot wederlegghen van de Euangelische mijdinge. Z. pl. 1599.

Aenspraeck (Een vriendelijcke), aen alle Doopsghesinde over het Stuck ofte Puynct, der Echt-mijdinghe, ende ghemeyne Mijdinge. Door I. T., zie hiervoren blz. 104.

Ben Israels [Anth. Jac. Roscius], Tractaet teghen het straffen der Buyten-getrouden, sonder onderscheydt. Enz. Amst., J. A. Colom, 1628.

Brief, nopende d'Echt-mijdingh, ende het niet weder-aen-nemen der Buyten-ghetrouwde. Haerlem, Th. J. Fonteyn, 1629.

Tractaet (Schriftuerlijck) over het Weder-aen-nemen der boetvaerdighe Buyten-ghetroude. Door C. C. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1634.

Als dat de ware geloovigen niet en mogen trouwen onder alle Doopsgezinde ... maer moeten haer houden ... binnen de eenige onverdeelde G[emeente] G[ods], door P. C. H. Rotterd., G. A. v. Bueren, 1644.

Als een Appendix achter: D[irk] P[hilips], Van die Echt der Christenen.

Joost Hendricksz., Een Christelicke Ondersoeckinge, wanneer men den genen, die om een Buyten-trouw vander Gemeynte gestraft is, weder behoort aen te nemen. Haerlem, D. J. de Gaver, 1647.

Achter: Joost Hendricksz., XXXVIII Corte en stichtelijcke Predicatiën.

—————, Idem. Amst., J. Rieuwertsz., 1647.

Evenals het voorgaande gedr. te Haerlem by Thomas Fonteyn. Anno 1647.

Twisck, P. J., Tractaet van den Houwelijcken-staet ofte Echt der Christenen, enz. Hoorn, gedr. by A. I. v. d. Beeck, [voor] J. J. Deutel, 1682.

[**Siewert Cornelisz.**], Aenspraek aen die genen, welke Regulen en Wetten in de Godsdienst ... voorschrijven. Als mede een Kleyn Aenhangsel ... tot een Antwoord op het Tractaetje, van P. J. Twisk, wegens den Houwelijken-staet enz. Amst. 1682.

[**Blaauw, G.**], Onzydig en nauwkeurig onderzoek naar den oorsprong van het trouwen in Doopsgez. gemeenten, in de Nederlanden. Amst. 1772.

Blaauw, G., Idem. 2de dr. Amst. 1772.

i. Leeraarsambt en Dienaarschap.

Acronivs, R., Seer grondighe ende wt Godes woordt wel ghefondeerde Onderrichtinge, teghens de lasteringhe ende het gheschrey, dat de Wederdooperen ... over het onderholt, ende de middelen, daer door de dienaren der warer ghemeynten Christi ... onderholden worden. Franeker, G. v. d. Rade, 1599.

[**Cornelis Jansz.**], Nootwendich bewijs, wt des Heeren Heylige woordt, dat sy tegen die waerheyt handelen, alle die daer leeren datter niemandt eenich Doopsel ofte Sacramentelijck teecken der ghenaden Christi ghebruycken ofte bedienen mach, tenzy, dat hy eerst by haer in hare Ghemeynten daertoe vercoren ende verordineert is, enz. Z. pl. [1603].

J[**acob**] P[**ietersz.**], Handelingh of onderrichtinge om te koomen tot de ware Ruste des Gemoeds ... Neffens een ondersoeck, van de

tegenw. Verkiesinge en Authoriteyt der Leeraren, en Oudsten der Gemeynte. Amst., J. Rieuwertsz., 1652. 12⁰.

I[an] W[illems] M. D., Grondigh-Ondersoeck oft Klaer-Betoog, dat uyt Actorum 6. niet en kan bewesen worden, datmen de Diakenen oft Dienaers der Armen met Hand-op-legginge hoort te bevestigen enz. In de Ryp, J. P. Moer-beeck [achterin: t' Alckmaer, gedr. by S. C. Brekengeest], 1652. Achteraan 1 houtsn. (portr. v. Laurens Jansz. Coster). 12⁰.

Gebruyk (Oud) van de Vryheydt van Spreeken, in de Gemeente der Doops-gesinden. Enz. Uyt het Hoogd. Amst., J. Rieuwertsz., 1665. 4⁰.

——— Idem. 2de dr. verm. Harlingen, H. v. Immerzeel, z. j. 12⁰.

Hierin: Een Brief v. D. V. Coornhart. Aen de Predicanten v. de Waterl. Doopsgesinde Gemeente. Hans de Reis (sic), Iacob Iansz. etc.

[**Loopes, W. K.**], Ontleding der Christel. Kerken-order, ende des zelfs Ampten, zie hiervoren blz. 132.

Overwyk, H. R. v., Ondersoek over de Natuur v. het Leeraar Ampt, zie hiervoren blz. 134.

K[alker], H. v[an], Byvoegzel. Zynde een korte redengevinge van een' dienst, die gedaan wordt van Dienaaren des Woords die men Oudsten noemt enz. Gron. 1744.

Achter: J. van Koomen, Belydenisse des geloofs onder de Doopsgez. Christenen.

Blaauw, G., Aanspraak aan de Eerw. Kerkenraaden der Doopsgezinden, ... in Holl. en Westvriesl.: in zich bevattende, een Beschryving van den Kerkenstaat hunner Gemeenten ... en daar uit ontleende reden tot een Concept-Project; om de Gemeenten van Leeraaren te voorzien enz. Amst. [1772].

Justus Salaris, Brief aan Philo Ecclesiastes, ter nadere Ophelderinge der Aanspraake van G. Blaauw, aan de Eerw. Kerkenraaden der Doopsgezinden, enz. Amst. 1774.

j. Stil en stemmelijk gebed.

Bidden (Van het) in de Kercken. Z. pl. en j. 4⁰.

E[eghem], A. V[an], Verhandelinge van de stemmelijke gebeden in de vergaderinge der geloovigen. Middelb., M. van Hocke, 1685.

Knipscheer, F. S., Gesch. v. het stil en het stemmelijk gebed bij de vaderl. Doopsgezinden. I, II. [Leiden, 1897, 98].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1897 en 98.

k. Andere eigenaardigheden.

Jacob Cornelisz., Onciersel en cieraet vande Godtsalige vrouwen enz. Amst., P. Arentsz., 1652.

Opvoedinge (Algemeene) der hedendaagse Kinderen, of mal Moertje, mal Kintje, enz. Waar in is tusschen gevoegt, een kort verhaal van de zake van Romeym (sic) de Hooge enz. Amst., A. J. van Wezel, 1690. M. front. en platen. 12⁰.

[**Langendijk, P.**]. De Zwitserse Eenvoudigheid, klaagende over de bedorvene Zeden veeler Hollandse Doopsgezinden, of Weerlooze Christenen. Haarlem, 1713. 4⁰.

[**Cramer, A. M.**]. Brief betr. den stamvader der familie van Geuns hier te lande, en de nederigheid der oude Doopsgezinden, met name der Oude Vlamingen, zie hiervoren blz. 45.

Wybrands, C. N., Het Menniste Zusje. [Uitgegev. d. J. Six.] [Amst. 1913]. Met afb. en 1 gekleurde pl. 4⁰.

Uitgave van wege het Kon. Oudheidk. Genootsch. te Amsterdam van artikelen uit de Zondagsbode, 17 Aug. 1902—4 Jan. 1903.

Vos, K., Het menniste zusje. ['s-Gravenh. 1910].

Overdr. uit: Nederl. Arch. voor Kerkgesch. VII, 4.

Cramer, S., Uit het verleden der armenzorg bij de doopsgezinden. [Leiden, 1910].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1910.

[**Stoett, F. A.**], Menistenbruiloft. Een menisten-leugen, -streek. [Zutphen, 1901].

Uit: Stoett, Nederl. Spreekwoorden, Spreekwijzen, Uitdr. en Gezegden .. verklaard.

POLEMIEK VAN EN MET NIET-DOOPSGEZINDEN *).

Knipscheer, F. S., De Nederlandsche Gereformeerde synoden tegenover de Doopsgezinden (1563—1620). I, II. [Leiden, 1910, 11].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1910 en 11.

*) Zie hierbij ook de afdeelingen: Rijnsburgers, en: Kenmerken en eigenaardigheden.

Bres, Gvy de, De wortel, den oorspronck ende het fondament de. wederdooperen, oft Herdooperen van onsen tijde. Anno 1565. Ende nv wt der Franch. talen ... ouergheset d. J. D. R. Z. pl. 1570.

Bres, Gvydo de, Idem. Amst., J. E. Cloppenburgh, 1589.

Bres, Guydo de, Idem. Alles van nieus oversien. Amst., J. E. Cloppenburch, 1608.

Cunerus Petri van Browershauen, Den schilt teghen die Wederdoopers enz. Louen, R. Velpius, 1568. Titel omlijst.

Bvllingerus, H., Teghens de Weederdoopers, ses boecken, nv eerst wt de Latijnsche Tale in Nederd. ouergestelt, d. G. Nicolaj, zie hiervoren blz. 35.

Nicolai (Gerardus)'s Inlasschingen, uitgeg. d. S. Cramer, zie ibidem.

Protocoll. Das ist, alle Handlung des gesprechs zu Franckenthal ... mit denen so man Widertäuffer nennet, [May, Junij 1571] etc. Heidelb., J. Mayer, 1571. 4⁰.

——— Idem. 2de dr. Heidelb., J. Meier, 1573.

Protocol, dat is: alle Handelinge der Tsamensprekinghe tot Franckenthal ... gehouden metten genen diemen Wederdoopers noemet ... wt de Ouerlantsche sprake ... ouergestelt ... By my Hans Bruynincx. Z. pl. 1571.

——— dat is de gansche Handelinge des Gesprecks, te Franckenthal ... met dien, welcke men Wederdoopers noemt ... Wt den Ouerlantschen Duytsche, in Nederlandtsduytsch ouergheset d. Gaspar van der Heyden. Z. pl. 1571.

Bronsveld, A. W., Gesprek met de Doopsgezinden te Frankendaal in den jare 1571. Harderwijk, 1871.

Voor drie-honderd jaren. N⁰. 6.

[**Brons, A. ten Doornkaat**], Das Religionsgespräch zu Frankenthal im Jahre 1571. Z. pl. 1888. 4⁰.

Overdr. uit: Menn. Blätter. 1888.

Wigandus, J., Etlicher Widerteufferischer Schwermereyen, welche sich jetzt wider regen, Widerlegung. Königszperg, G. Osterberger, 1576. 4⁰.

———, De Anabaptismo etc. Lipsiae, G. Defnerus, 1582. 4⁰.

Protocol. Dath is, alle handelinge des gesprecks tho Embden in Oistfrieszlandt mit den Wedderdöperen, de sick Flaminge nomen. geholden [Febr.—Maij 1578] enz. Embden, G. Goebens, 1579. M. 1 wapenafb. naast de voorrede. 4⁰.

——— dat is, alle handelinge des gesprecks tot Embden in Oostvrieslant met den Wederdooperen. die hen Vlamingen noemen. gehouden ... Wt de Sassensche, in Nederlandtsche sprake, d. D. Julium ... ouergheset. Embden, G. Goebens, 1579. M. dez. wapenafb. 4⁰.

——— Idem. Gedr. tot Leyden by Henr. Lodewycsz. Amst., Laurens Jacobsz., 1616. 4⁰.

Van ghebo len. ofte Insettinghen ende Leeringhe der Menschen. wat een yeghelijck Bisschop ende Paus heeft opghebracht oft inghesedt: Met een Sproecke Christi, ende Antichristi ... Hierachter is noch by gheuoecht een Liedeken van ij. Vrienden opgeoffert te Lonnen in Enghelant. Int iaer. M. D. LXXV. Z. pl. 1579.

Achter: Thomas van Imbroeck, Confessio. Met doorloopende signatuur.

[**Coornhert, D. V.**]. Ivstificatie des Magistraets tot Leyden in Hollandt, teghens de Calumnien, ter saken vande differenten, tusschen henluyden ende eenighe van de Ghemeente aldaer. by den seluen, den Magistraet wat min dan Christelicker. naghesevt. Z. pl. 1579. 4⁰.

———, Idem. Z. pl. 1597.

Antwoorde der Dienaren des Woorts ende Ouderlingen der kercken van Hollant, ... op de Remonstrantie by de Overicheyt van Leyden, aen de Heeren Staten ghedaen ... aen-gaende t'verhandelde ... in het Synodus tot Middelburch enz. Amst., voor Laurens Jacobsz [achterin: t' Amstelredam by N. Biestkens], 1597.

In de voorrede wordt gepolemiseerd tegen de Doopsgez., die de Remonstrantie van 1582 opnieuw hebben doen uitgeven.

Antwoorde op de valsche beschuldinghen door een zeker ghesworen Vijandt der Ghereformeerde Religie, onder den Titel van de Iustificatie van Leyden ... voortghebracht: Ende nu door eenighe Weder-dooperen van nieus in Druc wt-ghegheven. Rotterd., J. v. Waesberghe, 1598.

Hierachter: Verantwoordinghe van den Dienaer, Ouderlinghen ende Diaconen der Kercke tot Leyden, enz.

Waerschouwinghe (Een Christelijcke) voor de eenvoudighe Christenen, ... Teghen verscheyden valsche Leeringhen ende Heresien, ... Door L. G. P. Delff, Aelbr. Hendricxz., 1585.

Kimedoncius, Iac., Vander Doope onses Heeren Jesu Christi, bekentenisse door Dierick Philips. Metgaders een beandtwoordinghe, zie hiervoren blz. 93.

Taffin, Ian, Onderwijsinghe, teghens de dwalinghe der Wederdooperen: Enz. [Uit het Fransch overgezet.] Haerlem, G. Rooman, 1590.

Hafenrefferus, M., Disputatio, contra Anabaptistas, de Regno Christi. [Def. Ioh. Honold.] Tubingae, J. Kircherus, 1595. Titel omlijst. 4⁰.

[**Cuelen, P. van**], Een warachtige, doch eenvoudighe wederlegginghe, Teghens dat laster schrijven Ruwardi [Acronii], enz. Z. pl. 1596.

Protocol dat is, de gantsche handelinge des ghesprecx ghehouden tot Leeuwarden ... tusschen Ruardum Acronium ... ter eenre, ende Peeter van Ceulen ... ter ander syden: [Aug.—Nov. 1596]. Franeker, G. van den Rade, 1597. M. 1 grav. op den titel. 4⁰.

Lansbergivs, F., Vande vremde ende onschriftmatighe maniere der Weder-doopscher Leeraren Heymelijcke ghebeden. Mitsgaders eene grondelijcke Wederlegginghe van Iacob Iansz. Antwoorde. Rotterd., J. van Waesberghe, 1596.

Bisschop, P. de, Spieghel der Waterlantscher Wederdooperen Leughenkonst. Ontdeckende de onghegronde ende leughenachtighe beschuldinghen, die sy onlancx teghens F. Lansbergii Tractaet, Vande vreemde maniere enz. hebben wtghegheven. Met noch een korte aenwijsinghe ende klare Wederlegginghe der voornaemster gronden van Iacob Iansz. Nootwendige verantwoordinghe der verdructer waarheyt. [Ook getiteld: Kort Ondersoeck van J. Janssens Redenen en de Argumenten enz.] Rotterd., J. van Waesberghe, 1597.

[**Bisschop, P. de**], Antwoort-Liedt, op eens Wederdoopers Laster-liedt enz. 5de dr. Rotterd., J. van Waesberghen, 1600.

B[isschop], P. D[en], Een nieu liedeken, van 't Bannen der schadelijcker ende zeer verderflijcker secte der Jesuiten wt heel Vrancryc. Voorkomende in Sommighe Dagelijcsche Ghebeden enz. Rotterd., Jan Batman, 1595. Op nieuw uitgeg. d. K. Vos. Rotterd. 1901.
Overdr. uit: De Grenswachter v. 29 Juni 1901.

Ph[ilippu]s I[anszoon], Slach met het sweert des Gheests. Op het achterste deel v. Peter Willemsz Bogaerts boeck. [Uitgeg. d. Robert Robertsz.] Z. pl. 1595.

Robert Robertsz., Onder verbeteringhe. De slincker vluegel. Z. pl. 1596.

————, Onder verbeteringhe, De rechter vluegel. Z. pl. 1596.

————, Onder verbeteringhe Een tucht roede ghemaeckt wt liefde van Jacob Jansz. Kist, omdat hy die waerheyt in zijn ghedruckten brief aen L. G. heeft ghemist. Z. pl. 1597.

Wigandus, J., Einfältiger Bericht, von den groben Gotteslesterungen der vngläubigen auffrührischen Widertäuffer ... Jetzund ... in den Druck verfertiget d. C. Schlüsselburgium. Franckfort a. M., J. Saur, 1599. 4⁰.

M[eulen], I[acob] P[ietersz.] V[ander], Declaratio, oft Openbare vertooninge, ende nootelicke verclaringe, teghen sekere gedichte Calumnien, ende lasterlijcke beschuldingen, onder den ghemeenen Man gestroyt enz. Alckm., J. de Meester, 1600.

Tayus, Ioh., Proeve vande Leere der Wederdooperen. Enz. Leyden, J. C. Dorp, 1601.

Rolwaghen, Jan Claessen, en **Caspar Coolhaas**], Tsamenspreeckinghe van dry Persoonen, over het rigireus Placcaet van Groeninghen, ghekondight den 7. September, oude stijl. Anno zesthien-hondert ende een. Enz. Z. pl. 1601. 4⁰.

————, Idem. Opt nieuwe ouersien ende verbetert. Z. pl. 1602. 4⁰.

[**Coolhaes, Casp.**], Aenhechtsel aen 't Boecxken of tsamenspreeckinghe, ouer het Regireus Plackaet van Groninghen, aldaer ghekondicht den 7. September, Ouden Stijl. 1601. Enz. Z. pl. 1602. 4⁰.

Kras, W., Antwoort op een Faem-roovende Boeck, het welcke ghenaemt is: Tsamensprekinghe van drye Persoonen, ouer het Regireus Placcaet van Groninghen. Z. pl. 1602. 4⁰.

[**Rolwaghen, J. C.**], Corte bestraffingh op d'antwoort van een sorchvuldich helt, die hem al te regireus inde Wapens stelt. Z. pl. 1602. 4⁰.

Apologia, ofte Verandtwoordinghe des Edicts, het welcke van een Eerbaren Raet der Stadt Groeningen, tegen der Wederdooperen,

ende andere Secten Onordeningen, den 7. Septemb. des Jaers 1601. ghepubliceert is, ende door eenen onghenoemden Libertyn ... aengheblaft is gheworden ... Nae het Sassische Exemplaer in Nederlandtsche Tale Ghedruckt. Groen., G. Ketel, 1602. Titel omlijst. 4⁰.

Ontschuldinghe, oft Nootelicke verantwoordinghe ... der faemrooverscher smaet-reden, ... in seker wtghegheven schriften, voornaemlijck, door eenen onghenoemden Apologist des Placcaets Groeninghen, Anno 1602. wtghegheven ... Mitsgaders een opentlijcke Wederlegginghe der bedriechlijcker Apologien des Edickts der Stadt Groeninghen, van den 7. Septemb. 1601. Enz. Z. pl. 1603.

Rolwaghen, I. C., Tegenbericht der Apologia des Edictz van Groninghen enz. Z. pl. 1603. 4⁰.

Hier achterin: Postille ende Mandament v. den Prince v. Orangien, gegeven op de Requesten [der] Doopsgesinden [in] Middelburch in den Jare 1577. ende 78.

Burger Jr., C. P., Caspar Coolhaes en Jan Claessen Rolwaghen. [Antw.] 1910.

Overdr. uit: Tijdschr. voor Boek- en Bibliotheekwezen. VIII.

Beza, Th., Een schoon Tractaet vande Straffe, welcke de wereltlijcke Overicheyt over de Ketters behoort te oeffenen, teghen Martini Bellii tsamenraepsel, ende de secte der nieuwe Academisten. Overgheset ... d. de Dienaers des G. Woorts binnen Sneeck [G. Geldorpius en J. Bogerman]. M. een voorrede, vervatende mede een verhael v. t'ghene sich tusschen de Magistraet ... ende de Wederdoopers aldaer heeft toeghedraghen. Nae de Copie. Franeker, G. v. d. Rade, 1601.

Bril (Een Christalijnen), voor den E. Magistraet der Stadt Sneeck in Vrieslandt: Waer door sy aenschouwen moghen het schoone voornemen haerder Predicanten, soo sy de hooghe Overheyt nae haer wil mochten ghebruycken. Z. pl. 1602. 4⁰.

Spieghel, Ecclesiastes v. a vij. Z. pl. 1603. 4⁰.

M[eulen], J[acob] P[ietersz.] V[ander], Svccessio Apostolica. Dat is, Naecominghe, oft de Naetredinghe der Apostelen enz. Alcm., J. de Meester, 1600.

Costerus, F., Toetsteen vande versierde apostolische svccessie eens wederdoopers Iacob Pieterssen vander Molen. Hantwerpen, J. Trognesius, 1603.

Moelen, Iacob van der, Vertoogh aen de Successoors des Jesuijts, D. Francisci Costeri, die met zijne (maer niet de rechte) Toetsteen heeft willen toetsen ende wederlegghen de Successio Apostolica enz. Alcm., J. de Meester, 1604.

[**Walraven, S.**], Svccessio Anabaptistica, Dat is Babel der Wederdopers, zie hiervoren blz. 7.

Moded, H., Grondich bericht, Van de eerste beghinselen der Weder-doopsche Seckten, zie hiervoren blz. 7.

Alutarius, C., Theses Theologicae ofte Schriftuyr-Articulen, vande noodtsakelijcheyt der sichbaerlijcker Gemeynte Jesu Christi, in plaetsen der wettelijcker bedieninghe des H. Predick-ampts, om salichlijck ... te leven ende te sterven. Franeker, G. v. d. Rade, 1604.

————, Onderscheyt des Christendoms ende Onchristendoms deses tijdts, enz. 2de dr. Franeker, G. v. d. Rade, 1605.

————, Eenvoudighe Onderwysinghe I. Vande Pauselijcke successie. II. van het handelen der Ghereformeerden Predicanten, met den Mennonist-Bisschoppen, etc. III. Van het tractement ende bejegenen der Mennonist-vergaderinghen aen de Predicanten. IIII. Ende dat de wettelijcke ende rechtsinnighe Godes dienst der Ghereformeerden strecke tot Salicheyt der rechtgheloovighen enz. Franiker, G. v. d. Rade, 1605.

————, Sterf-Const, by twee-spraeck tusschen Vragher ende Antwoorder. Enz. Franeker, F. Heyns, 1624.

Osiander, L., Enchiridion Controversiarvm qvae Avgvstanae Confessionis Theologis cum Anabaptistis intercedunt. Tvbingae, G. Gruppenbachius, 1605.

————, Idem. Tvbingae, G. Gruppenbachius, 1605.

Andere uitgave. In één bundel met: L. Osiander, Enchiridion Controversiarvm Religionis: qvae hodie inter Avgvstanae Confessionis Theologos, et Pontificios habentur. Francof., W. Richterus, 1614, en: Enchiridion Controversiarvm, qvas Avgvstanae Confessionis Theologi habent cum Caluinianis. Francof., W. Richterus, 1614. Achteraan: Appendix historica, de Anabaptisticae sectae origine, deqve rebvs ab Anabaptistis in seditione Monasterij Westphaliae, Anno 1534. excitata, gestis, et illorum nefandis facinoribus editis, ibidem ab Authore praecedentis Enchiridij. Francof. 1615.

Gallus Sr., C., Mallevs anabaptistarvm. Een Hamer op dat hoeft aller Wederdöperschen Secten enz. Arnhem, Jan Janssen, 1606. 4^{0}.

————, Idem. [M. ander voorwerk; titelbl. ontbr.] 4^{0}.

Acten (Die) des Colloquii welches im J. 1608 vom 13. bis zum 16. Septemb. auf dem Rathhause zu Schleswig mit den Wiedertäufern ist gehalten worden; m. Anmerkgn. Quedlinb. 1754, 55.

H. Meenen, Kleine Schriften. III. u. IV.

[**Antwordt** van Heindrik Gülich van Berch geschreuen op ein Brieff, die ein Doeper in Vrieszlandt, gesandt hat, an Marco. Ein verandtwordinge op einichge sprucken, wt den Boexcken wt geghaen, doer A. B. enn beschuldicht doer Dierick Volckaert, Cornherdt. Nun verandtwoert doer Heindrik van Berch ausgeben doer Arnold Bernsen. Cöln 1576.] 4⁰.

Titelbl. ontbr. In plaats daarvan bovenstaande geschreven titel. Plaats en jaar dezer uitgave zijn onbekend. Bovenstaand jaartal is dat der Verandtwordinge. Onder het Antwordt, gedateerd van 23 Jan 1577, staat gedrukt: Int selue Jaer den 7. September is dese Schryuer H. V. G. inden Heeren gerust. De verzameling bevat voorts drie brieven van A[rent of Aert] B[arentsz. of Berens] en een brief aan Hans de Ries, hier Hansz de Riche genoemd, gedateerd uit Keulen 31 Oct. 1576. Het origineel van dezen brief, geadresseerd aan Hans Cassier, met het antwoord van Hans de Ries is in het archief der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amsterdam.

A[rent] B[arendtsz.], Een Clare Beschrijvinghe aller Antechristen, ende een Christelijcke wederlegginghe haerder grondleer ende wandels, met grondelijcker aenwijsinge der oorsaeck alder teghenwoordigher oneenicheyt in Goddelijcken saken. Enz. Z. pl. [1611].

De eerste maal gedrukt in 1575.

G[ülich van Berch], H., Ein Versamlung oder Zamenfügung, etlicher einheilliger sprüch vsz dem Zeugnisz des neuwen bundtz, nach der Orthnung des A. B. C. betreffende, so woll die Lher, als den wandel der geheilichten, in Christo Jhesu etc. Z. pl. [1592].

[**Outerman, J.**], Het derde stuck: Een grondige verantwoordinghe wt cracht der waerheyt, teghen t'gene voor desen van Arent Barentsz. ende Heyndrick G[ülich] tot naedeel der waerheyt, ende den Godvruchtigen gheschreuen, ende in druck is wtghegaen, zie hiervoren blz. 110.

R[ijk] I[acobs], Een Schriftelijcke waerschouwinge voor valsche Leere, zie hiervoren blz. 110.

Idzardus Nicolai f., Leere der Waerheyt, van eenighe Leerstvcken die door de Drijvers der nieuwicheden berispt ende ghelastert worden. Franeker, U. Balck, 1611. 4⁰.

Tractaet (Een), hoemen door de H. Schrift de dinghen bewysen kan, die daer nochtans van woorde te woorde niet in gheschreven en staen. Haerlem, D. Wachtendonck, 1613.

Hinkelmannus, P., Anabaptismi errores varii succincta brevitate refutati. Rostochii, J. Pedanus, 1613. Titel omlijst. 4⁰.

Moelen, Iacob vander, Historia der Kercken-handel, inhoudende de Beschryvinghe der uytterlycker Religie, Acten ende standt, inden Occidentischen Roomschen Keyser-rijcke, van Anno 800. tot desen Jare 1614. Midtsgaders, een Disputatie gehouden metten Catholijcken, tot Haerlem. Haerlem, V. Casteleyn, 1614.

I. P. v[ander] M[eulen], Historia Ecclesiastica. 3de stuk.

[**Robert Robertsz**]. Onder verbeteringhe Rechte aenwijsinghe tot die ware sichtbare Kercke Gods ... door een onpertijdich Neutralist geb. binnen Amersfoort. Enz. Hoorn, Willem Andriessz., 1615.

————, Idem. Statum, Arent Sjoerssz, [1646].

Hierachter gebonden: De Noordtsche Rommel-pot, en andere liederen van Robbert Robbertsz en H. G. de Leeuw. Z. pl. en j. — Robbert Robbertsz, Gravamina ofte Swaerigheden ... uyt begeerte van sommige Waarheydts lief-hebbers tot Hoorn (den 6. Oct. 1618) ... over-gegeven ... om over-ghelevert te worden opt toekomende eerste Synodus Nationael enz. 2de dr. Z. pl. en j.

Slingher (Den) Davids, met vijf Key steenen gheworpen. Teghens een Neutralist van Amersfoort [Robert Robertsz.] ... Ghemaeckt door een liefhebber van de ware Kercke Goods [R. S. V. W. E.]. Ghedruckt buyten Romen. Z. pl. 1619. 4⁰.

Aeltius, G., Een Ordentelijck Cort Begrijp der voornaemste dwalingen der Weder-dooperen, ... in onse Nederlantsche tale overgeset d. H. Nolthenius. Middelb., A. v. d. Vivere, 1616.

Ampsingius, Ioh. A., Tres dispvtationes theol. advers. Anabaptistas. I. De incarnatione filii Dei. II. De paedo-baptismo. III. De disciplina ecclesiastica. [In het Lat. overgezet d. S. Ampsinck.] Lugd. Bat., J. Maire, 1619.

Vdemans C. F[il.], G., Noodighe verbeteringhe d. i. Schriftmatige Aenmerckinghen op seker Boecxken v. Fr. de Knuyt, genaemt, Onder verbeteringe, Eene Corte Bekentenisse des Geloofs. enz. Hier zijn noch by-gevoecht de Corte Notulen vant gespreck tot Ziericzee, ende Colijns-plate. Ziericzee, B. Doll, 1620. 4⁰.

————, Idem. 2de dr. Dordr., F. Boels, 1646. 4⁰.

Faukelius, H., Babel, d. i. Verwerringhe der Weder-dooperen onder malkanderen enz. Middelb., H. v. d. Hellen, voor G. v. d. Vivere, 1621.

————, Idem. Hoorn, P. J. v. Campen, voor M. Gerbrantsz., z. j.

Cl[aes] Cl[aes], Bekentenisse van de voornaemste Stucken des Christelijcken Gheloofs, ende der Leere, dienende tot antwoort op het Boecxken H. Faukeli, by hem gheintituleert Babel der Wederdoopers, etc. Amst., J. A. Calom, 1624.

————, Idem. Utr., Wed. E. W. Snellaert, 1650. 12⁰.

Anthoni Iacobsz. [Roscius], Babel, d. i. Verwerringe der Kinderdooperen onder malcanderen, ... eenen Spiegel voor Hermanno Fauckelio enz. 3 dln. Z. pl. 1626.

Vdemans, G., Vrede Iervsalems, d. i. Eendracht vande Christ. Gereformeerde ... Tot wederlegginge v. het valsch gheruchte, gestroyt ... in seker libel, gen. Babel, dat is verwerringe, der Kinderdoopers onder malcanderen, etc., zie hiervoren blz. 176.

Twisck, Pieter Ianssz., Ontdeckinghe des Pausdoms, enz. Hoorn, Zach. Cornelissz., 1624.

————, Idem. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1646.

Waerheyt (Strydende, over-winnende ende tryvmpherende) in alle principale punten der eendrachtighe heylighe Catholijcke Apostolische Kercke, raeckende een cort Begryp des Geestelijcken levens, tegen alle ongelovige eygenzinde, als Ioden, Mennonisten [enz.] besonder tegens de twee vernaemste D. S. ende S. L. ende eenen Twistmaker, valschen Ontdecker des Pausdoms. Door C. B. S. T. R. S. R. O. M. P. G. inf. Antw., B. Moretus, 1625.

Twisck, Pieter Ianssz., Corte Verdedifginge van een Boecxken, geintituleert: Ontdeckinghe des Pausdoms. Midtsgaders: Een Ontschuldiginghe teghen de Beschuldingen, welcke Pater Iacobus Minnebroeder doet tegen ons persoon, tegen Menno ende de Mennonijten (in sijn Boeck gheintituleert: Strijdende, Overwinnende ende Triumpherende Waerheydt) by een ghestelt. Hoorn, Zach. Cornelissz., 1626.

————, Idem. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1646.

Cloppenburch, J., Gangraena Theologiae Anabaptisticae, Dat is: Cancker van de Leere der Weder-dooperen: ontdeckt uyt hare eygene Schriften enz. Amst., H. Walschaert, 1625.

Waerschouwinge Christi, voor de valsche Propheten ... verclaert door C. S. Enz. Amst., Corn. Claesz., z. j.

Knipscheer, F. S., Abdias Widmarius' twistgesprekken met de Mennisten, zie hiervoren blz. 152.

Luyck, P. de, Het eerste deel v. den Spiegel der Waerheyt, waer inne duydelick ghesien wort, dat de Mennisten, aennopende de H. Schrifture, zijn een verwardt Babel, ende Midianitisch ghevecht onder malkanderen. Rotterd., I. v. Waesberghe, 1633.

[**Lambert Pietersz.**], Proeve op die Pauselijcke afcomste ende successie: of die selve Christelijck ende Apostolisch is. Uyt vijf voorstellingen gedisputeert tusschen Harmen Iansz. voor die Roomsch-Catholijcke, ende Lambert Pietersz. voor die Christelijcke Religie. Hier is noch by ghevoeght een Boecxken [getiteld: Een zeer corte ondersoeckinge van die oprechte Religie, en ware Kercke Gods, of deselve by Lambert Pieters Moutmaker en Bisschop van sekere Mennisten tot Bolsweert, alleen te vinden is. Enz. Leuven, 1633] van eenen onbenoemden Autoor; tracterende vande selve saecken, tegen L. P. schriften, met oock een wederlegginge [getiteld: Verantwoordinghe enz.] van 't selvighe Boeckjen. In twee deelen begrepen. Hoorn, Zach. Cornelissz., 1633.

S[chabaelje], I. P., Tractaet teghen de Successie der Pausen van Romen, enz. Amst., P. A. v. Ravesteyn, 1633.

Twisck, Pieter Jansz., Tegen de pausselijcke Successie. Een cort schriftelijck bewijs dat den Apostel Petrus geen Paus te Romen gheweest is enz. Hoorn, Zach. Cornelisz. [achterin: Gedr. by Isaac Willemsz.], 1636.

Dooreslaer, A. a, ende **P. Iac. Austro-Sylvius**, Grondighe ende Clare Vertooninge v. het Onderscheydt in de voornaemste Hooftstucken der Christelijcker Religie, tusschen de Gereformeerde ende de Weder-dooperen, enz. Enchuysen, V. J. Camerling, 1637. 4⁰.

——————, Idem. 2de dr. Enchuysen, A. W. Kluppel, 1649. 4⁰.

Radaeus, D., Naeckte ontdeckinge v. verscheyde gruwelen, schuylende in den boesem en Schriften der Weder-dooperen enz. Leyden, P. A. v. Ravesteyn, 1639. 12⁰.

Last-man, Dirck Iansz., Kaegh-man, Kaegh-mans Tractaet: By maniere van t' samen-sprekinge ghestelt, waer in gehandelt werdt om de eenvoudighe Roomse Catholijcken, Mennistgesinde, ende hedendaeghse Lutherse ... met de Gereformeerde in de Christelijcke Religie te vereenighen onder haren Heere Jesum Christum enz. 3de dr. Amst. 1640.

Kettery (Land en Zielverderffelijke) der Paapse Kerk en des zelfs Navolgers, kort en klaar aangeweezen d. een lijdzaam Navolger Jesu Christi. [Met een Byvoegsel, rakende de Vervolgers der Doopsgezinden, gericht tegen de drijvers onder hen, in het bijz. de Ucke-Wallisten.] Amst. z. j. 4°.

Bontemps, P., Kort Bewijs, van de menighvuldige doolingen der Wederdoopers, ofte Mennisten enz. Haerlem, Th. Fonteyn, voor H. v. Marcken, 1641.

————, Idem. 2de dr. Amst., J. v. Ravesteyn, 1653. 12°.

————, Idem. 3de dr. Amst., J. v. Ravesteyn, 1661. 12°.

————, Verkeertheyt van de Leere der Weder-doopers, ofte Mennisten enz. Haerlem, Th. Fonteyn, 1643.

————, Idem. 2de dr. Haerlem, Th. Fonteyn. Voor H. v. Marcken, 1643.

Joost Hendricksz., Wederlegginge van de Argumenten, voorgestelt d. P. Bontemps, om te bewijsen, dat de Menniste Leeraers zijn beyde Goddelijcke en Menschelicke Majesteyt-schenders. Amst., J. Albertsz., 1643.

Bontemps, P., Naerder Ontdeckinge, van de grove en schadelicke dwalingen, der Mennistische Secte, den Blocq genaemt, ... m. Wederlegginge vande Uytvluchten van Ioost Hendricksz. Haerlem, Th. Fonteyn, voor H. v. Marcken, 1643.

V[er]K[indert], P., Korte Ontschuldiginge over d' onbehoorlijcke, ende al te sware beschuldiginge, van Petro Bontemps. Haerlem, Th. Fonteyn, 1643.

Bontemps, P., Noodige Aen-merckingen, op de krachteloose Ontschuldiginghe, van Pieter Verkindert, enz. Haerlem, Th. Fonteyn, voor H. v. Marcken, 1643.

t' Samen-sprekinge (Een), tusschen een Wever en eenen Mennisten Vermaender, aengaende de Leere van de algem. ghenade Godes. Haerlem, Th. Fonteyn, voor H. v. Marcken, 1643.

[**Passchier de Fyne**], Tweede t' Samen-spraecke, tusschen eenen Gereform. Wever ende eenen Mennisten Vermaender. Enz. Haerlem, Th. Fonteyn, voor H. v. Marcken, 1643.

[**Passchier de Fyne**], Put-haeck, om alle Menisten uyt dien Put van hare doolinghe, aengaende het poinct vande alghemeene ghenaden, te trecken. Gestelt in een t' samen-spraecke tusschen eenen Ghereformeerde Wever, ende eenen Menisten Spoelder. [Waarachter: Emmer om aen des Spoelders Put-haeck te hanghen, ofte 't Tweede t' samen-spraeck tusschen den Wever met sijnen Spoelder.] Haerlem, Th. Fonteyn, voor H. v. Marcken, 1643.

————, Idem. Rotterd., B. Bos, 1694.

In: Eenige Tractaetjes van Passchier de Fyne.

t' Samen-spreeckinghe (Derde), tusschen eene Wever ende een Mennisten Vermaender, enz. Haerlem, Th. Fonteyn, voor H. v. Marcken, 1643.

[**Passchier de Fyne**], Diemer-meers Wandel-praetgen, tusschen een Doops-gesinde ter eender: Ende een Contra-Remonstrant, ter ander zijden enz. Z. pl. 1643.

[**Passchier de Fyne**], Een t' samen-spraeck tusschen twee Gereformeerde ... tot onder-rechtinge van een Boecxken, ghenaemt: Naerder ontdeckinghe ... Door Petrum Bontemps. Haerlem, Th. Fonteyn, 1643.

Joost Hendericx, Spongie, tot afwasschinge van de vuyle vlecken, die Petrus Bontemps de Mennisten nu weder heeft aenghewreven. Amst., J. Albertsz., 1643.

G[**eeraert**] **V**[**an**] **V**[**ryburgh**] [Abr. Davidsz. Volboet], Hollandsche Zeep, tegen de Uytheemsche vlecken en vuyligheden, daer mede P. Bontemps ... de Mennoniten heeft soecken te bekladden. Enz. Amst., J. Albertsz, 1643.

————, Idem. 2de dr. Amst., J. Albertsz, 1644.

[**Lammert Lammertsz.**], Bril, waer door men siet hoe schoon Joost Hendricksz, de Blocksche Mennisten ... met sijn Spongie ghewasschen heeft. Enz. Amst., A. Tielemans, 1644.

[**Passchier de Fyne**], Oog-water, tot verlichtinge van die niet konnen sien door dien donckeren Bril, onlanghs uytgegheven enz. Amst., J. Albertsz., 1644.

[**Lammert Lammertsz.**], Spiegel, waer in men siet verscheyden ongerijmtheden, die aengewesen worden in het Oog-water, onlanghs uyt ghegheven. Amst., A. Tielemans, 1644.

[**Passchier de Fyne**], Buerlijcke Aenspraeck aen Lammert Lammerts, Bril- ende Spiegel-maecker enz. Amst., J. Albertsz., 1644.

Rogge, H. C., Brief v. Paschier de Fyne aan Bartholom. Prevoost. ['s-Gravenh. 1887].

Overdr. uit: Archief v. Nederl. Kerkgesch. II. 4.

Bontemps, P., Saincte Lumiere de l'Ancienne, vraye Foy, Chrestienne, pour dissiper les tenebres de la faûsse Doctrine des Anabaptistes. Haerlem, Th. Fontaine, 1644.

———, Weder-legginge van de on-ghegronde uytvluchten, en menighvuldighe lasteringhen, van Ioost Hendricksz, endo van, soo hy sich noemt, Geeraerd van Vryburgh, enz. Haerlem, Th. Fonteyn, voor H. v. Marcken, 1644.

G[**eeraert**] **v**[**an**] **V**[**ryburgh**] [A. D. Volboet], Loogh-water op de Laster-vlecken v. P. Bontemps, nu weder den Mennisten aenghesmeert in sijne Weder-legginghe, etc. Enz. Amst., J. Albertsz, 1664 [moet zijn: 1644].

Bontemps, P., Loogh-waters, ende Loogh-water-makers, hoe langer, hoe vuylder. Enz. Haerlem, H. v. Marcken, 1645.

G[**eeraert**] [**Van**] **V**[**ryburch**] [A. D. Volboet], Proeve van Bontemps Logen-water, hoe langher hoe vuylder. Enz. Amst., J. Albertsz., 1645.

Spanhemius, F., [Variae disputationes anti-anabaptisticae]. Lugd. Bat., B. et A. Elsevir, 1643–48. 4°.

Cloppenburgius, J., Gangraena Theologiae Anabaptisticae, Disputationibus XLIIX. olim publ. ventilata. Acc. F. Spanhemii Diatriba Historica de Origine, Progressu, et Sectis Anabaptistarum. Franekerae, Balckius, 1645. 12°.

———, Idem. 2de dr. Acc. Disputationes septem ad quinque Articulos Remonstrantium. [Def. J. Thiens.] Franekerae, J. Arcerius, 1656. 4°.

Rogge, Jacob Lievens van, Bibliotheca ofte: Boeck-kamer. Waer in bewesen wort, dat by de wedersp[r]ekers vande ware Gereformeerde Religie, veel hoger ende veel harder manieren van spreecken ghebruyct worden, als by de Gereformeerde, aengaende het Punct vande Goddelicke Predestinatie, met den aenkleven van dien. Eerste Deel. Haerlem, R. Tinneken [achterin: by J. P. de Does], 1645.

Bawmann, B. [C. Hoburg], Teutsch Evangelisches ärgerliches Christenthumb etc. Z. pl. 1645.

Het 2de hoofdst. behelst: Ein Gespräch eines Evangelischen mit einem Widertäuffer.

Müller, J., Anabaptismus. Das ist: Wiedertauffer Irthumb, wie dieselbige in der Mennisten Glaubens Bekandtnis zu Hoorn gedrucket, an Tag gegeben, vnd zu verführung einfältiger Christen auszgestrewet werden. Hamb., H. Werner, 1645.

———, Idem. 2de dr. Hamb., Chr. Guht, 1668.

———, Idem. Lübeck u. Leipz., J. Wiedemeyer, 1695.

Scharfius, J., Disputatio theol. de Magistratu politico Anabaptistis et Pontificijs opposita. [Def. N. Hübener.] Wittemb., M. Wendt, 1650. 4⁰.

[**Molanus, J.**, Corte Sommarische ende oprecht verhaal vande handelinghe ende t' samensprekinghe der Gereform. Praedicanten in 't eylandt Texel, met Claes Arentsz Menniste Bisschop uit de Nieuwe Zijp enz. gehouden ald. 1649.] Defect. Ook de titel ontbr. Achterin: J. G. L. V. C. W. M. D., Christelijcke Antwoort op het Boeck J. Molani, ghenaamt Christen-Kinder-Doops-Waerheydt enz. Amst. 1650. Defect.

Valckenierius, J., Anabaptismus Confutatus sive controversiarum de religione adv. Anabaptistas succinctum et methodicum Syntagma. Hardervici, Vid. E. A. a Nunspeet, 1652.

Widmarius, A., Controversiae theologicae inter Reformatos et Anabaptistas agitari solitae. [Def. J. Myllero.] Groningae, Vid. E. Agricola, 1654. 4⁰.

Ainsworth, H., Censura ofte Schriftuerlijcke Wederlegginge, aller Weder-Dooperschen Redenen, aengaende de Erf-sonde, ende den Kinder-doop, ... Nu in 't Neder-Duytsch over geset d. J. A. Huisinga. Utr., G. Nieuwenhuysen, 1654.

Geluwe, Arnoudt v., Een onverwinnelycke schrift-matighe Roomsche Catholycke belydenisse des Gheloofs ... ghesteldt teghen de onschriftmatighe belijdenisse der Nieuwghesinde Weder-dooperen, voór desen uyt-ghegheven ... d. Fr. de Knuyt, ende nu weder-leyt ... Hier is by-ghevoeght een openbare Disputatie ghehouden inde stadt van Aerdenborgh ... tusschen A. v. Geluwe, ende Baudewijn de Meyer, den Ghepretendeerden Bisschop der Weder-doopers. Antw., Wed. J. Cnobbaert, 1654.

Geluwe, A. v., Over den onverwachten val van het nieuw-ghereformeerde Babylon. Door de klaere ontledinghe van dry verscheyden nieuw-ghereform. martelaers boecken. 3 dln. met doorl. paginatuur. Antw., Wed. J. Cnobbaert, 1656. M. grav. en platen. 4⁰.

Prüfung des Geistes Eliae Praetorij. d. i. Gründl. Wiederlegung der Weigelianischen, Schwenckfeldischen, Wiedertäufferischen, Enthusiastischen, Neuprophetischen Schwermereyen u. gefährl. Irthümen, welche in dem gifftigen Famos-libell, Apologia Praetoriana genant, unter den Ehrenrührigen Scheltworten verdecket liegen, etc. Hamb., J. Lezer, gedr. b. G. Papen, 1656.

Roose, G. [e. a.], Schriftelick bericht over eenige aenmercklijcke puncten der Engelschen die Quaeckers genoemt worden. Alles aengaende hare nieuwigheden en eygen verkooren heyligheidt. Waer mede de onse onverdient berispt, bestreden, en beschuldight werden. Amst., P. la Burgh, 1660. 4⁰.

Ames, William, Het Ligt dat in de duisternisse schijnt, zie hiervoren blz. 118.

——————, De verborgentheden van het Rijcke Godts, zie ibidem.

Botsaccus, J., Anabaptismus reprobatus: Das ist: Wiederlegung der Wiedertäufferischen Lehr, etc. Lübeck, M. Volcken, 1661.

Boerhave, M., Noodige Vernederinge des Menschen, tot Verheffinge van Gods genade ... waer in de waerheyt van de Erf-sonde, en verscheyden andere gewichtige verschillen ... met groote naerstigheyt werden verhandelt. Gestelt tegen de Pelagiaensche Wederdooperen. Doch alsoo, dat het gheheele Boeck van D. V. Coornhert, Van de vreemde sonde, waer mede sy haer plegen te behelpen: als ook, wat sy van de Remonstranten en Socinianen meer konden ontleenen, op het uyterste wert wederleyt ... Van nieus oversien. Amst., G. Schagen, 1661.

Schvyring, N. Ioannis, Dool-Hof der Mennisten, beplant met 84. Vruchteloose Boomen. Dat is: een Cort Begrijp van de voornaemste Dwalingen der Mennisten enz. Leeuw., Wed. Th. Luertsma, [1661]. 12⁰.

Vries, C. de, An den Eer-waerden en Gheleerden Heer N. Ioannis Schuyring, ziende op zijn uit-ghegheven Boexken, ghenaemt Dool-Hof der Mennisten. Z. pl. 1662. 4⁰.

Schuiringh, N. J., Schriftuerlyck Replycq op het polityeq Antwoort, v D. C. de Vries, Siende op den Doolhof der Mennisten enz. Leeuw., Wed. Th. Luertsma, 1662. 12⁰.

Caton, William, en **Jan Roelofsz.**, Een Rechtvaerdighe Verdedigingе der Waerheyt onses Godts; ofte een Antwoordt op een Boeck (genaemt Antwoordt op seker Geschrift) uytgeg. d. Pieter Joosten de Volder, zijnde een Prediker onder de Mennisten tot Alckmaer enz. Hoorn, A. J. vander Beeck, 1662. 4⁰.

[**Gent-man, C.**], Een belydenis van vier gewesene Doops-gesinde vermaenders tot Utrecht, zie hiervoren blz. 121.

Aanteikeningen (De) v. C. Gentman ... overwogen enz., zie ibidem.

Aenteyckeningen (De) v. C. Gentman ... verdedight, zie ibidem.

Aan-teikeningen (De) over de belydenisse v. G. v. Aldendorp [e. a.] krachteloos en ongelukkigh verdedigt, zie ibidem.

Persoons, G., Het vervolgh van de vertooninge des Staets ende handels der Mennoniten onder malkanderen enz. Utr., M. v. Dreunen, 1663.

Caton, W., De Oorsaeck van de Pest, ... Oock yets aen de Doopsgesinde enz. Amst., Chr. Cunradus, 1665. 4⁰.

Keith, G., Het Decksel gescheurt, ende een Deure geopent tot de eenvoudige, om daer door te sien, en tot het Wesen te komen, 't welck met het Decksel bedeckt is geweest onder de Mennonyten ... Oock is hier achter iets bygevoegt, 't welck voor eenige Jaren aen de Doopsgesinde geschreven was: d. ... W. Caton. Amst., Chr. Cunradus, 1670. 4⁰.

Jvstvs Veridicvs, Westfrisius in 't hembd, zie hiervoren blz. 130.

Crisp, Stephen, Uytroepinge tegens de Vervolginge, dewelcke begonnen is, en voortgaet door de Regeerders, Predicanten, en Mennisten in Vrieslandt. Enz. 2 dln. Z. pl. 16[70—]71. 4⁰

——————, Een Geklanck des Allarms, geblaesen binnen de Landtpaelen van 't Geestelijck Egypten enz. Amst., Chr. Cunradus, 1671. 4⁰.

Schotanus, Chr., Van de gronden der Mennistery, ofte waerschouwinghe over 't Bloed-tooneel der Doopsgesinde v. T. J. v. Bracht, zie hiervoren blz. 15.

Waerheid (De) en Klaerheid v. de Kristenkerk en Godsdienst in de dagen des N. T. Kortelijk vertoont in een Antwoord op een Brief v. een Vriend: Tot vernietiginge v. alle Sekten, enz. [d. N. N.] Z. pl. 1680. 4⁰.

Zinspenning, Judith, Eenige schriften en zend-brieven, ... nu, tot verdere dienst, aldus gemeen gemaakt. Amst., [J. Claus], 1684.

Met voorrede van W. Séwel. Op blz. 66—76 van dit boekje staat: Een ernstige Berispinge aan de Leeraars v. de Vl. Doopsgez. Gemeynte. Op blz. 76: Dit is al in den Jaare 1660. door den Druk gemeen gemaakt, en onder die Gemeente verspreyd.

Waerheydt (De Triumpherende Catholijcke), over 't H. Sacrament des Autaers, ... Voorgest. d. een Liefhebber der waerheyt. A V G W. Loven, 1685.

Lantaerne (De Lichtende), lichtende in de duysternisse, van het Mennonistendom, over het H. Sacrament des Autaers, ende het H. Sacrificie der Misse; tot breeder verklaringe v. de Triumpherende Catholijcke Waerheydt. Voorgest. d. een Liefhebber der Waerheydt. A V G W. Loven, 1686.

Elgersma, F., Kanker der Sociniaansche Ketterye enz. Leeuw., J. Scheversteyn, 1686.

Vertoog (Klaar), dienende tot wederlegginge van de ongefondeerde beschuldingen, door F. Elgersma gedaen tot last van Foeke Floris en andere Christenen, die hy Socinianen noemd. Enz. Z. pl. 1689.

[**Schöter, J.**], Stammenbuch der Mennistischen Ketzerey sambt dero Gespanschafften Lehr u. Sitten ... Durch einen Priester der Societät Jesu. Neysz, N. Mayr, 1691. 4⁰.

[**Eppenhof, L. H.**], Ses-en-dertigh Grontstellingen, aangaande de Reformatie der Protestanten, ten Proeve voor ... Alle Collegianten, Doopsgesinden, ook de Remonstranten en Quakers enz. Z. pl. 1697. 4⁰.

Spanhemius F[il.], F., Controversiarum de Religione ... Elenchus hist.-theologicus. Edit. V. Lugd. Bat. 1757. 4⁰.

Het 2de hoofdst. bevat: Selectae controversiae cum Enthusiastis, ac generaliùs dictis Anabaptistis.

Dooregeest, E. A. van, Brief aan den Heer F. Spanhemius Prof. der H. Godsgeleertheyt en der Historien tot Leyden. Waar in de Leere der Doopsgezinden nader uytgeleyt en verdedigt, en van veele swaare beschuldigingen gesuyvert wordt. Enz. Amst., G. Borstius, 1693.

Dooregeest, E. A. van, Idem. 2de dr. verm. en verb. Amst., G. Borstius, 1693.

————, Idem. 3de dr. verm. m. Een Brief aan den Eerwaarden H. Schyn, waar in de Leere en goede naam der Doopsgesinden ... nog verder beschermt ende verdedigt word. Amst., G. Borstius, 1700.

Scevenhuysen, H., Aanmerkingen op twee Brieven van E. A. v. Dooregeest. De eerste geschreven aan den Heer F. Spanhemius. De andere aan den Eerwaarden H. Schyn. Rakende eenige verschillen tusschen de Leere der Gereformeerde en der Doops-gesinde in dese tyden. Amst., G. Borstius, 1700.

————, Ondersoek v. het geloove der Doopsgesinde, ontdekkende in het Onderwys der Christelyke Leere, opgest. v. E. A. van Dooregeest, veele Wangevoelens enz. Amst. [1702].

Dooregeest, E. A. van, Verdeediging van de Leere der Doopsgesinden. Tot wederlegging v. de twee Tractaaten uitgeg. d. H. Scheven-huisen, enz. Amst. 1705.

Scevenhuysen, H., Opmerkinge ontrent eenige Saken, dewelke van E. A. van Dooregeest zyn voortgebragt, tot verdeediging van de Leere der Doopsgesinden. Amst. 1705.

Galenus Abrahamsz, Verdédiging der Christenen die Doopsgezinde genaamd worden, zie hiervoren blz. 133.

————, Apologie pour les Protestans qui croyent qu'on ne doit baptizer que ceux qui sont venus à un âge de raison. Avec un abregé de leur doctrine. Trad. du Flam. Amst. 1704.

Leydekker, J., De Sake van den Sone Gods verdedigd tegen de Schriften van den Doops-gesinden Adriaan van Eeghem enz. Middelb. 1701. 4°.

[**Bidloo, L.**], Onbepaalde verdraagzaamheyd de verwoesting der Doopsgezinden, zie hiervoren blz. 134.

Bidloo, L., Idem. Hier by koomen veele notabele Stukken, uit de Schriften van voornaeme Doopsgezinden en Remonstranten, over de Verdraegsaemheyt, verzaemelt en beredeneert door ... Professor Van den Honert, tot Leyden. Leiden, 1742.

Avenhorn Gz., D. van, De onderlinge Christelyke Verdraagzaamheit, gezogt in de Christelyke Kerke, maar niet gevonden. Enz. Haerlem, 1743.

Roosen, G., Unschuld u. Gegen-Bericht der Evangel. Tauff-gesinneten Christen, so Mennonisten genandt werden, über die unverschuldete Beschuldigung, als ob sie von der auffrührischen Münsterschen Rotte entsprossen, u. derselben Grund u. Lehre führeten. etc. Ratzeb. 1702.

Hierachter: Evangelisches Glaubens-Bekändtnisz ... wie solches in Altona bey Hamburg öffentl. gelehret u. geprediget wird, en: Predigt geh. am Sonntage nach Ostern.

[**Russen, D.**], Fundamentals without Foundation, or, a True Picture of the Anabaptists, in their Rise, Progress and Practice. Etc. London, 1703. Titel omlijnd.

Erforscher der Waerheyt [Gedr. i. J. 1680]. [G. Hansen]. Einfältige Antwoort: der Mennonisten die man Clerchen Nent Auff den Erforscher der Wahrheit [A° 1706 gecop. in Schotlandt vor Dantzig d. J. D. V.]. Z. pl. en j.

Achter: [G. Hansen], Ein Glaubens Bericht, vor die Jugend.

Eilmar, D. G. C., Schriftmäszige Anleitung eines Simonis Mennonis Secte zugethanen zum Lutherthum. A. 1712. Afschrift (19de eeuw).

[**Peirce, J.**], A caveat against the New Sect of Anabaptists, lately sprung up at Exon etc. 2d edit. London, 1714. Titel omlijnd.

Schyn, H., Korte historie der protestante Christenen, die men Mennoniten of Doopsgez. noemt, zie hiervoren blz. 9.

———, Historia Christianorum qui in Belgio Foeder. Mennonitae appellantur, zie ibidem.

———, Gesch. der Prot. Christenen enz., vert. d. M. v. Maurik, zie ibidem.

———, Historiae Mennonitarum plenior deductio, zie ibidem.

———, Uitvoeriger verhandel. of vervolg v. de Gesch. der Mennoniten, vert. d. M. v. Maurik, zie ibidem.

———, Gesch. dier Christenen, welke enz., vert. d. G. Maatschoen, zie ibidem.

Wind, G. de, Joh. Kiens redenen des geloofs onderzocht. Vliss. 1711.

———, Verhandeling van Gods algemeene genade. Amst. 1728.

Hemert, G. van, G. de Wind uit zijne verhandel. van Gods algemeene genade ontmaskert ... Voor af gaat een berigt wegens de Doopsgezinden en der zelver Leere. Middelb. 1730.

Hemert, G. van, Brief aan G. Maatschoen. Betreffende voornamentl. den oorsprong en betrekkinge der Mennoniten of Doopsgezinden in opzigt tot de Munsterse enz. Middelb. 1744.

Beets, J., Brief ... betr. de Hernhutsche Gemeente, zie blz. 219.

Lenegra, H., Godvrugtige overdenkinge ... In drie Avond-praatjes, het Eerste over de Doop, tusschen een Menist, Gereformeerd en Papist. Enz. Enchuyzen, 1756.

Apostool, Andr., De Mennoniten of Doopsgezinden, tegen de Beschuldigingen v. G. Erhard, in zijn E: verhandel. v. 's Menschen Uiteinde, verdedigd. Amst. 1763.

Erhard, G., Apologie of Korte en Zedige Verantwoordinge [nopens bovengenoemd boekje]. Alkm. 1763.

Hamer, Petr., Aansprake en Opdragt aan de Gemeente te Emden. Emden, 1768.

Vóór: P. Hamer, Lyk-predikatie over wylen den Heer, T. J. Vissering. Z. pl. en j. Incompleet.

Rahusen, R., Afgeperste verdediginge van de eere en leere der Mennoniten, te Leer in Oostvriesl., tegen de kwaadaardige beschuldigingen ... van P. Hamer, enz. Gron. 1768.

————, Idem. 2de dr. Verm. m. eene nieuwe Voorr. Gron. 1768.

[**Waerma, H.**], Nodige Beantwoording raakende eenige Aanmerkingen, van den Eerw. Heere P. Hamer, tegen een boek De euangelische Geloofs-leere, enz. kortel. uitgeg. d. H. Waerma. Amst. 1768. 4°.

Hamer, P., Beknopt Antwoord op R. Rahusens Smaad- etc. etc. schrift. Met Syn E. Brief ter bescheidene verdediging van Syn E. Aanmerking over de E. Geloofs-leere en Nodige Beantwoording [van] H. Waerma. Emden, 1768.

Oosterbaan, H., Epistola de Mennonitis Amstelaedam. eorumque doctrina. Amst. 1769.

Kieszling, J. R., Das Lehrgebäude der Wiedertäufer, nach den Grundsätzen des M. Czechowitz etc. Reval u. Leipz., 1776.

Untersuchung (Historische) der anabaptistischen Streitigkeiten etc. Breszlau, 1779.

Titeluitgave v. het vorige.

GODGELEERDE EN STICHTELIJKE WERKEN.

a. Bijbelvertaling.

Bibel (Den), Inhoudende dat Oude ende Nieuwe Testament. [Emden], Nic. Biestkens v. Diest, 1560. Titel in omlijsting (houtsn.). 4⁰.

——— Idem. Z. pl. 1568. Titel in dez. omlijsting. 4⁰.

——— Idem. [Harlingen], P. Sebastiaensz., 1598. Titel in gegrav. omlijsting. f⁰.

Bybel (Den) Dat is De Boecken der heyligher Schriftuer, uytten oirspronckelijcken Hebreuschen ende Griecksehen ghetrouwelick verduytschet. Met verklaringhe duystere woorden enz. Schotlandt bij Danswijck, Krijn Vermeulen, de jonghe, 1598. Met 1 kaart. Titel in gegrav. omlijsting. f⁰.

Biblia: Inhoudende: Dat Oude ende Nieuwe Testament. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, te Coop by A. Tiason tot Amst., 1624. Titel omlijst. f⁰.

——— Dat is: De gantsche H. Schriftvre, Vervattende alle de Boecken des Ouden en Nieuwen Testaments. Gedr. naer het Exempl. v. Nic. Biestkens. Amst., J. Vander Schuere, 1642. Titelbl. gegrav. f⁰.

——— Idem. Gedr. naer het Exempl. v. Nic. Biestkens. Amst., J. Vander Schuere, 1646. Hetzelfde titelbl. m. veranderd jaarcijfer. f⁰.
Dezelfde druk als het vorige.

——— Idem. Gedr. naer het Exempl. v. Nic. Biestkens. Amst., J. Albertsen, 1646. Titelbl. gegrav. en 5 kaarten. f⁰.
Dezelfde druk als het vorige met nieuwe titelgrav.

——— Idem. Gedr. naar het Exempl. v. Nic. Biestkens. Amst., J. J. Bouman, 1661. Titelbl. gegrav. naar het vorige. f⁰.
Dezelfde druk als het vorige.

——— Idem. Naar het Exempl. v. Nic. Biestkens. Amst. 1721. f⁰.

Testament (Dat nieuwe) ons liefs Heeren Jesu Christi, dwelck hy wt den hoogen Hemel hier beneden ghebracht heeft, ende heeft dat beleeft, geleert, ende met synen dierbaren bloede beseghelt, daer en bouen, so heeft hy zijne Apostolen beuolen dat te prediken allen volcke. Z. pl. [Achterin:] Ghedr. ende verb. na de copye v. Mattheus Jacobszoon. 1558. 12⁰.

——— (Dat nieuwe) ons Heeren Jesu Christi, beschreuen door dat ingheuen des heyligen Gheest, vanden Apostelen ende Euangelisten, met grooter neersticheyt ouersien ende gecorrigeert. M. eenen schoonen Callengier. Z. pl. [1559]. 16⁰.

Al doen titel en kalender een Roomschen bijbel verwachten, toch volgt daarachter dezelfde vertaling als boven.

——— (Dat nieuwe) ons liefs Heeren Jesu Christi, hetwelcke hy wt den hoogen Heemel enz. Z. pl. [Achterin:] Gheprent int Jaer ons Heeren M. D. Lx. Na de Copye, die eertijts gedruct is by Mattheus Jacobsz. Titel omlijst. kl. 8⁰.

——— (Dat Nieuwe) ons liefs Heeren Jesu Christi. Gedr. na de Copye v. Nic. Biestkens. [Emden, W. Geylliaert], 1563. Titel omlijst. 16⁰.

——— (Dat Nieuwe) ons liefs Heeren Jesu Christi, dwelck hy enz. Nu op 't nieu ... ouersien, gecorrigeert, ende verbetert. Gedr. na de Copie v. Nic. Biestkens v. Diest. Z. pl. 1577. kl. 8⁰.

——— (Dat Nieuwe) ons liefs Heeren Jesu Christi, enz. Ghedr. nae de Copie v. Nic. Biestkens v. Diest. Z. pl. 1579. 16⁰.

——— (Dat Nieuwe) ons liefs Heeren Jesu Christi, enz. Haerlinghen, P. v. Putte, 1583. kl. 8⁰.

——— (Dat Nieuwe) ons Heeren Jesu Christi, enz. Naer 't oude exempl. v. Nic. Biestkens. Haerlem, D. Wachtendonck, 1614. 4⁰.

——— (Dat Nieuwe) ons liefs Heeren Jesu Christi. Gedr. naer het oude Exempl. v. Nic. Biestkens. Hoorn, Sach. Cornelessoon, 1631. Gegrav. titelbl. 4⁰.

——— Idem. Ghedruckt nae de oudste ende correctste Copije v. Nic. Biestkens. Amst., P. A. v. Ravesteyn, 1634. Titel omlijnd. 16⁰.

——— Idem. Gedr. naer het oude Exempl. v. Nic. Biestkens. Hoorn, P. en J. Zachariasz., 1639. Gegrav. titelbl. gelijk in de uitg. v. 1631, doch m. gedrukt adres en jaart. 4⁰.

——— Idem. Ghedr. naer het oude Exempl. v. Nic. Biestkens. Leeuw., S. Rinnerts, 1662. M. een kopie van het titelbl. der Hoornsche drukken als front. 4⁰.

——— Idem. Gedr. naer het oude Exempl. v. Nic. Biestkens. Amst., Wed. v. T. J. Loots-man, 1669. Front. (kopie als boven). 4⁰.

——— Idem. Gedr. naer het oude Exempl. v. Nic. Biestkens. Amst., H. Boterenbroot, 1697. 12⁰.

Testament (Het Nieuwe) van Onze Heer Jesus Christus, Uit het gr. vert. d. R. Rooleeuw. [Uitgeg. d. W. Homma.] Amst., J. Rieuwertsz, 1694. M. front. 12⁰.

Testament (Het Nieuwe) of Verbond van onsen Heere Jesus Christus. Op nieuws u. het gr. vert. [Door C. Catz.] Amst. 1701.
Hierachter:

Catz, C., Sleutel of Reden-geving, dienende tot bewijs van de Vertaling des N. T. enz. [Waarachter: Kort Vertoog aangaande het N. T.] Amst. 1701.

b. Godgeleerdheid en historie.

Handt-boecxken, ofte: Concordancie, Dat is: De ghelijckluydende plaetsen, der Heyliger Schrift, by een vergadert. Z. pl. 1576. Met titelgrav. 12⁰.

———— Idem. Rotterd., Abr. van Gherven, 1614. Met titelgrav.

[**Rob. Robertsz.**], Onder verbeteringe. Korte inleydinge der feesten Israels, twelck rechte Tijtkaarten zijn, enz. Z. pl. 1593. M. gekl. platen. 4⁰.

Robbert Robberts le Canu, Korte inleidinge der feesten Israels, enz. Franeker, J. Horreus, 1693. M. front. en gekl. platen.

Ries, Hans de, Cort ende claer bewijs, dat die twaelf Jongheren, daer d'Euangelist Lucas van meldet, Act. 19. vers 1. twee mael met water ghedoopt zijn, enz. Z. pl. 1597.

Boeckaert, C., Wederlegginge Eens Tractaets, ghemaeckt door twee Waterlantsche Wederdoopersche Bisschoppen, namelijck: Hans de Ries, ende Jacob Jansz. Enz. Amst., Jan Willemsz., 1597.

M[eulen], I[acob] v[ander], Defensio, wt de Heylighe Godlijcke schriftuere, die dat strijdende Menschelijcke vernuft, opinie ende schadelijcke dwalinghe wech neemt enz. Alcm., J. de Meester, 1599.

M[eulen], J[acob] P[ietersz.] V[ander], Collatio: S. Sreiptvre. Dat is, Verghelijckinge der H. schrifturen in verscheyden geloofs-saken enz. Dordr., J. Canin, 1602.

————, Idem [m. appendix]. Dordr., J. Canin, 1602.

M[eulen], I[acob] P[ietersz.] V[ander], Christelijcke Onderrichtinghe, oft, een clare Onderwijsinghe, met grondighe Belijdenisse der voorneemste Poincten der heylsamer Leere, ende der Christelijcker Religie, der Ghemeynten des Nieuwen Testaments, nae de verclaringhe der Sendtboden Jesu Christi. Alckm., J. de Meester, 1609.

Moelen, I. P. vander, Apocalypsis, ofte de Openbaringhe Joannis. Een corte aen-teykeninghe ende verclaringe, Mitsgaders een beschrijvinge der Acten oft Historien der heyliger Kercken. Haerlem, D. de Keyser, 1613. [Achterin:] Gedr. by V. Casteleyn, 1614.

M[eulen], I[acob] P[ietersz.] v[ander], Historia Ecclesiastica. Een Kercken Historie, inhoudende een ordentlijcke Beschrijvinghe der waerachtigher Apostolischer Kercke, de Gemeynte des Nieuwen Testaments, haer eerste begin, Oorspronck, wasdom, Succes, ende voortganck inde laetste tyden. Met een tegensettinge der ouder Kercke enz. Haerlem, V. Casteleyn, 1614.

M[eulen], I[acob] P[ietersz.] V[ander], Proeve van de Kerckelijcke Regeringhe, ofte Ordinantien der Ghemeynten Christi, nae dat oude Apostolische gebruyck ende regel enz. Haerlem, V. Casteleyn, 1621.

M[eulen], I[acob] P[ietersz.] v[ander], Evangelische Expositien, gheannoteert met aenwijs op de Capittelen ende verskens des E. Evangeliums der Salicheydt enz. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1623.

[Twisck], P. I., Na beter. Een corte ghestelijcke verclaringhe vanden hoge Priester Aaron zijn Persoon, doen, Kledinghe, Borst-lap, officie, Amt ende offerhanden op den ware Hooghe Priester Christus Jesus gerecht, enz. Hoorn, 1608.

Twisck, Pieter Iansz., Aarons Priesterdom ofte een corte gheestelijcke verclaringe vanden Hoogen-Priester Aaron enz. Hoorn, Zach. Cornelissz., 1627.

Het voorgaande verm. m. een Aen-hanghsel.

[Twisck], Pieter Iansz., Na beter. Religions Vryheyt. Een korte Cronijcsche beschryvinghe van die Vryheyt der Religien enz. In 2 dln. [Hoorn], 1609. 4⁰.

Twisck, Pieter Iansz., Namen, ofte Benaminghen Christi, met t'samen die Namen der Leeraers ende der Christenen, alles op 't A. B. C. gherecht ... Hier achter is noch by ghevoeght, een Brief v. Menno Symons, aen Leenaerdt Bouwenssz. Huysvrou. Hoorn, Willem Andriessz., 1615.

Twisk, Pieter Jansz., Concordantie der Heyligher Schriftvren enz. Hoorn, Sacharias Cornelisz., 1615. [Achterin:] Ghedr. tot Leyden by Jan Bouwensz., 1614. Titelbl. gegrav. f⁰.

——————, Idem. Haerlem, Th. Fonteyn, 1648. Titelbl. gegrav. naar het vorige. f⁰.

Twisk, Pieter Jansz., Bybelsch Naem- ende Chronyck-boeck. Wesende het tweede deel der Concordantie der Heyliger Schrifture. Hoorn, Sach. Cornelisz. [achterin: Ghedr. by Isaac Willemsz.], 1632. Titelbl. gegrav. als voren. f⁰.

Twisck, Pieter Iansz., Een corte Beschrijvinge van 80. Pausen enz. Hoorn, Willem Andriessz., te coop, by Zach. Cornelissz., 1616.

Twisck, Pieter jansen, Chronijck vanden Onderganc der Tijrannen: ofte Jaerlycksche Geschiedenisse in Werltlycke ende Kercklijke saecken, enz. 2 dln. Hoorn, Sach. Cornelissen, 1619—1620 [op den titel v. h. 2de dl.: Ghedr. by Isaac Willemssz, 1620]. Het 1ste dl. m. gegrav. titelbl. 4⁰.

Twisck, Pieter Iansz., Corte vertooninghe van den teghenwoordigen Staet des Aerdbodems enz. Leyden, J. J. v. Rijn, 1623.

Twisck, Pieter Iansz., 'tRantsoen Christi, Dat is: van de Verlossinghe, Versoeninghe, Voldoeninghe ende verdiensten Christi, enz. Hoorn, J. J. van Rijn [achterin: gedr. tot Leyden, by J. A. vander Marsce], 1624.

Twisck, Pieter Iansz., Comeet-Boecxken. Zijnde een corte Chronijcsche beschrijvinge van alle de grouwelijcke ende schrickelijcke Cometen, die haer aen den Hemel vertoont hebben enz. Hoorn, Zach. Cornelissz., 1624. [Achterin:] Ghedr. by Isaac Willemssz., 1625. M. 1 houtsn. op den titel.

————, Idem. 2de dr. verb. Hoorn, J. J. Deutel [achterin: Ghedr. by Abraham Isaacxsz. vander Beeck], 1665.

Twisck, Pieter Iansz., Pascha ofte Paesch-lam. Een geestelijcke verclaringhe van 't Paesch-lam ende den Paesch-feest Israels enz. Hoorn, Zach. Cornelissz., 1627.

Twisck, Pieter Iansz., Oorloghs-Vertooninghe: ofte Teghen die Krijch en voor de Vrede ... Hier achter is noch ghestelt uyt Polydori, een corte vindinghe alder dinghen. Hoorn, Zach. Cornelissz. [achterin: Ghedr. by Isaäc Willemsz.], 1631.

Twisck, Pieter Iansz., Van de Peste enz. 2de dr. Hoorn, Zach. Cornelisz. [achterin: Gedr. by Isaac Willemsz.], 1636.

————, Idem. 3de dr. Hoorn, Zach. Cornelisz., 1637. [Achterin:] Ghedr. by Isaac Willemsz., 1636.

Twisck, Pieter Jansz., Kort ende grondigh bericht van den Val Adams, enz. Hoorn, Isaac Willemsz. voor J. J. Deutel, 1638.

Twisck, Pieter Iansz., Schriftuerelijcke Vereeniginge. Ofte, Korte verklaringe en over-een-brenginge van veel strijdigh-schijnende Spreucken, enz. Hoorn, P. Z. Harteveldt [achterin: Gedr. by A. I. vander Beeck], 1661. 4⁰.

Twisck, Pieter Jansz., Verscheyde Artikulen des Geloofs, Spreuken en Sententien enz. Hoorn, E. Beukelman en F. Rijp, 1694. 4⁰.

——————, Idem. Franeker, L. Strik, 1700. 4⁰.

Friedensreich (Das) Christi od. Auslegung des 20. Capitels in Offenb. St. Johannes von P. J. T[wisck]. Elkhart Ind. 1888.

Scabaelje, Dierick, Corte ende clare aenwysinghe van den sin, meeninghe, ende het ooghemerck des H. Apostels Pauli, in het neghende Capittel zynes Briefs tot den Romeynen. Amst., N. Biestkens, 1616. 4⁰.

S[chabaelje], I[an] P[hilips], Harmonia, Ofte Eendrachtighe vertellinghe der vier Euangelisten enz. Amst., J. A. Kalom, 1624.

[**Schabaelje**], **Ian Philipsz.**, Sommarium: Oft Corten Inhoudt des Bybels enz. Amst., P. A. v. Ravesteyn, 1629.

[**Schabaelje**], **Jan Philipsen**, Idem. Haerlem, P. v. Wesbusch, te koop by Fyt Hendricksz, 1654. 12⁰.

Schabaelie, J. Ph., Historische beschrijving van het leven Iesv Christi en d'omstandicheden van dien enz. De Rijp, Claes Jacobsz [achterin: Tot Alckmaer, gedr. by S. C. Brekengeest, 1647]. M. 8 platen. Gegrav. titelbl. 4⁰.

——————, Idem. 3de dr. Amst. 1716. M. front. en dez. benevens 65 andere platen, waarvan 64 uit den prentenbijbel v. N. Visscher. 4⁰.

Schabalie, J. Ph., De Eeuwige Godtheyt Christi. Leeuw., H. Rintjes, 1688. 12⁰.

Achter in: H. de Rijs, Klaer Bewijs.

V[er]K[indert], P., Korte Verklaeringhe over de Texten Rom. 16. vers 16. ende 17, 2. Thes. 3. vers. 6. ende Titum 3. vers. 10. Haerlem, H. P. v. Wesbusch voor Jan Albertsz tot Amst., 1634.

Achter: P. V[er]K[indert], Brief, dienende om te bewijsen enz.

[**Verkindert, P.**], Naerder Verklaeringhe, over de Texten Rom. 16. vers. 16. ende 17, 2. Thess. 3. vers. 6. ende Titum 3. vers. 10. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1634.

Extracten (Eenighe), soo uyt den Catechismus, ghesteldt door Reynier Wybrantsz. als mede uyt eenige Schriften, door D. vander Schuere, en Jacob Cornelisz. Handelende vanden Persoon Christi. Enz. Amst., Jan Albertsz., 1640.

B[uyser], I[an] D[e], Christelijck Hvys-boeck, zie hiervoren blz. 173.

Ucke Walles, Een Corte Leerachtige Verklaringe, uyt de H. Schrifture vervatet, hoe men de tijdt verstaen sal, doen Christus Jesus onsen Salighmaecker, in sijn heylige Menschwerdinghe, op aerden was ... Met een kort bewijs onses Christelicken Geloofs enz. Z. pl. 1645.

Knodsenburgh, J. C. van, Eenige Extracten uyt verscheyden Mennoniste Autheuren, Martelaren en Belijdenissen. Enz. Amst., P. Arentsz., 1663. 4⁰.

D[eutel], I[an] I[ansz.], Een kort Tractaetje tegen de Toovery, enz. Hoorn, J. J. Deutel, 1670.

Moorman, C., Alle de na-gelaten Schriften; handelende van goddelycke zaecken, enz. Amst., J. Rieuwertsz., 1671. f⁰.

R[eiers], J., Kort vertoog v. de nootsakelijke voorwaarde der saligheit enz. 1ste dl. Amst., P. Arentsz., 1672. 12⁰.

Reiers, J., Paulus en Jacobus eens gevoelende in de Leer v. de Regtvaerdigmaking. Enz. Amst., P. Arentsz., 1677. 12⁰.

J[an] S[tevens], Apocalypsis ofte Het geopende Boeck met seven segelen. Dat is: Een grondelijcke verklaringe over de Openbaringe des H. Euangelist Joannes. Enz. Amst., J. Rieuwertsz., 1675.

————, Fondament-boeck, of Grondigh bewijs van de Kennisse Godts, en de Christelijke Godtsdienst ... Met eenige overgebleven Schriften van Menno Symons die in zijn groot Sommari-boek niet en zijn [brieven aan de broeders te Franeker en de gemeente te Emden]. [Hierachter: Aanhanghselen tegen Dr. Galenus XIX. Artikelen, en eenige stichtel. byvoegselen.] Amst., A. Visscher, 1683.

Deze bijvoegselen zijn: Een t'Samen-sprake tusschen een Meester en syn Discipel, van het boven-sinnlijcke leven [van J. Böhme, door Jan Stevens in 't Nederlandsch vertaald]. Mitsgaders die geschiedenisse van dien Godts vriendt Hans Engelbreght van Brunswijck. Achteraan: Christelijcke Liedtjes.

J[an] S[tevens] van Nye-veen, Onderwys door Exempelen, ofte Spiegel der lijdsame Heyligen enz. Amst., A. D. Oossaen, 1686.

[Jan Stevens], Aenhangsel ofte Vervolg v. het Martelaers-boeck v. Tieleman v. Braght enz. Amst., Isaac Pietersz., 1686.

Hetzelfde werk als het voorgaande, iets vermeerderd.

W[**esterhoven**], **J**[**an**] **V**[**an**], Korte Verhandeling, over de woorden Openbaringe cap. 2. vs. 10. Haerlem, J. G. Geldorp, 1686. 4⁰.

[**Bakker, J. de**], De Moordenaer voor de Kruyciging bekeert. Amst., P. Arentsz., z. j. M. titelgrav.

———, Idem. Andere druk. [Amst. 1707]. M. kopie van voorgaande titelgrav.

Sign. O7—P8. Blz. [221]—240. Behoort als aanhangsel achter: J. de Bakker, Kort Onderwys van de Christelyke Gebeden.

Bakker, J. de, Kort Onderwys van de Christelyke Gebeden. Waar achter de Noodzaakelykheyd van de Waterdoop, onder de Doopsgezinden. Redenen van de Waterdoop. Aanmerkingen over de Kinderdoop. En Bewys der Bekeering van de Moordenaar. Amst. 1707. M. front.

Het exempl. is incompleet. Redenen en wat verder volgde ontbreekt.

[**Bakker, J. de**], Kort Onderwys om wel te Prediken. Amst. 1712.

Toornburg, K., Concordantie van gelijk-luydende plaatsen der H. S. enz. Alkm., G. Welhem, 1695.

[**Verwer, A.**], Inleiding tot de christelyke Gods-geleertheid. Amst., J. Rieuwertsz, 1698.

Tirion, C., De Versoekinge onses Heeren Jesu Christi in de Woestijne ... Met eenige nader bedenkingen, weegens den Versoeker: desselfs Magt en Werking ... [v. H. Bouman]. Uitgeg. d. L[ubertus] K[aptein]. [M. eene narede v. H. Bouman.] Amst. 1700. 4⁰.

Eeghem, A. van, Verhandelinge van de Wet der Nature, enz. Middelb. 1701.

———, Idem. 2de dr. Verm., uitgeg. d. G. de Wind. Amst. 1730.

[**Eeghem, A. van**], De Christelijke Godgeleerdheid van Adriaan van Eeghem. Uitgeg. d. G. de Wind. Middelb., Vliss. 1711. 4⁰.

Kien, J., Den honigraat der gods-geleerdheid. Middelb. 1704.

———, Kort ontwerp der godgeleerdheid, nevens desselfs nader verklaring en uytbreiding. Rotterd. 1716.

Galenus Abrahamsz., Eenige nagelaten Schriften, bestaande in I. Veertien Predikatien over de gelykenis van den Verloren Zoon. II. Een Christel. Zede-konst, enz. III. Een Verhandel. v. de Redelyk-Bevindelyke Godsdienst. [Hierachter lijkrede en lijkdichten op Gal. Abrahamsz.] Amst. 1707. 4⁰.

Hoefnagel, P., De Schaduw en het Ligchaam der Profeetsyen, vertoond in het Boek der Openbaaringe v. Johannes. Haarlem, 1717.

Schyn, H., De Mensch in Christus of het geestelyk leven der gelovigen. Enz. Amst. 1721. M. front. en platen.

———, Idem. 2de uitg. Amst. 1725. M. dezelfde front. en platen.

B[ramen], D., De regte Leere der waare Mystiken, of verborgen Godgeleerden ... voorgesteld in eenige nodige Aanmerkinge, tegens de Heer Doct. H. Schyn, over de Voorreden v. zyn Ed. Tractaat genaamt den Mensch in Christus. Enz. Amst. 1724.

Schyn, H., Zedige en rechtmatige Verdeediging tegens den E. David Bramen. Enz. Amst. 1724.

Alethophilus, Die wahre Theologia Mystica aus Heil. Schrifft bewahrt, und von den falschen Concepten des Herrn Dr. Hermann Scheins gesäubert. 2 Theile. Franckf. u. Leipz. 1725—26.

———, De ware mistyke Godtgeleertheit uit de H. Schrift beweert, en van de Hr. Dr. H. Schyns valsche bevattingen gezuivert. 2 dln. U. het Hoogd. vert. Amst. 1726.

Overwyk, H. B. van, De hoofdzakelyke meening, getrokken uit de Beschryvinge v. den H. Evang. Mattheus, aangaande de geboorte, leere, wonderwerken, lyden, sterven, en opstandinge ... van onzen Heere Jezus Christus. Nevens een Aanhangsel, over de instellinge en bedieninge van den H: Waterdoop. Amst. 1722. 4°.

[**Overwyk, H. R. van**], Ondersoek over de volstrektheyt van het Goddelyke Zyn en Werkinge Benevens over den aart van des Menschen vrye wille. Enz. Amst. 1726.

———, Gods Alwetende en Voorsienige Bestieringe aangetoont, en opengelegt uyt de erkennende Belydenisse van David, in den 139sten Psalm. Amst. 1727.

———, De hoogste Trap in de Godsdienstige Deugd, namentlyk de Liefde. [Uitbreiding over 1 Cor. 13.] Amst. 1730.

Toger, F., Bondig zamenstel der christelyke godgeleerdheid. Leiden, 1726. 4°.

———, Samenstel der christelijke godgeleertheid. Leiden, 1738. 4°.
Titeluitgave van het vorige.

Wind, G. de, Verhandeling van Gods algemeene genade, zie hiervoren blz. 208.

Verduin, A., Geloofsbelydenis volgens de Gronden der Doopsgezinden. Haarlem, 1729. 4°.

——————, Christelyke Godgeleerdheid, in Leerredenen, zie blz. 243.

——————, Verhandeling van het onderscheid tussen de Reden en het Geloof, tegen alle, die niet meer gelooven, als zy begrypen. Amst. 1746. 4°.

Kate Hz., L. ten, Het Leven van onzen Heiland Jezus Christus, enz. Amst. 1732. M. front. en 1 kaart. 4°.

Pieter Hendriks. Korte schets van verscheydene waarheden des Christendoms enz. Gron. 1743.

Waerma, H., Beknopt Ontwerp van de Voornaamste Geloof-zaaken der Christelyke Godsdienst, volgens de H. Schriftuur, en de Belydenissen der Doopsgezinden enz. Embden, 1744.

——————, De euangelische Geloofs-leere der Doopsgez. Christenen, die ook Mennoniten genaamt worden ... Hier agter is bygevoegt, een beknopt histor. Verhaal wegens de Leere der Doopsgezinden. Gron. 1768. 4°.

Cate, J. ten, Zedige en Noodige Aanmerkingen over de Euangelische Bedieninge enz. 2 dln. Z. pl. 1746.

——————, De Weg des Vredes aangaande het verschil der Algemeene en Byzondere Genade, toegepast in regtzinnigheid, naar licht en openinge, op Gods Souvereine Geregtigheid, en des menschen Vryheid. Gron. en Hoorn, 1748.

Rysdyk, J., De waarheid van Jesus Messiasschap. 2 dln. 2de dr. Gron. 1749. 4°.

Beets, J., Brief tot vermaaning en waarschouwing, aan eenige Broederen en Zusteren, ... bij gelegenh. v. de bekende Aanmerkingen betreffende de Hernhutsche Gemeente. [2de dr. m. Byvoegzel.] Hoorn, 1749.

——————, Brief aan N. N. etc. over de Algemeene en Byzondere Genaade Gods enz. Hoorn, 1755.

——————, Verklaringe ter Proeve opgesteld van eenige Hoofdleeringen des Geloofs, getrokken u. de Schriften v. Menno Simons, en de Belydenissen der Mennon., opgedr. aan D°. Ant. van der Os. Hoorn, 1765.

——————, Christus Alles in Allen of Openhertige Belydenis, dat de Heere Jezus niet alleen is de Voleinder enz. Hoorn, 1765.

Beets, J., Nadere verklaringe v. de Openhertige Belydenis, dat Christus is Alles in Allen enz. Hoorn, 1766.

Stinstra, J., Waarschuwinge tegen de Geestdrijverij. zie hiervoren blz. 140.

Boelaart, J., IV. Godgeleerde Brieven, over 't Onderzoek der H. Schriften. Harlingen, 1763.

————, De voorzigtige Leidsman, aanwyzende de Noodige Regels ... om de H. Schriften met nut te Leezen ... in vier Brieven. Hoorn, 1770.

Blaauw, G., Brief aan den Heer ... behelzende een Antwoord op ... Drie ... Vraagen [omtrent vrijheid van godsdienst der Doopsgezinden]. Amst. [1765].

Hoekstra, S. B., Bespiegelende en practicale Onderwyzingen, uit het geheele derde Hoofdst. van ... Genesis. [Uitgeg. en verm.] d. B. S. Hoekstra. Amst. 1765. 4°.

Ris, C., De geloofsleere der waare Mennoniten of Doopsgezinden, zie hiervoren blz. 173.

————, Kort berigt van 't voorgevallene over de Geloofsleer der waare Mennoniten, enz. Hoorn, 1776. 4°.

Hiervoor gebonden: Ontwerp ter proeve, en 2 brieven v. C. Ris.

Rahusen, R., Verhandeling over het borgtogtelyke geloove van onzen gezeegenden Zaligmaker. Gron. 1768.

Hoekstra Wz., S., Verhandeling over de Natuur van onzen Middelaar Jesus Christus, ter proeve voorgesteld. Waar by gevoegd is eene Lyk-rede, over denzelven, gehouden d. H. van Gelder. Amst. 1786.

Bleyker, M. de, Na-reeden by wyze v. Aanmerkingen over de Verhandeling wegens de Natuur van onzen Middelaar enz. Amst. 1788.

Achter: M. de Bleyker, Immanueel beschouwd enz.

Hesselink, G., Uitlegkundig Woordenboek ter ophelder. v. de Schriften des N. Verbonds. Amst. 1790.

————, Idem. 2de dr. Amst. 1803. M. 1 portr.

[**Boekbeoordeeling** van G. Hesselink's Uitlegkundig Woordenboek. Amst. 1791.]

Uit: Alg. Vaderl. Letter-oefeningen. 1791. 2.

Hervorming (De Nieuwe) onder de Doopsgez., volgens het Uitlegkundig Woordenboek v. den Heer Hesselink. Amst. 1793.

Hesselink, G., Aan de leezers van myn Uitlegkundig Woordenboek van de Schriften des N. Verbonds. Amst. 1793.

Aletophilus [D. C. van Voorst?], Brief aan den schrijver v. het boekje, genaamd: De Nieuwe Hervorming onder de Doopsgez. enz. In Holland, 1793.

Hoekstra, J. A. S., Vertoog waarin getoond word dat Genade en Plicht, de Leer van Jezus en zyne Apostelen ook de Leer van Menno en der waare Mennoniten of Doopsgezinden is. Altona, 1794.
In: G. Karsdorp e.a., Leerredenen.

Dokkumburg, P. van, Verhandelingen over wysgeerige onderwerpen. – De Wederleggende Godgeleerdheid. — Het Stelzel van de Godgeleerdheid. Afschrift (einde 18de eeuw).

Verklaringe (Een grondelijcke) Daniels ende Ioannis Openbaringen: streckende tot reformation der verdestrueerde Stadt ende Tempel des gheestelijcken Jerusalems of Gemeenten Gods. Enz. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1635

Reformation-Spiegel, ofte De proeve des Geloofs enz. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1635.

Breen, D. v[an], Christelijcke Deughden-Spiegel, of Beschrijvinghe v. de oorsaken, eyghenschappen, en wesentlijcke deelen der Christelijcke Religie enz. Amst., J. A. Calom, 1636.

[**Breen, D. van**], Van 't Geestelyck triumpherende Ryck onses Heeren Jesu Christi. Z. pl. 1653. 12°.

[**Brenius, D.**], Tractatus de Regno Ecclesiae glorioso per Christum in terris erigendo. E Belgico ab authore, nonnullis mutatis, in Lat. serm. conversus. Add. sunt Annotata in libr. Apocal. S. Joh. Item De qualitate regni Christi, et brevis explic. in cap. 5. 6. 7. Matthaei etc. Amst., H. Dendrinus, 1657.

Brenius, D., Breves in V. et N. Testamentum Annotationes. Adjectus est tractatus de regno ecclesiae glorioso per Christum erigendo. Item De qualitate regni Christi, quodque totum illud in spirituali dominio consistat ... Nec non Amica disputatio adversus Judaeos. Ac tandem brevissimus dialogus de veritate religionis Christianae etc. Amst., H. Dendrinus, 1664. f°.

Breen, D. de, Vriendelicke disputatie tegen de Joden ... Nu uyt het lat. vert. d. J. F. O[u d a a n]. Rotterd., F. van Hooghstraten, 1664. 4⁰.

Breen, D. van, Verklaring over het Boek des H. Jobs, En der Openbaaring des Apostels Johannes. Door F. K u y p e r u. het lat. vert. [verm. d. den autheur] ... Mitsgaders ... van het Triumferend Ryk onzes Zaligmakers Jesus Christus: Den tweeden Druk ... Voor all het welk gestelt is, F. K. Korte Inleiding tot het verstand der H. Schriftuur, d. D. v. Breen overgezien. Amst., voor F. Kuyper, 1666. 4⁰.

Breen, D. de, 't Zaamen-spraak aangaande de Waarheijd der Christelijke Religie; getrokken uijt het lat. werk. Neevens een beknopte Betooning over de zelve materie, door een onbekenden Autheur. Den Jooden en Atheisten tot naadenken in 't Neederd. overgezet. 2den dr. Verm. m. een stichtel. aanmerking, over de zeekerheijd van de Opstandinge onzes Gezeegenden Heijlands Jesus Christus. Neevens een Beproevinge des Geloofs, onder verbeetering in een zaamenspraak, voorgesteld. Harlingen, S. Pz. Boncq, 1685. 4⁰.

Bredenburg, Joh., Enervatio Tractatus theol.-politici; unà cum Demonstratione, Geometrico ordine dispositâ, Naturam non esse Deum etc. Roterod., I. Naeranus, 1675. 4⁰.

Kuiper, F., Korte Verhandeling van de Duyvelen enz. Rotterd., I. Naeranus, 1676. 4⁰.

Boer (Den Philosopherenden), Eerste Deel. Handelende van de dwalingen der hedensdaagse Christenen, philosophen, Cartesianen en Quaakers etc. Begrepen in een Samenspraak. Door S. I. B. 2de dr. Z. pl. 1677. 4⁰.

Aanmerkingen (Eenige) voor den Philosopherenden Boer, met eenige Vragen aan den zelven. Voorgestelt door die gene, diemen spotsgewijse noemt Quakers. Rotterd., P. v. Wijnbrugge, 1676. 4⁰.

Kuyper, F., Tweede Deel of Vervolg van de Philosopheerende Boer ... Tot beantwoording v. der Quaakers Aanmerkingen, voor den Philosopheerende Boer. Rotterd., I. Naeranus, 1676. 4⁰.

——————, De Diepten des Satans, of Geheymenissen der Atheisterij, ontdekt en vernielt. Enz. Rotterd., I. Naeranus, 1677. 4⁰.

——————, Filosofisch en Historiaal Bewijs dat'er Duyvelen zijn. ... Tweede Deel tot overtuijging der Atheisten enz. Rotterd., I. Naeranus, 1678. 4⁰.

L[angedult], P., De nietigheyt der Chiliasterye, vertonende de krachteloosheyt der bewijsredenen, die voor het duysentjarige rijke, en de toekomstige bekering der Joden werden voortgebracht, en met name v. D. de Breen, in sijn triumpherend rijke Christi. Haarlem, J. G. Geldorp, 1676.

Langedult, P., Christelijke Sedekonst ofte Oeffeninge der Godsaligheyt ... Met enige aanmerkingen d. L. Klinkhaemer. Leyden, P. vander Meersche, 1684. 4⁰.

————, Aantekeningen of Verklaaringen over het geheele N.T. alsmede over de Klaagl. v. Jeremias. Amst., Isaak Pietersz., 1687. M. front. f⁰.

[**Swartepaard, A.**], Openbaringe van het Ware Algemeen Geloof ... Uyt het Hoogd. vertaelt ... [En:] Een Aenwijsinge van de rechte manier van Disputeeren: Item, noch 21 Grondt-Regels, na welcke de geheele Schriftuur moet uytgeleght en verstaan worden. Z. pl. 1678. 4⁰.

Oudaan Fz., J., Bedenkelijke Toepassing, op eenige Stukken, in de Openbaringe: ten Proeve voorgestelt. M. Byvoeging der Brieven v. F. Morstinius en S. Pripskouski enz. Rotterd., B. Bos, 1689.

Brief v. L. Joosten, met een Antwoord op de selve, v. H. Bouman, waar in gehandelt word van de Engelen en Geesten, etc. Enz. [Uitgeg. d. H. Bouman.] Amst., A. v. Damme, 1696. 4⁰.

Bouman, H., Eenige Nodige Aanmerkingen op L. Joostens verdediging. Waar in gehandeld word van de Engelen. enz. Amst., A. v. Damme, 1696.

Brief (Een) van N. N. behelsende nader Deductie en bekrachtiging over L. Joostens Verdediging enz. Leyden, 1697.
Defect, slot ontbr.

Wagenaar, J., Zeven lessen, over het verhandelen der H. S. in de godsdienstige byeenkomsten. 2de dr. Amst. 1771.

[**Rijswijk, G. J. van**], Proeve van onderzoek over de oogmerken van het Lijden en Sterven van Jezus Christus; enz. Amst. 1792.

c. Stichtelijke lectuur.

Proeve (Een Christelijcke) ende overlegginge ofte rekeninge, waerin dat allen B. ende S. vermaendt worden tot een scherp ende neerstich ondersoec haers selfs, ende der gantscher menichte enz. Na die Copye. 1570. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1626.

Ries, H. de, Een seer stichtelijck Tractaet, by maniere van een Vaderlijcke onderwijsinghe, verdeelt in 4. Capittelen ... ghestelt 1581. — Hans de Ries, Eenen Brief gheschreven aen M. T. Met haer Dochter D. Wonende doen ter tijdt 't Amersfoort. In Augusto 1630. De Ryp, Cl. Jacobsz., 1644. 12⁰.

In: Kort-Verhael van het Leven ende Daden van Hans de Ries.

[**Ries, H. de**], 't Fonteyntien, zijnde: een corte onderrichtinge daer in alle menschen vermaent werden, die waerachtighe Spijse ende Dranck des eeuwighen levens aen sijn rechte plaets met hooger begeerten te soecken enz. De Ryp, Cl. Jacobsz., 1644. 12⁰.

L[ubbert] Gerritsz., Sommighe Christelijcke Sendt-Brieven, ghesonden aen diversche Ghemeenten: Oock aen eenige particuliere Personen ... 3de dr. Verb. ende verm. met noch vier Brieven. Ende een Tractaet vande uytterlijcke Kercke. [Hierachter m. afzonderl. paginatuur: Den twintighsten Christelijcke Vermaen-Brief geschreven aen Ian Theunisz. tot Embden, en een beklaeg-Liedeken.] Haerlem, Th. Fonteyn, 1646.

C[laes] G[anglofs], Dat Gebedt ons Heeren Jesu Christi, twelck hy zijnen Jongeren toe bidden geleert hefft ... Nu op een nyeu in Druck wtgegeuen. Z. pl. 1593. Titel omlijst.

Hierachter: C[laes] G[anglofs], Een Niew Geestelick Liedtboecxken ghetoghen wt den O. ende N. T. Z. pl. 1593.

————, Idem. Groeningen, Jan Arens, 1633. Titel omlijst.

C[laes] G[anglofs], Een grondelijcke ende Christelijcke vermaninghe ende Sendtbrief geschreven wt Christelijcke liefde ... Met noch een Christelijcke vermaninghe ende Sentbrief geschreven an zijn Huysfrou ... Met noch eenighe Geestelijcke Liedekens ende eenige Christelijcke verclaringhe van dien daer by gedaen. Z. pl. 1633.

Hetz., uitgeg. in 1605, achter: [Claes Ganglofs], Antwoort ende verclaringhe, zie hiervoren blz. 104.

S[chabaelje], I. P., Corte Maniere om de Siecken in haer wtersten te troosten. 2de dr. op een nieuw overghesien ende verbetert. Amst., Jan Gerritsz., 1602.

S[chabaelje], I. P., Lvsthof des Gemoets inhoudende uerscheijden. Geestelicke Oeffeningen. Met noch drie Collatien der wandelende Ziele met Adam Noah ende Sijmeon Cleophas. In de Rijp, Claes

Iacobsz [achterin: Te Haerlem, gedr. by Th. Fonteyn, 1638]. Met grav. en gegrav. titel. 12⁰.

Dit tallooze malen herdrukte boek verscheen het eerst met twee collatiën in 1635 of 1636. De derde collatie begint met sign. I op blz. 185, terwijl het slot der vorige collatie op een extra vel, sign. (:), gedrukt is en eindigt met bladz. 208. Deze uitgave heeft eene ongedateerde voorrede van Schabaelje.

S[chabaelje], I. P., Idem. Amst., J. Albertsz [achterin: Tot Haerlem gedr. by Th. Fonteyn, 1645]. Met grav. en gegrav. titel. 12⁰.

Met eene voorrede van Schabaelje gedateerd van 1635. De derde collatie heeft een titelblad: Vervolgh der Collatien van de Wandelende Ziele met Symeon Cleophas. Amst., J. Albertsz., 1645.

————, Idem. Met noch Twee Collatien der Wandelende ziele met Adam en Noah. Utr., W. Snellaert, 1650. Met grav. en gegrav. titel. 12⁰.

Met de ongedateerde voorrede. Hierachter: Vervolgh der Collatien van de Wandelende Ziele met Symon Cleophas. Utr., Wed. E. Snellaert, 1651. Blz. 183/184 en het slot, na blz. 566, ontbr.

————, Idem. Met noch drie Collatien enz. Dordr., Iacob Rijffersz., 1653. Met grav. en gegrav. titel. 12⁰.

Titeluitgave van het voorgaande. De titel der derde collatie is niet veranderd.

————, Idem. Met noch drie Collatien enz. Amst., M. de Groot, z. j. Met houtsn. Titel in omlijsting (houtsnede). 12⁰.

Deze en de volgende drukken der firma De Groot hebben de voorrede van 1635.

————, Idem. Amst., M. de Groot, 1680. Met houtsn. en gegrav. titel. 12⁰.

————, Idem. Amst., Wed. M. de Groot en G. de Groot, 1683. Met houtsn. en gegrav. titel. 12⁰.

————, Idem. Amst., Wed. G. de Groot, 1694. Met houtsn. Titel in omlijsting (houtsnede). 12⁰.

————, Idem. Amst., Wed. G. de Groot, 1696. Met houtsn. en dez. omlijsting. 12⁰.

————, Idem. Amst., Wed. G. de Groot, 1697. Met houtsn. en dez. omlijsting. 12⁰.

Schabaalje, J. Ph., De vermeerderde Lusthof des Gemoeds, met de Samenspraaken der Wandelende Ziele met Adam, Noach en Simon Cleophas enz. Amst. 1724. M. front. en grav. (door J. Luiken).

Met eene voorrede van de uitgevers, E. en J. Visscher.

Schabaalje, J. Ph., Idem. Amst. 1742. M. dez. front. en grav.

———, Idem. Amst. 1768. M. dez. front. en grav.

Schabalie, J. Ph., Die wandlende Seel, Das ist: Gespräch der wandlenden Seelen mit Adam, Noach u. Simon Cleophas, ... übers. v B. B. B. Germantown, 1768.

S[chabaelje], I. P., Dialogvs van den Corinthischen Twist, en andere gebreecken der selver Gemeynte. Tusschen Pavlvs en Achaicvs enz. De Ryp, Claes Jacobsz. [achterin: Tot Hoorn ghedr. by Isaac Willemsz.], 1640. M. titelvignet. 12⁰.

Schabaellie, I. P., Aenmerckingen oft Gulden Annotatien, soo wt het Vaderboeck als ander Autheuren vergadert. De Rijp, Claes Jacobsz. [achterin: Tot Hoorn ghedr. bij Isaac Willemsz., 1641]. Titelbl. gegrav. 12⁰.

———, Idem. Amst., A. E. Visscher, z. j. Titelbl. gegrav. naar het vorige. 12⁰.

Schabaelje, J. Ph., Metamorphosis, ofte Transformatie onses tydts. Waer in Poëtischer wijse bewesen werdt de groote en wonderbaerlijcke Veranderinge der Menschen uyt hare ware Scheppinge. Enz. Amst., J. van Hoorn, 1657. 12⁰.

———, Idem. Alckm., J. P. Moerbeeck, 1657. 12⁰.

Dezelfde uitgave m. verschillend adres.

[Twisck], P[ieter] J[answ.], Na beter. Een schriftelijck tracktaet of verhandelinge van Twist, van waen hy coemt, waer hy is, wat zijn vruechten zijn enz. [Achterin een Liedeken.] Z. pl. [1604].

Twisck, Pieter Iansz., Een Schriftelijck Tractaet vanden twist. Enz. [Uitgeg. d. Lammert Pietersz. van Boolswert.] Hoorn, Zach. Cornelissz. [achterin: Ghedr. by Isaäc Willemsz.], 1628.

Twisck, Pieter Iansz., Een Vaderlijck gheschenck, testament ende uyterste wille, aen u mijn beminde Kinderen, zijnde een grondelijcke verclaringhe over het vijfde Ghebodt enz. Hoorn, Zach. Cornelissz. [achterin: Ghedruckt by Isaac Willemssz.], 1623.

———, Idem. 3de dr. Hoorn, P. Z. Hartevelt [achterin: Tot Haerlem, Gedr. by Th. Fonteyn], 1646.

———, Idem. 4de dr. Hoorn, J. J. Deutel [achterin: Gedr. by A. I. v. d. Beeck, 1668]. Gegrav. titelbl.

Twisk, Pieter Jansz:, Idem. Hoorn, 1742. M. platen.

Twisck, Pieter Iansz., Een lieffelijcke Meditatie en Godtsalige innerlijcke oeffeninge, ... op den 85. Psalm, enz. Hoorn, Zach. Cornelissz., 1623. [Achterin:] Ghedr. by Isaac Willemssz., 1621. 16^{0}.

Twisck, Pieter Iansz., Rijckdom, ende Armoede. Lof en Schande, Ghebruyck, ende Misbruyck der selve. Enz. Amst., J. A. Calom, 1627.

Twisck, Pieter Ianszoon, Troost-brief der weduwen enz. Hoorn. Zach. Cornelisz. [achterin: t'Amst. Ghedr. by A. Biestkens], 1630.

H[ans] V[an] D[anzig], Een corte Bekentenis van den eenighen Godt, Vader, Sone, ende heylighen Gheest, enz. Alckm., J. de Meester, 1605.

——————, Een Tafereelken, ofte een Aenwijsinghe van eenighe Schriften der Belofte Gods enz. Haerlem, P. v. Westbusch, 1609.

——————, Een Vaderlijcke Waerschouwinghe, gedaen aen syne kinderen, daer in dat hyse vermaent tot een Godtsaligh leven. enz. [waarachter: Een corte Bekentenisse des Gheloofs]. Franeker, U. D. Balck. Voor P. v. Westbusch, Haerlem, 1610.

——————, Een Vaderlijcke Vermaninghe, uyt den grooten Schadt der heyliger schrift enz. Haerlem, D. Wachtendonck. Voor Corn. Roelofsz., z. j.

——————, Een Tafereelken, ofte een Aanwysinge van eenige Schriften der Belofte Gods enz. Amst. 1714.

Herdr. van de drie voorgaande tractaten.

W[itte], J[an] D[e], Sommige Spreucken oft Redenen wt der H. Schrift, Fonteynewijs by een vergadert. Alwaer noch by ghevought is een Schriftuerlijcke Epistel ofte Sendtbrief. [Hierachter: Schriftuerlijcke Liedekens.] Amst., W. J. Buys, 1605.

[Kist], Iacob Iansz., Christelyc bericht vande Nieuwe Creatuer. over de woorden Pauli: Gal. 6. vers 17. Z. pl. [Rotterd.], Abr. Migoen, 1615.

Gesigneerd Qq 3—Ss 8 en dus vermoedelijk uit: Hans de Ries, Liedtboeck, Rotterd., Abr. Migoen, 1615.

Waerschouwinghe (Een Christelijcke), voor alle menschen enz. [Door] A. ver. S. [Hierachter: Geestelijcke liedekens.] Hoorn, Zach. Cornelisz., 1622. [Achterin:] Ghedr. by J. J. Byvanck, 1621. 16^{0}.

Claes Iacobsz, Een Christelijcken Sendtbrief geschreven aen een bedruckte Weduwe enz. [3 Aug. 1622]. Amst., B. Otsz. voor Cl Jacobsz. in de Rijp, 1624. Idem. De Rijp, Cl. Jacobsz, 1644. 12^{0}.

In: Pieter Pietersz., Twee Eenvoudighe stichtelijcke Predicatien, en: Godsalighe Oeffeningh.

Ryck Iacobs, De Predicatien der Namen Gods, enz. Amst., Jacob Jacobsz., 1624. Titel omlijnd.

Pieter Pietersz., Wegh na Vreden-stadt: waer in ghewesen wordt hoemen die Vrede mach bekomen. [Hierachter: Aendachtigh Gebed, en Geestelijcke Liedekens.] De Rijp, Cl. Jacobs, z. j. M. titelgrav. 12⁰.

———, De Hemelsche Brvyloft enz. [waarachter: Pieter Pietersz., Proeve des waren Christelijcken Geloofs, en: Een Christelijcke Sendt-brief]. De Ryp, Cl. Jacobszen [achterin: Tot Hoorn, ghedr. by Is. Willemsz., 1641]. Titelbl. gegrav. 12⁰.

———, Opera, Dat is: Alles wat van dien rechtsinnighen Leeraer, inder eenvoudigheyd beschreven is, enz. [Wormerveer], Harlingen, W. S. Boogaert [achterin: Tot Alckmaer, Gedr. by S. C. Brekengeest], 1651. 4⁰.

———, Idem. Amst., G. van Goedesbergh [achterin: Tot Haerlem. Ghedr. by Isaac v. Wesbusch], 1666. 4⁰.

———, Idem. Amst., B. Visser, 1698. 4⁰.

Claes Jansoon, tot Hasersoude, Een cleyn Tractaetjen, van den Val Adam. [Hierachter 2 Liedekens.] Z. pl. 1625.

———, Een Belijdenisse des Gheloofs, dat door de Liefde werckt enz. Z. pl. 1627

H[**ondt**], **V**[**incent**] **D**[**e**], Een korte Bekentenisse, ende rekenschap des gheloofs ende hope die in my is, enz. Z. pl. 1626. 4⁰.

———, Idem. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1630. Titel omlijst. 12⁰.
Veel vermeerderd.

[**Hondt, V. de**], Een korte ende grondige Verklaringe vanden Vrede Gods, enz. Haerlem, Th. Fonteyn, 1632. 12⁰.
Met geschr. aant.

Dirck Gerritsz. van Wormer-veer, Twee corte Vermaen brieven aen sijn Kinderen, met drie Schriftuerlijcke Liedekens van hem ghemaeckt. Midtsgaders noch eenighe Liedekens van sijn Kinderen enz. Hoorn, Zach. Cornelissz., 1629. 16⁰.

Wibbe Piers, Seven verscheydene Brieven aenden Eersamen Leser, inhoudende vele schoone leeringhen, uyt de heylige Schrifture: Enz.

OldeLemmer, Wibbe Piers [achterin: Tot Franeker, Ghedr. by U. Balck], 1630.

De 7de brief is van P. J. Twisck. Hoorn, 12 Apr. 1629.

[**Bastiaen Dircksz.**], Kleyn Boet-boecxken: oft Aenwysinghe uyt de H. Schriftuere, hoe dat een Mensche hem behoort te schicken, na den raet des Heeren. Noch is hierachter by ghevoecht, de Pelgrimagie des Christelicke Pelgrims. [Hierachter: Sommighe Liedekens gemaeckt by den selfden.] Rotterd., A. Neringh, 1630. 12⁰.

[**Wessel, Dieryck**], Bruylofts-nodinge, te weten: Christi nodinge tot het Avondtmael zijnder nieuwer Bruydt, enz. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1633. Titel omlijst.

J[**acob**] **P**[**ietersz.**], Inleydinge, om te komen tot een recht gebruyck, van de tijdelicke goederen. Enz. Wormer-veer, W. S. Boogaard [achterin: Campen, gedr. by Theunis Helmichsen], 1649. 12⁰.

——————, Handelingh of onderrichtinge om te koomen tot de ware Ruste des Gemoeds, zie hiervoren blz. 187.

Ostens, J., Liefde-son, omstralende de Hoedanigheyt der tegenwoordige genaamde Christenheyt. Uyttrecht, J. Brouwer [achterin: Tot Dordr., Ghedr. by N. de Vries], 1651.

Jan Gerritsz., Een Vermaen-Boeckjen, om also door het rechte gelove, ende het beleven van Godts Woort, te komen, door Godts genade, tot de nieuwe wedergeboorte ... Hier is by-ghevoeght een Christelijcke aenspraeck v. Menno Symensz. [Opera ofte groot Sommarie in Fol. 253.] neffens 42. Liedekens enz. 3de dr. Amst., P. D. Boeteman, 1655.

Jacob Cornelisz., Spiegel der Dischgenooten Christi enz. Amst., B J. Smit, [1662]. 12⁰.

——————, Idem. 2de dr. Amst. 1729.

Weenigem, B. van, Kruys-poorte of Lydens-schoole; waer in aengewesen werdt de noodtsakelickheyt ende nuttigheyt des lijdens, om der gerechtigheyts wille enz. Rotterd., F. v. Hoogstraeten [achterin: Tot Dordrecht, gedr. by Nicolaes de Vries], 1664. M. front. 4⁰.

——————, 't Gelukkig afsterven, der Rechtveerdige. Rotterd., I. Naeranus, 1684. 4⁰.

O[om] J[acob] D[irks] V[an] W[ormer]V[eer], Den Christelyken Huys-vader, rakende de plicht der geloovige Ouders, beneffens haar kinderen, om die in de Godtzaligheyt te onderwijsen enz. Amst., J. Rieuwertsz, 1677. M. front.

O[om] J[akob] D[irks] van W[ormer]-V[eer], Een Alegoris-Historis Verhaal van het Edel en Machtig Koninkrijk van Salem enz. Amst., J. Rieuwertsz., 1683. M. front. en platen. 12⁰.

Galenus Abramsz., Een Brief, [aan C. S. en andere Vrienden,] seer nut en stichtelijck enz. Alckm., J. P. Moerbeeck, 1677.

Galenus Abrahamsz., De VIII Trappen ter Saligheyd. Amst., P. Arents, [1687].

Achter: Galenus Abrahamsz., Anspraak an de Ver. Doops-gez. Gem. te Zaandam.

[**Huygen, P.**], De Beginselen van Gods Koninkryk in den Mensch uitgedrukt in Zinnebeelden. Harlingen, S. P. Boncq [achterin: Te Amsterdam, by J. Krellius], 1689. M. front. en grav. [d. J. Luyken].

————, Idem. 3de dr. Hier zyn bygevoegt de Stichtelyke Rymen v. J. H[uygen]. Amst., J. van Nieuweveen [achterin: gedr. by J. van Hardenberg], 1700. M. dez. front. en grav.

————, Idem. 4de dr. Hier zyn bygevoegt [Alleenspraake met God. Een brief van een moeder aan haar toekomende kindt, benevens] de Stichtelyke Rymen v. J. H[uygen. Amsteld. 1722]. Amst. 1730. M. dez. front. en grav.

Huygen, P., en **J. Huygen**, Idem. [Een brief van een moeder aan haar toekomende kindt, achteraan.] Amst. 1740. M. dez. front. en grav.

Foecke Florisz., Afdeeling der H. Bibel-wetten, of der geheele H. Schriftuyre, ... verrykt m. een korte Oeffening der Godtzaligheydt enz. Amst., B. Visser, 1696. 12⁰.

Cats, C., Jesus Christus is de Saligmaker der Werelt. Amst., J. Nieuweveen en J. Rieuwertsz., 1697. 12⁰.

Catz, C., De Heyligheyd en Haare Trappen enz. Amst., H. H. Booterenbroot en J. Visser, z. j. 12⁰.

Ruierd Gerbens, Korte Belydenisse des Christelijken Geloofs ... Beneffens de Laatste Predicatie van den selven Autheur. [Uitgeg. d. Pijter Ruierds.] Leeuw., Wed. H. Rintjes, 1698.

————, Idem. Gron. 1717.

Wille (Uyterste) van een Moeder aan haar toekomende Kind. Toegeeigent aan de Volmaaktste Huysmoeder [d. Elis. Jocelyn-Brook]. 2[de] dr. M. vaarzen en koopere platen [d. J. Luyken] versiert. Amst., J. v. Nieuweveen, [1699]. M. front. en grav.

Hierin ook: Uyterste wille van Soetgen van den Houte en gedichten van G[eesje] Brit en van A. S[pinniker].

——— Idem. 3[de] dr. Amst. 1748. Met dezelfde front. en grav.

Belydenis (Openhartige) en Bekentenis, door A. A. Z. pl. en j. 4⁰.

Wegh (Een sekere) om met Godt de Heere te vereenigen, ende om een standt in hem te verkrijgen enz. Alckm., P. P. van der Laen, z. j. Plano.

't Genoegen is 't al. Vertoonende een recht beelt eens volkomen lijdtsaem Mensche. Alckm., P. P. van der Laen, z. j. Plano.

Hansen, G., Spiegel des Levens. Amst. 1705. 4⁰.

Uitbreidingen (Eenige Christelyke); over verscheidene Schriftuurl. Texten soo wel uyt het Oude als Nieuwe Verbondt enz. Amst. en Dansig, 1706. 4⁰.

Ondersoek (Zedig) of de Geleertheid en Wetenschap meerder, en de Zeden of quade Manieren der Menschen erger, zijn dan in voorgaande tijden: enz. Door D. S. Utr. 1709.

Luiken, J., Geestelyke Brieven enz. Amst. 1714. M. front.

———, Idem. 2[de] dr. Amst. 1729. M. dez. front.

Luyken, J., Verzaameling van eenige Geestelyke Brieven enz. Hoorn, 1741.

Uitgave van nog niet gedrukte brieven.

Jan Derks, Een Christelyke Proeve, of zijns zelfs onderzoekinge: ... [waarachter:] Tractaatjen, van de Geestelyke Verryzenisse [v. Menno Simons], benevens twe gemoeds opwekkende Liedjens. Deventer, 1717.

[**Grootewal, H. J.**], Brief van Liefde en toegenegenheid tot alle Mensen enz. Haarlem, [1718]. 4⁰.

Cate, J. ten, Een Vaderlyk Geschenk aan alle Godzoekende Kinderen. Gron. 1718.

Cate, J. ten, Het zalige Verbonds-arkje, zynde de Ruste der Heiligen; enz. Gron. en Hoorn, 1750.

————, Zions Verlossing door Oordeel, en derselver Wederkeringe in Geregtigheit, enz. Gron. z. j.

Toornburg, K., Christelijke Overdenkingen des Doodts enz. Alkm. z. j. 4°.

————, Idem [geheel omgewerkt]. Amst. 1723. M. titelvignet. 4°.

Hoek, K. van, De vernederde en verhoogde Kristus, enz. 3de dr. Amst. 1725. M. front. en platen.

Schyn, H., Beletzelen des geestelyken Levens; enz. Amst. 1727. M. front.

K[ate] H[z.], L. T[en], Drie Gewichtige Bedenkingen des Gemoeds; benevens den Weg tot Heil; als mede Eenige Zededichten d. H. T[en] K[ate] Jr Amst. 1728. M. titelvignet en platen.

Eeghen, Chr. van, De Konst der Vergenoegtheit ... U. het Eng. vert. Amst. 1733. M. front.

Kempe, A., Jesus Christus de Paerel en Pronk van 't Geslagte der Menschen ... Verhandel. over Lukas XXIII. 34, zie blz. 244.

D[ijck], A. S., Het Leven en Sterven van een Christen door de Genade Jezu enz. [waarbij: Na-erinnering eener Redevoering bij het sluiten v. de Algem. Vergadering der Doopsgez. tot Gron. 22 Sept. 1744]. Gron. z. j. 4°.

Vervolg van B. Bennets Godsdienstige Christen in zyn Binnenkamer ... Uit des Schr. handschr. in 't licht gegeven, d. L. Latham. Alles u. het Eng. vert. m. Toepassel. Gezangen enz. d. M. Schagen. Haerlem, 1744. M. platen.

Bennet, B., XX. Godvrugtige bespiegelingen ... U. het Eng. byeengebr. vert. en m. Toepassel. Gezangen verm. d. M. Schagen. Haerlem, 1751. M. front. en platen.

Green, Th., De Vier Uitersten der Menschen: of ... Beschouwingen van den Dood, het Oordeel, de Hemel en de Helle. U. het Eng. vert. en m. XXV. Toepasselyke Gezangen verm. d. M. Schagen. Amst. en Hoorn, 1749. M. front. en platen.

Week (De heilige): [of nieuw Avondmaels-boekje.] Uit het Eng. in het Fr. vert.; naer den 3den dr. in 't Nederd. gebragt; en m. Toepassel. Gezangen verm. [d. M. Schagen]. Haerlem, 1753.

Christenpflicht (Die Ernsthaffte). Darinnen Schöne Geistreiche Gebätter etc. Z. pl. 1753. 12⁰.
Gebedenboek der Doopsgezinden van de Palts.

——— [Idem] enthaltend schöne Geistreiche Gebate etc. Lancaster Pa. 1875.

——— Idem. Revid. u. verm. Ausg. Elkhart Ind. 1886.

Luytjesz., C., Godt verheerlykt in den Zondaer enz. Hoorn, 1757.

Luytjes, C., God in den Sondaar verheerlykt enz. Amst. z. j.
Titeluitgave.

Luytjesz., C., De Gangen Gods in zyn Heyligdom, ontdekt enz. Amst. 1765.

Rahusen, R., De zalige Werkzaamheid van Jesus met de Ziel, ... Samenspraak tusschen Philotheus en Macarius over Openbar. III: Vs. 20. Gevolgt naar het Hoogd. van Wallichen. Leyden, 1757.

[**Wagenaar, J.**, Bespiegeling over Gods alomtegenwoordigheid.] Monnikkendam, 1767.
De Gryzaard. N⁰. 10. 4 Sept. 1767.

Almonde, D. van, De Zaligheid des Zondaars, enz. Amst. 1772.

Gorter, F. W., De inhoud van het Euangelie, voorgest. in eene verhandeling over de woorden Rom. X. 9. Gron. 1793.

d. Poëzie.

Scabaelje, D., Spel des gheschils tot Athenen, ghenomen uyt het 17 Cap. van de Handelinghen der Apostelen: ende in Rym ghesteldt. Amst., N. Biestkens, 1617. 4⁰.

Deutel, I. I., Huwelyckx Weegh-schael. [Hierachter m. doorl. paginatuur: J. J. Deutel, 'tStichtelijck Vermaeck der Deuchtlievende Jonckheydt enz.] Hoorn, J. J. Deutel, 1641. M. front. en grav.

Bracht, T. van, Anghstigh Swanen-gezangh of Troostelooze Vrede. Dordr., J. Braat, 1647. 4⁰.

Anslo, R., Byhelstof of Byschriften op de Historien en Afbeeldsels der gantsche H. Schriftuur. 2de dr. Amst., J. Lescaille, 1648.

Hondert vyf en vyftig Bybelsche Print Verbeeldingen ... in het koper gebragt door A. van Buysen, en met Nederd. vaersen verciert door R. van Anslo. Amst. 1736. M. 1 portr.

Ziel-tochten (Innerlicke) ontrent de verrichtinge des hooghweerdigen Avontmaals onses Heeren Jesu Christi. Amst. 1664.

Pligten van een opregt Christen, [door] J. V. L. Alkm., J. P. Moerbeek, z. j. Plano.

Bidloo, G., Brieven der gemartelde apostelen. Amst., H. Sweerts, 1675. M. front. en grav. 4⁰.

———, Idem. 2de dr. Amst., B. Visser en W. Lamsvelt, 1698. M. dez. front. (m. gewijzigd adres en jaart.) en dez. grav. 4⁰.

———, Idem. 3de dr. verm. Amst. 1712. M. front. en grav. als boven. 4⁰.

———, Idem. 5de dr. Amst. 1748. M. front. en grav. als boven. 4⁰.

Fortgens, M., De Pace et Tranquillitate Animi Carmen heroicum. Amst., Vid. P. Boeteman, 1679. 4⁰.

Rintjes, H., De Morgenstond, in haer somersche vermaeklijkheden vertoont ... Op de Maet v. den VIII Psalm gerijmt. Leeuw., H. Rintjes, 1684. 12⁰.

———, Gedachten op den Jongsten Dag, in Verssen vertoont. 2de dr. [M. toegift v. eenige puntdichten.] Leeuw., H. Rintjes, 1685. 12⁰.

———, Zielen-sucht aan God, om een blijde verwachtinge des Doods. [Waarachter: A. Tymens, Ter Gedachtenisse op de Dood van ... H. Rintjes, ... Leeraar der Doopsgez. Gemeente binnen Leeuwarden.] Leeuw., Wed. H. Rintjes, 1698. 4⁰.

Eecke, C. van, Vale mundo, ofte Noodinge tot de Broederschap Christi, nevens eenige stichtelijcke Gesangen. Amst., A. Vinck, 1684. 16⁰ obl. Front. ontbr.

H[uygen], J., Stichtelyke Rymen. Amst. 1700. Idem. Amst. 1722. Idem. Amst. 1740.

Achter: [P. Huygen], De Beginselen van Gods Koninkryk in den Mensch, uitgedr. in Zinne-beelden. 3de en 4de dr. Amst. 1700 en 1730, en P. en J. Huygen, Idem. Amst. 1740.

Kopyn, J., Eenvoudige Samenspraek, over het Leven en Lijden van Kristus ... In rijm beschreven. 2 dln. Utr. 1707—08. 4⁰.

Spinniker, A., Leerzaame Zinnebeelden. Haarlem, 1714. M. front. en grav. 4⁰.

———, Idem. 2de dr. Haarlem, C. H. Bohn, 1756. M. dez. front. en grav. 4⁰.

Spinniker, A., Idem. 2de dr. Haarlem, J. Bosch, 1757. M. dez. front. en grav. 4°.

Titeluitgave.

————, Vervolg der Leerzaame Zinnebeelden, Spiegel der Boetvaardigheid en Genade en eenige Stichtelyke Gezangen. [M. een levensbericht.] Haarlem, J. Bosch, 1758. M. grav. en platen en dez. front. 4°.

————, Gods Gerichten op Aarde enz. Gron. 1718. 4°.

Bruin, C., Aandachtige Bespiegelingen. Z. pl. en j.

————, Zede-dichten. 2de dr. verm. Amst. 1721. M. front. en platen.

————, Idem. 2de dl. Amst. 1726. M. front. en platen.

————, Uitbreiding, over honderd leerzaame Zinnebeelden. Amst. 1722. M. front. en grav.

————, Bybelsche Tooneelpoëzy. Amst. 1724. M. front.

————, Aanmerkingen, op O. van Veens Zinnebeelden der goddelyke Liefde. Amst. 1726. M. front. en grav.

————, Dichtmaatige Gedachten over honderdvyfenvyftig Bybelsche Printverbeeldingen. Amst. 1727. M. grav.

————, Veertig Samen- en alleenspraaken uit het N. V. Amst. 1729. M. front. en platen.

————, Het Leven van den Apostel Paulus, in dichtmaat afgebeeld. Amst. 1734. M. front.

————, Verzameling der overgeblevene Bybel-, Zede- en Mengelpoëzy. Amst. 1741. M. front.

Abeele, A. van den. Den Weg der Vergankelykheyd, enz. Haarlem, 1717. M. front.

————, Eens Jongelings Pelgrimagie of Wandelweg, enz. Haarlem, 1718.

————, Eenige Stichtel. Gedachten over de algemeene genadige Bezoekingen Gods, enz. Haarlem, 1718.

————, Het Wereldlyk Alarm, geestelykerwys toegepast, enz. Haarlem, 1719. M. front.

Abeele, A. van den, Den Uyterlyken Boogaard, bestaande in Hof- en Landgezigten; overgebragt op de inwendige Gestalten des Gemoedts, berymd. Haarlem, 1730. M. front.

————, De Christelyke Huyshouding, enz. Haarlem, 1740.

Bremer, J., Rym-gedagten over het wenschelykste op aarde. Delft, 1718. 4⁰.

Bidloo, L., Verwoesting des Joodschen Volks enz. 3 dln. Amst. 1725—27. Ieder dl. m. front. 4⁰.

Luiken, J., Vonken der Liefde Jezus ... Een behelzing v. vyftig Zinne-beelden, m. hunne daar op speelende, verzen, en heilige Spreuken. 6de dr. Amst. 1727. M. front. en grav. d. L u i k e n.

Jan Luikens Kunsttafereelen der eerste Christenen, in Dichtmaat verkl. d. P. L a n g e n d y k. Verrykt m. Byschriften d. C. B r u i n. [92 Grav.] Amst. 1736. 4⁰.

———— Idem [getiteld: Tafereelen der eerste Christenen. Dezelfde platen]. Amst. 1740.

K[**alker**], **I. V**[**an**], Israels Verdrukking en Verlossing in Egipten enz. Zaandam, 1739. M. titelvignet.

Voorbereiding tot den waaren Godsdienst, vry van gewetensdwang enz. Leiden, 1739. 4⁰.

Boomcamp, G., Stephanus de Diaken en Eerste Martelaer. Ten vooi beelde in Rym gebragt. Alkm. 1743. M. titelvignet. 4⁰.

Langendyk, P., Leevensloop der Aartsvaderen, ... in alleen- en samenspraaken. Haarlem, 1760. M. grav.

Klagh- en **Lof-dicht** over 't droevigh ende christelijck af-sterven vanden vroomen ende seer Godt-salighen P. I. Twisck, oudt tseventigh Jaren, in sijn leven Bedienaer des H. Euangelij inde Ghemeynte Godts tot Hoorn, diemen Mennonijten noemt. Hoorn, I. Willemsz. voor J. J. Deutel, 1636. M. 1 titelgrav. 4⁰.

Treur- en **Eer-dichten** (Eenige) over de doodt vanden eerw. P. I. Twisck, gherust den eersten Oct. Anno 1636. oudt wesende tseventigh Jaren. Hoorn, Zach. Cornelissz. [achterin: Ghedr. by Isaac Willemsz.], 1636. 4⁰.

Tymens, A., Ter Gedachtenisse op de Dood v. den Godzaaligen H. Rintjes, in Leeven, voornaam Leeraar der Doopsgez. Gem. binnen

Leeuwarden [overl. 23 Mei 1698]. Leeuw., Wed. H. Rintjes, 1698. 4⁰.

In: H. Rintjes, Zielen-sucht aan God.

Gedagtenisse (Ter) van Pieter Hendriksz. van Bloksyl, l. onder de Doopsgez. aldaar [overl. 1 Nov. 1702 te Harlingen]. Amst. 1704. 4⁰.

Eeke, C. van [e. a.], Lyk-digten ter gedachtenis van Dr: Galenus Abrahamsz., l. der Doopsgez. Gem. te Amsteldam. Overl. 19 Apr. 1706. Amst. z. j. 4⁰.

——————, Idem. Verm. m. Cl. Bruin, Zaalige Na-gedachtenis op 't Afsterven v. Doct. Galenus Abrahamsz, oudsten leeraar der Amsteld. Doopsgez. Amst. [1707]. 4⁰.

Achter in: Eenige nagelaten Schriften v. Dr. Galenus Abrahamsz.

Lyck-Digt ter Heuchelijcker Nagedagtenisse v. Gerrit Roosen, Oudste Leeraer te Hamburg en Altona. Geb. 8 Maart 1612, ontsl. 20 Nov 1711. Z. pl. en j. 4⁰.

Spinniker, A., Lyk-zang. Over Jan Vergoes, l. der Doopsgez. te Haarlem. Overl. 15 Oct. 1712. Haarlem, z. j. 4⁰.

Treurgalm, op het afsterven v. Koenraad van Diepenbroek, l. der Doopsgez. te Haarlem. Overl. 1 Sept. 1714. [Door] J. L. S. Haarlem, 1714. Plano.

Afsterven (Op het zalig) van drie christelyke plicht Vermaanders. Alkm. 1714. Plano.

Sterven (Het) der Rechtvaardige ten Leeven, ter Gedachtenisse v. Jan de Lanoy d'Oude, oudste Leerar tot Hamburg en Altona. Geb. 10 Nov. 1655, gest. 10 Maart 1722. Z. pl. en j. 4⁰.

Belle, J. van, Lof- en Klagtoffer over Dirk Voorhelm, l. der Doopsgez. Overl. 25 Aug. 1722. Haarlem, z. j. Plano.

Zegenwenschen aan J. Deknatel by zyn E. aanvaarding van het leeraarampt in de Gemeente der Doopsgez. te Amsteldam. Op 13 Jan. 1726. Amst. 1726. 4⁰.

Maatschoen, G. [e. a.], Ter Lijkgedagtenisse v. H. Schyn, l. der Doopsgez. in de Zon en Med. Doctor te Amst. Amst. 1727. 4⁰.

[**Smidt, P., I. Fortgens, G. Smidt, H. Post, B. de Bosch**], Ter intrede van A. Westerhuis Jr., in den predikdienst, onder de Doopsgez., in de Zon, tot Amsteld. Op 4. Dec. 1729. Z. pl. en j. 4⁰.

Lofkroonen, gezet op de hoofden der Mennonitische en Remonstrantsche Leeraaren, hunne Vergad. houdende in het Lam, de Tooren,

Zon en Remonstrantsche Kerk, binnen Amsteld. By den Ingang des Jaars 1730. Amst. 1730. 4⁰.

Doopsgesinden (De treurende), over het Afsterven v. Do. Adriaan Westerhuys, l. der Doopsgez. binnen Amsteld. In den Heere gerust 5. Sept. 1736. Amst. z. j. Plano.

Lyk-dicht, ter Nagelachtenisse van Jan Albertsz: van Dam, oudste Leeraar der Waterl. Doopsgez. Gemeente te Hoorn, overl. den 7. Febr. 1746. Hoorn, z. j. Plano.

[**Schagen, Joanna, M. van Irhoven** e. a.], Lykcipressen ... gezet by het Graf v. Pieter Schagen, Doopsgez. l. te Westzaenen: Ald. overl. 11 Nov. 1753. Utr. 1755.

[**Bentem, J. v., K. Klamp, P. Loosjes Az.**], Lykgezangen, ter naagedagtenisse v. Klaas Jacobsz. Nen, l. der Vereen. Doopsgez. te Westzaandam. Overl. 8 Febr. 1755. Westzaandam, 1755. 4⁰.

Kweekschool (Het Doopsgez.) in rouw, over het Afsterven van Klaas de Vries, l. der Doopsgez. te Amsterd. Amst. 1766. Plano.

Epitaphium (Zinnebeeldig) voor Klaas de Vries, alom bemind Boet-Prediker der Doopsgez. Hervormden, gezegd Mennisten, binnen Amstelred. Ontsl. 23 July 1766. Amst. z. j. Plano.

Rouwklagt der Doopsgezinden te Amsterd. over het ylings afsterven van Klaas de Vries, ... bezweken ... den 23 July 1766. Amst. z. j. Plano.

Bosch, B. de, Op den 50 j. predikdienst v. Petrus Smidt, hoogleeraar in de Mennonite Gemeente in de Zon te Amsterd. Gevierd 3 Aug. 1777. Z. pl. en j. 4⁰.

Lentfrinck, F., Ter gedachtenisse v. Pieter Fontein, oudleeraar in de Menn. Gem. der stad Amsterd. Ald. overl. 8 Aug. 1788. Amsteld. z. j. 4⁰.

Bakker, [**P.**] **Huisinga**, Op den dood v. Pieter Fontein. Overl. in Amst. 8 Aug. 1788. [Amst.] 1788. 4⁰.

Styl, S., Lykzang op Joannes Stinstra, l. by de Doopsgez. te Harlingen. Enz. [Harl.] 1790. 4⁰.

Lijkzang op het overl. v. Galenus Hermanus Tichelaar. [Door P. H.] Amst. 1790.

[**Dichtbundel,** zonder titel, waarin: Op de boetleerrede van S. Ysbrandi, l. te Middelburg, uitgesproken op 27 Febr. 1782.]

[**Oudaan, J.**], God, en 't Goddelijke, gekent, en doorzien, uyt de Schepselen. Rotterd., I. Naeranus, 1675. 4⁰.

Oudaan, J., Uyt-breyding over het Boek Jobs. 2de dr. Amst. 1714. M. front.

————, Woestijn-strijd der Verzoekinge, tusschen onzen Heere en Zaligmaker Jesus Christus, en den Satan enz. Amst. 1714.

————, Aandachtige Treurigheyd en hoog-gerezene Vreugde, getrokken uyt Aanmerking over het Lyden, Sterven, Verryzenisse, en Hemelvaart van onzen Heere en Zaligmaker Jesus Christus. 3de dr. Amst. 1714.

————, Voorschaduwing van het Zegepralende Rijk onzes Heeren en Zaligmakers Jesu Christi; en deszelfs Heerlijkheid op Aarde. Amst. 1714.

Lykgedachtenis v. den vermaerden dichter Joachim Oudaan. Overl. 26 April 1692. [Door C. V. A.] Z. pl. en j. 4⁰.

[**Langedult, P.**], Christus lydende, en verheerlykt. Het allerheylsaamste Treur-spel. In drie Delen. Haerlem, S. Swart, 1680.

————, Idem. 3de dr. Amst. 1714. M. front. en platen.

[**Bredenburg, J.**, Poëzy, 1685—1703. Verschillende stukken. M. geschr. titel en register.] 4⁰.

e. Prediking.

Pieter Pietersz., Twee Eenvoudighe stichtelijcke Predicatien ... Noch eenen Christelicken Sentbrief, geschreven aen een bedruckte Weduwe ... [door Claes Jacobsz.] Amst., B. Otsz. voor Cl. Jacobsz. in de Rijp, 1624. kl. 8⁰.

Gebonden achter een exempl. van Pieter Pietersz., Wegh na Vredenstadt (De Rijp, Cl. Jacobs, z. j.), doch afkomstig uit een ander werk, blijkens de signatuur V 4—DD 8. Slot van de voorr. en blz. 1—4 van den tekst ontbr.

Oeffeningh (Godsalighe). Begrijpende eenige Predicatien, Sendbrieven ende Gebeden, van verscheyde Autheuren [Yemen de Ringh, Pieter Pietersz., Claes Jacobsz.]. Inde Rijp, Cl. Jacobsz, 1644. [Achterin:] Te Haerlem, gedr. by Th. Fonteyn, 1637. M. titelgrav. 12⁰.

Verm. herdr. van het vorige.

Joost Hendricksz, XXXVIII Corte en stichtelijcke Predicatien ... Den tweeden Druck. Noch is hier by-ghevoeght een Stichtelijck Tractaetjen van 't weder-aen-nemen der Buyten-ghetrouden

[getiteld: Een Christelicke Ondersoeckinge, wanneer men den genen, die om een Buyten-trouw vander Gemeynte gestraft is, weder behoort aen te nemen.] [Achterin, vóór dit laatste: Predicatie op den Kars-dagh.] Haerlem, D. J. de Gaver [achterin: Ghedr. by Th. Fonteyn], 1647. M. 1 portr.

Joost Hendricksz, XXXIX Korte en stichtelijcke Predicatien enz. 3de dr. Haerlem, Amst., Th. Fonteyn en J. Rieuwertsz, 1650. M. hetz. portr.
Hetzelfde als het voorgaande.

———, XXXX. Corte en stichtelijcke Predicatien. 4de dr. Amst., Albert Jansz., 1652. M. 1 portr. 4⁰.
Hetzelfde verbeterd en met nog eene Predicatie verm., doch zonder het Tractaetjen.

———, Idem. 5de dr. Amst., G. van Goedesbergh, 1666. M. 1 portr. 4⁰.

———, Idem. Franeker, S. Everts v. Breemen [achterin: Ghedr. by P. S. Boenja], 1668. 4⁰.

Jan Willemsz., Postilla, oft Sermoen-boeck. Enz. Hoorn, I. W. vander Beeck, voor Cl. Jacobsz. in de Rijp, 1647. M. front. en 1 portr. f⁰.

Jan Willemszoon, 't Kleyn Sermoen-boeck enz. Amst., G. van Goedesbergh, 1656. M. hetz. portr. 4⁰.

Jan Gerritsz., Vijf Stichtelijcke Predicatien ... [alsmede:] Drie stichtelijcke Predicatien, van een mede-hulper in de Christelijcke Religie, diemen gemeenelijck de Waterlandsche Gemeente noemt enz. Amst., G. van Goedesbergh, 1650. M. 1 portr.

Willem Wynantz, LVIIJ. stichtelycke Predicatien. Midtsgaders noch tien Bygevoegde Predicatien gedaan door G. T. van den Wijngaert. Amst., P. la Burgh, 1660. M. front. f⁰.

———, Erbauliche Predigten über höchst wichtige Gegenstände des Christenthums. Welchen ist beygefügt: Antwort auf einige Fragen, od. Anweisung von der Meidung der Abfalligen. von Menno Simon. Alles ... übers. v. D. Zug. Lancaster Pa. 1871.

Bracht, T. J. van, Een-en-vyftigh Predicatien, over verscheyde Schriftuer-plaetsen. Amst., J. Rieuwertsz. en P. Arentsz., 1670. M. 1 portr. 4⁰.

[**Oom Jacob Dirks** van Wormerveer], Eenige Predicatien tot Boete

en Beteringh des Levens, ... Door een Liefhebber der Godtsaligheyt. Amst., J. Rieuwertsz, en Hoorn, J. J. Deutel, 1673. 4⁰.

Oom Jacob Dirckx van Wormerveer, Idem. 2de dr. Amst., J. Rieuwertsz. 1697. 4⁰.

O[om] [Jacob] D[irks]. Vijf Predikatien, over eenige duistere, of anders disputable Schriftuur-plaatzen in den Zend-Brief ... aan de Gemeinte ... tot Romen enz. Amst., J. Rieuwertsz, en Hoorn, J. J. Deutel, 1678. 4⁰.

Willem Maertsz.. Twaelf Predicatien, over verscheyden plaetsen der H. S. Hoorn, J. J. Deutel [achterin: gedr. by A. I. vander Beeck], 1679. 4⁰.

O[utrijve], J[oost] v[an]. De Sterre Jacobs of een Ligt der Ziende, bestaande in XVIII. Predikatien, eenige Tractaatjes en verscheide Brieven. Vliss., J. Geleinsz, 1688. M. titelgrav. 4⁰.

Bruyn, C. C., Vijf-en-Veertig Predicatien enz. Leeuw., H. Rintjes, 1692. 4⁰.

Fortgens, M., XLII. Predikatien over uitgeleze Texten des O. en des N. T. [Uitgeg. d. H. S c h y n.] Amst., D. Boeteman, [1696]. M. 1 portr. 4⁰.

——————, Predicatien, over de Twee Eerste Cap. v. den Eersten Brief Petri. Den Uyttogt v. Abraham uyt zyn Vaderlant. En de Op-offering van zynen Eenigen Zone Isaac. Enz. [Uitgeg. d. H. S c h y n.] Amst. [1711]. 4⁰.

——————, Idem. Amst. 1729. 4⁰.

——————, Idem. Amst. 1738. 4⁰.

——————, Tyd en Feest Predikatien over uitgeleze Texten des O. en N. T. [Uitgeg. d. H. S c h y n.] Amst., D. Boeteman, z. j. M. 1 portr. 4⁰.

——————, Idem. 2de dr. verm. met VII Predikatien over Ps. 27. Amst. 1722. 4⁰.

——————, III. Predicatien, over uitgelesene Texten des O. en des N. T. Hoorn, 1719. 4⁰.

Schyn, H., Salomons Tempel-bouw, of Regt Gebruik des Vredes, enz. Dankpreek over 1 Kon. 5⁴⁻⁵. Uitgespr. te Amst. 6 Nov. 1697. Amst., J. Nieuweveen, 1697. 4⁰.

Schyn, H., Heilige Keurstoffen over uitgeleezene Texten des O. en N. T., enz. Amst. 1733. M. 1 portr. 4⁰.

Buyser, J. G., XXXII. Predicatien over verscheyde Texten, des O. en N. Verbonds. Waer achter gevoegt zijn des Autheurs verhandeling in de bediening des H. Doops en Avontmaels, en de Lijk-Predicatie op den selve, gedaan d. Klaes Jansz. [Man]. Amst., J. van Nieuweveen, 1697. 4⁰.

Predicatie (De Laatste) v. [Ruierd Gerbens] gepred. in sijn Gemeente tot Leeuwarden. 2 Preeken over 1 Joh. 3 ^{8}, uitgespr. 7 Jan. 1694. Leeuw., Wed. H. Rintjes, 1698. — Idem. Gron. 1717.

In: Ruierd Gerbens, Korte Belydenisse.

Dooregeest, E. A. van, en **C. A. Posjager**, Den Ryper Zee-postil, bestaende in XXII. Predicatien toegepast op den Zeevaert ... Mitsgaders nog een korte beschryvinge aengaende de opkomst van Holland, enz. Amst., J. van Nieuweveen, 1699. M. front.

Laakeman, M. P., XXXVI. Predicatien, over verscheyden Texten der H. S. Amst. 1700. 4⁰.

Tirion, Chr., De Versoekinge onses Heeren Jesu Christi in de Woestijne enz. Predicatie over Matth. 4 $^{2-4}$, uitgespr. te Amst. 26 Sept. 1700, zie hiervoren blz. 217.

Roosen, G., Predigt ... gehalten am Sonntage nach Ostern [1702] in der Tauff-gesinneten Gemeine [zu Altona]. Tekst: 1 Cor. 15 $^{55-57}$. Ratzeb. 1702.

Achter: G. Roosen, Unschuld u. Gegen-Bericht.

Huisen, C. van, Ezechiels Gehoorsaemheyd enz. Kerk-rede over Ezech. 24 $^{15-18}$. Embden, 1702. 4⁰.

Toger, F., De lijdzaamheid en vergelding der Heiligen, enz. Redenvoering over 1 Petr. 3 ^{9}. Leyden, 1703.

Galenus Abrahamsz., De verloren en wedergevonden Zoon. In XIV. Predikatien. Amst. 1707. 4⁰.

In: Eenige nagelaten Schriften van Dr. Galenus Abrahamsz.

[**Denner, J.**], De Wysheit des Heeren, vertoont door eenvoudige Predicatien. [Waarachter: Eenige Christelyke Uitbreidingen enz. Amst. en Dansig, 1706.] Amst. en Dantsig, 1707. 4⁰.

Denner, J., Idem. 2de uitg. Hoorn en Amst. 1771. 4⁰.

[**Denner, J.**], Einfältige u. Christliche Betrachtungen uber die Jahrlichen u. Heiligen Evangelia ... a. d. Holländ. ins Hochteutsche versetzt. Nebst einem Anhange. Z. pl. 1730. 4⁰.

Denner, J., Christlich- u. Erbauliche Betrachtungen uber die Sonn- u. Festtags-Evangelia des gantzen Jahres etc. [Hetzelfde vermeerderd.] Dantzig, 1739. M. 1 portr. 4⁰.

Loon, P. van, Treur-klachte over Israëls borgertwisten, enz. Bededagspredikatie over 2 Sam. 2 ^{26}. Uitgespr. te Schiedam. 26 Juni 1709. Z. pl. en j.

Diepenbroek, C. van, Reden-voering op de Dank-dag. over de Vreede [van Utrecht]. Uitgespr. te Haarlem, 14 Juni 1713. [Tekst: Ps. 85 $^{8-14}$.] Haarlem, z. j. 4⁰.

Ris, J. Wz., Redenvoering geschikt om in een Sterfhuys ... voorgedraagen te worden, ... uitgeg. d. A. W y n a l d a. Haarlem, [1744]. M. titelvignet. 4⁰.

————, Verzaameling van Boet- en Bedestoffen, of Bedestonds redenvoeringen, uitgespr. in de Jaaren 1702 tot 1712. ingesloten. M. een voorberigt d. A. W y n a l d a. Haarlem, 1747. 4⁰.

————, Israels blydschap enz. Dank-predikatie over den vrede van Utrecht. Uitgespr. te Westzaan, 14 Juni 1713. Uitgeg. d. A. W y n a l d a. [Tekst: Ps. 126 ^{3}.] Haarlem, z. j. 4⁰.

Jan Tomas, Den wandel der Geloovigen in de vrese Gods, den tijd harer inwooninge enz. Leerrede over 1 Petr. 1 ^{17}, uitgespr. op het Heeren-feen, 10 Mei 1716. Heeren-feen, 1716.

Harp, M., Troost in Droefheit wegens de sterfte van het Runtvee, en Reden van Blydschap ... wegens de geslootene Vrede ..., in 4 Predikatien enz. Amst. 1717.

Karsten, K., Predicatie [over 2 Petr.. 1 ^{13,14}]. Nevens voor afgaende Reedenen, rakende des Auteurs eygen belang. Leeuw. [1718].

Verduin, A., Ootmoedig Gebed van de Hebreeuwse Kerk in de Woestyn, enz. Over Ps. 90 ^{15,16}. Uitgespr. te Koog aan de Zaan op den Dank-, Vast- en Bededag, 6 April 1718. Amst. 1718. 4⁰.

————, Christelyke Godgeleerdheid, in Leerredenen verhandeld. Haarlem, 1729. 2 dln. M. 1 portr. 4⁰.

————, De Pligt der Barmhertigheid enz. Over Kol. 3 ^{12}. Uitgespr. te Koog aan de Zaan ter gelegenheid eener inzameling voor

de uit Pruisen verdreven Doopsgezinden op 3 Mei 1733. Haarlem, 1733. 4⁰.

Verduin, A., Leerredenen over de Geboorte, het Lyden, Sterven en Begraaven van onzen Heere en Zaligmaker Jesus Christus, en eenige Mengelstoffen zo des O. als des N. V. Amst. 1752. 4⁰.

Houbakker, J., Predikatien over verscheide texten der H. Schriftuur. Amst. 1730—35. 3 dln. M. 1 portr. 4⁰.

Leuvenig, B. van, Gods Tuchtles aan Jerusalem gegeven enz. Bededagspreek over Jer. 6 [8]. Amst. 1734. 4⁰.

————, De Brief aan de Gemeente van Laodicea, verklaard en toegepast in dertien Leerredenen. Amst. 1746.

Stokmans, A., Redenvoering over de lot-gevallen van de H. S. in Nederlant enz. Amst. 1737. 4⁰.

Stinstra, J., Onregtvaardigheid der Sluikerije enz. Leerrede over Matth. 22 [21]. [Uitgespr. te Harlingen, 7 Dec. 1738.] Harl. 1739. 4⁰.

————, De Natuure en Gesteldheid van Christus koningrijk ... afgeschetst in vijf Predicatien, zie hiervoren blz. 137.

————, Bedenkingen over des Menschen Leeftyd enz. Leerrede over Ps. 90 [12]. [Hierachter: J. Stinstra, De Begeerte naar Rijkdommen tegengegaen. Over Spr. 23 [4].] Harl. 1744. 4⁰.

————, Vier en Twintig Leerredenen. 2 dln. Harl. 1746. 4⁰.

————, Oude voorspellingen aangaende den Messias en deszelven openbaaringe opgehelderd en toegepast op den Heere Jesus en zijn Euangelium. In eenige Leerredenen. Harl. 1779—86. 3 dln.

————, [Een aantal preeken, eigenhandig geschreven, midden 18de eeuw].

Kempe, A., Jesus Christus de Paerel en Pronk van 't Geslagte der Menschen ... Verhandeling over Lukas XXIII. 34. Met noch VII. Leerredenen. Medembl. 1740.

Boom-camp, C., Christus de Messias, enz. Alkm. 1741. Met front.

Visser, J., Redenvoering [over Matth. 24 [6,7,8]] op den Algem. Dank- Vast- en Biddag [15 Febr. 1741, uitgespr. te Haarlem]. [Hierachter: A. Spinniker, Nagalm v. Christus voorzegging aan Izraël.] Haarlem, z. j. 4⁰.

Verzameling van ... berigten en brieven betreffende de Elende v. de Opgezetenen der overstroomde Landen in Nederl. Amst. 1741. 4°.

Scharff, D., Leerrede [over Jes. 5 $^{1b-6}$], uitgespr. op den Laetsten Dank- Vast- en Bededag. Leiden, 1742. 4°.

Schagen, M., De kerk der Nederl. Doopsgezinden in derzelver reformatie vertoond en verdeedigt: in [3] leer-redenen, zie hiervoren blz. 40.

————, Het Eerste Kapittel van Joels Profetie overwogen, en op 's lands toestand gepast, enz. Haerlem, 1745.

Schryver, P., Euangelische Genade-leere, betoogd in XX Predicatien over uitgeleezene Texten des O. en des N. T. Amst. 1746. M. 1 portr. 4°.

Pieter Hendriks, De redelyk-bevindelyke Gods-dienst der weerloze Christenen ... voorgest. in LXX. korte Predikatien. Gron. 1747.

Bremer, J., Ninivé met ondergang gedreigt enz. Predikatie over Jona 3 $^{1-10}$. Amst. 1748. 4°.

————, Het verloste Nederland opgewekt tot een' betaemelyke lof- en dankbetuiging aen den Allerhoogsten God, voor den geschonken vrede enz. Dankpredikatie over Ps. 147 $^{12-14}$. Uitgespr. te Amst. 11 Juni 1749. Amst. 1749. 4°.

————, Twee en dertig Predikatien, over verscheiden' gewichtige stoffen. Amst. 1757. 4°.

Heyst, D. van, Verzameling van eenige uitgelezene Predikaatsien. Amst. 1749.

Waerma, H., De waare Weg des Heyls, bestaande in Twaalf beknopte Overweegingen ... [Met eene] Inleyding waarin die gewigtige Waarheid, dat Godt is, ... bevestigt word. Gron. 1751.

Os, A. v. d., Uitbreidinge over 1 Cor. I : 30, zie hiervoren blz. 140 en 143.

————, Predicatie over Handel. XVII : 11, zie hiervoren blz. 140.

Schagen, P., De Natuur en Zalige Gevolgen van 't waere Christelyk Leven ... in vyf Leerredenen; nevens de eerste en laetste Predikatie [waarachter lijkrede d. M. Schagen]. Haerlem, 1755.

Deknatel, J., De Beede Christi aan zyne gekochte Zondaars enz. Uit 2 Cor. 5 ^{20}. Gepr. op den laatsten Zondag des Jaars 1754.

[Hierachter: Predikatie over Luk. 5 ^{8,9}, uitgespr. 15 Jan. 1755.] Amst. z. j.

Deknatel, J., De getrouwe Raad des Zaligmakers enz. Bededagpredikatie over Openb. 3 ^{17,18}, uitgespr. 19 Maart 1755. Amst. z. j.

——————, Het Oogmerk van Gods Gerichten op Aarde. Uit Jes. 26 ^{9}. Gepr. op den 1sten Zondag des Jaars 1756. [Hierachter: Het Evangelium des Vreedes enz. Predikatie over Hand. 10 ^{36}.] Amst. 1756.

Hetzelfde bovendien in (misschien eigenhandig) afschrift (18de eeuw).

——————. Twaalf Predikatien over uitgeleezene texten, enz. Amst. 1758.

——————, Naagelaatene Predikatien enz. 2 dln. Amst. 1760—63.

Beets, J., Gods regtvaardig- en heiligheid enz. Over Openb. 18 $^{15-20}$, ter gelegenh. v. de aardbeving van Lissabon, uitgespr. op 7 Dec. 1755. Hoorn, 1756.

Doornbosch, B., Thesaurus theologicus [theologico-moralis] of Verzameling van Schetzen [of Uittrekzels] van Leer-redenen, [gepredikt door de voornaamste Leeraren onder de Doopsgezinden en Remonstranten te Haarlem, in 1759—64]. 10 Dln. in handschr. 4°.

——————. De Christen Leerraar of Verzamelinge van Opstellen en Uittrekzels van Leerredenen uit de beste Schrijvers. Tweede Deel. 1768. In handschr.

Ouwejans, J., Hemel en aarde verheugd enz. 11 Leerredenen over Luc. 15. Rotterd. 1761.

Karsdorp, G., De zegen van Jehova over Koningen, die na syn harte zyn enz. Leerreeden over Ps. 127 ^{1} vergeleken m. Ps. 91 $^{14-16}$. Uitgespr. te Altona, 25 May 1766. Hamb. z. j. 4°.

Hoekstra, B. S., Eene Leerreeden bij de gelegenheijd v. den Christel. Waterdoop aan den Persoon v. Klaas Gorter enz. Tekst: Jes. 44 ^{5}. Uitgespr. te Westzaan, 29 Sept. 1771. Afschrift. 4°.

Beets, P., Schetzen van Leerredenen benevens eenige Geestelyke Liederen enz. Altona, 1777.

——————, XXX Predikatien over gewigtige stoffen. M. een voorrede over 't caracter van den autheur d. C. Ris. Hoorn, 1778—79 M. front. 2 dln.

Vries, C. de, Geschiedenis van de eerste zonde der menschen ... In VIII kerkel. redenvoeringen. Amst. 1781.

Bleyker, M. de, Drie-tal van Kerk-leerredenen enz. Purmerende, 1781.

Hierin o.a.: Predicatie [over Col. 3^{16b}] ter gelegenheid van het inweijen der Nieuwberymde Psalmen in het Nieuwe Huis te West-Zaandam, op 28 Mei 1775.

——————, Immanueel beschouwd ... in 4 Kerk-leer-reedenen over Philip. II: vs. 6–11. Waaragter ... Na-reeden by wyze v. Aanmerkingen enz. Amst. 1788.

——————, Achttal Leerredenen. Utr. 1791.

Ysbrandi, S., Vaderlandsche Dank- en Biddags-rede. Over Joz. 7^{12b}. Voorgedr. te Middelburg [27 Febr. 1782]. Amst. 1782.

Hovens, D., Onze tegenw. Toestand vergeleken by dien onzer Voorouders in en omtrent het jaer 1574 enz. 2 Redev. uitgespr. te Leiden, 2 en 3 Oct. 1782. Leyden, 1782.

Kemp, F. A. van der, Elftal kerkel. Redevoeringen. Leyden, 1782.

——————, Viertal Leerredenen, op Bedestonden gehouden. Leyden, 1783.

——————, Het gedrag van Israël en Rehabeam, ten spiegel van Volk en Vorst. Leerrede over 1 Kon. 12^{3b-20a}. Leyden, 1782.

Hierachter: Staatkundige Aanmerkingen dienende tot nadere verklaaringe. 's Gravenh. 1783.

Rysse, J. v., Over de Selfsverdediging [Tekst: Matth. 5^{38-42}], zie hiervoren blz. 184.

Ris, J., De Christelyke Waterdoop, enz. Doopsbediening. Over Marc. 16^{16}. Uitgespr. 28 Maart 1784. Hamb. 1784.

Rahusen, R., Sammlung einiger Predigten u. Reden etc. Bremen, 1784.

——————, Tiental v. Leer-redenen over de gewigtige Gelykenisse der wyze en dwaaze Maagden, benevens een Aanhangzel v. drie kerkel. Redevoeringen by byz. Gelegentheden opgesteld. Altona, 1787.

Hoekstra, J. A. S., Leerredenen en Bedestonden. Utr. 1787.

——————, Twee Leerredenen, de eene bij het toedienen van den christlijken Doop [over Hand. 8^{37}], de andere ten Afscheid v. de Doopsgez. Gemeente te Utrecht ... Vooraf is geplaatst eenig verslag aangaande het Doopsgez. Kerkgenootschap. Utr. 1793.

Hoekstra, J. A. S., Iets ter handhaaving en bevordering van Waarheid en Plicht. [4 Leerredenen.] Altona, 1794.

Hoekstra, S. S., en **J. A. S. Hoekstra**, Plechtige Leerredenen. [2 Leerredenen van S. S. Hoekstra, ter inwijding der Mennonieten kerk te Embden, over 1 Chron. 29^{1} en 2 Chron. 6^{20,21}. Uitgespr. 26 Nov. 1769. Treur- en Troostrede van J. A. S. Hoekstra tot aandenken v. S. S. Hoekstra, l. te Embden, overl. 14 Aug. 1789, over 1 Thess. 4^{13,14}. Uitgespr. 1 Nov. 1789. Achteraan: J. A. S. Hoekstra, Treur- en Troostzang; F. v. d. V., Treurgalm; Grafschriften v. dezelfden.] Utr. 1790.

Oosterbaan, H., Leerreden ter aanprijzinge van het Instituut tot Onderwijzing v. dooven en stommen binnen Groningen. Uitgespr. te Harlingen, 1 Julij 1792. [Tekst: Matth. 9^{32,33}.] Harl. 1792.

Ploeg, H. W. van der, Een Woord op zyn tyd, enz. Leerrede over Eph. 5^{15,16}, uitgespr. 17 Aug. 1794. Crefeld, z. j.

Karsdorp, G., J. de Jager en **J. A. S. Hoekstra**, Leerredenen, enz. Altona, 1794.

[**Stinstra, P.**], [Een aantal preeken, eigenhandig geschreven. Franeker, einde der 18de eeuw].

Gelegenheidspreeken bij de inwijding van kerkgebouwen, orgels enz., zie de afdeeling: Plaatselijke geschiedenis.

Weenigem, Seb. van, Afscheydts-reden, gedaen tot Rotterd. den 13. Jan. 1686. [Tekst: Joh. 8^{56}.] Z. pl. 1686. 4^{0}.

Huysen, C. van, Paulus beede, aan de geloovigen te Roome enz. Bevestigingspredicatie over Rom. 15^{30,31}. [Uitgespr. te Emden, 9 Juli 1702.] Amst. 1703. 4^{0}.

Rysdyk, J., Afscheidts en Intre-predikaatziën, zo van de Gemeente te Zwolle [uitgespr. 29 Febr. 1728, over Deut. 30^{19,20}]; als in die van Groningen [uitgespr. 17 Mei 1728, over Ef. 4^{11,12}]. Gron. 1729. 4^{0}.

In: J. Rysdyk, Verdediging van de Regtzinnigheid der ware Mennoniten.

Verduin, A., Paulus apostolise vermaaning aan Timotheus, enz. Bevestiging van J. van den Berg te Koog en Zaandijk, 4 Maart 1742. Tekst: 1 Tim. 4^{16}. Haarlem, 1742. 4^{0}.

Waerma, H., Afscheyds-predikacie. Over Hand. 20 [32]. Uitgespr. te Embden, 18 Oct. 1761. Deventer [1762]. 4⁰.

Blaauw, G., Timotheus onderwezen nopens het Leeraar-ampt enz. Bevestiging v. B. Doornbosch in de Zuidervergaderpl. te Wormerveer, 16 Sept. 1764. [Tekst: 1 Tim. 4 [12–16].] Amsteld. 1764. 4⁰.

————, Jubeljaars Predikatie. 50 j. Predikdienst. Tekst: Ps. 71 [17,18]. Uitgespr. te Wormerveer op het Zuid, 23 Maart 1777. Amst. z. j. 4⁰.

Rahusen, R., Messias herders last enz. Afscheid te Enchuisen, 9 Oct. 1763. Tekst: Micha 7 [14]. En intrede te Lier [Leer] in Oostvriesland, 6 Nov. 1763. Tekst: Ps. 63 [9]. Gron. 1765.

Beets, P., Afscheids-rede [over Phil. 1 [27]] te Almelo den 21sten Apr. 1771, en Intree-rede [over Rom. 1 [11,12]] in de Gem. te Hamburg en Altona den 16sten Juny 1771 uitgesprooken. Hamb. enz., z. j.

Bleyker, M. de, Afscheids-predicatie [over Eph. 6 [24]] te Westzaandam, Nieuwe Huis [13 Mei 1781]. — Intree-predicatie [over 1 Cor. 4 [1a]] in de Kerk de Zon te Amsteld. [27 Mei 1781]. Purmerende, 1781.
In: M. de Bleyker, Drie-tal van Kerk-leerredenen.

Gilse, J. v., Redenvoering over de agting, welke men den leeraars en hunne bediening verschuldigd is enz. Bij de intrede van H. van Gelder te West-Zaandam (Nieuwe Huis), 8 July 1781. Tekst: 1 Thess. 5 [12,13]. Amst. 1781. 4⁰.

Wijnands, A., Leer-reden, waarin de godsdienst wordt aangeprezen. enz. Afscheid te Utrecht, 27 Febr. 1785. [Tekst: Deut. 5 [29].] Haarlem, 1785.

Hoekstra, J. A. S., Afscheids-rede van de Mennon. Gem. te Edam. Uitgespr. 29 Jan. 1786. Over Hand. 20 [32]. — Intre-rede in de Doopsgez. Gem. te Utrecht. Uitgespr. 3 Sept. 1786. Over 1 Thess. 2 [1]. Utr. 1787.
In: J. A. S. Hoekstra, Leerredenen en Bedestonden.

————, Afscheids-rede van de Doopsgez. Gemeente te Utrecht, ald. gehouden 30 Juni 1793. [Tekst: 2 Cor. 6 [1].] Utr. 1793.
In: J. A. S. Hoekstra, Twee Leerredenen.

Vryer, A., Leerreden enz. 50 j. Predikdienst in 3 gemeenten. Tekst: 1 Sam. 7 [12b]. Uitgespr. te Wormerveer (Noord), 6 Febr. 1791. Amst. z. j.

Ringh, Yeme de, Lijck-Predicatie, over het ... overlijden van S. D^{r}. Anthoni Iacobsz. [Roscius], [overl. 27 Jan. 1624]. Tekst: 2 Sam. 3^{38}. Hoorn, J. J. van Rijn [achterin: Gedr. tot Leyden, by J. A. vander Marsce], 1624. 16^{0}.

Scheure, Denys vander, Lijck-Predicatie, over 't afsterven van Hans de Ries, [overl.] 14 Sept. 1638. tot Alckmaer. Tekst: Gen. 25$^{7-10}$. Amst., D. vander Scheure [achterin: ghedr. by D. vander Stichel, 1638]. 12^{0}.

Middelhoven, J. D., Lyk-rede, ofte Aenmerking des Doods enz. Op Pieter Pietersz., l. der Vereen. Waterl. en Vl. Gemeenten op de Koogh, overl. 27 Aug. 1680. [Hierbij: Lyk-digt v. B. C. de Vries.] Amst. 1680. 4^{0}.

Beets, P., Het bereidwillig Sterven, enz. Lijkrede op Michiel Fortgens, l. tot Amsterd. [overl. 28 Aug. 1695], uitgespr. te Hoorn over Luc. 2^{29,30}. Hoorn, E. Beukelman, 1695. 4^{0}.

Schyn, H., Zalige Na-gedagtenis, enz. Lijkrede op Michaël Fortgens, l. tot Amsterd., uitgespr. 11 Sept. 1695 over Hand. 13^{36}. [Hierbij lijkdichten v. A. Jansen, G. Fortgens en J. Molinaeus de Jonge.] Amst., J. v. Nieuweveen, 1695. 4^{0}.

[**Man**], **Klaes Jansz.**, Lyk-predicatie. Op J. G. Buyser, l. te Uithoorn, overl. 24 Sept. 1695. [Tekst: 1 Thess. 4^{13,14}.] Amst., J. van Nieuweveen, 1697. 4^{0}.

Achter: J. G. Buyser, XXXII. Predicatien.

[**Overwyk**], **Harmen Reynsckes** [**van**], De Heerlyckheit van een gestorven Gunstgenoot des Heeren enz. Lijkrede op Samuel Apostool, l. in de Mennon. Gem. tot Amsterd., op de Cingel, in de Son, overl. 28 Apr. 1699. Over Ps. 116^{15}. Uitgespr. 17 Mei. [Hierbij lijkdichten v. H. Schyn, J. Brand, E. v. R.] Amst., J. v. Nieuweveen, 1699. 4^{0}.

Bosch, J., Zedige Redenvoering enz. Lijkrede op Jan Jansz. Kaaskoper, l. in de Vereen. Waterl. en Vl. Doopsges. Gem. tot Alkmaar, overl. 25 Juni 1699. Over 2 Kon. 2^{12}. Uitgespr. 12 Juli. Alkm., J. Blom, 1699. 4^{0}.

Harp, M. J., Lyk- en Pligt-predicatie. Op Gerrit Dirksz, l. tot Lansmeer. Over Matth. 24^{46,47}. Uitgespr. in den Ilp, 5. Juny 1701. Amst. z. j. 4^{0}.

Maurik, W. v., Lykreden. Op Galenus Abrahamsz, l. te Amst. [overl. 19 Apr. 1706]. Uitgespr. 16 Mei 1706. [Tekst: Openb. 14 [13].] Amst. z. j. 4⁰.

Tirion, Chr., Lykreden. Op Johannes Andries [v. Aken], l. te Utrecht [overl. 12 Mei 1706]. Uitgespr. 13 Juni. Utr. 1706. 4⁰.

Voorhelm, D., Lyck-Reden. Op Matthys van Dalen, l. der Vl. Doopsges. gem. tot Haerlem, overl. 3 Dec. 1707. Over Hebr. 13 [7]. Uitgespr. 11 Dec. 1707. [M. lijkdichten v. D. Anbeeck, P. Hoefnagel, D. C. Keeren, D. Voorhelm de Jonge.] Haerlem, z. j. 4⁰.

Wind, G. de, Lijkreden. Op Adr. van Eeghem, l. te Middelb. [overl. 24 Maart 1709]. Uitgespr. te Middelb. 14 April 1709. [Hierbij lijkdichten v. A. van Beuzekom, W. Arendsz de Jonge en J. Kopyn.] Vliss. z. j. 4⁰.

Fransen, S., Kerk-reden aangaande de Nietigtigheid en Vergankelijkheid des menschelyken Levens, enz. Lijkrede op Jan de Boser, Diac. der Doopsges. Gem. te Gron. [overl. Dec. 1714]. Over Psalm 90 [10]. Gron. 1715.

Maatschoen, G., Eeuwigduurende Gedagtenis des Rechtvaardigen enz. Lijkrede op H. Schyn, l. in de Gem. op de Cingel, in de Zon te Amst. [overl. 25 Nov. 1727]. Over Ps. 112 [6]. [Uitgespr. 28 Dec.] Amst. 1728. 4⁰.

Ley, E. J., Lykreeden. Op Wytse de Vries, l. te Embden, overl. 21 Dec. 1727. Over Pred. 12 [5]. [Uitgespr. te Embden, 18 Jan. 1728.] [Hierbij lijkdichten v. E. J. Ley en M. Schagen.] Amst. 1728. 4⁰.

Verduin, A., Heil in de Dood, enz. Lijkrede op Dirk Simonsz Moeriaan, l. te Koog en Zaandyk [overl. 20 Apr. 1728]. Over Openb. 14 [13]. Haarlem, z. j. 4⁰.

Leuvenig, B. van, Lykrede. Op Dominicus Eekens, l. te Amsterd. [overl. 11 Juli 1732]. Over 1 Thess. 4 [13]. [Uitgespr. 2 Aug. 1732.] Amst. 1732. 4⁰.

Lely, C., Paulus leven en zalige verwagting, enz. Lijkrede op Jan Schotvanger, l. der Gem. in de Arke Noachs te Amsterd. [overl. 7 Oct. 1735]. Over 2 Tim. 4 [7,8]. Uitgespr. te Amst. 6 Nov. Haerlem, 1735. 4⁰.

Maatschoen, G., Lyk-reden. Op Dirk Cornelisz., l. in den Ilp en te Landsmeer, overl. 21 Aug. 1741. [Uitgespr. in den Ilp, 29 Oct. 1741. Tekst: Pred. 12 [5].] Amst. z. j. 4⁰.

Jan Joghems, Lyk-reden. Op Jan Tomas, l. op het Seruisterveen [overl. 26 Juli 1744]. Over Hebr. 13 7. [Uitgespr. 16 Aug. 1744.] Afschrift. 4⁰.

Dam, P. van, Lykpredicatie. Op Tymon van Hilten, l. aan den Uithoorn [overl. 13 Dec. 1748]. [Uitgespr. 1 Jan. 1749. Tekst: 1 Thess. 4 13.] [Hierbij een lijkdicht van J. de Hoop.] Hoorn, 1749. 4⁰.

Beets, G., De vrolyke gesettheyd eenes Christen tegens de verschrikkingen des doods, enz. Lijkrede op G. Karsdorp, l. te Hamburg en Altona [overl. 19 Sept. 1750]. Uitgespr. 18 Oct. 1750. [Tekst: 2 Tim. 1 12.] Hamb. z. j. 4⁰.

Ouwejans, J., Koning Josias dood enz. Lijkrede op Willem Karel Henrik Friso, overl. 22 Oct. 1751. Over 2 Chron. 35 24b. Uitgespr. te Rotterd. 20 Febr. 1752. Rotterd. 1752. 4⁰.

Schagen, M., 't Genadeloon der welaengelegde Twee Talenten, enz. Lijkrede op P. Schagen, l. te Westzaan Zuid [overl. 11 Nov. 1753]. Over Matth. 25 23. Uitgespr. te Westzaan, 16 Dec. 1753. Haarlem, 1755.

Achter: P. Schagen, De Natuur en Zalige Gevolgen van 't waere Christelyk Leven.

Loosjes, A., De gezegende Naagedagtenis des Rechtveerdigen, enz. Lijkrede op Klaas Jacobsz. Nen, l. te Westzaandam, overl. 8 Febr. 1755. Uitgespr. 2 Maart. [Tekst: Spr. 10 7.] Westzaandam, 1755. 4⁰.

Deknatel, J., Lykrede. Op Joh. Bremer, l. te Amsterdam, overl. 20 Febr. 1757. [Tekst: 1 Petr. 1 24, 25.] Amst. 1757. 4⁰.

Waerma, H., Lijk-Predikacie. Op H. B. Alringh, l. te Leer [overl. 12 Apr. 1757]. Over Hebr. 13 7. Uitgespr. 24 Apr. 1757. Afschrift. 4⁰.

Vries, K. de, Lyk-rede. Op Tjerk Nieuwenhuis, Hoogleeraar in de Doopsgez. Gem. te Amsterd., overl. 9 Aug. 1759. Uitgespr. 11 Nov. 1759. [Tekst: Spr. 10 7.] [Hierbij lijk- en lofdichten v. H. de Bosch, J. vander Poorten, H. Oosterbaan, P. Loosjes Az., A. Hartsen, P. Huisinga Bakker, W. Kops.] Amst. z. j. 4⁰.

Heyningen, G. van, Lykrede. Op Barth. van Leuvenig, l. te Amst. [overl. 18 Dec. 1759]. Uitgespr. 30 Maart 1760. [Tekst: Hebr. 13 7.] [Hierbij Lijkdichten van L. W. v. Merken, K. Westerbaen Wz., J. S. Centen, R. Blok, G. Klinkhamer, B. de Bosch.] Amst. 1760. 4⁰.

Hamer, Petr., Lyk-predikatie. Op T. J. Vissering te Lehr, overl. 16. Juny 1760. Over Neh. 7 ^{2}. Z. pl. en j.

Met voorwerk (incompleet): Aansprake en Opdragt aan de Gemeente te Emden. 1768.

Rahusen, R., Het gelukkige lot der geestelyke Overwinnaars door den Dood enz. Lijkrede op J. D. Vissering, Diacon te Lehr [overl. 12 Jan. 1766]. Over Phil. 1 ^{21b}. Uitgespr. 26 Jan. Gron. 1766.

Karsdorp, G., Lyk- en gedachtenisreeden over Gen. 48. vs. 21 op S. K. M. Frederik de Vyfde, Erfkoning v. Denemark en Noorwegen ... uitgespr. in Altona d. 18. Maart 1766. Hamb. z. j. 4⁰.

Hulshoff, A., Klaas de Vries, Leeraar by de Doopsgez. te Amsterd. [overl. 23 Juli 1766], geschetst, in eene Lykrede [over Hebr. 13 ^{7}, uitgespr. 2 Nov. 1766]. [Hierbij lijkdichten v. Hieron. de Bosch, G. Klinkhamer, A. Hartsen, W. Kops.] Amst. 1766. M. titelvignet. 4⁰.

Hoekstra, B. S., Eene zalige Afscheyding van de Aarde, enz. Lijkrede op S. B. Hoekstra, l. der Vr. Gem. op Texel [overl. 13 Juli 1768]. Over 2 Kon. 2 ^{11,12}. Uitgespr. aan den Burg, 4 Sept. 1768. [Hierbij lijkdichten v. H. S. Hoekstra en W. S. Hoekstra.] Westzaandam, 1758 [1768]. 4⁰.

Cuperus, J., Marten Schagen, Doopsgez. l. te Utrecht [overl. 21 Oct. 1770], plegtig gedagt in eene Lykrede [over Hebr. 13 ^{7}, uitgespr. 2 Dec. 1770]. Utr. 1770. 4⁰.

Ris, C., Lyk-reden. Op Geertruid van Rieten, huisvrouw v. G. V., overl. te Hoorn, 29 Aug. 1771. Over Ps. 37 ^{37}. Uitgespr. [te Hoorn] 1 Sept. Amst. 1771. 4⁰.

Brouwer, J., Lykreden. Op Abr. Alders, l. te Goch [overl. 24 Jan. 1774]. Uitgespr. te Goch, 13 Febr. [Tekst: Phil. 1 ^{21}.] Cleef, 1774. 4⁰.

Karsdorp, G., Het Character v. wylen den Eerw. P. Beets, l. der Doopsgez. te Hamburg en Altona [overl. 25 Aug. 1776], getoetst enz. Lijkrede, uitgespr. te Altona, 20 Oct., over Openb. 2 ^{10}. Altona, 1776.

——————, De volmaakte Gelukzaligheid der Hemellingen onder het Bestier van den Opziener harer Ziele, Jezus Christus, enz. Lijkrede op G. Beets, l. te Hamb. en Altona [overl. 8 Dec. 1776], over Jes. 49 ^{10}. [Hierbij: G Beets, Het groote, algemene en doorlugtige Oordeel Gods enz. Tekst: 1 Cor. 4 ^{5}.] Altona, 1777.

Vries, C. de, De onderscheidene en uitstekender Gelukzaligheid, allen getrouwen Leeraren . . . weggelegd, enz. Lijkrede op Joannes Cuperus, l. te Utrecht [overl. 17 Apr. 1777]. Uitgespr. 4 Mei. [Tekst: Dan. 12 ^{3}.] Utr. 1777. 4°.

[**Rahusen, R.**], Tweetal van Leer-reedenen bestaande in eene Lyk- en Troost-reeden over Joh. 13. vs. 7. weegens het overl. v. J. Y. Bouman, Proponent der Mennon. Gem. te Leer, gest. op de Accad. te Göttingen, uitgespr. d. 26 Aug. des Jaars 1781. d. R. Rahusen [en] in eene Kerk-reeden over Hebr. 7 vs. 26. geh. d. 12 Sept. des Jaars 1779 te Leer d. Wylen J. Y. Bouman, benevens eenige feestliederen en twee gelegenheidsgedichten door dien zelven Auteur. Gron. 1782. M. 1 silh.

Jager, J. de, De zalige Hope en Verwachting eener godvruchtige Ziele, in Leeven en in Sterven, enz. Lijkrede op Jan Ris, l. te Hamb. en Altona [overl. 11 Sept. 1784]. Over Ps. 39 ^{8}. Uitgespr. te Altona 24 Oct. Hamb. 1784.

Rahusen, R., De Geloovsvolle en blyde Roem, eenes in den Heere stervenden Leeraars, enz. Lijkrede op Marcus Arisz, l. te Norden, overl. 4 Dec. 1784. Over Ps. 118 ^{17}. Uitgespr. te Norden 19 Dec. en te Leer 22 Dec. 1784. Aurik, 1785.

Gelder, H. van, Lyk-rede. Op S. Hoekstra Wz., l. te Westzaandam [overl. 4 Aug. 1786]. Uitgespr. 20 Aug. [Tekst: 1 Pet. 1 ^{24,25}.] Amst. 1786.

Achter: S. Hoekstra Wz., Verhandeling over de Natuur v. onzen Middelaar Jesus Christus.

Styl, J., Lykrede op het afsterven van Frederik den Tweeden Koning v. Pruissen enz. Uitgespr. te Emmerik, 24 Sept. 1786. [Tekst: 1 Kron. 17 ^{8}.] Amst. en Harlingen, 1786.

Hoekstra, J. A. S., Treur- en troostrede. Op S. S. Hoekstra, l. te Embden [overl. 14 Aug. 1789]. Over 1 Thess. 4 ^{13,14}. Uitgespr. ald. 1 Nov. 1789. Utr. 1790.

In: S. S. Hoekstra en J. A. S. Hoekstra, Plechtige Leerredenen.

Karsdorp, G., Stand- en Gedagtenis-Rede. Over Abr. Wynands, l. te Hamb. en Altona [overl. 29 Aug. 1790]. Uitgespr. te Hamb. 3 Sept. en 10 Oct. 1790. [Tekst: Luc. 12 $^{35-38}$.] Altona, 1790.

Karsdorp, G., en **J. de Jager**, Het godsalig Sterven van wylen den Eerw. Heer Reinhard Rahusen, l. der Mennon. te Hamb. en Altona

[overl. 8 Maart 1793], overwogen enz. M. een Troostzang d. J. A. S. H o e k s t r a, en een Lyk-digt [v. H. v. d. B e r g]. Altona, 1793.

Brender à Brandis, G., Lijkrede op Mart. Nieuwenhuijzen [overl. te Haarlem, 23 Febr. 1793], medeöprichter en secr. der Maatsch.: Tot Nut van 't Algem. [Uitgespr.] 26 Maart 1793. Z. pl. en j. M. 1 portr.

Hall, M. C. van, Lijkreden op Mart. Nieuwenhuijzen, medeöprichter en secr. der Maatsch.: Tot Nut van 't Algem. [Uitgespr.] 8 Apr. 1793. Z. pl. en j.

D[iepenbroek], C. v., Reden-voering over de Hereniging der twee Vergaderingen tot Rynsburg, ald. geh. 30. Mey, 1700, zie hiervoren blz. 165.

Wagenaar, J., Redenvoering over den christel. waterdoop, geh. te Rhijnsb. 28 Aug. 1745. Z. pl. en j.
Mengelstukken. II. 2.

Houttuyn, A., Redevoering over Handelingen XVI. 30—34. te Rynsburg uitgespr. bij gelegenh. v. het verrichten des Christel. Waterdoops ald., den 2 Juny 1770. Rotterd. 1770.

Leerredenen, uitgespr. in de christel. vergadering der Collegianten te Rotterdam. 2 dln. Amst. 1780—81.

Bosch, K. van den, Leerreden, uitgespr. in de christel. Vergadering der Collegianten te Rotterdam, op den dank- vast- en bededag, 27 Febr. 1782 Rotterd. 1782.

Verburg, J. D., Lijk-reeden over het Leven en Sterven v. Jan Hartigveld [overl. 22 Oct. 1678] ... voorgedr. aan de Broederen Collegianten in haar Vergaderingė tot Rotterdam. [Hierbij een lijkdicht van J. O u d a a n.] Rotterd., P. Terwout, 1678. 4°.

Schuyl, W., Verklaring over Hebr: XIII: vers: 7. Gedenkt uwe voorgangeren, enz. Lijkrede op L. Klinkhamer, gest. 11 Nov. 1687. Leyden, P. vander Meersche, 1688. 4°.

Bredenburg, P., Lykreden. Op J. D. Verburg [overl. 21 Oct. 1691]. Over Openb. 14 ^{13}. Uitgespr. te Rotterd. 26 Oct. 1691. [Hierbij lijkdichten van J. O u d a e n Fz., C. B., J. v. G e e l, J o h.

Bredenburg, C. de Wit. I. Z., A. Jansen, en op Joh. Bredenburg, overl. 28 Aug. 1691, van J. Oudaan en J. v. Geel.] Rotterd., I. Naeranus, 1691. 4⁰.

Hoek, C. v., Lykreden. Op J. Oudaen Fz. Over Hebr. 13 7. Uitgespr. in de Vergad. der Collegianten te Rotterdam, 3 Dec. 1694. [Hierbij lijkdichten v. J. Bredenburg, B. J. Stol, C. Alkemaet, H. van Loon.] Rotterd., B. Bos, 1695. 4⁰.

Lyk-reden. Op Christoffer Wenzing, overl. te Groningen, 23 Aug. 1703. Uitgespr. in de vergad. der Collegianten ald. 21 Sept. 1703. [Hierbij lijkdichten van N. N., C. van Eeke, Jasper Gerryts en A. C. L.] Amst. 1704. 4⁰.

Maurik, W. van, Lyk-rede. Op J. v. Rooyestein, overl. 18 Jan. 1746. Uitgespr. in de vergad. der Collegianten te Amsterd. 13 Febr. Amst. 1746. 4⁰.

f. Godsdienstonderwijs.

[**Twisck, P. J.**]. Onder verbeteringe. Catechismvs, Dat is: Een korte uyttocht, principael uyt der H. Schrift, ende mede uyt de Fondamenten of Handboecxkens van M[enno] S[imons] ende D[irk] P[hilips] aenwijsende hoe de Ouders ende Huysvaders, hare kinderen ende gesinde onderrechten sullen ... Noch is hier achter bygevoeght een uyttocht van de Articulen des Geloofs welcke H[ans] V[an] D[anzig] beschreven ... Noch is hier achter byghevoeght een Liedeboecxken enz. Haerlem, H. P v. Wesbusch, 1633.

Reynier Wybrantsz, Catechesis, Dat is, Onderwijsinghe inde Christelijcke Religie, zijnde eene verclaringe van het Symbolum der Apostelen, gestelt by Vrage ende Antwoorde. Amst., D. v. d. Schuere [achterin: Gedr. by N. v. Ravesteyn], 1640. 12⁰.

————, Idem. 2de dr. Amst., D. v. d. Schuere, 1640. 12⁰.

————, Idem. 3de dr. Amst., J. Rieuwertsz. en P. Arentsz., 1672.

[**Geloofs-belydenis** voor den doop, omstr. 1650], zie hiervoren blz. 172.

J[**acob**] P[**ietersz.**]. Korte Onderwysinge voor de jonge Aenkomelingen ende andere goetmeenende Christenen ... Den tweeden druck

d. den Autheur van de fouten gesuyvert en veel vermeerdert. Wormerveer, W. S. Boogaerd, 1650. 12°.

Jacob Pietersz., Idem. 2de dr. Amsterd., P. Arentsz., 1674. 12°.

Pieter Jansz., Korte Belijdenisse des Geloofs, zie hiervoren blz. 172.

[**Braght, T. J. van**], De Schole der zedelycke Deught, geopent voor de Kinderen der Christenen. 2de dr. Dordr., J. Braat, 1658.

Braght, T. J. van, Idem. 8ste dr. Amst., P. Arentsz., 1687.

In dezen druk en de latere leest men op den titel in plaats van „zedelycke deught" alleen „deught".

————, Idem. 9de dr. Amst., J. Rieuwertsz., 1697.

————, Idem. 12de dr. Amst. 1719.

————, Idem. 13de dr. Amst. 1736.

————, Idem. 17de dr. Amst. 1783.

————, Idem. Naar de oude Overzetting v. N. Biestkens nieuws oversien en verb. Sneek, 1824.

Onderwijs (Een Vaderlijck), aen zijn Kinderen ... Door P. H. Noch is hier by ghevoeght ... een Waerschouwinge aen zijn Kinderen enz. Z. pl. 1661.

[**Hansen, G.**], Ein Glaubens Bericht, vor die Jugend. Z. pl. 1671.

Jeugd-oefening in de ware Gods-dienst. Zo als de zelve onderwezen werd in de Gemeente Christi (diemen de Waterl. Doops-gez. gemeente nomd) binnen Leiden. Leyden, P. vander Meer(s)che, 1675.

———— Idem. 2de dr. Leyden, J. Mouke, 1683.

———— Idem. 4de dr. Alkm. Gedr. by J. van Beyeren, voor de zelve Gemeenten in de Ryp, 1726.

Jeugd-oeffening voor de Kinderen der Christenen, gelijk als de zelfde onderwezen worden in de Christelijke Gods-dienst, in de vereênigde Doops-gez. Gemeente tot Haerlem. Haerlem, J. G. Geldorp, 1683.

Naar de Leidsche Jeugd-oefening, gewijzigd en vermeerderd.

———— Idem. Haarlem, 1772.

Anders ingedeeld.

Galenus Abrahamsz., Anleyding tot de Kennis van de Christel. Godsdienst. Amst., P. Arentsz., 1677.

Galenus Abrahamsz., Idem, 2de dr. Amst., Wed. P. Arents., 1693.

———, Idem. 3de dr. Amst. 1724.

———, Idem. 5de dr. Amst. 1743.

———, Idem. 6de dr. Amst. 1758.

———, Kort Begryp van de Anleyding tot de Kennis van de Christelyke Godsdienst, enz. Amst., P. Arentsz., 1682.

———, Idem. 6de dr. Amst. [1701].

———, Beknopt Vertoog van gelykluydende getuygenissen der H. Schrift, over de voornaemste stukken der Christelyke Leere. Amst., P. Arentsz., 1684.

———, Idem. Amst., P. Arentsz., 1685.

———, Idem. Amst., Wed. P. Arentsz., 1696.

———, Idem. Amst. 1717.

———, Idem. Amst. 1732.

———, Idem. Amst. 1740.

———, Idem. Nieuwe dr. Amst. 1756.

———, Idem. Nieuwe dr. Amst. 1793.

Weenigem, S. van, Catechisatie ofte Vragen en Antwoorden over het ... Heyligh Euangelium van Mattheus. Rotterd., F. van Hoogstraeten, 1684.

Waerheyds-oeffeningh, tot bevorderinge van kennisse en Godtsaligheyt ... t'samen gestelt door de Dienaren der Vereenighde Waterl. en Vl. Doops-gesinde Gemeynte tot Amsterd. [in de Zon]. 2de dr. Amst., J. van Veen, 1686.

——— Idem. 4de dr. Amst. 1743.

Vraagen tot ophelderinge van de Waarheids oeffening. Z. pl. en j.

Eeghem, A. van, Catechismus ofte Onderwyzinge in de Kristelijke Godsdienst. Middelb., M. van Hoekke, 1687.

———, Onderwyzing in de Christelyke Godsdienst. 2de dr. verrijkt m. de aant. v. G. de Wind. Middelb. 1715.

———, Korte Catechismus ofte Onderwyzinge in de Christelijke Godsdienst. Middelb., M. van Hoekke, 1689.

Foecke Florisz., Leer-regel des Bibels, ingestelt tot Onderwijs der Jonge Jeugt, af-gedeelt in Trappen. [Waarachter: Een Hemelsch A. B. C. voor de Jonge Jeught.] Haerlem, J. G. Geldorp, 1690.

Dooregeest, E. A. van, Onderwysinge in de Christelycke Leere na de Belydenissen der Doopsgesinden. Amst., G. Borstius, voor Corn. Cornelisz tot Westgraftdijk, 1692.

Onderwys (Kort) des Christelijke Geloofs, voor de Jeugd geschikt na de Belijdenissen der Doopsgezinden: en uitgeg. volgens last van zekere Kerkvergad. geh. binnen Amsterd. [in de Zon] den 12 Juny 1697. 2de dr. Amst., J. v. Nieuweveen, 1698.

———— Idem. 3de dr. Amst. 1710.

———— Idem. 4de dr. Amst. 1723.

———— Idem. 5de dr., met eenige Gebeden verm. Amst. 1740.

———— Idem. 6de dr. Amst. 1753.

Schets (Korte) van Onderwys voor de aankomende Jeugd, enz. Amst., J. v. Nieuweveen, 1697.

———— Idem. 2de dr. Amst., J. v. Nieuweveen, 1698.

———— Idem. 3de dr. [Amst. 1710].

———— Idem. 4de dr. [Amst. 1723].

———— Idem. 5de dr. [Amst. 1740].

———— Idem. 6de dr. [Amst. 1753].

———— Idem. Alkm. z. j.

———— Idem. Desen derden Druk, op nieuws uitgeg. d. Ordre der Doopsgez. Gem., in de Rijp. Amst. 1740.

Douwe Feddriks, Der Mennonisten Leere of Onderwysinge voor de Doopsges. Christenheit. Enz. Amst., J. v. Nieuweveen, z. j. [1698].

Schets (Korte), der Doops-gesinde Belydenisse ... door D. P. C. I. L. Amst. 1701.

Huyzen, K. van, Korte inhoud van de Leere des Geloofs. Geschikt nae de Algem. Belydenissen van de Doopsgez. Christenen. Amst. 1705.

Joncker, R. A., Mennoniste Vrageboeck, behelsende de twaelf Artijckelen des Geloofs, in sodanigen order als de selve in de verga-

deringe der Doops-gesinden: genaemt de Huys-kopers geleert word. Steenwyk, 1708.

Toren, H., Timotheus onderwezen in den Christelyken Godsdienst door Paulus. Enz. Rotterd. 1709. M. front. en platen.

Loon, A. van, Den Jongeling onderwesen tot Doop en Avondmael. Gouda, 1713.

————, Idem. 2[de] dr. Hoorn, 1725.

Vries, Jb. de, De Jeugd Ondervraagd tot Doop en Avondmaal. Enz. Alkm. 1714.

Verduin, A., Kort Onderwys voor Geloofs-leerlingen van alle Doopsgez. Christenen. Amst. 1714.

————, Christelyk Onderwys in Geloof en Zeeden. Haarlem, 1734.

————, Idem. 2[de] dr. verm. m. een Verhand. v. het onderscheid tusschen de Reden en het Geloof. Amst. 1739.

————, Korte Schets van het Christelyk Onderwys in Geloof en Zeeden. Haarlem, 1734.

————, Idem. 2[de] dr. Amst. 1739.

————, Idem. Haarlem, 1741.

————, Idem, op nieuws overgezien en verm. 2[de] dr. Haarlem, 1754.

Schyn, H., Eerste Beginselen van den christelyken Godsdienst, tot Onderwyzinge der Jeugt. Amst. 1718.

————, Idem. Amst. 1723.

————, Idem. Amst. 1736.

————, Idem. Amst. 1783.

Jan Thomas, Kort Onderwys voor de Jeugt, in de voornaamste Gronden van den Christelijken Godsdienst. Enz. Heeren-Feen, 1719.

D[ijck], A. S., De Heilbegerige Jongeling onderwesen, in de nodigste vereischtens, eens Dopelings, enz. Gron. 1732.

————, Proeve eener kleine catechistize Passi-school ... Ingerigt na Petrus woorden 1 Pet. 3:18. Gron. 1759.

————, Catechetise behandeling over de Geloofs-belydenis der Doopsgezinde, (d'oude Vlamingen genaamt) volgens het Besluit

der Algem. Societeits Vergad. in den Jaare 1755 uitgeg. Enz. Gron. 1773.

Rysdyk, J., Korte schets van de Lere der Waarheid, die naar de Godtzaligheid is, volgens de Belydeniszen der ware Mennoniten, enz. Gron. 1733.

——————, Idem. 3de dr. Gron. 1756.

——————, Idem. 4de dr. Gron. 1764.

——————, Eerste beginzelen van de Lere des Geloofs, getrokken uit de Korte schets van de Lere der Waarheid enz. 5de dr. Amst. 1784.

Belydenis (Korte) van het christelyk geloof enz. Z. pl. en j.

Kat, J., Kort Begrip van de Leere der Waarheyt volgens het Gevoelen der Doops-gesinde Christenen: ... t'Amsterdam ... in de Arcke Noachs. 2de dr. Amst., J. Hartig, 1736. M. front. en platen.

——————, Idem. 3de dr. Amst., J. Hartig, 1747. M. dez. front. en platen.

——————, Idem. 3de dr. Amst., J. Morterre, 1762. M. dez. front. en platen.

Titeluitgave.

Bybel-oeffening (Nutte) over gewigtige Waarheden en Toestanden des Christendoms ... uitgeg. van de Opzienderen der Doopsgezinde tot Groningen, die men de Oude Vlamingen noemt. Gron. 1738.

—————— Idem. 2de verm. dr. Gron. 1752.

Buitenpost, R., Eerste beginselen van de Leere des Geloofs. Amst. 1740.

——————, Onderwyzinge in den Christelyken Godsdienst. Amst. 1744.

Begrip (Kort) van den Christelyken Godsdienst ... voor de Vereen. Doopsgez. Gemeente te Westzaandam. Amst. 1740.

—————— Idem. Amst. 1748.

[**Jong, P. de**], Kort begrip van den Christelyken Godsdienst ... voor de Doopsgez. Gemeente te Krommenie. Amst. 1742.

Catechismus (Kleine) ofte Beginsel van Onderwijsing voor Kinderen enz. 4de dr. Gron. 1742.

Ontwerp van Vragen voor de Woensdag-oeffening by de Doopsgezinden in de Zuyder Vergaderplaats te Wormerveer. Amst. [1743]. 4^{0}.

Wit, J. d.. Oeffenings Nuttigheit voorgestelt in 't Ontwerp van Vragen, voor de Jeugdt der Zuider Doopsgez. Gemeente tot Wormerveer. [Gedicht.] Z. pl. en j. 4^{0}.

Boudewyns, P., Onderwyzinge des Christelijken Geloofs, volgens de Belydenis der Christenen die men de Oude Vlaamsche Mennoniten noemt enz. Haarlem, 1743.

————, Idem. 2de dr. Sneek, 1825.

————, Korte schets van de onderwyzinge des Christelyken Geloofs, voor de Jeugd enz. Haarlem, 1744.

Dokkumborg, S. van, Eenige Artykelen van de Leere der Waarheid die naar de Godzaligheid is enz. Haerlem, 1743.

————, De Gebeden van Jezus Christus, neevens zijne onderwyzende Beveelen daar over aan zyne Discipelen gegeeven enz. Haerlem, 1745.

Pieter Hendriks, Schriftuurlyke Katechismus: waar in de Grondlere der Doopsgezinden in 't gemeen; dog der zogenoemde Oude Vlamingen in 't byzonder, met den Woorde Gods open gelegd is ... Nevens een Aanhangsel, behelzende de Schets der Lere v. Menno Simons. Gron. 1744.

Koomen, J. van, Belydenisse des Geloofs, zie hiervoren blz. 172.

Waerma, H., Beknopt Ontwerp van de Voornaamste Geloof-zaaken der Christelyke Godsdienst, zie hiervoren blz. 219.

Bremer, J., Grond-beginsels van de Leere der Waerheid, die naer de Godzaligheid is; ter Onderwyz. v. de Jeugd en v. onge-oeffende Bejaerden. Amst. 1744.

————, Idem. 2de dr. Amst. 1754.

————, Idem. 3de dr. Amst. 1770.

————, Idem. 4de dr. Amst. 1790.

————, Handleiding tot Waerheid en Deugd; inzonderh. gericht tot onderwys v. kleine kinderen. 5de dr. Amst. 1790.

————, Idem. 6de dr. Amst. 1820.

————, Idem. 8ste dr. Amst. 1833.

Bremer, J., Idem. 11de dr. Hoorn, 1849.

———, Kort Begrip van godgeleerde Verhandelingen, tot Oeffening en Onderwys ... volgens de Belydenis der Doopsgezinden. Amst. [1747].

———, Idem. 2de dr. Amst. z. j.

Deknatel, J., Aanleiding tot het Christelyk Geloove, met de woorden Gods; voorn. geschikt voor de kinderen en opwassende Jeugd. Amst. 1746.

———, Idem. 2de dr. Amst. 1747.

———, Idem. 3de dr. Amst. 1764.

———, Anleitung zum Christl. Glauben, mit den Worten Gottes ... a. d. Holl. übers. Amst. 1756.

Aanmerkingen over D°. J. Deknatels Aanleiding tot het Christelyk Geloove, met de Woorden Gods. Amst. 1747.

Vraagen over den Godsdienst, tot onderwijs der jeugd geschikt door de Leeraaren der Christelijke Doopsgez. Gemeente te Harlingen. Harl. 1751.

2 Exempl., waarvan één doorschoten met 4°-bldn. waarop geschr. aant. v. J. Stinstra.

——— Idem. 2de dr. Merkelijk verm. Amst. en Harl. 1776.

Schagen, M., Korte schriftuurlyke Stellingen, tot Onderwys van Doopsgez. Geloofsleerlingen. Nu nader overzien, en, met eenige Byvoegsels, in 't licht gegeven. Haerlem, 1751.

———, Voorbereidende Overdenkingen tot het ontfangen v. den H. Doop enz. Z. pl. en j.

Heist, D. van, Onderwys noopens de voorn. Leerstukken v. den Christelyken Godsdienst. Amst. 1753.

Wagenmaker, C., Onderwyzing aangaande het Christelyk Geloof. Amst. 1759.

———, Idem. Amst. 1776.

[**Vragen** (in lessen afgedeeld) met lijst van daarbij te gebruiken boeken.] Z. pl. en j.

Lessen (Korte) om te dienen tot enig onderwys in de nootsaakelykste Leerstukken v. den Christelyken-Godtsdienst. Z. pl. en j.

Berigt voor een Doopeling. Z. pl. en j.

Berigt voor de Jeugt. Z. pl. en j.

Luytjesz, C., Beoeffenend Onderwys voor de Jeugd, tot Doop en Avondmaal. Hoorn, 1761.

Teunis Clazen, Verklaringe van de Geloofs-belydenisse der oude Vlamingen, zie hiervoren blz. 173.

Hoekstra, S. B., Beknopte antwoorden op eenige vraagen, opgest. tot eygen gebruik ... geschikt ten dienste voor de aankoomende Jeugd, of voor Onderwyzelingen, die door het ontvangen v. den H. Waterdoop tot de Gemeente van Christus begeeren ingelyft te worden. Zaandam, 1766.

Vraagen over de Grondwaarheden des Christelyken Geloofs, opgest ... door de Leeraaren der vereen. Vriesse en Waterlandsche Doopsgezinden, of Mennoniten, tot Hoorn. Enz. Hoorn, 1768.

Geloofspunten, welke, voor het Ontfangen van den Christelyken Waterdoop, behooren gekend en aengenomen te worden. [Door dezelfden.] Z. pl. en j.

Vraagen; om, naar geleide van derzelver Inhoud, eene Christelijke Geloofsbelijdenis optestellen bij de Doopsgez. Gemeente. Z. pl. en j. Plano.

Hoekstra, B. S., Vragen met korte Antwoorden, geschikt voor Onderwyselingen, die zig zoeken te bereyden tot eene Gode behagelyke ontfanging van den Doop en het Avondmaal. [Zaandam] 1771.

Dokkenburg, P. van. Eenvoudige Vraagen en Stellingen, ten Grondslage v. verder Onderwys voor Doopelingen. Westzaandam, z. j.

Leere (De), die na de Godzaligheid is, met de eigene woorden van den Heere Jesus Christus en van zyn Apostelen voorgedraagen. Door V. D. Amst. 1776.

Wagenaar, J., Het Leeven en de Leer van Jezus Christus, op eene klaare en eenvoudige wyze beschreven. Amst. 1777. M. 1 kaart.

Katechismus. od. kurze u. einfaltige Unterweisung a. der h. S. ... Ausgeg. d. die christl. Gemeine in Preussen welche Mennonisten genennet werden. Elbing, 1778.

——— Idem. 8. Aufl. Elbing, 1837.

Hetzelfde uitgeg. ten gebr. der Doopsgezinden in Hessen, zie beneden blz 336, in Rusland, blz. 341, in Amerika, blz. 346.

Geloofsbelydenis der Doopsgesinden van de Socyteit oude Vlamingen genaamt, zie hiervoren blz. 173.

Sorgdrager, C. P., Vragen aan de Dopelingen met derzelver antwoorden. Z. pl. en j.

Achter: Geloofsbelijdenisse der Doopsgezinden bekent onder de naam v. Oude Vlamingen. Z. pl. en j.

Vries, C. de, Katechismus der H. Schriftuur enz. Rotterd. 1782.

————, Kleine Katechismus, der H. Schriftuur. Haarlem. 1786.

Valter, G., Vraagen over de voornaamste waarheden v. den Christelyken Godsdienst; voor Onderwyzelingen tot den Christelyken Waterdoop. Amst. 1784.

[**Hovens, D.**], Lesboek voor de Kinderen der Christenen: by den aenvang der vatbaerheit voor onderwys enz. Leyden, 1787.

————, Idem. 2de dr. Leyden, 1794.

Beets Pz., P., Onderwys in den Godsdienst van Jesus Christus. Gron. 1788.

Ris, C., Eerste beginselen van Waarheid en Plicht enz. Amst. 1789.

Auszug aus G. R o o s e n, Catechismus-Lehre etc. Neuwied, 1790.

Rahusen, R., Hand-boeck over den H. Doop en het H. Avondmaal ... ten dienst der aankomende Jeugd enz. Altona, 1790.

Veer, J. de, Catechismus od. bibl. Religionsunterricht ... f. die zur christl. Wassertaufe sich vorbereitende Jugend. Danzig, 1791.

Gorter, F., Voornaame inhoud van de Christelijke Leer ... voor hun, die zig wenschen voor te bereiden, tot de Belijdenis ... inzonderh. in de Gemeente der Mennonieten te Zappemeer. Gron. 1791.

Geschiedenissen (Bybelsche), beknoptelyk voorgesteld ... ten dienste der Christelyke Jeugd. 3de dr. Amst. 1793.

Onderwys in den Godsdienst, byzonderl. geschikt ten dienste der Christelyke Jeugd. 2de dr. Amst. 1794.

GODSDIENSTIGE LIEDEREN.

Liedenboeck (Een nieu), van alle nieuwe ghedichte Liedekens, die noyt in druck en zijn gheweest, ghemaect wt den O. ende N. T.,

nv eerst byden anderen vergadert, ende nieus in Druck ghebracht. Z. pl. 1562. kl. 8⁰.

Dit is het Tweede Liedeboeck. Het eerste verscheen by Nic. Biestkens voor het eerst 28. Mey, Anno 1560 en vervolgens 19. Febr., Anno 1562.
Zie: F. C. Wieder, De Schriftuurlijke Liedekens. N⁰. 56.

Liedeboeck (Het tweede), van vele diuersche Liedekens, ghemaect wt den ouden ende nieuwen Testamente, Waer af sommighe eertijts in Druck zijn wtghegaen, ende sommige noyt in Druck gheweest hebbende, daer by gheuoecht. Amst., Nic. Biestkens van Diest, 1583. kl. 8⁰.

Het vorige, iets vermeerderd.
Zie: Wieder, a. w. N⁰. 95.

Liedekens (Veelderhande), ghemaeckt wt den O. ende N. T., wtgelesen ende vergadert wt verscheyden copien, Oock zijn hierby geuoecht veel nieuwe Liedekens, van verscheyden Historien des ouden Testaments, met veel andere, die noyt in druc en zijn geweest, ende zijn in ordeninge vanden A. B. C. gestelt. Z. pl. 1569. 16⁰.

Gedeeltelijk dezelfde, meerendeels andere liederen.
Zie: Wieder, a. w. N⁰. 77.

Liedekens (Veelderhande), ghemaect wt den O. ende N. T., die voortijts in druck zijn wtghegaen, elck op sijn letter van A, B, C, gestelt. Z. pl. en j. Titel m. versiering in houtsn. 16⁰.

Andere liederen. Hierachter volgen in denzelfden druk nog twee bundels, getiteld: Dese nauolghende Liedekens sijn eensdeels ghedicht vanden ghenen, die om tgetuyghenisse Christi haer leuen hebben ghelaten, ende noch sijn hier toe veel ander schoone lieden vergadert ende by ghestelt. En: Dese nauolgende liedekens zijn gedicht van den ghenen die om tgetuychenisse Christi geuanghen sijn gheweest, als Thantwerpen, te Cortrijcke, ende te Rotterdam, met noch meer ander nieu liedekens. Aan het eerste bundeltje ontbr. bl. Z 4 en 5, aan het tweede bl. Oo 1 en 8, aan het derde bl. D 4 en 5, E 1 en 8, en wat daarachter wellicht volgde.

In dit exemplaar is vóór den titel een blaadje ingevoegd, waarop met een jonger lettertype gedrukt staat: Ghedaen Ter Liefden Van Maeyken Tijssen, Woonende tot Harlinghen. Ao. 1598. Dit is dus niet het jaar der uitgave.
Zie: Wieder, a. w. N⁰. 46.

——— [idem] ende zijn in ordeninghe vanden A. B. C. bijden anderen geuoecht. Noch zijn hier in een bysonder Boecxken achter bygedaen, veel nieuwe liedekens, die noyt in Druck en zijn geweest. Z. pl. 1580. kl. 8⁰.

Behoudens eenige weglating en toevoeging dezelfde liederen, in één bundel doorloopend. Waarbij een toevoegsel.
Zie: Wieder, a. w. N⁰. 88.

———— Idem. Amst., Corn. Claesz., 1593. kl. 8°.

Hetzelfde, veel vermeerderd. Niet het toevoegsel. Defect exemplaar, waarin de eerste 16 bladen vervangen zijn door de eerste 16 bladz. van een als tweede deel tot dezelfde uitgave behoorenden bundel, getiteld: Sommighe nieuwe Schriftuerlijcke Liedekens, ghemaeckt uyt den ouden ende nieuwen Testamente, nu onlancx ter eeren Gods, ende tot stichtinghe des eenvuldighen Sanghers by malcanderen vergadert en uytghegheven. Ghedrvckt t' Haerlem, by G. Rooman, 1593.

Vgl.: Wieder, a. w. N°. 105.

———— Idem. [Met: Sommighe Nieuwe Schriftuerlijcke Liedekens enz.] Amst., Broer Jansz. ende P. de Kater. Voor W. J. Buys (alias Gyse), 1608.

Vgl.: Wieder, a. w. N°. 119.

———— Idem, idem. Amst., Barent Otsz. Voor Sach. Cornelisz. tot Hoorn, 1624.

Zie: Wieder, a. w. N°. 127.

———— Idem, idem. Gron., Arent Jansz. [achterin: Tot Haerlem, Gedr. by I. v. Wesbusch], 1664.

Zie: Wieder, a. w. N°. 135.

Aen Neelken Jaspers enz. en 5 schriftuurlijke liederen, zie hiervoren blz. 100.

[**Ries, Hans de**], Lietboeck inhoudende Schriftuerlijcke Vermaen Liederen, Claech Liederen, Gebeden, Danck Liederen, Lofsanghen, Psalmen, ende ander stichtelijcke Liederen, de welcke gheoeffent ende ghesonghen worden, onder de medeleden der ghemeenten Christi. Rotterd., D. Mullem, 1582. M. muziek.

Bevat 6 deelen. M. voorreden en Corte openinghe ... mits een onderrechtinghe, wat tot het recht Godt gheuallich singen is behoorende.

————, Idem. Van nieuws oversien, ghecorrigeert, ende vermeerdert. Alckm., J. de Meester, 1604. M. muziek.

M. dez. voorreden, ondert. H. D. R., en hetz. voorwerk, hier getiteld: Corte ontdeckinge van het misbruyck in 't singen der Psalmen ... Midts een onderrechtinghe enz. Achteraan: Sommige schoone schriftuerlijcke Spreucken.

Boeck (Het) der Ghesanghen. Inhoudende alle de Psalmen Davids, midtsgaders eenige Claech-liederen, Gebeden, Lofsangen Dancklieden ende meer andere Gestelijcke Liederen ... Midtsgaders: De belydenisse des Christelijcken Gheloofs. Amst., B. Otsz. Voor Cl. Jacobsz. in de Rijp, 1624. M. muziek.

Bevat, na een voor-reden en: Corte ontdeckinghe enz., de Psalmen naar de berijming van P. Dathenus, het 2de, 3de en 5de deel van het voorgaande met eenige wijzigingen, en de Corte Belijdenisse van Hans de Ries en Lubbert Gerritsz. Alle deelen hebben afzonderlijke titels. De signatuur begint opnieuw met A bij het 2de deel, om door te loopen tot het einde.

Gesangh-boeck. Vervaet in vier Delen als Alle de Psalmen, Claech Liederen, Danck Liederen, en Gestelicke Liederen enz. In de Rijp, J. P. Moerbeeck, [1648]. M. muziek, gegrav. titelbl. en 1 portr. 12⁰.

Het vorige, zonder het voorwerk, vermeerderd met Eenige Aendachtige Gebeden.

Achter het eerste deel staat: Tot Hoorn. Ghedr. by Isaac Willemsz. Anno 1648. Deel 2—4 hebben geen titelblad. Achter het vierde deel: Tot Hoorn, Ghedr. by Isaac Willemsz. voor Cl. Iacobsz. in de Rijp, Anno 1643. Op het titelblad der Belijdenis en achter de Gebeden: Tot Hoorn, Gedr. by Isaac Willemsz. voor Cl. Iacobsz. in de Rijp, Anno 1643. Dit is dus een exemplaar eener nieuwe uitgave van 1648, waarachter de verdere deelen in een vroegeren druk van 1643 gevoegd zijn.

———— Idem. In de Rijp, voor Jasp. Gijsbertsz. [Tot Hoorn, Ghedr. by A. I. vander Beeck], 1658. M. muziek. M. hetz. portr. 12⁰.

———— inhoudende Klaegh-liederen, Danck- en Geestelijcke Liederen. In de Ryp, P. P. Houw, 1681. M. muziek. M. hetz. portr. 12⁰.

Hetzelfde als de voorgaanden, zonder de Psalmen. Doorloopende signatuur.

Boeck (Het) der Gesangen. Inhoudende alle de Psalmen, Lof-sanghen ende Geestelijcke Lieden ... Mitsgaders: De belijdenisse des Christelijcken Gheloofs. Hoorn, J. J. Byvanck, 1618. Muziek alleen bij de Psalmen.

Dit gezangboek, in de voorgaande Gezangboeken van 1648 en 1658 het Hoornsche genoemd, bevat dezelfde voorreden als het Boeck der Ghesanghen van 1624, maar niet de Corte ontdeckinghe. Dezelfde psalmberijming. De Lofsanghen en Geestelijcke Lieden zijn eene keuze uit de liederen van Hans de Ries. De drie bundels, als ook de Belijdenisse, hebben afzonderlijk titelblad en afzonderlijke signatuur, behalve de Geestelijcke Lieden, welker signatuur na de Lof-sanghen doorloopt.

Soetken Gerijts v. Rotterdamme, Een nieu Gheestelijck Liedt-boecxken ... Wt den O. ende N. T. ghemaect enz. Haerlem, G. Rooman, 1592. 16⁰.

Soetjen Gerrits v. Rotterdam, Een geestelijck Liedt-boecxken, inhoudende veele stichtelijcke Liedekens, ghetoghen uyt den O. ende N. T. Hier zijn ... noch by ghevoeght sommige stichtelicke Liedekens enz. Hoorn, Zach. Cornelisz. [achterin: Ghedr. t' Amsterd., by Abr. Biestkens], 1618. 16⁰.

————, Idem. Hoorn, Zach. Cornelisz. [achterin: Tot Haerlem, ghedr. by Th. Fonteyn], 1632. 16⁰.

Liedekens (Veelderhande Schriftuerlijcke Nieuwe), Vermaningen, Leeringen, gebeden ende Lofsangen ... by malcanderen vergadert door L[enaert] K[lock]. Utr., Reynder Wylicks, 1593. 16⁰.

Blz. 11/12 ontbr.

Liede-Boeck (Het groote) van L[e n a e r t] C[l o c k] enz. Leeuw., Dirck Albertsz., 1625.

Hierin is het vorige opgenomen.

Arnold, Th. J. I., Het „Groote liede-boeck" van L(enaert) C(lock). ['s-Gravenh. 1874].

Overdr. uit: Bibliographische Adversaria. II.

Lieder (Sieben geistl.), Bitt u. Lob gesangen, etc. [Vert. u. het Liede-boeck v. L e n a e r t K l o c k.] Amst., J. Paskovius, 1664. Idem. Amst., H. Hermansz., 1691. Idem. Z. pl. 1711. Idem. Basel, 1822. Idem. Gieszen, 1834.

In: T. T. V [a n] S [i t t e r t], Christliche Glaubens-bekentnus.

C[**laes**] **G**[**anglofs**], Een Niew Geestelick Liedtboecxken ghetoghen wt den O. ende N. T. Z. pl. 1593. Idem. Groeningen, Jan Arens, 1633.

Achter: C [l a e s] G [a n g l o f s], Dat Gebedt ons Heeren Jesu Christi.

[**Claes Ganglofs**], Eenighe Geestelijcke Liedekens ende eenige Christelijcke verclaringhe van dien daer by gedaen. Amst., Jan Theunisz., 1605.

In: [C l a e s G a n g l o f s], Antwoort ende verclaringhe. Amst. 1605.

————, Idem. Z. pl. 1633.

In: C[l a e s] G[a n g l o f s], Een grondelijcke ende Christelijcke vermaninghe.

Liedekens (Sommige andachtighe ende leerachtige Gheestelicke) ende Psalmen Davids, wt eenige Boecken, die te voren gedruckt zijn, t'samen gevoecht. Met noch eenige nieuwe Liedekens ... Met noch twee Christelicke Sentbrieven [van L u b b e r t G e r r i t s z en van de Broeders uit Amsterdam], geschreven ende ghesonden aen de Ghemeente Godes in Pruyssen. Amst., Nic. Biestkens, 1597.

Str[**aten**], **F. V**[**ander**], Sommighe Nieuwe Schriftuerelicke Liedekens ... Noch zijn hier by ghevoecht meer Schriftuerelicke Liedekens van ander Autheurs enz. Leyden, F. vander Straten den jongeren [achterin: Ghedr. by V. Gaubisch], 1599.

Op de voorlaatste bladzijde eene gekleurde houtsnede, voorstellende het merk van den uitgever met zijn wapen.

Liederen (Vijf geestlicke). Twee vande Gheboorte Christi, Het derde den Lofsanck Marie, T'vierde D'artijckelen des Gheloofs. ende het vijfde een Schriftuerlick Vermaen-Liedt ... Hier zijn noch by ghevoecht nieuwe Schriftuerlijcke Liedekens enz. Leyden, Jan Theunisz., 1600. Titel omlijst.

Liedekens (Drie schriftuerlijcke), waer van dat eerste is, van de Godtheyt ende waerachtige menscheyt Jesu Christi ... Het tweede

is, van de rechte ordinantie ende gebruyck des Christel. Doops ... Het derde is, van de Verrijsenisse des vleeschs enz. Haerlem, P. v. Wesbusch, 1601. 16⁰.

——— Idem. Amst., W. J. Buys, 1605.

Achter: J. D[e] W[itte], Sommige Spreucken oft Redenen wt der H. Schrift.

[**Twisck**], **P. J.**, Na beter. Eenege Meditations Liedekens, genomen wt den xxv. Lxxxv. en Lxxxvi. Psalm enz. Z. pl. 1603. 16⁰.

Twisck, P. I., Een lieffelijcke Meditatie, zie hiervoren blz. 227.

Twisck, P. J., Kleyn-Liedtboecxken. Hoorn, Zach. Cornelisz., 1633. 16⁰.

Twisck, P. I., Idem. Hoorn, Isaac Willemsz. Voor Pieter en Jan Zachariassz., 1640. 16⁰.

[**Twisck, P. J.**], Fondament, oft De principaelste Liedekens enz. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1633.

Achter: [P. J. Twisck], Catechismvs.

Vrou Gerrets, van Medenblick, Een Nieu Gheestelijck Liedtboecxken ... uyt den O. ende N. T. ghemaeckt enz. Enchuysen, J. Tournay, 1607. 16⁰.

———, Idem. Ghedr. tot Alckm. by J. de Meester voor Zach. Cornelisz. tot Hoorn, 1609. 16⁰.

Hierbij de Liedekens van Jan Woutersz.

———, Idem. Hoorn, Zach. Cornelisz. [achterin: Tot Amst., gedr. by Abr. Biestkens], 1621. 16⁰.

Van deze uitgave 2 exempl., gebonden achter het Liedboekje van Soetjen Gerrits, uitgaven van 1592 en 1632. Van het laatste ontbreekt het laatste blad.

Liedekens (Sommighe leerachtighe geestelijcke) uyt den O. ende N. T. ghemaeckt, met oock eenighe Psalmen Davids uyt verscheyden boecken, ende oock eenighe die noyt voor desen in druck gheweest zijn, by een vergadert, enz. Amst., W. J. Buys [achterin: Tot Enchvysen. Gedr. by J. L. Meyn, 1609]. 16⁰.

Harpe (De), oft des herten Snaren-spel enz. Haerlem, G. Rooman, 1609. 16⁰.

——— Idem. Rotterd., I. v. Waesberghen, z. j. M. gegrav. titelbl. 16⁰.

Trompetjen (Het nieuwe kleyn): Inhoudende al nieuwe Gheestelijke Liedekens ... voleynt den 25. Nov. Anno 1609. Door L. P. Campen, Alb. Lieffertsz., 1611. Titel omlijst. 16⁰.

[**Ian Iacobsz.**], Eenighe Gheestelijcke Liedekens, gemaeckt aen verscheyden persoonen, door Ian Iacobs zoon van Harlinghen. Welcke Liedekens meestendeel by een vergadert, door H[endrik] H[armensz.?] ende naevolghende ... ten Druck bestelt d. P[ieter] W[illemsz.]. Amst., N. Biestkens, te coop by Jan Jansz., 1612. 16⁰.

Scheltema, J. H., Het liedboek van Jan Jacobs. ['s-Gravenh.] 1903.
Overdr. uit: De Tijdspiegel. 1903.

Liedekens (Eenighe Nieuwe Gheestelijcke), gemaeckt door verscheyden persoonen ... Nu eerst door den Druck aen den dach ghebracht, door P[ieter] W[illemsz.]. Amst., N. Biestkens, 1612 [1613]. 16⁰.
Vervolg op het Liedboek van Jan Jacobsz. van Harlingen.

[**Brauwer, M. den**]. Sch[almeye inhoudende] veel Geeste[lycke Liedekens]. Haerlem, V. Casteleyn, 1614. M. titelgrav. 16⁰.
Titelbl. en laatste bladz. geschonden.

Alckmaer, I. C. van, Een Nieu Schriftuerlijck Liedt-boecxken ... ghemaeckt uyt den O. ende N. T.: Met noch twee Christel. Sendtbrieven, gemaeckt door den selven Autheur. Hoorn, Zach. Cornelissz. [achterin: Gedr. by Willem Andriessz.], 1615. 16⁰.

Liedekens (Sommige andachtighe ende leerachtighe Gheestelijcke) ende Psalmen Davids enz. Amst., N. Biestkens, 1617.
Andere liederen dan de gelijknamige van 1597.

Gherwen, A. V[**an**], Tot des Heren Lof, heb ick u ... dit Lied-boecxken ghejont, ghenaamt: de Ghulde Fonteyne enz. Ter Ghoude, J. Tournay, 1618. 16⁰.

Psalmen (Sommige) ende Geestelijcke Liedekens. Z. pl. en j. 12⁰. Idem. Amst., J. A. Calom, 1623. 12⁰. Idem. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1635. 12⁰. Idem. Amst., J. Albertsz., 1642. 12⁰. Idem. Haerlem, J. G. Geldorp, 1684. 12⁰.
Achter: F. de Knuyt, Een Corte Bekentenisse onses Geloofs.

Liedekens (Geestelijcke). Hoorn, Zach. Cornelisz., 1622. [Achterin:] Hoorn, J. J. Byvanck, 1621. 16⁰.
Achter: A. ver. S., Een Christelijcke waerschouwinghe, voor alle menschen.

Fortuyn, S. I., Geestelijck Lietboeck, genaemt de Basuyn. Amst., J. A. Calom, 1626. M. gegrav. titelbl. 16⁰.

Jan Volckertsz., Nieu Geestelijck Liet-Boeck, ghenaemt den Bloempot. Amst., J. A. Calom, 1626. 16⁰.

Dirck Gerritsz. van Wormer-veer, Schriftuerlijcke Liedekens. Midtsgaders noch eenighe Liedekens van sijn Kinderen. Hoorn, Zach. Cornelissz., 1629. 16⁰.

In: Dirck Gerritsz., Twee corte Vermaen brieven.

Bastiaen Dircksz., Sommighe Liedekens. Rotterd., A. Neringh, 1630. 12⁰.

Achter: Kleyn Boet-boecxken.

Liedt-boeck (Hoorns), vergadert uyt verscheyden gedruckte boecken, waer by ghevoeght sijn eenighe nieuwe Liedekens enz. Hoorn, Isaac Willemsz. voor Zach. Cornelisz., 1630. 12⁰.

Liet-boeck ('t Kleyn Hoorns-), inhoudende eenige Psalmen Davids, Lof-Sanghen, en Geestelijcke Liedekens enz. Hoorn, J. J. Duetel [achterin: Ghedr. by Isaac Willemsz., 1644]. [Waarachter: Aenhanghsel. Hoorn, J. J. Deutel, 1645.] M. gegrav. titelblad. 16⁰.

——— Idem. [Titeluitgave.] Hoorn, Pieter Sacharijasen [achterin: Ghedr. by Isaac Willemsz., 1644]. [Waarachter: Aenhanghsel. Hoorn, J. J. Deutel, 1649.] Hetz. titelbl. m. veranderd adres. 16⁰.

——— Idem. Hoorn, Pieter Sacharijasz [achterin staat: Te Hoorn, Gedr. by A. vander Beeck voor Pieter Zachariasz. Harteveldt, 1657]. [Waarachter: 't Vermeerderde Aenhanghsel. Hoorn, Wed. J. J. Deutel [achterin: Gedr. by A. I. vander Beeck], 1657.] Hetz. titelbl. m. gewijzigd adres. 16⁰.

——— Idem. Amst., Wed. A. v. d. Storck, 1685. [Waarachter: Aenhangsel. Amst., Wed. A. v. d. Storck, 1685. En: 't Vermeerderde Aenhanghsel. Amst., Wed. A. v. d. Storck, 1685.] 16⁰.

Het gedr. titelblad ontbr.

——— Idem [met Aenhangsel, 't Verm. aenhangsel en Nieuw aenhangsel]. Sneek, 1814. 12⁰.

Liedtboeck ('t Groot Hoorns). Waer in eenige Psalmen Davids ende Geestelijcke Liedekens zijn ... Vergadert door D. I. Hoorn, Pieter Zachariassz. Hartevelt [achterin: Gedr. by Isaac Willemsz.], 1647. [Waarachter: Byvoeghsel van Sommige Gheestelijcke Liedekens. Hoorn, Pieter Zachariassz. Hart. 1644. En: By-voeghsel of aenhanghsel van 't groot Hoorns Liedt-boeck. Z. pl. en j.] 16⁰.

Van beide bijvoegsels ontbr. het slot.

Bloem-Hofken ('t Gheestelijck) enz. Haerlem, Th. Fonteyn, 1637. M. titelgrav. 16⁰ obl.

Kruydt-Hofken ('t Gheestelijck) enz. 3[de] dr. verb. en verm. met een [Kleyn] Achter-Hofken ... tot stichtinge der Jeugt, enz. Amst., J. Albertsz. [achterin: gedr. by Joost Broersz.], 1637. M. titelgrav. 12⁰.

——— Idem. 6[de] dr. ende het Achter-Hofken ... verm. Amst., J Albertsz. [achterin: Te Haerlem, gedr. by I. v. Wesbusch], 1647. M. dez. titelgrav. 12⁰.

——— Idem. 9[de] dr. [Waarachter: 't Groot Achter-Hofken.] Alckm., J. P. Moerbeeck, 1664. M. titelgrav. 12⁰.

——— Idem. 8[ste] dr. [Waarachter: 't Vermeerderde Achter-Hofken.] Saerdam, Willem Willemsz., 1669. M. titelgrav. 16⁰.

Van denzelfden druk als het Ryper Liedt Boecxken van dat jaar, doch afzonderlijk gebonden.

——— Idem. 9[de] dr. [Waarachter: 't Vermeerderde Achter-Hofken.] Saerdam, Willem Willemsz., 1683. M. titelgrav. 16⁰.

Achter het Ryper Liedt Boecxken.

——— Idem. 9[de] dr. [Waarachter: 't Vermeerderde Achter-Hofken.] Saerdam, Wed. Willem Willemsz., 1693. 16⁰.

Als boven.

G[rijspeer], P[ieter], 's Herten-vreught. Inhoudende: Eenige nieuwe Liedekens uyt den O. ende N. T. 2[de] dr. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1638. 16⁰.

Deutel, J. J., 'tStichtelijck Vermaeck der Deucht-lievende Jonckheydt enz. Hoorn, Isaac Willemsz. Voor J. J. Deutel, 1641.

Achter: I. I. Deutel, Huwelyckx Weegh-schael.

Saugh-Boeck (Een Nieuw), inhoudende eenighe Psalmen, Lof-sangen ende Geestelijcke Liedekens ... Den Lesten Druck. Doccum, K. Janssen [achterin: Tot Leevwarden, ghedr. by S. Rinnerts.], 1650. 16⁰.

Lied-boeck (Middelier): Waer in eenighe nieuwe Liedtjes zijn, ... getrocken uyt het O. ende N. T. enz. Edam, J. H. Pos [achterin: t'Haerlem, gedr. by Th. Fonteyn], 1651. 12⁰.

42. Liedekens. Amst., P. D. Boeteman, 1655.

In: Jan Gerritsz., Een Vermaen-Boeckjen.

A[ntoni] J[ansen van der Goes]. Zederymen, bestaande in Zangen en Gedigten. Verçiert met Nieuwe Muzyk, d. S. Lefevre. Amst., J. Rieuwertsz., 1656. M. front. en platen.

Lusthofje des Gemoedts enz. 2de dr. Hoorn, J. J. Deutel [achterin: Tot Alkmaar, gedr. by R. J. Boerman], 1663. 16⁰.

Speybroeck, M. van, Syons Wijn-bergh, inhoudende Verscheyden Schriftuerlijcke Liedekens, uyt den O. ende N. T. by een vergadert. 3de dr. Vlissinghe, Jan Geleynsz, 1670. 12⁰.

——————, De groote vermeerderde Syons Wynbergh ... Den laetsten Druck, verb. Amst., I. vander Putte, z. j. 12⁰.

Kruyt-Hof ('t Nieuw Geestelijck), wesende als een Tweede Deel vande Syons Wijn-bergh enz. Vlissinghe, Geleyn Jansz, 1665. 12⁰.

Lust-hofje ('t) Sions, bestaande in eenige Psalmen Davids, Lofzangen ende Geestelijke Liedekens enz. Hooren, J. J. Deutel [achterin: t'Alckmaer, gedr. by Jac. Ysebrantsz.], 1668. 16⁰.

Liedt Boecxken (Het Ryper), inhoudende veel Schriftuerlijcke Liedekens enz. Saerdam, Willem Willemsz, 1669 [1670]. 16⁰.

Van denzelfden druk, doch afzonderlijk gebonden: 't Geestelijck Kruydt-Hofken en 't Vermeerderde Achter-Hofken.

—————— Idem. Saerdam, Willem Willemsz., 1682 [1683]. 16⁰.

Hierachter: 't Geestelijck Kruydt-Hofken en 't Vermeerderde Achter-Hofken.

—————— Idem. Saerdam, Wed. Willem Willemsz., 1693. 16⁰.

Als voren.

Sang-boek (Een Nieuw), ofte anders genaemt, Jan Sents Liedtboeck, inhoudende eenighe Psalmen, Lof sangen ende Geestelijcke Liedekens enz. Den Lesten Druk van veel Fouten verbeetert. Leeuw., H. Rintjes ende K. F. Pleckenpoel, 1679. 12⁰.

Liedtjes (Christelijcke). Amst., A. Visscher, 1683.

Achter in: J[an] S[tevens], Fondament-boeck.

Verlove, K., Uytbreyding over de Heyl. Lofzangen enz. Amst., J. ten Hoorn, 1686. M. front. en muziek.

S[**tapel**], C[**laes**], Lusthof der Zielen enz. 2de dr. Verrijkt met een Achterhofje enz. Harlingen, S. P. Boncq [achterin: t'Amsterd. by I. Krellius], 1686. 12⁰.

——————, Idem. 3de dr. Verm. Rotterd., P. Terwout, 1692. 12⁰.

——————, Idem. 4de dr. Opnieuw verm. Rotterd., P. Terwout, 1697. 12⁰.

——————, Idem. 5de dr. Amst. 1713. M. titelvignet. 12⁰.

Stapel, C., Idem. 6de dr. Amst. 1726. M. titelvignet. 12⁰.

————, Idem. 7de dr. Amst. 1743. M. hetz. titelvignet. 12⁰.

Rooleeuw, R., Schriftuurlyke Gezangen, gerijmt, en op nieuwe Zangwijzen gesteld. 2de dr. Met eenige Psalmen en Liederen verm. Amst., P. Arentsz. en J. Rieuwertsz. de jonge, 1686. M. titelvignet en muziek. 12⁰.

————, Idem. 3de dr. verm. Amst. 1702. M. titelvignet en muziek. 12⁰.

————, Idem. 4de dr. Amst. 1725. M. titelvignet en muziek. 12⁰.

Kamphuyzen, D. R., Stichtelyke Rymen, om te lezen of te zingen: Onderscheyden in IV. Deelen; geheel op Noten. Na de Voysen van Dr. R. Rooleeuw. Rotterd., I. Naeranus, 1688. M. muziek. 12⁰.

————, Idem. Na de Voysen van Dr. R. Rooleeuw. Rotterd., I. Naeranus, 1698. M. muziek. 12⁰.

————, Idem. Na de Voyzen van Dr. R. Rooleeuw. Amst., Wed. P. Arentsz, en K. vander Sys, 1713. M. titelvignet en muziek. 12⁰.

————, Idem. Na de Voyzen v. Dr. R. Rooleeuw. Van de... fouten gezuyvert en na [den druk v. 1713 verb.] Amst., J. Morterre, 1756. M. muziek. 12⁰.

————, Idem. Na de Voyzen v. Dr. R. Rooleeuw. Amst., A. van der Kroe, 1759. M. titelvignet en muziek.

————, Idem. M. veele Wyzen op nieuws vermeerdert. Amst., Wed. P. Arentsz., 1690. M. titelvignet en muziek. 12⁰.

————, Idem. M. veele Wyzen op nieuws verm. Amst. J. Rieuwertsz., z. j. M. hetz. titelvignet en m. muziek. 12⁰.

————, Idem. M. veele Wyzen op nieuws verm. Amst., Wed. P. Arentz, en K. vander Sys, 1713. M. titelvignet en muziek. 12⁰.

————, Idem. Geheel op Noten gebracht; en gestelt op sleutels om te zingen en te spelen op allerhande Instrumenten: mitsgaders vermeerdert met eenige nieuwgecomponeerde wijzen d. M. Mathieu. 2de dr. Rotterd., I. Naeranus, 1702. M. muziek.

————, Idem. Gestelt op Sleutels om te Zingen, en te Speelen op allerhande Instrumenten, d. J. Butler; verm. m. eenige nieuw gecomponeerde Wyzen, d. M. Mathieu. Geheel op Nooten. Amst. 1727. M. titelvignet en muziek.

Zangwerk (Stichtelyk), behelzende de Byschriften, eenige Uitbreidingen der Psalmen, en het Vierde Deel der Rymen v. D. R. K a m p h u i z e n. Alles nu eerst op Muzyk gesteld d. J a n W i l l e m s z. Amst., Wed. P. Arentsz, en C. vander Sys, 1705. M. titelvignet en muziek. 12⁰.

Verzaameling van stichtelyke Gezangen. Amst., Wed. P. Arentz. en C. vander Sys, 1705. M. hetz. titelvignet en m. muziek. 12⁰.

S[pinniker], **A.**, Morgen- en Avond-Gezangen, gebedswijze berijmt. Amst., J. v. Nieuweveen, 1699.

Achter in: Uyterste Wille van een Moeder aan haar toekomende Kind. 2de dr.

Geur van Geestelijcke Speceryen, uytgebreyt in eenige stichtelijcke Rym-wercken enz. Haarlem, Cl. Braaw, z. j.

Liedekens (Veelderhande Schriftuirlijcke), gemaekt uyt het O. ende N. T. enz. Gron., B. Taeitsma, 1700.

Geheel veranderde uitgave van de Veelderhande Liedekens van 1664 (zie blz. 267), waarin bij zeer vele nieuwe slechts een klein gedeelte der oude liederen is opgenomen.

Liedt-boeck (Pruys), inhoudende schriftuurlijcke nieuwe Liedekens enz. [Naar de uitgave van I. I., Dantzig 26. Mart. Anno 1604.] Amst. z. j.

Bracht, T. van, Kristus in 't Vleesch, Kersgezang. Dordr. 1716.

————, Uitbreiding over Konings Salomons Lied der Liederen, en Psalm XLV. Delft, 1719. M. front.

Oudaan, J., Uyt-breyding over het Boek Jobs, zie hiervoren blz. 239.

Jan Derks, Twe gemoeds opwekkende Liedjens. Deventer, 1717.

In: J a n D e r k s, Een Christelyke Proeve, of zijns zelfs onderzoekinge.

[**Alle Dercks**], Lusthof des Gemoets, bestaande in Stichtelyke Gesangen, strekkende om in de Vergaderinge [der Oude Vlamingen] ... gesongen ... te worden. Gron. 1732. [Waarachter: Agter-Hofje enz. Gron. 1732. M. muziek.]

————, Agter-Hofje in zig bevattende uytgesogte Stigtelyke en Zielroerende Gesangen enz. [Met: Byvoegzel.] Gron. 1736. M. muziek.

K[alker], I. V[an], Zedelyke en Stichtelyke Gezangen. Zaandam, 1737. M. titelvignet.

————, Geestelyke Lofzangen. Zaandam, 1739.

In: I. V. K [a l k e r], Israels Verdrukking en Verlossing.

Zielen-weide der godvrugtige, of Verzameling van Geestelyke Liederen, meest vertaalt, enz. Gron. 1741. M. titelvignet. 12⁰.

[**Deknatel, J.**]. Evangelische Liederen. Uit het Hoogd. vert. 3de dr. verb. en verm. [Benevens: Aanhang tot de Evangelische Liederen.] Amst. 1743—45. M. titelvignet en muziek.

Leuvenig, B. van. Stichtelyke Gezangen en Overdenkingen, met eenige voorafgaande Aanmerkingen over het Christel. Zingen. Amst. 1744. M. front. en platen.

Wiger Jansen, De Geestelijke Goudschaale. Zynde een Versameling van ... uitgesochte Geestel. Liedekens, Psalmen en Lof-zangen. 4de dr. [Waarachter: Byvoegsel van eenige Nieuwe Liedekens.] Leeuw. 1751. M. front.

Liedekens (Veelderhande schriftuurlyke), gemaakt uyt het O. en N. T. ... Nu weêr op een nieuw te zamen gestelt. Amst. 1752. M. front.

Op de front. staat de titel: Geestelyke ofte Nieuwe Herpe Davidts. De verzameling is bestemd voor de gemeenten in Pruisen.

Goitze Lenzes. Nuttige tytkortinge of stigtelyke Gezangen enz. Leeuw. 1757.

Gezangen op de Christel. Feesttyden alsmede by de bediening van den H. Waterdoop, en van het Avondmaal des Heeren. Amst. 1762. M. muziek. 12⁰.

Ten gebruike v. de gemeente in de Zon.

——— Idem. Amst. 1762. M. muziek. 4⁰.

——— Idem. Amst. 1775. M. muziek. 12⁰.

Liederen en Gezangen [Opwekkende Gezangen]. Haarlem, z. j. M. titelvignet en muziek.

Deze bundel is een herdruk en vermeerdering der Amst. oude liederen van 1684 (uitgeg. d. de Opsienders en Dienaren der Vereen. Doopsges. Gemeente by het Lam en den Toren, eerst achter in: Davids Psalmen, nieuwlyx op rymmaat gestelt, zie blz. 278; afzonderl. verschenen in 1791 en 1793, zie ibidem) ten gebruike v. de Vereen. Doopsgez. Gemeente te Haarlem, eerst uitgeg. achter: Davids Psalmen, in 't Nederd. berijmd, zie blz. 279.

——— Idem. 2de dr. Haerlem, 1763. M. hetz. titelvignet en muziek.

Liederen en Gezangen op de christel. feesttijden, bij de gemeenten der Doopsgezinden en Remonstranten te Haarlem en elders in gebruik. Haarlem, 1776. Met muziek. 12⁰.

Dezelfde bundel onder gewijzigden titel.

Gezangen (Opwekkende). Tweede stuk. Haarlem, 1777. M. muziek.
Vervolg op het voorgaande.

Gezangen en Liederen der Vereenigde Doops-gezinden te Rotterdam. Rotterd. 1775. M. muziek.
Hetzelfde als de Liederen en Gezangen, voorafgegaan door de gezangen, welke gewoonlijk achter den Psalmbundel volgen.

Beets, P., Geestelyke Liederen. Altona, 1777.

Gesangbuch (Geistreiches), zur öffentl. u. bes. Erbauung der Menn. Gemeine in u. vor der Stadt Danzig. Marienwerder, 1780.

Liederen, by de Doopsgezinden in gebruik, zederd het jaar 1684. Nu nagezien en verb. Amst. 1791.

Liederen (Oude), sedert het jaar 1684, in gebruik, by de Doopsgez. Gemeente, vergaderende by het Lam en den Toren, te Amsterd. Amst. 1793. M. muziek. 4⁰.

——————— Idem. Amst. 1793. M. muziek. 12⁰.

Gezangen (Christelyke), ten gebr. der Doopsgez. Gemeente, vergaderende by het Lam en den Toren, te Amsterdam. Amst. 1793.
De zoogen. Kleine Bundel. Zonder muziek.

Remmers, J. A., Muzyk tot de Christel. Gezangen, ten gebr. der Doopsgez. Gemeente, verg. by het Lam en den Toren, te Amsterd. Amst. 1793. 4⁰ obl.

Psalmen (De C.L.) Dauids ende eenige Schriftuurlijcke Lof-sangen, en Geestelijcke Lieden ... Met de Belijdenisse des geloofs, ende eenige al-gemeijne Gebeden. Hamb., K. de Fleger, 1652. M. front. en muziek. 12⁰.

Ovdaan, J., Uyt-breyding, over het Boek der Psalmen: in verscheyde Dichtmaat. Op musijk gebracht d. R. Schrijver. 2 dln. [alleen het 1ste deel met muziek]. Rotterd., P. Terwout, 1680—81.

Psalmen (Davids), nieuwlyx op rym-maat gestelt. [Uitgeg. door de Opsienders en Dienaren der Vereen. Doopsges. Gemeente, binnen Amsterd. 1684.] 2de dr. Amst., J. Rieuwertsz. en P. Arentsz., 1685. M. front. en muziek. 12⁰.
Achterin de zoogenaamde oude liederen, afzonderl. uitgeg. in 1791 en 1793, zie boven.

——————— Idem. M. muziek. 12⁰.
Andere druk. Defect. Titelbl. ontbr.
Achterin dezelfde liederen.

——— Idem. 4de dr. Amst. 1721. M. muziek. 4°.

Met dezelfde liederen.

——— Idem. 5de dr. Amst. 1727. M. front. en muziek. 12°.

Als voren.

Camphuyzen, D. [**R.**], Uytbreyding over de Psalmen des Propheten Davids. Na de Fransche dicht-mate v. C. Marot, en T. de Beze. Amst., Wed. P. Arentsz., 1690. M. muziek. 12°.

Camphuysen, D., Idem. Geheel op Musijck-Noten gestelt d. C. de Leeuw. Amst., Wed. P. Arentsz., 1697. 12°.

Kamphuyzen, D., Idem. Amst., Wed. P. Arentsz, en K. vander Sys, 1715. M. muziek. 12°.

———, Idem. Amst., A. van der Kroe, 1759. M. muziek.

Eeke, C. van. De koninklyke Harp-liederen, op nieuws in rym ... uitgebreid. Amst., C. van Hogenhuyzen, 1698. M. front. 12°.

Psalmen (Davids), in 't Nederd. berijmd. [Uitgeg. door de dienaren der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Haarlem.] Haarlem, 1713. M. front. en muziek. 12°.

Hierachter de vermeerderde uitgave der oude liederen van 1684 ten gebruike der Haarlemsche gemeente, zie blz. 277.

——— Idem. Haarlem, 1713. M. muziek. 4°.

Met dezelfde liederen.

De bibliotheek bezit ook een oud afschrift der berijming in 4°, waarachter geschreven en gedrukte stukken betr. de invoering van deze berijming door de gemeenten in Noord-Holland. 1729—30.

——— Idem. 2de dr. Haarlem, 1734. M. front. en muziek. 12°.

Liederen als voren.

——— Idem. 3de dr. Haarlem, 1756. M. dez. front. en m. muziek. 12°.

Als voren.

——— Idem. Haarlem, 1756. M. front. en muziek. 4°.

Als voren.

Boek (Het) der Psalmen; nevens de Gezangen, by de Herv. Kerk in gebruik ... op nieuw in dichtmaat gebragt door een Kunstgenootschap, onder de zinspreuk Laus Deo. Salus Populo. Amst. 1760. M. titelvignet.

2 Exempl. Achter een daarvan: Verbeteringen. Amst. 1760.

——— Idem. Amst. 1761. M. hetz. titelvignet en m. muziek. 4°.

Nog bezit de bibliotheek een afschrift van den druk van 1761 door H. Korteling, m. de muziek, in 4°.

Derde Tijdvak

(sedert 1795).

NEDERLAND.

GESCHIEDENIS.

a. Geschiedenis der Broederschap.

Cramer, S., De Doopsgez. Broederschap in de negentiende eeuw. [Leiden, 1901]. Met 2 portr.
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1901.

Cuperus, A., Staat der Volkstelling, of Lijst der Inwoonders van Friesland; enz. Leeuw. 1798. 4⁰.

Cate, S. Blaupot ten, Gedachten over de getals-vermindering bij de Doopsgez. in Nederland, zie hiervoren blz. 11.

Cramer, S., Vergelijkende statistiek v. het aantal Doopsgezinden in ons land in 1860, 1890 en 1900. Leiden, 1902.
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1902.

Siegenbeek, M., Over hetgeen het Kerkgenootschap der Doopsgez., in de laatste 50 jaren, tot verspreiding v. redel. godsdienstkennis, handhaving v. het zuivere Christendom en verbetering der predikwijze, in de Protest. Kerk v. Nederland heeft toegebragt. [Leiden, 1835].
Overdr. uit: Archief v. Kerk. Gesch. VI.

[**Uitterdijk, J. Nanninga, B. Cuperus** en **T. Kielstra**], De rechtstoestand der Doopsgez. gemeenten in Nederl. [Leiden, 1882].
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1882.

Hartog, J., Uit de broederschap der Doopsgezinden. Rotterd. 1896.
Geloof en Vrijheid. XXX. 2.

Predikant (De eerste vrouwelijke) in Nederland. Rotterd. 1911.
N. Rotterd. Courant van 1 Aug. 1911, Avondbl. A, en van 10 Aug. 1911, Ochtendbl. A.

Verslag der Commissie, ter instandhouding v. het zoogen. Menno-Simonskerkje. Harlingen, 1828. 4°.

Menno-Simons-kerkje [te Witmarsum]. Z. pl. en j. Plano.
Bijschrift bij de Afbeelding daarvan door D. Sluyter naar H. Thepass. Zaandam, z. j.

Cool, P., en **P. Feenstra Jr.**, Gedenkschrift v. het Menno-Simons-monument. Zwolle, 1879. M. 1 pl.

Feestnummer op het 4de eeuwfeest v. Menno Simons' geboorte. Meppel, 1892. 4°.
De Zondagsbode. 6 Nov. 1892.

Proeve van drie liederen op den Menno-Simonsdag. Meppel [1892]. 2 bladen.

Liederen (Drie) op den Menno-Simonsdag. Z. pl. [1892]. Met muziek.

Menno Simons. Eene belangwekkende figuur uit de Hervorming herdacht. [Door] G. H. Amst. 1892.
De Hervorming. 5 Nov. 1892.

Menno Simons. [Door] N. v. B. Stadskanaal, 1892.
De Christen, Weekbl. voor Gemeente en Huisgezin. 10 Nov. 1892.

Mannhardt, H. G., Festschrift zu Menno Simons' 400 j. Geburtstagsfeier, zie hiervoren blz. 17.

Hartog, J., Menno Simons' persoon en werk herdacht, zie hiervoren blz. 91.

[**Circulaire** van 1 Nov. 1892, houdende uitnoodiging van den kerkeraad der Doopsgez. Gemeente te Enschede aan de leden dier gemeente tot het houden eener gezellige bijeenkomst ter herdenking v. het 400 j. geboortefeest v. Menno Simons.]

b. Geschiedenis der Societeiten en algemeene Doopsgezinde instellingen.

Verslag wegens den staat der Algemeene Doopsgezinde Societeit in Holland. 1811—1916.

[**Vries, J**o. **de**], Opening [en aanspraken bij vergaderingen van Bestuurders der Algem. Doopsgez. Societeit in April en Junij 1843].

Muller, S., Feestrede ter viering v. het 50 j. bestaan der Algem. Doopsgez. Societeit, uitgespr. in het Kerkgebouw der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amsterd., den 27 Junij 1861. Amst. 1861.

————, De geschiedenis v. het ontstaan en de vestiging der Algem. Doopsgez. Societeit ter bevordering van de predikdienst. [Amst.] 1861.

Haga, H., Leerrede ter gedachtenisviering v. het 50 j. bestaan der Algem. Doopsgez. Societeit. Arnhem, 1861.

Boetje, J., De algemeene doopsgezinde Societeit te Amsterdam. Krommenie, 1870.

Nieuw Kerkel. Weekbl. v. 3, 10, 17, 24 Nov., 1 en 8 Dec. 1870.

Cramer, S., Rede, gehouden bij de herdenking v. het honderd-jarig bestaan der Algem. Doopsgez. Sociëteit op 28 Sept. 1911. [Amst. 1911].

Twee verschillende drukken.

Vries, J°. de, Het Eeuwfeest v. de Algem. Doopsgez. Sociëteit. Amst. 1911. M. portr. 4°.

Eigen Haard. 1911. No. 42.

Vos, K., De Algemeene Doopsgez. Sociëteit te Amsterd., 1811—21 Augustus 1911. Amst. 1911.

Alg. Handelsbl. v. 21 Aug. 1911. Avondbl.

————, Friesland en de Algem. Doopsgez. Sociëteit. 1811—21 Augustus—1911. Leeuw. 1911.

Zondagsbl. der Leeuw. Courant. Bijvoegsel van het nummer v. 21 Aug. 1911.

Fleischer, F. C., Algemeene organisatie. Z. pl. [1914].

Rede uitgespr. ter vergad. der Zwolsche Vereen. v. Doopsgez. Gemeenten te Utrecht, 30 Juni en 1 Juli 1914.
Overgedr. u. de Zondagsbode v. 2 en 9 Aug. 1914.

Muller, S., Orat. de muneris sacri ratione recte aestimanda. Amst. 1829.

Rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, 7 Oct. 1828.

Koopmans, W. Cnoop, Orat. de theologiae disciplina, prorsus litteraria. Amst. 1830.

Rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, 8 Oct. 1828.

Doijer, A., en **J. Boeke**, Tweetal leerredenen ter gelegenh. der gedachtenisviering v. het eerste eeuwgetijde der Doopsgez. kweekschool, den 6[den] Dec. 1835 uitgespr. Amst. 1836.

Sybrandi, K., Leerrede, ter gelegenh. der godsd. gedachtenisviering v. het 100 j. bestaan der Doopsgez. kweekschool. [Uitgespr. te Gron. 6 Dec. 1835.] Z. pl. en j.

Ook in: K. Sybrandi, Bundel verspreide stukken.

Pesch, A. J. van. Het Doopsgez. Kerkgenootschap, gekenmerkt door het streven naar christelijke vrijheid. Gelegenheidsrede uitgespr. te Rotterd., den 6[en] Dec. 1835. Rotterd. 1836.

Posthumus, R. [en **P. Brouwer, Pz.**], De Christelijke Vrijheid, eene uitboezeming v. het hart; bij gelegenh., dat de Doopsgez. Gemeenten in ons vaderland het eerste eeuwfeest harer kweek school, te Amsterd. gevestigd, op den 6 Dec. 1835, godsdienstig vierden. M. eene bijlage. Gron. 1836.

Martens, M., Lofzang aan God en Jezus Christus, op het eerste eeuwfeest der Doopsgez. Kweekschool te Amsterd. enz. 2[de] dr. Gron. z. j.

——————, Feestrede, of dankbare uitboezeming op het eerste eeuwgetijde der Kweekschool bij de Societeit der Doopsgezinden te Amsterd. enz. Gron. 1836.

Ris, K., Naamlijst v. allen, die, sedert de oprigting der Alg. Doopsgez. Societeit in 1811, hunne studien aan derzelver Kweekschool begonnen en voleindigd hebben; benevens aanwijzing v. de verschillende standplaatsen der pred., enz. [tot 1841]. Leeuw. z. j. Plano.

Gilse, J. v., Orat. de theologiae disciplina ad bene gerendum munus sacrum omnino necessaria. Amst. 1849.

Rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, 9 Oct. 1849.

Muller, S., Feestrede geh. op den 30 Junij 1852, in de kerk der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amsterd., ter viering v. zijne 25 j. ambtsbediening. Amst. 1852.

Hoekstra Bf., S., Orat. de summae veritatis cognoscendae ratione atque via. Amst. 1857.

Rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, 17 Febr. 1857.

Hoekstra Bz., S., De weg der wetenschap op godgeleerd en wijsgeerig gebied. ... U. het Lat. vert. [d. J[b]. v. Gilse]. Amst. 1857.

Scheffer, J. G. de Hoop, Orat. de providentia divina Teleiobaptistas Neerlandicos ab exitio vindicante, zie hiervoren blz. 41.

Rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, 18 Jan. 1860.

————, De Doopsgez. Broederschap in Nederland, voor vervloeijing en ondergang bewaard. Redevoering bij de aanvaarding van het Hoogleeraarambt uitgespr. en naar het Lat. bew., zie ibidem.

Boetje, J., Toespraak tot den Heer S. Hoekstra Bz., bij diens Zilveren Jubilé als Hoogleeraar in de Godgeleerdheid. Z. pl. en j. [1882].

[**Dyserinck, J.**], Het 25 j. hoogleeraarschap v. Dr. J. G. de Hoop Scheffer, aan de Doopsgez. Kweeksch. te Amsterd. 1860 – XVIII Januari – 1885. Rotterd. 1885.

N. Rotterd. Courant v. 20 Jan. 1885.

[**Bericht** aangaande het 25 j. professoraat v. J. G. de Hoop Scheffer.] Amst. 1885.

Het Nieuws v. d. Dag v. 20 Jan. 1885.

Jubilee v. Prof. de Hoop Scheffer. Amst. 1885.

De Amsterdammer, Dagbl. voor Nederl. v. 20 Jan. 1885. Ochtend- en Avondbl.

[**Gilse, J^{h}. van**], Een merkwaardig jubilee [van Prof. de Hoop Scheffer]. Amst. 1885.

De Hervorming. 24 Jan. 1885.

Cramer, S., Beschrijvende en toegepaste Godgeleerdheid in haar verschil en onderling verband. Amst. 1890.

Rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, 26 Sept. 1890.

Hoogleeraar (Een Doopsgezind) gevraagd. Batavia, 1891.

Bataviaasch Handelsbl. v. 28 Dec 1891: Amsterdamsche brieven.

Linden, J. W. van der, Toespraak aan Prof. Dr. S. Hoekstra Bzn., bij het aanbieden v. een huldeblijk aan Z H G., op 30 Sept. 1892, den dag waarop door Hem zijn ambt als hoogleeraar aan de Kweeksch. der Doopsgez. te Amsterd. werd neêrgelegd. Harlingen, 1892.

Bussy, I. J. de, Wijsgeerige wetenschap en persoonlijke overtuiging. Amst. 1892.

Rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, 30 Sept. 1892.

Bakels, P. S., Eenige Beschouwingen over de studie aan het Seminarium der Doopsgezinden te Amsterdam. [Koog aan de Zaan, 1899].

Kühler, W. J., De beteekenis van de Dissenters in de Kerkgeschiedenis van Nederland. Leiden, 1913.

Rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, 10 Febr. 1913.

Appeldoorn, J. G., Vrijheid in betrekking tot willen en voorstellen. Amst. z. j.

Rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, 23 Oct. 1916.

Feestbundel ter herinnering aan de viering van het 50 j. bestaan van E. T. E. B. O. N. Zwolle, 1864.

——— [idem] van het 75 j. bestaan van E. T. E. B. O. N. Haarlem, 1890.

——— [idem] van het 100 j. bestaan van E. T. E. B. O. N. Haarlem, 1915.

S[imonides], J., E. T. E. B. O. N. 7 Mei 1814 – 7 Mei 1914. Amst. 1914.

Propria cures. XXV. 27.

Deenik, M. L., De Friesche Doopsgezinde Societeit. Amst. z. j.

Geschriftjes ten behoeve v. de Doopsgez. in de verstrooiing. N°. 41.

Zeper, D., Staat aanwijzende de door Gemeenten en Leeraren bijeengebragte en door Gemeenten, Weduwen, Kinderen en Emeriti genotene gelden v. de Friesche Doopsgez. Societeit, alsmede het Weduwen-, Weezen- en Emeritaat-fonds voor Doopsgez. Leeraren in Friesland, over de jaren 1806–1856. Leeuw. 1856. 4°.

———, Staat der Doopsgez. Gemeenten, behoorende tot de Friesche Societeit, opgemaakt den 1 Jan. 1855. Z. pl. Plano.

Hulshoff, A. A., Idem, opgemaakt den 1 Jan. 1870. Z. pl. Plano.

Deenik, M. L., Idem, opgemaakt 1 Jan. 1910. Z. pl. Plano.

———, Idem, opgemaakt 1 Jan. 1915. Z. pl. Plano.

Brief v. den Boekhouder der 3 eerste Classen v. de Societeit der Doopsgez. in Friesland, aan de Kerkeraaden der Doopsgez. Gemeenten in die Provintie; tot geleide v. een Ontwerp ter oprichtinge en instandhoudinge v. een Fonds tot ondersteuning der weduwen v. gestorven leeraaren. [Leeuw. 1805]. 4°.

Hoekstra, F., Aanspraak, gedaan in de vergad. der Vriesche Doopsgez. Societeit te Leeuwarden, 26 Mei 1831. Z. pl. en j.

[**Boetje, J.**], Rapport v. de Commissie ter zake v. het Emeritaatfonds voor Doopsgez. leeraren in Friesland. Harl. [1876].

—————, Tweede rapport v. de Commissie ter zake v. het Friesche Emeritaatfonds. [Harl. 1876].

Vis, A., [Twee brieven] aan de Gemeenten en Leeraren, leden v. het Emeritaatfonds voor Doopsgez. leeraren in Friesland. Z. pl. 1876.

Feenstra, P. W., Feestrede ter gedachtenis van het 200 j. bestaan der Friesche Doopsgez. Sociëteit, uitgespr. in de kerk der Doopsgez. Gemeente te Leeuwarden op 6 Juni 1895. [Leiden, 1895].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1895.

Reglement voor den Ring van Doopsgez. Gemeenten in Vriesland. Joure, 1837.

Bakker, G., Staat der Doopsgez. Gemeenten in de Prov. Groningen, opgemaakt 1 Jan. 1850. Enz. Gron. 1850. Plano.

2 Exempl., waarvan een m. geschreven aant.

Gilse, J^{b}. van, Staat v. de Doopsgez. Gemeenten in de Prov. Groningen op ult. Dec. 1875. Gron. z. j. Plano.

Feestviering ter gedachtenis aan het 50 j. bestaan van de Sociëteit der Doopsgez. Gemeenten in de Prov. Groningen. [Gron. 1876].

Reglement voor de Sociëteit v. Doopsgez. Gemeenten, in de prov. Groningen, en in Oost-Friesland. Opgericht 31 Maart 1826. Herzien in 1888. [Gron. 1888].

Fonds (Het) voor Weduwen en Kinderen van Doopsgez Leeraren in Noord- en Zuid-Holland. Van af het eerste ontwerp in 1792 tot en met 1855.

Verzameling der reglementen, verslagen enz. in 1 band.

Verslag van het Fonds voor weduwen en kinderen van Doopsg. leeraren in de prov. N. en Z. Holland enz. [M. redev. v. A. Doijer Tz.] Amst. 1844.

[**Bruin Wz., J.**], Rede bij de opening der vergadering ... ter vestiging van een Algemeen Emeritaat-Fonds voor Doopsgez. Leeraren, geh. te Zaandam, op den 24sten Oct. 1848. Z. pl. en j.

Verslag v. de Negende Vergader. der Vereenig. v. Doopsgez. Gemeenten, geh. 29 Juni 1905, te Haarlem. Z. pl. en j.

Berigt wegens het Zendeling-genootschap der Baptisten in Engeland en ontwerp ter bevorder. v. deszelfs belangen in de Nederlanden. Amst. 1821.

Verslag (1ste –24ste) der Nederl. afdeeling v. het Zendeling-genootsch. der Engelsche Baptisten. [Amst. 1822—45].

Verslag (1ste -68ste) v. den staat en de verrichtingen der Doopsgez. Vereeniging tot bevordering der Evangelieverbreiding in de Nederl. Overzeesche Bezittingen. [Amst. 1849]—1916.

[**Britzel, H.**], Op bezoek bij onze Doopsgezinde Zending. [Wormerveer, 1915]. Met 1 kaartje.

c. Plaatselijke geschiedenis.

AARDENBURG.

Cramer, A. M., De legende van Aardenburg. [Leiden, 1885].
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1885.

ALKMAAR.

[**Bruinvis, C. W.**, Feestzang ter gelegenh. dat Ds. H. de Boer te Alkmaar zijnen 25 j. dienst in die Gemeente herdacht. 16 Dec. 1888.] Alkm. 1888. 1 blad.

Reglement v. de Doopsgez. Gem. te Alkmaar. [Alkm.] 1899.

AMSTERDAM.

Cramer, S., De vereeniging der twee Amsterdamsche gemeenten in 1801. Leiden, 1898.
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1898.

Sepp Jz., C., Aan den Heere Hoito Tichelaar enz. Amst. 1806.
Dankvers in handschr. m. 2 geteekende vignetten.

Gezangen bij het inkomen der weezen van de Vereenigde Doopsgezinden: in het weeshuis der Doopsgez. Collegianten, genaamd de Oranje-Appel. Op den 3den Julij 1811. Z. pl. en j.

Hulde toegebragt aan Pieter Leendertz, gedurende een derde eener eeuw Regent in het weeshuis der Collegianten, genaamd de Oranje-Appel. Gevierd 4 Mei 1820. Hulde aan J. Sijffers [als weesvader gedurende 25 jaar]. Welkomgroet aan Mevr. I. Cool, geb. Menalda, als Regentesse. [Amst.] 1820.

Scheffer, J. G. de Hoop, Toespraak, op den gedenkdag v. het 200 j. bestaan v. het Weeshuis der Doopsgez. Collegianten, genaamd: De Oranje appel. Geh. 17 Aug. 1875. [Amst. 1875].

Afscheid (Een waardig) [van Ds. I. J. de Bussy, 20 Apr. 1884] [door] E. Amst. 1884.

De Hervorming. 26 Apr. 1884.

Wetten en gebruiken v. den Kerkenraad der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amsterdam. Amst. 1829.

Reglement voor den Kerkeraad der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amsterdam. [Amst. 1874].

——— [idem]. [Amst.] 1885.

M. de daarin gebrachte wijzigingen van de jaren 1886—99.

Statuten v. de „Vereen. Doopsgez. Gemeente" te Amsterdam. [Amst. 1916].

[**Circulaire** houdende kennisgeving aan de Broeders der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amst. v. de oprichting der Doopsgez. Kiesvereeniging „Het Apostolisch Evangelie". 1 Dec. 1885.]

Reglement voor de Vereeniging tot handhaving v. de Apostolische Geloofsbelijdenis in de Doopsgez. Gemeente te Amsterd. [Amst. 1887].

Verslag betreffende de Zondagscholen v. de Vereeniging tot handhaving der Apost. Geloofsbelijdenis in de Doopsgez. Gemeente Alhier. [1891]. [Amst. 1892].

——— [idem] v. de Vereeniging tot handhaving van Gods Onfeilbaar Woord in de Doopsgez. Gemeente Alhier. 1892. [Amst. 1893].

Jaar-verslag v. de Vereeniging tot handhaving van Gods Onfeilbaar Woord in de Doopsgez. Gemeente Alhier en hare Zondagscholen. 1893. [Amst. 1894].

Verslag (Eerste) omtrent de wijkverpleging bij de Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amst. [1894].

——— Idem, over 1895—96.

APELDOORN.

Concept-Statuten en Huish. Reglement v. de Doopsgez. Gem. te Apeldoorn. Z. pl. [1896].

Met bijgeschr. wijzigingen, daarin door de constitueerende ledenvergadering gebracht.

[**Circulaire** aan de Kerkeraden der Doopsgez. Gemeenten, berichtende de oprichting der Doopsgez. Gemeente te Apeldoorn en het beroep v. Ds. J. P. van der Vegte. 12 Juni 1896.]

APPELSCHA.

Cate, A. H. ten, De roeping der kerk. Feestrede [over Fil. 4 [8]], uitgespr. den 7den Nov. 1867, bij gelegenh. der inwijd. v. het nieuwe kerkgebouw der nieuw opgerichte Doopsgez. Gemeente te Appelscha. Oosterwolde, 1867.

ARNHEM.

Boeke, J., Het betrachten der waarheid in liefde, als bevestigende in de gemeenschap met Christus, [naar Eph. 4 [15]] geschetst en aangedrongen voor de Doopsgez. Gem. te Arnhem, bij hare eerste openlijke godsdienstoefening. Arnhem, 1852.

Haga, H., Leerrede [over Col. 1 [28]] uitgespr. 9 Dec. 1855, bij de aanvaarding zijner bediening als eerste Leeraar in de Doopsgez. Gem. te Arnhem. Voorafgegaan d. een berigt v. de opzieners betr. de vestiging der gemeente. [Arnhem] z. j.

————, Herdenking v. het 25 j. bestaan der gemeente. [17 Juni 1877. Tekst: Luc. 12 [32].] Arnhem, 1877.

BEVERWIJK.

[**Sepp, J.**], Ter herinnering aan de inwijding des Nieuwen Orgelharmoniums, in het kerkgeb. der Doopsgez. Gem. te Beverwijk, op Zondag den 4den Mei 1879. [Amst.] z. j. M. muziek.

————, Ter herinnering aan den dag waarop P. Schuckink Kool 25 jaren Lid is geweest v. den Kerkeraad der Doopsgez. Gem. te Beverwijk. 5 Aug. 1857—6 Aug. 1882. Z. pl. en j. M. muziek.

BLOKZIJL.

Zuiderbaan, R. G., Kerkelijke Redenvoering ter gelegenh. v. de vereeniging der Doopsgez. gemeenten te Blokzyl, den 21 Maart 1803. Over Col. 3 [14, 15]. Amst. 1803.

In: J. van den Berg en R. G. Zuiderbaan, Kerkelijke Redenvoeringen.

BREDA.

Reglement der Doopsgez. Gem. te Breda. Z. pl. 1899.

DOKKUM.

Scheltema Ez., M. W., en **P. C. van Wijk**, Een poging tot verbroedering der Protestantsche Christenen en hare verwezenlijking in de Vereenigde Christel. Gemeente te Dockum. Enz. Amst. 1874.

Feenstra, P. W., De Vereenigde Doopsgez. remonstr. gemeente te Dokkum en de Fr. Doopsgez. Societeit bij de oprichting daarvan [in 1797]. Autograaf (19de eeuw).

DORDRECHT.

[**Adres** aan den Koning, van de Kerkeraden der Doopsgez. Gemeenten te Amsterdam, Enkhuizen, de Joure, Rotterdam, Utrecht en Zutphen, in zake den eigendom der goederen van de Doopsgez. Gemeente te Dordrecht.] Z. pl. [1875].

[**Circulaire** aan de Doopsgez. Broeders en Zusters te Dordrecht houdende voorstel tot stichting eener nieuwe Gemeente ald. 5 Dec. 1895.]

[**Circulaire** houdende mededeel. van de sticht. der nieuwe Doopsgez. Gem. te Dordrecht. Jan. 1896. M. lijst v. predikbeurten.]

Maas, J. van de, Een herlevende Gemeente. Dordr. 1897.
Dordrechtsche Courant v. 8 Febr. 1897. Avond-Editie.

[**Bericht** betreffende de eerste steenlegging van het nieuwe kerkgebouw der Doopsgez. Gem. te Dordrecht.] Dordr. 1897.
Dordrechtsche Courant v. 5 Juli 1897. Avond-Editie.

Studiefonds Bemolt (Stichtingsbrief van het) in het leven geroepen d. de dames Johanna Bemolt en Margaretha Bemolt te Dordrecht ... 19 Oct. 1909. Z. pl. en j.

DRACHTEN.

Cate, G. ten, Geschiedk. overzicht van de Doopsgez. Gem. te Drachten en Ureterp, en Feestrede [over Ex. 10 9], geh. den 14 Sept. 1890, ter Herdenk. v. het 100 j. bestaan v. haar Kerkgebouw, zie hiervoren blz. 42.

Herdenking (Feestelijke) v. het 100 j. bestaan v. het Kerkgebouw der Doopsgez. Gem. te Drachten en Ureterp, 14 Sept. 1890.
Programma en Circulaire van den Kerkeraad, met gezangen.

FRANEKER.

Reglement voor de Doopsgez. Gem. te Franeker. [Fran. 1862].

Delden, M. E. van, Leerrede [over Ezra 3 12], uitgespr. bij gelegenh. der laatste godsdienstoefening in het oude kerkgebouw der Doopsgez. Gem. te Franeker op 8 Mei 1864. Franeker, z. j.

GIETHOORN.

[**Rechtspraak** omtr. de ontbinding v. de Noorder Doopsgez. Gem. te Giethoorn.] 's-Gravenh. 1893.
Weekblad v. het Recht. N°. 6380.

's-GRAVENHAGE.

Waard, S. de, Tempelwijding. Toespr. [over 1 Kon. 8 [2'a]] bij gelegenh. v. de inwijding der nieuwe kerk v. de Doopsgez. Gem. te 's-Gravenhage op den 5[den] Sept. 1886. 's-Gravenh. 1886.

———, Idem. 2[de] dr. 's-Gravenh. 1886.

Adresboek v. de leden der Doopsgez. Gemeente te 's-Gravenhage. 's-Gravenh. 1909–15.

GRONINGEN.

Zangen ter gelegenh. der inwijdinge v. de nieuwe kerk der Vereen. Doopsgez. Gem. te Groningen. Gron. 1815. M. muziek.

Nagedachtenis (Ter) van C. Leutscher, l. bij de Zwitsersch-Doopsgez. Gem. te Groningen; ald. overl. den 8 Aug. 1824. Z. pl. en j.

Houten, S. van, Voorstel gedaan aan den Kerkeraad der Vereen. Doopsgez. Gem. te Groningen, en de daarover met gen. Kerkeraad gewisselde stukken. Gron. [1868].

Weeshuis (Het) der Vereen. Doopsgez. Gem. te Groningen. 1847–1897. Gron. 1897.

Bepalingen, die van kracht zijn in de Vereen. Doopsgez. Gem. te Groningen. Gron. [1902].

HAARLEM.

Kerklied, ter gelegenh. v. den Vrede, geslooten te Amiens; om gezongen te worden bij het Plegtige Dankuur, den 2 Junij 1802. Z. pl. en j.

Gezangen bij gelegenh. der plegtige viering v. de 25 j. verjaring v. de vereeniging der Doopsgez. Gemeenten, voorheen hare vergad. geh. hebbende op 't Klein Heilig land en in de Peuselaarsteeg, op 1 Oct. 1809. Z. pl. en j.

Loosjes Pz., A., Bij gelegenh. v. het vriendenmaal v. den Grooten Kerkeraad der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Haarlem, den 5[den] Oct. 1809, geh. ter 25 j. gedachtenisse der vereeniging v. de Doopsgez. Gemeenten, op het Kl. Heiligland en in de Peuselaarssteeg, plaats gehad hebbende 30 Sept. 1784. Z. pl. en j.

Lyst der Texten, gepredikt binnen Haarlem ... op den Dank- en Bededag, geh. den 16 Mey 1810. Haarlem, z. j. 4°.

Loosjes, V., Toespraak aan de kinderen in het oude weeshuis der Vereen. Doopsgezinden te Haarlem, ter gelegenh. v. het 200 j. bestaan van dit Godshuis; gevierd 1 Mei 1834. Z. pl. en j.

Aan de Kinderen in het Oude Weeshuis der Doopsgezinden, te Haarlem, ter gelegenh. v. deszelfs 200 j. bestaan, enz. Z. pl. en j. Plano.
Herinneringsblad uitgereikt namens Regenten en Regentessen.

Adres v. den Grooten Kerkeraad der Vereen. Doopsgez. Gem. te Haarlem aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, [omtr. een ontw. v. Wet op het Armbestuur]. Haarlem, 1852. f°.

[**Vries, J°. de**], Een kijkje in een School [de school der Doopsgez. Gem. te Haarlem]. [Amst. 1899]. M. afb.
Uit: Eigen Haard. 1899.

HALLUM.

Wartena, S., Een Pinksternamiddag. Rede en toespraken bij gelegenh. v. de ingebruikneming v. het nieuwe orgel op Pinksterzondag 3 Juni 1906 ... in de Doopsgez. Kerk te Hallum. Z. pl. en j.

HARLINGEN.

Cool, P., De stichting der nieuwe Doopsgez. kerk te Harlingen. Redenen en geschiedk. mededeelingen daartoe betrekkelijk. Harl. 1858.

[**Bericht** betreffende het afscheid v. D^s^. Boetje te Harlingen.] [Harl. 1884].
Harlinger Courant. Dagblad v. Friesland. 23/24 Apr. 1884.

HELDER.

Glasbergen Lz., M., Een woord van liefde aan mijne protestantsche medeburgers en landgenooten, ter gelegenh. v. den overgang des eerw. Heere A. Réhn, uit de gemeensch. der Doopsgezinden, by welke zyn eerw. weleer openb. leeraar was, tot die van de Roomsch-Catholijke Kerk. Gedaan binnen Amst., op den 8 Oct. 1804. Amst. enz., z. j.

Feestzang bij het eenjarig verblijf v. D^s^. Kossen, leeraar in de Doopsgez. Gem. te Helder. 25 Jan. 1892. Helder [1892].

HOORN.

Overzicht (Kort) van de gebeurtenissen in de Doopsgez. Gem. te Hoorn, in de jaren 1903—1905. Z. pl. en j. [1905].

Uiterdijk, M., Een onkiesch Verslag. [Hoorn, 1905].

————, Het geheimzinnig „fonds L. C." of „Liefde Cassa" en de Doopsgez. Gemeente te Hoorn. [Leeuw.] z. j. [1905].

————, Mijne „Onware" Tractementsverklaring. Z. pl. en j. [1905].

[**Bast, G. H.**, en **P. J. Messchaert**], Mededeelingen v. Administrateuren naar aanl. v. het geschr. v. den heer M. Uiterdijk, getiteld:

Het geheimzinnig Fonds L. C. of „Liefde Cassa", en de Doopsgez. Gemeente te Hoorn. Hoorn [1905].

IRNSUM EN POPPINGAWIER.

Molenaar, I., Aan de leden der Doopsgez. Gemeente v. Irnsum en Poppingawier. [Irnsum, 1870].

Voorstel tot scheiding der gemeente.

JOURE.

Koorzangen bij het derde Eeuwfeest der Doopsgezinden op den 6en Dec. 1835. In handschr.

KAMPEN.

Statuten en Huish. Reglement v. de Vereeniging „de Vereenigde Doopsgezinde Gemeente" te Kampen. Kampen [1887].

LEEUWARDEN.

[**Staal, A.**], Request voor Abr. Staal, l. der Doopsgez. Gem. te Leeuwarden, aan de Nationaale Vergadering ... Waaragter gevoegd is, deszelfs ... Redevoering ofte Leer-reden, op dato den 24 Sept. 1797, bij gelegenh. uitgespr., dat hij ... in zijn Post hersteld is geworden enz. Leeuw. 1797.

Tigler, K., Uitboezeming by het bekend maken des overlydens van mynen vriend K. O. Gorter, gest. 5 Nov. 1805. Z. pl. en j. 4°.

Brouwer, J.. Lijkvers op Ulco Cats ... overl. te Leeuwarden den 13 v. Slagtm. 1810. Z. pl. en j. 4°.

——————, Ter nagedachtenis v. Klaas Tigler, l. der Doopsgez. te Leeuwarden, overl. 30 Juli 1811. Z. pl. en j. 4°.

LEIDEN.

Reglement voor den Grooten Kerkeraad. [Leiden, 1909].

Naamlijst van de leden der Doopsgez. Gemeente te Leiden. December 1909. Leiden, 1909.

MENSINGAWEER.

Wieling, S. E., Inwijding v. de nieuwe kerk der Doopsgez. Gem. te Mensingaweer. 4 April 1819. [Tekst: Hand. 17 $^{24, 25}$.] Gron. 1819.

MEPPEL.

Kielstra, Tj., Psalm 84. De vreugde van den godsl. mensch. Leerrede, uitgespr. 11 Jan. 1880, bij de Inwijding v. het Kerkgebouw der Doopsgez. Gem. te Meppel. Zwartsluis, 1880.

Gezangen bij de Inwijding v. het Kerkgebouw der Doopsgez. Gem. te Meppel. 11 Januari 1880. [Meppel, 1880].

MIDDELBURG.

Gezangen bij de Inwijding v. het Kerkgebouw der Doopsgez. Gem. te Middelburg. 7 Juli 1889. [Middelb. 1889].

MIDDELIE.

[**Bericht** over het afscheid van H. W. van der Ploeg als leeraar bij de Doopsgez. Gem. te Middelie.] Edam, 1892.
Noord-Holl. Weekblad. 7 Mei 1892.

MIDWOLDA c. a.

Concept-reglement voor de Doopsgez. Gem. van Midwolda c. a. Winschoten [1889].

Kuipers, K., Open brief aan de leden der Doopsgez. Gem. Midwolda c. a. Afd. Winschoten. Winschoten [1900].

———, Een Wederwoord aan de Leden der Doopsgez. Gem. Midwolda, c. a. Afd. Winschoten. Winschoten [1901].

PEKELA.

Zangen. bij het houden der eerste godsdienstoefen. in de nieuwe kerk der Doopsgez. te Pekela, op den 19 Sept. 1852. [Wildervank, 1852].

ROTTERDAM.

Messchaert, N., De zegen v. den openbaren godsdienst, in eene plegtige leerrede [over Joh. 10 ^{22a}], ter gedachtenis v. de stichting en inwijding der nieuwe kerk v. de Doopsgez. Gem. te Rotterdam voor 50 jaren, ald. geh. den 29 Mei 1825. Rotterd. 1825.

Craandijk, J., Het vergankelijke van al het aardsche en het onvergankelijke van het Evangelie. Rede [over 1 Petr. 1 $^{24, 25}$] uitgespr. ter Gedachtenis v. het 100 j. bestaan v. het Kerkgebouw der Doopsgez. Gem. te Rotterdam, 30 Mei 1875. Rotterd. 1875. M. 2 gekl. pl. 4⁰.

Gezangen te zingen door het Koor, bij de gedachtenisvier. v. het 100 j. bestaan v. het Kerkgebouw der Doopsgez. Gem. te Rotterdam. 30 Mei 1875. Z. pl. en j.

Reglement der Doopsgez. Gem. te Rotterdam. Rotterd. [1901].

Verslag van den staat der Doopsgez. Gem. te Rotterdam. 1 Jan 1912. Rotterd. [1912].

DE RIJP.

Persijn, J., Godsdienstige feestrede [volgens Psalm 84 $^{2-5}$], ter in-

wijding v. het hernieuwde kerkgebouw der Doopsgez. Gemeente te Rijp, geh. 10 Sept. 1854. Hoorn, 1857.

In: J. Persijn, Een viertal geschriften betreffende de Doopsgez. Gemeente in de Rijp.

Verwer, J. de, De liefde sticht. Rede [over 1 Cor. 8 [1b]]. Uitgespr. 2 Sept. 1866, bij de opening v. het nieuwe weeshuis der Doopsgez. Gem. in de Rijp. Daarbij gevoegd zijn: Eenige histor. aant. betreffende de verzorging der weezen in gen. gemeente d. S. Appel. Purmerende, z. j.

SNEEK.

Loosjes, V., Des Tempels vergankelijke luister enz. Leerrede over Mc. 13 [1, 2], uitgespr. 10 Apr. 1892, ter herdenking v. het 50 j. bestaan der Doopsgez. kerk te Sneek. Sneek, 1892.

STADSKANAAL.

[**Circulaire** aan de Doopsgez. Gemeenten houdende verzoek om ondersteuning bij de oprichting v. eene Doopsgez. Gemeente te Stadskanaal, 29 Apr. 1849, en brief v. dankbetuiging voor verleende hulp, 29 Maart 1851.]

Zangen, bij het houden der eerste godsdienstoefening in de kerk der Doopsgez. Gem. te Stads-Kanaal op den 9 Maart 1851. Wildervank, z. j.

UTRECHT.

Hartog, J., Opwekking tot gemeenschappelijke godsverheerlijking. Leerrede [over Ps. 34 [4]], uitgespr. 27 Maart 1870, bij gelegenh. dat het nieuwe Orgel, in de Kerk [der Doopsgez. Gem. te Utrecht] aan zijne bestemming werd toegewijd. Veenendaal, 1870. M. 1 foto.

Reglement voor de Doopsgez. Gem. te Utrecht. Utr. 1898.

VEENWOUDEN.

Reglement der Doopsgez. Gem. van Veenwouden. [Leeuw. 1903].

Nijdam, C., Het nieuwe Huis (1866—1916.) Gedachtenisrede [over Haggai 2 [10]], uitgespr. [te Veenwouden] 24 April 1916 bij gelegenh. v. de herdenking der inwijding van de Vermaning op 22 April 1866. Bergum, 1916. M. 1 pl.

VLISSINGEN.

[**Circulaire** v. den kerkeraad der Doopsgez. Gem. te Vlissingen houdende verzoek om steun bij het bouwen van eene nieuwe kerk. Juli 1889.]

WAGENINGEN.

[**Circulaire** houdende kennisgeving v. de stichting der Doopsgez. Gem. te Wageningen. April 1896.]

WESTZAAN.

Dokkum, C. R. van, Leerrede [over Joh. 10 22a], geh. den 20sten Oct. 1895, ter herdenk. v. het 200 j. bestaan v. het Kerkgebouw der Waterl. Doopsgez. Gem. te Westzaan (Noord). Z. pl. en j.

WIERINGEN.

Blaadje (Ons). Uitgeg. vanwege de Doopsgez. Gem. te Wieringen d. den pred. J. M. Leendertz. Jg. 1–5. Wieringen, 1912–16.

WOLVEGA.

Born, F., De Gemeente van Christus Gods gebouw. Toespr. [over 1 Cor. 3 9b] bij de eerste godsdienstoef. der nieuwe Doopsgez. Gem. te Wolvega. [27 Oct. 1861.] Leeuw. 1862.

WORKUM.

Siemelink, T. H., Toespraak [over Ps. 127 1] ter herdenking v. het 200 j. bestaan v. het Kerkgebouw der Doopsgez. Gem. te Workum geh. den 12 Mei 1895. [Workum] z. j.

WORMERVEER.

Liederen bij gelegenh. der 25 j. Evangeliebediening v. J. G. Boekenoogen in de Doopsgez. Gem. te Wormerveer op het Zuid, 20 Mei 1852. Z. pl. en j. [en] Een Woord van Afscheid van de Gemeente aan D^{o}. Boekenoogen. Wormerveer 3 Mei 1863. Z. pl. en j.

Krantje (Ons Doopsgez.) Weekbl. voor de leden en vrienden der Ver. Doopsgez. Gemeente te Wormerveer. Redacteur: Ds. H. Britzel. Jaarg. 1–4. [Wormerveer] 1913–16.

WOUDSEND.

Plaats, J. D. v. d., Twee tempel-psalmen, overdacht bij de laatste Godsdienstoefening in het Oude- en de eerste zamenkomst in het vernieuwde Bedehuis der Doopsgez. Gem. te Woudsend. Tweetal gelegenheids-preêken [over Ps. 65, 24 Oct. 1858, en over Ps. 84, 13 Febr. 1859]. Sneek, 1859.

IJLST.

Busé, H. J., Ter Gedachtenis aan het 50 j. bestaan der nieuwe Doopsgez. Kerk te IJlst, 27 Sept. 1857 – 27 Sept. 1907. [Sneek] z. j.

ZAANDAM.

Lof-zang ter Eere Gods, welke ter Gelegenh. v. 't Feest der Verlossing des Vaderlands ... zal gezongen worden in de Vergaderpl. der Vr. Doops-gez. Gemeente, Het Oude Huis, te Westzaandam. Den 19den v. Winterm. 1799. Z. pl. en j.

Hulde aan T. J. de Hoop, l. bij de Doopsgez. Gem. te [West-] Zaandam, bij gelegenh. v. het 50 j. jubelfeest van deszelfs predikdienst in gedachte gemeente ... 26 Aug. 1827. Zaandam, 1827.

Leendertz, C., en **B. van Geuns**. Leerredenen [over 2 Cor. 13 11 en Matth. 23 8b], bij de godsd. viering der vereeniging v. de Vereenigde Doopsgezinde met de Vriesche Doopsgezinde Gemeente te Zaandam (Westzijde) uitgespr. 21 Febr. 1841. Z. pl. 1841.

Cate, S. Blaupot ten. Rede [over 2 Cor. 6 4b–10] ter gedachtenis aan het 300 j. bestaan v. eene Doopsgez. Gem. te Zaandam; uitgespr. 19 Nov. 1843. Zaandam, 1843.

ZUTPHEN.

[**Liefde, J. de**], Belijdenis des geloofs der Christel. Gemeente te Zutphen, ... bekend onder den naam v. Apostolisch-christelijk-afgescheidene Gemeente. M. een Voorrede aan alle Geloovigen. Deventer, 1845.

Wumkes, G. A., De opkomst en vestiging van het Baptisme in Nederland. Sneek, 1912.

ZWAAGWESTEINDE.

Statuten en Huish. Reglement der Vereeniging „De Doopsgezinde Kring te Zwaagwesteinde". [Leeuw. 1904].

ZWOLLE.

Reglement v. bestuur voor de Doopsgez. Gem. te Zwolle. [Zwolle, 1884].

d. Levensschetsen*).

Vos, W. de, Leven en character v. Allard Hulshoff [l. te Amsterdam, overl. 30 Juli 1795]. Amst. 1795. Gegrav. titel m. vign.

Koopmans, R., Iets over den schrijver van de Geschiedenis van Jozef voor kinderen [W. v. Oosterwijk Hulshoff]. Leyden, 1796.

Voorrede v. de Gesch. v. Jozef voor kinderen. M. ingevoegd silh.

Rusburg, B., Iets over W. en J. ten Cate, als oprigters der fabrijken enz. te Hengelo. Z. pl. en j.

Koopmans, R., Hulde aan Gerrit Hesselink [hoogl. te Amsterdam, overl. 7 Nov. 1811]. Amst. 1812.

---

*) Zie ook de afdeeling: Lijkredenen.

G[euns], J. v[an], Levensberigt v. Corn. de Vries [rustend l. bij de D. G. te Utrecht, overl. 21 Nov. 1812]. [Haarlem, 1813]. M. 1 portr.
Overdr. uit: Algem. Konst- en Letterbode. 23 Maart 1813.

Levensberigt en Karakterschets v. Matthias van Geuns, Med. Doct. en Emer. Prof. te Utrecht, overl. 9 Dec. 1817. Z. pl. en j.

Crane, J. W. de, Hulde aan de nagedachtenis v. Pieter Stinstra [rustend l. bij de D. G. te Franeker, overl. 18 Dec. 1819]. Z. pl. en j.

[**Persyn, J., C. Sepp Jz.** en **H. A. Sepp**], Ter Gedachtenis v. J. C. Sepp [overl. 7 Dec. 1811] en W. Wichers Kruys [overl. 18 Jan. 1823]. Z. pl. 1823.

[**Bericht** omtrent het overlijden van Klaas van der Horst, l. te Haarlem, 1 Mei 1825.] [Haarlem, 1825].
Algem. Konst- en Letter-bode. 6 Mei 1825.

Muller, S., en **J°. de Vries**, Hulde aan Rinse Koopmans [hoogl. te Amsterdam, overl. 5 Sept. 1826]. Amst. 1827.
M. bijgevoegd doodbriefje.

Kemp, F. A. van der, 1752–1829. An autobiography together w. extracts from his correspondence edited, w. an historical sketch by Helen Lincklaen Fairchild. New-York, London, 1903. M. portr. en facs.

Onnes Mz., M., De vermaner François Adriaan van der Kemp. Gron. z. j. M. 1 portr.

Swart, N., Iets over Izaak Molenaar [l. te Crefeld]. Z. pl. en j.
Voorlezing in de Maatschappij Felix Meritis, 2 Maart 1837.

Steenderen, A. van, Iets ter nagedachtenis van Freerk Hoekstra, in leven l. der Doopsgez. in de gemeenten Holwerd, Zaandam en Harlingen [overl. 31 Maart 1837]. Franeker, 1839.

Siegenbeek, M., [Levensbericht van J. Brouwer, rustend l. te Leeuwarden, overl. 11 Apr. 1838. Aanspraak in de verg. v. de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leiden, 21 Juni 1838.]
Uit: Handelingen dier Maatschappij. 1838.

Hall, M. C. van, Een woord over M^r^. Anne Willem Huidekoper... [uitgespr.] op 10 Sept. 1841. Z. pl. en j.

[**Levensbericht** van Jacobus Davids Vissering, rustend l. bij de D. G. te Gron., overl. 17 Dec. 1846.] Gron. 1846.
Uit: Groninger Courant v. 18 Dec. 1846.

Muller, S., Iets ter nagedachtenis van Wopko Cnoop Koopmans [hoogl. te Amsterdam, overl. 4 Maart 1849]. [M. toespraak aan diens graf.] [Haarlem, 1849].

Overdr. uit: Algem. Konst- en Letter-bode. 1849. II.

Daubanton, F. E., Prof. Dr. Wopko Cnoop Koopmans. Eene kl. bijdr. tot de gesch. v. Nederlands Godgeleerden en Godgeleerdheid. Utr. 1890.

[**Haar, B. ter**], Leven- en karakterschets en letterk. verdiensten v. Mr. Jeronimo de Vries [overl. 1 Juni 1853]. [Leiden, 1853].

Overdr. uit: Handel. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1853.

Sybrandi, K., Levensberigt v. Hendrik Arnold Meijer [luitenant ter zee, overl. 2 Apr. 1854]. Z. pl. [1854].

M[uller, S.], Een woord ter gedachtenis v. Jan Boeke [rustend l. bij de D. G. te Amsterd., overl. 9 Juli 1854]. Z. pl. en j.

——————, Ter gedachtenis v. Matthijs Siegenbeek [rustend hoogl. en l. bij de D. G. te Leiden, overl. 26 Nov. 1854]. Z. pl. 1854.

Overdr. uit: Kerkel. Courant v. 22 Dec. 1854.

Muller, S., Schets v. de letterkundige vorming en werkzaamh. v. Matthijs Siegenbeek. Leiden, 1855.

Overdr. uit: Handel. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1855.

——————. Ter Gedachtenis van den hoogleeraar Dr. Jan van Gilse [overl. 24 Mei 1859]. Z. pl. 1859.

Bijlage tot het Verslag der Alg. Doopsgez. Sociëteit voor het jaar 1859.

——————, Levensberigt v. Jan van Gilse. Leiden, 1859.

Overdr. uit: Handel. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1859.

Veth, P. J., Het leven van Dr. J. van Gilse, eene inleiding tot de uitgave zijner verspreide en nagelaten schriften. Amst. 1861.

Pekelharing, K. R., Levensschets v. Mr. S. de Wind [overl. 19 Aug. 1859]. [Middelb.] z. j.

Harting, D., Levensbericht v. Dr. G. Vissering [l. te Wormer en Jisp, overl. 28 Juni 1869]. [Leiden, 1870].

Overdr. uit: Handel. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1870.

Hartog, J., Levensberigt v. Jacob Honig Jnz. Jr. [overl. 14 Nov. 1870]. Leiden, 1871.

Overdr. uit: Handel. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1870—71.

Vries, J°. de, Leven- en karakterschets v. Simon Gorter [rustend l. bij de D. G. te Wormerveer Zuid, overl. 5 Juni 1871]. Leiden, 1872.

Overdr. uit: Handel. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1871—72.

Sepp, C., Levensbericht v. Ds. K. Sybrandi [rustend l. bij de D. G. te Haarlem, overl. 4 Sept. 1872]. Leiden, 1873.

Overdr. uit: Levensber. v. de Maatsch der Nederl. Letterkunde. 1872—73.

Gilse, J^b. van, Dr. Samuel Muller [rustend hoogl. te Amsterdam, overl. 25 Febr. 1875]. [Amst. 1875].

Overdr. uit: De Hervorming. 4 Maart 1875.

Sepp, Chr., Levensschets v. D^{r}. Samuel Muller. Leiden, 1876.

Overdr uit: Levensber. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1875—76.

[**Kruseman, A. C.**], Frederik Muller, geb. 22 Juli 1817, gest. 4 Jan. 1881. In Memoriam. [Leiden, 1881]. M. 1 portr. 4^{0}.

Overgedr. uit: Levensber. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1880—81.

N[ijhoff], M., Levensschets v. Frederik Muller. Z. pl. en j.

Overdr. uit: Nieuwsbl. v. den Boekh. 1881. N°. 22.

Loman, A. D., Jan Willem Straatman [rustend l. bij de D. G. te Groningen], overl. 4 Dec. 1882. Amst. 1883.

De Hervorming. 20 Jan. 1883.

Acquoy, J. G. R., Levensbericht v. Aem. W. Wybrands [l. te Leiden, overl. 22 Sept. 1886]. [Amst. 1887].

Overdr. uit: Jaarb. der Kon. Akad. v. Wetensch. 1886.

Rogge, H. C., Aemilius Willem Wybrands. 's-Gravenh. 1887.

Overdr. uit: Archief v. Nederl. Kerkgesch. II. 4.

Feith, P. R., Levensbericht v. M^{r}. S. J. Hingst [overl. 12 Jan. 1890]. Leiden, 1890.

Overdr. uit: Levensber. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1889—90.

[**Sepp, J.**], Ter gedachtenis aan Christiaan Sepp [rustend l. bij de D. G. te Leiden, overl. 10 Mei 1890]. Beverwijk, 1890.

Cramer, S., Levensbericht v. Chr. Sepp. Leiden, 1891.

Overdr. uit: Levensber. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1890-91.

Leendertz, W. I., Verschijnselen des tijds. Betreurde dooden: ... P. Brouwer [rustend l. bij de D. G. te Aalsmeer], Dr. J. G. de Hoop Scheffer [rustend hoogl. te Amsterd.]. Rotterd. 1894.

Overdr. uit: Geloof en Vrijheid. Jg. 28. N. S. V. 1.

Vries, J°. de, Dr. Jakob Gijsbert de Hoop Scheffer [rustend hoogl. te Amst., overl. 31 Dec.]. 1819—1893. Haarlem, 1894. M. 1 portr.
Eigen Haard. 6 Jan. 1894.

Prins, A. Winkler, Dr. J. G. de Hoop Scheffer. Amst. 1894.
Alg. Handelsbl. v. 7 Jan. 1894. Avondbl.

————, Levensbericht van J. G. de Hoop Scheffer. Leiden, 1894.
Overdr. uit: Levensber. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1893—94.

Rogge, H. C., Levensbericht v. Jacob Gijsbert de Hoop Scheffer. Amst. 1895.
Overgedr. uit: Jaarb. der Kon. Akad. v. Wetensch. 1894.

Cramer, S., Bij Prof. Scheffer's laatsten arbeid voor de Bijdragen. [Leiden, 1894].
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1894.

————, J. G. de Hoop Scheffer. [Leipz. 1900].
Artikel in: Realencykl. f. prot. Theol. u. Kirche. 3. Aufl.

Cuperus, B., Levensbericht v. Alle Meenderts Cramer [rustend l. bij de D. G. te Middelb., overl. Dec. 1894]. Leiden, 1895.
Overdr. uit: Levensber. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1894—95.

Fast, J., In Memoriam [Joseph Wiradiwangsa, inl. onderwijzer te Mergaredja]. Sinsheim, 1897.
Gemeindebl. der Mennoniten. 1 März 1897.

Molenaar, I., Professor Hoekstra. Haarlem, 1897. M. 1 portr.
Mannen en Vrouwen v. Beteekenis. 1897. Afl. 8.

Cramer, S., In memoriam. Sijtse Hoekstra Bz. (20 Aug. 1822—12 Juni 1898). [Leiden, 1898].
Uit: Theol. Tijdschr. 1898.

Cramer, [S.], Professor Hoekstra. [Leiden, 1898].
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1898.

Wijck, B. H. C. K. van der, Levensbericht v. Sytse Hoekstra. Amst. 1901.
Overdr. uit: Jaarb. der Kon. Akad. v. Wetensch. 1901.

Hylkema, H. B., In Memoriam. Dirk Fontein de Jong [overl. 29 Jan. 1898]. [Irnsum, 1898].

Kops, C. J. de Bruyn, en **M. E. Houck**, Mr. A. van Delden. [I.] Amst. 1898. M. 1 portr. en afb.
Eigen Haard. 1898. Blz. 421—24. Slot ontbr.

Cramer, S., Jeronimo de Vries [l. te Haarlem]. Amst. 1902. M. 2 portr.

Eigen Haard. 31 Mei 1902.

Cramer, [**S.**], J°. de Vries. [Leiden, 1902]. M. 1 portr.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1902.

Knappert, L., Levensbericht v. Jeronimo de Vries [rustend l. bij de D. G. te Haarlem, overl. 29 April 1915]. Leiden, 1916.

Overdr. uit: Levensber. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1915—16.

Cramer, [**S.**], Mr. Henrick Samuel van Lennep. Leiden, 1903. M. 1 portr.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1903.

————, Ludwig Keller. Leiden, 1903. M. 1 portr.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1903.

Feenstra Jr., P., Levensbericht v. A. Loosjes [rustend l. bij de D. G. te Amsterdam, overl. 21 Juni 1902]. Leiden, 1904.

Overdr. uit: Levensber. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1903—04.

Craandijk, J., Levensbericht v. Dr. Jan Hartog [rustend l. bij de D. G. te Utrecht, overl. 2 Sept. 1904]. Leiden, 1905.

Overdr. uit: Levensber. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1904—05.

[**Cramer, S.**], Kroniek, 26 Sept. 1906—24 Sept. 1907. Necrologie — T. Kuiper [rustend l. bij de D. G. te Amsterd.], K. R. Schuiling [rustend l. bij de D. G. te Veenwouden], P. van Eeghen. [Leiden, 1907]. M. 3 portr.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1907.

Vries, R. W. P. de, Levensbericht v. Pieter van Eeghen [overl. 28 Juni 1907]. Leiden, 1908.

Overdr. uit: Levensber. v. de Maatsch. der Ned. Letterkunde. 1907—08.

Vries, J°. de, De laatste der Bragianen (A. Winkler Prins, 1817—1908) [rustend l. bij de D. G. te Veendam en Wildervank, overl. Jan. 1908]. Amst. 1908. M. portr. en afb.

Eigen Haard. 1908. N°. 9, 10, 11.

Cramer, S., Kroniek. 1 Okt. 1909—30 Sept. 1910. [Mr. J. P. Portielje, G. ten Cate [rustend l. bij de D. G. te Wolvega], H. de Boer [rustend l. bij de D. G. te Alkm.], H. M. de Vries.] Leiden, 1910. M. 4 portr.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1910.

Levensbericht van [den] zendeling P. A. Jansz. te Margôredjô. [Amst.] 1910. M. 1 portr.

De Kleine Medearbeider. Jg. 12.

Gedachtenis (Ter) van R. A. Laan [overl. 4 Sept. 1911]. Wormerveer, 1911.

„Ons Huis" Wormerveer. Jaarversl. 1 Oct. 1910—31 Mei 1911.

Vries, Jer°. de, Levensbericht van Jacobus Craandijk [rustend l. bij de D. G. te Haarlem, overl. 3 Juni 1912]. Leiden, 1913.

Overdr. uit: Levensber. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1912—13.

Kühler, W. J., Levensbericht van Samuel Cramer [rustend hoogl. te Amsterdam, overl. 30 Jan. 1913]. Leiden, 1913.

Overdr. uit: Levensber. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1912—13.

——————, S. Cramer. Leiden, 1916.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1916. Herdruk van het vorige.

Vos, K., Levensbericht van C. N. Wybrands [rustend l. bij de D. G. te Enschede, overl. 16 Aug. 1913]. Leiden, 1914.

Overdr. uit: Levensber. v. de Maatsch. der Nederl. Letterkunde. 1913—14.

KENMERKEN EN EIGENAARDIGHEDEN.

a. Doop en Eed.

Zamenspraak over den Doop, geh. in het Depart. Vriesland, 1810. Z. pl. en j. Titel omlijst.

Liefde, J. de, Niet de Kinderdoop, maar de doop der bejaarden is het Bondszegel des Nieuwen Verbonds. Zutphen, 1844.

——————, Trouw aan het Woord! Broederlijke brief aan H. P. Scholte. Zutphen, 1845.

Naar aanl. v. H. P. Scholte, De Heilige Doop, of het teeken in het vleesch. Amst. 1845.

——————, Een blik op den Christelijken Waterdoop bij het licht van Schrift en Historie. Enz. Amst. 1854.

Overgedr. uit: Het Volksmagazijn voor burger en boer.

——————, Ein Blick auf die christl. Taufe bei dem Lichte der Schrift u. der Geschichte. Z. pl. en j.

Visscher, J., Bedenkingen, briefsgewijze medegedeeld, tegen een gedeelte van het werk van den hoogleeraar Scholten: De leer der Herv. Kerk enz. [Utr. 1850].

Overdr. uit: Jaarboeken voor Wetensch. Theologie. VIII.

Visscher, J., Brief aan een' Doopsgez. broeder over den Heil. Doop enz. Utr. 1851.

Gewijzigde uitgave v. het vorige.

Gorter, D. S., Open brief aan J. Visscher. De waardeering van den kinderdoop betreffende. [Utr.] 1851.

Overdr. uit: Jaarboeken voor Wetensch. Theologie. IX. 1.

Visscher, J., Antwoord op den open brief v. D. S Gorter, de waardeering van den kinderdoop betreffende. Z. pl. en j.

Lange, L., De Kinderdoop in de Protest. Kerk beschouwd van het standpunt der kerkelijke formulieren, der H. Schrift en der menschelijke rede. [U. het Hoogd. vert. d. J. Visscher]. Vooraf-gegaan d. een brief v. den heer S. Blaupot ten Cate aan den vertaler en v. het antw. v. dezen. Utr. 1851.

Gorter, D. S., [Brief] aan den Hoogleeraar J. H. Scholten. [Utr.] 1853.

Overdr. uit: Jaarboeken voor Wetensch. Theologie. XI. 4.

Cool, P., Brief aan Johanna. bij hare voorbereiding tot den doop. [Sneek, 1856].

Overdr. uit: Godsd. Lectuur voor Doopsgezinden. II.

Lenoir, J., Kinder- of bejaarden doop? Een bijbelsch, leerstellig en geschiedk. onderzoek. Uit het Fransch. Gron. 1858.

Leendertz Wz., P., De naam Doopschgezinden. [Amst. 1861].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1861.

Visscher, J., Eene bladzijde uit Scholtens Brochure „De Doopsformule" besproken d. twee doopsgez. broeders. Kampen. 1869.

Hoekstra Bz., S., De moderne richting en de doop. [Amst. 1870].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1870.

Visscher, J., Advies over het al of niet aannemen van attestatiën van ongedoopte leden uit zustergemeenten. [Amst. 1876].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1876.

Cramer, A. M., Over de voorwaarden voor den doop in onze gemeenten. [Leiden, 1886].

Uit: Doopsgez. Bijdr. 1886.

Cramer, [S.], Hoe onze vaderen over den doop bij overgangen tot hunne gemeenten hebben gedacht. [Leiden, 1897].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1897.

Christianus Patriophilus [C. de Vries], Korte en Noodige Errinnering aan de Doopsgez. Christenen, en alle zoodanigen mijner medeburgeren, die zwarigh. maken in het eedzweeren. Betreffende het formulier v. eed of verklaring [v. 8 Aug. 1803]. Haarlem, 1803.

West, F., Iets over den eed, hoofdzakel. op grond v. Matth. V: 33—37. U. het hoogd. Met een bijvoegsel v. den vertaler. Purmerende, 1853.

Dyserinck, J., De vrijstelling van den eed voor de Doopsgezinden. Haarlem, 1883.

Verm. herdr. uit: De Gids. Oct., Nov. 1882.

b. Vrijstelling van het wapendragen.

[**Request**] Aan de Eerste Kamer v. het Vertegenw. Lighaam des Bataafschen Volks, van wege den Kerkenraad der Doopsgez. Gemeente, vergaderende by het Lam en den Toren, te Amsterd. [over de vrijheid van wapendragen, opgesteld d. W. de Vos. Apr. 1799].

[**Request**] Aan de Eerste Kamer v. het Vertegenw. Ligchaam des Bataafschen Volks, van wegen de Opzieners v. eenige Doopsgez. Gemeentens, in het voormaalig Noordholland [over de vrijheid van wapendragen. Junij, 1799].

Gorter, D. S., De christelijke lijdzaamheid, aangeprezen bij het vertrek der Oud-Doopsgezinden van Balk, die om vrijheid van krijgsdienst naar N.-Amerika verhuisden. Sneek, 1853.

Cramer, [S.], Hoe een van onze vroegere kenmerken is te niet gedaan. [Leiden, 1898].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1898.

Reuvens-van Bemmelen, C. W., Behoort het beginsel „Tegen het wapendragen" van de Doopsgez. Broederschap geheel tot het verleden? Oosterbeek, 1914. 1 bl.

Woelinga, D., Stemmen uit de Doopsgez. Broederschap. [Utr. 1916].

Naar aanl. v. een art. v. E. M. ten Cate in de Zondagsbode v. 19 Dec. 1915.

Vos, K., De weerloosheid der Doopsgezinden. Amst. 1916.

Alg. Handelsbl. v. 24 Febr. 1916. Avondbl.

c. Gemeenteleven, enz.

Doijer, A., Bijdrage ter instandhouding en bevordering van godsd. plegtigheden bij de gemeenten der Doopsgezinden. M. eenen Brief v. J. van Geuns. Zwolle, 1825.

Gorter, D. S., Onderzoek naar het kenmerkend beginsel der Nederl Doopsgezinden, enz. Sneek, 1850.

————, Onderzoek naar den genoegzamen en noodzakelijken regel van een christelijk kerkgenootschap. [Utr.] 1852.

Overdr. uit: Jaarboeken voor Wetensch. Theologie. X. 3.

Hoekstra, S., Nog iets over het eigenlijke wezen v. den Doopsgez. Christen, enz. Hoorn, 1851.

Cool, P., Is bijzondere liefde tot zijne kerkgemeenschap een christelijk beginsel? Z. pl. [1858].

Overdruk. Slot ontbr.

Cleeff, L. van, Iets over de plaats die de gemeente inneemt in ons leven. [Leiden, 1893].

Uit: Doopsgez. Bijdr. 1893.

Lidmaatschap (Over het) van Doopsgezinden in Remonstr. gemeenten en omgekeerd. [Leiden, 1897].

Brieven aan een jong predikant. IV. Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1897.

Scheffer, J. G. de Hoop, Hulp bij vacatures. [Leiden, 1892].

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1892.

Loosjes, V., Enkele opmerkingen over de zelfstandigheid en leervrijheid onzer gemeenten. Rede. Haarlem, 1902.

Dykema, F., Het Avondmaal. Rotterd. [1908].

Over het gebruiken van persoonlijke bekers.

GESCHRIFTEN VAN DOOPSGEZINDEN.

a. Polemiek.

Muller, S., Beoordeeling van eenige Kerkredenen v. J. H. Halbertsma. Amst. 1844.

Overdr. uit: Vaderl. Letteroefeningen. 1843 en 1844.

Liefde, J. de, Gevaar! gevaar! en geen vrede! Een woord tot de slapenden en in slaap gewiegden. Zutphen, 1844.

————, Antwoord aan Prof. S. Muller op eene beschuldiging, een verwijt en eene uitnoodiging. Amst. 1854.

Naar aanleiding v. het door dezen tegen hem aangevoerde in de Kerkel. Cour. v. 22 Sept. 1854.

————, Protestantsch Pausdom. Aanwijzing van sporen van

overneiging tot pauselijke beginselen in de Nederl. Protest. Kerk. Amst. 1855.

Overgedr. uit: Het Volksmagazijn.

Liefde, J. de, Waarschijnlijkheid of Zekerheid? Enz. Utr. 1864.

Gorter, D. S., en **P. Cool**, Vier brieven over de vraag: wat moeten wij als Doopsgezinden doen in den strijd tegen Rome? Sneek. 1853.

Overdr. uit: Godsd. Lectuur voor Doopsgezinden. I.

Corver, C., Woord aan de Broederschap der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Groningen. Gron. [1868].

Kritiek van het afscheidswoord v. J. W. Straatman ... door een leek. M. eene bijlage. Gron. 1868.

Naar aanleiding van: J. W. Straatman, Broeders, ik bid u, enz. Afscheidswoord naar aanleid. v. Gal. 3 12b, gespr. bij het neerleggen der evangeliebediening te Groningen.

Proeve hoe de Moderne Theologie machtig is, om af te breken en onmachtig, om op te bouwen. Gegeven in het verhaal van het aftreden v. de Heeren J. W. Straatman en C. Corver, als Predikanten der Doopsgez. Gem. te Groningen, in den herfst van 1867. Utr. 1868.

P. M. V. [H. Bakels], Voor mijne vrienden die de Waarheid liefhebben. Gouda, 1895.

Cramer, S., Oude Doopsgezinden en nieuwe Gereformeerden. Amst. 1901.

De Zondagsbode. 27 Jan. en 3 Febr. 1901.

————, De geschiedkennis van Dr. Kuyper in de Tweede Kamer. Amst. 1904.

De Hervorming. 30 Jan. 1904.

b. Stichtelijke lectuur.

Hoekstra, W. S., Leerzame en vertroostende Gedachten, opzichtelyk 's menschen Dood enz. Rotterd. 1797.

Hoekstra, F., Godsdienstige Vertoogen. [Harlingen] 1799.

————, De Geschiedenis van Jesus in gesprekken. Harl. 1815.

————, Idem. 2de dr. Amst. 1842. M. 1 pl.

————, De Geschiedenis der Apostelen in gesprekken. Harl. 1818.

————, De Gelijkenissen v. Jezus, in gesprekken. Haarlem, 1821.

Hoekstra, F., Zedelijke en godsdienstige Vertoogen. Arnhem, 1827.

———, De Wonderwerken v. Jezus, in gesprekken. Haarlem, 1833.

Doijer, A., Brieven over de aanbidding van onzen Heere Jezus Christus. Zwolle, 1811.

———, Invallende Gedachten. Stuk 1—3. Zwolle, 1824—25. Ieder stuk met 1 vignet op den titel.

Ris, P., Christelijke brieven en overdenkingen, uitgeg. d. L. Egeling. Hoorn, 1812.

Boeke, J., Waar dat te vinden is, wat alle menschen zoeken. Een Schuitpraatje. [Voorlezing.] Z. pl. [1839].

B[oeke, J.], Paulus als voorbeeld van christelijke levenswijsheid. Z. pl. en j.

Overdruk.

B[oeke], J., Petrus. (Een gesprek aan de ontbijttafel.) Z. pl. en j.

Overdruk.

B[oeke, J.], Het klaaghuis beter dan het huis der maaltijden. (Nog een gesprek aan de ontbijttafel.) Z. pl. en j.

Overdruk.

———, Hoe onze rampen en ons leed zamenhangen met onze zonden. Z. pl. en j.

Overdruk.

———, 's Heilands geboortefeest. Z. pl. en j.

Overdruk.

Waard, S. K. de, De heerschappij van het eigenbelang over 's menschen verstand. Z. pl. [1841].

Voorlezing, geh. in het Depart. Haarlem der Maatsch. tot Nut v. 't Algemeen, 2 Maart 1841.

W[aard, S. K.] d[e], Mogen wij onze kranke vrienden vleijen met valsche hoop op herstel? Z. pl. en j.

Overdruk.

———, Het bewustzijn van onze Sterfelijkheid, een getuigenis voor onze Onsterfelijkheid. Z. pl. en j.

Overdruk.

James, J. Angell, Gids voor Jongelingen, die het ouderlijke huis verlaten. Uit het Eng. Vrij vertaald d. S. Muller. Amst. 1841. 12°.

Liefde, J. de, De Diligence, of de Reis naar de Stad der Erfenis. Arnhem, 1845. M. 1 houtsn. op den titel.

————, Idem. 4de dr. Amst. z. j.

————, Des Christens Ontvangst en Uitgaaf. 4de dr. Amst. 1873.

C[ramer], A. M., Over onze gebrekkige kennis aangaande de toekomende zaligheid. Z. pl. en j.
Overdruk.

————, De Christelijke Gemeente vergeleken met een ligchaam. Z. pl. en j.
Overdruk.

Hoekstra Bz., S., Het Evangelie der Genade ... in de gelijkenis van den Verloren Zoon. Sneek, 1854.

————, Idem. 2de herz. dr. Sneek, 1860.

————, Waarop bouwt de Christen de hoop zijner zaligheid? Z. pl. en j.
Overdruk.

————, Gedachten over het regte gebruik en misbruik der christelijke vrijheid. Z. pl. en j.
Overdruk.

————, De Bergrede. Korte voorstelling v. haren zamenhang en inhoud. Z. pl. en j.
Overdruk.

————, De armen van geest. Z. pl. en j.
Overdruk.

————, Onbeminnelijke godsdienstigheid. Z. pl. en j.
Overdruk.

————, De ware rijkdom en armoede. Eene bijbelstudie over Spr. XIII : 8. Z. pl. en j.
Overdruk.

————, Gemeenschap des geestes bij verschil v. godsd. denkwijs. Z. pl. en j.
Overdruk.

————, Waarom bij bekeering 's menschen vroegere zonden, bij afval 's menschen vroegere deugden niet gedacht worden bij God. Gedachten na het lezen v. Ezech. XVIII : 20—32. Z. pl. en j.
Overdruk.

Hoekstra Bz., S., Gedachten bij het lezen van de 2 Sam. XXI vs. 1—14 verhaalde geschiedenis. Z. pl. en j.
Overdruk.

—————, Gebed, gebedszegen, gebedsverhooring. Z. pl. en j.
Overdruk.

Sepp, Chr., De zeven kruiswoorden. Voor vrienden van Jezus verklaard. Amst. 1856.

Cool, [P.], Jezus groote wijsheid in een kleinen trek van het volmaakte gebed. Z. pl. [1858].
Overdruk.

Dyserinck, Joh., Godsdienstige Overdenkingen. 2 dln. Haarlem, 1868—69.

—————, Laatste Godsdienstige Overdenkingen. Amst. 1908.

Gorter, D. S., Vruchten van onderzoek en strijd in eene 40 j. Evangeliebediening. Sneek, 1874.

[**Boetje, H.**], Tafereelen uit het Leven van Jezus. Amst. 1875.
Uitgeg. door de Vereen. tot Verspreiding v. Stichtel. Blaadjes.

Linden, J. W. van der, Levenskeuze. Herinnering aan de afgelegde geloofsbelijdenis. Schagen, 1878.

Bijl, P. K., Het misbruiken van den godsdienst. [Tiel, 1881].
Overdr. uit: Geloof en Leven. 1881.

Cardinaal Jr., C., Eene Vertelling van grootvader voor zijn kleinzoon. Naar E. Souvestre 's Wijsgeer onder de Hanebalken, vrij gevolgd. Almelo [1884].

Sepp, J., Boek der Gedachtenis aan Doopsbediening en eersten Avondmaalsgang. Enz. Beverwijk [1889].

Leendertz, A. C., Voor hart en huis. Leeuw. 1893.

c. Prediking.

Preeken in handschrift [uit de laatste helft der 18de en de eerste helft der 19de eeuw, door verschillende leeraren gehouden, voornamelijk te Giethoorn]. 40 Stuks in 4⁰ en 1 in 8⁰.

Gelder, A. H. van, De Omwenteling, zo gelukkig als spoedig ... sedert den 18den Jan., 1795, dáár gesteld, aan het bijzonder bestuur

der Voorzienigheid toegekend enz. Leerrede over Ps. 118 23, 24, 25, uitgespr. te Amst. 25 Jan.; nevens twee Redevoeringen op Bedestonden, uitgespr. ald. 13 Maart 1793 en 4 Nov. 1794. Amst. 1795.

Hulshoff, A., Kerkelyke redenvoeringen. 4 Tientallen. 2 Dln. Amst. 1796.

Clasen, E., Leerrede. Over Spr. 17 17. Voor de Doopsgez. Gem. in Homsterland uitgespr. in 1797. [Gron. 1799].

————, Tweetal Leerredenen. Over 1 Thess. 5 12 en 13. Uitgespr. 24 Juni en 22 Juli 1798. Gron. 1799.

Claasen, E., Drie Verhandelingen of Leerredenen. [Met Nareden over de beweging der Aarde.] Gron. 1803.

Brouwer, J., Redevoering ... bij gelegenh. v. het Nationaal Feest, op den 19 Dec. 1799 gevierd, wegens de Aftogt der Engelsche en Russische Legers van den Nederl. grond. Leeuw. 1800. M. 1 silh.

————, Drietal Redevoeringen, uitgespr. ter Gelegenh. v. Leidens ramp; Hollands watersnood; en bij het eindigen der 18de eeuwe. Leeuw. 1809.

————, Dankrede wegens den vrede. [Uitgespr. te Leeuwarden, 20 Julij 1814. Tekst: 1 Chron. 22 13, 19a.] Z. pl. en j.

————, Leerrede [op het eeuwfeest der Hervorming in 1817. Tekst: 1 Kor. 2 11]. Leeuw. 1818.

In: Leerredenen, geh. te Leeuwarden, op het derde eeuwfeest der Kerkhervorming.

[**Koopmans, R.**], [Een aantal eigenhandig geschreven preeken.] Begin 19de eeuw (gedateerd tusschen 1801 en 1815).

Beets Pz., P., Drie Leerredenen, over de gelijkenis van den Verloren Zoon; enz. Uitgespr. te Westzaandam. Amst. en Zaandam, 1802.

Gelder, H. van, Het leven van Joannes, den Dooper. Westzaandam, 1803.

Loosjes Adz., P., Redenvoering over het Christen Kerkgezang. Uitgespr. te Haarlem, 6 Jan. 1805. [Tekst: Col. 3 16.] Haarlem, 1805.

Geuns, J. van, Bede-stond, op den eersten Zondag, na den ontzettenden ramp, der stad Leyden, op den 12 Januarij 1807, overge-

komen, geh. in het kerkgebouw der Remonstranten. [Tekst: Jes. 26 ^{9}.] Leyden, 1807.

Geuns, J. van, Leerrede. Over Gal. 5 ^{13}. Uitgespr. te Amst. 2 Nov. 1817. Amst. 1817.

In: Leerredenen, ter viering v. het derde eeuwfeest der Hervorming, geh. te Amsterdam.

————, Drie op-een-volgende Gelegenheids-leerredenen [uitgespr. 31 Dec. 1815, 1 Jan. 1816 en 4 Febr. 1816], waarachter een bijzonder aanhangsel. Amst. 1826.

Hoekstra, F., Leerrede [over de ramp van Leiden op 12 Jan. 1807]. Geh. te Harlingen. [Tekst: Luc. 13 ^{4}.] Haarlem, 1807.

————, Leerrede over de teekenen der tijden. [Tekst: Matth. 16 ^{2,3}.] Westzaandam, 1810.

[**Hoekstra, F.**], De heillooze gevolgen van partijschap, en rustverstorende volksbewegingen, voorgesteld in een kerkel. Redevoering over het oproer te Ephesen. [Tekst: Hand. 19 $^{32-34}$.] Harlingen, 1813.

Hoekstra, F., Kerkelijke Redevoeringen. Gron. 1816.

————, Leerrede over de Zaligheid van het Geven. [Uitgespr. te Harlingen. Tekst: Hand. 20 ^{35}.] Leeuw. 1825.

————, Leerrede ten betooge, dat God in het lijden van zijne schepselen, op zichzelf beschouwd, geen behagen schept. [Uitgespr. te Harlingen, 12 Aug. 1832. Tekst: Klaagl. 3 ^{33}.] [Amst. 1832].

Uit: Vaderl. Letteroefeningen. 1832.

Doijer, A., Leerrede ter aanprijzing der koepok-inenting. [Tekst: Pred. 9 ^{10}.] Zwolle, 1808.

————, Twee Leerredenen over het Lijden van onzen Heiland. [Over Matth. 26 $^{51, 52, 53, 54}$ en Joann. 18 $^{10, 11}$.] Zwolle, 1817.

————, Leerrede ter viering van het derde Eeuwfeest der Hervorming. [Uitgespr. te Zwolle. Tekst: Hand. 5 ^{38,39}.] Zwolle, 1817.

Feenstra, P. W., Leerrede en Gebed, uitgespr. op den Dank- en Bededag 22 Febr. 1809 in de Kerk der Doopsgez. te Sneek. [Tekst: Ps. 50 $^{14-17}$.] Sneek, z. j. [1809].

Ploeg, H. W. van der, Christelijke Leerredenen. Haarlem. 1813.

Rijswijk, G. J. van, Lijk-rede op Jezus; eene kerkel. redevoering. [Tekst: Joh. 19 ^{30b}.] Amst. 1813.

Rijswijk, G. J. van, Leerredenen. Amst. 1816 en 1825. 2 dln.

—————, Kerkelijke Redevoeringen. Amst. 1825.

Het 2de dl. der Leerredenen onder anderen titel.

Molenaar, I., Kerkelijke aanspraak, ter viering van Leiden's ontzet, geh. 3 Oct. 1814. [Tekst: Ps. 48 $^{9, 10}$.] Z. pl. en j.

—————, Leerredenen. Uitgeg. door van der Palm, Siegenbeek en Muller. Amst. 1836.

Siegenbeek, M., Leerredenen. 2 dln. Haarlem, 1814—20.

—————, Redevoering en gebed, ter aanbeveling v. de uitgeschrevene algemeene inzameling v. liefdegiften ten behoeve der noodlijdenden door den watersnood van den 4. en 5. Febr. 1825. enz. Leyden, 1825.

—————, Twaalf Leerredenen. Haarlem, 1835.

Muller, S., Leerrede. Over Gal. 5 ^{1a}. Uitgespr. te Amst. 2 Nov. 1817. Amst. 1817.

In: Leerredenen, ter viering v. het derde eeuwfeest der Hervorming, geh. te Amsterdam.

—————, Leerredenen. Amst. 1836.

Floh, J. H., Kerkelijke Redevoering ter gelegenh. der godsd. viering v. het derde Eeuwfeest der Kerkhervorming. Uitgespr. te Enschede, 2 Nov. 1817. [Tekst: 2 Tim. 2 ^{7}.] Zwolle, 1818.

Woude, P. I. van der, Vijf Leerredenen over Rom. IX. Heerenveen, 1821.

Wieling, S. E., Opwekking tot eene godvruchtige beschouwing van den vreesselijken Watersnood in Sprokkelm. 1825. [Uitgespr. te Zaandam, 13 Febr. Tekst: Job 37 ^{14}.] Zaandam, 1825.

Messchaert, N., Leerredenen ter verklaring van het Evang. van Johannes. 3 dln. Delft, 1825—31.

—————, Leerrede over God den Regter der volken, uitgespr. te Rotterd. op den buitengewonen biddag, 14 Aug. 1831. [Tekst: Regt. 11 ^{27b}.] Rotterd. 1831.

Borg, J. ter, Leerredenen. Amst. 1831.

Kops, J., Leerrede over Gods hulp en bescherming in den twaalfdaagschen veldtocht enz. Over Ps. 46 $^{8-12}$. Uitgespr. te Utrecht, 28 Aug. 1831. Utr. 1831.

Koopmans, W. Cnoop, Inzegening v. het huwelijk v. G. T. N. Suringar en A. B. Koopmans. 29 Maart 1832. Z. pl. en j.

Sybrandi, S. K., Biddagspreek. Over Hebr. 10 $^{32-39}$. Uitgespr. 2 Dec. 1832. Haarlem, 1832.

————, Leerredenen. Amst. 1836.

Kampen, W. A. van, Leerredenen. Amst. 1841.

Halbertsma, J. H., Kerkredenen. Dev. 1843.

In: J. H. Halbertsma, De Doopsgez. en hunne herkomst.

Scheffer, J. G. de Hoop, De zucht naar verlenging van het leven. [Tekst: Ps. 102 ^{25a}.] Z. pl. [1846].

Prins, A. Winkler, Leerredenen. Heerenveen, 1851.

Liefde, J. de, Geloof en Geloofszegen enz. Leerrede over Luk. 5 $^{4-11}$. Arnhem, 1848.

————, De Verledenheid, het Heden en de Toekomst der Kinderen Gods enz. Leerrede over Rom. 6 ^{22}. Amst. 1850. Titel omlijst.

————, Jezus op de bruiloft te Kana. Leerrede over Joh. 2 $^{1-11}$. Amst. 1850. Titel omlijst.

————, Twaalftal Lijdens- en Paaschstoffen. Amst. 1851.

————, Twintig Leerredenen. M. een woord vooraf v. C. C. Callenbach. 2de dr. 2 dln. Nijkerk, 1870.

Hoekstra Bz., S., Levensvragen over den weg des heils in Christus. Leerredenen. Sneek, 1853.

————, Wedergeboorte. Leerrede over Joh. 3 $^{1-9}$. [Uitgespr. te Amst. 17 Jan. 1858.] Amst. 1858.

————, Idem. 2de dr. Amst. 1858.

————, De Weg tot heldere, vruchtbare en zekere Evangeliekennis. Leerrede over Gal. 1 $^{11, 12}$, uitgespr. te Amst. 1 Mei 1859. Amst. 1859.

————, De twee Getuigenissen v. den lijdenden Jezus aangaande zichzelven, volgens het Evang. v. Joh. [Joh. 18 $^{36-38a}$ en 19 $^{28-30}$]. [2] Leerredenen. Amst. 1860.

————, De Zoon des Menschen de Heiland der wereld. Leerredenen. Amst. 1861.

Geuns, M. v., Leerredenen, ter gedachtenis aan zijne vroeg ontslapene gade uitgeg. Leeuw. 1855.

————, Oorlogslessen, Godsdienstige toespraken. Leeuw. 1870.

Sepp, C., De zeven kruiswoorden, enz. Amst. 1856.

Visscher, J., Tweetal Leerredenen. Haarlem, 1859.

————, Een woord van troost en opwekking bij smartelijke verliezen door den dood enz. Leerrede over 1 Cor. 15 $^{55-57}$. Haarlem, 1859.

Gilse, J. van, Twaalftal Leerredenen. Amst. 1860.

Straatman, J. W., Tiental Leerredenen. Gron. 1864.

Cardinaal J^r., C., Leerrede. Over Jak. 4 ^{14a}. Almelo, 1868.

Hartog, J., Het Nieuw Verbond. Leerrede over Hebr. 8 ^{8}, uitgespr. [te Utrecht] 12 Dec. 1869. Veenendaal, 1869.

Gorter, S., Het Evangelie des Kruises. Naar Rom. 12 ^{21}. Haarlem [1869].
Uit: Taal des Geloofs. III.

————, „Ik geloof, daarom spreek ik." Een twaalftal nagelaten leerredenen. [Uitgeg. d. J. G. de Hoop Scheffer.] Amst. 1871.

Gilse, J^b. van, Leerrede. Over Jac. 2 ^{19}. Z. pl. en j.

————, Vier preken. Gron. 1871.

————, Het beeld van den godsdienstigen mensch. Naar Matth. 6 ^{9,10}. Haarlem, 1874.
Taal des geloofs. VIII. 5.

————, De komst van het Koningrijk Gods. Naar Matth. 4 $^{12-17}$. Haarlem, 1874.
Uit: Taal des geloofs. VIII.

————, Kerstfeest. [Tekst: Openb. 5 ^{9,10}.] Tiel, 1890.
Onze Godsdienstpred. XVI. 24.

————, Paschen. [Tekst: 2 Kor. 4 ^{16}—5 ^{1}.] Amst. [1900].
Onze Godsdienstpred. XXVI. 8.

Ballot, A., Zestal preeken. Amst. 1872.

Dyserinck, J., „Vrede zij in uwe vesting." Een toepasselijk woord, ter wijding v. het 2^e eeuwfeest v. Aardenburg's verdediging. Uitgespr. ald. 23 Juni 1872. [Tekst: Ps. 122 ^{1,7a}.] Haarlem, z. j. M. afb.

Lulofs, S., Hervormingspreek. Uitgespr. 29 Oct. 1876. [Tekst: Matth. 25 ^{8b}, Jes. 44 ^{3a}.] Winterswijk, z. j.

[**Brouwer, R.**, Rom. 12 vers 12 ^{c}. Volhardt in den gebede.] In Memoriam [van den overledene uitgeg. d. Anne R.]. [Amst. 1877].

Linden, J. W. van der, Engelen geherbergd. [Tekst: Hebr. 13 ^{2c}.] Tiel, 1877.

Onze Godsdienstpred. III. 4.

————, 10 Nov. 1483–10 Nov. 1883. Tiel, 1883.

Onze Godsdienstpred. IX. 22.

————, De waarde van een woord op zijn tijd. [Tekst: Spr. 15 ^{23b}.] Tiel, 1891.

Onze Godsdienstpred. XVII. 3.

Vries, J^{o}. de, Horeb. Exod. 3 $^{1-10}$. Amst. 1882.

Stemmen u. de Vrije Gem. V. 7, 8.

————, Een bundel preeken. Haarlem, 1891.

————, Tweede bundel preeken. Haarlem, 1897. M. 1 portr.

————, Moet een rechtvaardige zaak 't winnen? Leerrede over Ps. 37 $^{9-15}$. Haarlem, 1900.

————, Twaalf preeken. Haarlem, 1908–09.

————, Twaalf preeken. Nieuwe Bundel. Haarlem, 1909–10.

————, Karakterschetsen. Met een woord ter inleiding van H. Britzel. Haarlem, 1915. M. 1 portr.

Hoedemaker, H. ten Cate, Leerrede, uitgespr. 25 Febr. 1883 [over Matth. 6 ^{9a}], en eenige bijgevoegde ophelderende aanteekeningen. Dev. [1883].

Wartena Jr., S., Het doodvonnis. [Tekst: Matth. 26 ^{66b}.] Tiel, 1883.

Onze Godsdienstpred. IX. 6.

————, De nabijheid Gods. [Tekst: Hand. 17 ^{27b}.] Tiel, 1889.

Onze Godsdienstpred. XV. 6.

Blaauw Kz., A., Vergeten. [Tekst: Phil. 3 ^{14a}.] Tiel, 1883.

Onze Godsdienstpred. IX. 21.

Bakker, J. F., „Het tweede, daaraan gelijk." [Tekst: Matth. 22 ^{39a}.] Tiel, 1884.

Onze Godsdienstpred. X. 14.

Bussy, I. J. de, Tiental preeken. Amst. 1884.

Bijl, P. K., Twijfel aan het bestaan van godsvrucht. [Tekst: Job 1^{9}.] Tiel, 1885.
Onze Godsdienstpred. XI. 18.

Eeghen Jr., C. P. van, Pinkster-getuigenis. Leerrede over Hand. 2^{1-4}, uitgespr. te Aardenb. 17 Mei 1891. Sluis, 1891.

Boekenoogen, J. G., De schuld van Herodes. [Tekst: Marc. 6^{26}.] Tiel, 1892.
Onze Godsdienstpred. XVIII. 18.

————, De Moabieten, een voorbeeld van het gevaar van een ongestoorden voorspoed. [Tekst: Jer. $48^{11,12}$.] Amst. [1893].
Onze Godsdienstpred. XIX. 2.

————, Onverwacht God ontmoeten. [Tekst: Gen. 28^{16}.] Amst. [1895].
Onze Godsdienstpred. XXI. 7.

————, Jezus en de Kananeesche vrouw. [Tekst: Matth. 15^{21-28}.] [Amst.] 1907.
Vrijzinnige Godsdienstpred. 1 Sept. 1907.

Busé, H. J., Barmhartigheid. [Tekst: Luc. 10^{30-38}.] Amst. [1893].
Onze Godsdienstpred. XIX. 16.

————, Ecce homo. Hardinxveld, 1904.

Waard, S. de, De Prijs der Wijsheid. Toespraak [bij het 52ste Lustrum der Utrechtsche Hoogeschool] geh. te Utrecht, 21 Juni 1896. [Tekst: Pred. 1^{18}.] Utr. 1896.

————, Sterven, dat vruchten draagt. Paaschpreek. [Tekst: Joh. 12 : 24.] Amst. [1899].
Onze Godsdienstpred. XXV. 7.

————, Houd vast hetgeen gij hebt enz. Toespraak, geh. te Utrecht [19 Juni 1910]. [Tekst: Openb. 3^{11}.] Utr. 1910.
Naar aanl. der Borromaeus-encycliek.

————, Overdenkingen. Amst. 1913.

Wagner, C., Evangelie en leven. Vertaald uit het Fransch d. V. Loosjes. Haarlem, 1897.

Brouwer, P., Leerredenen [geh. te Aalsmeer, 1870–74]. [Amst. 1898].

Bakels, H., Voor de Menschen die zich orthodox noemen, in Warns en Omstreken. [Tekst: Joh. 16^{32b}.] Gouda, 1898.

Elhorst, H. J., Neerlands Blijdschap. Toespraak, geh. te 's-Gravenh. 31 Aug. 1898. [Tekst: Hand. 8 [8].] 's-Gravenh. 1898.

Fleischer, F. C., „Twijfelmoedig, doch niet mismoedig." [Uitgespr. te Amst. 17 Juni 1900.] [Amst. 1900].
Stemmen u. de Vrije Gem. XXIII. 8.

————, 15 September, een dag van vele tranen. Rede enz. [Tekst: Jer. 9 [1].] Noordscharwoude, 1901.

————, September 15th, a day of tears, not only in South-Africa. Noordscharwoude, 1901.

————, Bloesemknoppen. Preeken. Broek op Langendijk, 1902.

————, Gasten en vreemdelingen op aarde. [Uitgespr. 31 Aug. 1901. Tekst: Hebr. 11 [13b].] [Amst. 1902].
Uit: Stemmen u. de Vrije Gem. XXV. 10.

————, De godloochenende dwaas. [Tekst: Ps. 14 [1].] Amst. [1904].
Onze Godsdienstpred. XXX. 19.

Calcar, J. D. van, Naar Jeruzalem! [Tekst: Marc. 10 [33].] Amst. [1905].
Onze Godsdienstpred. XXXI. 20.

[**Loosjes, A.**], Uit de prediking van A. Loosjes. Met een woord vooraf v. V. Loosjes. Haarlem, 1905.

Binnerts Sz., A., Kracht in zwakheid. [Tekst: 2 Cor. 12 [10b].] [Amst.] 1906.
Vrijzinnige Godsdienstpred. 1 Dec. 1906.

Sybolts, P., Preeken. Met een voorwoord v. A. Binnerts Sz. Assen, 1907. M. 1 portr.

Molenaar, I., Preeken. Uitgegev. van wege den Kerkeraad [der Doopsgez. Gem. te Zaandam aan de Westzijde]. Amst. 1915.

Vos, K., Onze kleinere broeder. [Tekst: Exod. 2 [4].] [Amst.] 1916.
Vrijzinnige Godsdienstpred. XI. 5.

Gelegenheidspreeken bij de inwijding van kerkgebouwen enz., zie de afdeeling: Plaatselijke geschiedenis.

Visser, J., Leer-rede enz. 25 j. Predikdienst te Koog en Zaandijk. Uitgespr. ald. 17 April 1808. [Tekst: Hand. 26 [22,23].] [Purmerende, 1808].

Brouwer, J., Vijf-en-twintigjarige Leerrede, enz. Uitgespr. te Leeuwarden, 25 Nov. 1810. [Tekst: Hebr. 13 8.] Leeuw. 1810.

Doijer, A., Bevestigingsrede [bij de ambtsaanvaarding v. M. Doijer] uitgespr. op Texel aan den Hoorn den 22 Aug. 1824. [Tekst: Titus 3 8, 9.] Zwolle, 1825.

In: A. Doijer, Bijdrage ter instandhouding en bevordering v. godsd. plegtigheden.

Messchaert, N., De Aanmoediging en Loon v. den getrouwen Evangeliedienaar, in eene Feestrede enz. 25 j. Predikdienst te Rotterdam. Uitgespr. ald. 6 Mei 1827. [Tekst: 1 Thess. 2 19.] Rotterd. 1827.

Geuns, J. van, Afscheids-rede. Over 2 Cor. 13 13. Uitgespr. te Amst. 18 April 1830. Amst. 1830.

Hoekstra, F., Dankrede. 50 j. Predikdienst. [Uitgespr. te Harlingen, Junij 1836. Tekst: Luc. 2 29, 30.] Z. pl. en j.

————, Kerkelijke Redevoeringen bij gelegenh. v. de laatste bediening v. het H. Avondmaal ... en Afscheidsrede [v. de Doopsgez. Gem. te Harlingen. Uitgespr. 2 Oct. 1836. Tekst: Pred. 12 13.] Harl. 1837.

Kops, J., Leerrede. over Gods bestuur van 's menschen daden. 50 j. Predikdienst. Uitgespr. te Utrecht, Febr. 1838. Tekst: Spr. 16 9. Z. pl. en j.

Sijbrandi, K., Afscheidsrede. Over Judas 20 en 21. Geh. te Groningen, 21 Oct. 1838. Amst. 1838.

Muller, S., Leerrede enz. 25 j. Predikdienst te Amsterd. [Uitgespr. ald. 9 Juni 1839. Tekst: Hebr. 13 8.] Amst. 1839.

Leendertz, C. Leerrede enz. 25 j. Predikdienst te Zaandam-Westzijde (Nieuwe Huis). [Uitgespr. ald. Oct. 1839. Tekst: Joh. 15 11.] Amst. 1839.

Pol, J., Leerrede enz. 25 j. Predikdienst te Hoorn. Uitgespr. ald. 29 Sept. 1839. [Tekst: Tit. 2 11—15.] Hoorn, 1839.

————, Afscheids- en Bevestigingsrede. [Uitgespr. te Hoorn, 1844. Tekst: 1 Thess. 4 1, 2.] Hoorn, 1844.

Persijn, J., Leerrede enz. 25 j. Predikdienst in de Rijp. [Uitgespr. ald. 17 Nov. 1841.] Tekst: Hebr. 13 8. Hoorn, 1857.

In: J. Persijn, Een viertal geschriften betreffende de Doopsgez. Gemeente in de Rijp.

Jong, H. Y. de, Jubelrede enz. 50 j. Predikdienst in de O. Vl. Doopsgez. Gemeente op Ameland. Uitgespr. 17 Julij 1842. [Tekst: 2 Cor. 11 ^{30}.] Amst. 1850.

Visscher, J., Broederlijke Toespraak enz. 25 j. Predikdienst. Uitgespr. [te Utr.] 18 Nov. 1849. Tekst: 1 Petr. 1 ^{24,25}. Z. pl. en j.

————, Kerkelijke Rede en Toespraken, enz. 25 j. Predikdienst te Utrecht. Uitgespr. ald. 4 Sept. 1853. [Tekst: Joh. 6 ^{47}.] Z. pl. en j.

Pol, G., Afscheidsrede. Over Judas vs. 20 en 21. Uitgespr. te Baard, 6 Nov. 1853. Harlingen, 1854.

Hoekstra, S., Feestrede enz. 25 j. Predikdienst. Uitgespr. te Twisk, 8 Oct. 1854. [Tekst: 2 Cor. 3 $^{1-6}$.] Amst. 1854.

Hoekstra Bz., S., Waarheid en liefde enz. Afscheid te Rotterd. 1 Febr. 1857. Tekst: 2 Joh. 3. Rotterd. 1857.

————, Inhoud en doel der Evangelieprediking. Leerrede over Tit. 3 ^{8,9}. Uitgespr., bij zijn eerste optreden als Hoogleeraar, voor de Doopsgez. Gem. te Amsterdam, 8 Febr. 1857. Amst. 1857.

Cleef Sr., L. van, Afscheids-rede. Uitgespr. te Borne, 15 Nov. 1857. [Tekst: 2 Cor. 13 ^{13}.] Zwolle, 1858.

Cool, P., De Feestmorgen van Zondag den 13 Oct. 1861 ... herdacht. 25 j. Predikdienst te Harlingen. [Tekst: 1 Petr. 1 ^{24,25}.] Harl. 1861.

Plantinus, D., Blijf in hetgene gij geleerd hebt! enz. 25 j. Predikdienst. [Uitgespr. te Holwerd. Tekst: 2 Tim. 3 ^{14}.] Dragten, 1864.

Straatman, J. W., Broeders, ik bid u, enz. Afscheid te Groningen. Tekst: Gal. 3 ^{12b}. 2de dr. Gron. 1867.

Taconis, K. R., Laatste toespraak tot de Doopsgez. Gem. te Noordeind van Graft. M. een inleidend woord v. S. J. Andriessen. Joure, 1876.

Attema, J., Afscheidswoord tot de Doopsgez. Gemeente te Nijmegen. Uitgespr. 1 Mei 1881. [Tekst: 1 Petr. 1 ^{24,25}.] Nijmegen [1881].

Cleeff, L. van, Ter Gedachtenis enz. 25 j. Predikdienst te Uithuizen. Uitgespr. ald. 25 Junij 1882. [Tekst: Gal. 5 ^{1}.] Uithuizen, 1882.

Prins, A. Winkler, Afscheidsrede enz. Uitgespr. te Veendam, 24 Sept. 1882. [Tekst: Gal. 5 ^{1}.] Wildervank, 1882.

Cramer, S., Christen-godsvrucht in doopsgezind gemeenteleven enz.

Afscheid te Enschede [8 Maart 1885, tekst: Openb. 3 ^{2a}, en intrede te Zwolle [15 Maart 1885, tekst: Matth. 12 ^{30b}]. Enschede, 1885.

Sepp, J., Ter Herinnering aan 9 Sept. 1885 [12$^{1}/_{2}$ j. Predikdienst te Beverwijk]. Leerrede over Phil. 4 ^{17}. Uitgespr. 20 Sept. 1885. Beverwijk, z. j.

Geuns, M. van, Afscheidswoorden. Viertal Toespraken tot de Doopsgez. Gem. te Leeuwarden. Leeuw. 1888.

Meulen Sz., K. van der, Feestrede enz. 25 j. Predikdienst. Uitgespr. te N.-Niedorp, 14 Oct. 1888. [Tekst: Rom. 1 ^{11a}.] Joure, 1889.

————, Gods trouw en haar kracht. Feestrede enz. 40 j. Predikdienst. Uitgespr. te N.-Niedorp, 11 Oct. 1903. [Tekst: Jes. 46 $^{4, 8a, 9}$.] Spanbroek, 1903.

Cuperus, B., Godsdienst eene maatschappelijke kracht enz. Afscheid te Zutphen, 29 Juni 1890. [Tekst: Matth. 13 ^{33}.] Zutphen, 1890.

Kuiper, T., De Hoop des Evangeliedienaars aangaande de vrucht van zijn arbeid enz. Afscheid te Amsterdam, 19 Apr. 1891. Tekst: 2 Cor. 5 ^{11b}. Zwolle, 1891.

Haga, B., Een schat in aarden vaten enz. Afscheid te Almeloo, 20 Sept. 1891. [Tekst: 2 Cor. 4 ^{7a}.] Nijmegen, z. j.

————, De Treffelijkheid van het Opzienersambt enz. 25 j. Predikdienst. Uitgespr. 26 Nov. 1899 [te Nijmegen]. [Tekst: 1 Tim. 3 ^{1}.] Nijmegen, z. j.

Eeghen Jr., C. P. van, Afscheidsrede. Volgens Joh. 14 ^{17}. Uitgespr. te Aardenburg, 9 Oct. 1892. Amst. 1892.

Hartog, J., Eene laatste Evangelieverkondiging enz. Afscheid te Utrecht, 2 Sept. 1894. Tekst: Efez. 2 $^{19-22}$. Utr. 1894.

Waard, S. de, De ure des afscheids, een ure des gebeds enz. Afscheid te 's-Gravenhage, 7 Oct. 1894. [Tekst: Hand. 21 $^{5, 6a}$.] 's-Gravenh. 1894.

————, Niet ontbinden, maar vervullen enz. Intrede te Utrecht, 21 Oct. 1894. [Tekst: Matth. 5 ^{17}.] Utr. 1894.

Linden, J. W. van der, Toespraak, enz. 25 j. Predikdienst. Uitgespr. te Harlingen, 20 Oct. 1895. Harl. z. j.

Kielstra, Tj., Luc. 18 : 8^{b}. Zou Jezus' geloof vinden? Een gewetensvraag. Afscheid te Middelburg, 17 Febr. 1901. Middelb. 1901.

Dekker, S. J., Christen-bede. Doop- en Afscheidspreek. Over Luk. 17 [5]. Uitgespr. te Zutphen, 31 Maart 1901. Assen, z. j.

Cleeff J. Jz., L. van, De snoeren zijn mij gevallen in liefelijke dreven. Psalm 16 vers 6[a]. 25 j. Predikdienst. Uitgespr. te Aalsmeer, 24 Nov. 1901. Aalsmeer [1901].

Vegte, J. P. van der, Afscheidsrede. Uitgespr. te Apeldoorn, 25 Sept. 1904. [Tekst: Ef. 4 [3].] Apeldoorn [1904].

Cate, E. M. ten, Een gemeenschappelijk beginsel en een gemeenschappelijke taak, enz. Intrede te Apeldoorn, 6 Nov. 1904. [Tekst: Gal. 5 [13].] [Apeldoorn] 1904.

Wartena, S., Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken. 2 Cor. 4 : 13 [m]. 40 j. Predikdienst. Uitgespr. te Hallum, 1 Nov. 1908. Z. pl. en j.

————, De doopsgezinde gemeente te Hallum, zie hiervoren blz. 42.

De voorrede bevat het slot der Afscheidspreek, geh. ald. 25 Sept. 1910.

Vis, P. A., Herdenking 25 jarige Evangeliebediening. Gedachtenispreek. Uitgespr. [te Edam] 24 Jan. 1915. Tekst: Hand. 20 [20]. Z. pl. en j.

Feenstra Jr., P., De kennisse Gods door de kennis van Christus enz. Afscheid te Amsterd. 30 Jan. 1916. [Tekst: Joh. 17 [3].] [Amst. 1916]. M. 1 portr.

Tichelaar, H., Lykrede. Op Ger. van Heyningen, l. te Amsterd. [overl. 3 Jan. 1801]. [Uitgespr. 15 Febr. Tekst: Openb. 14 [13b].] Amst. 1801. M. 1 portr.

Berg, J. van den, Kerkelijke Redenvoering ter gedachtenis van R. G. Zuiderbaan [l. te Blokzijl, overl. 27 Sept. 1802]. Over Ps. 112 [6b]. Amst. 1803.

In: J. van den Berg en R. G. Zuiderbaan, Kerkelijke Redenvoeringen.

Wertz, C., Redevoering ter gedachtenis v. Jan Nieuwenhuijzen, l. te Monnikendam. Stichter der Maatsch.: Tot Nut van 't Algemeen [overl. 24 Febr. 1806], uitgespr. 13 Aug. 1806. Z. pl. en j.

Zonder het portret.

Hoekstra, F., Lijkrede. Op Heere Oosterbaan, hoogl. te Amsterd. en laatst gewoon leeraar te Harlingen [overl. 18 Sept. 1807]. [Uitgespr. te Harlingen. Tekst: Hebr. 13 [7].] [Hierbij lijkdichten v. J. Brouwer en K. Tigler.] Amst. 1807. M. 1 silh.

Koopmans, R., Lijkrede. Op Gerrit Hesselink [hoogl. te Amst., overl. 7 Nov. 1811]. Uitgespr. te Amst. 26 Jan. 1812. [Tekst: Joh. 11 ^{11}.] Amst. 1812.

In: R. Koopmans, Hulde aan Gerrit Hesselink.

Kuiper, J., Lijkrede. Op Uilke Reitzes Dykstra [rustend l. te Dantumawoude, overl. 26 Febr. 1823]. Uitgespr. ald. 9 Maart 1825 [1823]. [Tekst: Hand. 11 ^{24a}.] Leeuw. 1823.

Muller, S., Lijkrede. Op Rinse Koopmans [hoogl. te Amst., overl. 5 Sept. 1826]. Uitgespr. te Amst. 22 April 1827. [Tekst: 1 Cor. 2 $^{1-5}$.] Amst. 1827.

In: S. Muller en J°. de Vries, Hulde aan Rinse Koopmans.

Reesema, A. Sieuwertsz van, Redevoering over den waren vriend der menschheid. Ter gedachtenis v. N. Messchaert, l. te Rotterd. [overl. 13 Juli 1833]. Rotterd. 1833.

Geuns, B. van, Herinneringen aan Taedse Jakles de Hoop [l. te Westzaandam O. H., overl. 20 Sept. 1838] enz. Lijkrede over Spr. 10 ^{7a}, uitgespr. te Zaandam 30 Sept. Amst. 1838.

Halbertsma, J. H., Lijkrede. Op Prof. P. O. C. Vorsselman de Heer. Over Pred. 3 ^{20}. Uitgespr. 1 Jan. 1842. Dev. 1843.

In: J. H. Halbertsma, De Doopsgez. en hunne herkomst.

Muller, C., Leerrede enz. Op J. Bruin Wz., l. te Koog en Zaandijk, overl. 4 Nov. 1850. Over Hand. 13 ^{36a}. Uitgespr. 10 Nov. Zaandijk, 1850.

Sepp, Chr., Leerrede ter nagedachtenis van den Hoogleeraar M. Siegenbeek [rustend hoogl. en l. te Leiden, overl. 26 Nov. 1854]. [Tekst: Joh. 15 ^{8}.] Leyden, 1855.

Muller, S., Toespraak bij het graf v. mijnen vriend en ambtgenoot den hoogl. Dr. Jan van Gilse [overl. 24 Mei 1859]. Z. pl. 1859.

Achter: S. Muller, Ter Gedachtenis v. den hoogl. Dr. Jan van Gilse. Bijlage tot het Verslag der Alg. Doopsgez. Soc. voor het jaar 1859.

[**Bericht** v. de begrafenisplechtigheid v. Jan van Gilse.] Amst. 1859.

Uitknipsel uit: Alg. Handelsbl. v. 28 Mei 1859.

Sepp, Chr., Eerbiedig zwijgen voor Gods beschikking enz. Lijkrede op Daniel Tieboel Siegenbeek. Over Ps. 39 ^{10}. Uitgespr. te Leiden, 14 Jan. 1866. Z. pl. en j.

Loosjes, A., Jezus Christus altijd dezelfde, enz. Lijkrede op Pieter

van der Goot Pzn. [rustend l. te Amsterdam, overl. 31 Mei 1877]. Uitgespr. ald. 3 Juni. [Tekst: Hebr. 13 ^{8}.] Amst. 1877.

Order of service at the Dutch Church, Austin Friars, London, E. C., in commemoration of Ch. M. E. G. Count de Bylandt, on Thursday, Sept. 28th, 1893. [Address by S. de Waard. Text: Zech. 14 ^{7b}.] Z. pl. en j.

D[ekker], E. L., Uitgesproken Gedachten bij het Graf van Prof. de Hoop Scheffer. Dichtregelen, uitgespr. 4 Jan. 1894. In handschrift.

Feenstra Jr., P., Wettig gekroond, enz. Lijkrede op Prof. J. G. de Hoop Scheffer. Uitgespr. te Amst. 7 Jan. 1894. [Tekst: 1 Cor. 9 $^{24-27}$.] Amst. 1894.

Kielstra, Tj., Hebreën XIII : 7. Een voorganger herdacht, enz. Lijkrede op A. M. Cramer [rustend l. te Middelburg, overl. 13 Dec. 1894]. Uitgespr. ald. 16 Dec. Middelb. z. j.

Pekelharing, D., Toespraak enz. Lijkrede op Berend Douwes Wynalda, overl. 2 Mei 1895. Over Deut. 34 $^{1-6}$. Uitgespr. te Surhuisterveen, 12 Mei 1895. Leeuw. z. j.

Veen Jr., P. H., Rede enz. Op P. H. Veen S^{r}., rustend l. te Boven-Knijpe. Uitgespr. 23 Febr. 1896. [Tekst: Phil. 4 ^{17,18}.] Z. pl. en j. M. 1 portr.

Rudolphi, B. H., Gedachtenisrede enz. Op Roelof Roelofs Schuiling, rustend l. te Oude-Bildtzijl [overl. 12 Juli 1871]. Uitgespr. ald. 13 Nov. 1904. [Tekst: Hebr. 13 ^{7}.] [Leeuw.] z. j.

Slaterus, A. J. van Loghum, Gedenkt uwe voorgangers enz. Lijkrede op P. M. Keller van Hoorn, Ned. Herv. Pred. te Dordrecht. Uitgespr. in de Doopsgez. kerk ald. 16 Febr. 1908. [Tekst: Hebr. 13 ^{7a}.] Dordr. 1908.

d. Godsdienstonderwijs.

Belydenisse des Geloofs, voor de zulken welke geneegen zyn, om door den h. waterdoop, in de ... Doopsgez. gemeente tot Ryp ... te werden ingelyft. Purmerende, 1799.

[**Vries, C. de**], Godsdienstig Leerboek voor Kristelijke Aankomelingen. Haarlem, 1802. M. 1 portr.

[**Hoekstra, F.**], Vraagen en Antwoorden over den Godsdienst, ge-

volgd na de Vraagen over denz. ... geschikt door de leeraaren der Christelyke Doopsgez. Gemeente te Harlingen. Haarlem, 1801.

[**Hoekstra, F.**], Idem. 2de dr. Haarlem, 1810.

————, Idem. 3de dr. Haarlem, 1822.

Hoekstra, F., Idem. 4de dr. Haarlem, 1837.

Beets Pz., P., Handleiding tot Onderwijs in den Christelyken Godsdienst. Zaandam, 1806.

————, Idem. 2de dr. Amst. 1819.

Rijswijk, G. J. van, Schets der Christelijke Leere, ontworpen tot een' leidraad bij het onderwijs van aankomelingen. Amst. 1809.

————, Idem. 2de verb. en verm. dr. Amst. 1816.

————, Idem. 3de verb. en verm. dr. Amst. 1842.

————, Het hoofdzakelijke der Christelijke Leere, beknoptelijk voorgesteld enz. Amst. 1814. 12°.

————, Idem. 2de dr. Amst. 1825. 12°.

————, Vragen betrekkelijk de kennis en het goed verstand der Heilige Schriften, enz. Amst. 1826. 12°.

Vragen en Stellingen, ten grondslage van verder Onderwijs voor Doopelingen. Zaandijk, 1814. 12°.

Gorter, F. W., Eenige Vragen en Antwoorden, om te gebruiken bij Aankomelingen aan den Christen Godsdienst. Gron. 1818. 12°.

Doijer, A., Vraagboek over de Wet der Tiengeboden, het Gebed des Heeren, en de twaalf Artikelen des Geloofs. Zwolle, 1822.

————, Schriftuurlijk Vraagboek voor Kinderen, met een Voorberigt voor Bejaarden. 1ste stukje. 2de verb. dr. Zwolle, 1831.

Geuns, J. van, Vragen betreffende de Bijbelsche Gesch. en het Leerstellig Onderwijs enz. Amst. 1825.

Onderwijs (Godsdienstig) voor jonge Kinderen. 11de dr. Amst. 1825.

Spilker, H., Onderwys in den Godsdienst, voor Ongeoefenden, en Byzonderl. geschikt voor die onder de Doopsgezinden. Amst. z. j.

[**Cate, S. Blaupot ten**], Over Doop en Doopsgezinden. Handboekje voor Catechisanten ... bij de Doopsgezinden. Leeuw. 1834.

Cate, S. Blaupot ten, Idem. 2de verand. en verm. dr. Leeuw. 1835.

Hoekstra, S., Leiddraad voor Eenvoudigen, in het afleggen van Belijdenis bij de Doopsgezinden. Medemblik, 1836.

————, Het Evangelie, een onderwijsboek in de Christelijke Leer. Amst. 1848.

Boeke, J., Handleiding bij het Onderwijs in de Christelijke Geloofs en Pligtenleer. Ten gebruike in Doopsgez. gemeenten. Amst. 1837. 12⁰.

————, Idem. 2de dr. Amst. 1851.

————, Schriftuurlijke Katechismus. Amst. 1837. 12⁰.

————, Idem. 2de verb. dr. Amst. 1847.

————, Eenvoudige en beknopte Handleiding bij de voorbereiding tot den Doop. Amst. 1841.

Mauve, W. C., Vraagboekje over de Bijbelsche Geschiedenis, voor jonge kinderen. Haarlem, 1841.

————, Idem. 2de dr. Haarlem, 1846.

Hoekstra Bz., S., Korte Schets der Christelijke Leer, ten dienste v. het katechetische onderwijs bij de Doopsgezinden. Sneek, 1849.

————, Idem. 2de herz. dr. Sneek. 1850.

————, Idem. 3de herz. dr. Sneek, 1853.

————, Idem. 4de omgew. dr. Sneek, 1859.

————, Idem. 5de dr. Sneek, 1867.

————, Eenvoudig onderwijs in de Christelijke Leer. Sneek, 1855.

————, Handleiding bij het katechetische onderwijs in de Christelijke Leer. Sneek, 1855.

————, Handleiding bij het catechetisch onderwijs der Bijbelsche Gesch. Sneek, 1856.

————, Idem. 2de dr. Sneek [1864].

Bakker, C., Handleiding tot het vervaardigen van eigene opstellen over de Bijbelsche Gesch., voor katechizatien en schoolgebruik. Gron. 1850.

Geuns, B. van, Gods openbaringen aan den mensch, in vr. en antw. beknoptelijk zaâmgevat, ten behoeve v. het Godsdienstig onderwijs onder de Doopsgezinden. [Zaandam] 1851.

[**Huizinga, J.**], Hoofdwaarheden der Christelijke Godsdienst voor Doopsgez. aankomelingen. [M. daarbij behoorende: Vragen.] 2 stukjes. Burg op Texel, 1852.

————, Idem. 2de uitg. Sneek [1863].

Geheel omgewerkt.

Gorter, D. S., De Christelijke Doop, enz. Sneek, 1855.

Brouwer, P., Korte Belijdenis des Geloofs enz. 2de dr. Sneek, 1860.

————, Idem. 3de herz. dr. Sneek, 1873.

————, Idem. 4de herz. dr. Sneek, 1886.

Jesse, W., Eene leerwijze voor het Godsdienstonderwijs. Leiden, 1873.

[**Jesse, W.**], De Bergrede Uit het Evang. naar Matth. V, VI en VII. Omschreven en verklaard. Zaandam, 1908.

Kuiper, T., De goede Keuze. Enz. Amst. 1875.

Deo-Do [D. Plantinus], Vraagboekje over de Leer des Heils volgens den Bijbel. Leeuw. 1875.

Feenstra J^{r}., P., en **J. Sepp**, Gedachten van onzen Bijbel, Handleiding bij het Godsdienstonderwijs aan meergevorderden; gevolgd door eenige godsd. liederen. Zwolle, 1876.

Born, F., Leiddraad bij de Opleiding der Kinderen tot Godsdienst en Zedelijkheid. Joure, 1878.

————, Idem. 2de dr. Assen, 1880.

————, Vragen tot Voorbereiding voor de Belijdenis in eene Doopsgez. Gemeente. 2de dr. Assen, z. j.

Belijdenis (Eene beknopte Doopsgezinde). Z. pl. en j.

Kielstra, Tj., Het Godsdienstig Leven. Eene schets der Christelijke Geloofs- en Zedeleer. Amst. 1883.

————, Idem. 2de herz. dr. Amst. 1890.

————, Idem. 3de herz. en verm. dr. Amst. 1901.

————, Idem. 4de dr. Amst. 1914.

Dornseiffen, H. G., Bijbelsche verhalen. Uittreksel uit de Handleiding v. Dr. H. Oort. Heerenveen, 1884.

————, Idem. 2de dr. Heerenveen, 1889.

————, Idem. 3de dr. Leeuw. 1896.

Frerichs, G. E., Leer van den Christelijken Godsdienst. Vraagboekje bij het Leerstellig Godsdienstonderwijs. St. Anna-parochie, 1885.

————, Idem. 2de dr. St. Anna-parochie, 1889.

————, Vragen ter Voorbereiding voor het Lidmaatsch. in de Doopsgez. Gemeente. [St. Anna-parochie] 1886.

————, Idem. 2de herz. dr. St. Anna-parochie, 1888.

————, Idem. 3de herz. dr. St. Anna-parochie, 1891.

————, Idem. 4de dr. St. Anna-parochie, 1901.

————, Vroege Vroomheid. Tachtig lessen voor Katechisatie en Zondagschool. St. Anna-parochie, 1886.

————, Idem. 2de herz. dr. St. Anna-parochie, 1888.

————, Idem. 3de herz. dr. St. Anna-parochie, 1893.

————, De Godsdienst in het menschenhart en in de menschenwereld. Leesboek. St. Anna-parochie, 1889.

Sepp, J., De Bijbelsche Geschiedenis. Leesboekje. Beverwijk [1889].

Linden, J. W. van der, Leesboek ten gebruike bij het Godsdienstonderwijs. 5 stukken. Tiel, 1890.

————, Beknopte Godsdienstleer. Gron. 1902.

Brouwer, P., De geschriften van vier moderne catecheten, getoetst aan het doel, dat de christenleeraar zich bij het godsdienst-onderwijs moet stellen. Rotterd. 1891.

Beoordeel. v.: G. E. Frerichs, De godsdienst enz.; J. W. v. d. Linden, Leesboek enz.; F. B. Grandpré Molière, Leesboek enz.; T. Kielstra, Het Godsdienstig leven.
Overdr. uit: Geloof en Vrijheid. XXV. 1.

————, Het godsdienst-onderwijs ter voorbereiding van hen, die als leden tot de christelijke gemeente wenschen toe te treden. Rotterd. 1893.

Overdr. uit: Geloof en Vrijheid. XXVII. 1.

Vries, Jo. de, Zedekundige Schetsen en Omtrekken voor de jeugd enz. Haarlem, 1898.

Feenstra Jr., P., en **I. H. Boeke**, Handleiding ten gebruike bij het godsdienstonderwijs in Doopsgez. Gemeenten. 4de verb. dr. Amst. 1904.

————, Idem. 5de verb. dr. Amst. 1909.

Vos, K., Aanteekeningen voor de Doopcatechisatie in Doopsgez. Gemeenten. Assen, 1911.

GODSDIENSTIGE LIEDEREN EN BIJBELVERTALING.

Gezangen (Christelijke) voor de openbaare godsdienstoefeningen. [Uitgeg. door den Kerkeraad der Doopsgez. Gemeente, verg. in de Zon te Amsteldam.] Amst. 1796. M. titelvignet.

De zoogenaamde Groote Bundel. Zonder muziek.

——— Idem. Amst. 1796. M. hetz. titelvignet en m. muziek. 4°.

——— Idem. Amst. 1797. M. hetz. titelvignet en m. muziek.

Alphen, H. van, Proeve van Liederen en Gezangen voor den Openbaaren Godsdienst. 1ste en 2de stukjen. 's Hage, 1801, 02.

Proeve van christel. Liederen: op uitgezochte wijzen van de Kerkpsalmen, der Gereformeerde Christenen. Utr. 1801.

Gezangen (Christelyke), ten gebr. der Doopsgez. Gemeente, vergaderende by het Lam en den Toren, te Amsterdam. Amst. 1802. M. muziek. 12°.

De zoogen. Kleine Bundel. De uitgave v. 1793 hiervoren blz. 278.
Hierachter, met doorloopende nummering der Gezangen:

Vervolg van Christelyke Gezangen, in gebruik bij de Doopsgez. Gemeente te Zwolle. Gron. 1808. M. muziek.

Gezangen (Christelijke) en Liederen [ten dienste der Vereen. Doopsgez. Gem. te Haarlem]. Haarlem, 1804. M. titelvignet en muziek. 12°.

Twee verschillende drukken.

[**Geuns, J. van, M. Siegenbeek, P. Beets Pz. en Jo. de Vries**], Uitgezochte Liederen, voor den openb. en huissel. Godsdienst. West-Zaandam, 1809.

———, Idem. Amst. z. j. M. muziek. 12°.

Drie verschillende drukken.

Gezangen (Christelijke). 1ste en 2de Bundel. Amst. enz. 1848. M. muz. 4°.

Met voortitel: Christelijke Gezangen, in gebruik bij de Doopsgez. Gemeente. Bloemlezing uit den Gr. en Kl. Bundel en de Evang. Gezangen, uitgeg. vanwege de Remonstr. Broederschap.
Hierachter: Vierstemmige koralen.

——— Idem. Idem. Amst. enz. 1851, 1848. M. muziek. 12°.

M. dezelfde koralen.

Kerkgezangen (Christelijke). [Uitgeg. op last van den Kerkeraad der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Haarlem.] Amst. 1851. M. muziek. 12⁰.

[**Cool, P.**, en **M. Jentink**], [Zes] Feestliederen [bij de Doopsgez. Gem. te Harlingen in gebr., naar oude liederen omgewerkt]. [Amst. 1856.] M. muziek. 12⁰.

Liederen (Christelijke). [Uitgeg. op last van den kerkeraad der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amsterdam.] 1ste en 2de Bundel. Amst. enz. 1870. M. muziek. 4⁰.

——— Idem. Amst. 1870. M. muziek. 12⁰.

Twee verschillende drukken.

Kerkgezangen (119 Christelijke), in gebr. bij de Doopsgez. gemeenten te Alkmaar, Arnhem, Deventer, Groningen, Haarlem, den Helder (Huisduinen), den Horn, Leeuwarden en Wolvega, Vierstemmig geharmoniseerd d. L. H. Deelman Iz. Gron. 1893. 4⁰ obl.

Liederen (Doopsgezinde). [Aangeb. door den Kerkeraad der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Haarlem.] Amst. 1895. M. muziek. 12⁰.

Hierachter als 2de Bundel: Christelijke Gezangen [uitgeg. door de Synode der Evang. Luth. Kerk in 1884]. Amst. enz. 1895. M. muziek. 12⁰.

Andriessen, S. J., Eenige gezangen uit den nieuwen Haarlemschen Bundel, gewijzigd ... Bussum, 1897. In handschr.

Sepp, J., [Circulaire] Aan de Kerkeraden der Doopsgez. Gemeenten [over de uitgave van een door hem zamengestelden gezangbundel]. Beverwijk, 1893.

[**Sepp, J.**, en **H. Boetje**], Gezangen ten gebruike in Doopsgez. Gemeenten. Leiden, 1897. M. muziek. 12⁰.

De zoogenaamde Leidsche Bundel.

———. Bloemlezing uit de Psalmen. Leiden, 1900. M. muziek. 12⁰.

Dijkema, F., De Leidsche Psalmbundel. Z. pl. en j.

Critiek op de „Bloemlezing u. de Psalmen" v. H. Boetje en J. Sepp.

Liederen (Christelijke). Kleine Bundel. In gebr. bij de Doopsgez. Gemeente te Amsterdam. Amst. enz. [1916].

Boeken (Al de) des N. V., u. het Grieksch op nieuw vert., en m. opschriften, gelijkluidende plaatsen en eenige aanteekeningen voorzien, d. G. Vissering. Amst. 1854.

Ook het origineele handschrift van deze vertaling alsmede daarop betrekking hebbende stukken in schrift en druk zijn in het bezit der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amsterdam.

——— Idem. 2de verb. en verm. dr. Amst. 1859.

DUITSCHLAND.

a. Oostfriesland.

EMDEN.

Satzungen der Menn.-Gemeinde zu Emden [1901]. [Emden] z. j.

Müller, [**J.**] **P.**, Das Christenthum in seinem tiefsten Grunde eine Anstalt zur Entsundigung der Menschheit. Pred. ub. 1 Tim. 1 15. [Altona] 1887. 4⁰.

Beilage zu Menn. Bl. 1887. N⁰. 1.

Müller, J. P., Die Vermittlung jedes höheren Aufschwungs in der Menschheit nur durch Glauben möglich. Pred. ub. Matth. 13 58. Z. pl. en j.

Overdruk.

———, Drei Predigten. Emden [1890].

Deputirtenwahl (Zur jungsten) der Stadt Emden. Emden, 1857. 4⁰.

Beilage z. Ostfries. Zeitung. 1857. Nr. 30.
Naar aanleiding van de verkiezing van B. Brons.

[**Notizen** (Biographische) üb. den am 12. März 1886 gest. Y. Brons zu Emden.] Emden, Hannover, 1886.

Ostfries. Zeitung, 16. März 1886; Hannoverscher Courier, 17. März 1886. Morgenausg.

Ysaak Brons. Frankfurt a. M. 1900. M. 1 portr.

Christl. Gemeinde-Kalender. IX.

Ysaac Brons Commerzienrath. Z. pl. 1900. M. hetz. portr.

Overdruk van het voorgaande.

Brons, B., Zu unserer lieben Mutter Antje Brons geb. Cremer ten Doornkaat 90. Geburtstage am 23. Nov. 1900. Emden [1900]. f⁰.

Cramer, [**S.**], Mevrouw Brons. Leiden, 1902. M. 1 portr.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1902.

Keller, L., Anna Brons, geb. Cremer ten Doornkaat, geb. 23 Nov. 1810, gest. 2. April 1902. [Berlin] 1902.

Overdr. uit: Monatsh. d. Comenius Gesellsch. XI. 8/10.

Brons (Frau Antje) geb. Cremer ten Doornkat zu Emden, geb. 23. Nov. 1810, gest. 2. Apr. 1902. Kaiserslautern, 1904. M. 1 portr.

Christl. Gemeinde-Kalender. XIII.

Brons jr., B., Demoralisierend? 2te Aufl. Emden [1910].
Zelfverdediging, van het standpunt der Doopsgezinden.

Monatsblätter, zie blz. 333.

LEER.

Trip, C. J., Einige Worte zum Andenken an . . . Jacobus Leendertz, Pred. d. Mennon.-Gem. [gest. 5 Juni 1877]. Leer, 1877.

Gilse, A. G. van, „Das Christus in euch eine Gestalt gewinne". Predigt [üb. Gal. 4 ^{19b}]. Z. pl. en j.

NORDEN.

Hesta, L., Die christliche Hoffnung. Predigt [ub. 1 Petr. 1 ^{3}]. [Altona] 1887. 4⁰.
Beilage zu Menn. Bl. 1887. N⁰. 5.

————, Predigt üb. Phil. 1, 25. Geh. am 15. Apr. 1888. Norden, 1888.

————, Gedächtnissrede üb. 2. Sam. 1, 26a. Geh. am 5. Aug. 1888, nach der Beisetzung des Herrn Pastor emer. J. Pol. Norden, 1888.

Koolman, ten Doornkaat, Die Verpflichtung der Mennoniten an Eidesstatt. Berlin, 1893.

b. De Rijnprovincie en Westfalen.

CREFELD.

Statut der Mennoniten-Gemeinde zu Crefeld. Crefeld, z. j. [1877].

Christfests- u. **Neujahrs-Lieder** für den öffentl. Gottesd. der Mennoniten Gemeine in Crefeld. Crefeld, 1814.

Festlieder (Christl.) bei der dritten Jubelfeier der Reformation; für die Taufgesinnte Gemeine zu Crefeld. Crefeld, 1817.

Molenaar, I., Predigten. Nebst ein. biograph. Vorworte üb. den Verf. v. Prof. Sack. Meurs, 1836.

Swart, N., Iets over Izaäk Molenaar, zie hiervoren blz. 298.

Weydmann, [L.], Ueber die neuesten Erscheinungen in der prot. Kirche. Frankf. a. M. 1829.

Weydmann, L., Fünf Predigten in Bezug auf die neuesten Erscheinungen in der prot. Kirche. Crefeld, 1831.

[**Weydmann, L.**], Grabrede u. Leichenpredigt. Z. pl. en j.

Weydmann, L., Predigt beim Antritt seines Amtes in Crefeld am 6. März 1836 gehalten. [Text: Eph. 4 $^{11-16}$.] Crefeld, 1836.

[**Weydmann, L.**], Christliche Lehre, zunächst zum Gebrauch der Taufgesinnten in Deutschland. Crefeld, 1836. 12⁰.

Weydmann, L., Predigt bei der Einweihungsfeier der erneuerten Mennoniten-Kirche zu Crefeld, am 20. Dez. 1843, gehalten. [Text: Esra 6 16.] Crefeld, 1844.

Weydmann, [E.], Worte zum Gedächtnis des Herrn Wilh. Jentges geb. am 25. Juli 1825, gest. am 16. Juni 1884. Crefeld, z. j.

Weydmann, E., Sylvesterpredigt, geh. ... 1886. [Text: Sach. 14 7.] [Altona] 1887. 4⁰.

Beilage zu Menn. Bl. 1887. N⁰. 2.

———, Katechismus zum Gebrauch der Taufgesinnten. Crefeld, 1888.

———, Idem. 2. Aufl. Krefeld, 1898.

Monatsblätter der Mennonitengemeinde Crefeld. Z. pl. 1905.

——— der altevangelischen Mennonitengemeinden Crefeld u. Emden. Z. pl. 1906, 1907/08.

NEUWIED.

Harder, C., Predigten. 2 Hefte. Neuwied, 1859–60.

GRONAU.

Westerdijk, P. B., Psalm LXXXIV : 11. Rede. geh. ter inwijding v. het kerkgebouw der Doopsgez. Gem. te Gronau i. W., 24 Juli 1904. Enschede [1904].

c. Hamburg–Altona.

Gezangen (Christelijke), voor de openbaare Godsdienst-oeffeningen; ten dienste der Mennoniten Gemeente te Hamburg en Altona. Amst. 1802. M. muziek.

Karsdorp, G., Redevoering [uitgespr. 5 Sept. 1802] over het noodzaakelyk verband tusschen de prediking v. het goddel. Woord en tusschen een gereegeld christel. gezang, by den openb. Godsd. aangeweezen [uit Col. 3 16] by de invoering v. een nieuw Gezangboek [voor de D. G. te Hamburg en Altona]. Altona, 1802.

Hoekstra, J. A. S., Iets over Gods Grootheid blijkbaar in zijne luistervolle eigenschappen, voorgedr. in een tiental Leerredenen. Altona, 1797.

Hoekstra, J. A. S., Dank- u. Ermahnungs-Predigt. Geh. den 1. Jan. 1801. [Text: Jerem. 13 16.] Nach dem holländ. Original übers. Altona, 1801.

————, Jubelpredikatie wegens 25 jaarige Amtsverrichting enz. Uitgespr. te Altona, 8 Oct. 1809. [Text: 1 Joh. 4 8b.] Altona, 1810.

Karsdorp, G., en **J. A. S. Hoekstra**, Stand- en Gedachtenis-rede over Jan de Jager, l. te Hamburg en Altona. Uitgespr. 19. May en 13. Juny 1802. Altona [1802].

Denkmäler (Gesammlete) der Liebe u. Achtung. Dem Andenken des würdigen Lehrers der Mennoniten in Hamburg u. Altona, G. Karsdorp ... gewidmet. Altona, 1812. M. 1 portr.

Goos, I., Lyk- en Gedachtenis Redenen, wegens het Overlyden v. J. A. S. Hoekstra, leeraar laatst te Hamburg en Altona: overl. 7. Dec. 1817. M. lijkzang en grafgedachten v. J. Philippo en lijkdicht v. H. Verschoor. Altona, z. j.

Schultz, J., Nagedachtenis, over het Leven, zedel. Karakter en triumpherend Uiteinde v. J. A. S. Hoekstra, leeraar laatst te Hamburg en Altona. Altona, z. j.

Roosen, B. C., Neujahrspredigt geh. am 1. Jan. 1886. [Altona] 1887. 4⁰.
Beilage zu Menn. Bl. 1887. N⁰. 4.

Smissen, H. van der, Festspiel zum 50 j. Amtsjubiläum des Herrn Pastor B. C. Roosen aufgef. am 13. Okt. 1895. [Altona] z. j.

Erinnerungsblatt von der 50 j. Jubiläumsfeier des Herrn Pastor B. C. Roosen am 12. u. 13. Okt. 1895. Altona, 1896.

d. West- en Oost-Pruisen.

DANZIG.

Gemeinde-Ordnung der vereinigten Mennoniten-Gemeinde zu Danzig v. J. 1841, revidirt i. J. 1860. Danzig, z. j.

Statut f. die Danziger Mennoniten-Gemeinde. Danzig, 1887.

Kirchenbau (Unser) vor 50 Jahren. Gedenkbl. f. die Danziger Mennonitengemeinde. Danzig, z. j. [1869].

Gesangbuch zur kirchl. u. häusl. Erbauung. Für Mennoniten-Gemeinden. In neuer Auswahl u. Anordn. der Lieder hrsg. vom Vorstand der Danziger Mennoniten-Gemeinde. Danzig, 1908.

Mannhardt, G., Am Sarge Wilhelm Mannhardt's [gest. 26 Dec. 1880]. Danzig, z. j.

Mannhardt, H. G., Drei geistl. Reden geh. bei der Taufe der erwachsenen Jugend am Palmsonnt. 1881. 82. 83. Danzig, 1883.

————, Der Weheruf der verstoszenen Liebe. Passionspredigt. [Mt. 23 $^{29-38}$.] [Altona] 1887. 4⁰.

Beilage zu Menn. Bl. 1887. N⁰. 3.

ELBING.

Mennonitengemeinde (Elbinger). — Statuten, festgestellt i. J. 1870. Jahres-Bericht f. 1883—86, 90—94 [u.] 98. Elbing, 1870—99.

Geschichte (Kurzgefaszte) der Elbinger Mennonitengemeinde, nach den vorh. Acten zusammengest. u. hrsg. v. d. Vorstande der Elbinger Mennonitengemeinde. Elbing, 1883.

Rede zur Einweihung des Denkmals für Carl Harder ... d. 31. März 1899. Neuwied, 1899.

FÜRSTENWERDER.

Statut der Mennon.-Gemeinde zu Fürstenwerder. Marienburg, 1880.

Angas, W. H., [Brief] An die Aeltesten, Lehrer u. Mitglieder der sämmtl. Mennoniten-Gemeinen in Westpreuszen [enthaltend Gesuch zur Theilnahme an die Taufges. Engl. Missions-gesellschaft]. Danzig, 1823. 4⁰.

Bericht üb. die Thätigkeit des Hülfscomites f. die durch Ueberschwemmung heimgesuchten Mennoniten-Gemeinden 1888/89. Altona, 1889.

Mennoniten u. das Kammergericht. Berlin, 1847.

Herdrukt uit: J. C. Hitzig's Zeitschr. üb. Criminal-Rechtspflege. Berlin, 1825. 2. Heft.

Mannhardt, W., Die Wehrfreiheit der Altpreuszischen Mennoniten. Eine geschichtl. Erörterung. Marienburg, 1863.

Beiträge zum Verständniss der Mennoniten-Frage v. ein. Liberalen. Elbing u. Marienburg, 1864.

Cabinetsordre (Allerhöchste) vom 3. März 1868 betr. die Wehrpflicht von Mennoniten u. weitere Bestimmungen. Elbing, 1879.

Mannhardt, H. G., Festschrift zu Menno Simons' 400 j. Geburtstagsfeier, zie hiervoren blz. 17.

Baczko, L. v., De Doopsgezinden, een familie-tafereel in 3 bedr. n.h. Hoogd. [d. A. Loosjes Pz.] benevens een aanhangsel v. den vertaler. Haarlem, 1809.

Möller, A. v., Die Mennoniten. Berlin, 1851.

Wildenbruch, E. v., Der Mennonit. Trauerspiel. 5. Aufl. Berlin, 1892.

e. De Palts, Hessen enz.

Bericht uber den Verhandlungen der zweyten Jahres- u. Kirchenversamml. der Mennoniten-Gemeinden. Geh. auf dem Spitalhof am 5ten May 1825. Z. pl. en j.

Nachricht v. den Verhandlungen der dritten Jahres- u. Kirchenversamml. der Mennoniten-Gemeinden. Geh. in Friedelsheim bei Dürkheim a.d. Haardt, den 7ten Mai 1826. Worms, 1826.

Formularbuch (Allgemeines u. vollständiges). f. die Gottesdienstl. Handlungen, in denen Taufgesinnten, Evangelisch Mennoniten-Gemeinden. benebst Gebetern, etc. Neuwied, 1807.

Bestemd voor de gemeenten in de Palts en aan den Neckar.

——— (Allgemeines). Zum Gebrauch bei dem öffentl. Gottesdienste in den Evang. Mennoniten-Gemeinden. Worms, 1852.

Gesangbuch (Christliches), zunächst f. den Gebrauch der Taufgesinnten in der Pfaltz. Worms, 1832. M. muziek.

——— zum gottesdienstl. u. häusl. Gebrauch in Evang. Mennoniten-Gemeinden. Worms, 1856.

Melodien (Vierstimmige) zu dem „Gesangbuch zum gottesdienstl. u. häusl. Gebrauche in evang. Mennoniten-Gemeinden". Dürkheim, 1856.

Catechismus od. kurze Unterweisung a. der heil. Schr. ... Ausgeg. d. die christl. Mennonisten-Gemeinde im Hessischen. Gieszen, 1834.

De Katechismus uitgeg. te Elbing, zie hiervoren blz. 264. Eerste Hessische uitgave 1797. Hiernaar de uitgave ten gebr. der Doopsgezinden in Amerika, zie beneden blz. 346.

Hierachter: T[ieleman] T[ielen] V[an] S[ittert], Christliche Glaubens-Bekenntniss der Mennonisten-Gemeinde etc. Gieszen, 1834.

Molenaar, J., Katechismus der Christl. Lehre. ... in Verbindung m. mehreren Predigern in der Pfalz den ev. Mennoniten-Gemeinen dargeboten. Leipz. 1841.

———, Idem. 2. Aufl. Leipz. 1854.

———, Andenken an die beiden heiligen Tage der Taufe u. ersten Abendmahlsfeier. Leipz. 1844.

[**Schmutz, C.**], Christl. Lehrbüchlein od. kurze Unterweisung zur Seligkeit a. Gottes Wort ... Zum Gebrauch in Mennoniten-Gemeinen. Heilbronn, 1865.

Jahresbericht der Realanstalt am Donnersberg bei Marnheim i. d. Pfalz f. d. Schuljahr 1887/88—1915/16. (Mit: Bericht des mennon. Erziehungs- u. Bildungsvereins.) Kirchheimbolanden, 1888—1916. M. afb. en portr.

Ontbr. 1890/91, 91/92, 93/94, 98/99, 1901/02.

25 Jahre Streben, Leiden u. Handlen. Bericht üb. die ersten 25 Jahre der Gesch. der mennon. Erziehungs- u. Bildungsvereins. 1867—92. Kaiserslautern, 1892.

Brons, Frau **A.**, Gedanken u. Winke üb. die Frage, wie wir das Wohl unserer Kinder fördern können. Eine Festgabe. Kaiserslautern, 1892.

[**Göbel, E.**], Die Real- und Erziehungsanstalt am Donnersberg bei Marnheim in der Pfalz. Kirchheimbolanden, 1893.

Anstalt (Die) am Donnersberg 1867—98. Z. pl. en j. M. afb.

Real- u. Erziehungsanstalt (Die) am Donnersberg. Kaiserslautern, 1898. M. dez. afb.

Zeitbilder. Sonntagsbeilage zur „Pfalzischen Presse". Kaiserslautern, 11 Dez. 1898.

Schülerfeste (Vaterländische) an der Realanstalt am Donnersberg. I—XI. Kirchheimbolanden, 1897—1914. M. pl. en afb.

Hunzinger, A., Das Religions-, Kirchen- u. Schulwesen der Mennoniten od. Taufgesinnten; etc. Speyer, 1830.

Zeisset, C., Zwei Leichenreden auf den verst. Mennoniten-Prediger Sam. Zeisset von Lautenbach, u die verst. Ehefrau d. Chr. Hunzinger, Eva geb. Fellmann. Worms, 1830.

Reeder, H., Predigten an Festtagen u. bei bes. Veranlassungen geh. Leipz. 1843.

Stimmen (Evangelische). Predigtsammlung ... hrsg. v. J. Molenaar. Heft 1. Leipz. 1844.

Helferich, Die Kindertaufe. Eine offenherzige Ansprache an die Mennoniten Deutschlands. Mainz, 1865.

Ensz, Abr., Mein Briefwechsel mit dem Menn.-Aeltesten Ulr. Hege in Reihen i. Baden, geführt über: Den rechten Glauben. Berlin, 1874.

Ellenberger, J., Bilder aus dem Pilgerleben. Gesamm. in der Mennoniten-Gemeinde. Bd. 1—3. Z. pl. 1878—83.

Jakob Ellenberger Lehrer u. Prediger der Mennon.-Gemeinde Friedelsheim. Ein Lebenbild ... M. ein. Anhange einiger seiner Gedichte. Frankf. a. M. 1879. M. 1 photogr. portr.

Hege, Chr., Einst u. Jetzt od. Vergangenheit u. Gegenwart unserer Mennon.-Gemeinden. Vortrag. Reihen, 1890.

Kieferndorf, Ph., Der Eid. Vortrag. Worms, 1892.

Bruder Jonas der Mennonit. Rom, 1805. 2 Bd.

f. Berlijn.

Mannhardt, [**H. G.**], Rede bei der Tauffeier in der Berliner Mennoniten-Gemeinde am 20. Mai 1900. [Danzig, 1900].

Jacobsen, E., Gedenkworte zur 20 jahr. Stiftungsfeier der Berliner Mennon.-Gemeinde, den 17. Jan. 1907. Berlin [1907]. f⁰.

g. Vereinigung der Mennoniten-Gemeinden.

Mannhardt, H. G., Bericht üb. d. in Berlin am 2. u. 3. Oct. 1884 stattgehabte Conferenz deutscher Mennoniten etc. Danzig, 1884.

Protokoll üb. d. am 2. u. 3. Oct. 1884 zu Berlin v. einer Anzahl Mennoniten a. versch. Gemeinden Deutschlands gepflogenen Verhandlungen. Altona, 1884.

[**Mededeeling** aan de Duitsche gemeenten der Mennonieten v. het op 2 en 3 Oct. 1884 ter conferentie dier gemeenten te Berlijn verhandelde.] Enschede, 1884. 4⁰.

In het Duitsch. Met aant. in het Nederl. door S. Cramer.

Entwurf zu einem Statut des Vereins mennoniter Gemeinden deutscher Zunge. Crefeld, 1885.

M. begeleidende circulaire v. de gemeenten te Crefeld, Danzig en Hamburg.

Cramer, S., Der Entwurf zu einem Statut des Vereins mennonitischer Gemeinden deutscher Zunge. Kaisersl. 1885.

Menn. Bl. XXXII. 5.

Statut [u.] **Entwurf** zu einem Statut [nebst] Abänderungs-Vorschläge zu dem Entwurf des Statuts f. die Vereinigung der Mennoniten-Gemeinden im deutschen Reich. Altona, 1885—86.

[**Rundschreiben** nebst Antrage d. Mennoniten-Gemeinden zu Emden, Leer u. Norden.] Emden, 1902.

Jahresbericht der Vereinigung der Mennoniten-Gemeinden im Deutschen Reich. 1886—1915. Altona, 1887—97; Krefeld, 1898—1901; Altona, 1902—16.

Predigten aus Mennoniten-Gemeinden. Hrsg. im Auftrag d. Kuratoriums der Vereinigung der Mennoniten-Gemeinden im Deutschen Reich. Jahrg. [I]—IX. Emden, 1891—99. 36 Hefte.

[**Mannhardt, H. G.**], Bericht üb. die Preisarbeiten u. die Urteile der Preisrichter. Danzig [1904].

Betreffende eene prijsvraag, uitgeschr. d. het Kuratorium d. Vereinigung d. Mennon.-Gem. im Deutschen Reich, naar eene beknopte geschiedenis der Mennonieten, in het Duitsch.

Erinnerung (Zur) an das Crefelder Maifest 1911, die 25 j. Jubelfeier d. Vereinigung d. Mennoniten-Gemeinden im Deutschen Reich. [Krefeld, 1911].

C. RUSLAND.

B[**artel**] **L**[**auren**], Kort Verhael, eens Gesprecks, voor-ghevallen in der Wildae oft Vylnae, de Hooft-Stadt van 't groot Vorstendom Littauwen. Amst., J. Rieuwertsz., z. j. 4⁰.

———, Idem. Z. pl. 1655. 4⁰.

———, Idem. Amst., J. Rieuwertsz., 1664. 4⁰.

Met de toevoeging op den titel: Tusschen een Prioor zijnde een Monnick, en Bartel Lauren, naderhant een Dienaer en Outsten der Vlaemsche Doopsgesinde tot Amsterdam.

Missive v. de Societeit der Doopsgez. Gemeenten in Friesl. en Gron.; geschr. aan de Doopsgez. Christenen, welke zich uit Dantzig hebben nedergezet, in de Staaten v. H. M. Catharina de Groote, Keizerin aller Russen. Leeuw. z. j. [1788].

Reiswitz, Von, u. **Wadzeck**, Beiträge zur Kenntnisz der Mennon.-Gemeinden etc., zie hiervoren blz. 10.

———, Glaubensbekenntnisz, zie ibidem.

[**Schlatter, D.**], Bruchstucke a. einigen Reisen nach dem südl. Ruszland in den Jahren 1822 bis 28. M. pl. en 1 kaart. St. Gallen, 1830.

Kolonie v. Mennoniten in Nieuw-Rusland. Leeuw. 1839.

Leeuwarder Cour. v. 6 Aug. 1839: Uittreksel uit het Journal van Odessa.

Bijdragen tot de gesch. der Doopsgez. en derzelver Volkplantingen in het zuidel. gedeelte v. Rusland, naar het Hoogd. ... d. D. Ysenbeek. Hoorn, 1848. M. 1 kaartje.

Petzholdt, A., Reise im westl. u. südl. europäischen Ruszland i. J. 1855. Leipz. 1864. M. houtsn. en kaarten.

Matthäi, Fr., Die deutschen Ansiedelungen in Ruszland. Etc. Leipz. 1866.

Cochet, M., Consul te Odessa, Verslag omtrent de koloniën der Duitsche Mennoniten aan de rivier de Molochna in Zuidel. Rusland. Vertaald d. Amersfoordt. Zwolle, 1868.

Landbouw-Courant. 1868. Nrs. 33, 34, 35, 37 en 38.

Theilungs-Verordnung der Chortitzer Mennon.-Gemeinde u. deren Tochter-Kolonien. [Odessa, 1886].

Klaus, A., Unsere Kolonien. Stud. u. Material. z. Gesch. u. Statist. der ausländ. Kolonisation in Ruszland ... a. d. Russ. übers. v. J. Töws. Odessa. 1887.

Epp, D. H., Die Chortitzer Mennoniten etc. Odessa, 1889.

Wolgacolonien (Die deutschen). Göttingen, 1892.

Neufeld, A., Die Chortitzer Centralschule 1842 – 1892. Berdjansk. 1893.

[**Epp, H.** u. a.], Heinrich Epp, Kirchenaltester der Mennonitengemeinde zu Chortitza, Südruszland. Leipz. 1897. M. 1 portr.

Smissen, H. van der, Entwickelung u. jetziger Stand der deutschen Mennonitenkolonien in Südruszland. Gotha. 1898. M. 1 kaart.
Petermanns Mitteilungen. 44.

Friesen, P. M., Die Alt-evang. Mennon. Bruderschaft in Ruszland (1789—1910) im Rahmen d. mennon. Gesamtgeschichte. M. 50 Bildertaf. Halbstadt Taurien, 1911.

Harder, B., weil. Pred. zu Neu-Halbstadt in Süd Ruszland, Geistliche Lieder u. Gelegenheits-Gedichte. Gesammelt u. hrsg. v. H. Franz sen. Hamb. 1888. M. 1 portr.

Katechismus oder kurze u. einfältige Unterweisung a. der heil. Schrift ... Ausgeg. durch die christl. taufgesinnte Gemeine, welche Mennoniten genannt werden. [Nebst: Glaubensbekenntniss der Mennonitengemeinde zu Chortitz.] Odessa, 1890.

Wahlberg, Ferd. v., Mennoniten. Wien u. Leipz. 1912.

D. AMERIKA.

GESCHIEDENIS.

Reiswitz, Von, u **Wadzeck**, Beiträge zur Kenntnisz der Mennon.-Gemeinden etc., zie hiervoren blz. 10.

——————, Glaubensbekenntnisz, zie ibidem.

Martin, E. K., The Mennonites. Philad. Pa. 1883. 4⁰.

Cassel, D. K., History of the Mennonites etc. Philad. Pa. 1888. M. portr. en pl.

Carroll, H. K., The Religious Forces of the U. S. New York, 1893.
The Amer. Church Hist. Series. I. Hierin een hoofdstuk: The Mennonites.

Smith, C. Henry, The Mennonites of America. Goshen Ind. 1909. M. pl.

Scheffer, J. G. de Hoop, Kerkelijk en huiselijk leven der Doopsgez. in Pennsylvanië. Amst. 1869.
Uit: Doopsgez. Bijdr. 1869.

——————, Vriendschapsbetrekkingen tusschen de Doopsgezinden hier te lande en die in Pennsylvanië. Amst. 1869.
Uit: Doopsgez. Bijdr. 1869.

——————, Mennonite emigration to Pennsylvania. Friendly relations between the Mennonites in Holland and those in Pennsylvania. Transl. fr. the Dutch, w. Notes, by S. W. Pennypacker. [Philad. Pa. 1878].
The Pennsylvania Mag. of Hist. II.

[**Aankondiging** van het voorgaande in The Times-Philadelphia, July 16, 1878]. Philad. Pa. 1878.

Eby, A., Die Ansiedlung u. Begründung der Menn. Gemeinschaft in Canada. Milford Squäre Pa. 1872.

Pennypacker, S. W., Abraham and Dirck op den Graeff. Philad Pa. 1875.
The Penn Monthly. Sept. 1875.

Seidensticker, O., William Penn's travels in Holland and Germany in 1677. Read before the Hist. Society of Pennsylvania, Dec. 10, 1877. [Philad. Pa. 1878].

The Pennsylvania Mag. of Hist. II.

Pennypacker, S. W., The settlement of Germantown, and the causes which led to it. Philad. Pa. 1880.

Life and trance of Dr. G. de Benneville of Germantown etc. Schwencksville Pa. 1882.

Gibbons, P. E., „Pennsylvania Dutch", a. o. Essays. 3[d] Edit. Philad. Pa. 1882.

Pennypacker, S. W., Historical and biographical sketches. Philad. Pa. 1883.

Festival (The German). Celebrating the Bi-Centennial of Their Immigration. Philad. Pa. 1883.

Weekly Press. Oct. 11, 1883.

Pionier-Jubiläum (Das deutsche). Z. pl. 1883.

Wochenbl. d. N. Y. Staats-Zeitung. 13. Okt. 1883.

Pennypacker, S. W., An address at the bi-centennial celebration of the Settlement of Germantown Pa.; and the beginning of German emigration to America. Philad. Pa. 1883.

Ankunft (Die) der ersten Deutschen in Amerika u. ihre Ansiedlung daselbst nebst einem Vortrag v. S. M. [I. W.] Pennypacker, 6. Okt. 1883. Altona, 1893.

Als bijlage der Menn. Bl. gedr.

Seidensticker, O., Bilder a. der Deutsch-pennsylvanischen Geschichte. New-York, 1885.

Geschichtsblätter. Bilder u. Mittheil. a. d. Leben d. Deutschen in Amerika hrsg. v. C. Schurz. Bd. II.

Church edifice (New) for the Brethren in Germantown. Philad. Pa. 1896. M. afb.

Public Ledger. Philad. Feb. 27, 1896.

Sachse, J. F., The German Sectarians of Pennsylvania, 1708—42. A critical and legendary history of the Ephrata Cloister and the Dunkers. 2 Vol. Philad. Pa. 1899—1900. M. pl. en afb.

Lloyd, Nelson, Among the Dunkers. New-York, 1901. M. afb.
Scribner's Magazine. Nov. 1901.

Martin, Hel. Reimensnyder, Tillie, a Mennonite Maid, a story of the Pennsylvania Dutch. New York, 1904. M. pl.

VEREENIGINGEN VAN GEMEENTEN.

Verhandlungen der Ost-Pennsylvanischen Conferenz der Mennoniten Gemeinschaft. 1847—72. Z. pl. en j.

Conferenzverhandlungen (Die) der allgem. Mennoniten-Gemeinschaft, in N.-Amerika. 1860—63. Z. pl. en j.

Verhandlungen der 7ten Allgem. Conferenz der Mennoniten v. N.-Amerika. Geh. v. 15ten b. 26ten Nov. 1875. Z. pl. en j.

Krehbiel, H. P., The History of the General Conference of the Mennonites of North America. Z. pl. 1898. M. afb. en portr.

Minutes of the 18th Session of the General Conference of Mennonites of North America. Held at Beatrice Nebr., from Sept. 3 to 9, 1908. Berne Ind. 1908.
Supplem. to The Mennonite. XXIII. 51.

Jubiläums-Fest der Allgem. Konferenz der Mennoniten v. N.-Amerika. Gef. in Beatrice Nebr. 7. Sept. 1908. Berne Ind. 1909. M. afb. en portr.

Bericht der Verhandlungen der 5. jährl. Zusammenkunft d. Amischen Mennon.-Diener u. Brüderschaft. Chicago Ill. [1866].

———— [idem] der 8., 9., 12., 13. u. 16. Diener-Versamml. der Amischen Menn.-Brüderschaft. Elkhart Ind. 1869—78.

Record of the First Mennonite Church for 1891—94 and Directory for 1892—95. Philad. Pa. 1892—95. M. afb. en portr.

DOOPSGEZINDE GESLACHTEN.

[**Pennypacker, S. W.**, Genealogische aanteekeningen omtrent het geslacht van Bebber.] Handschr. in het Eng. f°. 4 bladen.

Grubb Family. 4th Annual Reunion. Parkerford Pa. Z. pl. 1908. M. portr. en 1 afb.

Keyser, Ch. S., The Keyser Family, descendants of Dirck Keyser of Amsterdam. Philad. Pa. 1889. M. portr., facs. en wapenafb.

[**Pennypacker, S. W.**], The Pedigree of S. W., H. C., I. R., J. L. Pennypacker of Philadelphia. Sons of I. A. Pennypacker and A. M. Whitaker. Philad. Pa. 1892. M. 1 gekl. wapenafb. f⁰.

Pennypacker (The) Reunion, Oct. 4, 1877. [Philad. Pa.] z. j. M. pl. en portr.

Pennypackerische (Die) Familie in Pennsylvanien. A. d. Engl. übers. Elkhart Ind. 1878.

Herold der Wahrh. Apr. 1878.

GESCHRIFTEN VAN DOOPSGEZINDEN.

[**Funck, H.**], Ein Spiegel der Taufe, mit Geist, mit Wasser, u. mit Blut. [2te Aufl.] Z. pl. 1834.

De oorspronkel. uitg. verscheen in 1744.

———, Idem. [4te Aufl.] Lancaster Pa. 1861.

Funck, H., Eine Restitution od. Erklärung einiger Hauptpunkte des Gesetzes, wie es durch Chr. erfüllet ist, ... nach Inhalt der H. S. des A. u. N. T. 2te Ausg. Lancaster Pa. 1862.

Het eerst uitgeg. en gedr. te Philadelphia in 1763.

Ward, W., Farewell letters to a few friends in Britain and America on returning to Bengal in 1821. 2d Edit. London, 1821.

Herr, J., Erläuterungs-Spiegel, od. eine gründl. Erklär. v. der Bergpredigt unsers Herrn Jesu Christi etc. Lancaster Pa. 1827. 12⁰.

Confession (The) of Faith, of the Christians known by the name of Mennonites ... Transl. fr. the German ... Also, Nine Reflections, from different Passages of the Scriptures, illustrative of their Confession, Faith and Practice; by P. Burkholder ... written by him in the German Language, and from his manuscr. transl., together w. the foregoing Articles, by J. Funk. Winchester, 1837. Titel omlijnd.

Christianity and War. Etc. Elkhart Ind. 1868.

Christenthum (Das) u. der Krieg. Etc. Elkhart Ind. 1868.

[**Steiner, U.**], Die angenehmen Stunden in Zion, der stillen Ruhe. 2te Aufl. Elkhart Ind. 1869.

Brenneman, J. M., Pride and humility. A discours etc. 3d Edit. Elkhart Ind. 1873.

Brenneman, J. M., Hoffart und Demuth, einander gegenüber gestellt; nebst einer Weckstimme an die stolzen Frauen. 3te Aufl. Elkhart Ind. 1875.

———, Encouragement to penitent sinners and joy over their conversion. Elkhart Ind. 1877. M. houtsn.

———, Aufmunterung der bussfertigen Sünder u. Freude über ihre Bekehrung. Elkhart Ind. z. j. M. dez. houtsn.

Dyck, H., Menschenfluch u. Gottessegen; Eine Erzähl. a. d. Zeit des dreiszigjähr. Krieges. Elkhart Ind. 1876.

Funk, J. F., The Mennonite Church and her accusers etc. Elkhart Ind. 1878.

Scherk, D., Nichtgleichstellung mit der Welt. Elkhart Ind. 1882.

[**Thielenhaus, W.**], Betrachtungen über die Göttliche Erziehung des Menschen. Elkhart Ind. 1887.

Gemüths-Gespräch (Christliches), v. dem geistl. u. seligmachenden Glauben etc. Germantaun, 1790. 12°.

——— Idem. Elkhart Ind. 1873.

Conversation (Christian spiritual) on saving faith for the young, ... and a Confession of faith of the Mennonites, w. an Appendix. Lancaster Pa. 1870.

Katechismus od. kurze u. einfache Unterweisung a. der heil. Schr. etc. 6. amerik. Ausg. Elkhart Ind. 1888.
De 1ste Amerik. uitgave is v. 27 Oct. 1823.

Anrede (Nützl. u. erbaul.) an die Jugend, v. der Wahren Busse etc. 3te Ausg. Allentown, 1829.

Eby, B., A B C-, Buchstabir- u. Lesebuch, zum Gebrauch f. deutsche Schulen. 4te Aufl. Elkhart Ind. 1871.

Brenneman, H. B., Gems of truth for children. Etc. Elkhart Ind. 1873. M. houtsn.

Gebet-Formen zum Gebrauch f. Sonntagschulen. [Elkhart Ind. 1887].

Katechismus f. kleine Kinder. Zum Gebrauch f. Schulen, Sonntagschulen u. Familien. Elkhart Ind. 1888.

Wedel, C. H., Bilder aus der Kirchengeschichte für mennonitische Gemeindeschulen. Newton Kans 1899.

Wedel, C. H., Randzeichnungen zu den Geschichten des A. T. Newton Kans. 1899. — [Idem] des N. T. Newton Kans. 1900.

——————, Geleitworte an junge Christen zunachst in unsern mennonit. Kreisen. Newton Kans. 1903.

GODSDIENSTIGE LIEDEREN.

Ausz Bundt, Das ist: Ettliche schöne christenl. Lieder, zie hiervoren blz. 38.

Harfe (Die kl. geistl.) der Kinder Zions ... Auf Verordn. der Menn. Gemeinden. Germantaun, 1811. M. front.

Alleen de Psalmen in den bundel m. muziek.

Lieder-Sammlung (Die gemeinschaftliche), zum allgem. Gebrauch des wahren Gottesdienstes. Lancaster Pa. 1870.

—————— (Eine unparteiische) zum Gebrauch beim Oeffentl. Gottesdienst u. der Häusl. Erbauung. Lancaster Pa. 1870.

—————— (Die allgem.) zum privaten u. öffentl. Gottes-Dienst. 2te Aufl. Elkhart Ind. 1877.

BIJGEKOMEN BOEKEN EN GESCHRIFTEN.

Beschreibüng (Historische) vnnd abbildünge der fürnembste Haubt-Ketzer, so von de Catholische vnnd Christliche Kirchen, gleich fur Schwörmer vnnd irrige gaister verbantt vnd verworffen seind, ihre lehr, leben, anfang vnnd einde kurtz beschrieben. Desgleichen im truck allso keinmahl (aber yetz neuw) auszgangen: Durch C. V[on] S[ichem] A[mst]. [M. 17 portr.] Amst., Corn. Niclausz, 1608. Titel omlijst. f⁰.

Ordonnantie der stad Bern, tegens de zo genaamde Wederdoopers. [Gegeven in Febr. 1695.] [En:] Copie v. het Geschrift der Heeren Staaten, geschr. aan het Canton van Bern, den 15 Maart 1710. [Benevens:] Copye. Extract uyt het Register der Resolutie. 22 Maart 1710. Z. pl. en j. 4⁰.

Hierachter in denzelfden druk: [H. Schyn], Zedige verantwoording enz Z. pl. en j. 4⁰.

Vos, K., Balthasar Hubmaier. Amst. z. j.

Geschriftjes ten behoeve v. de Doopsgez. in de verstrooiing. N⁰. 44.

Sachsse, C., D. Balthasar Hubmaier als Theologe. Berlin, 1914.

Neue Studien z. Geschichte der Theologie u. der Kirche, hrsg. v. N. Bowetsch u. R. Seeberg. XX.

Vos, K., Luther tegen Karlstadt en de Wederdoopers. Amst. [1917].

Overdr. uit: Maarten Luther in zijn leven en werken van 1483—1525.

Anrich, G., Martin Bucer. Strassburg, 1914. M. portr. en platen.

Hoofdst. III: Die Auseinandersetzung m. dem Täufertum.

Album, behelzende eigenhandige Naamteekeningen van Doopsgez. oudsten, hoogleeraren, leeraars, letterkundigen enz., bijeengezameld d. S. Blaupot ten Cate.

Voorin een eigenhandige brief van Claes Huyberts te Harlingen v. 23 Maart 1666. Bijgevoegd een eigenhandige brief v. J. Nieuwenhuyzen aan den Kerkeraad der D. G. te Aardenburg v. 16 Juni 1763, en een eigenhandig geschr. gedichtje v. J. G. de Hoop Scheffer v. 1 Oct. 1890.

[**Winkel-Lodeesen, J. C. te**], De eerste bewerkers van het Stamboek [der familie Salm: A b r. S a l m J[bz], G. B. S a l m, C. C. S a l m]. [Amst. 1917]. M. 3 portr. 4⁰.

Uitgave van de Vereeniging Familie Salm te Amsterdam.

Keller, L., Zur Geschichte der altevangelischen Gemeinden am Niederrhein. Altona, 1887.

Probe-Nummer. Mennon. Blätter. 1887. 11.

Dorpius, H., Waarachtige Historie, hoe het Evangelium te Munster angevangen, ende daarna door de wederdopers verstoret, weder opgehauden heeft enz. 1536. 4⁰. Afschrift (16de eeuw).

Hierachter:

Corvinus, A., Acta: Handelingen: Legation ende Schriften... In de Munstersche Sake geschiet... Item 't Samenspraecke ende Disputation Anthoni Corvini ende Joannis Kijmei, met den Munsterschen koning enz. Anno 1535. 4⁰. Afschrift als voren. Incompleet.

Hortensius, L., Het Boeck Van den Oproer der Weder-dooperen. Enz. Enchuysen, Jacob Lenaertsz Meyn, 1614. M. grav. Titel omlijst. 4⁰.

——————, Oproeren der Wederdoperen; geschiet tot Amsterdam, Munster, en in Groeningerlandt. Amst., Sam. Imbrechts, 1660. M. grav.

Histoire des Anabaptistes, contenant leur doctrine, etc. Amst., Jaques Desbordes, 1700. M. front. en pl. 12⁰.

De platen zijn gelijk aan de grav., welke voorkomen in L. H o r t e n s i u s, Verhaal van de Oproeren der Wederdoopers. 't Is een ander werk dan Histoire des Anabatistes ou Relation curieuse de leur doctrine, etc., uitgegeven bij Charles Clouzier te Parijs in 1695.

Heresbachius, C., Historia de Factione Monasteriensi... Ad Des. Erasmum Roterod. epistolico charactere descripta. [Ed. T h. S t r a c k i u s.] Amst., J. Janssonius, 1650.

Codde, P. A., Herdoopers Anslagh op Amsterdam. Den X. May, 1535. Treur-spel. Amst., D. C. Hout-haeck, 1641. M. 1 grav. 4⁰.

De eerste druk.

Vos, K., Wijbrandt Jansz van Hartwerd. 's-Gravenh. 1915.

Overdr. uit: Nederl. Arch. voor Kerkgesch. XII. 2.

Vos, K., Kleine Bijdragen over de Doopersche beweging in Nederland tot het optreden van Menno Simons. Leiden, 1917.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1917.

————, Luther — Veluanus — Menno. [Haarlem, 1917].

Overdr. uit: Onze Eeuw. Nov. 1917.

————, Anabaptisten te Ahaus in 1549. 's-Gravenh. 1914.

Overdr. uit: Nederl. Arch. voor Kerkgesch. XI. 3.

Request der Doopschgezinden te Antwerpen aan Prins Willem I in 1566. [Amst. 1862].

Overdr. uit: De Navorscher. N. R. II.

[**Menno Simons**], Een gants duytlijck ende bescheyden antwoort An. 1556. wt waerheyt ende cracht der H. Godlicker Schrift grondelijc vervatet, op Martini Microns Antichristische leere enz. Z. pl. en j.

In anderen druk dan de hiervoren blz. 85 vermelde. Gebonden achter: Een Corte ende clare Belijdinghe aen Johan a Lasco. Anno 1544.

Wtgangh: ofte Bekeeringe v. Menno Symons, waer in enz. [De voorrede gedagteekend: Anno 1551.] Hoorn, Isaac Willemsz. voor J. J. Deutel, 1643.

Menno Symons, Sommarie enz. Hoorn, Jan Janszoon, 1600 [in dl. I staat achter het Register: Ghedruckt tot Alckmaer, by Jacob de Meester, 1601].

Vgl. hiervoren blz. 89. De beide deelen in een band. Na het register van dl. I volgt met afzonderl. signatuur en pagineering: Een weemoedige ende Christelicke ontschuldinghe ende Verantwoordinge enz. Ghedr. int Jaer 1601. Achter Een claer bericht van der Excommunicatie volgt niet Sommighe vraghen.

Vos, K., Twee brieven van Menno Simons. Amst. z. j.

Geschriftjes ten behoeve v. de Doopsgez. in de verstrooiing. N°. 43.

Hosius, S., De origine haeresivm nostri temporis. Lovanii, P. S. Tiletanus, 1559.

Zie over Menno bl. 22 v°.

Horsch, J., Menno Simons. His Life, Labors, and Teachings. Scottdale Pa. 1916. Met 1 kaartje.

Vos, K., Menno Simons in Groningen. [Winsum, 1916].

Overdr. uit: Groningen, Tijdschr. voor de Volkstaal enz. I. 1.

Boekenoogen, G. J., De portretten van Menno Simons. [M. 12 portr.] Leiden, 1916.

Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1916.

Dietrich Philip, Enchiridion or Hand Book of the Christian Doctrine and Religion etc. Transl. fr. the German and carefully compared with the Dutch... by A. B. Kolb. Elkhart Ind. 1910.

Vos, K., Een bisschop in Appingedam [Dirk Philipsz]. Gron. 1916.

Overdr. uit: Gron. Volksalmanak. 1916.

———, Meyndert van Emden. 's-Gravenh. 1914.

Overdr. uit: Nederl. Arch. voor Kerkgesch. XI. 2.

———, Doopsbedieningen door Leenaert Bouwens in de Prov. Groningen. Gron. 1915.

Overdr. uit: Gron. Volksalmanak. 1915.

———, De dooplijst van Leenaert Bouwens. [Amst. 1915].

Overdr. uit: Bijdr. en Meded. v. het Hist. Genootsch. XXXVI.

Vos, K., De copia der outsten en dooplijsten van de Harde Vriezen uit de 16e en 17e eeuw. 's-Gravenh. 1914.

Overdr. uit: Nederl. Arch. voor Kerkgesch. XI. 4.

———, Sociniaansche bewegingen onder de Doopsgezinden in de 17e eeuw. 's-Gravenh. 1914.

Overdr. uit: Nederl. Arch. voor Kerkgesch. XI. 4.

Raedt aen de Vreede-lievende Doops-gesinden. Gegeven by occasie van de Waterl. Vreede-Praesentatie, en der Vlamingen Antwoordt op de selve. [Onderteekend: Ik ben 't niet.] Z. pl. en j.

Droes (De Gekapten) ofte den Satan, verandert in een Engel des lichts. Amst., Hendr. Vredenrijck, 1655. 4°.

Voorstander (Een) der Vl. Gemeynte, siende op den Autheur die eenige Boeckjens hedens daags in 't licht brengt: waer in veel Vroomen, schandelyck ghelastert worden. [Door K. V. B. Sert.] Z. pl. en j. Plano.

T'Samen-spraek ('t Vermeerderde) tusschen Jan van Leyden, en Knipperdollink. [Door L. O. M.] Z. pl. en j. 4°.

Kühler, W. J., De strijd om de belijdenis in de Vereen. Vl., Fr. en Hoogd. Gemeente te Utrecht. Leiden, 1916.
Overdr. uit: Doopsgez. Bijdr. 1916.

Resolutie bij d'E[d] Gerechte en Vroedschap der Stadt Wtrecht. 3. Aug. 1661. Plano.

Comans, M., en **G. J. Veerom**, [Verklaring betreffende eene conferentie op 21 Febr. 1662 te Amsterd. gehouden met B. v. Weenigem en de daaromtrent uitgestrooide onwaarheden]. Amst. 8. Maart 1662. Afschrift (17[de] eeuw).

Versoeck (Ootmoedigh) v. de Vl. Gemeente tot Amsterdam, aen alle Doctoren en Meesters, die eenige raedt soude mogen weten om een Makelaar van de Bolworm te snyden: Genaamt Ian Arentsen, woont op de Hop-Markt. [Onderaan:] Was present Gerrit Koek, Koster. Z. pl. en j. Plano.

Brand-Merk (Papiere), voor de Schuldigen. [Onderteekend: 't Raakt geen goede.] Z. pl. en j. Plano.

Scheydinge (Op de), voorgevallen in de Vl., Vr., en Hoochd. Doopsges. Gemeente binnen Amsterdam. [Onderteekend: Tracht na 't beste.] Amst., P. Arentsz., 1664. Plano.

Inwyding van de nieuwe Vergaderplaats der genaamde Vlamingen, Onder het teeken des Lams; Met yver gesticht in de Oude Teer-Tuynen, Tot Amsterdam. [Onderteekend: N a m t u o s.] Z. pl. en j. Plano.

Overlijden (Op het) van den Deugtsaemen en Godtvruchtigen T i e l e m a n v a n B r a c h t, l. der Vl. Doopsgez. tot Dordrecht. [Door F. V. H.] Rotterd., F. v. Hooghstraeten, 1664. Plano.

Letter-Pees, geslagen om de ribben van den Kreupelen Verze-maker, O. J. Koopman, tot straf van zijn Schemp-gedigt, gemaakt op 't overlijden v. T. J. van Bragt, haastig gest. den 7. van Wijnmaand 1664. [waarachter lijkdichten op T. J. van Bragt]. Z. pl. 1664. 4^{0}.

Reqveste, overgegeven aen de Ed: Achtb: Heeren, de Heeren Burgermeesteren ende Vroedschap der Stad Utrecht, by ende van wegen G o r i s v a n A l d e n d o r p, ende sijne Mede-Dienaren, op den 17. Julij 1665. Utr., J. v. Doeyenburgh, 1665. Plano.

Aen de dienaren ende Broeders haar Vergadering houdende in de Son op de Singel. [Antwoord op hunne Vreede presentatie van

May 1672. Niet onderteekend.] In Amsterdam 29e. Septemb. a° 1672. 2 Afschriften (17de eeuw).

Mennonyt (De Dwaze) gehoorende onder de zoo genaemde Vlaemze of Waterlantze Doopsges. gemeente. [Tegen G. I. O. K. B. door I. N. S. K. D. Q.] Afschrift (17de eeuw).

Busé, H. J., De verdwenen Doopsgez. Gemeenten in Friesland. [Drachten, 1914].

Overdr. uit: De Vrije Fries. XXII.

Vos, K., Groninger Oude-Vlamingen. [Winsum, 1916].

Overdr. uit: Groningen, Tijdschr. voor de Volkstaal enz. I. 3.

Jacobs, D. H. Ferré, Jan Blaupot. 1723–1803. Winsum, 1917.

Groningen, Tijdschr. voor de Volkstaal enz. II. 6.

Lydius, J., Historie der Beroerten van Engelandt, enz. Dordr., H. van Esch, 1647.

Jones, Rufus M., Spiritual Reformers in the 16th and 17th centuries. London, 1914.

Vos, K., Een storm in een glas water. Gron. 1916.

Overdr. uit: Gron. Volksalmanak. 1916.
Over de bemoeielijking der Collegianten te Groningen in de eerste helft der 18de eeuw.

[**Klock, Leonhard**], Concept van Ceulen, van den eersten Mey, Anno 1591. Z. pl. en j.

——————, Idem. Vliss., Geleyn Jansz, 1666.

Bij dit laatste:

Outerman, J., De Belijdenis des Geloofs, die op den 8 Oct. 1626. aen de Ed. Groot-Mog. Heeren Staten v. Hollandt en West-Vrieslandt is over-gelevert. Enz. Vliss., Geleyn Jansz, 1666.

Confessie ende Vredehandelinge, geschiet tot Dordrecht. A°. 1632. den 21en. April, tusschen de Doops-ghesinde diemen de Vlaminghen noemt enz. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1633.

Confessie des Christelicken Geloofs, getrocken uyt de Vrede-handelinge, geschiet tot Dordrecht in den jare 1632. op den 21. April. Tusschen de Doops-gesinde, die men de Vlamingen noemt. Rotterd., F. v. Hooghstraten, 1658.

Bewijsinghe (Een gantsch Claer Grondighe) ende onderrechtinge van der Doope. Enz. Haerlem, H. P. v. Wesbusch, 1627.

C[**laes**] **G**[**anglofs**], Een grondich bewijs enz. [Ook: Van de eenige onverdeylde Gemeynte Gods]. Z. pl. 1626.

Gebonden achter: C[laes] G[anglofs], Dat Ghebedt ons Heeren Jesu, Christi. Groeningen, Jan Arens, 1633. In dez. band mede: Antwoort ende verclaringhe. 1626. — Een grondelijcke vermaninghe ende Sendtbrief. 1633.

Vos, K., De Avondmaalsbediening bij de Doopsgezinden. 's-Grav. 1915.

Overdr. uit: Nederl. Arch. voor Kerkgesch. XII. 3.

————, Vijfschagt. Winsum, 1917.

Overdr. uit: Groningen, Tijdschr. voor de Volkstaal enz. II. 10. Overgenomen uit de Zondagsbode (en uitgebreid).

[**Bisschop, P. de**], Antwoordt-Liedt, op eens Wederdoopers Lasterliedt enz. Door den Auteur overzien voor de vijfde reyse. Rotterd., J. v. Waesberghe, 1607.

Verstegus, G., Schriftuerlijck Bewijs, dat de Christelycke Overheyt alle eer toebehoort... Teghens dat lasterlijcke verachten, ende onchristelijcke verdoemen desselven by de Paus ende Doops ghesinde. Enz. Utr., S. de Roy [jaartal ontbr.].

Luyck, P. de, Het eerste deel van den Spiegel der Waerheyt, enz. Vliss., voor A. de Latre, 1633.

Behoudens het uitgeversadres is dit dezelfde uitgave als de hiervoren blz. 199 genoemde.

Bibel (Den), inhoudende dat Oude ende Nieuwe Testament. [Harlingen], P. v. Putten, na de Copie v. Nic. Biestkens van Diest, 1579. Titel in omlijsting (houtsn.). f⁰.

———— (Den), Inhoudende dat Oude ende Nieuwe Testament. Haerlinghen, P. v. Putten, 1582. Titel in omlijsting (houtsn.).

Biblia, Dat is: De gantsche H. Schrifture, Vervattende alle de Boecken des Ouden en Nieuwen Testaments. Gedr. naer het Exempl. v. Nic. Biestkens. Haerlem, P. v. Wesbusch, 1661. Titelbl. gegrav. en 5 kaarten. f⁰.

Testament (Dat nieuwe) ons liefs Heeren Jesu Christi. Ghedruckt na de oudtste ende correctste Copije v. Nic. Biestkens. Hoorn, Zach. Cornelisz., 1623. Titel omlijnd. 16⁰.

Testament (Het Nieuwe) nae de Copye v. Nic. Biestkens. Tot Hoorn, gedr. by Isaac Willemsz. voor Claes Jacobsz. in de Rijp, 1642 [1643]. M. front. 12⁰.

Vos, K., Een zeldzaam Nieuw Testament. 's-Gravenh. 1916.
Overdr. uit: Nederl. Arch. voor Kerkgesch. XII. 4.

Bruyloft (Die Gheestelijcke)... Meer dan over hondert ende vijftich Iaren in Hoochd. spraken gheschreven... ende in Nederl. overghesedt d. Io. T h e o p h i l u m. Inde Ryp, Claes Jacobsz, 1640. 12⁰.

U[**cke**] **W**[**alles**], Een Lerende vermaning en grondigh Bewijs, uyt de Godlijcke Schriftuer: waer toe, en oock hoe Godt den Mensch in den beginne ghemaeckt ende voorsien heeft, enz. Z. pl. 1645.
Dit tractaat wordt voorafgegaan door: U c k e W a l l e s, Noodwendighe Verantwoordinghe. Gedr. in 't Jaer 1637. — Een Weemoedige klaghende Supplicatie. Anno 1645. — Twee Brieven aen Laurens Pimperlingh. Anno 1645. — Een Corte Leerachtige Verklaringe. Anno 1645.

[**Schabaelje, I. Ph.**], Den vermeerderden Lust-Hof des Gemoets... d. den Autheur aldus ghedaen, oversien, en in 't licht ghegeven. Amst., [op de front.: Bij de Wed. en Erfgen. v. Ian Phlipsz. Schabalie] gedr. by T. Houthaak, 1656. M. front. en grav.
Met eene voorrede van Schabaelje gedateerd van 1656.

S[**chabaelje**], **J. P.**, Lust-hof des Gemoeds, inhoudende Verscheide Geestelyke Oeffeningen, met nog twee Collatien der Wandelende Ziele met Adam en Noach. Leeuw., Wigerus Wigeri, z. j. M. houtsn. Titel in omlijsting (houtsn.). 12⁰.
Met de voorrede van 1635.

Bracht, P. van, Pascha, enz. Dordr., Abrah. Andriessz [Gedr. by J. Braat], z. j. 4⁰.

Dokkum, R. van, Predikatiën in handschr. Gehouden te Monnikendam en te Huizen. 1766—69.

Liedtboecxken (Het Ryper), inhoudende veel Schriftuerlijcke Liedekens enz. Alckm., J. P. Moerbeeck [achterin: Gedr. by Jacob Ysbrandtsz.], 1664. 12⁰.
Hierachter: 't Geestelijck Kruydt-Hofken, met 't Groot Achter-Hofken.

[**Alle Dercks**], Agter-Hofje enz. [Met: Byvoegzel.] Gron. 1732. M. muziek.

Schuurmans, N. D., De Doopsgezinde Vereeniging tot bevordering der Evangelieverbreiding in de Nederl. Overzeesche Bezittingen.
Overdr. uit: Nederl. Zendingstijdschr. 1892.

Britzel, H., Mijn Indische reis in 1914, of naar de Doopsgezinden op Java. Wormerveer, 1916.

Statuten v. „De Oranjeappel" Vereeniging v. oud-weezen uit het Doopsgez. Weeshuis „De Oranjeappel" te Amsterd. Opgericht 15 Nov. 1912. [Amst.] z. j.

Pasma, F. H., Onze Vermaning. 1767–1917. Gedachtenisrede, uitgespr. 23 Aug. 1917 bij de herdenking v. het 150-jarig bestaan v. het kerkgebouw der Gemeente [van Dantumawoude]. [Tekst: Spr. 16^{20}, 19^{17}.] Bergum, 1917.

Gezangen bij het Derde Eeuwfeest der Hervorming, ten gebr. v. de Vereen. Doopsgez. Gem. te Groningen. [Gron. 1817]. M. muziek.

Predik- (De) of Vermaanhuizen der Doopsgezinden [te Haarlem]. [Door H. A. van Gelder en J. W. Kool.] Haarlem, 1915–16.
De Kerkbode voor Haarlem en Omstreken. 10 Juli 1915 en 12 Febr. 1916.

Request voor Gecommitteerden der Doopsgez. Gemeente te Leeuwarden, ingeleverd by de Nat. Vergadering, representeerende het Volk van Nederland. [Over Abraham Staal.] Leeuw. [1797].

Coolsma, S., J. de Liefde in zijn leven en werken geschetst. M. een Naschrift v. Mej. S. de Liefde. Nijkerk, 1917. M. 1 portr.

Liefde, J. de, Over het onderscheid tusschen den toestand des menschen vóór en na den val benevens eene aanwijzing van den invloed, dien dit op de beschouwing der christel. leer hebben moet. Afschrift met eigenh. onderteekening. 1837. 4⁰.

Gilse, J^b^. van, Hervorming. [Tekst: Matth. 23^{8-11}.] Tiel, 1892.
Onze Godsdienstpred. XVIII. 21.

Waard, S. de, Een stem van den Thabor. Toespraak geh. op den Hervormingsdag [31 Oct. 1897 te Utrecht]. [Tekst: Matth. 17^{1-8}.] 's-Gravenh. 1897.

Eeghen J^r^., C. P. v., Mara en Elim. [Tekst: Exod. 15^{22-27}.] Z. pl. en j.

Koekebakker J^r^., H., Het godsdienstig zedelijk leven der christel. gemeente. Eene schets [voor het godsdienstonderwijs]. Met een aanbevelend woord v. I. J. de Bussy. Amst. 1878.

JAARBOEKJES, WEEKBLADEN ENZ.

Bijdragen (Doopsgez.) Verzameld en uitgeg. d. W. J. Kuhler. Leiden.
Sedert het jaar 1916.

Jaarboekje (Doopsgez.). Ook 1915 en vervolgens.

Zondagsbode (De). Doopsgez. weekblad. Ook Jg. 27 (1914) en volgende.

Maandblad v. de Ver. Doopsgez. Gem. te Amsterdam. Officieel orgaan v. den Kerkeraad. Onder Red. v. A. K. Kuiper, P. B. Westerdijk, V. Loosjes en F. Dijkema. Amst.
Sedert Mei 1917.

Maandbode uitgeg. vanwege den Kerkeraad van le Doopsgez. Gem. te Bovenknijpe. [Redact. P. G. van Slogteren]. [Wolvega].
Sedert Nov. 1916.

Blaadje (Ons). Uitgeg. vanwege de D. G. te Wieringen. Ook Jg. 6 (1917) en volgende.

Krantje (Ons Doopsgez.) Weekbl. voor de leden en vrienden der Ver. Doopsgez. Gem. te Wormerveer. Ook Jg. 5 (1917) en volgende.

Blätter (Mennonitische). Ook Jg. LXI (1914) en volgende.

Verslag wegens den staat der Alg. Doopsgez. Societeit in Holland. Ook 1917 en vervolgens.

——— v. den staat en de verrichtingen der Doopsgez. Vereeniging tot bevordering der Evangelieverbreiding. Ook 1917 en vervolgens.

Jahresbericht der Realanstalt am Donnersberg bei Marnheim i. d. Pfalz. Ook 1917 en vervolgens.

VERBETERING.

Ben Israels (zie hiervoren blz. 186) is niet Anth. Jac. Roscius, maar Jeme Jac. de Ring. Zie: Schyn—Maatschoen, Geschiedenis. III, blz. 154 v.

Z 7845 M4V5

Vereenigde doopsgezinde gemeente te Amsterdam. Bibliotheek
Catalogus der werken over de doopsgezinden en hunne

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY